Jurnalul de bord al lui Cristofor Columb

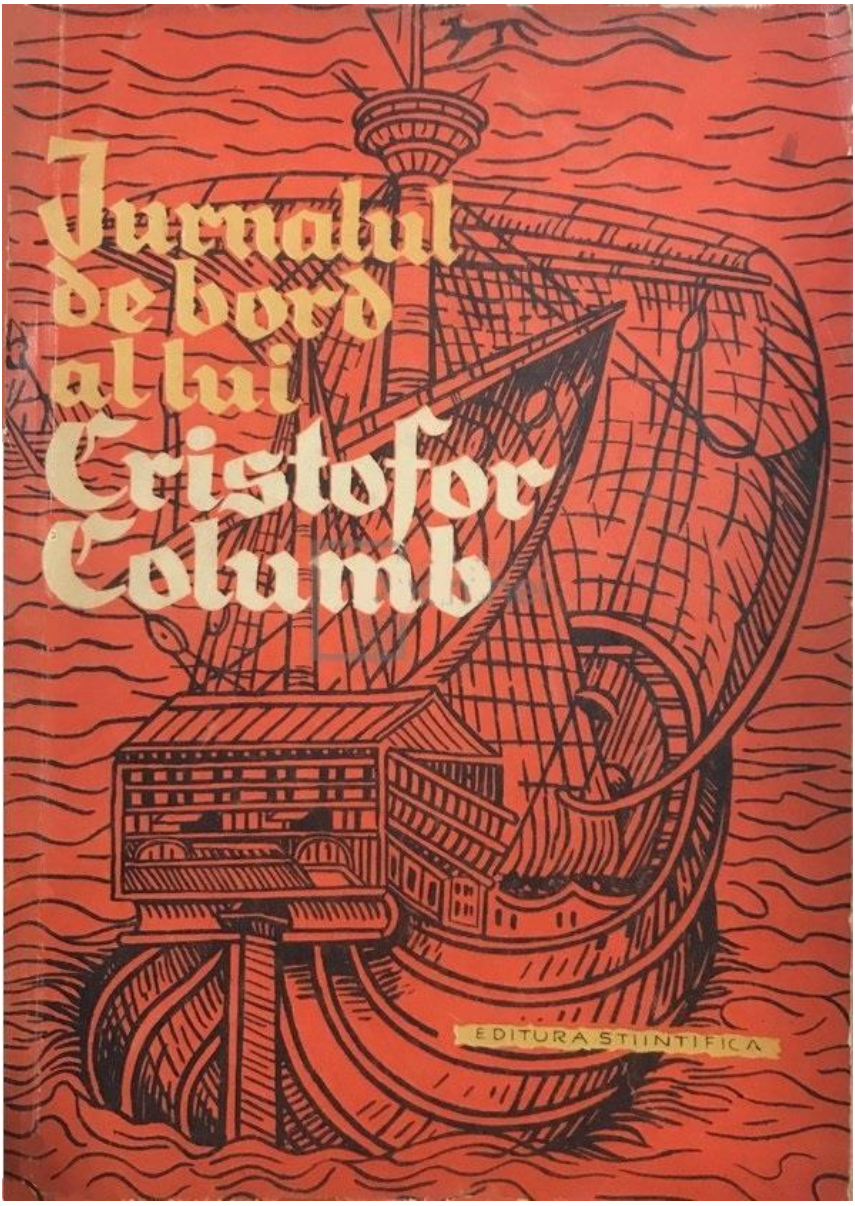

EDITURA STIINTIFICA

JURNALUL DE BORD AL LUI CRISTOFOR COLUMB

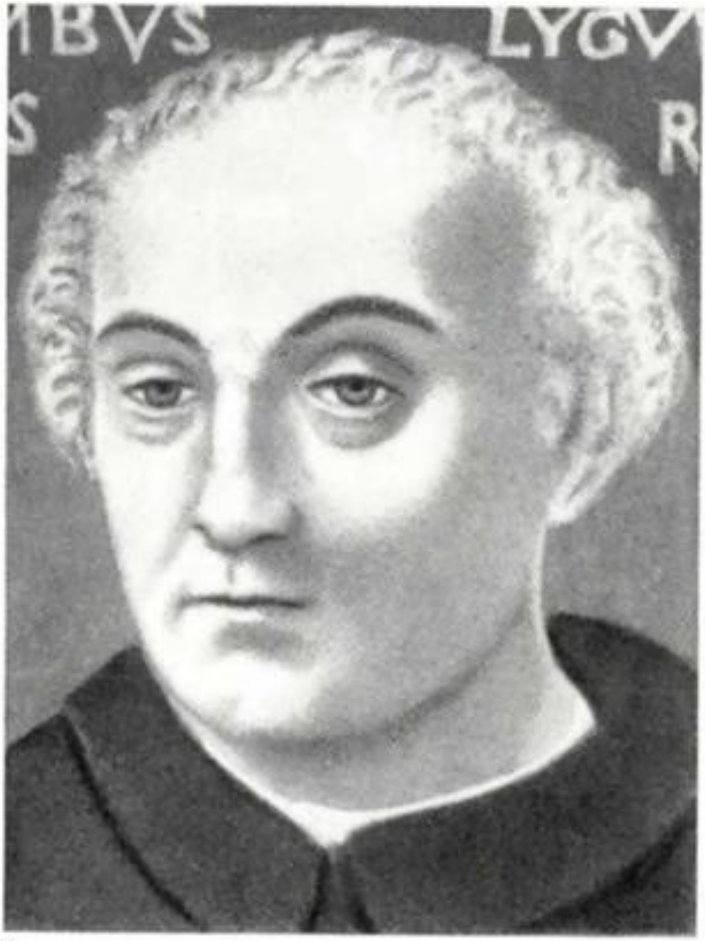

GIORNALE DI BORDO
DI CRISTOFORO COLOMBO

BOMPIANI
Milano 1939

STUDIU INTRODUCTIV

PROBLEMA COLUMBIANA. *Cariera* meteorică a acestui sărac și obscur țesător genovez care ajunge vicerege și amiral al Castiliei, sparge hotarele vechii lumi și, după ce dăruiește istoriei și geografiei un nou continent, moare poate mai sărac și mai obscur decât la început; *naționalitatea* acestui italian care comunică cu concetățenii săi numai în spaniolă și folosește limba maternă atât de rar și de defectuos încât i s-a putut atribui pe rând origine spaniolă, catalană, portugheză sau evreiască; *arta unui mare navigator* și comandant de vas, însușită de acest mic agent comercial nu se prea știe bine când și unde, dar atât de desăvârșit încât comentatorii i-au pus pe seamă lupte cu pirați, de sigur nedovedite; *informațiile* nemărturisite care îl determină să conceapă, calm și sigur, un proiect de o nebunească îndrăzneală, să aștepte neclintit realizarea lui timp de 14 ani, pentru ca, odată pe corabie, să meargă precis, în linie dreaptă spre niște ținuturi a căror depărtare o anunță dinainte ca și cum ar fi cunoscut - într-un fel oarecare - pământul american; în sfârșit, însăși *psihologia personajului* în care gândurile mărețe, curajul și puterea de sacrificiu coabitează ciudat cu lăcomia, lăudăroșenia și - la nevoie - cruzimea, toate aceste aspecte puțin obișnuite și neîndeajuns de lămurite au dat naștere unei serii impresionante de întrebări și controverse care fac din viața și înfăptuirea lui Columb una din cele mai pasionante probleme ale istoriei.

Astăzi, la aproape cinci secole de la călătoriile amiralului, rezolvarea problemei columbiene se dovedește a fi încă deosebit de grea, în pofida noianului de documente, mărturii și comentarii sau poate tocmai din cauza lui... într-adevăr, în ceea ce privește documentele, cercetătorul este deopotrivă de stânjenit atât de puținătatea lor până la sosirea în Spania (1485), cât și de abundența lor după aceea, căci odată cu numărul pergamentelor sporește și numărul reticențelor, al inexactităților și al contradicțiilor cuprinse în ele. Aceasta începând chiar cu scrisorile amiralului atât de înclinat să-și exagereze meritele sau cu actele regilor atât de

obișnuiți să-și ascundă intențiile. Mărturiile oamenilor vremii suferă și ele de un grav neajuns : spiritul părtinitor - fie apologetic, fie detractor. în timpul vieții și chiar după moarte, Columb s-a bucurat de primejdiosul privilegiu de a dezlănțui pasiunile. Contemporanii i-au fost sau admiratori entuziaști, sau dușmani ireductibili - indiferenți, niciodată. în consecință, amiralul a fost fie denunțat ca un impostor incapabil, fie propus pentru... canonizare.

Cât despre comentariile istoricilor burghezi, dezorientarea lor caracteristică este aptă mai degrabă să prelungească decât să remedieze această polarizare a pasiunilor cu inerentele ei alterări ale adevărului.

Într-adevăr în scrierile istoricilor apuseni, figura lui Columb este când amplificată eroic și exaltată cu epitete mesianice, incompatibile cu știința*, când redusă la proporții „obișnuite"**, adică lipsite de relief și semnificație, ca urmare a teoriei potrivit căreia „adevărul se află întotdeauna la mijloc". Este în genere, acesta ultim, procedeul istoricilor „obiectivi" - în realitate eclectici - care „împacă" versiunile opuse ale contemporanilor și „compensează" meritele și defectele descoperitorului, nivelând astfel inadmisibil profilul protagonistului unui mare eveniment istoric.

Greșeala este de metodă și, firește, de rezultate, căci pe de o parte nu există împăciuire care din două păreri greșite să poată obține un adevăr, iar pe de altă parte, contradicțiile, reale, din firea și faptele lui Columb nu trebuie „reduse", ci păstrate și explicate dialectic ca un reflex al luptei dintre nou și vechi în epoca atât de complexă și zbuciumată a descompunerii feudalismului și ridicării burgheziei.

Perspectiva aceasta largă, integratoare, proprie materialismului istoric, se arată a fi cu atât mai necesară cu cât istoricii burghezi mai puțin „obiectivi" au sporit confuzia, tratând problema columbiană într-un spirit senzațional sau șovin, pierzându-se astfel fie în extravaganță, fie în răstălmăcire de amănunte anodine. Un singur exemplu. Pentru a acredita imaginea unui Columb

---

**L'ambassadeur de Dieu,* de pildă, folosit de Roselly de Lorgues.

**Ex. H. Harrisse, *C. Colomb devant l'histoire,* Paris 1892 sau H. H. Vignaut, *Etudes critiques sur la vie de Columb avant ses decouvertes,* Paris, 1905.

„aventurier și corsar" Ulloa a susținut* că țesătorul genovez a luat parte la expediția daneză din 1476 în Groenlanda sub numele de Johannes Scolvus. Argumentele identificării îmbinau șarada cu profeția. Într-adevăr, autorul transformă pe Scolvus în Scolnus, pe Scolnus în Kolnus și pe Kolnus în Kolonus pentru a ajunge nu la numele pe care îl purta navigatorul în 1476 (Colombo sau Colomo), ci la acela pe care i-1 vor da spaniolii peste nouă ani, în 1485 (Colón) și care deocamdată era o taină a viitorului. Și romanul continuă. Ulloa desparte pe Columb de expediție, îl duce în Labrador, îl face să coboare spre sud, datorită curenților reci, până în Haiti (Española) și apoi, - datorită curenților calzi - îl face să străbată Atlanticul și îl aduce în Portugalia. Este o tratare tipic fantezistă a unei posibilități reale: aceea a predescoperirii Americii în deceniile anterioare călătoriei din 1492.

Pentru a salva pe Columb de rătăcirile - și de naufragiul - pe mările ficțiunii, singurul mijloc științific este acela de a-1 reda epocii și orânduirii sociale în care a trăit. Aici, în setea de aur și în febra descoperirilor specifice începuturilor capitalismului, în amestecul tulbure de superstiție medievală și de mentalitate modernă, burgheză, stă cheia de înțelegere și de rezolvare a problemei columbiene.

DESCOPERIRI ȘI ACUMULARE. Forțele care încă de la ridicarea orașelor medievale începuseră să submineze, încet, dar sigur - dinăuntru - sistemul complicat al relațiilor feudale, cunoșteau în timpul vieții lui Columb biruințe spectaculoase la care însuși amiralul aduce - direct sau indirect - o însemnată contribuție: descoperirile geografice, comerțul Colónial, apariția și întărirea monarhiilor naționale, alcătuirea unei noi imagini - reale, nu mitice - a lumii și apariția unui nou tip de om, dornic nu de asceză, ci de faptă năvalnică, preocupat nu de mântuirea sufletului în viața de apoi, ci de cunoașterea și posesiunea lumii în viața de aci, pământească. Se sfărâmau astfel cadrele înguste și învechite ale evului mediu cu o pasiune a noului și cu o energie atât de clocotitoare, încât cu drept cuvânt Engels a socotit epoca aceasta –

*Luis Ulloa, *Xristo-Ferens Colom, Fernando el Católico y la Cataluña española,* Paris 1928, pp. 316-323.

tradițional denumită Renaștere - drept „cea mai mare răsturnare progresistă din câte trăise omenirea până atunci"*.

Cauza adâncă a acestor înnoiri și răsturnări stă în apariția unui nou mod de producție - cel capitalist - devenit necesar în urma dezvoltării forțelor de producție și în special a perfecționării uneltelor. într-adevăr la sfârșitul secolului al XV-lea oamenii încep să folosească energia forțelor naturii (roata hidraulică, morile cu aripi), născocesc mecanisme care sporesc extragerea minereurilor (ciocane mecanice, pompe) sau înlesnesc prelucrarea lor (furnale), fac mari pași înainte în țesătorie (fusul mecanic), în tehnica construcțiilor și în arta navigației (busola, astrolabul, cârma, hărțile). Prevăzute cu noi tipuri de pânze și cu instrumente de orientare, având un tonaj sporit și o rezistență care stârnește încă admirația, corăbiile vremii sunt gata să părăsească navigația de coastă în Mediterana pentru a înfrunta întinderea amenințătoare a Mării întunecate (Oceanul Atlantic). La acestea trebuie adăugate două invenții deopotrivă de revoluționare: praful de pușcă și tiparul. Cel dintâi dărâmă vechiul - zidurile castelelor feudale și puterea cavalerimii - cel de-al doilea răspândește noul - cunoștințele și proiectele, izbânzile științei și ale îndrăznelii.

Tot acum apar, la hotarul dintre știință și producție, diferite mijloace de observare și de măsurare a naturii (lupa, ceasornicele, tabelele planetare). „Orice cunoaștere este măsurătoare" spune Nicolaus Cusanus (1401-1464) și noile instrumente permit într-adevăr să se înceapă - cu erorile inevitabile - măsurarea timpului, a globului pământesc, a mersului corpurilor cerești. Calculul, prevederea, organizarea devin o necesitate în cele mai diferite întreprinderi ale vremii, fie ele construcțiile lui Bruneleschi, fie călătoriile lui Columb.

Datorită perfecționării uneltelor, activitatea producătorilor devine mai variată, mai intensă, mai spornică. Crește numărul meseriilor – în Paris, de exemplu sunt înregistrate peste trei sute - și crește totodată nevoia ca eforturile celor care mânuiesc uneltele să se adune și să se completeze. Concentrarea devine o necesitate în ramuri importante de industrie (mine, metalurgic, construcții, țesătorie) care trec, în această epocă, de la faza cooperației simple

*Fr. Engels, *Dialectica naturii,* E.S.P.L.P. București, 1959, p. 5.

la aceea a începuturilor manufacturii. Muncitorii sunt strânși în ateliere tot mai mari, cu instalații tot mai costisitoare, în care - fapt hotărâtor pentru constituirea noii orânduiri - capitalul se rupe de muncă. Spre deosebire de evul mediu, patronul nu mai lucrează și are totuși proprietatea mijloacelor de producție, lucrătorii produc bunurile, dar pierd orice acces la această proprietate devenind simpli muncitori salariați. Începe capitalismul cu primele lui urmări, diviziunea muncii, creșterea rapidă a producției. Nu se mai produce, ca în economia feudală, pentru subzistența proprie, ci pentru alții, pentru schimb. Totul devine marfă : se cumpără, se răscumpără, se comercializează. „Neîndurătoarea plată în bani" înlocuiește prestațiile în natură și dizolvă dependența personală pe care se întemeia edificiul feudal. Cad bariere senioriale - vămile la fiecare pod - slăbesc îngrădirile breslelor; spațiul economic - în evul mediu fărâmițat în unități izolate, închise, inerte - este unificat în piețe active, de proporții naționale. Mai mult : în urma descoperirilor geografice, căile comerțului vor cuprinde nu țări, ci continente, vor ocoli lumea. Forma bogăției se schimbă și ea : hotărâtoare nu mai e proprietatea agricolă, ci banii și creditul. Cămătarii și bancherii stau acum în imediata apropiere a regilor, care, după spusele unui contemporan, au o permanentă „d'or et d'argent souffrance"*; ci susțin coroanele principilor și uneori - cazul familiei Medici la Florența - și le însușesc.

Trebuie accentuat că toate aceste fenomene nu se petrec de loc idilic ; zorile capitalismului sunt departe de a fi trandafirii. Suferințele cu prețul cărora noul mod de producție își realizează cele două condiții esențiale ale existenței sale (muncitorul „liber" să-și vândă forța de muncă și capitalul liber să o cumpere) pot fi greu închipuite. Cu neîntrecută măiestrie a descris Marx tabloul cutremurător al „acumulării primitive" a capitalului. Muncitorii „liberi" sunt obținuți în Europa (apuseană) prin ruperea unor mari mase de oameni de mijloacele lor de subzistență și de producție ; în ceea ce privește capitalul, violența este încă și mai mare, căci el se cerea nu numai concentrat, dar și sporit. Sursele locale de îmbogățire - comerț, cămătă, împrumuturi de stat - erau prea limitate ca beneficiu, prea „tehniciste" ca realizare și oricum, accesibile numai unui număr restrâns de negustori bogați. Marea

*Setea de aur și argint.

mulțime a cavalerilor acumulării primitive visau la surse depărtate și nesecate, la fildeșul Africii, la mirodeniile Indiei și la mătăsurile Chinei, dar mai ales la aur, la aurul cu care - *Marco Polo dixit* – se acopereau casele, zidurile și toate lucrurile din Zipangu (Japonia). Visurile acestea izvorau dintr-o reală și stringentă necesitate economică. Nevoia de aur era o consecință a rolului covârșitor și a funcțiunilor multiple pe care le au acum banii: mijloc general de schimb, vehicul comod al bogăției, izvor sigur de putere.

Dar drumurile pe uscat spre țările din răsăritul Asiei sunt tăiate de turci care ocupă pe rând Asia anterioară, Constantinopolul, Egiptul. Trebuiau deci deschise drumuri noi spre aurul și bogățiile Orientului.

Acest imperativ al „acumulării primitive" stă la originea descoperirilor geografice. *„Aur* căutau portughezii pe coastele Africii, în India, în Extremul Orient, *aur* era cuvântul magic care împinse pe spanioli dincolo de Oceanul Atlantic, spre America. *Aur* era primul lucru pe care îl cereau albii de îndată ce puneau piciorul pe un țărm nou descoperit"*.

Ca și cum ar fi fost nevoie de o mărturisire din partea descoperitorilor, Columb, ajuns la sfârșitul călătoriilor sale, scrie, în *Carta rarisima,* celebrele rânduri în care se amestecă ciudat lirismul cu sarcasmul : *„el oro es la perfección, del oro se bace tesoro y con el, quien lo tiene, bace cuante quiere en el mundo y llega a que echa las ánimas al paraiso"***.

Desigur însă, în istoria descoperirilor geografice sunt prezente ca împrejurări ajutătoare, aproape toate marile procese ale epocii Renașterii. Ridicarea burgheziei și decăderea nobilimii feudale, de pildă, au determinat, printr-o ciudată *concordia discors,* profilul descoperirilor și mai ales al exploatării Colóniale care le-a urmat. Căci dacă este adevărat că descoperirile au fost opera burgheziei în ascensiune, care le-a împrumutat pecetea viziunii îndrăznețe, a capacității de organizare și a căutării riscului și aventurii - calități efective ale acestei clase în faza denumită de Engels „romantism cu țeluri burgheze"*** - la fel de adevărat este că la aceste întreprinderi iau parte și numeroase elemente feudale, disponibile

*Fr. Engels, *Despre destrămarea feudalismului și apariția statelor naționale,* în *Războiul țărănesc german,* E.S.P.L.P., București, 1958, p. 186.

**„Aurul este perfecțiunea, el creează comorile și cine îl stăpânește face cu el tot ce dorește în lume, ba poate chiar să ducă sufletele oamenilor în paradis" (vezi *Scrisoarea din Jamaica).*

***Fr.Engels, *Originea familiei, a proprietății private și a statului,* E.S.P.L.P., Buc., 1957, p. 82

în urma înfrângerilor politice și economice suferite de clasa lor în fața regalității și a burgheziei. Începând chiar din vremea lui Columb acești cavaleri vor aduce în America complexul „calităților" conchistadorului: disprețul muncii și agerimea spadei, vocația orgoliului și a revoltei, pasiunea violenței și a cruzimii.

Expedițiile depărtate și costisitoare nu puteau fi săvârșite însă fără ajutorul și ocrotirea unei puteri deținute pe atunci numai de regii, care, lichidând fărâmițarea și anarhia feudală, izbutiseră să creeze monarhii naționale, state unitare și puternic centralizate în schimbul ajutorului, regii Portugaliei și Spaniei - cei dinții care sunt în situația de a-1 acorda - vor dobândi teritorii și bogății imense pe care le vor acapara „cu numele Sfintei Treimi pe buze" și cu toate formele „legale" ale ipocriziei : bule papale, procese verbale de luare în posesiune, legi și ordonanțe. Pășind alături sau imediat după conchistadori, monarhia spaniolă va da exploatării Colóniale un caracter reglementar, adică sistematic și stabil, creând vestitele *encomiendas** mai ucigătoare în timp decât toate excesele aventurierilor.

In sfârșit, în descoperirile geografice se manifestă și o scrie de tendințe ideologice ale Renașterii, pricinuite în ultimă instanță de amintitele schimbări în baza materială a societății. Să menționăm dintre ele prețuirea vieții și bunurilor pământești, încrederea în puterea omului de a cunoaște și stăpâni natura, întemeierea adevărului pe fapte și pe rațiunea liberă și - să nu uităm - *lo gran disio dell'eccellenza,* dorința de a străluci prin săvârșirea de fapte mari, memorabile.

La rândul lor, descoperirile geografice, și în primul rând acelea ale lui Columb, confirmă strălucit concepția înaintată despre unitatea materială a lumii și îndreptățesc încercările de a o gândi pe baze naturale. Navigatorii care merg până la marginile lumii fără a întâlni nici gheenă nici arhangheli, cei care văd că la antipozi lucrurile se întâmplă la fel de firesc ca în celelalte locuri, revin cu un criteriu al adevărului care subminează autoritatea religiei și tutela bisericii.

Descoperirile geografice sunt una din marile fapte datorită cărora experiența, evidența faptelor, triumfă asupra revelației

*Exploatări Colóniale în care indienii erau repartizați proprietarilor spanioli.

biblice și asupra argumentelor scolastice. Pătrunzând necunoscutul și risipind „misterele creației", ele eliberează omul de sub stăpânirea nălucilor teologice: miracole, dogme, superstiții. Desigur, nu deodată și total. Și din acest punct de vedere cazul lui Columb e semnificativ. Așa cum în activitatea practică manufacturile se învecinau cu micile ateliere medievale, în spiritul amiralului stau alături adevărurile științifice cele mai îndrăznețe, ca sfericitatea pământului, cu credința în mituri - și nu numai în cele profane (monștrii lui John Mandeville), dar și în cele religioase (aurul regelui Solomon și tribulațiile reginei din Saba). Reprezentant tipic al unei epoci de tranziție - a doua jumătate din *quattrocento* - Columb a navigat în apele lumii noi, păstrând destul din balastul lumii vechi.

Juxtapunerea de clemente progresive și regresive poate fi regăsită nu numai în ideile lui Columb, ci și în faptele sale. Trecerea de la condiția medieval-îngrădită de țesător breslaș la libera îndeletnicire burgheză a navigației, strămutarea din Meditcrana în care se stingea strălucirea Genovei și Veneției, în noul centru atlantic. Lisabona, proiectul cutezător de a deschide drum spre insulele mării Oceanice și apoi spre Asia, lărgind lumea - și implicit piețele - în sfârșit descoperirea pământurilor noi americane, toate se așternîn sensul istoriei și urmează o linie ascendentă, care va coborî însă în trepte repezi începând cu a doua călătorie când, din dorința de a-și păstra privilegiile și din ambiția de a rivaliza - în rang și procedee - cu nobilii feudali, Columb încearcă să se opună mersului vremii, neizbutind firește decât să-și nege vocația și să întunece gloria de navigator prin fapte odioase de guvernator Colónial.

Jurnalul de bord publicat în volumul de față cuprinde întâmplările din timpul primei călătorii - ceea ce s-ar putea numi triumful descoperirii - dar nu arată istoria triumfului, pregătirea descoperirii. De asemenea fragmentele din *Istoria Indiilor* a lui Las Casas, publicate în continuare, nu înfățișează lanțul înfrângerilor Colóniale ale lui Columb în toată întinderea și urmările lor, ci numai verigile separate ale celorlalte trei călătorii. O privire asupra vieții lui Columb este deci necesară și într-un sens și în altul, pentru a ușura și întregi înțelegerea călătoriilor relatate în carte, după cum este necesară și pentru a schița posibilitățile de soluție în principalele aspecte ale problemei columbiene.

TRIUMFUL. Până la publicarea documentelor Assereto, existența descoperitorului Americii era cunoscută în mod cert numai cu începere din 1485, când la mănăstirea Rábida în Spania vine un străin „con la capa raida"* - observă disprețuitor contemporanii - dar având ceva luminos, solar, în înfățișare: statura înaltă, fața albă cu linii rotunjite, părul și barba blonde, nasul acvilin, ochii albaștri, surâzători. Gestul îi este demn, cuvântul înaripat, imaginația aprinsă. Se numește Cristobal Colón sau Colom și se arată a fi un navigator încercat, priceput în cosmografie, autor al unui proiect pe care regele Portugaliei - de acolo venea - îl respinsese ca fantastic: *buscar el levante por el poniente,* adică explica străinul - a căuta să ajungă în țările de răsărit (Indiile) pe partea cealaltă a globului, pe la apus. Pentru aceasta trebuia să străbată Marea întunecată, să navigheze la antipozi...

Pe cât de elocvent era Colón asupra intențiilor și viitorului, pe atât de discret era - și a rămas în tot timpul vieții - în privința trecutului. Prin cuvinte sibilinice, prin rare declarații emfatice și voit imprecise, el creează și se învăluie, prestigios, în „nebuloasa columbiană". în Portugalia - spune el - am acostat „în mod miraculos". Fără explicații. Despre călătoriile sale : „am văzut tot răsăritul și apusul, pe care l-am străbătut în drum spre nord, spre Anglia". Despre ucenicia în treburile marinărești : „din vârstă foarte fragedă, am pornit pe mare și am continuat să navighez până astăzi" (1501). Această vârstă fragedă înseamnă, după fiul și biograful său Fernando, 14 ani, iar după *Jurnalul de bord,* 18 ani. Despre originea socială: „nu am fost primul amiral în familia noastră". Care au fost ceilalți, mister. Cât despre locul și anul nașterii sau despre natura îndeletnicirilor lui înainte de „a porni pe mare" nici un cuvânt. Numai către sfârșitul vieții, în testament, amiralul vorbește despre orașul natal Genova, cu o insistență care multora li s-a părut suspectă, după o atât de îndelungată tăcere. La acestea se adăugau împrejurări într-adevăr ciudate. Acest Colón nu semnează niciodată nici Cristóbal, nici Cristoforo, ci Xristo ferens**, ci știe - stricat - spaniola înainte de a veni în Spania ; un alt italian - florentinul Bernaldi - îi scrie în catalană, iar el însuși,

*Cu mantia roasă.
**Purtătorul lui Cristos.

în Portugalia își ține socoteli personale în portugheză ; nu scrie în italiană decât rar și atunci cu greșeli și spaniolisme, iar scrisoarea lui către Santángel abundă în catalanisme. În aceste condiții nu este de mirare că mulți comentatori au pus la îndoială originea genoveză a amiralului și au căutat personaje spaniole, catalane, portugheze și chiar corsicane, engleze sau evreiești, capabile de a servi ca „suport" părții cunoscute din viața navigatorului. Descoperirea documentelor Assereto a făcut inutilă, și în acest punct, cheltuiala de fantezie. E vorba de două documente notariale genoveze din 25 august 1478 în care apare Cristofor Columb în calitate de agent comercial în Portugalia, executând o călătorie la Madera, din însărcinarea lui Paolo di Negro, reprezentant la Lisabona al Casei Centurione. Or, acești negustori cu exact aceste nume sunt menționați în testamentul amiralului*. Dovada era făcută că navigatorul Cristobal Colón și Cristofor Columb, *laneiro de Gemia* au fost una și aceeași persoană. Motivul pentru care descoperitorul a omis să vorbească despre nașterea lui umilă - țesător sărac dintr-o familie de țesători - este evident. Granzii de Spania în rândul cărora intrase formal și dorea să rămână efectiv, ar fi avut pe lângă motivele de ură, încă unul - admirabil - de râs și dispreț. Dacă ar fi mărturisit cu amănunte că tatăl său Dominico fusese nu numai țesător, dar și un preacinstit cârciumar, mai mult sau mai puțin închis pentru datorii, nu se știe ce s-ar fi ales de tratativele cu regii și cum ar fi fost primite pretențiile lui de a fi viceregе, amiral și guvernator. Celelalte „nepotriviri" se explică de asemenea prin interesele carierei (laudele), prin dorința de parvenire și asimilare (folosirea limbilor străine) sau pur și simplu prin insuficiența culturii (greșelile în *scrierea* limbii italiene). Pe această bază și lăsînd probabilității o inevitabilă margine, putem urmări modul în care apar în viața lui Columb componentele descoperirii. Prima din ele, dragostea de mare, putea într-adevăr să se manifeste încă din 1465, prin scurte călătorii de cabotaj pe țărmurile Mediteranei, la care Columb, născut în 1451, participă întâi ca *grumete*, apoi ca

*"Las moștenitorilor lui Lodovico Centurione Scoțianul, negustor genovez, treizeci de mii reali portughezi, iar moștenitorilor lui Paolo di Negro, genovez, o sută de ducați sau valoarea lor".

purtător al unor modeste interese comerciale. Ele îl duc probabil în Chios și apoi - cum traficul și posesiunile genovezilor în Mediterana și Marea Neagră erau rapid lichidate de turci după cucerirea Constantinopolului (1453) - atenția lui se îndreaptă, o dată cu activitatea bancherilor genovezi, spre Lisabona. Este îndoielnic că tânărul Columb a luat parte la expedițiile navale ale lui René de Anjou și nu putem ști dacă a ajuns în Portugalia ca naufragiat în urma unei bătălii navale, - versiunea poetică a lui Fernando Columb - sau mai degrabă ca agent al vreunui negustor genovez - versiunea prozaică sugerată de documente. Oricum, în 1476 el se află la Lisabona unde se căsătorește cu Felipa Moniz de Perestrello, al cărei frate, Bartolomeo, era căpitanul insulei Porto Santo la nord-est de Madera. în Portugalia, Columb e prins de febra expedițiilor navale care, pregătite de prințul Enric Navigatorul, erau acum, în timpul domniei lui João al II-lea, în plină desfășurare. Ruta navigatorilor portughezi ducea spre sud, de-a lungul țărmurilor Africii; țelul depărtat și vag întrezărit erau Indiile. Deocamdată se depășise Senegalul și se descopereau gurile fluviului Congo. Columb ia parte la astfel de expediții în care dobândește experiența navigației oceanice - alt clement necesar descoperirii. Aria acoperită de călătoriile lui e vastă: de la San Jorje da Mina în Guineea, până în Anglia și Islanda. în acest timp, locuiește fie la Lisabona, fie la Porto Santo - unde se naște fiul său Diego, viitorul moștenitor al titlului de mare amiral. Povestirile marinarilor din capitală, anumite indicii culese pe acest post avansat despre pământurile care s-ar afla dincolo de ocean, îi trezesc ideea unei expediții spre apus ; cercetarea cărților de călătorie *(Milionul* lui Marco Polo) și a operelor de cosmografie *(Imago Muncii* de Pietre d'Ailly) îl încredințează că acele pământuri sunt insulele și continentul asiatic (Indiile) la care se poate ajunge datorită sfericității pământului. Și Columb începe calculele, săvârșind – așa cum s-a întâmplat uneori în istoria descoperirilor - două „erori fericite". Urmând pe Marin din Tirs care împărțise circumferința globului pământcsc în 24 de ore, fiecărei ore corespunzîndu-i 15 grade, Columb socotea - prima eroare - că lumea cunoscută, de la Spania la Chitai se întinde peste 225 de grade, iar oceanul, peste 135. Dacă mai scădea depărtarea până la insulele Zipangu de 30 de grade și până la Azore 15 grade (necunoscute anticilor), rezultă că Marea întunecată între Azore și Zipangu se reduce la 90 de grade, un sfert din circumferința pământului. A doua eroare: calculând, după astronomul arab Alfragan, lungimea unui grad la $56^{2/3}$ mile, adică cu o pătrime mai puțin decât în realitate, Columb ajunge la concluzia că distanța poate fi străbătută de un navigator cutezător și doritor de a se acoperi de glorie, adică de el însuși. Două fapte au putut da lui Columb încrederea absolută pe care o manifesta constant în

proiectul său, „ca și cum ar fi avut-o (America) închisă sub cheie în cufărul său" (Las Casas). în primul rând corespondența cu Paolo Toscanelli în care acesta, cea mai mare autoritate științifică în materie, „dovedea" posibilitatea de a ajunge în China prin apus. Savantul florentin da aceleași distanțe - micșorate -, alătura o hartă. Era mai mult decât îi trebuia lui Columb, care nu dorea decât să fie convins.

Al doilea fapt susceptibil de a fi generat certitudinea lui Columb, îl constituie „relatarea pilotului necunoscut". Cronicarul Lopez de Gomara povestește că o caravelă spaniolă abătută din drum de furtună a fost târâtă spre apus „atâtea zile încât ajunse la una din acele insule ale Indiilor (apusene, recte America)". Cei care au izbutit să se întoarcă, muriră toți, afară de pilot, prieten cu Columb ; acesta, îi dezvălui *„en mucho secreto"* întâmplarea și, pricepându-se și la longitudini, îi desenă și harta insulelor. Bolnav, pilotul muri și el în casa lui Columb, care rămase singurul depozitar al secretului. Las Casas aduce o confirmare indirectă a acestei „predescoperiri", menționînd afirmațiile indienilor din Española potrivit cărora cu câțiva ani înainte de călătoria lui Columb, veniseră pe insulele lor niște oameni albi și bărboși, iar Inca Garcilaso în *Historia general del Perú* (1609) reproduce, tot din sursă indiană, întâmplarea, dând anul, 1484, numele pilotului, Alonso Sánchez, și alte amănunte. Este vorba desigur de o posibilitate, dar, lucru demn de menționat, versiunea aceasta a descoperirii, defavorabilă lui Columb, nu a fost răspîndită de adversarii lui, ci culeasă de la indieni de prietenii amiralului.

În susținerea proiectului său, Columb nu menționează nici o dată nici pe Toscanelli, nici pe Sánchez, în schimb face loc - ca argument -versurilor lui Seneca despre îndepărtata Tule.

Proiectul e prezentat de Columb regelui Portugaliei probabil spre 1482 și respins. Portughezii erau angajați pe alt drum spre Indii - cel pe la sudul Africii, - iar Columb i-a făcut lui João al II-lea impresia unui vizionar fantast. Dezamăgit, amenințat probabil și cu închisoarea de creditori, Columb vine în Spania însoțit numai de fiul lui, Diego.

Sărăcia, curajul și elocința îi aduc însă destul de repede prieteni și protectori care îi mijlocesc o audiență la rege și regină, chiar în anul 1486. înfățișarea solară, încrederea în sine și în proiect

plac Isabelei și displac lui Fernando. Diferența de raporturi atunci stabilită se va păstra. Răspunsul este însă comun: așteptarea. Așteptarea până când o comisie va examina proiectul, până vor fi bani, până se va termina războiul cu maurii. încep cei șapte ani de inacțiune și stăruințe umilitoare, șapte ani de care Columb va aminti întotdeauna cu amărăciune. După o tergiversare de cinci ani, comisia respinge proiectul. „Toți îl luau în râs", spune Las Casas, ignoranții și dogmaticii mai mult decât oricare. Întâi de toate - afirmau grav aceștia - se știe că cerul e ca un cort - o spune *expresis verbis* sf. Paul – ceea ce înseamnă că pământul, pentru a-l susține, nu poate fi decât întins, o suprafață. Ajuns la marginea ei, cazi în abis... Apoi, chiar dacă pământul ar fi rotund și señor Colón ar putea să alunece pe glob *în jos,* cum va putea *urca* el înapoi, ca să revină în Spania? De altfel e ridicol să crezi că ar exista sub picioarele noastre niște locuri - antipozii - în care copacii ar crește în jos și ploaia ar cădea în sus. Iar la toate adevărurile de fapt aduse de Columb, i se răspundea stereotip: *duda San Agustin!**

Totuși, cei șapte ani nu sunt lipsiți de evenimente pentru Columb. El primește din când în când subvenții, căci e considerat oarecum în serviciul curții pe care o urmează în deplasările ei. Tot acum se naște, din legătura cu Beatriz de Aranda, fiul nelegitim, Fernando, care va fi, peste patru secole, principala piedică în calea beatificării amiralului. Cum regii Spaniei întârziau să se pronunțe asupra proiectului, Columb îl oferă „concurenței" : din nou lui João al II-lea, cel care îl respinsese o dată și lui Henric al VH-lca al Angliei, cel care își nota zilnic în registre personale, fiecare ban cheltuit. Bineînțeles, rezultat negativ din ambele părți. În schimb în Spania, lucrurile încep să se limpezească. Războiul cu maurii se apropie de sfârșit și financiarii vremii - bancherul Pinelo, vistiernicii Quintanilla și Santángel - îl sprijină activ și hotărât. O nouă audiență la rege, începută bine, în atmosfera de triumf pricinuită de cucerirea Granadei (ianuarie 1492) se termină defavorabil. În fața pretențiilor uluitoare ale lui Columb - titlul ereditar de mare amiral, funcțiile de vicerege și guvernator al pământurilor descoperite, a zecea parte din aur, pietre prețioase, mirodenii, etc. - regii catolici „îi trimit vorbă să plece cu Dumnezeu**

*(De aceasta) se îndoiește sf. Augustin !

***„Mandando los Reyes que le dijesen que se fuese en bora buena"* (Las Casas).

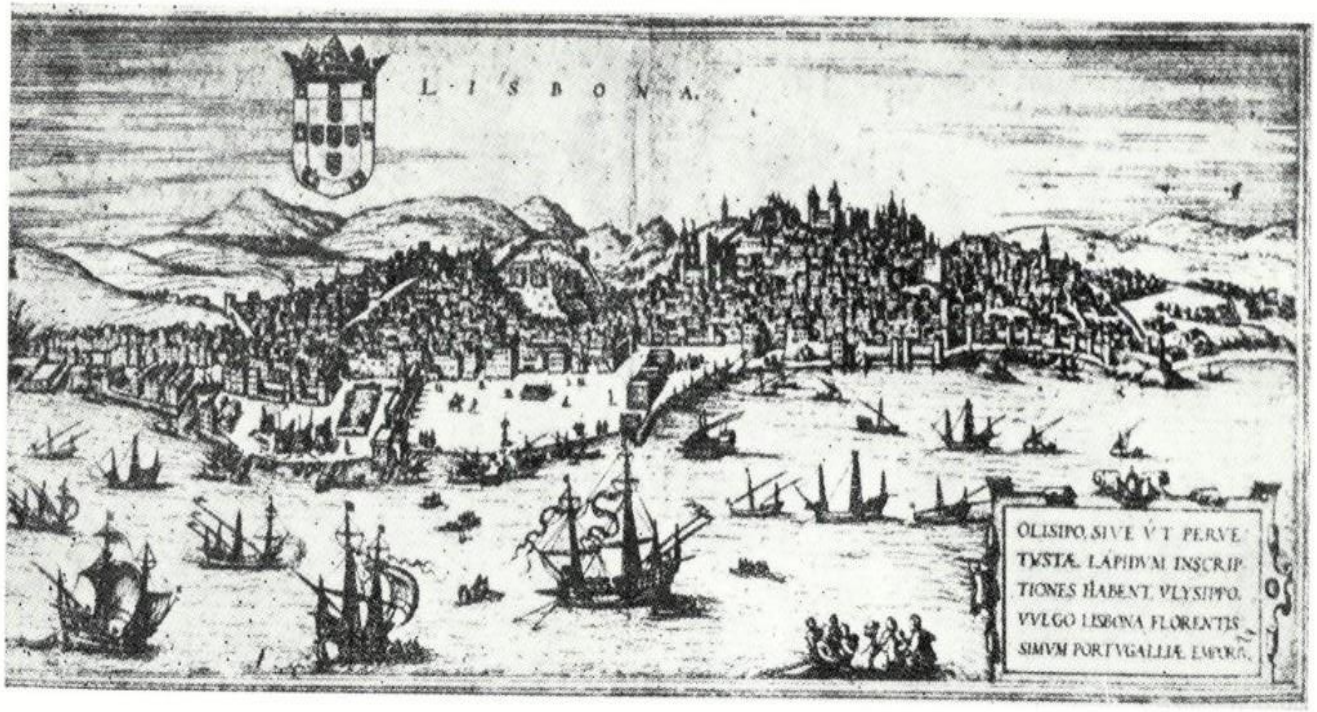

PORTUL ȘI ORAȘUL LISABONA (DIN OPERA CIVITATES ORBIS TERRARUM 1573)

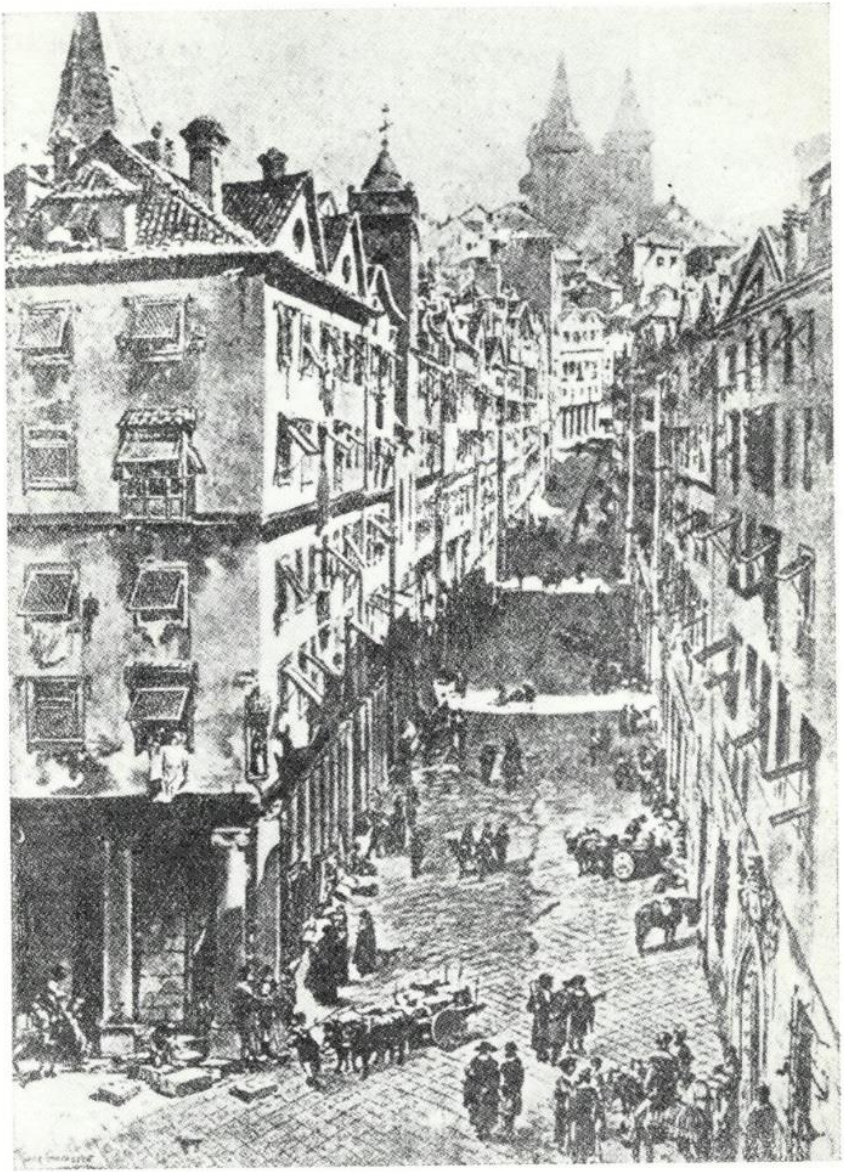

RUA NOVA DOS MERCADEROS — STRADA NEGUȚĂTORILOR ȘI CENTRUL VIEȚII COMERCIALE DIN LISABONA

După intervenția lui Santángel arătând că dacă afacerea nu reușește regii nu pierd nimic, iar dacă reușește câștigă totul, și' poate după răzgândirea regelui Fernando care trebuie să-și fi amintit că potrivit legilor Aragonului, titlurile concedate de rege puteau fi infirmate de Cortes, Columb e rechemat (pornise, se pare, spre Franța), pretențiile lui sunt acceptate și înțelegerea (capitulația) se semnează la 17 aprilie 1492. Mai rămânea procurarea banilor, problemă întotdeauna dificilă pentru suveranii spanioli. Apologeții regilor catolici au perpetuat legenda după care Isabela și-a amanetat bijuteriile pentru a procura sumele necesare expediției. Adevărul este că Isabela nici nu s-a gândit la acest lucru și că, de altfel, bijuteriile erau deja amanetate cu ocazia cuceririi cetății Baza. Finanțarea se obține printr-o combinație de „manevre burgheze" ale oamenilor de afaceri - Santángel preia un milion de maravedis din fondurile organizației Santa Hermandad - și de procedee regale - condamnarea orășelului Palos, vinovat de lezmajestate, să armeze două caravele. Bogata familie de navigatori și armatori din Palos, Pinzon, se alătură expediției și îi asigură succesul, determinând angajarea marinarilor șovăitori în fața neobișnuitei călătorii. În felul acesta, dificultățile sunt înlăturate și în zorii zilei de 3 august, trei caravele : *Santa Maria, Niña* și *Pinta* ridică ancora, pornind spre apus.

În acest moment culminant al carierei lui Columb, începe *Jurnalul de bord.* În paginile lui, amiralul înseamnă, zi de zi, întâmplările de la 3 august 1492 la 15 martie 1493, data întoarcerii în Spania. E partea cea mai luminoasă a vieții navigatorului, răsplata îndrăznelii și tenacâtății sale, compensarea sărăciei și jignirilor suferite. În cea mai mare parte, conținutul *Jurnalului de bord* - înfruntarea biruitoare a oceanului necunoscut, emoția descoperirii, frumusețea intr-adevăr nemaivăzută a locurilor și blândețea indigenilor - are un aer sărbătoresc, de primăvară. Deși originalul Jurnalului s-a pierdut și scrierea nu s-a păstrat decât în rezumatul lui Las Casas, totuși citatele din textul amiralului sunt atât de abundente, iar rezumatul atât de amănunțit, încât prezența lui Columb în acest neprețuit document este autentică și covârșitoare. îl vedem pe navigator sigur și calm în mijlocul marinarilor neliniștiți, atent la mersul navigației (descoperă deviația magnetică apuseană), sensibil la poezia naturii,

entuziasmat de farmecul peisajului tropical.

Și totuși chiar în această călătorie, mult sărbătorită, mijesc fapte și situații care se vor transforma în cursul celorlalte călătorii în trădare, jaf sau asasinat.

În primul rând este obsesia aurului a tuturor și tragica nepotrivire cu realitatea din aceste insule în care nu se găsea aproape de loc metalul atât de rivnit. Dacă deocamdată situația dă loc la o pantomimă burlescă - la întrebările continue ale amiralului despre *nucay* (aur), băștinașii îl trimit mereu mai departe, în *altă* insulă – mai târziu ca va lua forma nebuniei sângeroase.

Încercările de creștinare, vizibile deocamdată sub aspectul absurdului exterior, își vor revela ulterior esența: mijloc iar câteodată pretext de înrobire a populației locale.

Șirul de revolte care vor discredita pe amiral se anunță și el în separarea lui Martin Pinzon de flotilă.

Sunt însă numai semne pe care Columb nu le ia în seamă, hotărât cum este să nu știrbească cu nimic, ci dimpotrivă să exagereze pe cât poate importanța descoperirii în vederea triumfului personal.

Acest triumf îl va avea într-adevăr la întoarcerea în Spania. Poporul îl va aclama de-a lungul întregului drum de la Sevilla la Barcelona, regii îl vor primi solemn în capitala Cataloniei, i se vor conferi noi onoruri, printre care un blazon, alcătuit fantezist de el însuși, va fi consultat în tratativele diplomatice cu Portugalia pentru delimitarea descoperirilor celor două țări iberice. Această ultimă problemă va fi soluționată de celebrul papă Alexandru al Vl-lea Borgia, cu autoritatea lui morală cunoscută de toți locuitorii Romei din versurile afișate pe toate zidurile :

Vendit Alexander claves, altaria, Christum
Emerat ille prius, vendere iure potest.*

De data aceasta însă, papa va depăși distihul: nu va vinde ceea ce cumpărase, ci va dona ceea ce nu-i aparținuse niciodată. Printr-o linie de demarcație, trecând ca un meridian de la nord la sud la 370 de leghe de insulele Capului Verde, papa va împărți globul „ca pe un măr", atribuind spaniolilor emisfera occidentală (America), iar portughezilor pe cea orientală (Brazilia, Africa, Indiile). Tratatul de la Tordesillas (1494) va consfinți împărțirea. Descoperirile lui Columb vor rămâne Spaniei.

*Chei, altar și chiar pe Crist îl pune papa la mezat
Are dreptul: vinde acuma ce-nainte a cumpărat

ÎNFR1NGERILE. Afirmațiile lui Columb că a descoperit insulele Asiei și chiar coasta Chinei (așa considera el Cuba), precum și promisiunile că din aceste pământuri „indiene" se vor scoate munți de aur și de mirodenii, dezlănțuie în Spania un entuziasm general. Cu o rapiditate excepțională - în șase luni - se organizează a doua călătorie care nu seamănă de loc cu prima : pe 16 corăbii bine înarmate și aprovizionate se îmbarcă 1500 de oameni - marinari, meșteșugari, funcționari, preoți misionari, soldați, nobili. Nu mai e vorba de o aventuroasă încercare de descoperire, ci de o adevărată expediție de cucerire și Colónizare. Desigur, nici în cursul acestei de-a doua călătorii (25 septembrie-3 noiembrie 1493) descoperirile nu lipsesc : Puerto Rico, Jamaica, dar atenția e concentrată asupra întemeierii de așezări omenești în Española, spre explorarea terestră, spre organizarea - vom vedea cum - a insulei. O dată cu schimbarea obiectivului, se schimbă și cursul vieții lui Columb care va trebui să părăsească, ani întregi, elementul său - marea - și să renunțe în mare măsură la vocația sa - descoperirile - spre a se consacra rolului de
guvernator Colónial, pentru care nu are nici un fel de talent și în care nu mai cunoaște decât înfrângeri. O dată cu coborîrea de pe puntea vasului, chiar calitățile lui Columb se transformă în defecte : viziunea îndrăzneață devine deformare fantezistă a realității, optimismul - iluzionism, perseverența - încăpățânare. Apar pe deasupra cusururi care nu avuseseră cum să se manifeste până acum la simpaticul *parlatore* din Rábida sau la destoinicul conducător de flotilă : lăcomia, favoritismul familial, necunoașterea oamenilor și mai ales alternanța uluitoare de slăbiciune și violență. Desigur, sarcina de a trimite regilor catolici munții de aur inexistenți în Española nu era dintre acelea în care se putea reuși, iar ostilitatea spaniolilor de sub comanda sa, mergea de la denunț la revoltă și de la calomnie la amenințare cu moartea. Totuși, dacă nu ar fi fost atât de prins de viesparul din Española și atât de preocupat să-și încaseze veniturile și să-și apere privilegiile „la fața locului", este sigur că amiralul nu ar fi pierdut prilejul (pe care l-a avut efectiv în călătoria din aprilie-iunie 1494) de a ocoli Cuba, de a-și da scama că e o insulă și de a descoperi
puțin mai departe continentul : Yucatán și Mexic, în care se găsea într-adevăr aur - aurul aztecilor.

Istoria nu s-a desfășurat însă astfel și Columb - cu excepția

călătoriei menționate pe țărmurile Cubei - a rămas aproape 3 ani în Española (3. XI. 1493-10. III. 1496). Aproape trei ani în care, pentru a-și ține promisiunile nesăbuite și pentru a face față revoltei indigenilor exasperați de fărădelegile năvălitorilor albi, Columb a fost adus să ordone și să săvîrșească o serie de acte caracteristice celui mai rușinos Colonialism. Chiar admiratorul său, Las Casas, le arată cu îndreptățită indignare în relatarea călătoriei a doua: expediții de supunere și „pedepsire" a populației băștinașe căreia i se dau „lecții" cu ajutorul bombardelor și a dulăilor anume dresați pentru sfîșierea indienilor, instituirea unui impozit în aur pe capul fiecărui locuitor, care trebuia să poarte continuu o tăbliță cu evidența plăților, atârnată de gât, pedepse ca tăierea nasului și a urechilor etc. Dar cavalerii spanioli nu se înțelegeau nici măcar asupra chestiunii de a ști cine trebuia să săvîrșească aceste atrocități: toți voiau să comande și să le comande. De aici vrajba și răzvrătirea, vădită în plecarea în Spania - fără voia amiralului – a unui grup condus de vicarul apostolic Boyl și căpitanul Mărgărit, care vor reclama coroanei, excesele... altora, în primul rând ale guvernatorului ; de aici sosirea pe insulă a unui controlor regal, Juan Aguado, defavorabil lui Columb. Amiralul socotește că e mai prudent să se întoarcă și el la curte, o dată cu trimisul, și astfel, la 8 iunie 1496 ajunge în Spania, unde - constată foarte repede - lipsa de rezultate a expedițiilor sale pricinuise o adâncă dezamăgire. În locul vechiului entuziasm găsește indiferență sau ostilitate. Proiectul unei noi călătorii întîmpină acum mari dificultăți și Columb trebuie să zăbovească în Spania doi ani pentru realizarea lui. Regii își dau aprobarea, dar sunt ocupați cu nunțile (a principesei Juana numită mai târziu *la loca* - nebuna) și cu morțile (a moștenitorului tronului, infantele don Juan). Influentul episcop Fonseca, însărcinat cu organizarea financiară a expediției, drămuiește fondurile, când nu le taie sau amână. Dar mai ales foarte puțini marinari vor să se îmbarce pentru acele pământuri vitrege, așa încât pentru a completa echipajele a șase corăbii trebuie deschise porțile închisorilor și trimiși să propage civilizația și religia în lumea nouă ucigașii și tâlharii lumii vechi.

În sfârșit, la 30 mai 1498, flotila pleacă din San Lucar de Barrameda. Ca de obicei, în fața mării, Columb își regăsește curajul și îndrăzneala. în această călătorie - a treia - el coboară departe spre sud, până aproape de ecuator, și, căutând fie continentul austral, fie

trecerea spre Asia, traversează oceanul, descoperă insula Trinidad și vede în fața ei noi pământuri (continentul, America de Sud) pe care el le socoate tot insule și dinăuntrul cărora vine puhoi de ape dulci (gurile Orinocului). Arșița, ostenelile și veghea înflăcărează până la delir imaginația amiralului care amestecă încă o dată faptele de sub ochii lui cu legendele biblice. Abia acum - scrie el regilor - își dă seama că pământul, deși rotund, „are într-un loc o ridicătură ca vârful unui sîn". Din acel loc, mai aproape de cer, izvorăsc marile fluvii și acolo, pe vârful vârfului, se află raiul. Puhoiul de ape pe care îl vedea neputându-se forma într-o insulă, înseamnă că raiul e pe aci, pe aproape.
„Afară numai" - și aici delirul se întrerupe dintr-o dată, făcând loc raționamentului lucid - „afară numai dacă acest pământ nu este un continent" în care caz apele dulci provin dintr-un mare fluviu. Trecerea de la fantasmagorie la realitate este așa de bruscă, încât nu au lipsit comentatori care să considere delirul ca simulat, pentru uzul fanaticei Isabela. Cu atât mai mult cu cât descrierea, în continuare, a călătoriei a treia, este aceea a unui spirit realist, a unui observator exact și pătrunzător al naturii, al oamenilor și al obiceiurilor.

Nici de data aceasta amiralul, deși are sentimentul obscur că se află în fața unui continent nou, nu împinge mai departe descoperirea. E atât de grăbit să se întoarcă în Española - la aur, la frați (Diego și Bartolome) și la subalterni - încât părăsește chiar și țărmul Perlelor care - excepțional - își merită numele. Când debarcă în insulă, la 20 august 1498, aurul era la fel de puțin, iar frații erau copleșiți de subalternii revoltați. Pretutindeni dezmăț și anarhic. Timp de doi ani Columb se zbate în păienjenișul rebeliunilor contrarii și al propriei slăbiciuni și inconsecvențe. Întâi proclamă trădători pe rebeli în frunte cu *alcaldele mayor** Francisco Roldán, apoi - erau prea mulți - cedează umilitor, repunându-i în funcții și împroprietărându-i. Totuși în timp ce le da certificate de bună purtare, cere regilor trimiterea unui anchetator și pedepsirea lor. Apoi, izbucnește o rebeliune la rebeliune - Guevara și Mujica contra Roldán - cu care ocazie Columb, târât de *alcalde,* cade în extrema cealaltă, a represiunii și a execuțiilor.

*Funcție cumulând atribuții judiciare și administrative.

Între timp, în Spania - mai ales după ce Vasco da Gama ajunge, ocolind Africa, în marile porturi ale Indiei - se vede bine și se spune apăsat că pământurile descoperite de Columb, sărace și locuite de sălbatici, nu au nimic comun cu țara negustorilor bogați și a maharajahilor fastuoși. La denigrarea descoperirii se adaugă curând acuzații personale împotriva lui Columb : sustrage venituri regale, transformă insula „într-un cimitir al nobililor spanioli”*
Regii anulează întâi monopolul lui Columb, dând „autorizații de descoperire” foștilor săi tovarăși de drum, apoi trimit în Española pe Francisco de Bobadilla, ca judecător instructor cu puteri discreționare. Bobadilla procedează direct și brutal: arestează pe Columb și pe fratele lui, Bartolomé, și îi trimite în lanțuri în Spania. Nu uită totodată să pună stăpânire pe aurul amiralului. Era un exces de putere de care Columb profită : el refuză să fie eliberat de căpitanul corabiei. „Regii mi-au ordonat să mă supun și Bobadilla m-a pus în lanțuri; voi rămâne în lanțuri până când regii îmi vor îngădui să le scot și voi păstra aceste lanțuri în amintirea meritelor mele“.

Jignirea îi redă elocvența și patetismul. Scrie o scrisoare la curte, Juanei de Torres, sigur fiind că aceasta o va comunica reginei. Când amintește de însemnătatea descoperirilor sale, tonul este înalt, solemn; când vorbește despre ingratitudine - nu spune a cui - cuvintele ard ca bice de foc. Și indignarea nu este numai a lui. Tot mai mulți spanioli găsesc „monstruoasă” punerea în lanțuri a celui care dăruise coroanei Castiliei o lume nouă. În această atmosferă, dar numai după trei săptămîni, regii ordonă eliberarea fraților Columb și acordă o audiență amiralului. Se înfățișează un om îmbătrânit, obosit, tulburat. I se oferă în loc de reintegrare, consolări și încă și acestea în termeni foarte semnificativi. Perechea regală blamează pe Bobadilla pentru „lipsă de curtoazie". Atâta tot! Restul - ridicarea guvernatoriei, îndepărtarea din Española - rămân bine făcute. Peste puțin timp, numirea unui nou guvernator, Ovanda, în locul lui Bobadilla, îi va arăta că disgrația e definitivă. Bolnav, copleșit de lovituri, Columb se refugiază din nou în

*Citat de I. Maghidovici, *Introducere la Călătoriile lui Columb,* Moscova 1955, p. 40.

fantasmagoriile religioase. I se pare că fapta lui a fost prevestită de proroci; în consecință el adună, ca privindu-l personal, toate pasajele biblice în care există cuvintele : apus, marginile lumii, plutire pe ape. Însănătoșit, redevine omul de acțiune, ocupat să-și ceară drepturile și să propună noi expediții de descoperire. Din criza mistică îi rămâne obiceiul de a vorbi despre opera sa pe ton profetic, iar despre sine ca despre un executant al voinței divine. Regii aprobă plecarea lui Columb cu o grabă în care se simte bucuria de a scăpa de solicâtantul plictisitor și la 9 mai 1502 amiralul pleacă în a patra călătorie, dacă nu cea mai însemnată, incontestabil cea mai patetică prin suferințe și căutare zadarnică. Căci intenția lui Columb avea ceva grandios: a descoperi în pământurile americane o strâmtoare, o trecere care să-i permită să ajungă în sudul Asiei, în Chersonesul de aur (Malaca) și în Indii. Era limpede hotărârea lui de a-și depăși propriile descoperiri și înfruntând, dincolo de ele, încă o mare, de a lega marginea de apus a lumii cu cea de răsărit. Călătoria durează doi ani jumătate. Căutarea strâmtorii și descoperirea întregului țărm al Americii Centrale, furtunile și pierderea corăbiilor putrezite, foamea, bolile și luptele cu indigenii, așteptarea caravelei pe care inumanul Ovando o va trimite nu ca să ajute, ci ca să spioneze pe naufragiați, sunt povestite de Columb cu un dramatism zguduitor în celebra *Scrisoare din Jamaica.* Descrierea întâmplărilor reale alternează cu exaltarea mistică a operei sale, cu imprecații împotriva dușmanilor, cu reproșuri amare la adresa ingratitudinii regale, cu fantasmagorii despre comorile lui Solomon, toate intr-un stil vibrant, magnific. Rătăcirea mintală e evidentă, dar ca nu este totuși lipsită de un anume rost și o anume practicâtate. Vocea divină pe care o aude, în delir, amiralul, înfierează admirabil duplicitatea regelui Fernando; elucubrațiile lui despre aurul biblic din Veragua puteau trezi totuși interesul oamenilor de afaceri. Și poate că l-au și trezit pentru că în cele din urmă, Ovando îngăduie devotatului Diego Mendoza să salveze pe amiral și pe însoțitorii lui.

La 7 noiembrie 1504, Columb se întoarce în Spania. E un om sfârșit a cărui existență se prelungește, umilitor, doi ani. Acum, după moartea Isabelei, amiralul trebuie să ceară respectarea

cuvântului și semnăturii regale de la Fernando, modelul mărturisit al Principelui lui Macchiavelli! Regele lasă fără răspuns scrisorile acestui solicâtant plictisitor întâi prin insistență și apoi pentru că avea dreptate, iar dacă îi concede câteva audiențe, o face pentru a-i oferi o mică proprietate în schimbul renunțării la titluri și drepturi sau un mic arbitraj de ani de zile sau orice, afară de bani. Între timp, din ordinul regelui, averea amiralului din Española e vândută la licitație pentru acoperirea datoriilor. Partea lui de venituri nu i se mai plătea de mult. Bolnav, sărac și uitat, Columb își petrece timpul socotind și adunând ipotetice și gigantice sume ce i-ar reveni dacă... Se târăște, nebăgat în seamă, după curte la Salamanca, la Segovia, la Valladolid, unde moare la 21 mai 1506. Cronica orașului care stăruie asupra tuturor faptelor mai de scamă petrecute de la 1333 la 1539 nici nu menționează moartea descoperitorului.

CONSECINȚE. Ca toate realizările deschizătorilor de drumuri, fapta lui Columb nu-și dobândește adevăratele proporții și întreaga semnificație decât privită în lumina consecințelor, sub perspectiva viitorului.

Primul proces istoric căruia călătoriile lui Columb îi servesc drept început și bază este acela al descoperirii și explorării uriașului continent american și prima consecință a traversării Atlanticului - cu totul nedorită de descoperitor - a fost înmulțirea traversărilor. începută în insula Guanahani, la 12 octombrie 1492, descoperirea durează în realitate mai multe secole, sfârșindu-se abia cu călătoriile navigatorilor ruși Cirikov și Behring. Dar Columb nu este un simplu inițiator. Descoperirile sale umplu un deceniu și acoperă o suprafață impresionantă: toate insulele Antile Mari (Cuba, Jamaica, Haiti, Puerto-Rico), majoritatea Antilelor Mici, marea Caraibilor și întreg țărmul Americii Centrale, insula Trinidad și continentul sud-american la gurile Orinocului. Ceea ce însă îl ridică pe Columb deasupra celorlalți mari navigatori fie din vremea lui, fie din epoca următoare, este îndrăzneala unică, răsturnătoare a gândului și a faptei. E de ajuns să ne gândim, pentru comparație, la navigatorii portughezi. În timp ce Cao, Bartolomeo Diaz sauVasco da Gama caută să ajungă în Extremul Orient printr-o navigație firească (spre orient) și prudentă (costieră), pornind de

la date necunoscute, înaintând pas cu pas și având întoarcerea asigurată, soluția lui Columb - a merge spre răsărit prin apus, traversînd pieptiș un ocean complet necunoscut - era revoluționară și eroică. În ceea ce privește urmașii, chiar navigatori iluștri, ca Magellan, nu au mai avut nevoie să răstoarne nimic, ei au mers pe urmele îndrăznelii lui Columb.

În al doilea rând, descoperirea Americii a dat loc procesului de cucerire și Colónizare - de care, cum am văzut, nici Columb n-a rămas străin. El însuși se considera ca „un căpitan care a plecat din Spania în Indii pentru a cuceri popoare războinice (!) și numeroasc“, referându-se probabil la înfrângerea bieților indieni neînarmați de la Vega Real (1495). Dar puținele lui expediții în Española pălesc pe lângă isprăvile conchistadorilor de mai târziu, Hernán Cortés și frații Pizarro, care cuceresc două imperii (Mexic și Peru), distrug două culturi (aztecă și incasă) și scriu una din paginile cele mai sângeroase ale istoriei.

În privința aservirii populației băștinașe, primii pași îi face tot Columb prin propunerea, parțial executată, de a vinde ca robi pe canibali și prin repartizarea unui număr de indigeni pentru a munci pe proprietățile cavalerilor spanioli. Totuși, abia după destituirea lui înrobirea se adâncește și Exploatarea Colonială se organizează în forme permanente, în *instituții* înființate prin legi și ordonanțe regale. Sunt așa-numitele *encomiendas* - rezultat al compromisului dintre violența feudalilor veniți în Indii (conchistadori, colonișți) și aviditatea coroanei spaniole, compromis frumos învăluit în aparențe creștine și umanitariste. Preocupați să curețe pe indieni de „nămolul păgânismului", „regii catolici” îi „recomandau"* unui colonist spaniol spre ocrotire și creștinare, de fapt pentru muncă de rob pe proprietatea lui. „Recomandații" care fugeau erau pedepsiți cu moartea, revoltele înăbușite în sânge. Coroana percepea o pătrime din venitul acestor *encomiendas* care împreună cu munca în mine și pe plantațiile statului au dus la dispariția populației indigene într-un ritm necunoscut în istorie: din 1 100 000 oameni existenți pe Española în 1494 nu mai rămăseseră în 1515 decât 15000.

Aceste fapte nu pot fi acoperite nici de frazeologia umanitaristă a ordonanțelor regale, nici de elogiile istoricilor burghezi la adresa

*Indienii se numeau *encomendados* (recomandați) și proprietarul *encomendero.*

operei de creștinare a regilor „catolici". Există într-adevăr în ordonanțe declarații vagi, de principiu, relative la libertatea indienilor, dar ele erau fie infirmate de alte texte, precise, care arătau pe indieni *naturalmente inclinados a la pereza y al vicio*,* fie neluate în scamă de coloni, care aveau în această privință un dicton: *obedézcase pero no se cumpla**.* Cât privește creștinarea, predicată sub amenințarea rugurilor, de către preoți, care erau și ei *encomenderos,* nu putea fi decât un mijloc mai mult de constrângere și asuprire.

Istoriografia sovietică insistă cu drept cuvânt asupra altei consecințe importante a descoperii Americii: fluviul de aur la care visa Columb și care începe să se reverse efectiv asupra Spaniei în deceniile următoare morții lui. Uluitorului aflux de aur și argint american i se datorește în mare parte rapida ascensiune și încă mai rapida decădere a Spaniei în secolele al XVI-lea și al XVII-lea. Aurul a putut susține, un răstimp, edificiul greu și complicat al imperiului în care „soarele nu apunea niciodată", precum și politica reacționară a lui Carol al V-lea și Filip al II-lea, apărători fanatici ai unor idei condamnate de istoric (monarhia universală și unitatea religioasă a lumii). Nici atunci însă aurul nu a putut opri mersul înainte al omenirii; și atunci el a sfârșit prin a-și ruina stăpânii. Cheltuit de regi pentru necurmatele lor războaie, aurul ducea la sângerarea și istovirea țării, cheltuit de nobili pentru lux și plăceri, sporea trândăvia și disprețul muncii. În fond, aurul numai trecea prin Spania, lăsând în urma o vertiginoasă urcare a prețurilor și ruina păturilor productive. Pentru a plăti dobânzile și mărfurile străine, doblonii spanioli ajungeau repede în mâinile bancherilor, negustorilor și manufacturierilor din țările mai înaintate pe drumul capitalismului - Franța, Olanda, Anglia - rivalele și până la urmă învingătoarele Spaniei. Asupra economiei acesteia, încă feudale, aurul a lucrat ca un ferment de descompunere, ca un element revoluționar. Și cu aceasta, venim la consecința cea mai generală a faptei lui Columb, la incidența ei asupra întregii dezvoltări economice și sociale a Europei apusene.

„Descoperirea Americii, ocolirea Africii pe mare deschiseră burgheziei în ascensiune un nou câmp de acțiune. Piața indiană și chineză, colonizarea Americii, schimbul cu coloniile, înmulțirea mijloacelor de schimb și a mărfurilor în genere dădură negoțului,

*Înclinați din fire la trândăvie și viciu (Introducerea la ordonanțele din 1512) Cf. F. Soldevila, *Historia de España,* Barcelona 1954, voi. III, p. 115.
**Să asculte, dar să nu execute.

navigației, industriei un avânt necunoscut până atunci, făcând prin aceasta ca elementul revoluționar din societatea feudală să se dezvolte cu rapiditate"*.

*
* *

Ar fi numai de adăugat că multe din procesele dezlănțuite atunci de stihia capitalismului se apropie astăzi de un inevitabil sfârșit. Pe pământul Americii Latine, de-a lungul unei triste istorii, o formă de exploatare a succedat alteia, dar înrobirea de care vorbea Marx a rămas în esență neschimbată. Locul proprietarilor de *encomiendas* l-au luat după secole latifundiarii locali sau monopoliștii străini, iar metodele colonialiștilor spanioli au fost abandonate, urmașii lor de astăzi, imperialiștii, preferând procedee mai puțin bătătoare la ochi și totodată mai eficace : concesiuni, investiții, „ajutor" economic. Exploatarea a devenit mai subtilă, dar și mai apăsătoare, prinzând în tentaculele ei întregul popor. De aceea și mișcarea pentru eliberarea de sub jugul monopolurilor americane, pentru independență națională, democrație și progres social este cauza tuturor popoarelor Americii Latine și nu mai este departe momentul când lupta lor, însoțită de simpatia și sprijinul lagărului socialist și al întregii omeniri progresiste, va fi încununată de izbândă. Exemplul Cubei este, în acest sens, un semn și o dovadă..

ALCĂTUIREA EDIȚIEI. *Jurnalul de bord* al lui Columb este scris - în pasajele în care vorbește el însuși - într-o spaniolă defectuoasă (amiralul nu a ajuns niciodată să scrie corect această limbă), iar pasajele care aparțin lui Las Casas sunt redactate în perioade ample, cu structură voit complicată, latinizată. Urmând textul stabilit de Lollis în *Raccolta colombiana,* R. Caldeo a dat o versiune italiană cunoscută prin calitățile ei de cursivitate și unificare stilistică, realizate înăuntrul celei mai riguroase fidelități față de original.

*K. Marx-Fr. E n g c 1 s, *Manifestul Partidului Comunist,* Editura Politică, București, 1960, p. 33

Traducerea de față a fost făcută după versiunea lui Caldeo.

În relatarea celorlalte călătorii s-au urmat traducerea sovietică, confruntată cu originalul spaniol al lui Las Casas, în ediția îngrijită de Agustin Milares Carlo (Mexic, 1942).

Materialul ilustrativ este alcătuit din documente de epocă (hărți, stampe, coperți, etc.). Pentru prima oară în țara noastră s-au folosit sursele indiene - *El codice de Yanbuitlan* - care redau aspectele regimului colonial spaniol de pe pozițiile populației băștinașe asuprite.

PAUL ALEXANDRU GEORGESCU

JURNALUL DE BORD AL LUI CRISTOFOR COLUMB [PRIMA CĂLĂTORIE] [1]

PROLOG

Aceasta e povestirea primei călătorii, a itinerariului și a drumului pe care l-a urmat amiralul Don Cristofor Columb când a descoperit Indiile, povestire transcrisă pe scurt cu excepția prologului pe care l-a adresat suveranilor și care e redat întocmai, și începe așa :

In nomine Domini Noștri Jhesu Cbristi

„Preacreștini, preaînălțați, excelenți și prea puternici principi, rege și regină a Spaniei și a insulelor din Mare, stăpânii noștri.

„În acest an de față 1492, după ce altețele voastre, au isprăvit cu războiul împotriva maurilor care domneau încă în Europa, încheindu-1în marea cetate a Granadei, unde în ziua a doua a lunii ianuarie din chiar anul acesta, am văzut înălțându-se prin puterea armelor flamurile regale ale altețelor voastre pe turnurile Alhambrei[2], fortăreața sus-pomenitei cetăți, și am văzut pe regele maur ieșind pe porțile ei și sărutând mâinile altețelor voastre și ale prințului, stăpânul meu; îndată, în chiar această lună, am dat altețelor voastre informațiile[3] asupra pământurilor Indiei și asupra unui principe numit *Gran Can,* ceea ce pe limba noastră vrea să spună *rege al regilor.* Acest domnitor și înaintașii lui trimiseseră ambasadori la Roma spre a cere învățați în Sfânta noastră credință care să-i instruiască, și cum niciodată Sfântul părinte nu i-a ascultat, din care cauză se pierdeau atâtea suflete care cădeau în idolatrie și îmbrățișau sectele pierzării, altețele voastre, în rostul lor de creștini catolici și de principi prieteni și răspînditori ai sfintei credințe creștine și vrăjmași ai sectei lui Mahomet și ai oricărei alte idolatrii și erezii, chibzuită să mă trimită pe mine, Cristofor Columb, către mai sus-amintitele ținuturi ale Indiei cu scopul de a vizita pe acei principi, popoare și locuri și a cerceta starea lor, și în

afară de aceasta a chibzui asupra drumului ce ar trebui urmat pentru convertirea lor la Sfânta noastră credință, și-mi porunciră ca să nu mă îndrept spre răsărit, așa cum se obișnuiește, ci să apuc dimpotrivă drumul spre apus, care știu în mod sigur că n-a fost străbătut de nimeni.

„Și astfel, după ce au alungat pe toți evreii din hotarele regatelor și stăpânirilor noastre, altețele voastre, în aceeași lună a lui ianuarie [5], îmi porunciră să pornesc cu o escadră suficientă către numitele tărimuri ale Indiei, și în asemenea împrejurări îmi acordară multe favoruri, adică titlul de noblețe și ca de atunci încolo să mă numesc „Don", să fiu mare amiral al Mării Oceanice și vicerege și guvernator perpetuu al tuturor insulelor și pământului pe care l-aș fi descoperit și cucerit în Marea Oceanică, și decretară ca mie să-mi urmeze cu drepturi egale primul meu născut, și ca așa să fie de-a pururi, din generație în generație.

„Și plecai din cetatea Granadei în ziua douăsprezece a lunii lui mai a aceluiași an 1492, zi de sâmbătă și mă dusei în orășelul *Palos*,* care e port la mare, unde armai trei nave cât mai potrivite pentru acea călătorie, și pornii din acel port, bine aprovizionat cu merinde și cu marinari, la trei ale lunii august a acestui an, într-o vineri, cu o jumătate de oră înainte de răsăritul soarelui, și apucai pe drumul insulelor *Canare*[6], care aparțin înălțimilor voastre și care se găsesc în sus-numita Mare Oceanică, spre a începe de acolo călătoria mea și să nu încetez de a naviga până ce nu voi ajunge în Indii, spre a îndeplini pe lângă acei prinți misiunea ce mi-a fost încredințată de înălțimile voastre și să duc la bun sfârșit astfel tot ce mi-ați poruncit.

Și de aceea mi-am propus să însemn cu foarte multă grijă, zi de zi, orice voi face și voi vedea în această călătorie și ce se va întâmpla, așa cum mai departe vom vedea. Și, pe deasupra, slăviți principi, în timp ce noaptea voi însemna cele ce s-au petrecut în timpul zilei și ziua cele petrecute noaptea, îmi propun să fac o nouă hartă nautică, în care voi indica poziția întregii mări și a pământurilor din Marea Oceanică, și-n afară de aceasta, voi întocmi o carte în care voi înfățișa totul ca într-o zugrăveală, în

* Vezi nota nr. 56 pasajul referitor la *Corăbiile primei flotile a lui Columb.- N.T*

latitudinea echinocțiului și în longitudine occidentală.

„Și spre a face toate acestea, va fi nevoie să dau uitării somnul și să am cea mai mare grijă de navigație, pentru că numai astfel puteavoi să-mi îndeplinesc sarcina.

Lucruri ce vor fi peste măsură de obositoare.

.

[DE LA PALOS LA CANARE]

Vineri 3 august 1492

„Pornirăm vineri 3 august 1492, la orele opt din *Barra Saltes* și navigarăm cu mare ocol până la apusul soarelui către sud, cale de 60 de mile, adică 15 leghe*, și apoi iarăși spre miazăzi, cuart la sud-vest, care era drumul spre insulele Canare"[7].

Sâmbătă 4 august

Navigară către sud-vest, cuart la sud **.

Duminică 5 august

Din zi până-n noapte străbătură mai mult de 40 de leghe.

Luni 6 august

Se rupse sau sări din talpă unul din catargele caravelei *Pinta,* a cărei comandă o avea Martin Alonso Pinzon, lucru pus la cale, după cum s-a crezut sau bănuit, de un anume Gomez Rascon la îndemnul lui Cristofor Quintero, proprietarul navei, căruia nu-i era de loc pe plac acea călătorie. Și spune amiralul că aceștia, înainte de plecare, fuseseră văzuți punând la cale înșelăciuni și uneltind și acea întâmplare mult l-a tulburat, din pricina neputinței în care se afla de a da ajutor numitei caravele fără ca el însuși să fie în primejdie, dar află oarecare ușurare la gândul că Martin Alonso

Pinzon era om îndrăzneț și iscusit. Cu toate acestea, străbătură, din zori până-n noapte, 29 de leghe.

* Vezi nota nr. 13, referitoare la aprecierea distanțelor pe mare. - N.T

** Sud-vest la sud înseamnă că s-a navigat sud-vest un cuart (11°15') la sud, ceea ce înseamnă că s-a mers în D = 213°45'. *N.T.*

Miercuri 8 august

În această zi se ivi o deosebire de păreri între piloții celor trei corăbii în privința poziției navelor; și amiralul fu cel care se apropie mai mult de adevăr. El voia să ajungă la Gran Canaria spre a lăsa acolo caravela *Pinta** din pricina relei stări a catargului său și deoarece pătrundea apă în ea și voia s-o înlocuiască cu o altă navă, dacă ar fi găsit. Dar nu putură să ajungă în ziua aceea la Gran Canaria.

Joi 9 august - 5 septembrie

Până în noaptea de duminică 12, amiralul nu putu să atingă Gomera și *Pinta,* cu Martin Alonso, fiind în imposibilitate de a mai naviga, rămase din porunca amiralului pe țărmul Gran Canariei. După aceea, amiralul debarcă în această insulă, sau în Tenerife și, cu mare trudă și grijă, atât din partea lui cât și a lui Martin Alonso. și a celorlalți, reparară cât se poate de bine caravela *Pinta;* și în urmă se opriră la Gomera și văzură ridicându-se mari flăcări pe lanțul înalt al munților insulei Tenerife. Schimbară velele *Niñei,* care erau triunghiulare, cu vele pătrate?

De acolo amiralul se întoarse la Gomera duminică 2 septembrie cu *Pinta* reparată**. Spune aici amiralul că mulți spanioli de

*Vezi nota nr. 56 pasajul referitor la echipajele de pe *Santa Maria, Niña* și *Pinta. – N.T.*

**Clara expunere a lui Fernando Colombo, din *Istoria vieții și a faptelor lui Cristofor Columb* lămurește tot ce apare confuz în rezumatul lui Las Casas : „Cele trei nave ajunseră în zorii zilei de 9 august pe coastele Canarelor, dar din cauza vânturilor nefavorabile sau a lipsei de vânt, nu se putură apropia de Gran Canaria decât în ziua de 11. Columb lăsă aici pe Pinzon pentru ca, imediat ce va fi acostat, să caute să-și procure o altă navă și el își continuă drumul în același scop la Gomera, unde ajunse în ziua de 12, dar fără să găsească nici o navă. Fu totuși informat că era așteptată acolo Dona Beatriz de Bobadilla, stăpina insulei, care comanda o navă a unui anume Grageda din Sevilla de cea 40 t, pe care el ar fi putut-o închiria. Columb hotărî deci să zăbovească la Gomera. dar după două zile, văzând că nava așteptată nu sosea și că pleca spre Canare din Gomera o corabie, trimise cu aceasta un om spre a duce instrucțiuni lui Martin Alonso. Și cum zilele treceau fără ca să primească vești de la Pinzon, hotărî la 23 august să se întoarcă la Gran Canaria, petrecu noaptea de 24 lângă Tenerife, unde observă o erupție a vulcanului de pe această insulă, și la 25 sosi la Canaria unde Pinzon debarcase de-abia cu o zi înainte. Pierzind speranța de a găsi o altă navă cu care s-o înlocuiască pe *Pinta,* se hotărî să repare această caravelă și arboră un nou catarg, după ce o călăfătui complet. Și tot la Gran Canaria - și în special la Las Palmas, deși nu se precizează - fură schimbate velele *Ninei,* pentru ca „cu mai multă liniște și cu mai puține primejdii să urmeze celelalte nave". De aici, în după-amiaza de 1 septembrie, Columb plecă spre Gomera unde ajunse în ziua de 2 și se opri spre a face provizii până în ziua de 6, care poate fi socotită drept începutul călătoriei pe ocean"

încredere care locuiau în insula Hierro și care se găseau la Gomera cu doña Ines Peraca, mama lui Guilbre Peraca, care după aceea a fost primul conte de Gomera, susțineau că observă în fiecare an oarecare pământ către vest, adică la apus de Canare; și alți locuitori de pe Gomera afirmau sub jurământ același lucru.

Amiralul mai adaugă că-și amintește cum, aflîndu-se în 1484 în Portugalia, se înfățișă în fața regelui acelei țări un om de pe insulele Madera spre a-i cere o caravelă cu care să se poată ajunge la o coastă pe care în fiecare an o zărea, și totdeauna în același loc[8].

Și încă spune că-și amintește cum același lucru era afirmat și-n insulele Azore. Și toți erau de acord să atribuie acelei coaste aceeași mărime, aceleași particularități și o poziție identică pe ocean.

După-ce ambarcă apă, lemn și carne și tot ce-și procuraseră oamenii pe care amiralul îi lăsase mai înainte la Gomera, atunci când se dusese în insula Canaria spre a repara caravela *Pinta,* în sfârșit, la 6 septembrie, joi, amiralul ridică velele plecând din insula Gomera cu toate trei navele sale.

[PE MAREA NECUNOSCUTĂ]

Joi 6 septembrie

Amiralul ridică ancora în dimineața acestei zile din Gomera și luă direcția spre a-și începe călătoria. Și află de la o caravelă care venea de la insula Hierro că prin acele locuri se învârteau trei caravele portugheze cu intenția de a-l captura; această atitudine trebuie să se fi datorat ciudei pe care regele Portugaliei o simțea pentru că el se dusese în Castilia spre a sluji pe suveranii de acolo[9].

Navigă pe vreme liniștită toată ziua și toată noaptea și dimineața se află între Gomera și Tenerife.

Vineri 7 *septembrie*

Ziua întreagă de vineri și cea de sâmbătă, până la trei ore noaptea rămase pe loc din pricina vremii calme.

COPERTA *CARȚII MINUNILOR* (TRADUCEREA SPANIOLĂ DIN 1533) ATRIBUITĂ LUI SIR JOHN MANDEVILLE

Sâmbătă 8 septembrie

Sâmbătă la ora trei noaptea, vântul începu să sufle de la nord-est și amiralul se îndreptă pe drumul său spre apus. La prova valurile mari împiedicau navigația și-n ziua aceea și noaptea izbuti să înainteze aproape 9 leghe *.

Duminică 9 septembrie

Merseră cale de 15 leghe și amiralul se hotărî să înregistreze un număr mai mic de leghe decât parcursese în realitate, pentru ca, dacă se va prelungi prea mult călătoria, oamenii să nu se sperie și să nu se descurajeze. În timpul nopții merse 120 mile - 10 mile pe oră - adică 30 de leghe. Timonierii nu țineau bine cârma abătându-se mult de la drumul fixat, fapt pentru care amiralul îi mustră de mai multe ori.

Luni 10 septembrie

Parcurseră 60 de leghe din zori și până în noapte, câte 10 mile adică două leghe și jumătate pe oră, dar nu înregistra decât 48 de leghe pentru ca oamenii să nu cârtească împotriva prea lungii călătorii.

Marți 11 septembrie

Continuară în această zi drumul, care era spre apus, încă 20 de leghe și mai bine ; și văzură un catarg de navă de 120t, pe care, oricât se străduită, nu izbutiră să-l pescuiască. Noaptea parcurseră 20 de leghe și amiralul nu înregistră decât 16, din motivele arătate mai înainte.

Miercuri 12 septembrie

Făcură din zori și până în noapte 33 de leghe și înregistră mai puțin, din motivele menționate.

Joi 13 septembrie

Din zori și până în noapte, Urmându-și drumul spre apus, înaintară 33 de leghe și amiralul înregistră trei sau patru leghe mai puțin.

*„Duminică către ziuă se găsea la 9 leghe depărtare spre apus de insula Fierului; în acea zi pierdură din vedere orice pământ, și temându-se că nu se vor mai putea întoarce vreme îndelungată să-l mai vadă, mulți suspinară și plânseră". Fernando Columb, *Istoria,* voi. I.

Curenții erau potrivnici.

În această zi, la începutul nopții, acul compasului se îndreptă către nord-vest[10], iar dimineața către nord-est.

Vineri 14 septembrie

Continuată drumul către apus și făcură din zori până în noapte 20 de leghe. Amiralul înregistră ceva mai puțin. Cei de pe caravela *Niña* spuseră că ar fi văzut un pescăruș și un „pai-n coadă"*, iar acestea sunt păsări care nu se îndepărtează mai mult de 25 de leghe de coastă.

Sâmbătă 15 septembrie

Navigată în această zi, socotind și noaptea, 27 de leghe și mai mult, spre vest. La începutul nopții văzură căzând din cer o miraculoasă dîră de foc, la patru sau cinci leghe de nave**.

Duminică 16 septembrie

Navigând mereu către apus făcură 39 de leghe, dar amiralul nu înregistră decât 36. Cerul se acoperi de nori și plouă puțin.

Spune aici amiralul că în această zi și în cele următoare găsiră un aer foarte temperat, încât era o adevărată plăcere să te bucuri de frumusețea dimineților și că nu mai lipsea nimic altceva spre a le face încântătoare decât ciripitul păsărelelor. El spune: „Și era o vreme ca în aprilie în Andaluzia".

Aici începură să zărească din belșug o iarbă foarte verde, care părea desprinsă de puțină vreme de la mal[11], din care cauză toți socotiră că trebuie să se afle aproape de vreo insulă, nu însă de pământ, după părerea amiralului, care spune: „Deoarece socot că pământul se găsește mai departe".

Luni 11 septembrie

Amiralul își continuă drumul spre apus și din zi până în noapte străbătu 50 de leghe și mai mult; nu înregistră decât 47. Curentul

*E greu de determinat speciile de păsări pe care le menționează *Jurnalul.*

***„Un maravilloso ramo de fuego". Las Casas* în *Historia de las Indias* adaugă: Și toate aceste lucruri agitau și întristau pe oameni, care începeau să creadă că sunt semne rău prevestitoare. - *N.T.*

era favorabil. Văzură multă iarbă și destul de des; și era iarbă de stâncă și venea dinspre apus, astfel că se gândiră că se apropie de pământ.

Piloții determinară poziția pe hartă și observară că acele compasurilor se abăteau foarte mult și marinarii din pricina aceasta erau temători și mâhniți și nu spuneau de ce. Amiralul băgă de scamă și porunci piloților ca în zori să determine din nou poziția și luând nordul**, văzură că acele erau bune. El justifică acest lucru nu pentru că acele se mișcau, ci Steaua. Polară.

În acea zi de luni, în zori, văzură o cantitate din ce în ce mai mare de ierburi care păreau de fluviu și găsiră în ele un rac viu pe care amiralul îl cercetă și-l socoti semn de apropiere a pământului, deoarece asemenea vietăți nu se găsesc niciodată la o distanță mai mare de 30 de leghe de coastă. Observară de asemenea că apa mării era mai puțin sărată decât atunci când porniseră din Canare și că aerul devenea din ce în ce mai suav. Și de aceea toți erau destul de veseli și corăbiile se luau la întrecere care să navigheze mai repede spre a descoperi cea dintâi pământul. Văzură mulți toni, și oamenii de pe *Niña* omorîră unul.

Aici scrie amiralul că acestea erau semne de pământ la apus, „unde sper că Dumnezeu atotputernic, în mâinile căruia stau toate izbînzile, ne va ajuta să găsim repede pământ". El mai arată că a văzut dimineața o pasăre albă care se numește „pai-n coadă" și care nu doarme niciodată pe mare.

** „A lua nordul - „Tomar el nortc“ - termen marinăresc spaniol, care indică un procedeu special de a verifica cu ajutorul Stelei Polare dacă acul magnetic indică exact nordul : pilotul punea între ochi muchia palmei pe linia nasului și a rădăcinii nasului, după aceasta îndrepta palma către Steaua Polară și apoi, fără să schimbe poziția mâinii, o lăsa pe compas. - *N.E.*

[SEMNE ÎNȘELĂTOARE ȘI PROTESTE]

Marți 18 septembrie

Navigară ziua și noaptea mai mult de 55 de leghe, dar amiralul nu înregistră decât 48. în toate aceste zile fu vreme bună pe mare, care era liniștită ca râul Sevillei. În această zi, Martin Alonso cu *Pinta* care, cu velele pline naviga mai repede, o luă înainte, spunând amiralului că văzuse mare mulțime de păsări zburând spre apus și că spera să descopere pământul în timpul nopții, și de aceea mergea atât de iute. Și la Septentrion* apăru o ceață mare, care e semn de pământ apropiat[12].

Miercuri 19 septembrie

Fiind vreme liniștită, străbătură din zi până în noapte numai 25 de leghe, și amiralul înregistră numai 22. La orele 10 din această zi veni la *Santa Maria* un pelican, iar scara apăru un altul; aceste păsări nu obișnuiesc să se depărteze mai mult de 20 de leghe de coastă. Căzu și puțină ploaie fără vânt, ceea ce e semn sigur de pământ apropiat.

Amiralul nu voi să zăbovească, făcând un ocol, spre a recunoaște dacă într-adevăr acolo era pământ și aceasta deoarece socotea că există sigur, atât spre nord cât și spre sud, unele insule, care în realitate se și aflau acolo, iar țelul lui era să-și continue drumul până în Indii. „Și timpul e bun, și de aceea, cu voia lui Dumnezeu, vom vedea totul la întoarcere". Acestea sunt cuvintele sale.

Piloții făcură punctul pe hartă și după părerea celor de pe *Niña* se aflau la 440 de leghe depărtare de Canare; după părerea celor de pe *Pinta* la 420 și după pilotul amiralului la 400 exact[13].

Joi 20 septembrie

Navigară către apus, cuart la nord-vest și jumătate de cuart, dar din pricina vremii liniștite, trebuită să facă mai multe volte** și de aceea nu înaintară mai mult de 7 sau 8 leghe. Sosiră la nava din frunte doi pelicani, și apoi un altul, ceea ce fu semn că pământul

*Septentrion = Nord N.T.

**A naviga în volte înseamnă a primi vântul când dintr-un bord, când din celălalt, pentru a înainta contra lui. - *N.T.*

este aproape și văzură multă iarbă verde, deși cu o zi înainte nu întâlniseră de loc. Prinseră în palme o pasăre care semăna cu un pescăruș și avea ghearele ca de pescăruș, dar era pasăre de râu și nu de mare.

Se mai așezară încă pe navă, în zori, două sau trei păsărele de pe pământ, și cântau; și apoi, când soarele se înălță, dispărură*. Mai târziu veni un pelican de la est nord-vest și-și urmă drumul către sud-est, ceea ce era semn că părăsesc pământul la vest nord-vest, pentru că aceste păsări dorm pe pământ, iar dimineața pornesc pe mare în căutarea hranei și nu se îndepărtează mai mult de 20 de leghe de coastă.

Vineri 21 septembrie

Ziua întreagă avură vreme liniștită și apoi puțin vânt. Navigară parte pe drumul lor și parte în afara lui, în jur de 13 leghe. La revărsatul zorilor văzură atât de multă iarbă din aceea care venea dinspre apus, încât marea părea că prinsese cheag**. Văzură un pelican. Marea era liniștită ca un fluviu și aerul cel mai bun din lume. Văzură o balenă, semn că se aflau aproape de pământ, deoarece aceste animale se găsesc totdeauna pe lângă coastă.

Sîmbătă 22 septembrie

Păstrară drumul vest nord-vest, navigând în volte. Făcură vreo 30 de leghe, și nu se mai vedeau aproape de loc ierburi. Zăriră câțiva petreli și alte păsări. Aici amiralul spune: „Acest vânt potrivnic îmi fu foarte necesar pentru a da curaj echipajelor, deoarece le intrase în cap că prin aceste mări nu suflă vânturi care

*„Lăsîndu-ne puțină alinare, deoarece se gândiră că celelalte păsări fiind maritime și mari, puteau să se depărteze mai mult de pământ; iar acestea plăpânde nu puteau să vină de pe un tărâm prea îndepărtat". Fernando Columb, *op. cât.*,I, p. 144.

**„Se zări o cantitate mai mare de iarbă ca în toate zilele precedente, către apus; atât cât puteau cuprinde cu ochii, fapt ce pe de-o parte, îi îmbărbăta crezând că aceasta se datora unui pământ apropiat, iar pe de altă parte, dimpotrivă, le pricinuia mare teamă, deoarece erau tufișuri atât de dese încât, oricum, ar fi încurcat corăbiile; se temeau văzând-o atât de deasă, că navele se vor împotmoli. Și de aceea, de câte ori puteau, îndepărtau corăbiile de îngrămădirile de iarbă". *Istoria,* 1. p. 144.

să permită întoarcerea navelor în Spania*.

Câteva ore din zi marea fu lipsită de iarbă, apoi aceasta reapăru foarte deasă.

Duminică 23 *septembrie*

Navigară către nord-vest, câteodată un cart la nord, altă dată pe drumul cel bun, care era cel spre apus, și înaintară 22 de leghe. Văzură o turturea și un pelican, o altă păsărică de râu și alte păsări albe; ierburile erau din nou foarte dese și printre ele găsiră raci.

Și pentru că marea era liniștită și netedă ca oglinda, oamenii murmurau spunând că întrucât în acele părți oceanul nu era agitat, nu vor avea vânturi prielnice întoarcerii în Spania[14].

Însă după aceea, marea începu să se agite fără să sufle vântul, și despre aceasta amiralul spune:

„Astfel de mult folos îmi fu marea agitată și o minune asemănătoare nu se mai întâmplase decât pe vremea iudeilor, când egiptenii porniseră în urmărirea lui Moise, care scăpă pe Israel din robie".

*Luni 24 septembrie***

Navigă spre apus, zi și noapte, străbătând 14 leghe și jumătate. Amiralul socoti 12. Veni la corabie un pelican și văzură mulți petreli.

[ÎNȘELĂCIUNEA CERULUI]

Marți 25 septembrie

Avură vreme foarte liniștită, apoi începu să sufle vântul și navigară spre apus până noaptea.

Amiralul se sfătui cu Martin Alonso Pinzon, comandantul *Pintei,* în legătură cu o hartă pe care i-o trimisese cu trei zile înainte pe

* Aceste fraze ale lui Columb vor fi mai bine înțelese dacă vor fi amintite afirmațiile lui Las Casas din *Hisioria de las Indias* că în sfârșit navele „avură vânturi contrarii și fură obligați să părăsească drumul cel bun" și cele ale lui 'Fernando Columb, că vreme de trei zile „suflară câteva vânturi de la sud-est, când mai mult către apus, când mai puțin... împotriva drumului lor". Oamenii încep acum să murmure.

** La 23 și 24 septembrie atât Fernando Columb cât și Las Casas în *Historia* relatează violente agitații printre marinari împotriva șefului lor. Agitațiile, însoțite de amenințări, continuară apoi până în pragul descoperirii.

caravelă, hartă pe care, pare-se, erau desenate câteva insule din acea mare, care după spusele lui Martin Alonso, trebuiau să se găsească prin apropiere. Amiralul răspunse că tot așa i se părea și lui, dar că, dacă nu le întâlniseră, aceasta se datora curenților marini, care împinseseră continuu spre nord corăbiile, care nu înaintaseră atât cât afirmau piloții.

Și în timp ce vorbeau despre aceasta, amiralul spuse lui Martin Alonso să-i trimită harta, și după ce Pinzon o aruncă cu o parâmă, amiralul începu să se sfătuiască cu pilotul său și cu marinarii de la bord.

La apusul soarelui apăru Martin Alonso la pupa corabiei sale și cu multă bucurie în glas îl strigă pe amiral și-i ceru daruri spunindu-i că zărise pământ* și când auzi că Pinzon repeta aceasta cu multă convingere, amiralul căzu în genunchi, aducând mulțămire lui Dumnezeu, în timp ce Martin Alonso recâta *Gloria în excelso Deo* cu întreg echipajul său. La fel făcură oamenii de pe *Santa Maria,* iar cei de pe *Niña* se cățărară pe catarge și pe sarturi și cu toții, într-un glas afirmară că zăresc pământ. Și amiralului i se păru la fel și că acest pământ se găsea la 25 de leghe. Cu toții continuară până noaptea târziu să repete că acela era pământul.

Atunci amiralul porunci să fie schimbat drumul urmat până atunci care era spre apus, și ca navele să se îndrepte către sud-vest, spre partea unde părea să fi apărut pământul; și astfel în acea zi navigară 4 leghe și jumătate spre apus, iar în timpul nopții 17 leghe către sud-vest, ceea ce făcu în total 21 de leghe și jumătate, din care comunică oamenilor săi numai 13, deoarece totdeauna spunea oamenilor că se străbătea mai puțin drum, spre a nu li se părea călătoria prea lungă ; astfel că, cum am spus, amiralul ținea un calcul dublu, cifra cea mai mică era cea comunicată echipajului, cea mai mare, cea adevărată.

Marca rămase calmă și liniștită, din care cauză mulți marinari se aruncară să înoate. Văzură multe dorade** și alți pești.

Miercuri 26 septembrie

Amiralul își urmă drumul spre apus până după prânz, și apoi se

*„Strigă cu putere numitul Pinzon : Pământ, pământ, doamne; să nu se irosească răsplata - și îi arătă către sud-vest un corp, care avea formă clară de insulă". Fernando Columb, *Istoria,* p. 149.
** Fernando Columb spune : „pești auriți" ar putea fi doradele.

îndreptară spre sud-vest până ce-și dădură scama că ceea ce crezuseră pământ nu era decât cerul*.

Înaintară zi și noapte cale de 31 de leghe și amiralul socoti față de oameni 24. Marea era ca un fluviu, și aerul dulce și foarte plăcut.

Joi 27 *septembrie*

Navigară spre apus și din zori până în noapte fură străbătute 24 de leghe. Amiralul anunță echipajelor sale numai 20. Apărură multe dorade și omorâră una; văzură un „pai-n coadă".

Vineri 28 septembrie

Se continuă drumul spre apus. Făcură pe vreme liniștită 14 leghe și socoti 13. Întâlniră puține ierburi; prinseră două dorade iar celelalte corăbii pescuiră mai multe.

Sâmbătă 29 septembrie

Își urmă drumul său spre occident. Navigară 24 de leghe ; comunică oamenilor 13. Dacă făcură atât de puțin drum în timpul zilei și nopții, aceasta se datoră vântului slab. Zăriră o pasăre numită fregată *(rabiforcado)*[15], care ia pelicanilor ceea ce mănâncă spre a devora ea însăși, și nu se hrănește cu altceva; e pasăre de mare, dar nu sălășluiește pe mare și nu se îndepărtează de uscat mai mult de 20 de leghe; multe păsări de acestea se află în insulele *Capului Verde.* Văzură apoi doi pelicani.

Aerul era atât de proaspăt și de plăcut, încât, spune amiralul, nu mai lipsea decât să auzi cântecul privighetorii; și marea era liniștită ca un fluviu. După aceea, apărură în trei rânduri, trei pelicani și o fregată. Văzură multă iarbă.

Duminică 30 septembrie

Continuară drumul spre apus. Din pricina vremii liniștite nu parcurse decât 14 leghe în 24 de ore, dar înregistră numai 11.

* Mai exact, fiul descoperitorului scrie că tatăl său navigă către sud-vest o mare parte din noapte. Dar în dimineața următoare (26 sept.) își dădu seama că ceea văzuseră erau nori, care deseori pot fi luați drept pământ. Din care cauză, cu destulă durere și supărare din partea celor mai mulți, își urmară drumul către apus.

Ajunseră la nava din frunte patru „pai-n coadă"; și acesta e mare semn de apropierea pământului pentru că atâtea păsări de aceeași specie care zburau împreună nu puteau să se fi despărțit de celelalte, nici să se fi rătăcit. Zăriră, în două rânduri, patru pelicani și multă iarbă*.

Face însemnare că stelele numite străji, când se înnoptează se află aproape de braț în direcția apusului, iar când se luminează stau în linie inferioară brațului la nord-est, și pare că noaptea întreagă nu fac mai mult de trei linii, ceea ce înseamnă 9 ore; și aceasta în fiecare noapte[16]. Aceasta scrie în acest loc amiralul. În acest timp, pe la asfințit, acele compasului au o declinație de un cuart, iar pe la răsăritul soarelui se găsesc precis în direcția Stelei Polare, ceea ce arăta în mod evident că Polara e mobilă ca celelalte stele și că acele indică totdeauna adevărul**.

Luni 1 octombrie

Navigară spre apus 25 de leghe. Amiralul comunică oamenilor 20. Căzu o mare ploaie torențială de scurtă durată. În zorii acestei zile, pilotul amiralului făcu socoteala că de la *Insula Fierului* până aici străbătuseră 578 de leghe înspre apus; calculul mai mic pe care amiralul îl făcea cunoscut echipajelor era de 584***, pe când calculul pe care el îl socotea exact și pe care îl ținea ascuns, era de 707 leghe****.

Marți 2 octombrie

Înaintară zi și noapte pe drumul spre apus cale de 39 de leghe și comunică 30 pentru oameni. Marea era mereu calmă. *„A Dios*

* „Multă iarbă în șir de la vest nord-vest la est-vest și de asemenea mulți pești imperatori care au pielea foarte aspră și nu sunt buni de mâncat". Fernando Columb. *Istoria,* p. 151.

** După Magnachi, Columb ar fi trebuit să vorbească numai de mișcarea Stelei Polare în jurul polului, ceea ce ar exclude fenomenul declinației magnetice.

*** Greșeală în textul *Jurnalului.* Se înțelege că distanța calculată după „calculul mare" depășea 578 leghe.

**** Fernando Columb adăugă : „Foarte diferit era și calculul celorlalte două corăbii, deoarece pilotul de pe *Nina,* miercurea următoare pe scară, spuse că ar fi găsit că au navigat 540 leghe, și cel de pe *Pinta* 634. Scăzând deci cât merseseră în cele trei zile, erau încă în urma calculului adevărat. Dar amiralul tăinuia și îngăduia o asemenea eroare, pentru ca lumea să nu se tulbure văzându-se la atâta depărtare".

muebas gracias sean dadas" (Mulțumire se cuvine lui Dumnezeu) scrie aici amiralul.

Iarba se întindea acum dinspre răsărit spre apus, contrariu de cum fusese până acum. Apărură mulți pești și prinseră unul; văzură o pasăre albă care semăna cu un pescăruș.

Miercuri 3 octombrie

Își urmă drumul obișnuit, înaintând 47 leghe, din care anunță 40. Apărură petreli, și multă iarbă din care o parte era veche și o parte foarte proaspătă, de aceasta fiind legat un soi de fruct. Nu văzură păsări de alt fel și amiralul credea că lăsase în urmă insulele ce se găseau marcate pe hartă.

Spune aici amiralul că atât săptămâna ce trecuse, cât și în aceste zile în care văzuse atâtea semne de pământ, nu vrea să întârzie luând calea piezișă, cu toate că avea cunoștință de anume insule prin acele părți, și aceasta spre a nu se opri, țelul lui fiind de a se duce în Indii, și adăugă că ar fi fost o neghiobie să zăbovească*.

Joi 4 octombrie

Înaintă spre occident străbătând din zi până în noapte 63 de leghe; din ele comunică echipajului numai 46. Se așezară pe navă peste patruzeci de petreli într-un singur stol și doi pelicani, și asupra unuia dintre ei un tânăr de pe caravelă aruncă o piatră. Veniră încă pe *Santa Maria* o fregată și o pasăre albă ca un pescăruș.

Vineri 5 octombrie

Navigară în direcția obișnuită, cu 11 mile pe oră, și deoarece în timpul nopții vântul căzu puțin, străbătură 57 de leghe din care amiralul nu declară dccât 45. Marea era liniștită. „Mulțămire fie dată lui Dumnezeu" scrie el.

Aerul, foarte curat și călduț; iarbă, de loc ; multe păsări, mai ales pescărușI, mulți pești zburători căzură zburând pe corabie.

* Aici e un alt ecou al agitației echipajelor. Fernando Columb lămurește că „bănuiră foarte mult că lăsaseră în borduri niște insule și că trecuseră printre ele fără să le vadă".

Sâmbătă 6 *octombrie*

Navigară către apus și făcură în total 40 de leghe, dintre care amiralul comunică 33.

În timpul nopții, Martin Alonso spuse că ar fi fost bine să navigheze în direcția sud-vest, la vest; dar amiralului i se păru că Martin Alonso spunea aceasta cu gândul de a ajunge la insula Cipango[17], în timp ce el se gândea că dacă schimbau drumul n-ar fi putut să debarce atât de repede și că era mai bine să meargă întâi spre uscat și apoi spre insule.

[NOUA DEZAMĂGIRE ŞI SCHIMBARE DE DRUM]

Duminică 7 *octombrie*

Continuară drumul către apus. Timp de două ore, corăbiile navigară cu 12 mile pe oră și apoi cu 8; străbătură până la o oră înainte de înserare 23 de leghe și amiralul comunică marinarilor că navigase 18.

La răsăritul soarelui, caravela *Niña,* care naviga în frunte deoarece mergea mai bine (și toate trei corăbiile se luau la întrecere să navigheze cât puteau mai iute, spre a zări mai înaintea celorlalte pământul și să obțină recompensele pe care suveranii le făgăduiseră celui care îl va vedea cel dintâi) înălță un pavilion în vârful catargului cel mare și trase o salvă de tun drept înștiințare că descoperiseră pământ, deoarece așa poruncise amiralul*. El porunci de asemenea ca atât la răsăritul, cât și la apusul soarelui cele trei corăbii să se adune laolaltă, fiind mai ușor în acele ore, din pricina împrăștierii vaporilor în aer, să se zărească în depărtare.

Și cum nici în timpul zilei, nici seara nu văzuseră pământul pe care marinarii de pe *Niña* crezuseră că l-au descoperit, iar o mare mulțime

* Fernando Columb lămurește că spre răsăritul soarelui „păru că se vede pământ spre apus, dar, pentru că era încă întuneric, nici unul nu voia s-o anunțe personal", cu toate că riscau să piardă darurile făgăduite celui care va fi văzut cel dintâi pământ, căci „pentru ca să se împiedice ca la tot pasul să nu se anunțe veşti de bucurie zadarnice, zicând în mod fals pământ, pământ !, fusese hotărâtă pedeapsa celui care ar fi spus că a văzut și nu s-ar fi adeverit la capătul a trei zile". Cei de pe *Santa Maria* nu îndrăzniră să strige *victoria,* dar cei de pe *Niña* „socotind că sigur e pământ, traseră o lovitură de tun și înălțată pavilioanele, acestea fiind semnalele prin care trebuia să vestească apariția pământului"

de păsări zburau dinspre Septentrion către sud-vest, fapt care da de bănuit că se duceau să petreacă noaptea pe pământ, sau că fugiseră de iarna care era pe cale să se lase asupra tărîmurilor de unde veneau și deoarece amiralul știa că cele mai multe dintre insulele pe care portughezii le posedă fuseseră descoperite urmărând zborul păsărilor, din această pricină, amiralul consimți să renunțe la drumul spre apus și să se îndrepte spre vest sud-vest cu scopul de a naviga două zile în acest drum nou.

Armada se îndreptă pe noul drum cu o oră înainte de apusul soarelui și nu străbătu în timpul întregii nopți mai mult de 5 leghe, care împreună cu cele 23 din timpul zilei, făcură în total 28 de leghe.

Luni 8 octombrie

Navigară spre vest sud-vest și înaintară din zori și până în noapte 11 leghe și jumătate sau 12, și se pare că străbătuseră din când în când în orele de noapte 15 mile pe oră, dacă nu e vreo greșeală în scris. Găsiră marea liniștită ca fluviul Sevillei. „Mulțumesc lui Dumnezeu", a spus amiralul, „aerul e foarte cald, ca în aprilie la Sevilla și e o plăcere să-l respiri, atât e de înmiresmat".

Apăru iar iarbă din aceea, dar proaspătă, și multe păsărele de câmp (și prinseră una) care zburau către sud-vest, ciori, rațe sălbatice și un pelican*.

Marți 5 octombrie

Amiralul naviga către sud-vest, parcurgând 5 leghe. Se schimbă vântul și alergă către vest nord-vest și înaintă cam 4 leghe; apoi, cu totul, făcu 11 leghe în timpul zilei și 22 de leghe și jumătate noaptea; comunică oamenilor 17 leghe. Toată noaptea auziră păsările trecând în zbor.

Miercuri 10 octombrie

Ținu drumul vest sud-vest. Făceau 10 mile pe oră, câteodată 12 și altă dată 7. Străbătură din zori Până în noapte 59 de leghe, dar nu înregistră mai mult de 44.

*„Dar atât de mare era acum neliniștea și dorința de a vedea pământ că nu se mai încredeau în nici un semn". Fernando Columb, *Istoria,* p. 158

În acest moment, oamenii se plînseră de lungimea călătoriei care li se părea cu totul greu de îndurat. Dar amiralul îi însufleți cât putu mai bine și le dădu buna speranță în câștigurile pe care le puteau dobindi, și adăugă că nu era de nici un folos a se tângui, pentru că el hotărâse să meargă în Indii și înțelegea să-și continue călătoria până ce cu ajutorul lui Dumnezeu va ajunge acolo.

[PĂMÂNT! PĂMÂNT!]

Joi, vineri 11-12 octombrie

Amiralul naviga spre vest sud-vest. Marea era agitată cum nu mai fusese în tot timpul călătoriei. Văzură câteva păsări ale furtunii și o trestie verde trecând pe lângă corabie*.

Oamenii de pe caravela *Pinta* zăriră o trestie și un baston, pescuiră un alt baston încrustat, pe cât părea cu fierul, și văzură încă o bucată de trestie și iarbă, nu din aceea obișnuită, ci din cea care mijește pe pământ, și o tăbliță. Cei de pe caravela *Niña* văzură alte semne de pământ și un trunchi de mărăcine plin de fructe roșii**. Cu aceste semne toți se simțiră ușurați și se înveseliră.

În această zi, până în seară, străbătură 27 de leghe.

După apusul soarelui, amiralul reveni la drumul spre apus. Naviga cu 12 mile pe oră, și până la 2 după miezul nopții făcuseră 90 de mile, adică 22 de leghe și jumătate și deoarece caravela *Pinta* era mai iute decât celelalte două nave și mergea înaintea amiralului, în acest fel descoperi pământul și făcu semnalele pe care amiralul le poruncise.

Acest pământ fu văzut cel dintâi de un marinar care se numea Rodrigo de Triana, deși amiralul la 10 noaptea, stînd pe puntea înaltă a pupei, văzuse o lumină ***, și oricât de nedeslușit era lucrul încât nu cuteză să afirme că ar fi pământ, totuși chemă pe Pero Cutierrez, intendent al regelui, și-i spuse că zărise o lumină și să privească și el, ceea ce acesta făcu, și o zări; același lucru spuse și lui Rodrigo

*„Ca și cum tocmai atunci ar fi fost smulsă din rădăcină. Las Casas, Historia, I, p. XXXIX

** „Care părea tăiat de curând". Fernando Columb, *Istoria,* p. 159.

*** „Pe pământ" adăugă Fernando Columb.

Sánchez de Segovia, pe care regele și regina îl trimisese cu navele ca inspector* și care nu văzu nimic deoarece nu se afla într-un loc de unde s-o poată vedea. După ce amiralul vorbise, acea lumină fu văzută o dată sau de două ori; și era ca o lumînărică de ceară care se ridica și cobora, ceea ce totuși ar fi părut puținor marinari ca un semn de pământ; dar amiralul cu toate acestea a fost sigur că se află în apropierea lui.

Din care pricină, când oamenii rostiră *Salve Regina***, pe care toți marinarii obișnuiesc să-l recite și să-l cânte în felul lor, și toți păstrează liniște, amiralul îi rugă și sfătui să stea de pază pe teugă (puntea înaltă a provei) și să fie atenți la apariția pământului, și celui dintâi care îi va spune că vede pământ îi va dărui imediat o tunică de mătase; fără a mai pune la socoteală celelalte recompense pe care suveranii i le făgăduiseră, adică zece mii *maravedis* de pensie perpetuă***.

La două după miezul nopții apăru pământul de care se aflau la o depărtare de aproape două leghe. Coborâră toate velele și înaintară numai cu vela mare, fără cele mici și, zăbovind până la ziuă, într-o vineri, când ajunseră pe o insuliță dintre *Lucaie* (azi Bahamas), care în limba indienilor se numește *Guanabani.*

*„Veedor".

**Adică la ora rugăciunii de seară.

***Las Casas în *Istoria Indiilor* scrie astfel despre răsplățile făgăduite pentru descoperirea pământului: Amiralul a ținut marinarilor și tuturor oamenilor de la bord o cuvântare plină de mare bucurie și i-a chemat să dea cele cuvenite domnului care i-a acordat atât lui, cât și tuturor ocrotire pe drum și le-a dat o mare atât de liniștită, vânturi atât de bune și de favorabile, o vreme atât de calmă, fără furtuni și valuri mari și i-a mântuit de toate cele care suferă de obicei cei ce navighează.

Și deoarece el își pune nădejdea în bunătatea Domnului, care le va da la iveală pământul în curând, i-a rugat stăruitor pe oameni ca în această noapte să facă de gardă pe teugă cu multă băgare de seamă, să fie cu ochii în patru și să cerceteze pământul mai atent decât o făceau mai înainte. În primul capitol al instrucțiunilor primite de comandantul fiecărei corăbii la plecarea din insulele Canare se spunea că în cazul cind vor parcurge 700 de leghe și nu vor descoperi pământ, vor trebui să meargă pe mare numai până la miezul nopții, iar această regulă până acum nu fusese respectată, dar amiralul își ascundea nemulțumirea pentru a nu întrista pe oamenii dornici să vadă pământul. De aceea el, bizuindu-se întru totul pe Dumnezeu, era încredințat că în această noapte se află foarte aproape de pământ și că poate îl va și vedea. Și fiecare va trebui să depună toate străduințele în veghe pentru a vedea pământul primul, căci acestui om, în afara răsplății regale de 10 000 *maravedis,* el îi mai făgăduise și o tunică de mătase.

Văzură îndată oameni goi, și amiralul se îndreptă spre pământ cu barca înarmată, în tovărășia lui Martin Alonso Pinzon și a lui Vicente Yáñez, fratele său, care era comandant pe *Niña.* Amiralul flutură pavilionul regal și cei doi comandanți pavilioanele cu crucea verde, pe care amiralul le purta pe toate corăbiile ca însemn și care aveau un F și un Y*, și deasupra fiecărei litere o coroană, una într-o parte a crucii, alta în cealaltă parte. Și după ce debarcară, văzură copaci foarte verzi, multe ape și fructe de felurite soiuri.

Amiralul chemă pe cei doi comandanți și pe ceilalți care săriseră pe pământ, pe Rodrigo de Escobedo, notarul[18] întregii armade și pe Rodrigo Sánchez de Segovia, și le spuse să-i fie dovadă și martori, cum el în prezența tuturor, lua în posesie, cum într-adevăr luă, numita insulă pentru regele și pentru regina, stăpânii lui, declarându-le drepturile așa cum se citește mai pe larg în actele care fură făcute acolo în scris**.

Îndată se adună acolo multă lume de pe insulă. Cele ce urmează sunt cuvintele amiralului, scrise de el în cartea primei sale călătorii și descoperiri a acestor Indii.

„Eu, spune el, dându-mi scama că era o mulțime care s-ar fi mîntuit și ar fi trecut la sfinta noastră religie mai curând prin dragoste decât prin forță, spre a ni-i face prieteni, le dăruii unora câteva berete roșii și șiraguri de mărgele de sticlă ce se pun la gât și alte mărunțișuri de mică valoare, ceea ce le făcu multă plăcere și devenită prietenii noștri într-atât, că era o adevărată minune. Ei, veneau apoi înotând la bărcile corăbiilor, unde stăm noi, și ne aduceau papagali, gheme de fir de bumbac, sulițe și multe alte lucruri, pe care le

*Inițialele celor doi regi, Fernando și Ysabel (grafia veche a numelui Isabela).

**În cartea lui Fernando Columb se citește că „după ce toți înălțară mulțumiri lui Dumnezeu și îngenuncheații sărutară pământul cu lacrimi de bucurie pentru imensa grație pe care el le-o făcuse, amiralul se ridică și puse nume acelei insule *San Salvador* și că după ceremonia luării în posesie „în numele regilor catolici", creștinii îl acceptară drept amiral și vicerege și îi jurară supunere ca celui care reprezenta persoana altețelor lor, cu atâta bucurie și plăcere cât se cuvenea să aibă de pe urma unei asemenea biruințe, cerându-i toți iertare de jignirile pe care din pricina fricii și nestatorniciei lor i le făcuseră". După spusele fiului descoperitorului, Columb, la 11 octombrie, la lăsarea nopții, și după ce marinarii rostiseră *Salve Regina,* înțelegând că pământul era aproape, le anunță apropiata descoperire și îi îndemnă la o veghe atentă; două ore înainte de miezul nopții văzu lumină de pe pământ și două ore după miezul nopții Rodrigo de Triana văzu cel dintâi pământul.

schimbau cu altele pe care le ofeream noi ca mărgele de sticlă și clopoței. În sfârșit, totul primeau și dădeau cu bunăvoință, dar mi se păru că erau oameni foarte lipsiți de orice lucru.

„Toți umblă goi așa cum s-au născut, la fel și femeile, și una dintre acestea era destul de tânără. Și toți cei pe care i-am văzut erau foarte tineri, încât nu observai pe nici unul care să aibă mai mult de 30 de ani, și sunt toți bine făcuți, frumoși la trup și la chip. Au părul gros, aproape ca firele din coada cailor, scurt și căzând în ochi, afară de câte un smoc pe carc-1 aruncă pe spate, și îl lasă lung, fără să-1 taie niciodată. Unii se vopsesc cu gri (și aceștia au culoarea celor din Canare, nici negri, nici albi)[19], alții cu alb sau cu roșu sau cu alta culoare; unii își vopsesc fața, alții corpul întreg sau numai ochii, sau numai nasul.

„Nu poartă arme și nici nu le cunosc: le arătai săbiile și ei apucându-le de partea tăișului, din neștiință, se tăiau. Nu au nici un fel de fier (metal). Sulițele lor sunt niște prăjini fără fier; câteva dintre ele poartă în vârf un dinte de pește, și altele un corp dur de orice natură. În general sunt înalți, cu mișcări grațioase și sunt bine făcuți.

„Văzui câțiva care purtau urme de răni pe trup, și-i întrebai prin gesturi ce însemnau acele semne; și mă făcură să înțeleg că pe pământul lor veneau oameni din alte insule vecine cu intenția de a-i lua prizonieri, și cum se apărau. Și eu crezui și cred că vin aici de pe pământ, spre a-i prinde și lua în robie. Trebuie să fie buni slujitori și iscusiți, deoarece bag de seamă că repetă cu repeziciune tot ce le spun, și socot că pot să devină cu ușurință creștini, deoarece mi se pare că nu aparțin nici unei secte. Cu voia lui Dumnezeu, când voi pleca de aici, voi lua cu mine șase dintre acești oameni spre a-i duce altețelor voastre, spre a învăța să vorbească (spaniola). În această insulă n-am văzut animale de nici un fel, în afară de papagali".
Acestea sunt cuvintele amiralului.

[VIAȚA ȘI OBICEIURILE INDIENILOR]

Sâmbătă 13 octombrie

„Făcându-se ziuă, veniră pe plajă mulți dintre acești oameni, toți tineri, cum am spus, și toți înalți și destul de frumoși. Părul lor nu e

creț, ci neted și gros ca cel din coama calului. Au fruntea și capul foarte mari, mult mai mari decât ale oricărei alte rase pe care am văzut-o până acum, și ochii foarte frumoși și de loc mici. Dintre ei nici unul nu e de culoare neagră, ci au culoarea canarienilor* (și nu poate fi altfel, deoarece această insulă se zărește la apus, pe aceeași latitudine cu Insula Fierului), picioarele în general foarte drepte și n-au pântecele mare și bine făcut.

„Veniră la corabia mea în bărci** făcute dintr-un singur trunchi de copac și lucrate cu finețe pentru asemenea regiuni, unele atât de mari încât în ele încap până la 40 și 45 de oameni și altele atât de mici încât nu încape decât un singur om. Trăgeau la rame asemănătoare cu lopețile de cuptor și cu ele împingeau bărcile atât de repede că era o minune; și dacă vreo barcă se răstoarnă toți se aruncă înot, o întorc și cu tigve pe care le poartă cu ei, o golesc de apa care intrase în ea. Purtau gheme de bumbac tors, papagali, sulițe și alte lucrușoare pe care ar fi plicticos să le înșir, și totul dăruiau pentru orice nimic ce li se oferea în schimb.

„Eu eram atent la orice lucru și mă străduiam să aflu dacă prin acele locuri exista aur, și văzui că unii dintre ei purtau un firișor petrecut printr-o gaură ce-o au în nas; izbutii apoi să aflu că navigând spre miazăzi se putea ajunge într-un loc unde era un rege care poseda mari vase și multe bucăți de aur. Încercai să-i îndemn să mă conducă într-acea parte, dar înțelesei în cele din urmă că refuzau să mă întovărășească. Din care pricină, hotărâi să zăbovesc Până mâine seară spre, a porni apoi spre sud-vest, unde după cum mulți dintre acești băștinași îmi arătau, există pământuri atât la miazăzi cât și la sud-vest și la nord-vest. În afară de aceasta, ei îmi mai spuseră că locuitorii coastelor de nord-vest veneau adesea până aici spre a-i ataca. Astfel mă hotărâi să-mi continui drumul către sud-vest în căutare de aur și de pietre prețioase.

„Această insulă*** e destul de mare și netedă, fără nici un fel de munte, are arbori înverziți, belșug de ape și în mijlocul său un smârc

*„De culoare măslinie, ca și canarienii (locuitorii insulelor Canare), sau ca țăranii arși de soare". Fernando Columb, *Istoria* 168.

** Columb scrie *almadias,* numele arab al pirogilor. Aici e vorba de canoe.

***Despre insula Guanahani, vezi notele la scrisoarea către Santángel.

foarte întins* și e toată atât de verde că e o plăcere s-o privești.

Locuitorii săi sunt foarte ascultători și arată atâta dorință pentru lucrurile noastre încât, fiind săraci și neavând nimic să ne dea în schimb, dacă pot să primească de la noi câte ceva pe corăbiile noastre, imediat se aruncă înot și se întorc la uscat cu acel lucru. Dar tot ceea ce au cedează pentru orice fleac și primesc în schimb până și cioburile străchinilor și cestile hârbuite, până într-atât că văzui dându-se 16 gheme de bumbac pentru trei *cenți* portughezi, a căror valoare e a unei *blanca*** spaniole, și din aceste gheme au ieșit aproape o *arroba* de bumbac tors ***. Am interzis negoțul cu acest produs și nu am îngăduit nimănui să mai ia, rezervându-mi dreptul de a-l dobândi pentru altețele voastre dacă se va găsi în mare cantitate. Bumbacul crește în această insulă și tot de aici se scoate și aurul pe care locuitorii îl poartă în nas, dar nu zăbovesc ca să-l adun spre a aduce mărturie de cele ce afirm deoarece nu vreau să pierd timp și vreau să văd dacă izbutesc să găsesc insula Cipangu.

„Când se lăsă noaptea toți insularii se întoarseră la uscat cu bărcile lor".

Duminică 14 octombrie

„Când se lumină de ziuă, pusei să se pregătească luntrea navei mele și bărcile caravelelor și ieșii să urmăresc coasta insulei în direcția nord nord-est spre a examina coasta opusă care se afla către răsărit și să cercetez satele, dintre care nu după multă vreme văzui două sau trei, ai căror locuitori veneau în mare număr la mal chemându-ne și aducând mulțumiri lui Dumnezeu. Unii duceau apă, alții merinde, iar alții, când vedeau că nu cobor pe uscat, se aruncau în mare și veneau către noi înot, și, după câte puteam înțelege, ne întrebau dacă sosisem din cer. Un bătrân se sui în luntrea mea și alții, cu glas tare, strigau către norod, bărbați și femei, spunându-le : veniți să vedeți pe oamenii care au coborât din cer, aduceți-le să bea și să mănânce.

„Un mare număr de bărbați și de femei ieșiră înainte, fiecare

*Dintr-acest amănunt al smârcului situat în mijlocul insulei, se deduce că Gunahani sau San Salvador ar fi actualul Watling.

***Monedă veche spaniolă, egală ca valoare cu 1/2 dintr-un *maravedi.*

**** Douăzeci și cinci sau treizeci livre de bumbac pentru trei monede în valoare de câteva centime.

purtând câte ceva, mulțumind lui Dumnezeu, prosternându-se în țărână, ridicând mâinile la cer și cu mari strigăte de bucurie ne pofteau să debarcăm, dar eu nu voii să trag la mal, de teama unui șir de stânci puțin ascunse sub apa ce înconjură această insulă. Între insulă și stânci marea e adâncă și este un port care poate să adăpostească toate navele creștinătății și are intrarea foarte strîmtă. E adevărat totuși că înăuntrul șirului de stânci sunt adâncimi mici, dar marea e nemișcată ca apa într-un puț.

„Spre a-mi da seama de totul și a relata apoi altețelor voastre precum și spre a cerceta locul unde aș fi putut construi un mic fort, pornii să fac o recunoaștere azi dimineață și văzui o peninsulă care conține șase case și care în câteva zile de lucru poate să devină o insulă. Totuși nu socot că e necesar să se procedeze la o astfel de operație pentru că oamenii de aici, în ce privește armele, sunt foarte înapoiați, așa cum altețele voastre vor putea să judece după șapte dintre ei pe care i-am prins spre a-i aduce în Spania, spre a-i învăța limba noastră și a-i readuce înapoi la casele lor. Căci dacă altețele voastre ar porunci, fie a-i aduce pe toți în Castilia, fie de a-i ține robi în propria lor insulă, cu ușurință s-ar putea face aceasta, deoarece cu vreo cincizeci de oameni vor fi ținuți în supunere cu toții și se va putea face cu ei tot ce veți voi.

„După aceasta, în peninsula despre care v-am vorbit, am zărit grădini dese cu cei mai frumoși copaci pe care i-am văzut vreodată, verzi și frunzoși ca cei din Castilia în lunile aprilie și mai, și izvoare bogate în apă. După ce am privit cu multă luare aminte acel port, mă întorsei la corabia mea și întinsei velele* și descoperii atât de multe insule de acelea că nu mă puteam hotărî spre care din ele să mă îndrept. Oamenii pe care îi prinsesem îmi spuneau prin semne că erau tot atât de multe că nu puteau fi numărate, și-mi numiră mai mult de 100. M-am mulțumit de aceea să aflu care era cea mai mare și către aceea am hotărât să merg, ceea ce mă și pregătesc să fac.

*„Deoarece oamenii erau osteniți acum de atâta tras la rame, și el își dădea bine seama după cât văzuse, că acela nu era pământul pe care îl căuta și nici nu era de vreun folos să mai zăbovească aici" (Fernando Columb).

Socot că acea insulă se află la o depărtare de aproape cinci leghe de San Salvador, și celelalte sunt mai mult sau mai puțin îndepărtate. Și toate sunt joase, fără munți, foarte îmbelșugate și bine populate. Și cu toate că acești oameni sunt foarte simpli și buni, totuși se poartă război între insule.

Luni 15 octombrie

„Am zăbovit noaptea întreagă, în scopul de a mă apropia de coasta noului pământ și de a strânge velele numai la ivirea dimineții, și aceasta de teamă că lângă coastă marea nu are adâncimea suficientă, dar insula se află mai curând la șapte decât la cinci leghe depărtare de cea pe care o părăseam, iar vremea potrivnică ne întârzie navigația, așa încât nu putui să mă apropii de uscat înainte de amiază. Mă încredințai că țărmul spre San Salvador, care merge în direcția de la miazănoapte la miazăzi are o lungime de cinci leghe, pe când cel pe care eu l-am urmat se întinde de la răsărit la apus și e mai lung de 10 leghe. Și cum după această insulă descoperii o alta mai mare la apus, strânsei velele spre a zăbovi în larg restul zilei până noaptea, deoarece aproape n-aș fi putut să ating capătul de apus al insulei, căreia îi pusei numele de *Santa Maria Concepción*,* și, spre apusul soarelui, mă oprii lângă capătul amintit spre a ști dacă acolo se găsea aur, deoarece oamenii pe care-i luasem din San Salvador spuneau că acolo se obișnuia să se poarte la picioare și la mâini brățări din acel metal.

„Deși socoteam că tot ce aceștia spuneau era o înșelăciune spre a încerca să fugă în momentul coborârii pe uscat, totuși n-am voit să trec dincolo de nici o insulă fără a debarca și a le lua în posesie, întrucât luarea în posesie a uneia se întindea asupra tuturor, și de aceea aruncai ancora și mă oprii acolo până azi, luni, când în zori mă îndreptai cu bărcile înarmate către plajă și debarcai. Locuitorii, care erau mulți și goi și de aceeași rasă și stare ca cei de pe San Salvador, ne lăsară să dăm înconjurul insulei lor și ne dădură tot ce le ceream. Dar pentru că vântul începu să bată ca un siroco, nu voii să mai

*Actuala *Rum Cay*

rămân și, urcându-mă în barcă, mă întorsei pe corabia mea.

„Ajuns aici, găsi o mare *almadia* acostată la bordul *Niñei,* și unul din oamenii de pe insula San Salvador, care fusese repartizat acestei caravelc, se aruncă în mare și apoi se urcă în *almadia.* În noaptea trecută mai fugise unul dintre acești oameni pe pământ și se urca în acea ambarcație, care fugi atât de repede încât nici una din bărcile noastre n-o putu ajunge, deoarece era mult înaintea noastră *. Astfel, cu toate sforțările noastre, atinse uscatul și cei doi fugari săriră din *almadia* și o luară la fugă cu mare iuțeală, în zadar urmăriți de câțiva dintre oamenii mei, care debarcaseră totuși spre a-i prinde. Capturarăm ambarcația părăsită și o duserăm pe bordul *Niñei,* spre care, între timp, se îndrepta de cealaltă parte o altă mică *almadia* cu un singur om care venea să schimbe un ghem de bumbac. Și cum băștinașul nu voia să se urce pe caravelă, câțiva marinari se aruncară în apă și-l prinseră. Eu care stăm la pupa navei mele și vedeam totul, poruncii să aducă pe acel om la mine și-i dăruii o beretă roșie, câteva mici perle de sticlă verde pe care i le potrivii pe braț și doi clopoței pe care-i atârnai de urechi, și, dând poruncă să i se înapoieze *almadia* care fusese urcată pe una din bărcile noastre, îl trimisei liber la uscat.

„De aici navigarăm spre o altă mare insulă pe care o zăream la apus, dar în același timp poruncii să fie dezlegată și să se dea drumul celeilalte *almadii pe* care caravela *Niña* o remorca la pupa. Și, privind spre uscat, în momentul în care ajungea omul pe care-l liberasem și caruia îi dădusem lucrurile pomenite fără a primi în schimb ghemul lui de bumbac, deși el voise să mi-1 dea, văzui că cei de pe insulă îl înconjurau și el le spunea că se minunau de noi, că eram oameni de treabă, și că celălalt care fugise de la noi probabil că ne adusese vreo jignire, și că tocmai de aceea voiam să-l ducem departe. M-am purtat astfel cu acest om și l-am eliberat și i-am dăruit lucrurile amintite, tocmai pentru ca să-și facă o idee bună despre noi și când altețele vor cere oameni de aici, locuitorii să primească bine aceasta. De altfel, valoarea lucrurilor pe care i le-am dăruit, nu întrece *4 maravedis.*

*Pasaj obscur, datorită și unei lacune a textului original al lui Las Casas.

„Către orele 10, cu vânt de vest care trecuse la sud, pornii către cealaltă insulă care e foarte mare, și unde, după câte spun prin semne oamenii de pe San Salvador pe care-i am cu mine, se află mult aur pe care locuitorii îl poartă ca brățări pe brațe, pe picioare, la urechi și la gât. De la insula Santa Maria la aceasta, e depărtare de nouă leghe în direcția de la est la vest, și coasta spre Santa Maria se întinde de la nord-vest la sud-vest pe o lungime de 28 leghe, după cât pare, și e destul de joasă, fără munți, ca San Salvador și Santa Maria. Plajele toate sunt fără stânci dar la aceasta, ca și la celelalte insule, sub apă, pe lângă coastă, se găsesc stânci, din care cauză când vrei să te apropii de mal trebuie să deschizi bine ochii și să nu navighezi prea aproape de el, cu toate că apele sunt totdeauna foarte transparente și se vede fundul. La două bătăi de tun de mal fundul e atât de adânc încât nu poate fi atins.

„Aceste insule sunt pline de verdeață și fertile și aerul e temperat. Multe lucruri se pot găsi aici, dar nu le pot cunoaște, căci nu vreau să pierd vremea și în schimb vreau să cercetez multe alte insule spre a găsi aurul. Și deoarece cel pe care acești insulari îl poartă la brațe și la picioare (și e aur adevărat pentru că l-am comparat cu cel pe care-1am eu) e un semn că aceste insule îl produc, astfel eu cu ajutorul lui Dumnezeu, nu se poate să nu izbutesc să-l găsesc acolo unde se produce.

„Și astfel, în timp ce navigam între aceste două insule, adică între Santa Maria și cea mare căreia îi pun numele *Fernandina*[20], găsii un om singur într-o *almadia* care de la Santa Maria trecea la Fernandina și ducea cu el puțină pâine, aproape de grosimea unui pumn, o tigvă plină cu apă, o bucată de pământ roșu care fusese transformat în pulbere și apoi frământat, și câteva frunze uscate care trebuie să fie foarte prețuite de către aceste populații[21], pentru că și în San Salvador mi le înfățișaseră în dar. Omul ducea și un coșuleț lucrat în felul lor, în care ținea un mic șirag de perle de sticlă și două monede *(blancas),* de unde îmi dădui scama că acesta pornise din insula San Salvador, ajunsese la Santa Maria și trecea acum către Fernandina. Apropiindu-se de corabia mea, îmi ceru voie să se urce la bord, ceea ce i-am îngăduit. Am pus să se ridice la bord și *almadia* lui și să-i fie

păzite lucrurile și am poruncit să-i dea să mănâncc pâine și miere, și apoi îl voi debarca la Fernandina și-i voi înapoia totul spre a da peste tot informații bune despre noi, astfel ca atunci când altețele voastre, dacă Dumnezeu va vrea, vor trimite aici pe cineva, acela să fie cinstit și să obțină de la acei locuitori tot ceea ce au.

[ÎN CĂUTAREA AURULUI]

Marți 16 octombrie

„Pornii spre miazăzi din insula Santa Maria de la Concepcion către insula Fernandina, care, privită dinspre apus, apare foarte mare, și ziua întreagă navigai pe o mare liniștită, și de aceea nu putui să ajung la timp spre a putea zări încă fundul mării și să arunc ancorele în locul cel mai potrivit, pentru că la aceasta e necesară multă pricepere (și atenție) spre a nu risca să le pierzi. Zăbovii deci, rămânând în loc noaptea întreagă până la ziuă, și atunci mă îndreptai către un sat, unde debarcai și unde găsii pe omul pe care ieri îl întâlnisem pe mare la bordul unei *almadii.* Acesta vorbise atât de favorabil despre noi, încât în tot timpul nopții *almadiile* indigenilor continuară să vină lângă corabia mea spre a ne oferi apă și orice lucru aveau. Pusei să se dea câte ceva fiecăruia dintre ei, adică mici perle de sticlă desfăcute și înșirate, clopoței de vițeluși, din cei care în Castilia costă un *maravedi* unul și câteva *agujetas*,* toate lucruri care plăceau ca și cum ar fi fost de mare valoare, și la fel le pregătii melasă ca să mănânce când se urcau pe bordul navei. După aceea, la ora trei trimisei către pământ barca mea să aducă apă și oamenii aceia se grăbiră să arate de bunăvoie oamenilor mei locul unde se găsea apă, să transporte butoaiele și, în sfârșit, să ne arate că vor să ne fie pe plac în totul.

„Această insulă e foarte mare și am hotărât să-i fac înconjurul, deoarece, după cât mi-e dat să înțeleg, în ea sau în alta din apropiere se află o mină de aur. Față de insula Santa Maria ea e la o depărtare de aproape opt leghe de la răsărit la apus și coasta pe care m-am oprit merge în direcția nord nord-vest și sud sud-vest. Din această coastă am explorat douăzeci de leghe, dar n-am străbătut-o toată.

*Centuri cu catarame de aramă sau bronz și cu podoabe de metal.

„În momentul în care scriu aceste rânduri, întind velele cu vântul de sud spre a încerca să înconjur insula și a ajunge la *Samoat***, care e insula sau cetatea unde se găsește aurul, cum spun toți cei care vin să viziteze nava mea, și cum spuneau și locuitorii din San Salvador și din Santa Maria.

„Insularii de pe Fernandina seamănă cu cei de pe insulele numite mai înainte, atât ca limbă cât și ca obiceiuri, numai că aceștia îmi par puțin mai civilizați, mai cu judecată și mai isteți ca ceilalți, deoarece constat că plata bumbacului și a altor lucrușoare pe care le-au adus pe navă știu s-o schimbe mai bine decât fac cei de pe insulele dinainte. Și aici am mai văzut țesături de bumbac tăiate în fașă și pe oameni mai vioi și pe femei purtând înaintea corpului o basma de bumbac care acoperă, cât de puțin", părțile lor naturale. Un șes înverzit și foarte fertil alcătuiește această insulă, și cred că în fiecare an locuitorii seamănă mei și îl culeg, așa cum fac și cu alte produse. Am văzut mulți arbori foarte deosebiți de ai noștri și printre ci mulți care au ramuri felurite, deși toate cresc pe același trunchi și, mai mult încă, rămurelele sunt una de un fel, alta de alt fel, ceea ce e cel mai extraordinar lucru din lume. De exemplu : o ramură avea frunzele ca trestia și alta ca masticul,. și astfel într-un singur copac se află cinci sau șase frunze diferite. Și nu se poate spune că acest fapt se datorește altoirii pentru că arborii nu sunt de loc altoiți și nici oamenii de aici nu le poartă de grijă.

„În ce privește religia, nu-mi pare să aibă vreuna și deoarece sunt oameni de bun simț cred că pot să devină creștini fără prea mare greutate.

„Aici peștii sunt atât de deosebiți de ai noștri, încât rămîi uimit; unii seamănă cu cocoșii și au cele mai strălucitoare culori din lume, fiind albaștri, galbeni, roșii, și de orice culoare și toți pestriți în mii de feluri, și culorile sunt atât de delicate, încât nimeni nu poate să nu rămână încântat și să nu simtă mare plăcere de a-i privi. Mai sunt și balene. Iar pe pământ n-am văzut animale de nici un soi, în afară de

**Samoat* sau Isabela, azi *Crooked Island* (Insula Strâmbă) din arhipelagul Bahame.

papagali și de șopârle. Un mus mi-a spus totuși că ar fi văzut o mare viperă sau șarpe. Oi, capre sau alte dobitoace, cum am spus, n-am văzut. E adevărat că am rămas aici puțin timp, o jumătate de zi numai, dar dacă ar fi fost, nu mi-ar fi scăpat. Voi descrie înconjurul acestei insule după ce îl voi face.

Miercuri 17 octombrie

„Am plecat la amiază din satul unde debarcasem și luasem apă spre a merge să fac înconjurul Fernandinei. Eu voiam să navig spre sud sud-est pentru că în această parte meridională, după cum spun acești indieni pe care îi duc cu mine și alții, e situată insula ce o numesc *Samoat,* unde se găsește aurul. Dar Martin Alonso Pinzon, comandantul caravelei *Niña,* pe bordul căreia trimisesem trei dintre acești indieni, veni la mine și-mi spuse că unul dintre aceștia îi dăduse a înțelege foarte limpede că ar fi fost mai ușor a da înconjurul insulei navigând spre nord nord-vest, și de aceea, văzând că vântul nu mă ajuta pe drumul pe care aș fi voit să-l iau, dar că era bun în schimb pentru celălalt, orientai velele și navigai spre nord nord-vest, și când mă aflai la aproape două leghe de extremitatea insulei găsii un admirabil port care are o gură sau, mai bine zis două, pentru că e împărțită de o insuliță, și amândouă sunt foarte strâmte, dar dincolo de ele, bazinul de apă atât de mare, încât ar încăpea o sută de corăbii, dacă însă ar fi mai adânc și mai curățit de stânci și dacă intrarea ar fi și ea mai adâncă. Mi s-a părut potrivit să-l cercetez cu atenție și să-l sondez și de aceea ancorai în fața lui și intrai cu toate bărcile corăbiilor și văzurăm că nu avea adâncime suficientă.

„Gândindu-mă, din momentul în care am văzut, că acel bazin era gura unui fluviu, poruncisem ca marinarii să aducă butoaiele spre a lua apă și, coborând pe uscat cu ei, zării 8 sau 10 oameni care îndată ne ieșiră înainte și ne arătară târgușorul care nu era prea departe. Către el, spre a lua apă, trimisei oamenii mei, parte înarmați și parte cu butoaie, și astfel luară apă după voie, și deoarece fântâna se afla departe, trecură 2 ore așteptând întoarcerea alor mei. În acest răstimp mă plimbai printre arbori care erau lucrul cel mai frumos pe care îl

văzusem, și verdeața era atât de abundentă și proaspătă, ca în timpul lunii mai în Andaluzia, și arborii erau deosebiți de ai noștri, cum e ziua de noapte, și la fel și fructele lor, ierburile, pietrele și orice alt lucru. E foarte adevărat că unele plante erau de același soi ca cele ce cresc în Castilia, dar cu toate acestea era între ele o mare deosebire. Cât privește arborii de felurite soiuri care nu se întâlnesc în Castilia, erau în număr atât de mare că ar fi fost cu neputință să-i număr*.

„Locuitorii semănau cu cei de pe insulele pomenite și erau de aceeași natură și statură. Umblau la fel de goi și dădeau orice lucru pe care-l aveau pentru orice fleac pe care li-l ofeream. Băgai de seamă că unii dintre mușii noștri obținuseră câteva sulițe în schimbul unor cioburi de strachini sparte și de sticlă. Marinarii care luaseră apă îmi spuseră că au cercetat locuințele lor și că le aflaseră foarte măturate și curate. Paturile și așternuturile pe care dorm acești oameni sunt un fel de plase de bumbac[22]. Locuințele sunt construite în felul corturilor și au cămine înalte și bune*, dar dintre atâtea sate pe care le-am văzut nu era nici unul care să numere mai mult de douăsprezece sau cincisprezece locuințe. Văzui aici că femeile măritate purtau pantaloni de bumbac, dar cele în vârstă de măritat nu purtau, în afară de câteva care vor fi avut către optsprezece ani.

„Se aflau în această insulă dulăi și ogari***, și oamenii mai întâlniră un băștinaș care avea atârnat de nas o bucată de aur mare cât un *castellano,* pe care văzură săpate câteva litere. Eu îi mustrai pentru că nu târguiseră această monedă, plătind-o cât posesorul ar fi cerut, pentru că aș fi voit să văd ce și cum era, dar marinarii răspunseră că nu îndrăzniră să-i ofere un schimb.

„După ce făcurăm proviziile de apă, mă întorsei pe corabie și îndreptai velele pentru a naviga spre nord-vest, înaintând de-a lungul

*Descrierea pădurilor de pe Fernandina de către Columb e exagerată. În tot arhipelagul insulelor Bahame, nu se află nici o insulă a cărei vegetație să fie mai săracă decât cea de pe Fernandina. Pe această insulă arsă de soare, îngustă ca tăișul unei săbii, în timpul nostru nu crește decât un tufăriș des. — N. *E. S.*

**Observă pe bună dreptate Las Casas, într-o notă marginală a manuscrisului său că nu era vorba de loc de cămînuri pe care indigenii le-ar fi avut în colibele lor de paie, ci de o deschizătură rotundă în vârful bietelor locuințe, pentru ieșirea fumului.

***„Care nu lătrau", adaugă Fernando Columb.

coastei insulei până la cealaltă care se întinde de la răsărit la apus*. Atunci, toți acești indivizi începură să spună că aceasta e mai mică decât Samoat și că ar fi bine să ne întoarcem înapoi spre a putea ajunge mai repede. Mai întâi vântul căzu, apoi începu să sufle dinspre est în sens contrar drumului pe care-l făcusem din care cauză pusei cârma și navigai întreaga noapte când la est sud-est, când la est și când la sud-est, și aceasta spre a mă îndepărta de coastă, deoarece se lăsase o ceață groasă și timpul devenise urât.

„De la miezul nopții până aproape de zori, plouă destul de tare și acum încă cerul e plin de nori, stând să plouă. Ne-am întors la extremitatea de sud-est a insulei, unde sper să ancorez în așteptarea zorilor spre a mă îndrepta către alte insule la care trebuie să ajung. De când mă aflu în aceste Indii a plouat, mai mult sau mai puțin, în fiecare zi. Altețele voastre trebuie să creadă că acest ținut e cel mai fertil și temperat și bun din întreaga lume".

Joi 18 octombrie

„Când se lumină de zi alergai cu vânt larg și navigai cum putui mai bine în jurul insulei, și când nu mai fu cu putință să navighez, mă apropiai de coastă, dar nu debarcai".

Vineri 19 octombrie

„Când se crăpă de ziuă, ridicai ancora și trimisei caravela *Pinta* către est și sud-est, caravela *Niña* la sud sud-vest și cu cu nava mea mă îndreptai spre sud-est. Porunca mea era ca cele două caravele să urmeze drumurile indicate de mine până la amiază și apoi să le schimbe spre a veni să mă întâlnească.

„Nu navigasem nici trei ore, când zărirăm o insulă la răsărit, pe care puserăm prova, și înainte de amiază cele trei nave ajunseră în fața vârfului septentrional al ei unde se înalță din ape o insuliță apărată la nord de un șir de stânci și de o altă stâncă ce se află între insuliță și insula cea mare. Aceasta era numită Samoat de către oamenii din San Salvador, dar eu am botezat-o Isabela**. Vântul bătea de la Septentrion și insulița sus-amintită se afla în direcția insulei

*În cazul de față este vorba de a naviga de-a lungul coastei răsăritene a limitei nordice a Insulei Lungi (Fernandina). Columb ajungând până aici în locul unde coasta se întoarce brusc către sud-vest, s-a înapoiat fără să înconjure insula. - N.E.S

**Isabela, azi Crooked Island. - *N.T*

Fernandina de unde cu plecasem ținând drumul de la răsărit la apus.

Coasta Isabelei merge de la insuliță în direcția apusului 12 leghe până la un promontoriu pe care l-am numit *Cabo Bello* (Capul Frumos) și care se găsește dinspre partea de apus și e atât de frumos, rotund, proeminent, foarte adânc în ape și nu are părți fără adâncime. Intrarea portului e la început pietroasă și fundul jos, dar mai înăuntru se află o plajă de nisip, ca de altfel pe toată coasta, și acolo aruncai ancora în această noapte de vineri și mă oprii până dimineața.

„Această parte a coastei și cât am văzut până acum din insulă e aproape numai șes, și insula însăși e cea mai frumoasă pe care am văzut-o, deoarece dacă celelalte pământuri pe care până acum le-am găsit sunt magnifice, acesta e și mai mult. E bogată în copaci înverziți și foarte mari și solul e mai înălțat decât al celorlalte insule amintite până acum: are câteva înălțimi ce nu pot fi numite chiar munți, dar care fac mai pitorească câmpia prin contrast. Pare că înăuntru are numeroase izvoare. La nord-est se accentuează un mare promontoriu înveșmântat în arbori stufoși și mari, unde voiam să trag la mal pentru a debarca și a cerceta un loc atât de plăcut, dar nu aveam adâncime suficientă și nu aș fi putut să arunc ancorele decât prea în larg, și de altfel vântul era favorabil spre a mă duce la capul unde acum mă aflu și căruia cum am spus, i-am dat numele de Capul Frumos pentru că într-adevăr e astfel.

„Din aceste motive n-am debarcat pe acel promontoriu, dar văzând de pe mare această coastă atât de frumoasă și înverzită, cum sunt toate celelalte pământuri ale acestor insule, mărturisesc că nu știam unde să mă duc mai întâi, și nu mă săturam să privesc atât de îmbelșugata și frumoasa vegetație și atât de deosebită de a noastră. Mai cred că în aceste insule se află multe ierburi și multe plante care vor putea fi foarte prețuite în Spania pentru a extrage vopseli, pentru leacuri și mirodenii, dar nu le cunosc, ceea ce mă supără foarte mult. Când ajunsei la acest cap, simții un parfum atât de delicat de flori și plante, încât era lucrul cel mai delicios din lume.

„Mâine dimineață, înainte de a pleca de aici, voi debarca spre a vedea ce se găsește pe acest promontoriu. După câte spun indienii pe care-i duc cu mine, un rege care are asupra sa mult aur locuiește într-un târgușor ce se află mult înăuntru, și eu vreau să înaintez atât de mult în interiorul insulei până ce voi găsi târgușorul și pe rege. Vreau

să-l văd pe acest suveran și să vorbesc cu el, pentru că, după cum îmi dau să înțeleg numiții indieni, el stăpânește toate insulele dimprejur și umblă îmbrăcat și acoperit tot cu aur. Totuși, eu nu dau crezare întru totul spuselor acestora, fie pentru că nu-i înțeleg bine, fie pentru că, știind că sunt foarte săraci în aur, gândesc că, oricât de puțin ar purta acest rege, lor li se va părea mult.

„Ceea ce cu numesc *Cabo Bello* cred că e o insulă separată de Samoat, și mai socot că între una și cealaltă se mai află o altă insulă mică. Dar nu e intenția mea să cercetez totul în amănunțime, că nu mi-ar ajunge s-o fac nici cincizeci de ani, ci să caut a descoperi tot mai multe pământuri noi și să mă înfățișez înaintea altețelor voastre, dacă va vrea Dumnezeu, în aprilie. Trebuie însă să adaug că dacă voi afla locuri unde să se găsească aur și mirodenii din belșug, mă voi opri acolo până ce voi fi încărcat atât cât va fi cu putință și în acest scop nu fac altceva decât să merg înainte și să caut să găsesc acele locuri".

[EXPLORARE]

Simbătă 20 octombrie

„Azi în zori ridicai ancorele de unde le aruncasem în preajma acestei insule Samoat, adică la capul de sud-vest, căruia îi dădui numele de *Cabo de la Laguna* (Capul Lagunei) așa cum insulei i-1 dădusem pe cel de Isabela, cu intenția de a naviga în direcția nord-est și către răsărit dinspre partea de sud-vest și de miazăzi, unde, după câte putui înțelege de la băștinașii pe care-i aveam cu mine, se află reședința regelui insulei, dar marea era peste tot atât de puțin adâncă încât nu putui să înaintez. Înțelesei de aceea că dacă aș fi continuat drumul spre sud-vest ar fi trebuit să fac un foarte mare ocol și de aceea mă hotărâi să refac drumul de nord nord-est pe care deja îl străbătusem înainte și să trec către occident spre a face înconjurul Isabelei. Vântul însă fu atât de slab încât nu putui de loc să mă apropii de coastă, decât în timpul nopții, și cum e primejdios să te apropii de aceste insule pe întuneric, deoarece e necesar să vezi bine unde se poate arunca ancora, fundul fiind foarte variat, aici nisip,

dincolo stânci, așa că strânsei velele, rămânând pe loc în această noapte de duminică. Celelalte două caravele, care ajunseră lângă mal devreme, ancoraseră și comandanții lor se gândeau că după semnalele pe care obișnuiau să le facă, și eu aș dori să debarc, dar cu nu voii"

Duminică 21 octombrie

„Ajunsei la orele 10 aici, la *Cabo del Isleo* (Capul Insuliței) și strânsei vântul să ajung lingă caravele. După prânz debarcai și nu găsii nici un târgușor, ci numai o așezare în care nu se afla suflare de om și ai cărei locuitori, după cât socot, o luaseră la fugă de teamă la apropierea noastră, lăsând la locul lor toate ustensilele lor casnice. Nu îngăduii oamenilor mei să se atingă de nimic și în tovărășia căpitanilor mei și a câtorva oameni, pătrunsei în adâncul insulei spre a o explora și observai că dacă celelalte insule cercetate de mine până acum sunt foarte frumoase, pline de verdeață și rodnice, aceasta le întrece pe toate și are mari și înverzite păduri și iazuri întinse, pe marginile și în mijlocul cărora se află dumbrăvi minunate. Atât în acest loc cât și în restul insulei, arborii sunt stufoși și fragezi, și iarba e ca în timpul lui aprilie în Andaluzia, și cântecul păsărilor e atât de dulce încât omul n-ar mai voi să plece de aici. Papagalii sunt atât de numeroși, încât zburând în stoluri întunecă soarele, și neamurile păsărilor mari și mici sunt foarte numeroase și deosebite de ale noastre. Și arborii sunt de mii de soiuri și toți fac fructe și răspândesc miresme, iar mie îmi pare foarte rău că nu-i cunosc și sunt sigur că toți sunt de mare preț; din ei aduc cu mine mostre, ca și din ierburi.

„În timp ce ne plimbam dc-a lungul malului uneia din aceste lagune, fu zărit un șarpe, pe care îl omorîrăm și a cărui piele o aduc altețelor voastre. Reptila cum ne zări, se azvârli în apă și noi o urmărirăm, deoarece apa nu era foarte adâncă și o omorârăm cu lovituri de suliță. E lungă de șapte palme și cred că în aceste iazuri se află multe asemănătoare.

„Am putut să recunosc saburul *(aloe)* și am hotărât să tai din el și să îmbarc mâine vreo zece chintale* pentru că e lemn de mare preț.

*1 chintal = 46 kg. - *N.T*

„Umblând și în căutare de apă curată, ajunserăm la un sat așezat aici aproape la o jumătate de leghe de punctul în care eram ancorați, și locuitorii lui, cum ne zăriră, o luară toți la fugă, părăsindu-și locuințele și ascunzîndu-se cu averile lor în munți. Eu n-am îngăduit să li se ia nimic, nici măcar un ac cu gămălie. Mai apoi, câțiva băștinași veniră la noi și unul dintre ei arătă oarecare încredere încât îi dădui câțiva clopoței și mărgele de sticlă, lucru pentru care se arăta foarte bucuros și mulțumit. În scopul de a spori prietenia noastră și spre a-i folosi la ceva, pusei să li se ceară apă, și acei insulari, după ce mă întorsei pe corabie, veniră dc-a lungul plajei cu tigvele lor pline și se arătară bucuroși să ne-o dea. Ca mulțumire pusei să li se dea un alt șirag de mărgele de sticlă, și ei spuseră că dimineața următoare se vor întoarce.

„E intenția mea să umplu cu apă în acest loc toate butoaiele de pe corăbiile mele spre a fi gata, dacă vremea îmi va permite, să pornesc în explorarea întregii insule până ce voi fi izbutit să mă întâlnesc cu regele său și să-l fac să-mi dea aurul pe care mi se dau asigurări că-l posedă. După aceea voi pleca spre o foarte mare insulă, care socotesc că trebuie să fie Cipangu, după informațiile pe care mi le dau acești indieni pe care-i am cu mine și care o numesc *Colba,* și acolo spun că se află corăbii foarte mari și mulți oameni deprinși cu marea, și apoi mă voi mai îndrepta spre o altă insulă pe care o numesc *Bofio* și ne dau încredințare că e foarte întinsă. În afară de aceasta, voi cerceta, în cale, celelalte insule dintre ele și după cum voi găsi aur sau mirodenii voi hotărî asupra celor de făcut. Dar în orice caz sunt hotărât să merg înainte până la uscat și până la cetatea *Quisay*,* spre a da Marelui Han scrisorile altețelor voastre și să-i cer un răspuns cu care să mă întorc în Europa.

Luni 22 octombrie

„Am rămas aici toată noaptea și ziua de astăzi așteptând ca regele sau alte persoane de pe această insulă să aducă aur sau alte lucruri de preț. Se înfățișară mulți dintre acești indieni care seamănă cu cei de pe celelalte insule și sunt la fel de goi și vopsiți, care cu alb, care cu roșu, care cu brun și care cu alte culori, și aduc sulițe și gheme de bumbac spre schimb, ceea ce făcură cu câțiva marinari pentru cioburi de sticlă, de cești sparte și pentru hîrburi de străchini de teracotă.

**Quinsay a lui Marco Polo

O seamă dintre acești indieni purtau câte o bucățică de aur atârnată de nas, pe care îl dădeau bucuroși pentru vreunul din acei zurgălăi și pentru mărgele de sticlă, dar era vorba de atât de puțin lucru că nu poate fi luat în scamă. Toți arătau mare uimire în fața noastră și ne credeau veniți din cer. Făcurăm provizia de apă pentru nave dintr-un mic lac ce se află aici aproape, în locul pe care l-am numit *Capul Insuliței.* Și în mai înainte amintitul lac, neted ca oglinda, Martin Alonso Pinzon, comandantul *Pintei,* omorî un alt șarpe, asemănător în totul celui de ieri, lung de șapte palme. Am pus să se încarce tot saburul ce s-a putut găsi".

Marți 23 octombrie

„Azi voiam să pornesc către insula *Cuba* care după informațiile pe care mi le dau acești băștinași în privința mărimii și bogăției, socoț că trebuie să fie Cipangu. De aceea nu voi mai zăbovi aici și nici nu voi face înconjurul acestei insule spre a mă duce la tirgușorul principal, cum hotărâsem înainte, spre a vorbi cu regele sau stăpânul ținutului, și aceasta pentru că bag de scamă că aici nu sunt mine de aur, și pentru că, spre a face ocolul insulei, ar fi necesare vânturi din multe direcții care nu suflă așa cum am vrea noi, iar eu trebuie să mă duc într-acolo unde se află mari posibilități de negoț; de aceea, spun, că nu-i nici un motiv să pierd vreme, ci în schimb, voi merge înainte și voi cerceta multe ținuturi până ce voi fi atins vreun pământ bogat și abundent în roade, după cum mi se pare sigur că în acesta unde mă aflu acum e foarte mare belșug de mirodenii. Din nefericire cu nu le cunosc și sunt foarte mâhnit pentru aceasta, deoarece văd mii de soiuri de arbori fiecare cu fructe diferite, care în acest anotimp sunt fragede și îmbelșugate, ca în Spania în lunile mai și iunie, și mii de feluri de ierburi și flori; dar din toată această vegetație n-am putut recunoaște decât planta saburului *(aloe),* din care, cum am spus am pus să se transporte o anume cantitate pe bordul navelor spre a o înfățișa altețelor voastre.

„Până în această clipă n-am putut încă să ridic ancorele și să pornesc spre Cuba, pentru că nu e vânt, ci o mare calmă, de moarte, și de ieri plouă cu găleata, dar fără să se lase frig. Dimpotrivă, în timpul

zilei e cald și nopțile sunt blânde ca în mai în Andaluzia".

Miercuri 24 octombrie

„Către miezul nopții trecute, am virat ancorele de la Capul Insuliței, care se află în partea de nord a insulei Isabela, unde mă găseam, spre a naviga către insula Cuba, despre care oamenii aceștia pe care-i duc cu mine din San Salvador spun că e foarte întinsă și că acolo se face mare negoț, că e bogată în aur, în mirodenii și în corăbii mari și negustători. După spusa indienilor, Cuba se găsește în direcția vest sud-vest și socot că nu se înșală pentru că din semnele pe care atât cei pe care-i am cu mine, cât și cei care locuiesc în insule, mi le fac, fiindcă nu înțeleg limba lot, trebuie să cred că e insula Cipango*, despre care se povestesc lucruri minunate, și care în mapamondurile și în hărțile pe care le-am văzut este situată prin aceste locuri.

_ „Și astfel am navigat până la ziuă către vest sud-vest, și în zori vântul căzu și se porni să plouă așa cum plouase toată noaptea. Până la prânz navigai pe un vânt slab, care apoi începu să sufle prielnic, și toate velele corăbiei mele, vela mare cu două aripi (bonete), trinca, civadiera (vela de sub bompres), gabierul mare, randa și vela bărcii de la pupă erau umflate**.

„Astfel navigai până către apusul soarelui și Capul Verde al insulei Fernandina, care se afla în partea meridională a coastei sale occidentale, îmi rămânea la nord-vest, la circa șapte leghe. Și cum vântul se întărise și nu știam cât drum era până la sus-numita insulă Cuba, nedorind să merg în căutarea ei noaptea, toate aceste insule fiind înconjurate de funduri mici, iar ancora neputînd fi aruncată decât la distanță de două bătăi de tun în larg și, în afară de aceasta, fundul fiind variat, parte cu stânci, parte cu nisip, din care pricină nu te poți

*Insula Cipango (Sipango în pronunția spaniolă) e prima oară menționată de Marco Polo care o plasează la distanța de 1 500 li (mile chinezești) de coastele Chinei. Cipango, o insulă de care, atât la Marco Polo cât și la cartografii europeni din secolele al XIV-lea și al XV-lca erau legate reprezentările despre Japonia, era indicată pe multe hărți ale timpului. Această insulă se găsea pe harta misterioasă pe care o avea cu sine Martin Alonso Pinzon. Columb, ca toți contemporanii săi, exagera foarte mult distanța (obișnuită) pe uscat între coastele vestice ale Europei și pământurile estice ale Asiei și, prin urmare subevalua lărgimea Oceanului „Apusean . *N.E.S.*

** Vezi nota 56, pasajul *Corăbiile primei expediții a lui Columb.*

adăposti sub coastă în siguranță decât la lumina zilei, hotărâi astfel să strâng toate velele, în afară de trincă și să țin marea numai cu această velă.

„Între timp vântul se întărea și mă făcea să străbat mult drum, ceea ce mă îngrijora, și întunericul era adânc și ploua, astfel că poruncii să se strîngă toate velele, chiar și trinca, din care cauză toată noaptea nu înaintarăm decât două leghe. etc.“.

Joi 25 octombrie

Amiralul, după răsăritul soarelui, navigă până la ora 9 către vest sud-vest. După cinci leghe de drum corăbiile își schimbară drumul și puseră capul către apus și făcură 8 mile pe oră până la ora unu după-amiază, și apoi încă până la 3, străbătând în totul 44 mile.

Atunci zăriră la cinci leghe distanță, șapte sau opt insule așezate în șir de la nord la sud*.

Vineri 26 octombrie

Amiralul ajunse la insulele dinspre miazăzi menționate, și pe distanță de 5 sau 6 leghe constată adâncimi mici; cu toate acestea fundarisi ancorele.

Indienii spuseră că din acel loc până la Cuba era cale de o zi și jumătate de navigat cu bărcile lor, care sunt luntre formate dintr-un singur trunchi de arbore scobit și fără vele. Acestea sunt canoele.

De acolo plecă spre Cuba, pentru că după informațiile pe care indienii le dădeau asupra mărimii sale și belșugului de aur și de perle, gândea că e insula căutată, adică Cipangu.

Sâmbâtâ 21 octombrie

La răsăritul soarelui ridicară ancorele din apele acelor insule, pe care amiralul le denumi *Islas de Arena* (Insulele de nisip) din pricina fundului prea puțin adânc pe care-l aveau în partea de miazăzi până la 6 leghe în largul mării. Navigă cu 8 mile pe oră până la ora unu, în direcția sud sud-vest, făcând 40 de mile, și până noaptea străbătură alte 28 de mile mereu pe același drum.

*Micile insule *Bahama, Jumentos,* la nord de *Bancul lui Columb.*

Înainte de lăsarea nopții zăriră pământ, și noaptea se adăpostiră

într-un loc ferit de vint, sub o mare ploaie. Sâmbătă, până în seară străbătură 17 leghe către sud sud-vest.

[DESCOPERIREA ȘI RECUNOAȘTEREA CUBEI]

Duminică 28 octombrie

Din acel loc amiralul plecă spre sud sud-vest în căutarea insulei Cuba și se îndreptă spre partea acesteia care apărea mai aproape.

Intră deci intr-un prea frumos fluviu care nu prezenta nici o primejdie, nici din cauza micii adâncimi, nici alte neajunsuri, și întreaga coastă pe lângă care navigă avea ape limpezi și adânci până la mal. Gura fluviului era largă de douăsprezece brațe, cât era de ajuns, spre a putea intra navigând în volte și amiralul, după cum spune, ancoră în interiorul lui, la o bătaie de tun de mal.

Amiralul arătă că n-a văzut niciodată un loc mai frumos. Malurile fluviului erau toate înflorite din pricina arborilor frumoși și înverziți, de alte soiuri decât ai noștri, plini de flori și fructe de multe feluri, prin care păsări și păsărele în mare număr ciripeau cu mare încântare. Mai erau acolo un mare număr de palmieri, deosebiți de cei din Guineea și din Spania, de înălțime mijlocie, și care aveau partea de jos a trunchiului fără solzi și frunzele foarte largi, cu care locuitorii învelesc acoperișurile caselor lor. Pământul era neted și deopotrivă pe toată întinderea.

Amiralul coborî în șalupă* și puse piciorul pe uscat. Apoi se îndreptă spre două locuințe pe care le socoti a fi ale unor pescari, dar la apropierea sa, băștinașii cuprinși de spaimă o luară la fugă. Într-una din ele găsi un câine care nu latră, și în amândouă plase din fire de palmier, frînghii, o undiță de corn, cârlige de oase și alte unelte de pescuit și, în interior, multe vetre. După cât crede, în fiecare locuință găsesc adăpost multe persoane. Porunci să nu se atingă de nimic din ceea ce conțineau acele locuințe, și așa se făcu. Iarba era înaltă ca în Andaluzia în aprilie și mai, și recunoscu multă iarbă-grasă (porcină) și fragă tătărească (sfeclă).

Urcându-se în șalupă, înaintă pe fluviu până la o mare distanță. Simțea, așa cum spune, o mare plăcere să vadă acele livezi și

*Șalupă - cea mai mare barcă cu rame de la bord. - *N.T.*

dumbrăvi și să audă cântul păsărilor, încât nu izbutea să se despartă spre a-și relua drumul și adăugă că această insulă e cea mai frumoasă dintre toate cele văzute vreodată de ochi omenești și e bogată în porturi foarte bune și în fluvii adânci. După el, aici oceanul nu are flux niciodată și nu se revarsă peste plajă, pentru că vegetația se întinde până aproape de malul mării, ceea ce nu se constată niciodată acolo unde marea e furtunoasă și pentru că până în acea clipă, de când se afla printre acele insule, nu înfruntase niciodată vreun vîrtej sau furtună.

Insula, spune mereu amiralul, e plină de prea frumoși și foarte înalți munți, nu însă atât de întinși, și restul pământului e înălțat ca acela al Siciliei. Și după cât putu să înțeleagă din gesturile prin care se exprimă indienii pe care i-a luat cu sine din insula Guanahani, insula e bogată în ape și are zece fluvii mari, și pentru a-i face înconjurul cu canoele lor, nu ajung douăzeci de zile.

În momentul în care amiralul se apropia de uscat cu corăbiile sale, apărură două *almadii* sau canoe și băștinașii care le conduceau, văzând că marinarii se urcau în barcă și se duceau să sondeze fundul fluviului și să caute locul cel mai potrivit de ancorat, o luară la fugă. Indienii spuneau că în această insulă se aflau multe mine de aur și perle, și amiralul văzu într-adevăr un loc propriu formării acestora și scoici, care sunt un indiciu. Și amiralului i se părea a înțelege că acolo trăseseră la mal corăbiile uriașe ale Marelui Han și că din acel punct până pe uscat n-ar fi decât zece zile de navigat.

Amiralul dădu acelui fluviu numele de *San Salvador.*

Luni 29 octombrie

Amiralul ridică ancorele din portul în care se găsea și naviga către apus spre a merge - spune el - la cetatea unde i se părea că indienii spuneau că locuia regele ținutului. Zări un promontoriu la șase leghe la nord-vest și un altul la zece leghe la est. După ce parcurse o altă leghe zări un fluviu a cărui gură nu era atât de largă ca cealaltă, și îi dădu numele de *Rio de la Luna (Râul Lunii).*

Naviga până către scară și zări un alt fluviu mai mare decât celelalte, după cum indienii îl făcură să înțeleagă prin gesturi, și în apropierea sa văzu câteva sate frumoase ; acestui fluviu îi dădu numele de *Rio de Mares* (Fluviul Mărilor).

Pentru a culege vești, amiralul trimise două bărci către unul dintre acele sate, și într-una din ele ambarcă pe unul dintre indienii pe care-i ducea cu el, care începuseră să se facă cât de puțin înțeleși și se arătau mulțumiți de a sta împreună cu creștinii, dar locuitorii, oameni, femei, copii, o luară cu toții la fugă părăsind locuințele și tot ce se afla în ele. Amiralul opri pe toți să se atingă de ceva. Locuințele, spune el, erau mai frumoase decât cele văzute până atunci și socotea că cu cât se apropiau mai mult de uscat (continent), cu atât ar fi devenit din ce în ce mai bune. Aceste locuințe, făcute în formă de colibe, erau foarte mari și păreau corturile unei tabere ostășești, dar fără nici o aliniere, din care pricină nu alcătuiesc străzi, ci se înalță una ici, una colo, și înăuntru sunt măturate și curate și au mobile foarte ornate. Găsiră multe statui de figuri feminine și multe capete în formă de mască, lucrate admirabil. Amiralul spune că nu știe dacă insularii țin aceste obiecte ca podoabă sau în scopuri religioase.

Pe lângă locuințe erau cîini care nu lătrară de loc, păsări sălbatice și domestice, plase minunat lucrate, arme și unelte de pescuit. Nimeni nu se atinse de nimic. Amiralul presupuse că toți locuitorii erau pescari, care transportau produsul pescuitului în interiorul insulei, care e foarte mare și atât de frumoasă încât nu ostenea în a-i aduce laude. Spune că găsi arbori și fructe de un gust minunat și spune că trebuie să se găsească pe pământ vaci de lapte și alte vite pentru că văzuse o hîrcă ce părea a unui cap de bou.

Auziră noaptea întreagă păsări, păsările și greieri cântând, fapt care îi încînta pe toți, și aerul care era dulce înmiresmat ținu nici rece, nici cald până la ziuă. În afară de aceasta, spune amiralul, navigând de la celelalte insule la aceasta, avură de suferit o căldură mare, dar aici nu pentru că clima era temperată ca în mai. În ce privește căldura pe care o găsiră în altă parte, amiralul o atribuie faptului că celelalte insule sunt lipsite de munți și că vântul care ajunge acolo dinspre răsărit e foarte cald.

Apa acestor fluvii era sărată la gura lor. Indienii aveau în locuințe apă dulce dar nu se putu afla de unde o luau. Corăbiile pot să navigheze în acest fluviu atât pentru a intra, cât și pentru a ieși și oferă navigatorului semne bune și puncte de reper; adâncimea sa este de

șapte și opt brațe la intrare și de cinci înăuntru. Amiralul adăugă că toată această zonă maritimă i se pare că trebuie să fie totdeauna blajină ca fluviul Sevillei, și că apa e de asemenea natură încât înlesnește formarea perlelor. Găsi melci mari, fără miros, deosebiți de cei din Spania.

Aici amiralul arată care este situația fluviului și a portului de care a vorbit mai sus și căruia i-a dat numele de San Salvador, și spune că în apropierea lui se ridică munți înalți și frumoși ca *Pena de los Enamorados*:* în vârful unuia se află o movilă care seamănă cu o grațioasă moschee. Iar fluviul cestălalt, în care amiralul se găsea, are către sud-est doi munți rotunzi și către vest nord-vest un frumos promontoriu plat care înaintează mult în mare.

Marți 30 octombrie

Amiralul ieși din Fluviul Mărilor la nord-vest și zări un cap plin de palmieri căruia îi dădu numele de *Cabo de las Palmas* (Capul Palmierilor). După o navigație de 15 leghe, indienii care se găseau pe caravela *Pinta* spuseră că dincolo de acel cap curgea un fluviu și că de la fluviu la Cuba erau patru zile de navigat. Comandantul *Pintei* spuse amiralului că această Cuba despre care vorbeau acei bățtinași ar fi o cetate, că pământul de-a lungul cărei coaste navigau ar fi un continent foarte mare, întinzându-se mult către nord, că regele acelui ținut s-ar găsi în război cu Marele Han, pe care indienii îl numeau *Carni,* în același chip în care țării sau cetății sale îi dădeau numele de *Saba* și multe alte nume.

Amiralul hotărî să pornească spre acel fluviu și să trimită regelui acelui ținut un dar cu scrisoarea regilor catolici, și în acest scop trimise ca solie un marinar care călătorise în Guineea cu aceeași însărcinare, dându-i ca însoțitori câțiva indieni din Guanahani care doreau să se alăture acelui trimis cu condiția ca la întoarcerea soliei să fie trimiși înapoi pe insula lor.

După părerea amiralului, locul unde se afla în acel moment era la 42° nord de linia echinocțială** (ecuator), dacă manuscrisul după care am făcut această copie nu e greșit aici, și spune că se va sili să

* Piscul îndrăgostiților aflat în ținutul Cordobei. - N.T.

** În realitate la 21 grade. Sau Columb folosea un cadrant care reduce la jumătate înălțimea sau cifra era schimbată într-adins spre a păstra secretul drumului său, ceea ce e mai probabil.

meargă către Marele Han, pe care-l socotea aflându-se prin acele locuri, sau în cetatea *Catai,* care aparține acelui suveran și e foarte mare, așa cum fusese încredințat înainte de plecarea sa din Spania.

Pământul acesta întreg, adăugă el, e șes și frumos și aici marea e adâncă.

Miercuri 31 octombrie

Noaptea întreagă de miercuri amiralul naviga pe lingă coasta și zări un fluviu în care totuși nu putu să intre pentru că gura sa nu era destul de adâncă; indienii gândeau însă că navele puteau să intre așa cum făceau canoele lor. Astfel, merseră mai departe și găsiră un promontoriu care înainta mult în mare și care era înconjurat de funduri mici, și apoi putu să descopere un golfuleț de apă sau un râu de mare în care puteau pătrunde corăbiile mai mici fără ca totuși să poată înainta, deoarece vântul începuse să sufle numai dinspre nord și coasta mergea la nord nord-vest spre sud-est. Văzu după aceea un alt promontoriu și mai ieșit în mare decât primul. De aceea, și pentru că înfățișarea cerului prevestea un vânt violent, fu silit să se întoarcă la Fluviul Mărilor.

Joi 1 noiembrie

La răsăritul soarelui, amiralul trimise bărcile la uscat spre locuințele de acolo, dar văzură că toți locuitorii fugiseră. După câtva timp, apăru un om. Amiralul porunci ca acel băștinaș să fie lăsat în pace în scopul de a câștiga încredere și chemă înapoi bărcile.

După ce prânzi, trimise la uscat pe unul dintre indienii pe care-i ducea cu sine, și acesta, când zări pe acel om, începu să-i strige de departe să nu-i fie frică, pentru că acești străini erau oameni buni care nu făceau rău nimănui, și nu erau supuși ai Marelui Han, și că dimpotrivă făcuseră daruri locuitorilor numeroaselor insule pe care le cercetaseră. După aceea, indianul se aruncă în apă și ajunse la uscat înot ; doi băștinași apăruți în acel loc îl luară de subsuori și-l conduseră într-una din acele locuințe unde îi cerură și obținură de la el orice informație. Și când indienii acelor locuri fură siguri că nimeni nu voia să le facă rău, se liniștiră; căpătată încredere și se ambarcară în mare număr pe șaisprezece *almadii* sau canoe, luând cu ei bumbac tors și alte lucrușoare de-ale lor, din care amiralul opri

să se atingă ceva pentru ca să se știe de toți că el nu căuta nimic altceva în afară de aur, pe care ei îl numeau *micay.* Astfel ziua întreagă indigenii se duseră și se întoarseră de la uscat la corăbii și de la corăbii la uscat, și câțiva creștini coborâră de asemenea pe uscat în plină siguranță. Amiralul nu văzu pe băștinași purtând aur, însă adăugă că ar fi observat că unul dintre ei avea înfipt în nas o bucată de argint lucrat, ceea ce îl făcu să creadă că acolo s-ar afla argint.

Băștinașii dădură a înțelege prin gesturi că în trei zile vor sosi mulți negustători dinăuntru spre a cumpăra din acele produse pe care creștinii le transportaseră și că vor da vești despre suveranul acelei țări (care rege, după cum se putu înțelege după semnele lor, locuia departe, cale de patru zile de acel loc), și aceasta pentru că trimiseseră pe câțiva dintre ei să dea sfoară în întreg ținutul despre sosirea amiralului.

„Acești oameni, spune amiralul, sunt din aceeași speță și au aceleași obiceiuri ca cei pe care i-am întâlnit mai înainte, și după cât îmi pare nu au nici o religie. Până azi n-am văzut pe indienii pe care-i duc cu mine făcând vreo rugăciune, dimpotrivă rostesc cu glas tare *Salve* și *Ave Maria* cu mâinilc ridicate la cer, așa cum au fost învățați și-și fac semnul crucii.

„Acești indieni au un singur limbaj comun, sunt cu toții prieteni între ei și umblă la fel, cu desăvârșire goi. Cred că toate aceste pământuri nu sunt decât insule și că sunt în stare de război cu Marele Han pe care ei îl numesc *cavila,* pe când ținutului îi dau numele de *Basan".* Aceasta o spune amiralul.

El adaugă că fluviul e foarte adânc și că navele, la gura lui, pot să acosteze direct lângă mal. Apă dulce nu se găsește decât la o leghe de la vărsare, dar acolo e foarte dulce, „și e sigur, spune amiralul, că acesta e continentul și că mă aflu în fața lui Zayto și Quisay*, la depărtare de mai mult sau mai puțin de o sută de leghe una de alta; și faptul acesta e dovedit foarte bine de către mare, ai cărei curenți înaintează în alt chip de cum făceau până acum, și ieri, pe când navigam către nord-vest, băgai de seamă că se făcea frig.

*Cele două orașe ale Chinei menționate de Marco Polo : Zaiton și Quinsay.

Afirmația : „Acesta e Continentul" e în contradicție cu ceea ce Colurnb spusese mai înainte că „aceste pământuri nu sunt decât insule". E evident o greșeală de transcriere a lui Las Casas.

[ÎN CĂUTAREA MARELUI HAN]

Vineri 2 *noiembrie*

Amiralul se hotărî să trimită pe uscat doi spanioli, unul care se chema Rodrigo de Jerez și trăia la Ayamonte, și celălalt, un anume Luis de Torres, un evreu convertit, pe vremuri servitor al guvernatorului Murciei și care cunoștea, după cât spunea, limba ebraică și caldeeană și puțină arabă. Și în tovărășia acestora trimise doi indieni, unul ales printre cei pe care-i îmbarcase la Guanahani, și altul dintre cei care locuiau în satele de pe lângă fluviu. Tuturor le dădu șiraguri de mărgele de sticlă pentru ca, schimbându-le, să-și poată face rost de hrană, dacă s-ar fi întâmplat să ducă lipsă, și hotărî ca termen al întoarcerii lor a șasea zi. Le încredință în afară de aceasta mostre de mirodenii, spre a cerceta dacă pe acolo se mai găseau asemenea și-i învăță în ce chip să se informeze asupra reședinței regelui acelei țări și asupra celor ce, întâlnindu-1, vor trebui să-i spună în numele suveranilor Castiliei, și anume că aceștia trimiseseră pe amiral să-i înmâneze o misivă a lor și un dar, să le aducă vești asupra stării sale, să statornicească relații prietenești cu el și să-i ofere serviciile pe care le-ar putea dori de la ei, și așa mai departe. Le mai puse în vedere amiralul acestor soli ai lui, să strângă date și informații asupra anumitor provincii, porturi și fluvii despre care avea cunoștință, și ca să știe la ce depărtare se găseau de locul său de ancorare etc.

Aici, în timpul nopții, amiralul măsură cu cadrantul înălțimea Stelei Polare și se află la 42° nord*. Adaugă că, după socoteala pe care o făcuse, de la Insula Fierului până în acel punct străbătuse 1142 leghe și afirmă din nou că pământul înaintea căruia ancorase era continentul.

Dimineața amiralul se ambarcă pe șalupa sa, și cum fluviul forma la gura sa un mare lac care e ca un port excelent, destul de adânc și

*Vezi ceea ce s-a spus mai sus sub data de 30 octombrie. Este interesantă părerea lui Las Casas care notează la marginea manuscrisului : „Este imposibil pentru că Cuba se găsește doar la ... grade de ecuator deci, fie că a comis o greșeală din cauza defectuozității cadrantului, fie că notița a fost deformată din neglijența copistului, cum se întâmplă de obicei, și de multe ori, în probleme de mare importanță". *N.E.S.*

fără stânci, cu plajă foarte bună, potrivită pentru repararea corăbiilor la uscat, și bogat în lemnărie, pătrunse și urcă de-a lungul curentului apei cam două leghe. Acolo găsi apă dulce și se urcă pe o movilă spre a arunca o privire asupra ținutului, dar din pricina stufoaselor și verzilor păduri care se întindeau împrejur, nu putu să vadă nimic. Și deoarece simțea puternice miresme, socoti că desigur se aflau acolo plante și ierburi aromatice.

Amiralul spuse că ceea ce se înfățișa înaintea ochilor săi era atât de frumos încât nu contenea să admire și că ciripitul păsărilor și păsărelelor era foarte grațios.

Multe *almadii* sau canoe se duseră în timpul zilei către corăbii spre a face schimb cu obiecte de bumbac tors și cu plase de dormit, adică cu hamace.

Duminică 4 noiembrie

Când se crăpă de ziuă, amiralul se ambarcă în șalupa sa și debarcă la uscat spre a vâna câteva din păsările pe care le văzuse în ziua precedentă. La întoarcerea sa, Martin Alonso Pinzon merse să-l întâlnească aducând cu sine două bucăți de scorțișoară și-i spuse că un portughez care se afla pe bordul *Pintei* văzuse că un indian adusese la bord o mare cantitate, dar nu îndrăznise să încerce s-o obțină, de teama de a nu fi pedepsit așa cum amiralul hotărâse pentru oricine s-ar fi ocupat cu negoțul. Adăugă Martin Alonso că acel indian le arătase niște boabe roșii, mari cât nucile. Și cel de-al doilea șef de echipaj de pe *Pinta* spuse că ar fi găsit plante de scorțișoară. Imediat amiralul se duse la locul pe care i-l indicară, dar constată că acele plante nu erau de scorțișoară.

Amiralul arată câtorva băștinași mostrele de scorțișoară și de piper pe care le adusese cu el din Castilia și spune că aceștia se arătară a avea cunoștință de ele și dădură a înțelege prin semne că nu departe de aici către sud-est se găseau în abundență acele roade. Le mai arătă aur și perle, și câțiva băștinași mai bătrâni răspunseră că într-un loc numit *Bohio* se afla aur în cantitate considerabilă, că locuitorii acelui ținut îl poartă la gât, la urechi, la brațe și picioare, și că acolo se găseau și perle. În afară de aceasta i se mai păru a înțelege că-i spuneau c-ar fi în acea țară corăbii de mare încărcătură și mărfuri și că

toate acestea rămâneau înspre sud-est, și în afară de aceasta, că mai departe încă erau oameni cu un singur ochi și alții cu bot de câine, care se hrăneau cu carne de om și care, imediat ce prindeau un om, îi tăiau capul, îi beau sângele și-i tăiau părțile genitale.

Amiralul se întoarse apoi la corabia sa și hotărî să aștepte aici pe cei doi oameni pe care-i trimisese în căutarea Marelui Han ; dacă s-ar fi întors fără a aduce veștile bune care se doreau, ar fi pornit în căutarea unor noi tărâmuri. Mai spune amiralul:

„Acești oameni sunt foarte supuși și timizi, umblă goi, cum am spus, și nu cunosc nici arme, nici legi; iar pământul e foarte roditor, produce mari cantități de *niarnes,* care sunt un fel de morcovi cu gust de castane*, și fasole și bobi destul de deosebiți de ai noștri și mult bumbac, care nu e semănat și crește singur între munți în tulpini mari; și cred că îl culeg în orice vreme pentru că am văzut pe o aceeași plantă capsule deschise, altele care se deschideau și altele în floare. Pământul mai produce în afară de aceasta mii de soiuri de fructe pe care nu mi-e cu putință să le descriu ; și toate acestea trebuie să aducă mari câștiguri". Așa scrie amiralul.

Luni 5 noiembrie

Dimineața amiralul trase pe uscat *Santa Maria* și celelalte două nave, dar nu toate trei deodată, ci în așa chip ca două să rămână la apă lângă mal spre a garanta siguranța echipajelor, cu toate că – spune el - acei oameni erau inofensivi și s-ar fi putut trage pe uscat toate trei nave împreună spre a fi călăfătuite și reparate.

În acest răstimp, al doilea șef al echipajului *Niñei* se înfățișă amiralului spre a cere o recompensă pentru că descoperise rășina de mastic din care însă nu aducea nici o mostră, deoarece o pierduse pe drum. Amiralul îi făgădui recompensa și trimise pe Rodrigo Sanchez și pe maestrul Diego să meargă să cerceteze acele plante de pe care fusese culeasă rășina[23]. Aceștia, la întoarcere, aduseră intr-adevăr, puțin din acel produs, pe care amiralul îl păstră împreună cu câteva ramuri ale plantei care-l producea, spre a-l înfățișa regelui și reginei și el spune că într-adevăr era vorba de rășină de mastic, care însă

*Acestea sunt *ajes* sau batatas (cartofi), după observația lui Las Casas.

trebuie să fie culeasă la vremea sa, și că în acel loc era atât de multă încât se putea scoate o mie de chintale în fiecare an.

Găsi, după cum spune, în același loc, o mare cantitate dintr-un lemn care i se păru de *aloe,* și apoi adăugă că acel port al mărilor e unul din cele mai bune din lume, cu un aer excelent și populații foarte blajine, și pentru că e dominat de un promontoriu stâncos cu o oarecare înălțime, aici s-ar putea ridica o fortăreață ca, în caz că portul s-ar dezvolta și ar deveni mare și prosper, negustătorii să aibă unde găsi locuință și adăpost, stavilă de orice stat vrăjmaș. „Dumnezeu, scrie amiralul, în mâinile căruia sunt toate biruințele, duce la bun sfârșit tot ce e hărăzit slujirii sale".

Relatează în sfârșit amiralul că un indian făcu să se înțeleagă prin semne că rășina masticului era bună pentru durerile de stomac.

Marți 6 noiembrie

Povestește amiralul că în noaptea de ieri se întoarseră cei doi oameni pe care-i trimisese spre a explora interiorul ținutului și care-i raportară că după ce străbătuseră 12 leghe ajunseră la un sat de vreo cincizeci de locuințe care puteau conține o mie de locuitori, fiindcă trăiesc mulți într-o locuință. Astfel de case seamănă mult cu corturile militare foarte mari. Spuseră că au fost primiți de băștinași după obiceiul lor, adică cu mare solemnitate și toți, atât bărbații cât și femeile, le ieșiseră înainte spre a-i vedea și-i adăpostiră în cele mai bune locuințe. Indienii se arătau cuprinși de mare uimire, le dădeau a înțelege că-i credeau veniți din cer, îi pipăiau și le sărutau mâinile și picioarele și le ofereau de mâncare ceea ce aveau.

Cei doi spanioli spuseră că, la sosirea lor acolo, mai marii satului îi duseră pe brațe la locuința cea mai de seamă și le oferiră două scaune pe care se așezară, în timp ce băștinașii stăteau în jurul lor pe pământ. Indianul care-i însoțise făcu cunoscut celorlalți indieni felul de trai al creștinilor și le spuse că erau oameni buni. Atunci bărbații se retraseră și intrară femeile, care șezură în același chip pe pământ în jurul spaniolilor și le sărutau mâinile și picioarele și îi pipăiau spre a vedea dacă și ei erau de carne și oase și, în sfârșit, îi rugară să rămână la ei cel puțin cinci zile.

Le arătară spaniolii scorțișoara și piperul și celelalte mirodenii pe

care amiralul le încredințase și indienii le spuseră prin gesturi că din acele produse se aflau multe prin apropiere, către părțile de sud-est, dar că prin locul acela nu știau să fie. Văzând că nu izbutesc să afle nici un semn despre cetățile pe care le căutau, cei doi ambasadori se întoarseră înapoi. Dacă ar fi consimțit, peste cinci sute de persoane, bărbați și femei, i-ar fi însoțit, deoarece se gândeau că cu ei s-ar fi întors în cer.

Totuși veni cu ei unul din fruntașii satului, un fiu al său și o slugă, și amiralul le făcu o curtenitoare primire și le arătă numeroasele pământuri și insule care se aflau prin acele părți. Se gândi apoi să-l ducă pe acel fruntaș regelui și reginei, și spune că nu știe din ce capriciu, poate de spaimă, lăsându-se noaptea, acela voi să se întoarcă la uscat. Nevrând să-l supere, și având corabia pe uscat, spune amiralul, îl lăsă să plece, după ce îi făgădui că la mijirea zilei se va întoarce, dar nu mai fu revăzut.

Mai spuseră cei doi spanioli că întâlniseră pe drum mulți oameni care se întorceau la satele lor cu un tăciune în mână și cu anume ierburi de parfumat după obiceiul lor*. Nu întâlniră nici un sat care să aibă mai mult de cinci locuințe și peste tot se bucurau de aceeași bună primire.

Văzură multe soiuri de arbori, de ierburi și de flori mirositoare, diferite feluri de păsări care nu se găsesc în Spania, în afară de potârnichi și de privighetori care cântau și de gâștelc ce se află în mare număr. Nu văzură patrupede, în afară de câini care nu lătrau.

Pământul e foarte rodnic și semănat cu *mames,* fasole, bobi deosebiți de ai noștri, și mei. Văzură mari cantități de bumbac brut, tors și lucrat, și socotiră că într-o singură casă ar fi fost strânsă o greutate de 500 *arrobas* și că în fiecare an s-ar fi putut scoate de acolo cam 4 000 de chintale. Adăugă amiralul că, după părerea lui, nu e semănat și rodește dc-a lungul unui an întreg: e bumbac foarte fin și are capsula foarte mare. Acești oameni dădeau pe preț de nimic ceea ce aveau, încât schimbau un coș mare de bumbac pentru câteva degete de panglică sau pentru orice alt lucru ce li se oferea.

„Acești oameni, spune, amiralul sunt lipsiți de răutate și nu sunt

*Prima mențiune a tutunului. - N.E.S.

războinici, și bărbați și femei umblă toți goi cum au venit pe lume. E adevărat că femeile poartă o bucată de pânză peste părțile lor sexuale, dar altceva nimic; sunt foarte cuviincioase și au pielea nu prea neagră, mai deschisă la culoare decât a canarienelor. Și sunt convins, serenissimi prinți, adaugă amiralul, că imediat ce oameni cucernici și religioși vor pricepe limba lor, toți aceștia vor deveni creștini, și de aceea sper în ajutorul lui Dumnezeu și că altețele voastre se vor hotărî imediat să ne trimită spre a câștiga bisericii popoare atât de mari și a le converti la credință în același chip în care au distrus pe cei care n-au voit să mărturisească întru Tatăl, Fiul și Sfântul Duh, și că, atunci când altețele voastre nu vor mai fi în viață - pentru că toți suntem muritori - cea mai mare liniște va domni în regatele voastre, devenite libere de erezii și de răutăți și sufletele voastre vor fi primite înaintea eternului creator, pe care-l implor să vă dea viață lungă și bun spor de mai mari regate și stăpâniri și voința și închinare de a crește Sfânta religie creștină, așa cum până acum au făcut. Așa să fie!

„Azi am readus corabia mea în stare de plutire și mă pregătesc să pornesc joia următoare, în numele lui Dumnezeu, navigând către sud-vest, pentru a căuta aur și mirodenii și a descoperi într-acolo pământ". Acestea sunt cuvintele amiralului care și-a propus să pornească joi, dar cum vântul îi fu potrivnic, nu putu să vireze ancora până în ziua de 12 noiembrie.

[GRANDIOASE PLANURI COMERCIALE]

Luni 12 noiembrie

In zori, la ora șase, amiralul porni de pe Fluviul Mărilor spre a se duce într-o insulă căreia indienii din jurul lui îi dădeau cu multă stăruință numele de *Baveque** și unde, după cât făceau să se înțeleagă prin gesturi, băștinașii adunau de pe plajă aurul în timpul

*În textul *Jurnalului* această denumire se găsește sub diferite forme : Babeque, Baveqie, Baneque. - *N.T.*

nopții, la lumina opaițelor, și după aceea îl făceau drugi prin lovituri de ciocan și, adăugau indienii, că spre a ajunge acolo era nevoie să pună prova spre est sud-est*. După ce merse opt leghe de-a lungul coastei, amiralul găsi un fluviu și, după ce străbătu încă patru, găsi un alt curs de apă care părea mai important și mai mare decât toate cele pe care le întâlnise până acum. Nu voi să se oprească și nici să pătrundă în nici unul din ele din două motive : primul și cel mai important, pentru că vremea și vântul erau favorabile spre a merge în căutarea sus-numitei insule Baveque, și altul pentru că dacă ar fi fost lângă mare vreo populată și faimoasă cetate, el ar fi zărit-o și pentru că spre a urca pe fluviu ar fi trebuit nave mici și cu un pescaj mic, așa cum nu erau cele pe care le comanda. în afară de aceasta, dacă ar fi zăbovit în descoperirea unor astfel de fluvii, care trebuie explorate separat, el ar fi pierdut prea mult timp.

Toată această coastă era populată, și în chip deosebit în apropierea fluviului, căruia îi dădu numele de *Rio del Sol* (Râul Soarelui). Spune amiralul că cu o zi înainte, care era duminică 11 noiembrie, se gândise că ar fi fost potrivit să ia câțiva dintre locuitorii de pe lângă fluviu spre a-i duce înaintea suveranilor, spre a învăța limba și a putea astfel, întorcându-se în patrie, să dea informații depline asupra amănuntelor dinăuntrul ținutului, devenind astfel interpreții creștinilor, și în același timp ar fi adoptat felul nostru de a-se purta, obiceiurile și credința noastră.

„Aceasta, spune amiralul, pentru că văd și știu că aceste populații nu au nici un cult, nu sunt nici idolatre, ci dimpotrivă sunt foarte supuse, fără răutate și fără arme, și nici nu ucid, nici nu răpesc libertatea nimănui, și în afară de aceasta toți sunt temători, încât o sută fug în fața unuia singur dintr-ai noștri, cu toate că le place să se hârjonească cu ei. Înclinate spre credulitate, știu că e un Dumnezeu în ceruri și socot cu îndărătnicie că noi am coborât de acolo de sus. Repetă cu sârg rugăciunile pe care noi le rostim și-și fac semnul

*Dacă amiralul și-ar fi continuat drumul de-a lungul coastei septentrionale a Cubei, ar fi intrat în Golful Mexicului și probabil istoria călătoriilor sale ar fi avut alt curs. - *N.E.S.*

crucii, lucruri pentru care altețele voastre trebuie să se hotărască să-i facă creștini, și cred că dacă vor începe, vor sfârși în scurt timp prin a converti la Sfânta noastră credință o mulțime de popoare, și în același timp Spania va dobândi mari teritorii și bogății. Spun aceasta pentru că în aceste pământuri sunt mari cantități de aur, și nu fără dreptate spun acești indieni ai mei că în insulele acestea sunt locuri de unde se extrage aurul, cu care își împodobesc grumazul, urechile, brațele și picioarele. Și apoi mai sunt pietre prețioase și perle și belșug infinit de mirodenii.

„În acest Fluviu al Mărilor, de unde pornii noaptea trecută, se află desigur o foarte mare cantitate de rășină de mastic care va putea deveni și mai mare, de se va voi, prin plantarea de vlăstari, care prând repede, tăiați de pe plantele care o produc, care sunt nume roase și mari și au frunzele și fructele ca masticul, numai că sunt mai mari decât spune Plinius, după cum eu însumi am văzut în insula Chios în arhipelagul grecesc. Am poruncit ca mai multora din plantele acestea să li se cresteze scoarța, și aceasta spre a mă convinge dacă lasă să curgă rășină și spre a o culege, dar deoarece plouase tot timpul cât rămăsesem pe fluviul sus-numit, n-am putut să-mi procur decât o mică cantitate pe care o voi înfățișa altețelor voastre. Lipsa acestui produs poate să depindă și de faptul că nu e acesta timpul potrivit creșterii plantelor, care eu cred că-i acela în care plantele, terminându-se iarna și începând primăvara, au, în țara aceasta, rodul aproape copt.

„Se va dobândi apoi în această țară o mare recoltă de bumbac care, fără a fi nevoie de a-l transporta în Spania, va putea fi vândut foarte bine în marile orașe ale Marelui Han, care fără îndoială vor fi descoperite, și între altele ale altor regate, care vor fi fericite să slujească altețelor voastre. Vom putea de asemenea să vindem acestor orașe alte produse din Spania și din țările Orientului, pentru că acestea despre care vorbesc se află față de noi, la Occident. Aici se mai găsește din belșug lemn de *aloe,* deși nu e un lucru de luat în deosebită considerare, cât despre rășina de mastic, ca e de mare preț deoarece nu se găsește decât în amintita insulă Chios, unde cred, dacă memoria nu mă înșală, că se poate extrage la preț de 50 000

ducați.

„La gura fluviului menționat se află cel mai bun port pe care l-am văzut până acum, potrivit, larg și adânc, la loc sigur și într-o poziție foarte potrivită spre a construi o cetate (un oraș) și un fort, astfel ca navele să poată acosta la mal la picioarele zidurilor. În sfârșit țara are un nivel înalt deasupra mării și are o foarte bună climă și ape minunate.

„Ieri veni la corabia mea o *almadia* cu șase tineri, dintre care cinci se urcară pe bord : eu am pus să fie reținuți, spre a-i duce cu mine în Spania*. Apoi trimisei câțiva din oamenii mei la o locuință care se găsește în partea occidentală a fluviului și se întoarseră cu șapte femei mari și mici și trei copii pe care vreau de asemenea să-i duc cu mine. Și am făcut aceasta, pentru că sunt sigur că bărbații se vor purta mai bine în Spania având femei din țara lor decât fără ele, întâmplându-se deseori ca oameni din Guineea, aduși în Portugalia spre a învăța limba, când erau aduși înapoi în patrie și portughezii se gândeau că i-au câștigat printr-un bun tratament și prin darurile pe care le făcuseră, de-abia puneau piciorul pe pământ, o luau la fugă fără să mai apară vreodată. Dar aceștia nu se vor purta astfel, deoarece având cu ei femeile lor, vor face de bunăvoie ceea ce li se va cere și aceste indiene vor învăța pe ai noștri limba lor care e aceeași în toate aceste insule ale Indiei, unde băștinașii se înțeleg toți intre ei și umblă de la una la alta cu *almadiile* lor. În Guineea lucrurile stau altfel: acolo vorbesc mii de limbi deosebite și locuitorii dintr-un loc nu-i înțeleg pe cei din alt loc.

„În noaptea asta veni la bordul corabiei mele cu o *almadia* bărbatul uneia din femei și tatăl celor trei copii pe care îi oprisem, un băiat și două fete, și mă rugă să-l las să-i întovărășească pe cei dragi; aceasta îmi făcu multă plăcere și toți indienii s-au mângâiat, de unde trag concluzia că toți sunt rude. Și bărbatul e în vârstă de 40-45 ani”. Toate acestea sunt chiar vorbele amiralului.

El adaugă că era cam frig și din pricina aceasta n-ar fi făcut bine dacă ar fi navigat spre nord în timpul iernii, în scopul de a descoperi pământuri în această luni amiralul naviga până la apusul soarelui 18 leghe spre est, Până la un promontoriu căruia îi dădu numele de *Capul Cubei*.

Marți 13 noiembrie

Noaptea întreagă amiralul rămase cu pânzele căzute, cum spun marinarii, ceea ce înseamnă a înainta navigând pe lângă coastă

**No fué lo mejor del mundo esto* (Nu a fost lucrul cel mai bun acesta) adnotează P. Las Casas

sau a sta pe loc, și făcu aceasta spre a putea observa dimineața o văgăună sau deschidere între munți, pe care o întrevăzuseră la apusul soarelui și care era dominată de două piscuri foarte înalte, și părea că aici, cum spuneau prin gesturi indienii de pe nava sa, pământul Cubei se înălța în fața celui numit *Bohio.*

Când se făcu zi deplină, puse prova spre uscat și trecu de un cap care-i apăruse noaptea trecută la o distanță de circa două leghe și pătrunse într-un mare golf aflat la cinci leghe către sud sud-vest, de unde îi mai trebuiau încă cinci leghe spre a ajunge la un promontoriu unde, în mijlocul celor doi munți pomeniți, marea făcea un intrând asupra căruia însă nu putu să stabilească dacă era sau nu un golf.

Și cum voia să se ducă spre insula *Veneque,* care era situată la răsărit de locul unde se găsea și care, după câte știa și înțelegea, era bogată în aur dar cum nu zări nici un sat mai mare care să-l îndemne să se oprească și cum în același timp nu vedea un loc potrivit unde să se adăpostească de vântul care se întărea în chip neobișnuit, se hotărî să iasă în larg și să înainteze spre răsărit urmând direcția vântului care bătea de la nord. Navigă astfel cu opt mile pe oră și de la 10 dimineața, când o lua pe acest drum, Până la apusul soarelui străbătu 56 mile, adică 14 leghe la răsărit de Capul Cubei, și descoperi că începând de la capul golfului mai sus amintit până la insula *Bobio* care se afla față de direcția vântului în spatele corabiei, e o distanță de 80 mile, adică de 20 leghe. Toată acea coastă avea direcția est sud-est spre vest nord-vest.

Miercuri 14 noiembrie

Toată noaptea amiralul navigă pe lângă coastă, plin de prevedere, pentru că, după cum scrie, n-ar fi fost prudent să se avânte în timpul nopții printre acele insule, mai înainte de a le fi putut recunoaște bine*.

Indienii pe care-i ducea cu el îi spuseră ieri marți că de la acest

*Fiul lui Columb spune aici : „Din pricina vântului de nord care era foarte rece, fu silit să se întoarcă către același pământ al Cubei, așezându-se între câteva insulițe foarte înalte care se aflau lângă un mare port pe care el îl numi al Prințului, iar marea din jurul lor o numi Marea Maicii Domnului. Insulele erau atât de dese și de apropiate că de la una la alta nu era nici măcar un sfert de leghe și cea mai mare parte dintre ele erau despărțite de o distanță de cel mult o lovitură de archebuză".

fluviu al mărilor la insula Baneque era cale de trei zile de mers pe mare, cale, se înțelege, făcută cu *almadiile* lor care nu fac mai mult de 7 leghe pe zi. De altfel vântul slăbea și, trebuind să înainteze spre răsărit, nu putea să se îndrepte decât în direcția cuart sud-est, astfel că din pricina acestui neajuns și al altora pe care le mai indica, trebui să se oprească în acele locuri până în dimineața următoare.

În zori se hotărî să meargă în căutarea unui port pentru că vântul încetă să bată de la nord și începu să sufle spre nord-est, și dacă nu l-ar fi găsit ar fi fost silit să se întoarcă din nou la porturile pe care le lăsase în insula Cubei. După ce făcuse în timpul nopții 24 mile spre răsărit cuart sud-est, ajunse înaintea pământului și navigă spre sud, mergând pe lângă coastă....* mile, și pe lingă coastă văzu multe insulițe și între ele multe canale și porturi, dar pentru că vântul era puternic și marea agitată, nu cuteză să se aventureze între ele, și în schimb merse dc-a lungul coastei spre nord nord-vest, cuart sud-est, căutând un adăpost și băgă de seamă că erau multe, însă puțin sigure. După ce navigase astfel 64 mile, găsi o intrare largă de un sfert de milă și destul de adâncă, care forma un fel de fluviu și un port bun; intră și îndreptă prova mai întâi spre sud sud-vest, apoi spre sud, și în sfârșit spre sud-est, și găsi peste tot țărmuri îndestul de largi și apa destul de adâncă. Ajuns acolo, descoperi un număr atât de mare de insule, încât nu-i fu cu putință să le numere, întrucât toate aveau o întindere mică, cu terenul înalt, acoperit de arbori de mii de feluri și de nenumărați palmieri.

Cercetând atâtea insule atât de frumoase și înalte, amiralul căzu în mare uimire și asigură pe rege și pe regină că munții pe care-i zărise cu o zi înainte pe aceste coaste și cei de pe aceste insulițe îi par cei mai înalți din lume și cei mai frumoși și luminoși, fără ceață și fără zăpadă. Adăugă că la poalele acestor munți marea e foarte adâncă și spuse că se gândește că acestea sunt acele nenumărate insule care pe mapamonduri sunt desemnate la extremitatea Orientului. Mai spune amiralul că socotește că ele conțin foarte mari bogății, pietre prețioase și mirodenii și că se prelungesc mult spre miazăzi și se lărgesc de fiecare parte. Le dădu numele de *Mar de nuestra Señora*

*Lacună în text.

(Marea Maicii Domnului) și portului situat lângă gura intrării acelor insule cel de *Puerto Principe* (Portul Prințului).

În acel port el nu intră decât pentru scurt timp, atât cât îi fu necesar spre a-și face o idee, propunându-și să se întoarcă altă dată, așa cum se va vedea că a făcut în sâmbăta din săptămâna următoare. Aici amiralul relatează atât de multe lucruri asupra fertilității, frumuseții și înălțimii insulelor găsite de el în acest port, încât roagă pe suverani să nu se uimească de asemenea laude care ar putea să pară exagerate, și îi asigură că el nu spune decât a suta parte din cât ar merita să se spună. Câteva din ele par să ajungă la cer și sunt făcute ca un vârf de diamant, altele par să aibă pe piscul lor un fel de masă; și marea la poalele lor, cum a mai spus, e atât de adâncă încât s-ar putea acosta chiar *carrace** foarte mari. Și toate insulele acestea sunt acoperite cu păduri și fără stânci sub apă.

Joi 15 noiembrie

Amiralul se hotărî să exploreze acest arhipelag cu șalupele corăbiilor sale și spune lucruri minunate. Într-una din acele insule găsi rășină de mastic și infinită cantitate de *aloe,* în altele culturi de rădăcini din care indienii își fac pâinea[27], și în diferite locuri văzu focuri aprinse.

Nu găsiră apă dulce și nu văzură suflet omenesc, pentru că toți locuitorii o luaseră la fugă.

Peste tot pe unde naviga găsi ape adânci de 15 până la 16 brațe și peste tot fund nisipos, fără nici un fel de stânci, așa cum doresc marinarii care știu bine că pietrele strică garlinele** ancorelor corăbiilor.

Vineri 16 noiembrie

Pentru că amiralul, oriunde debarca înălța totdeauna o cruce, voind și aici să facă același lucru, se urcă în barca sa și se duse la intrarea porturilor și pe o limbă de pământ găsi două bârne de

*Corabie venețiană și genoveză de circa 300 tone, asemănătoare cu caravelele portugheze. - *N.T.*

**Cea mai groasă parâmă de la bord cu care se legau ancorele. La acea dată nu se cunoșteau lanțurile și ancorele erau legate cu garline, de aceea se pierdeau adesea. - *N.T.*

dimensiuni mari, una mai lungă decât cealaltă și suprapusă peste ca în chip de cruce, într-un mod atât de desăvârșit încât, el spune, un lemnar cu greu ar fi putut să le potrivească mai bine. După ce a folosit această cruce, din același lemn făcu o alta foarte mare și înaltă.

Apoi, înaintând de-a lungul plajei găsi trestii și, neștiind unde creș-teau, presupuse că fuseseră aduse de vreun fluviu și azvârlite pe mal, și nu greșea.

Se duse apoi într-un golfuleț dincolo de intrarea portului către par-tea de sud-est (golfulețul e o intrare îngustă prin care apa mării pă-trunde pe uscat). Acolo se ridica un deal de pietre și stânci asemănător unui cap, la picioarele căruia marea era foarte adâncă, într-atit încât cea mai mare *carraca* din lume ar fi putut să acosteze, și mai era un colț de mare unde s-ar fi putut rândui șase nave fără să arunce ancora, și să stea atât de sigure ca într-un port. Socoti amiralul că în asemenea loc s-ar putea ridica cu puțină cheltuială o fortăreață în cazul când în viitor s-ar putea pune la cale un negoț de seamă în această mare presărată de insule.

Când se întoarse la corabia sa, amiralul găsi pe indienii care-i ducea cu el ocupați cu pescuitul acelor melci uriași *(cbiocciole)* care trăiesc în aceste mări, și atunci porunci oamenilor săi să intre în apă și să vadă dacă nu s-ar găsi stridii producătoare de perle. Marinarii găsiră într-adevăr multe stridii, dar fără perle, și amiralul bănui că aceasta se datora faptului că vremea producerii lor, pe care el o credea că e între mai și iunie, trecuse.

În afară de asta, marinarii prinseră un animal care părea un viezure, iar cu plasele pescuiră, printre alții, un pește care semăna cu un purcel; sigur nu era un ton pentru că era în întregime acoperit de solzi, avea capul mare și nici o altă parte moale decât coada și ochii. Sub solzi avea o gaură pentru evacuarea excrementelor. Amiralul puse să fie păstrat în sare spre a-l arăta, când va veni vremea, regelui și reginei.

Sâmbătă 17 *noiembrie*

Foarte de dimineață, amiralul cobori în barca sa și se îndreptă să cerceteze insulele pe care încă nu debarcase și care sunt situate înspre sud-vest. Văzu multe, foarte fertile și frumoase și între una și alta marea era adâncă. Câteva dintre ele erau brăzdate de râuri și el chibzui că asemenea cursuri de apă sunt formate de izvoare care

țâșneau din vârful munților.

De aici, înaintând mai departe, dădu peste un mic râu cu apă limpede, dulce și răcoroasă care alerga în albia sa nisipoasă și, în jur, avea o prea plăcută livadă, presărată cu numeroși palmieri mult mai înalți decât cei pe care îi văzuse până acum. Găsi mari nuci asemănători, după cum înțeleg din spusele lui, cu cei din India, și șoareci mari deopotrivă cu cei din India și raci de dimensiuni uriașe. Mai văzu apoi multe păsări și simți un foarte puternic parfum de mosc, ceea ce îl făcu să bănuiască că pe acele tărâmuri trăiau animalele care dau moscul.

Astăzi, din cei șase tineri indieni pe care-i prinsese în Fluviul Mărilor și pe care-i îmbarcase pe caravela *Niña,* cei doi mai vârstnici fugiră.

Duminică 18 noiembrie

Amiralul se îmbarcă din nou cu mulți dintre oamenii săi pe șalupe și merse să pună în pământ marea, înalta și prea frumoasa cruce pe care o făcuse cu cele două bârne amintite, într-un loc foarte vizibil, fără copaci, aflat la intrarea sus-numitului Port al Prințului.

Amiralul spune că în aceste locuri marca are flux și reflux mai mult decât în oricare alt port descoperit de el până atunci, ceea ce nu trebuie să trezească mirare dacă se ține seama de marele număr de insule care se ridică aici. El adaugă că marea înaintează în aceste locuri invers decât în Spania pentru că în portul unde el se afla, marea era joasă când luna era la sud-vest cuart la sud.

Fiind duminică, amiralul nu voi să plece mai departe.

Luni 19 noiembrie

Amiralul întinse velele înainte de ivirea zorilor, pe o mare foarte liniștită. Apoi, către prânz, vântul se întări puțin de la est din care cauză navele apucă drumul de nord nord-est. La apusul soarelui, Portul Prințului se profila la sud sud-vest la o distanță de circa 7 leghe.

Navigând spre răsărit, zări insula Baneque la depărtare de aproape 60 mile.

Noaptea întreagă navigă spre nord-est și nu străbătu decât 60 mile, apoi, până marți la orele 10 dimineața, făcu alte 12 în direcția nord-est la nord, adică în total 18 leghe.

Marți 20 noiembrie

Se înălțau insule sau insulele Baneque la est sud-est, și vântul bătea contrariu. Văzând că vântul nu se schimbă și că pe deasupra marea începe să se agite, amiralul luă hotărârea să se întoarcă la Portul Prințului de unde plecase și de care era acum la o depărtare de 25 leghe. Nu voi să se îndrepte spre mica insulă pe care o botezase Isabela, de care nu era mai departe decât 12 leghe și unde ar fi putut acosta în aceeași zi, din două motive: primul pentru că zări alte două insule la sud pe care ar fi voit să le exploreze, și al doilea spre a nu da ocazie de fugă indienilor pe care-i avea la bord și pe care-i luase din Guanahani, de el numită San Salvador, situată la numai 8 leghe de Isabela, indieni despre care afirmă că-i sunt necesari spre a-i duce în Castilia etc. Acești indieni, adăugă, credeau că, îndată ce va fi găsit aurul, amiralul îi va lăsa să se întoarcă la casele lor.

Astfel, el se întoarse în preajma Portului Prințului, dar nu putu să intre, atât din pricină că atunci când ajunse era noapte, cât și deoarece curenții îl împingeau spre nord-vest. Atunci schimbă din nou drumul și puse prova spre nord-est pe un vânt puternic. Într-a treia pătrime a nopții, vântul se mai potoli și-și schimbă direcția, din care cauză amiralul luă drumul est la nord-est. Vintul sufla de la Sud sud-est, și în zori trecu complet la sud, aproape dinspre sud-est.

La răsăritul soarelui amiralul zări Portul Prințului care apărea acum la sud-vest la vest și găsi că era la o depărtare de 48 mile, adică 12 leghe.

[DEZERTAREA LUI MARTIN ALONSO PINZON]

Miercuri 21 noiembrie

Când se făcu ziuă reluă navigația cu vânt de sud, dar făcu puțin drum, deoarece avea valurile din prova navei, astfel încât până la ora vecerniei nu străbătuse decât 24 mile. Apoi vântul se schimbă,

bătând de la est, din care cauză amiralul se îndreptă spre sud la sud-est, și la apusul soarelui găsi că făcuse alte 12 mile.

Acum amiralul se află la 42°N în Fortul Mărilor, însă spune că avea îndoieli asupra exactității cadrantului[28] pe care îl va controla când va ajunge la uscat, întrucât socotea că nu se află prea departe de acel punct. Și într-adevăr avea dreptate să exprime acea îndoială, pentru că nu era cu putință să se fi avântat atât de departe, dat fiind că aceste insule sunt situate la numai .... * grade. Cu toate acestea el înclina să creadă că cadrantul era bun pentru că arăta nordul la aceeași înălțime ca în Castilia ; dar dacă aceasta ar fi fost adevărat, amiralul s-ar fi găsit la înălțimea și în apropierea Floridei. Dar în acest caz, unde s-ar fi terminat insulele pe care el spune că le avusese în fața sa ?

Amiralul mai adaugă, că marea căldură pe care o întâlni îl făcea de asemenea să exprime acel dubiu; dar e evident că dacă s-ar fi găsit pe coastele Floridei, n-ar fi fost întâmpinat de căldură, ci de frig, și e tot atât de limpede că la 42° nu poate fi cald în nici o parte a pământului, în afară de faptul că aceasta s-ar putea datora vreunui motiv accidental, lucru ce nu știu să se fi întâmplat niciodată.

Bazându-se pe această temperatură caldă de care amiralul spune că suferise acolo, el trage concluzia că în această parte a Indiilor unde se găsea atunci, trebuiau să existe mari zăcăminte de aur**.

Azi Martin Alonso Pinzon se îndepărtă cu caravela *Pinta* de celelalte două nave, nu numai fără a fi primit vreun ordin, dar împotriva voinței amiralului. Și acesta spune că Pinzon acționă în acest mod din aviditate de câștig, gândind că va găsi mult aur, dând urmare indicațiilor unuia dintre indienii pe care amiralul îl ambarcase pe acea navă. Astfel Pinzon plecă fără să mai aștepte celelalte nave, fără ca vremea rea să-l oblige să ia acest drum și numai prin voia și hotărârea sa.

Scrie aici amiralul : „Și multe alte lucruri urâte mi-a spus și mi-a făcut el“

*Lacună în text, probabil „la 21°“.

**Era o credință foarte veche, încă în vigoare în secolul al XVI-lea, că în zonele toride s-ar forma, în virtutea razelor solare, metalele și pietrele prețioase.

Joi 22 noiembrie

În noaptea de miercuri navele navigată spre sud sud-est, cu vânt de est, dar slab; la a treia pătrime a nopții începu să sufle vântul de nord nord-est. Totuși amiralul continua să-și urmeze drumul spre sud pentru a explora pământul pe care îl descoperise în direcția aceea, dar la răsăritul soarelui se afla tot atât de departe ca și în ziua precedentă din pricina curenților marini care-i erau potrivnici; și acei pământ era la o depărtare de vreo 40 de mile.

În timpul nopții Martin Alonso își continuă drumul spre est pentru a se duce în insula Vaneque în care indienii de pe *Pinta* spuneau că se află mult aur. Pinzon naviga în fața amiralului la circa 16 mile de el.

Toată noaptea amiralul navigă către uscat strîngând câteva vele, și ținu aprins felinarul pentru că i se păru că Pinzon se îndrepta spre el, ceea ce ar fi putut cu ușurință s-o facă, dacă ar fi voit, întrucât noaptea era luminoasă și avea vânt favorabil.

Vineri 23 noiembrie

Amiralul navigă ziua întreagă spre uscat, ținând continuu direcția sud, pe un vânt slab, fără ca curentul să-i îngăduie să ajungă la uscat, dimpotrivă chiar, la apusul soarelui se afla tot atât de departe de el ca și dimineața. Vântul bătea de la est nord-est și era favorabil drumului către sud, dar era slab. Dincolo de acest cap era un alt pământ sau cap, care se întindea și el către răsărit, pământ care era numit de către indienii ce se aflau la bord, *Bobio.* Și spuneau că era foarte mare și că pe el trăiau oameni care aveau un ochi în mijlocul frunții, și alții pe care-i numeau canibali, față de care arătau mare spaimă. Îndată ce-și dădură seama că amiralul se îndrepta către acel ținut, le pieri glasul de frică, deoarece spuneau că acei canibali, care erau bine înarmați, îi vor prinde și devora.

Amiralul spune că, după părerea lui, în afirmațiile indienilor ar fi ceva adevărat și argumentează că acei oameni, tocmai pentru că purtau arme, nu puteau fi lipsiți de judecată, și era de părere că acei războinici luaseră prizonieri câțiva indieni, ale căror rude, văzând că

ai lor nu se mai întorc în patrie, își inchipuiscră că fuseseră mâncați. De altfel, câțiva dintre acești indieni gândiseră același lucru despre creștini și despre amiral, prima dată când îi văzuseră ajungând printrei ei [29].

Sâmbătă 24 noiembrie

Amiralul continuă toată noaptea navigația sa și la trei dimineața se află lângă uscat, aproape de o insulă joasă, în același punct pe care-l atinsese în săptămâna precedentă când naviga spre insula Baneque, dar nu îndrăzni să se apropie prea mult pentru că i se păru că marea se spărgea cu prea mare violență asupra trecătorii care se deschidea între munți.

În sfârșit, ajunse la Marca Maicii Domnului, în care se înălțau foarte multe insule, și pătrunse în portul care e alături de gura intrării arhipelagului. Amiralul spune că dacă ar fi cunoscut mai înainte existența acestui port și nu s-ar fi oprit să exploreze insulele Mării Maicii Domnului, nu ar fi avut nevoie să se îndrepte în altă parte, oricât ar socoti că timpul folosit în recunoașterea acelor insule nu trebuie considerat pierdut. Deci, îndată ce fu aproape de coastă, trimise barca să sondeze portul. Acolo găsiră un vad lung unde marea nu era mai adâncă de 6 brațe, dar în port fundul era la circa 20 de brațe, fără stânci și nisipos.

Atunci amiralul intră punând prova spre sud-vest și apoi spre vest și lăsînd la nord insula, care, împreună cu cealaltă insulă din apropiere, formează un fel de trecătoare în care ar putea să intre toate navele Spaniei. Ele ar putea să stea aici la adăpost de toate vânturile fără măcar să fie ancorate. Și această gură dinspre sud-vest, în care se intră punând prova spre sud sud-vest, are ieșirea către vest foarte largă și adâncă, astfel încât celui care vine dinspre nord i-ar fi ușor să treacă printre insulele menționate spre a le cerceta, fără să se îndepărteze de la drumul direct.

Insulele amintite se află la picioarele unui mare munte care se prelungește de la răsărit la apus, și insula la malul căreia acostase era foarte lungă, mai lungă și mai înaltă decât toate care se ivesc de-a lungul acestei coaste și care sunt nenumărate. Ea e înconjurată la exterior de-a lungul muntelui amintit de un șir de stânci aproape

asemănător cu un banc care se întinde până la intrarea golfului. Toate acestea sunt înspre partea de sud-vest. Dar și dinspre partea insulei joase se înalța un alt șir de stânci, deși mai mic decât primul. Astfel, cum s-a spus, între cele două insule, e o depărtare bună și marea e foarte adâncă.

Îndată ce intrară înăuntrul portului văzură dinspre partea de sud-est un mare și frumos fluviu, ale cărui ape, mai abundente decât ale oricărui alt fluviu dintre cele văzute până atunci, erau dulci și potabile până în mare. La gura sa era un banc de nisip, dar apoi trecându-l, are adâncimi de 8-9 brațe, și malurile sale sunt acoperite de palmieri și de păduri, ca celelalte fluvii.

Duminică 25 noiembrie

Înainte de răsăritul soarelui amiralul se urcă în șalupa sa și se duse să vadă un cap sau limbă de pământ, situat la sud-est de insula joasă, la depărtare aproape de o leghe și jumătate, pentru că i se părea că trebuie să curgă acolo vreun râu bun. Când ajunse la intrarea capului, dinspre partea de sud-est, după ce străbătuse un drum egal cu două lovituri de arbaletă, descoperi un râu mare cu apă foarte limpede care se arunca cu mare clocot de pe înălțimea unui munte. Ducându-se acolo, zări strălucind prin apă câteva pietre pestrițe de o culoare galbenă ca aurul. Atunci își aminti că la gura fluviului *Tago,* lângă mare, se găsește aur și i se păru că și aici trebuia să fie. Puse să se aducă câteva din acele pietre spre a le duce suveranilor.

_ În timp ce se îndeplinea acest ordin, câțiva tineri marinari începură să strige spunând că vedeau pini, și amiralul privind către munte văzu pini atât de frumoși și de mari și atât de minunați că nu exagerează spunând că erau drepți ca fusele și de o grosime și înălțime prodigioase. Atunci se înveseli văzând că și în această țară se puteau pregăti bârne, mese și catarge spre a construi nave ca cele mai mari din Spania. Mai văzu încă stejari și pomișori și un bun fluviu și material spre a construi un ferăstrău care să fie pus în mișcare de apă.

Înălțimea și frumusețea munților făcea clima mai temperată decât cum o întâlniseră până atunci.

Pe plajă văzu multe alte pietre, aduse până acolo de către fluviu,

de o culoare ca a fierului, și altele care după unii marinari proveneau din mine de argint. În acel loc culeseră un arbore spre a face o vergă pentru catargul mare al *Niñei.*

După ce trecu gura fluviului, intră într-un golfuleț mare și adânc care se găsea în partea de jos a acelui cap dinspre partea de sud-est și în care ar sta o sută de nave fără a se folosi de ancore sau cabluri*. Și văzu un port, așa cum altul nu-i mai văzuseră ochii, și munți foarte înalți din care izvorau ape bogate și foarte limpezi; și coastele munților erau stufoase de pini, și în întreg ținutul înfloreau prea frumoase păduri de diferite soiuri de arbori. Înaintând, amiralul mai întâlni două sau trei fluvii.

Asupra acestui ținut întreg el aduce la cunoștința suveranilor laude peste măsură, și dă pe față o foarte mare bucurie și mulțumire de a fi putut admira toate aceste lucruri și mai cu seamă pinii, deoarece din ei s-ar putea construi oricâte nave s-ar voi numai să se transporte uneltele necesare în afara cherestelei și smoalei care acolo se găsesc din belșug. Și afirmă că nu exagerează de loc în ceea ce spune, și că Domnului îi plăcu să-i arate un lucru mai bun decât altul și că mersese cu descoperirile sale din loc în loc, totdeauna din bine în mai.bine, atât în ce privește pământurile, pădurile, fructele, florile, cât și în ce privește populațiile, porturile și apele. Și în sfârșit adaugă că dacă admirația e atât de mare pentru el care vede toate aceste minuni, cu atât mai mare va fi pentru cel care le va auzi povestite ; și nu va putea să creadă până ce nu le va vedea.

Luni 26 noiembrie

La mijirea zorilor ridicară ancorele din portul *Santa Caterina,* în spatele insulei joase unde se găsea, și navigară de-a lungul coastei cu vânt slab de sud-vest către *Cabo del Pico* (Capul Pliscului), care rămânea la sud-est, și cum în cursul drumului vântul căzu, ajunseră la țel cam târziu. Ajuns acolo, amiralul descoperi la sud-est, cuart la est un alt cap la depărtare de aproape 60 mile, și mai departe încă zări un altul situat la sud-est cuart la sud de corabie, la o depărtare de aproape 20 mile, căruia îi dădu numele de *Cabo de Campana* (Capul Clopotului) fără a putea ajunge pe lumină, pentru că vântul căzuse din nou.

*Garlinele cu care erau legate ancorele se numeau cabluri.

În timpul zilei întregi fură străbătute 32 mile, adică 8 leghe, și de-a lungul unui atic de scurt drum, amiralul descoperi și însemnă nouă porturi vrednice de remarcat, de a căror frumusețe marinarii rămaseră uimiți, și cinci fluvii. Amiralul putu să noteze toate acestea, deoarece naviga de-a lungul coastei în scopul de a observa bine totul. Această regiune e presărată de munți foarte înalți, nici arizi, nici stâncoși, ci ușor de străbătut prin prea frumoase văi, și atât văile cât și munții sunt plini de arbori înalți și robuști încât era o adevărată plăcere să-i vezi și care, văzuți astfel de la depărtare, păreau în majoritate pini. Dincolo de amintitul *Cap al Plisculuí,* către sud-est, se înalță două insulițe, fiecare din ele având o circumferință de două leghe, și în fața lor se deschid trei porturi minunate și se varsă două fluvii.

De-a lungul întregii coaste, amiralul nu văzu de pe mare nici un sat, dar nu e exclus să fi fost, deoarece oriunde ar fi debarcat, pretutindeni găseau semne de locuitori și rămășițe de focuri. Amiralul crezu că pământul pe carc-1 zări azi către sud-est de Capul Clopotului ar fi insula pe care indienii o numeau Bohio, și într-o asemenea presupunere îi întărea faptul că numitul Cap era depărtat de acel pământ. Toți indienii pe care până atunci i-a întâlnit arătau teamă de oamenii Caniba sau Canima și spun că aceștia trăiesc pe acest pământ numit Bohio care trebuie să fie foarte mare, după cât i se păru și amiralului, care adaugă că oamenii Caniba se duc și răpesc pe indieni de pe insulele și din casele lor, dat fiind că aceștia sunt foarte fricoși și nu cunosc armele. În afară de aceasta, el socotește că indienii pe care-i ducea cu sine nu locuiesc de obicei în regiunea de coastă din pricina vecinătății insulei Bohio și repetă că ei, când văzură că amiralul se îndrepta către acest pământ, fură cuprinși de spaimă, temându-se să nu fie devorați, și spuneau că acei Caniba aveau un singur ochi și obraz de câine.

Amiralul credea că indienii mințeau și bănuia că temuții antropofagi erau supușii Marelui Han care îi lua în robie.

[PENETRAȚIE PAȘNICA]

Marți 27 noiembrie

Ieri, la apusul soarelui, amiralul ajunse aproape de acel Cap pe care-l botezase *Campana* (Clopotul) și, deși cerul era senin și vântul slab și lăsase în urma corabiei cinci sau șase porturi bune, nu voi să se apropie de uscat pentru a arunca ancorele. Rămase în schimb noaptea întreagă în derivă, însă gata să-și continue călătoria, pentru a nu întârzia atingerea țelului pe care și-l propusese. Aceasta se datora și faptului că se oprea ici și colo mai mult decât voia, din pricina dorinței și plăcerii pe care o avea și o încerca de a privi frumusețea și prospețimea acelor regiuni. Și deoarece marea și curentul, în timpul nopții, îl aruncaseră mai mult de 5 sau 6 leghe către sud-est de locul în care se aflase spre înserat, unde i se păruse că era Campana, și de cealaltă parte a Capului i se părea că se deschide o crăpătură care despărțea un pământ de celălalt și avea în mijloc o insulă, se hotărî de aceea să se întoarcă înapoi.

Împins de un vânt de sud-vest ajunse în locul unde i se păruse că vede intrarea, și constată că nu era altceva decât un mare golf la ale cărui extremități de sud-est se întindea un promontoriu, iar deasupra acestuia se ridica un munte înalt și pătrat care de departe păruse o insulă.

Vântul sări la nord și amiralul își reluă drumul spre sud-est navigând de-a lungul coastei pentru a descoperi orice se afla pe acolo, și imediat descoperi în partea de jos a acelui cap al Clopotului un port foarte întins și un mare fluviu, și după un sfert de leghe un alt fluviu, și după o jumătate de leghe un al treilea fluviu, și după o altă jumătate de leghe un alt fluviu, și după o leghe un alt fluviu, și după o altă leghe un alt fluviu, și după un sfert de leghe un alt fluviu, și în sfârșit după o altă leghe un alt mare fluviu, de la care se întind 20 mile până la Capul Clopotului, și toate sunt așezate la sud-est de Capul sus-numit. Cea mai mare parte dintre aceste cursuri de apă au guri mari, largi și limpezi, fără bancuri de nisip sau de pietre, sau șiruri de stânci, putînd să slujească de port navelor de mare încărcătură.

Mergind deci de-a lungul coastei acestui pământ, la sud-est de

ultimul dintre fluviile sus-numite, amiralul descoperi un mare sat, cel mai întins pe care-l întâlnise până atunci, și văzu un nesfârșit număr de băștinași care alergau goi înspre plajă strigând și agitând sulițele. Doritor să vorbească cu ei, porunci să se strîngă velele și să se fundarisească ancorele, apoi trimise la uscat șalupele corăbiei sale și ale caravelei *Niña* și le așeză în așa fel încât marinarii să nu poată face vreun rău indienilor și nici aceștia vreun rău marinarilor, și porunci în același timp oamenilor săi să le dăruiască câte ceva din lucrușoarele pe care le avea la bord.

De la început indienii lăsară a se înțelege în mod clar că erau dispuși să nu-i lase pe albi să debarce și că le vor ține piept ; dar când văzură că bărcile se apropiau de mal și că cei ce se aflau înăuntru nu arătau de loc să se teamă de ei, se îndepărtară de la marginea mării. Atunci creștinii, crezând că încrederea va reveni în sufletul sălbaticilor dacă vor debarca numai doi sau trei marinari și nu mai mult, puseră să sară pe pământ trei dintre oamenii săi și aceștia începură să strige în limba țării, din care învățaseră acum câte o frază de la indienii pe care-i duceau cu ei, ca să nu aibă nici o teamă; dar băștinașii se puseră toți pe fugă, fără ca vreunul, mare sau mic, să mai zăbovească pe loc.

Atunci cei trei creștini merseră înainte și se duseră la casele băștinașilor, care sunt făcute din paie și au aceeași formă cu cele pe carele văzuseră mai înainte și nu aflară acolo țipenie de om, nici mobile, nici altceva, după care se întoarseră la nave.

La prânz întinseră velele spre a merge către un frumos promontoriu. care înainta în mare spre est la o depărtare de circa 8 leghe. După. ce străbătuse o jumătate de leghe în interiorul aceluiași golf, descoperi amiralul înspre partea de sud un port foarte ciudat, iar dinspre partea de sud-est câteva întinderi de pământ minunat de frumoase și o vastă și roditoare câmpie împărțită de-a curmezișul de coline și așezată între munți. Se vedeau multe locuințe și în ele multe persoane și terenuri bine cultivate, din care cauză amiralul se simți îndemnat să intre și să debarce în acel port în scopul de a prinde să vorbească și de a strânge legături cu acei indieni. Și spune că acel golf era de așa natură, încât dacă le lăudase pe celelalte pe care le

vizitase, acestuia trebuia să-i aducă laude și mai mari din pricina țarinilor care îl înconjurau, a blândeții climei și a așezărilor care se ridicau acolo. Povestește lucruri minunate despre farmecul ținutului și al plantațiilor, despre pini și despre palmierii care înfloresc acolo și despre câmpia ondulată care se întinde către sud sud-vest, și care e lucrul cel mai frumos din lume, străbătută cum e de numeroase cursuri de apă care coboară din munți*.

„Când mă aflai în prima barcă la gura portului, spre miazăzi, găsii un fluviu pe a cărui gură putea să intre cu ușurință o corabie, iar intrarea sa e de așa natură încât nu poate fi observată decât de aproape: a cărei frumusețe mă îmbie să intru tocmai atât cât se introducea lungimea bărcii, și găsii fund de cinci până la opt brațe și, Urmându-mi drumul, mersei o bună bucată pe acest fluviu în sus cu bărcile ; și astfel frumusețea și răcoarea acestui fluviu și limpezimea apei prin care privirea pătrundea până la nisipul de pe fund, ca și mulțimea de palmieri de diferite soiuri, cei mai frumoși și mai înalți pe care îi întâlnisem și ceilalți copaci nenumărați, mari și verzi, și păsările și verdeața câmpiei mă îmbiau să mă hotărăsc a rămâne pentru totdeauna aici. Acest mal, serenissimi prinți, e o minune de frumusețe și ca drag și plăcut întrece pe oricare altul așa cum ziua biruie prin lumina ei noaptea. Din care pricină, cu obișnuiam să spun tovarășilor mei că, oricât m-aș strădui să fac o descriere întreagă altețelor voastre, limba mea n-ar putea să le povestească tot adevărul, și nici mâna mea să-l scrie. Și nu încape îndoială că am rămas de-a dreptul uimit văzând atâta frumusețe, și nici nu știu cum să cuvântez despre ea ; pentru că am scris despre celelalte pământuri și despre copacii lor și fructele, despre pajiști, despre porturi și despre orice lucru vrednic de luat în seamă, atât cât puteam să scriu; și nu cât trebuia, căci toți spuneau că nu-i cu putință ca alt ținut să fie mai frumos. Dar acum tac, dorind ca acesta să fie văzut și de alții care să vorbească despre el în scris; ca să aducă mărturii ceva mai multe decât mine, având în vedere vrednicia locului, poți fi fericit să scrii

*Înlocuim aici rezumatul lui Las Casas cu textul integral al lui Columb, așa cum îl dă fiul său, Fernando, în cap. XXIX al *Istoriei* sale.

sau să vorbești despre el“.

În afară de aceasta, adaugă amiralul ceea ce urmează :

„Cât de mare va fi câștigul ce se poate trage din această țară, nu voi mai zăbovi să scriu. Desigur, prea mărițiprinți, că în aceste pământuri trebuie să se găsească nesfârșite produse de mare folos, dar eu nu mă opresc mult în nici un loc pentru că aș vrea să vizitez cea mai mare întindere de pământ ce ar fi cu putință spre a relata apoi altețelor voastre dar și pentru că nu cunosc limba localnicilor, iar acești oameni nu mă înțeleg, nici eu, nici vreunul dintre oamenii care mă urmează nu-i înțelegem. Indienii pe care-i duc cu mine, deseori înțeleg un lucru în locul altuia care înseamnă tocmai ceva dimpotrivă, și nu mă încred mult în ei, deoarece nu o singură dată au încercat să fugă. De altminteri, cu voia lui Dumnezeu, voi vedea cât mai multe ținuturi voi putea dintre acestea, și încetul cu încetul voi înțelege și voi cunoaște, și voi pune să se învețe această limbă de către persoanele din suita mea, deoarece văd că peste tot băștinașii vorbesc același grai.

„Și astfel după aceea se vor strânge foloasele, și se va lucra pentru creștinarea acestor populații, ceea ce se va putea dobândi fără mare trudă pentru că nu au nici o religie și nici măcar nu sunt idolatre. Altețele voastre vor pune să se construiască aici cetăți și fortărețe și vor converti pe acești oameni.

„Pot să asigur pe altețele voastre că nu mi se pare să fie sub bolta cerului țară mai bună ca aceasta atât în ce privește rodnicia, blândețea anotimpurilor, și calde, și răcoroase, cât și în ce privește belșugul apelor bune, cu totul deosebite în această privință de fluviile Guineei, care toate sunt infectate. Grație cerului, până acum nici unul din oamenii mei n-a trebuit să sufere nici cea mai mică durere de cap și nici unul n-a trebuit să stea culcat și să bolească, în afară de un bătrân care suferea de piatră la rinichi și suferise viața întreagă, dar care totuși s-a pus pe picioare numai după două zile de suferință. Și acestea sunt valabile pentru toate cele trei corăbii ale mele.

„Astfel că; dacă va vrea domnul ca altețele voastre să trimită aici oameni instruiți, sau dacă aceștia vor veni singuri, ei vor recunoaște adevărul celor ce am spus. Și pentru că mai sus am vorbit de o poziție prielnică construirii unei cetăți și fortăreței aleasă de mine, fie din pricina prea bunului port, cât și a împrejurimilor ei, și aceasta o confirm ca un pur adevăr; și totuși nu e cu putință o comparație între acea regiune și aceasta, și nici între Marea Maicii

Domnului și aceasta în care mă aflu acum, deoarece aici trebuie să fie în cuprinsul pământului numeroase sate cu un număr uriaș de locuitori și produse de mare însemnătate, pentru că în acest loc, ca în oricare altul descoperit de mine și pe care sper să-l descopăr, înainte de întoarcerea mea în Castilia, întreaga creștinătate va putea să ducă negoțuri folositoare, și mai ales Spania căreia va trebui să-i fie supus totul. Și spun că altețele voastre nu vor trebui să consimtă ca aici să-și exercâte meseria și să se așeze nici un străin, dacă nu e creștin catolic, pentru că acesta a fost țelul și principiul acestei întreprinderi ; ca să se facă spre creșterea și gloria religiei creștine și ca nici unul să nu poată veni în aceste părți dacă nu e bun creștin". Astfel scrie amiralul.

Intră deci pe fluviu și urcă de-a lungul lui constatând că adâncimea era de mai multe brațe, apoi făcând înconjurul portului, descoperi câteva grațioase crânguri care formau un soi de plăcută grădină, și acolo în apropiere descoperi o *almadia* făcută dintr-un trunchi de copac și mare cât o corabie cu douăsprezece rânduri de rame, așezată sub un acoperiș făcut din grinzi și așternut cu frunze de palmier mari astfel că nu putea să fie deteriorată nici de soare, nici de ploaie. Adaugă amiralul că acesta era locul cel mai potrivit pentru ridicarea unui oraș sau a unei cetăți și fortificații, fiind acolo un bun port, ape bune, pământuri bune, foarte bune împrejurimi și multă lemnărie.

Miercuri 28 noiembrie

Ziua întreagă a plouat și cerul a fost înnorat și de aceea amiralul, deși ar fi putut să navigheze de-a lungul coastei cu vântul de sud-vest care i-ar fi fost foarte favorabil, se opri în portul amintit pentru că n-ar fi putut să observe bine uscatul care, când nu-l cunoști, devine primejdios pentru corăbii.

Oamenii debarcară spre a-și spăla rufele și câțiva dintre ei înaintară o bună bucată înăuntrul ținutului, întâlnind sate întinse ale căror locuințe erau goale deoarece locuitorii o luaseră la fugă. Apoi, la întoarcerea lor, ei veniră de-a lungul malului unui alt curs de apă așezat mai jos și care era mai mare decât cel pe care pluteau navele.

[DESCOPERIRI MACABRE]

Joi 29 noiembrie

Deoarece continua să plouă și cerul era mereu întunecat și înnorat, nu porniră nici azi. Câțiva oameni din echipaj se duseră într-un alt sat așezat către partea de nord-vest, dar în case nu găsiră nici o persoană și nici un lucru. Pe drum întâlniră totuși un bătrân care nu putu să fugă de ei. Îl prinseră, îi spuseră că nu voiau să-i facă rău îi dăruită câte un lucrușor și-l lăsară să plece. Amiralul ar fi vrut să-l vadă și să-i vorbească spre a-l îmbrăca și a obține informații, deoarece tare îl mulțumea fericita așezare și avantajele pe care acea regiune le prezenta pentru a fi populată și pentru că socotea că avea mare desime de locuitori.

Marinarii, intrând într-una din acele case, găsiră puțină ceară pe care amiralul o păstră spre a o înfățișa regelui și reginei; el scrie că unde e ceară trebuie să mai fie alte multe și bune produse. Într-o altă locuință, marinarii găsiră o țeastă de om într-un coșuleț pus la rândul său într-un alt coșuleț atârnat de un par; și într-alt sat găsiră același lucru. Și pentru că locuințele erau atât de mari încât puteau să adăpostească mulți indivizi, amiralul presupuse că acele țeste aparținuseră primului strămoș al familiei și că din el coborâseră toți locuitorii unei case [30].

Vineri 30 noiembrie

Nici azi n-a fost cu putință să se ridice velele, pentru că vântul era de răsărit, adică foarte potrivnic drumului pe care amiralul voia să-l urmeze. El trimise de aceea la uscat opt oameni bine înarmați, și cu ei doi indieni, pentru a cerceta satele dinăuntrul ținutului și a aduce vești.

Marinarii înaintară Până la câteva case, dar nu găsiră nici oameni, nici obiecte, pentru că toți băștinașii se îndepărtaseră. Văzură în afară de aceasta patru tineri ocupați cu lucrarea pământului; cum zăriră pe creștini, fugiră, și nu fu cu putință să fie prinși. După cum spune amiralul, trimișii săi străbătură cale lungă, cercetară multe sate ogoare foarte rodnice și bine cultivate, mari cursuri de apă. În sfârșit,

lângă unul din acele fluvii văzură o *almadie* sau canoe lungă de 95 palme, făcută dintr-un singur trunchi, foarte frumoasă, în care ar fi putut să stea și să navigheze cel puțin 150 de persoane.

Sâmbătă 1 decembrie

Din pricina vântului potrivnic și a ploii torențiale nici azi amiralul nu ridică ancora. El puse să se construiască și să se înalțe peste câteva grămezi de piatră o mare cruce la intrarea acelui port pe care, după cât cred, îl botează *Puerto Santo**, care e apărat de o ieșitură înspre partea de sud-est a intrării. Cine vrea să pătrundă în port trebuie să navigheze mai mult către vârful de nord-vest decât către cel amintit, pentru că, deși la picioarele amândurora adâncimea apei este de 12 brațe cu un fund foarte bun, cu toate acestea la intrarea portului se află o adâncime foarte mică, aproape de suprafața apei, care se prelungește către sud-est; totuși, la nevoie, se poate trece pe lângă acest fund mic, dat fiind că între el și mal se află un fund de 12-15 brațe. Ca să se intre în port, ia orice caz, trebuie să se ia drumul sud-vest.

Duminică 2 *decembrie*

Vântul rămase potrivnic și amiralul nu putu să plece. Ei spune că în aceste locuri suflă în fiecare noapte vânt dinspre uscat, dar că navele care s-ar afla adăpostite în acest port n-ar trebui să se teamă nici de cel mai mare uragan care s-ar dezlănțui, pentru că mica adâncime de la intrarea portului împiedică marea să-și facă simțită furia. La gura acelui fluviu, spune amiralul, un mus de pe corabie găsi niște pietre care păreau să conțină aur, și el le păstră pentru a le oferi suveranilor. Adăugă că la o lovitură de tun de acel loc curg fluvii mari.

Luni 3 decembrie

Amiralul, din cauza timpului care rămânea mereu neprielnic, își amână din nou plecarea și hotărî să se ducă să exploreze un cap foarte

*Portul Baracoa.

frumos care se întindea la un sfert de leghe de port, către partea de sud-est; și merse într-acolo cu șalupele și cu niște oameni înarmați. Acolo, în partea de jos a capului, se deschidea gura unui fluviu frumos și, navigând către sud-est spre a intra, constată că gura sa avea 100 pași în lărgime și o adâncime de un braț, dar la interior adâncimi diferite de 12, 5, 4 și 2 brațe, astfel că ar fi putut naviga orice corabie a Spaniei. Trecând pe lângă un braț al acelui curs de apă se îndreptă către sud-est și descoperi un mic golf în care stăteau 5 *almadii* foarte mari, pe care indienii le numesc canoe, destul de bine lucrate și asemănătoare cu niște corăbii, încât, spune, îți făcea plăcere să le privești.

La picioarele muntelui tot terenul era cultivat și în toate părțile se înălțau arbori numeroși și stufoși. Străbătând o cărare în urcuș, dădură peste un fel de șantier bine așezat și acoperit sub care, bine adăpostită de vreme rea, se afla o altă canoe, făcută dintr-un singur trunchi de copac ca și celelalte și în formă de corabie cu 17 rânduri de rame și era o plăcere să-i admiri frumusețea și lucrătura cu care era împodobită.

Apoi amiralul se urcă pe un munte, al cărui pisc era neted și acoperit cu plante și alte produse cultivate printre care zări bostani. În mijlocul acelui podiș se ridica un sat. Ieșind înaintea locuitorilor, aceștia, de-abia îl văzură, o luară la fugă cu toții. Atunci un indian care întovărășea pe creștini începu să vorbească și să liniștească pe băștinași, spunându-le să nu aibă teamă și că acești străini erau oameni de treabă. Amiralul puse să se împartă clopoței și inele de alamă și mărgele de sticlă verzi și galbene, lucruri care îi umplură de mulțumire.

Dar văzând că nu posedau nici aur, nici alt lucru prețios, amiralul socoti potrivit să-i lase liniștiți, după ce s-a convins că întreg ținutul era populat și că locuitorii în mare parte fugiseră de frică. Aici amiralul confirmă suveranilor că zece oameni de ai noștri ar pune pe fugă 10 000 indieni de aceștia, într-atât sunt de lași și fricoși și lipsiți de arme, în afară de bastoane la capătul cărora adaptează o bucată de lemn ascuțit întărit la foc. Amiralul se hotărî să se întoarcă la nave, dar mai înainte le luă cu îndemânare bastoanele, punând să li se dea

în schimb obiecte de sticlă și alte nimicuri, ceea ce primiră bucuroși.

Întorcându-se unde lăsaseră bărcile, amiralul trimise pe câțiva din oamenii săi înapoi către locul unde urcase pentru că i se păruse că a văzut un mare stup, și înainte ca ei să se fi întors, indienii se adunară în mare număr și veniră la locul unde erau șalupele în care amiralul se îmbarcase cu toți ai săi. Unul dintre acei sălbatici înaintând pe fluviu până lângă pupa ambarcațiilor, ținu o lungă cuvintare din care creștinii nu pricepură o iotă, doar amiralul băgă de seamă că ceilalți indieni, în timp ce acela vorbea, ridicau din când în când brațele către cer și izbucneau în țipete ascuțite, și de aici presupuse că aceștia voiau să-i liniștească asupra intențiilor lor, și își exprimau bucuria pentru sosirea străinilor. Dar îndată amiralul văzu pe indianul pe care-1 avea cu sine pălind, devenind galben ca ceara, tremurând tot, și cu gesturi pripite poftind pe creștini să se îndepărteze imediat de fluviu pentru că aceia puneau la cale să-i ucidă pe toți; apoi se apropie de un creștin care învârtea în mâini o arbaletă și o arătă insularilor, și pricepu amiralul că le spunea că creștinii i-ar ucide pe toți deoarece acea armă trăgea la mare depărtare și omora. Apoi același indian luă o spadă, o trase din teacă și o arătă semenilor lui repetând ceea ce spusese, în urma cărui fapt indienii, auzind aceasta, o luară repede la fugă. Indianul continua să tremure chiar cind primejdia dispăruse pentru că era sperios și slab de înger, deși mare la stat și vânjos la trup.

Nu voi amiralul să iasă din fluviu, dimpotrivă porunci să urce de-a lungul lui, navigând către locul unde indienii se adunaseră din nou în mare număr, toți boiți cu roșu și goi, așa cum mamele lor îi născuseră, câțiva având pe cap pene și panașe și purtând cu toții un mănunchi de sulițe. Scrie amiralul:

„Mă apropiai de ei, le dădui câteva bucăți de pâine și îi pofti să facem schimb cu sulițele pe care le aveau; acceptară bucuroși și pentru fiecare din ele primeau cu mulțumire un clopoțel sau un inel de alamă sau mărgele de sticlă, astfel că se potoliră cu toții, se apropiată de bărcile noastre și continuată să dea ce aveau pentru cel mai neînsemnat lucru ce li se oferea în schimb. Marinarii omorâseră o

broască țestoasă și spărseseră în bucăți carapacea. Oamenii noștri din barcă dădeau indienilor o bucată cât o unghie, iar indienii în schimb le dădeau un mănunchi de sulițe.

„Aceștia semănau cu ceilalți băștinași pe care i-am întâlnit până acum, și ei cred că noi am coborât din cer și dau tot ce au pentru orice fleac ce li s-ar oferi fără a spune că e puțin, și de aceea socotesc că ar face la fel cu aurul și cu mirodeniile, dacă le-ar avea.

„Văzând o casă frumoasă, nu prea mare, care avea două intrări ca toate cele din acest ținut, intrai și văzui o operă minunată, adică un soi de apartament cu odăi construite în așa fel că n-aș ști să le descriu, și din tavanul lor atârnau scoici și alte obiecte. Crezui că acest edificiu e un templu, chemai pe indieni și prin semne întrebai dacă aici își făceau rugăciunile, dar ei răspunseră că nu, ba chiar unul dintre ei se întinse până la tavan, desprinse ce se găsea acolo și-mi oferi totul. Mă mulțumii să iau câte ceva“.

Marți 4 decembrie

Amiralul întinse velele cu puțin vânt și plecă din acel port căruia îi dăduse numele de *Puerto Santo* (Portul Sfânt).

La depărtare de două leghe descoperi frumosul fluviu despre care vorbise, ieși și navigă de-a lungul coastei, după ce dublă capul, în direcția est sud-est spre vest nord-vest până la Capul Frumos care e situat la est sud-est de *Capul Muntelui,* iar între aceste capuri este o distanță de 5 leghe. La o leghe și jumătate de Capul Muntelui, se varsă în mare un fluviu, mai degrabă îngust, oricât de adânc și de mare ar apare la gură, și la trei pătrimi de leghe de acolo văzu un alt fluviu foarte mare care trebuia să fie foarte lung. Gura sa era largă de o sută de pași, fără mici adâncimi, și adâncă de opt brațe, astfel că oferea o intrare bună. Amiralul trimise o șalupă spre a sonda și după aceea află că apa dulce pătrundea mult în mare, din care cauză spune că era unul dintre cele mai însemnate printre cele descoperite până atunci. Chibzui de asemenea că în împrejurimi trebuiau să se găsească în mare număr satele indienilor.

Dincolo de Capul Frumos se află un golf mare din mare care ar fi un bun punct de plecare pentru drumurile de est nord-est, sud-est și sud sud-est.

Miercuri 5 decembrie

Noaptea întreagă amiralul stătu în pană* în dreptul Capului Frumos unde ajunsese la apusul soarelui, spre a cerceta pământul care se prelungea către răsărit, iar la ivirea zorilor, zări un alt cap la Orient la o depărtare de două leghe și jumătate. Trecând de el, văzu că malul se îndreaptă către sud și apoi către sud-vest, și imediat zări în acea direcție un alt promontoriu foarte frumos și înalt, care se afla la 7 leghe de cel precedent. Voia să pună prova pe el, dar din dorința de a ajunge la insula Baneque care după câte spuneau indienii ce se aflau cu el, se găsea în direcția nord-est, părăsi această idee și nici măcar nu putu să meargă la Baneque pentru că vântul, schimbându-se, începu să sufle de la nord-est.

Urmându-și drumul, privi către sud-est și zări pământ, o insulă foarte mare, despre care, cum spune, avusese informații de la indienii care o numeau Bohio și care îl asigurau că era foarte populată. Față de cei care o locuiau, spune că cei din Cuba sau *Juana* **, și din toate aceste insule, nutresc o mare frică pentru că erau mâncători de oameni[31]. Multe alte lucruri uimitoare îi mai povesteau indienii săi mereu prin gesturi, dar amiralul adaugă că nu le da crezare și că cel mult putea crede că acești locuitori de pe Bohio erau mai șireți și mai ascuțiți la minte decât ceilalți băștinași pe care-i capturau și-i luau în robie ca pe niște oameni fără putere și fără curaj***.

Astfel că, vântul bătând de la nord-est și din când în când de la nord, se hotărî să părăsească Cuba sau Juana, pe care până atunci o socotise, din cauza întinderii sale, drept un continent, dat fiind că străbătând-o numai dintr-o singură parte, mersese de-a lungul coastei cale de 120 leghe, și se îndreptă către sud-est est, pentru că uscatul pe care-1 zărise apărea la sud-est****. Apucând pe această cale își

*A sta în echilibru sub vele, fără a înainta. *N.T.*

**Nume pe care Columb îl dăduse Cubei.

*** Încă o mărturie care ne convinge cât de netemeinice erau afirmațiile despre înclinațiile bestiale ale locuitorilor de pe Caraibe. - *N.E.S.*

****Atât Fernando Columb cât și Las Casas în *Historia* sa spun că amiralul dădu numele de *Capul Alfa* sau *Capul Alfa și Omega* punctului extrem oriental al Cubei; de acolo plecă spre Haiti.

asigura drumul, deoarece vântul suflă totdeauna de la nord sau nord-est și, deviază apoi spre est sau sud-est.

Vântul începu să sufle tare și amiralul întinse toate velele, și cum marea era liniștită și curentul îl ajuta, de la unu dimineața până la unu după-amiază, navele înaintară cu 8 mile pe oră, și aceasta pe o durată de 6 ore neîmplinite, pentru că spune că în aceste părți nopțile sunt de circa 15 ore.

Apoi înaintară cu o viteză de 10 mile pe oră, și astfel până la apus navele parcurseră 88 mile, adică 22 leghe, mereu în direcția sud-est. Și cum începea să înnopteze, amiralul porunci caravelei *Niña* care era mai rapidă decât nava amiral, să înainteze în scopul de a explora un port care îi apăruse înaintea ochilor. Când *Santa Maria* ajunse la intrarea acelui port, care semăna cu Golful *Cadizului,* se făcuse noapte. Amiralul trimise propria lui șalupă spre a face un sondaj, și cei din barcă aprinseră o lumină și înainte ca *Santa Maria* să ajungă unde se afla *Niña* care navigase de-a lungul coastei, și în timp ce aștepta ca barca să-i facă semn sau să intre în port, lumina bărcii se stinse. Atunci caravela, nemaivăzând lumină, ieși în larg și făcu un semnal luminos amiralului, căruia i se povesti ce se întâmplase, când se apropie de ea. Intrând în port, marinarii șalupei aprinseră din nou lumina către care se îndreptă *Nina.* Dar amiralul nu putu să facă același lucru și petrecu noaptea în pană.

[DEBARCAREA ÎN INSULA ESPAŇOLA]

Joi 6 decembrie

Când se făcu ziuă, amiralul se afla la 4 leghe depărtare de port. Îi dădu numele de *Portul Maria*,* iar unui frumos promontoriu pe care îl descoperi la sud sud-vest, îi dădu numele de *Cabo de Estrella* (Capul Stelei). I se păru că acel cap ar fi extremitatea meridională a acelei insule și distanța la care se întindea putea să fie de 28 mile. Apăru un alt pământ nu prea mare, în formă de insulă către răsărit, la vreo patruzeci de mile. În afară de aceasta, zări la est sud-est, un alt cap foarte frumos și bine profilat pe care-1 numai *Capul Elefantului,* care se afla la o depărtare de circa 54 mile. Un alt cap se

*În urmă fu numit tot de Columb, Sfântul Nicolae

afla la est sud-est și-l numi *Capul Cinquin.*

Tot la sud-est amiralul observă un mare golf sau deschizătură, sau despicătură între munți deasupra mării, care i se păru un fluviu, la o depărtare de 20 de mile, și de asemenea crezu că vede un foarte mare canal între Capul Elefantului și Capul Cinquin. Câțiva marinari afirmau că era vorba tocmai de canalul care separa uscatul cel mare de acea insulă mică pe care o văzuseră la răsărit, căreia îi dădu numele de *Insula Broaștei Țestoase*.*

Insula cea mare** părea un pământ foarte înalt, neînăsprit de munți și joasă ca o frumoasă câmpie, care ar fi sau toată sau în mare parte cultivată, iar pământurile semănate apăreau ca în luna mai, câmpurile de grâne în câmpia Cordobei***. În timpul nopții fură văzute multe focuri și ele apărură și în ziua următoare ca și cum ar fi fost semnale luminoase spre a indica apropierea oamenilor cu care insularii ar fi fost în război. Toată coasta acestui pământ se prelungește către răsărit.

Amiralul intră în port la ora vecerniei și îl numi *Portul Sfântului Nicolae,* în cinstea Sfântului sărbătorit în acea zi, și fu plăcut surprins de frumusețea și buna lui așezare. Deși lăudase mult porturile Cubei, el spune că acesta nu e mai prejos decât celelalte, dimpotrivă chiar le întrece, și nu există nici unul care să fie deopotrivă. Are o leghe și jumătate lărgime la intrare și, spre a pătrunde, trebuia să se ia drumul sud sud-est întrucât datorită marii sale întinderi te poți îndrepta încotro vrei. Portul se întinde spre sud sud-est pe un spațiu de două leghe, iar la intrarea sa dinspre partea de miazăzi se formează un fel de promontoriu, după care coasta se desfășoară fără reliefuri până la capul unde se întinde o foarte frumoasă plajă și o pădure deasă de arbori de mii de soiuri, toți plini de fructe, pe care amiralul îl crezu de mirodenii și de nucșoare întrucât, fiind tineri, nu li se poate cunoaște natura. În mijlocul plajei curge un mic fluviu.

„Adâncimea acestui port e foarte mare, deoarece până la

*Faimoasa *Tortuga,* cuib de corsari și pirați

**Haiti.

*** Vasta câmpie din jurul Cordobei pe care maurii o cultivaseră intens, transformând-o într-o

grădină.
lungimea de o.....* mai înainte de a ajunge la uscat, sonda** nu atinse fundul cu o lungime a saulei de 40 brațe; pe distanța între punctul sondat și mal e o adâncime de 25 brațe, cu un fund neted fără stânci. La fel de neted este portul amintit de o parte și de alta, și la distanță mică de mal marea e adâncă de 15 brațe, astfel că întreaga coastă e adâncă peste tot și fără nici un banc de nisip; foarte aproape de mal, la o depărtare de o ramă de barcă, adâncimea e încă de 5 brațe.

După ce a explorat acest bazin în direcția lungimii sale către sud sud-est, suprafață care ar putea cu ușurință să găzduiască mii de corăbii, amiralul găsi încă un braț de mare orientat către nord-est și navigă pe el în uscat mai mult de o jumătate de leghe, și-l găsi mereu de aceeași lărgime ca și când ar fi fost construit într-adins, după regulile artei ; care braț, larg de circa 25 pași, e așezat în așa fel încât stând în cuprinsul lui nu se poate zări marea intrare a portului, astfel că acesta pare un port închis. Adâncimea mării în acest braț atât la începutul, cât și la sfârșitul lui măsoară 11 brațe, fundul e de nămol sau nisip și, atât pe un mal cât și pe celălalt, când navele acostează, adâncimea e de 8 brațe.

Împrejurimile acestui port sunt frumoase deși fără arbori; și i se păru amiralului că insula ar fi mai prețioasă decât celelalte pe care le descoperisem, și arborii mai mici, dintre care mulți sunt de soiul celor din Spania, ca tufani și stejari, pomișori și alții; același lucru îl spune despre plante și despre ierburi. Pământul, cum am spus, se înalță deasupra mării și este șes sau neted și are o bună climă. Până acum nu suferiseră de frig, deși nu se poate vorbi cu adevărat de frig, ci numai de o temperatură mai joasă decât cea a altor ținuturi cercetate.

În fața portului se întinde o frumoasă vale, peste care trece fluviul despre care a vorbit înainte. În acea regiune, amiralul e convins că trebuie să existe multe tîrgușoare și aceasta din pricina că a băgat de seamă marele număr de *almadii* care se găsesc acolo, dintre care unele erau atât de mari cât o galeră cu 15 bărci de tras la rame.

*Lacună în text.
**În text *plomada,* o saulă cu o greutate de plumb la capăt, pentru a sonda adâncimea apei. - *N.E.S*

Văzând navele, indienii o luară la fugă, așa cum fugiseră și cei de pe celelalte insule. Cei de pe insulițe, pe care amiralul îi luase cu el, erau atât de doritori să se întoarcă la casele lor că el se gindi să-i ducă înapoi după ce va fi plecat din insula în care se găsea, pentru că ei nu mai aveau încredere în el văzând că nu ia drumul către ținuturile lor. Din care cauză el spune că nu mai crede ceea ce ei îi spuneau, fără a mai pune la socoteală că el nu-i înțelegea mai mult decât îl înțelegeau ei. Adaugă că indienii săi se temeau extraordinar de locuitorii de pe insulă, cu care, spre a se întâlni, spune amiralul, ar fi trebuit să se oprească câteva zile în acel port, dar n-o făcea fie din voința de a descoperi încă multe pământuri, fie pentru că se temea că timpul frumos n-ar fi ținut mai mult. Spera că indienii vor sfârși prin a învăța limba sa și că el o va învăța pe a lor, astfel că s-ar fi întors mai târziu și ar fi vorbit cu insularii. Și va vrea Dumnezeu, spune el, să găsească o bună cantitate de aur înaintea întoarcerii în Spania.

Vineri 7 decembrie

La ora patru în zori, amiralul întinse velele și plecă din Portul Sf. Nicolae. Navigă spre nord-est două leghe cu vânt de sud-est până la capul format de acel braț de mare despre care s-a vorbit mai sus, lăsând la sud-est un promontoriu și la sud-vest Capul Stelei de care se îndepărtase la o distanță de 24 mile. De aici navigă către răsărit, de-a lungul coastei, până la Capul Cinquin, drum de circa 48 mile. E adevărat că el făcu 20 mile la est nord-est și că coasta aceea e destul de înaltă, iar marea e foarte adâncă, deoarece are de la 20 la 30 brațe de-a lungul malului și la o bătaie de tun depărtare nu se mai dă de fund. Toate aceste observații le făcu tot amiralul în timpul acestei zile, pe când naviga pe lângă coastă fără grijă purtat de vântul de sud-vest. Spune că promontoriul despre care a vorbit nu e departe de Portul Sfântul Nicolae mai mult de o bătaie de tun și că, dacă ar fi tăiat, ar deveni o insulă cu o circumferință de 34 mile.

Terenul era peste tot înălțat deasupra mării și arborii care cresc aici nu sunt foarte mari, ci de dimensiunea tufanilor și pomișorilor din Castilia.

Două leghe înainte de a ajunge la amintitul Cap Cinquin zări, prin

despicătura a doi munți, o foarte întinsă vale peste tot înverzită, cu plante asemănătoare orzului și înțelese că trebuia să locuiască acolo o populație numeroasă. Dincolo de acea vale se ridicau munți mari și înalți.

Ajuns la Capul Cinquin, văzu Capul Insulei Broasca Țestoasă la nord-est la o depărtare de circa 32 mile. La o bătaie de tun de cap se află o stâncă care poate fi văzută și de la depărtare din cauza înălțimii sale. Și tot de la Capul Cinquin amiralul văzu că cel al Elefantului rămânea la est sud-est, la circa 70 mile depărtare. Coasta se menținea mereu ridicată.

Înaintând, după 7 leghe de navigație, amiralul găsi un mare promontoriu și văzu înăuntrul țării văi foarte întinse, câmpii și munți foarte înalți, întru totul asemenea celor din Castilia. La 8 mile mai departe, se varsă în mare un fluviu foarte adânc dar îngust, atât totuși cât să poată intra o carracă, fără să aibă la gură stânci sau bancuri de nisip.

Șaisprezece mile mai departe găsi un nou golf destul de larg și stăvilit între maluri înalte pe o lungime de un sfert de leghe și al cărui fund nu putu fi atins decât la trei pași de la mal, unde sunt 15 brațe de apă. Deși nu era decât ora unu după-prânz, și rămânea încă multă zi, și vântul sufla de la pupă puternic și deci favorabil, cu toate acestea amiralul socoti potrivit să caute adăpost, fie pentru că aspectul cerului vestea o mare ploaie, fie pentru că era foarte întuneric, care, dacă e primejdios pentru cine cunoaște un ținut, e și mai primejdios pentru cine navighează în necunoscut. După ce dădu acelui golf numele de *Portul Concepțiunii,* aruncă ancorele într-un mic fluviu care se află la capătul unui golf unde se varsă după ce a udat câmpii și ogoare de admirabilă frumusețe.

Coborându-se în șalupă înzestrat cu plase de pescuit, în timp ce se îndrepta spre mal, un lipan, ca cei din Spania, sări în ambarcație; până atunci nu fuseseră niciodată văzuți pești care să semene cu cei din Castilia. Marinarii pescuită mulți pești întru totul asemenea celor din Castilia.

Amiralul exploră regiunea și o găsi în întregime cultivată: și auzi cântând privighetori și păsările asemănătoare cu cele din Castilia.

Creștinii zăriră doi oameni și voiră să le iasă înainte, dar aceștia o luară la fugă. Găsiră mirați și alte plante, ierburi, vegetație și chiar pământul și munții seamănă cu cei din Castilia.

Sâmbătă 8 decembrie

A plouat mult și s-a dezlănțuit un vânt puternic de la nord. Portul era adăpostit de toate vânturile în afară de cel care sufla, totuși navele nu avură de suferit pentru că întoarcerea valurilor lovite de stânci era lungă și nu obliga corăbiile să forțeze cablurile ancorelor și nici nu tulbura prea mult apele fluviului.

După miezul nopții, vântul suflă de la nord-est și apoi de la răsărit, vânturi împotriva cărora acest port e foarte bine apărat de Insula Broaștei Țestoase care se înalță în fața lui la 36 mile depărtare.

Duminică 9 decembrie

Și azi a plouat din belșug. Vremea capătă un fel de aspect iernatic ca în octombrie în Castilia.

Până acum nu fusese văzută nici o așezare omenească, în afară de o casă în portul Sf. Nicolae, care era mai frumoasă și mai bine construită decât în celelalte părți cercetate mai înainte.

Spune amiralul că insula e foarte întinsă și nu s-ar mira să aibă o circumferință de cel puțin 200 leghe. A mai constatat de asemenea că e cultivată pe toată întinderea. Crezu că satele se află toate departe de coastă și așezate în așa fel încât locuitorii să poată vedea sosirea navelor și să aibă timp să se îndepărteze ducând cu ei tot ce aveau, și fugind să aprindă focuri așa cum obișnuiesc războinicii să facă semnale la depărtare.

Gura acestui port e largă de 1000 de pași, ceea ce corespunde la un sfert de leghe, nu are adâncimi mici sau bancuri de nisip, dimpotrivă chiar în toată rada nu fu cu putință să se atingă fundul decât numai aproape de mal. El se întinde în interiorul pământului pe o lungime de 3 000 pași, e fără stânci și pe de-a întregul nisipos, astfel că orice navă poate fără teamă să intre și să acosteze lângă mal fără să ia nici o măsură specială. Două mici râuri se varsă în partea

cea mai dinăuntru a portului, dincolo de care se întind câteva câmpii foarte frumoase care amintesc pe cele din Castilia, pe care le întrec însă cu mult. Din această pricină amiralul dădu acestui pământ numele de Insula Spaniolă *(Española)**.

Luni 10 decembrie

Vântul de nord-est bătea cu violență, făcând ca ancorele să derapeze pe o distanță de un cablu**, fapt de care amiralul tare se minună și atribui acest neajuns faptului că ancorele fuseseră aruncate prea aproape de mal și că vântul sufla dinspre uscat. Din care cauză, având în vedere că vântul continua să sufle în sens invers direcției pe care voia s-o urmeze, porunci la șase oameni bine înarmați să debarce, să pătrundă două sau trei leghe în interiorul ținutului și să vadă dacă pot culege vreo știre. Oamenii plecară și se întoarseră fără să fi întâlnit nici așezări, nici locuitori. Văzură în schimb niște colibe și drumuri foarte largi și multe locuri în care se păstrau resturi de focuri mari. Terenurile străbătute erau cele mai bune din lume, pline de plante de mastic din care culeseră rășină ducând cu ei multe mostre, spunând că se aflau din belșug dar că nu era încă vremea de cules pentru că în acest anotimp lacrima care picură din plantă nu se încheagă spre a se transforma în gumă.

[SPERIETOAREA CANIBALILOR]

Marți 11 decembrie

Din pricina vântului care continua să sufle de la est și de la nord-est, nici azi amiralul n-a putut să reia navigația.

Insula Broaștei Țestoase care, cum s-a spus, se înalță în fața acestui port, la nord, pare să fie foarte mare. Coastele sale meridionale au aproape aceeași direcție cu ale Españolei, și distanța între una și

** La Española* (Mica Spanie), *Sau Domingo, Haiti.* „Văzând că această insulă Bohio era foarte mare și că pământul și arborii ei semănau cu cei din Spania, că la un pescuit cu plasele pe care îl făcuseră cei de pe mare, prinseră mulți pești ca cei din Spania... hotărî să-i dea chiar nume asemenea celui al Spaniei; și de aceea într-o duminică, la 9 decembrie, o numi Española". Fernando Columb, *Istoria,* voi. I., pp. 195-196

**Cablu, unitate de măsură egală cu 1/10 dintr-o milă marină = 185,2 m. - *N.T.*

cealaltă insulă poate fi de cel mult de zece mile*; aceasta măsurând de la Capul Cinquin la extremitatea insulei Broaștei Țestoase, unde coasta se îndreaptă spre sud.

Intenția amiralului era să navigheze în spațiul cuprins între cele două insule spre a se bucura de vederea Españolei care e lucrul cel mai frumos din lume, dar și pentru că, după cum îi spuneau indienii din suita sa, acela era drumul care trebuia urmat spre a ajunge la insula Baneque, care, tot după spusele lor, era o insulă foarte întinsă și bogată în munți mari, fluvii și câmpii. Mai adăugau că insula Bohio era mai mare decât Juana, pe care o numeau Cuba, și nu era înconjurată de mare, ceea ce face să se bănuiască că ei vorbeau despre continent, care ar fi situat în spatele acestei insule spaniole, numită de ei *Caritaba* și a cărei întindere o socoteau nemărginită. Amiralul spune că deoarece toți băștinașii de pe aceste insule trăiesc în necurmată teamă de locuitorii din Caniba, trebuie să fie prigoniți de oameni vicleni. Apoi serie:

„Și de aceea mă întorc și scriu ceea ce am mai spus altă dată, că acei Caniba nu sunt alții decât norodul Marelui Han, ale cărui regate trebuie să fie foarte aproape și că el este probabil în stăpânire de nave care ajung până aici spre a captura pe acești insulari și deoarece prinșii nu se mai întorc înapoi, socotesc că au fost devorați. Zi de zi înțelegem mai bine pe acești indieni și ei ne înțeleg mai bine, deși ni se întâmplă încă de multe ori atât nouă cât și lor să înțelegem un lucru drept altul". Fiind trimiși din nou câțiva oameni pe uscat, aceștia găsiră încă o altă rășină de mastic, care însă se menținea lichidă, lucru pe care amiralul îl atribui ploilor de curând căzute ; și adăuga că în insula Chios o culeg în martie, dar că în aceste ținuturi de dincolo de mare, unde clima e mai caldă, culesul ar trebui făcut în luna ianuarie.

Marinarii pescuiră mulți pești asemănători acelora din Castilia: plevușcă, somoni, moruni, crapi, păstrăvi, murene, raci de mare și sardine. Afară de acestea găsiră mult *aloe.*

*În text eronat *„diez leguas"*

Miercuri 12 *decembrie*

Amiralul nu porni nici în această zi, din aceeași pricină a vântului potrivnic. De aceea cobori pe uscat și împlintă o mare cruce la intrarea portului, dinspre partea de apus, pe o înălțime la bună vedere „spre a arăta", cum scria el, „că acest pământ aparține altețelor voastre și dintru început sub semnul lui Isus Cristos Domnul nostru și spre cinstirea creștinității".

După această ceremonie, trei marinari pătrunseră către munte, spre a cerceta arborii și plantele de care era acoperit și deodată auziră apropiindu-se o mare mulțime de oameni, toți goi ca și locuitorii de pe celelalte insule. Spaniolii îi chemară și se îndreptară spre ei, dar indienii o luară la fugă. Alergând după ei, marinarii izbutiră în sfârșit să prindă o femeie, dar nu putură să facă o captură mai de seamă „întrucât eu", spune amiralul, „le poruncisem să prindă câțiva din acei locuitori spre a-i cinsti și a le risipi temerile, pentru ca, dacă aici se va fi găsind câte ceva folositor, cum trebuie să fie, dat fiind belșugul țării, să se simtă îndemnați să-l pună la dispoziția noastră".

Astfel cei trei oameni aduseră femeia, care era foarte tânără și frumoasă, la corabia comandantului, și ea vorbi cu indienii care se găseau acolo, deoarece aveau toți o aceeași limbă. Amiralul puse să fie îmbrăcată și-i dădu mărgele de sticlă, clopoței și inele de alamă, apoi o trimise înapoi pe pământ cu multă cinste, după obiceiul său, și puse să fie întovărășită de câțiva inși de pe corăbii și de trei indieni dintre cei pe care-i avea la bord și care trebuiau să trateze cu indigenii. Marinarii care se aflau cu această fată în barcă, pe când o aduceau către uscat, spuseră apoi amiralului că ea nu mai voia să părăsească barca, ci voia să se întoarcă pe corabie, spre a rămâne cu celelalte indiene care fuseseră prinse în Portul Mărilor în insula Juana sau Cuba.

Spune amiralul că dintre indienii care la început însoțeau tânăra femeie, câțiva coborâseră de-a lungul râului cu o canoe, formată dintr-un trunchi scobit de care se folosesc pentru a naviga dintr-un loc într-altul, și o dată ajunși la intrarea portului, zărind corăbiile dădură dosul, părăsiseră luntrea și alergară pe jos spre satul lor.

Locul unde era așezat acel sat fu arătat de acea tânără indiană spaniolilor. Ea avea o bucățică de aur înfiptă într-o nară, semn că în insulă se găsea acest scump metal.

Joi 13 decembrie

Cei trei oameni pe care amiralul îi trimise în cuprinsul insulei în tovărășia acelei femei se întoarseră la corăbii la ora trei noaptea și spuseră că nu merseseră cu indiana până în satul ei și pentru că li se păruseră prea departe și pentru că se temuseră. Mai adăugară că socotesc că mulți indieni vor veni la corăbii, date fiind asigurările și veștile pe care desigur femeia le dăduse. Dar amiralul, nerăbdător să afle dacă în acel ținut nu se găseau lucruri de folos așa cum îl făceau să spere frumusețea și fertilitatea lui, și să vorbească cu băștinașii și să-i sfătuiască să devină slujitori ai regelui și reginei, se hotărî să facă o nouă expediție către acel sat, cu credința că bunele vești pe care acea indiană le adusese tovarășilor ei asupra gingășiei și bunătății creștinilor, putuseră să-i pregătească prieteni. în acest scop el alese nouă oameni bine înarmați și potriviți la asemenea treabă și-i trimise la uscat împreună cu unul dintre indienii de pe corabia sa.

Aceștia deci înaintară până la satul care se afla la 4 leghe și jumătate de la coasta mării, în direcția de sud-est, în mijlocul unei întinse câmpii. Ajunși acolo, îl aflară pustiu, deoarece insularii văzând pe creștini apropiindu-se, o luară la fugă către inima ținutului, părăsind tot ce aveau. Satul era alcătuit dintr-o mie de locuințe și putea cuprinde peste 3 000 de locuitori. Indianul pe care creștinii îl luaseră cu ei alergă după fugari strigându-le să se oprească și să nu se teamă pentru că acești străini nu erau din Caniba; ci că, dimpotrivă, coborau din cer și dădeau în dar cele mai frumoase obiecte tuturor celor pe care-i întâlneau. Într-atât de mult fură convinși băștinașii de spusele acestea, încât în sfârșit căpătară încredere și mai mult de două mii veniră în întâmpinarea creștinilor, punându-și mâinile pe creștet, după obiceiul lor, în semn de mare cuviință și prietenie, și cu toate acestea tremurau de frică, până ce nu fură din nou încredințați pe deplin de către cuvintele indianului și de binevoitoarea purtare a spaniolilor.

Aceştia, la întoarcerea lor, povestiră că indienii, după ce se liniştiră cu desăvârşire, începură să se întoarcă la casele lor aducând tot ceea ce aveau de mâncare, îndeosebi pâine de *marnes,* care sunt un fel de rădăcini ca nişte gulii mari pe care le sădesc şi le îngrijesc pe toate aceste ogoare şi care formează hrana lor de căpetenie*. Ei fac din ele pâine[32] pe care o coc şi o prăjesc, şi care are gust de castane, şi toţi cei care o mănâncă cred că gustă castane. În afară de aceasta aduceau şi peşte şi ceea ce mai aveau. Şi deoarece indienii amiralului înţeleseră că acesta dorea să aibă un papagal, pare că acel indian care-i întovărăşea pe creştini comunică asemenea dorinţă locuitorilor acelei aşezări, care se grăbiră să aducă în dar papagali şi orice alt lucru ce li se cerea fără a cere nimic în schimb. Şi-i rugară pe străini să nu plece, ci, dimpotrivă, să rămână la ei în acea noapte, făgăduindu-le să le dea multe alte lucruri pe care le aveau la munte.

În timp ce aceşti indieni stăteau astfel de vorbă cu spaniolii, iată că văzură venind mare mulţime de oameni în mijlocul cărora se afla soţul femeii pe care amiralul o cinstise şi trimisese acasă, şi femeia însăşi dusă pe umeri, şi cu toţii veneau să mulţumească amiralului însuşi de buna primire şi de darurile pe care el i le dăduse.

Relatară apoi creştinii că acei băştinaşi erau mai plăcuţi şi mai prietenoşi decât ceilalţi pe care-i întâlniseră până atunci, dar amiralul băgă de seamă că nu ştie în ce mod se putea afirma aceasta, dat fiind că şi locuitorii celorlalte insule erau la fel.

Cât despre frumuseţea băştinaşilor, afirmau acei exploratori că nu se putea compara cu cea a locuitorilor de pe celelalte insule ; ci care erau mai albi decât ceilalţi, şi zăriseră în plus printre femei două fete cu o piele atât de albă încât puteau să fie luate drept spaniole**.
Povestiră în sfârşit că pământurile pe care le văzuseră erau atât de frumoase şi de roditoare, încât întreceau cu mult pe cele din Castilia.

*Aceste *mames,* sau *ajes,* despre care Columb a vorbit cel dintâi, sunt un fel de cartofi produşi de planta numită *yuca,* şi din care băştinaşii îşi făceau pâinea pe care o numeau *cazabi.*
**Oamenii nu erau de mare statură, ci scurţi şi voinici, fără barbă, cu nările foarte deschise şi cu frunţile turtite şi largi şi prost întocmite, că aşa le deformau copiilor abia născuţi spre a-i face mai frumoşi după felul lor; din care pricină, şi încă pentru că umblau cu capul descoperit, aveau ţeasta atât de tare încât o sabie castiliană risca să se sfărâme de capul lor". (Herrera, *Historia general de los hechos de los Castellanos).*

După cât văzuse mai înainte și după cele ce avea atunci în fața ochilor, amiralul era de aceeași părere și credea de aceea în cele ce-i spuneau, și anume că acea câmpie pe care o vedea atunci nu putea fi cătușă de puțin comparată cu valea de unde ei se întorceau, care, chiar față de câmpia Cordobei, era atât de deosebită, cât e ziua de noapte. Adăugau oamenii săi că ogoarele de acolo erau pe de-a întregul cultivate și că prin mijlocul lor trecea un râu foarte larg și cu atât belșug de ape încât ar fi putut să le irige pe toate cu prisosință. Copacii erau acolo verzi și încărcați cu fructe, plantele și ierburile înalte și înflorite, ulițele largi și bine îngrijite, temperatura ca în aprilie în Castilia, și privighetoarea și celelalte păsărele cântau ca în zilele acelei luni în Spania, lucru plin de mare dulceață. Și în tot timpul nopții niște păsărele cântau suav și greierii, și broaștele se auzeau în mare număr. Pescuitul era rodnic ca în Spania. Văzură de asemenea mult mastic, *aloe* și plantații de bumbac; dar nu găsiră aurul, lucru care nu trebuie să ne surprindă dată fiind puțina vreme a ședерii lor în aceste locuri*.

Aici amiralul vru să facă socoteala de câte ore era ziua și de câte noaptea, și află că de la un soare la altul se goleau 20 de nisipare, fiecare de o durată de o jumătate de oră, dar adaugă că în această numărare se putuse introduce vreo greșeală, fie pentru că nu întorseseră la vreme nisiparul, fie pentru că acesta nu curgea cum trebuie Relatează de asemenea că stabilesc cu cadrantul că se află la 34°N**.

[UN DRUM PÂNA LA INSULA BROAȘTEI ȚESTOASE]

Vineri 14 decembrie

Amiralul ridică ancora din acel port Concepcion cu vânt de la uscat care puțin după aceea căzu; și astfel se întâmpla în toate zilele în care navigă prin acele părți. Pe urmă suflă vânt de la răsărit, pe care

**„Și spunea că pământul de pe care se strânge aurul se află mai departe către răsărit" (Fernando Columb)

***Cifră eronată: Columb se găsea la circa 20°. În acest loc. Las Casas observă pe marginea manuscrisului : „imposibil". Despre calculul cu cadrantul, vezi ,nota 28.

Urmându-l navigă în direcția nord nord-est și ajunse la *Tortuga* (Insula Broaștei Țestoase)[34] din care văzu un cap pe care îl numi al Piciorului *(Punta pierna)* situat la est nord-est de la extremitatea insulei și de care se afla la o depărtare de aproape 12 mile. Din acel loc descoperi un altul pe care-l numi *Punta Aguda* (Capul Ascuțit), situat în aceeași direcție de nord-est la o distanță de aproape 17 mile. Astfel încât de la capătul Broaștei Țestoase până la Capul Ascuțit erau aproape 44 de mile, adică 11 leghe în direcția est nord-est. Și de-a lungul acestei coaste se află niște plaje nisipoase întinse.

Pământul Insulei Broaștei Țestoase e foarte ridicat, dar nu e muntos, și tot cuprinsul e foarte frumos și plin de locuitori ca insula Española, și cultivat, astfel încât ți se părea că te afli înaintea câmpiei Cordobei.

Socotind că vântul îi era potrivnic și că în consecință nu putea să pună prova pe insula Baneque, se hotărî să se întoarcă în portul Concepcion de unde plecase, dar nu putu să ajungă până la un fluviu situat la două leghe la răsărit de numitul port.

Sâmbătă 15 decembrie

Porni încă o dată din portul Concepcion spre a-și urma drumul său; dar pe când ridica ancora se porni un vânt puternic de răsărit care-i împiedica drumul. Reluă deci drumul spre Tortuga, ajunse acolo și de aici se întoarse punând prova către fluviul pe care în ziua trecută voise să-l atingă și să-l exploreze, dar nici de data aceasta nu-și atinse ținta, căci abia putu să ajungă pe o ploaie mare la o distanță de jumătate de leghe sub vântul* ei, unde găsi un loc bun pentru ancorat.

După ce puse în siguranță corăbiile, cobori în bărci și se duse să cerceteze acel fluviu. Crezând că a ajuns la gura lui, intră într-un braț de mare, dar, băgând de seamă că a greșit, se întoarse înapoi, și la o jumătate de leghe mai departe găsi gura fluviului, care însă nu avea o adâncime mai mare de un braț și lăsa să treacă un șuvoi de apă foarte năvalnic. Cu toate acestea, amiralul pătrunse cu bărcile sale

*În direcția opusă din care bate vântul, spre deosebire de „în vânt", care înseamnă din direcția din care bate vântul

pe fluviu spre a ajunge la satele pe care trimișii lui le zăriseră în ziua trecută. Porunci să-i arunce o parâmă la uscat și, punând în siguranță bărcile, marinarii le remorcară *a monte* (la edec) pe o distanță de două lovituri de bombardă, dar mai mult nu putură, atât era de năvalnic șuvoiul fluviului. Amiralul privi câteva case, foarte întinsa vale populată cu sate și străbătută de fluviu, și spuse că nu văzuse niciodată un lucru mai frumos.

Văzu și băștinași la gura fluviului, dar toți o luară iute la fugă; și din aceasta își dădu cu părerea că acești oameni trebuiau să trăiască cu atâta teamă, fiindcă erau hărțuiți, căci de-abia se iveau creștinii într-un loc oarecare, că îndată indienii o luau la fugă și aprindeau focuri mari de alarmă pe întreg pământul lor, și aceasta se întâmplă pe insula Española și pe cea a Broaștei Țestoase. Aceasta ultimă e și ea mare, ba chiar mai mare decât celelalte pe care le lăsase în urmă.

Amiralul dădu acelei văi mari numele de *Văile del Paraiso* (Valea Paradisului) și fluviului *Guadalquivir* pentru că spune că e mare ca Guadalquivirul când trece prin Cordoba, și malurile lui sunt acoperite de pietriș și pe de-a întregul e navigabil.

[INTILNIRE CU UN CACIC]

Duminică 16 decembrie

La miezul nopții, briza suflând dinspre uscat, amiralul întinse velele spre a ieși din acel golf, și pe când se îndepărta de coastele Españolei, la ora a treia începând să bată vântul de răsărit, navigă cu vântul strâns.

În largul mării apăru o canoe având la bord un indian singur-singurel, ceea ce uimi tare mult pe amiral care se întreba cum acea coajă de nucă se putea ține pe apă, cu vântul puternic care sufla. Porunci ca băștinașul și ambarcația lui să fie urcați pe bordul lui *Santa Maria* și după ce îl copleși cu mii de vorbe bune, îi dărui mărgele de sticlă, clopoței și inele de alamă. Apoi îl duse la un sat care se înălța la malul mării, la 16 mile depărtare, și unde amiralul se apropie de uscat, găsind acolo un adăpost bun.

Satul care se întindea de-a lungul malului i se păru ridicat de curând, atât erau de noi locuințele care îl alcătuiau. Indianul se îndreptă imediat cu barca lui spre uscat, și duse locuitorilor vești despre bunătatea amiralului și a creștinilor. Dar asemenea vești ajunseseră mai înainte aici de pe pământurile până atunci străbătute de către spanioli, din care cauză, la prima știre a sosirii amiralului, mai bine de 500 de oameni îi ieșiră înainte, și îndată după aceea veni și regele lor și se rânduiră toți de-a lungul plajei, lângă corăbiile care se apropiaseră mult de uscat.

Mai întâi unul câte unul, apoi în mare număr se cățărată pe nava amiral, dar fără a aduce ceva cu ei. Cu toate acestea dădură fără greutate acele puține grame de aur foarte fin pe care unii dintre ei îl purtau la urechi și la nas. Amiralul le făcu tuturor o bună primire „pentru că sunt oamenii cei mai buni din lume", spune el, „și cei mai docili, și pentru că îmi pun multă speranță în Dumnezeu că altețele voastre vor vrea să-i facă pe toți creștini, căci astfel vor deveni supușii voștri, cum cu îi socotesc".

Văzând apoi că regele lor rămânea la uscat și că toți îi arătau mult respect, îi trimise un dar, pe care acesta îl primi cu multe ceremonii. Spune amiralul că șeful indian putea să aibă 20 sau 21 de ani, și că lângă el stăteau un preceptor și alți sfetnici care-i dădeau sfaturi și răspundeau pentru el, dat fiind că nu grăia decât puține cuvinte. Unul dintre indienii de pe corabia amiralului merse să-i vorbească și-i spuse că creștinii veniseră din cer, că mergeau în căutarea aurului și că voiau să se ducă în insula Baneque, la care regele răspunse că era un lucru foarte înțelept și că în acea insulă se găsea mult aur. Apoi arătă unui aghiotant al amiralului care îi înfățișase darul, drumul pe care trebuia să-l urmeze și spuse că în două zile vor ajunge acolo și că, dacă aveau nevoie de ceva din țara lui, să spună, că le va da foarte bucuros.

Atât regele cât și ceilalți ai săi umblau goi cum îi născuse mamele lor, și la fel și femeile, fără nici o rușine. Aceștia sunt băștinașii cei mai frumoși pe care i-au întâ`lnit până acum, destul de albi la piele, încât dacă ar obișnui să se îmbrace și să se ferească de soare și de vânt ar fi tot atât de albi ca și oamenii din Spania. Cât despre pământ, e cel mai bun și temperatura nu e atât de caldă ca în celelalte părți.

Solul e ridicat, pe munții cei mai înalți, s-ar putea ara pământul cu boii și peste tot se întind văi și câmpii cultivate. În întreaga Castilie nu e un ținut care să i se poată compara în frumusețe și rodnicie, și atât acesta cât și Insula Broaștei Țestoase sunt în întregime cultivate ca și *campiña* Cordobei. Locuitorii sădesc *ajes,* care sunt mici tufe la poalele cărora cresc rădăcini ca morcovii, pe care le culeg, le răzuiesc și le frământă spre a-și face pâinea, și după cules se întorc și sădesc tufele în alt loc, și aceasta fac fiecare din nou patru sau cinci rădăcini din acelea, care sunt gustoase și au gustul de castane. În acest ținut cresc *ajes* mai groase și mai mari ca în altă parte. Amiralul spune că în Guineea văzuse roade de acest soi, dar că în această țară au mărimea unui picior.

Cât despre locuitori, spune că erau trupeși și voinici și nu plăpânzi și slabi ca cei pe care-i întâlnise mai înainte și plăcuți la vorbă și lipsiți de religie.

Copacii din acel ținut conțineau sucuri atât de puternice încât frunzele își pierdeau culoarea lor verde și deveneau negre. Era un lucru minunat să privești văile, râurile, apele limpezi, țarinile în stare să producă grâu spre a face pâine și ierburi ca nutreț pentru tot felul de vite, care aici nu se aflau, spre a face grădini și a crește în sfârșit orice plantă pe care omul o poate dori.

După masă regele se duse pe corabia amiralului și acesta îi aduse onorurile ce i se cuveneau și puse să i se spună și să i se explice că era în slujba suveranilor Castiliei, care sunt cei mai mari regi din lume.

Dar nici indienii de pe caravele, care slujeau de tălmaci, nici acel rege nu credeau nimic din ce le spunea amiralul, pentru că toți socoteau că creștinii veneau din cer și că împărățiile regilor Castiliei se aflau în cer și nu pe pământ.

Voiră să dea regelui să mănânce mâncăruri din Castilia și acesta îndată ce mânca o bucată, dădea restul sfetnicilor săi, preceptorului și celorlalți din suita sa. Scrie în acest loc amiralul :

„Să fie sigure altețele voastre că aceste pământuri și în chip deosebit această insulă Española sunt atât de bune și de rodnice cât nu se poate spune și cel ce nu le-a văzut nu poate să creadă și să

credeți că această insulă și toate celelalte vă aparțin vouă ca și Castilia și că aici nu lipsește altceva spre a domni, decât a te așeza aici și a porunci acestor băștinași să facă tot ce e nevoie. Și într-adevăr eu, cu acești puțini oameni care mă întovărășesc, pot să străbat toate aceste insule fără să mă tem că voi păți ceva, și am băgat de seamă încă de pe acum că numai trei dintre marinarii mei coborâți pe pământ au pus pe fugă doar la ivirea lor o mulțime de oameni, deși nu voiau să le facă vreun rău. Nu au arme, n-au spirit războinic, umblă goi și lipsiți de apărare și sunt atât de sperioși că adunați o mie n-ar putea să stea și să în frunte pe trei dintre oamenii mei; și dimpotrivă sunt foarte înclinați să se supună și să muncească, să semene și să facă tot ce-ar fi de trebuință. De aceea, să-i folosim spre a ridica sate și cetăți, să-i învățăm să se îmbrace și să-i îndemnăm apoi să deprindă obiceiurile noastre".

Luni 17 decembrie

În timpul nopții suflă un vânt foarte puternic de est nord-est, care totuși nu agită prea mult marea în fața acelei plaje, fiindcă aceasta era apărată și protejată de Insula Broaștei Țestoase, care se înalță în fața ei ca un adăpost. Aici rămase deci și în această zi amiralul și trimise la uscat marinarii să pescuiască cu plasele.

Indienii se bucurară mult să stea împreună cu creștinii și le aduseră niște săgeți ale locuitorilor din Canibato sau ale canibalilor, care sunt trestii foarte lungi, care la unul din vârfuri au înfipt un mic băț de lemn întărit la foc și foarte ascuțit. Doi oameni le arătară că le lipseau niște bucăți de carne în anumite părți ale corpului și le dădură să înțeleagă că acei canibali le smulseseră prin mușcături și le devoraseră. Amiralul nu-i crezu.

Trimise din nou la uscat alți creștini și aceștia, intrând în sat, în schimbul unor mărgele de sticlă primiră niște bucăți de aur făcute în chip de frunze foarte subțiri. Văzu pe unul din băștinași, pe care ceilalți îl numeau *cacic* și pe care amiralul îl socotea a fi conducătorul acelui ținut, având o foaie de aur mare cât palma și arătând a vrea să

facă schimbul cu ea, și întorcându-se apoi la casa sa, pe când ceilalți rămâneau pe plajă, începu să taie în bucăți acea frunză, neguțând o bucată după alta. După ce nu mai avu din acel aur, cacicul spuse prin semne că trimisese să i se ia altul și că-l va aduce în ziua următoare.

Această înclinare la negoț, modul lor de a se purta, obiceiurile lor, ascultarea și chibzuiala de care dădeau dovadă sunt o mărturie că-s oameni isteți și pricepuți mai mult decât oricare alt norod, pe care creștinii îl întâlnise până atunci. Spune amiralul :

„După-amiază veni o canoe de pe Insula Broaștei Țestoase având la bord mai bine de 40 de oameni, și pe când se apropia de mal, toți locuitorii satului ce se aflau acolo șezură jos în semn de pace, dar cei din canoe - mai întâi câțiva și apoi toți - coborâră pe uscat spre a da lupta.

Atunci cacicul se ridică în picioare, singur, și cu cuvinte care păreau de amenințare îi făcu să se întoarcă la canoe, și în acel răstimp arunca împotriva lor apă, aduna pietre de pe mal și le azvârlea în apă, spre canoe, și după ce toți cei de pe Insula Broaștei Țestoase cu înfățișare de supunere se întoarseră la canoe, cacicul luă o piatră și o puse în mâna aghiotantului meu ca s-o arunce. Pe acest aghiotant îl trimisesem la uscat împreună cu notarul și cu ceilalți oameni ai mei spre a băga de seamă dacă băștinașii aduceau și alte lucruri de folos dar aghiotantul nu voi s-o arunce. În această împrejurare cacicul se dovedi prieten al amiralului și canoele se îndepărtă imediat.

După ce aceia plecară, spuseră acești indieni amiralului că pe Insula Broaștei Țestoase era mai mult aur decât pe Española, deoarece se află mai aproape de Baneque. Dar amiralul scrie că nu crede că se află aur nici pe insula Española, nici pe cea a Broaștei Țestoase, și că cel pe care băștinașii îl au vine aici din Baneque și aduc puțin pentru că n-au nimic ce să dea în schimb. Adaugă că pământul e atât de roditor încât nu e nevoie ca insularii să-l lucreze spre a-și dobândi hrana și nici spre a-și procura îmbrăcămintea, dat fiind că umblă goi.

Amiralul credea că nu se afla prea departe de minele de unde se scoate aurul și spera că Dumnezeu îi va arăta locul. Era informat că

din portul unde se afla, până la Baneque*, erau patru zile de navigație, adică 30 sau 40 de leghe și că puteau fi străbătute într-o singură zi dacă vântul ar fi fost prielnic.

[O PRIMIRE „REGALĂ" LA BORD]

Marți 18 decembrie

Amiralul petrecu și această zi pe acea plajă, pe de o parte pentru că n-avea vânt bun pentru navigat, iar pe de alta pentru că cacicul îi făgăduise să aducă aur și hotărî astfel nu pentru că ar fi așteptat de la acela o mare cantitate din prețiosul metal - deoarece era convins că în insule nu se aflau mine, - ci spre a putea culege știri mai precise asupra proveniență lui.

Când se lumină de ziuă amiralul porunci ca atât corabia cât și *Niña* să fie împodobite cu pavilioane și flamuri spre a sărbători Sf. Maria din O[36], adică pentru comemorarea Buneivestiri, și puse să se tragă multe lovituri de bombarde.

Regele acelei insule Española, spune amiralul, pornise la drum de dimineață plecând din scaunul său care era așezat la depărtare de aproape cinci leghe de mare, după cum putu afla, și ajunse la ceasul al treilea în sat unde se găseau câțiva creștini trimiși la uscat să vadă dacă acolo se aducea vreo cantitate de aur. Creștinii vestiră apropierea regelui care venea însoțit de mai bine de 200 de oameni care îl duceau pe un fel de jilț purtat de patru indieni, și era tânăr așa cum s-a spus mai sus. Și pe când amiralul lua masa în castelul de la pupa corăbiei sale, regele se urcă la bord cu toți oamenii lui. Spune aici amiralul adresându-se regelui și reginei Castiliei**:

„Fără îndoială mult ar fi plăcut alteților voastre să vadă gravitatea lui și respectul pe care i-l arătau ai săi, deși cu toții umblă goi.

*Nu s-a putut niciodată înțelege ce voiau să spună indienii prin *Baneque, Bareque, Veneque* etc., poate Jamaica, cum opinează Las Casas într-o notă marginală a transcrierii sale a *Jurnalului.*

**Dăm din *Istoria* lui Fernando Columb textul amiralului, pe care Las Casas l-a rezumat .aici.

Îndată ce se urcă pe corabie și află că eram sub puntea de la pupă prânzind, mă luă prin surprindere, și veni să se așeze lângă mine, fără să-mi lase vreme să-i ies în întâmpinare, nici să mă scol de la masă. Și când intră sub punte, făcu semn tuturor să rămână afară; și așa făcură cu foarte multă cuviință, așezându-sc cu toții sub acoperiș, afară de doi oameni mai în vârstă pe care-i socoti a fi sfetnicii lui, care îi ședzură la picioare. Se spunea că acesta era cacicul : și eu socotind că el trebuie să mănânce, poruncii să i se aducă bucate din care mâncam eu: și astfel luară din fiecare fel, așa cum se ia pentru gustat, restul îl trimiseră la ai săi, care mâncară cu toții din aceste bucate. La fel se întâmplă cu băutura, pe care o apropiată numai de gură și apoi o dădură celorlalți. Și toți ședeau cu o gravitate admirabilă; și puține cuvinte grăiau; și cele pe care le ziceau, după cum putui să înțeleg erau foarte chibzuite și grave. Cei doi priveau la gura acestui rege, și vorbeau pentru el și cu el.

„Apoi cu mare plecăciune, după ce mâncă, un însoțitor de al său îi aduse un brâu, tocmai asemenea celor din Castilia, numai de alt meșteșug, pe care-1 luă și mi-1 dădu cu două bucăți de aur lucrat foarte subțire. Din care aur cu gândesc că aici se găsește foarte puțin; la fel cum socot acest loc a fi vecin cu cel în care se găsește și unde e în mare cantitate. Și, chibzuind eu că-i va plăcea o pătură ce se afla pe patul meu, i-o dădui împreună cu o coroană de chihlimbar foarte frumoasă, pe care o purtam la gât și cu o pereche de încălțări roșii, și un vas cu apă de flori de portocal. Lucru de care fu mulțumit minune mare.

„Și el, și sfetnicii săi se arătară foarte amărâți că nu mă înțelegeau, și că nici eu nu-i înțelegeam, cu toate că eu pricepui ce-mi spune, că dacă am nevoie de ceva, insula întreagă era la porunca mea. Atunci trimisei să-mi aducă o cutie a mea pentru scrisori în care ca pecete am o medalie de aur în greutate de patru ducați, în care sunt săpate chipurile altețelor voastre, și i-o arătai, spunându-i încă o dată că altețele voastre stăpâneau cea mai mare parte a lumii, și că erau foarte mari regi; și-i arătai flamurile regale și celelalte cu cruce, pe care el le veneră mult. Apoi întorcându-se la sfetnicii săi le spunea că nu încape îndoială că altețele voastre erau mari domni; de vreme ce din părți atât de îndepărtate cum e cerul m-au trimis până aici fără

teamă. Multe alte lucruri se petrecură între noi, pe care nu le înțelesei bine, deși îmi dădeam seama că de toate se arată peste măsură de uimit.

„Dar făcându-se târziu și voind să plece, îl trimisei la uscat cu barca arătându-i deosebită cinstire, și pusei să se tragă multe lovituri de bombarde, și astfel el punând piciorul pe uscat merse către ținutul Iui însoțit de mai bine de 200 de oameni; și un fecior al său era purtat pe umeri de un bărbat foarte onorat; și tuturor marinarilor și oamenilor de pe corăbii pe care-i găsi la uscat puse să li se dea de mâncare și porunci să li se arate multă cuviință. Apoi un marinar care-1 întâlni pe cale îmi spuse că fiecare din lucrurile pe care eu i le dăruisem erau purtate înaintea lui de către un bărbat foarte de seamă; și că pe drum feciorul nu mergea cu el, ci ceva mai înapoi cu ceilalți oameni câți îl urmau pe el; și aproape cu tot atâția un frate al său mergea pe jos, ținut de doi oameni de seamă de subsuori; acestuia îi dădui câteva lucrușoare când veni la corabie în urma fratelui său“. În acest chip și în acel loc află amiralul că regele era numit cacic de către indieni.

În timpul acestei zile se făcu schimb cu puțin aur, însă amiralul află de la un bătrân din sat că la depărtare de 100 de leghe sau mai mult, după cum putu să înțeleagă, se aflau câteva insule, unele lângă altele, de pe care se scotea mult aur, și acel băștinaș mai spuse chiar că una din ele era toată de aur, iar pe celelalte se găsea atât de mult încât îl adunau și-l dădeau prin sită spre a-1 despărți de nisip și-l topeau și făceau din el vergi și mii de lucruri ale căror forme le arăta prin gesturi.

Acest bătrân mai arăta amiralului direcția și locul unde erau situate insulele despre care vorbea, din care pricină el se hotărî să meargă într-acolo și dacă acela n-ar fi fost un bărbat de frunte al regelui, l-ar fi oprit să meargă cu el. Adăugă că dacă cel puțin ar fi cunoscut limba bătrânului, l-ar fi rugat să-l însoțească fiind de părere că, dată fiind buna înțelegere dintre indieni și creștini, acela s-ar fi învoit bucuros dar că, socotind pe acei băștinași drept supuși ai suveranilor Castiliei și neavând nici un motiv să-i împovăreze, se

hotărî să-l lase în pace.

Amiralul puse să se înalțe o foarte mare cruce în mijlocul pieței satului, lucru la care indienii dădură mult ajutor, și spune că se închinară și rostiră rugăciunile, astfel încât, date fiind bunele înclinări de care dau dovadă, spera cu ajutorul lui Dumnezeu, că locuitorii acelor insule vor deveni creștini.

Miercuri 19 decembrie

În sfârșît, în timpul nopții amiralul putu să întindă velele pentru a ieși din acel golf care e format de Insula Broaștei Țestoase și de insula Española dar, făcându-se ziuă, începu să sufle vântul de est care toată ziua îi împiedică să se îndepărteze de acele locuri și să ajungă la un port, care se înfățișase privirilor lui și în care s-ar fi putut adăposti în timpul nopții.

Prin acele împrejurări zări patru promontoare, un mare golf și un fluviu, și exploră un mare cap pe care era așezat un sat ce avea în spatele lui o vale situată între mulți munți foarte înalți îmbrăcați cu copaci care păreau pini. Peste *Dos hermanos (Cei doi frați)** se înalță un munte înalt și masiv care merge de la nord-est la sud-est și la est sud-est de *Capul Torres* se înalță o insuliță pe care o numi *Sf. Toma* deoarece în ziua în care o descoperi era ajunul sărbătorii sfintului. După cum putea să judece de departe, această insuliță avea de jur împrejurul ei capuri și golfuri minunate și, în fața ei, înspre apus, se află un cap care înainta mult în mare, când înalt, când șes, căruia îi dădu de aceea numele de *Cabo alto y bajo* (Capul înalt și jos).

La o depărtare de 60 de mile de Capul Torres către est sud-est, se ridică un munte mai înalt decât ceilalți, care înaintează în apa mării și care din depărtare, din pricina unei depresiuni ce se adâncește în partea dinspre uscat, seamănă cu o insulă. Amiralul îl numi muntele *Caribata* și aceasta pentru că acel ținut se numea *Caribata.* El e foarte frumos, plin cu arbori verzi și răcoroși și e fără zăpezi și fără ceață. Aerul și temperatura erau atunci atât de blânde ca în timpul lui martie în Castilia, iar arborii, plantele și ierburile ca în luna mai.

*Atât acești munți cât și Capul Torres, de care se vorbește mai departe, n-au fost amintiți mai înainte.

În această zi, la apusul soarelui, amiralul intră într-un port care se deschidea între *Insula Sf. Toma* și Capul Caribata, și aruncă acolo ancora. Acesta e un port foarte bun care ar putea să adăpostească toate corăbiile creștinătății. Celui care ajunge aici pentru prima oară din largul mării fără să-l cunoască, intrarea lui i se pare de nepătruns, din pricina unui șir de stânci care se întind din munte până aproape de insulă și n-au nici o rânduială, ci se înalță una ici, una colo, una în mare în larg, iar cealaltă lângă uscat, din care pricină e bine să fii foarte atent, spre a putea recunoaște una din intrări, foarte largi și adânci, de șapte brațe, care se deschid în șirul de stânci, spre a putea intra fără teamă. Imediat ce treci de stânci, marea e adâncă de 12 brațe. O dată ajunsă în acest port, corabia, dacă e ancorată, poate rezista la orice vânt cât de puternic.

Spune amiralul că la intrarea portului e o insuliță nisipoasă pe care cresc mulți copaci și în a cărei parte apuseană se află un păpuriș; aici la poale apa e adâncă de șapte brațe.

Totuși, prin acele părți, sunt multe funduri mici și trebuie să bagi de seamă până când corabia a intrat în port, în cuprinsul căruia, cum s-a spus, n-ai frică de nici o furtună.

La sud-est de port se deschide o vale foarte întinsă pe de-a întregul cultivată, înconjurată de munți foarte înalți care par să atingă cerul și sunt foarte frumoși, acoperiți de copaci înverziți. Fără îndoială acolo se înalță piscuri mai înalte decât cele de pe Insula Tenerife din Canare, care e socotită una din cele mai înalte din lume.

Dintr-această parte a Insulei Sf. Toma, nu mai departe de o leghe, se înalță o altă insuliță, și apoi o alta, și pe toate se deschid porturi minunate, deși sunt primejdioase din pricina fundurilor mici. Și amiralul văzu câteva sate și focuri aprinse.

[BUNĂTATEA ȘI INIMA LARGĂ A INDIENILOR]

Vineri 21 decembrie

Azi amiralul merse cu bărcile sale să cerceteze portul și-l găsi atât de frumos încât poate să afirme că nu-i stă alături nici unul din porturile pe care le cercetase mai înainte; aici își cere iertare că a

lăudat atât de mult pe celelalte, încât nu mai știe acum ce vorbe să folosească și se teme să nu fie socotit drept un lăudător fără măsură.

Dar el justifică laudele sale spunând că are în tovărășia lui marinari bătrâni, care spun și vor spune aceleași lucruri, cum va spune oricine va naviga prin aceste mări, și anume că laudele pe care el le-a adus celorlalte porturi sunt drepte, și că de asemenea adevărat e că acesta e mai bun decât celelalte și urmează cu aceste vorbe:

„Am navigat pe mare vreme de douăzeci și trei de ani [37] fără să mă fi îndepărtat vreodată de ea decât pentru un scurt răstimp și am văzut întreg Răsăritul și întreg Apusul, străbătând drumul nordului, adică Anglia, și am străbătut Guineea; dar în nici una din aceste părți nu se găsesc porturi atât de bune*...., găsind mereu....** (pe unele) mai bune decât celelalte. Am scris mereu cu multă băgare de seamă și repet din nou că bine am scris pentru că acesta întrece oricare alt port, ar putea cuprinde toate, corăbiile din lume și e atât de sigur încât cu un singur cablu, fie el cel mai vechi, s-ar putea ancora o corabie".

De la gura sa până la locul cel mai dinăuntru, acest port e lung de cinci leghe***. Amiralul văzu câteva ogoare bine cultivate, căci întreg ținutul e astfel, și porunci la doi din oamenii săi să debarce și să urce pe o înălțime să vadă dacă de acolo de sus se zăreau sate prin împrejurimi, dat fiind că din corăbii nu se zărea nici unul.

Către zece noaptea câțiva indieni ajunseră la corabia amiralului într-una din canoele lor și se uitau la el și la creștini ca la niște lucruri minunate. El îi primi și le dădu câteva lucrușoare de care mulți se bucurară.

La întoarcerea lor, cei doi creștini spuseră că văzuseră un sat mare și arătară locul unde era așezat, și care nu era prea departe de mare. Atunci amiralul porunci să se îndrepte spre acea parte până ce vor ajunge lângă uscat, unde văzu câțiva indieni care se duceau către plajă și păreau cuprinși de frică, din care pricină dădu ordin bărcilor să se oprească, pentru că indienii din suita sa să vorbească

* Lacună de un rând și jumătate în manuscris.

** Altă lacună de un spațiu de șase litere. Poate fraza trebuie integrată astfel: *„Siempre los unos mejor qu'el otro"*

***Dacă, așa cum se pare, e vorba de Golful Acul, cuvântul „leghe" ar trebui înlocuit prin „mile".

băștinașilor și să le spună să fie liniștiți că nimeni nu voia să le facă vreun rău. Atunci aceia se apropiară și mai mult de mal și amiralul mai mult de uscat, și după ce fură pe deplin liniștiți, indienii veniră în număr atât de mare încât acoperiră plaja întreagă.

Și toți, atât bărbații cât și femeile și copiii dădeau din mâini și unii alergau care încotro spre a merge să ia din acea pâine a lor pe care o fac cu *niames* și pe care o numesc *ajes* și care e foarte albă și bună, și aduceau apă în tigve și în ulcioare de pământ făcute ca cele din Castilia, și mai aduceau încă ce aveau și ce știau că dorea amiralul, totul cu inimă atât de bună și cu atâta mulțumire încât era de mirare.

„Și să nu se spună, scrie amiralul, că dădeau cu generozitate ceea ce aveau pentru că prețuia puțin, deoarece la fel se purtau atât cei care ofereau bucăți de aur ca și cei care dădeau un ulcior de apă, și se cunoaște prea ușor când un lucru e dat cu inima dornică de a dărui". Acestea sunt cuvintele sale, și continuă :

„Acești băștinași nu posedă nici sulițe, nici arme de nici un fel, și nici ceilalți locuitori din insulă, pe care o socot foarte mare, nu au. Umblă toți goi așa cum i-a născut mama, atât femeile cât și bărbații. În Insula Juana, ca și pe celelalte insule, femeile aveau în față o bucată de bumbac cu care își acopereau părțile rușinoase, sau un fel de pantalon mic, îndeosebi cele ce au peste 12 ani; dar aici nici una nu și le acoperă, nici cea tânără, nici cea bătrână. Și sunt aici femei cu trupul foarte frumos, care fură cele dintâi care veniră la noi să mulțumească cerului, să ne ofere ceea ce aveau, îndeosebi lucruri de mâncare, *ajes,* nuci și cinci sau șase soiuri de fructe", din care amiralul puse la uscat o anume cantitate spre a le înfățișa apoi regelui și reginei.

Și în alte locuri, spune amiralul, femeile se purtau în acest chip, mai înainte ca bărbații lor să le silească să se ascundă; și de aceea el opri totdeauna pe tovarășii săi, în orice loc s-ar găsi, să jignească pe cineva din vreun motiv oarecare și să nu ia de la băștinași nimic fără voia lor, ci să plătească orice lucru pe care l-ar primi. În sfârșit, amiralul spune că i se pare cu neputință să se mai fi văzut vreodată ființe cu -inima atât de bună și atât de gata a dărui orice, în același timp atât de timide ca acestea, care de toate se lipseau spre a oferi creștinilor tot ce aveau și care, îndată ce aceștia soseau, alergau în

întâmpinarea lor cu brațele pline de daruri.

După aceasta amiralul trimise șase creștini în sat ca să vadă cum arăta. Indienii făcură acestor exploratori toate onorurile cu putință și le dăruiră tot ce aveau, și aceasta pentru că nu se îndoiau de loc că amiralul și toți oamenii săi n-ar fi coborât din cer. Același lucru credeau indienii pe care amiralul îi luase de pe celelalte insule, măcar că li se spusese ceea ce trebuiau să creadă despre aceasta.

După ce cei șase creștini plecară, sosiră niște canoe pline cu băștinași, care, în numele unei anumite căpetenii dinăuntrul ținutului, îl rugară să meargă, mai înainte de a se îndepărta de acel loc, în satul lor. Canoele sunt un fel de bărci pe care acești oameni navighează și unele sunt mari și altele mici. Și auzind că satul acelei căpetenii așezat pe un cap de pământ se găsea pe drumul pe care el voia să meargă, și că acela îl aștepta cu tot norodul său, amiralul se hotărî să meargă într-acolo. Dar înainte de a pleca se adună pe plajă o mulțime uimitor de numeroasă, și toți laolaltă, oameni, femei și copii îi strigau să nu se ducă, ci să rămână cu ei. Trimișii acestei căpetenii, veniți să-1poftească, stăteau pregătiți și în așteptare cu canoele lor, ca amiralul nu cumva să plece înainte de a fi mers să-l vadă pe stăpânul lor.

Și într-adevăr amiralul merse la acesta și sosi acolo unde acea căpetenie îl aștepta și unde între timp pregătise multe lucruri de mâncare. Îndată ce află de sosirea sa, căpetenia indiană puse să șadă pe toți oamenii săi și porunci să ducă toate merindele la bărcile unde se afla amiralul care ajunsese la mal. Când văzură că acesta primise și că-i plăcuse ceea ce-i fusese oferit, toți sau aproape toți indienii se îndreptară alergând spre sat, care nu putea să se afle prea departe, spre a lua noi merinde, papagali și alte lucruri din care aveau, și toate acestea le făceau din propriu îndemn și cu atât de bună inimă încât era o adevărată minune să-i vezi. Amiralul le dărui mărgele de sticlă, inele de alamă și clopoței de metal, nu pentru că indienii i-ar fi cerut ceva în schimb, dar pentru că aceasta i se păru că se cuvine și că e potrivit și mai ales, spune amiralul, pentru că-i socotea încă de pe acum drept creștini și supuși ai suveranilor Castiliei la fel ca ceilalți castilieni. Ne lipsește numai, adaugă, cunoașterea limbii lor și astfel să le putem porunci pentru că vor face fără a mai sta la vorbă tot

ceea ce li se va rândui să facă.

Se hotărî deci amiralul să plece către corăbiile sale, și indienii, bărbați, femei și copii, strigau după el ca creștinii să nu se ducă și să rămână cu ei. Când amiralul plecă, câteva canoe pline cu oameni îl urmară până la corabia sa, și el puse să li se facă cele mai bune primiri, le dădu de mâncare și la urmă le dărui felurite obiecte care le plăcură mult.

În timp ce amiralul lipsea, sosise la corabia sa o altă căpetenie dinspre apus, și deși barca fusese ancorată la aproape o jumătate de leghe depărtare de plajă, mulți indieni ajunseră acolo înot. „Acea căpetenie plecând când mă întorsei, spune amiralul, îi trimisei pe câțiva dintr-ai mei să-i ceară știri asupra acestor insule". Acea căpetenie primi foarte prietenos pe trimișii amiralului, îi conduse la satul său și le dărui câteva bucățele de aur. Ajungând la malul unui mare rîu, băștinașii îl trecură înot, dar creștinii neputând să-l treacă prin vad, fură siliți să se oprească și să se întoarcă.

Peste tot în acest ținut se ridică munți foarte înalți, care par să atingă cerul cu piscurile lor față de care cele din Tenerifa apar neînsemnate atât ca înălțime, cât și ca frumusețe și toate sunt înverzite și împădurite în chip minunat. între un munte și altul se întind văi prea frumoase, foarte rodnice. La capătul acestui port, la miazăzi, se deschide o câmpie atât de întinsă, că ochii nu-i pot vedea hotarul, și e lipsită de orice înălțime și colină. Întinderea ei poate fi socotită la 15 sau 20 de leghe, și e udată de un râu care o străbate toată și e pe de-a întregul populată și cultivată și înverzită în acest anotimp, cum ar fi în Castilia în mai sau în iunie, deși nopțile sunt de 14 ore și locul e în întregime deschis către nord.

Acest port oferă un foarte bun adăpost împotriva tuturor vânturilor ce pot sufla, e bine închis și adânc și e populat de oameni buni și blajini care nu folosesc arme de nici un fel. O dată ce a intrat aici, orice corabie poate fi sigură că nici o altă navă nu va putea veni și ataca în timpul nopții, pentru că, deși gura e largă mai bine de două leghe, ca e totuși foarte restrânsă din pricina șirului de stânci care se ridică la suprafața apei și care nu lasă liberă decât o intrare foarte îngustă, astfel încât pare tocmai că într-adins oamenii au deschis o

poartă de-abia cât trebuie pentru intrarea corăbiilor.

Această gură are o adâncime de șapte brațe până la malul unei insulițe mici, cum am mai arătat, are o plajă în parte acoperită de plante. Intrarea e înspre partea de apus și o corabie se poate apropia fără teamă până la stânci. La nord-vest sunt trei insulițe și un mare râu la o leghe de capătul portului.

Amiralul repetă că e cel mai bun port din lume și că i-a dat numele de *Portul Mării Sfântului Toma* pentru că azi cădea sărbătoarea acelui Sfânt, și îl numește *Mare* din pricina marii sale întinderi.

Sâmbătă 22 *decembrie*

Când se lumină de ziuă, amiralul puse să se întindă velele spre a-și urma călătoria în căutarea insulelor care, după indieni, conțineau mult aur și dintre care unele ar fi fost mai îmbelșugate în aur decât în pământ. Dar vremea nu fu prielnică și amiralul trebui să reintre în port. Atunci trimise barca să pescuiască cu plasele.

Stăpânul ținutului*, care avea un sat prin împrejurimi, îi trimise o canoe mare plină cu oameni și având la bord pe câțiva dintre cei mai de scamă slujitori ai săi, ca să-l roage pe amiral să meargă cu corăbiile la locuința sa și să-i spună în același timp că-i va da tot ce avea, și între timp, cu acel mesaj, îi trimise un brîu care în loc de pungă avea o mască cu două mari urechi de aur ciocănit, cu limbă și nas. Și fiindcă aceștia sunt oameni cu inima bună, care când li se cere câte ceva dau cu cea mai mare bunăvoință din lume și pare că li se face un mare hatâr când li se cere ceva, cum spune amiralul, se apropiară de barcă și dădură brâul unui băiat și apoi se îndreptară cu canoele lor până la bordul navei-amiral spre a duce solia lor.

Mai înainte ca amiralul să izbutească să priceapă ce voiau să spună, trecu o bună parte din zi, și aceasta fiindcă indienii care erau cu el înțelegeau cu greu ceea ce spuneau acei insulari, din pricina unei anume deosebiri de cuvinte cu care numeau lucrurile, dar în sfârșit, prin multe gesturi și semne, izbuti să ghicească invitația pe care ei o aduceau.

*E vorba de Guacanagari, stăpân al Marianei, unde amiralul construise fortăreața Navidad – *N.E.S.*

Atunci amiralul se hotărî să plece duminică, cu toate că nu era obișnuit să întindă velele în acea sfântă zi, nu din superstiție, ci din cucernicie și cuviință; și dacă voi să pornească duminica fu, spune el, în speranța că aceste populații, după bunele înclinări pe care le arată, să devină creștine și supuse suveranilor Castiliei, cum încă de pe acum le socotea; și deoarece speră că vor sluji pe rege și pe regină cu dragoste, tot astfel el le iubește și se străduiește să le mulțumească întru totul.

Dar înainte de a pleca el trimise pe șase dintre oamenii săi la un mare sat care se afla la depărtare de patru leghe spre apus, deoarece cacicul de acolo se înfățișase amiralului în ziua trecută și-i spusese că are niște bucăți de aur. Când creștinii ajunseră acolo, cacicul întinse mâna notarului, care era unul din cei șase trimiși, și care primise de la amiral însărcinarea să împiedice pe ceilalți de a făptui vreun lucru rău împotriva indienilor. Și cum aceștia sunt foarte generoși și spaniolii atât de lacomi și nesățioși că nu le era de ajuns să obțină tot ceea ce cereau în schimbul unui deget de panglică, al unui ciob de sticlă, al unui hârb de oală și al altor lucruri de nici o valoare, ci voiau chiar, fără să dea nimic în schimb, să despoaie în întregime pe indieni de tot ce posedau, cu toate că aceasta fusese cu strășnicie oprit de către amiral; și deși, în afară de aur, tot ceea ce insularii puteau să dea era de mică valoare, totuși, ținând seama de inima lor bună și văzând că pentru șase boabe de sticlă dădeau o bucățică de aur, el nu îngădui să se primească nici un obiect fără ca, spre despăgubire, alt lucru să le fie oferit în schimb[38].

Cacicul luându-1 deci de mînă pe notar, îl duse împreună cu toată populația, care era numeroasă, la casa lui și puse să se dea mâncare creștinilor, în vreme ce indienii le aduceau multe produse de bumbac țesut și gheme de fir de bumbac. Seara, la despărțire, cacicul dădu spaniolilor trei gîște foarte grase și câteva bucățele de aur; și numeroși indieni îi urmară, însoțindu-i pe drumul de întoarcere și ducând în spate toate obiectele care le dăduseră și voiau chiar să-i ducă în spate și pe creștini, cum și făcură când trebuiră să treacă râurilc și câteva așezări mlăștinoase.

Amiralul porunci să se dea ceva cacicului, care fu foarte

mulțumit, și la fel fură și oamenii săi; și toți aceștia credeau într-adevăr că creștinii coborâseră din cer, și de aceea se socoteau norociți că-i văzuseră și întâlniseră.

Numai în această zi ajunseră la corăbii mai bine de 120 de canoe toate pline cu oameni, și acestea aduceau fiecare câte ceva, îndeosebi bucăți din pâinea lor, apă în ulcioare de pământ, semințe felurite de bune soiuri, din care aruncau un grăunte într-o strachină cu apă pe care o beau, și indienii care-l urmau pe amiral spuneau că aceasta era un lucru foarte Sfânt.

[CĂTRE REGATUL LUI GUACANAGARI]

Duminică 23 decembrie

Din lipsă de vânt, amiralul nu putu să întindă velele către ținutul acelei căpetenii care-l poftise, ci porunci să fie întovărășiți cei trei trimiși indieni care așteptau acolo spre a-i sluji de călăuze, de câteva bărci în care se urcaseră feluriți marinari și notarul expediției.

Pe când ceata lor se îndrepta într-acolo, amiralul trimise pe doi dintre indienii pe care-i ducea cu sine în satele ce se ridicau în împrejurimile locului unde erau ancorate corăbiile. Aceștia se întoarseră apoi în tovărășia unei alte căpetenii care îi asigură că în această insulă Española era o mare cantitate de aur și adăugă că aici veneau să-l strângă din alte părți, astfel, că vor găsi cât vor dori. între timp sosiră alți băștinași care întăriră știrea despre existența aurului mult și în același timp arătară și chipul în care se strângea. Amiralul se strădui mult să înțeleagă ceea ce îi spuneau, cu toate acestea socoti drept sigur că în acele părți se afla o mare cantitate din prețiosul metal și că, izbutind să descopere locul de unde era scos, ar putea să-l obțină din belșug foarte ieftin sau chiar pe nimic. Aici el repetă convingerea sa despre existența și belșugul de aur și adăugă că în cele trei zile ale zăbovirii sale prin acea parte putuse să strîngă bucățele frumoase și nu poate crede că le aduceau de pe alte tărîmuri. „Domnul nostru, care poruncește tuturor lucrurilor, va vrea să mă ajute și să-mi hărăzească tot ce poate să fie pe plac slujirii mele".

Acestea sunt cuvintele amiralului.

El băgă de seamă că până la ceasul în care scrie veniseră la corabia sa mai bine de o mie de oameni, fiecare aducând câte ceva. Înainte de a se apropia, la depărtare de o bătaie de arbaletă, acei băștinași se ridică în picioare în canoele lor, iau în mâini darurile lor și strigă : „Luați, luați". Mai spune că crede că cel puțin 500 de alți indieni veniră până la corăbii înot, pentru că nu mai aveau ambarcații; iar corabia-amiral era ancorată Ia aproape o leghe de la mal.

Mai socotea că între ceilalți oaspeți veniseră cinci căpetenii sau feciori de căpetenii cu toată familia lor, neveste și copii. Tuturor fără deosebire amiralul punea să li se dea câte ceva pentru că, spune, totul va fi bine întrebuințat. „Dumnezeu să mă ajute, în mare mila sa, să găsesc acest aur, vreau să spun mina de undc-1 extrag, pentru că aici sunt mulți care spun că o cunosc". Acestea sunt cuvintele lui.

În timpul nopții se întoarseră bărcile care plecaseră dimineața, și oamenii spuseră că străbătuseră un drum lung și că la muntele Caribatan găsiseră multe canoe cu oameni nenumărați care se duceau să vadă pe amiral și pe creștini spre locul unde mergeau bărcile spaniolilor. Amiralul era sigur că dacă în sărbătoarea crăciunului ar fi putut să ajungă în acel port*, întreaga populație a insulei, pe care el o socoate mai mare decât Anglia, ar fi venit să-1 vadă. Canoele însoțiră bărcile până în sat, care, după spusa marinarilor, era cel mai întins și mai bine clădit din câte întâlniseră mai înainte, și e așezat la aproape trei leghe la sud-est de *Capul Sfânt.*

Deoarece canoele înaintau cu iuțeală din pricina ramelor lor, sosiseră înaintea bărcilor spre a vesti *cacicului* sosirea creștinilor. Până atunci amiralul nu izbutise să înțeleagă dacă acest cuvânt însemna *rege* sau *guvernator.* Spre a spune *mare,* indienii zic încă *nitayno*** și nu știa dacă prin aceasta înțelegeau să vorbească despre un *rege,* un *guvernator* sau un *judecător*[39].

*Portul Guarico. Cacicul despre care se vorbește de acum înainte e Guacanagari

**După o notă a lui Las Casas, *„nitayno era principal y señor después del rey, como grande del reyno". (Nitayno* era om de seamă și domn, Urmând ca importanță după rege ca granzi ai regatului).

În sfârșit cacicul ieșise în întâmpinarea creștinilor și toți cei din sat se strânsescră în piață, care era foarte frumoasă, și erau în totul la 2000 de suflete. Acest rege făcuse o foarte sărbătorească primire oamenilor de pe corăbii, și fiecare din acei locuitori le adusese de mâncat și de băut. Apoi, regele dăruise fiecărui creștin țesături de bumbac cu care se îmbracă femeile lor, și papagali și niște bucățele de aur pentru amiral și cei mai de jos dăduseră marinarilor din aceleași haine și alte unelte din casele lor, primind în schimb orice lucru li se dădea, de care se bucurau ca și cum ar fi fost o relicvă.

Într-un târziu, când spaniolii voiră să se întoarcă înapoi, regele îi rugă să mai rămână încă o zi, dar văzând că erau hotărâți să plece, indienii îi însoțiră o bună bucată de drum, ducând în spate până la bărci, care rămăseseră la intrarea fluviului, tot ceea ce cacicul și ceilalți le dăduseră.

Luni 24 decembrie

Mai înainte de răsăritul soarelui amiralul ridică ancorele și întinse velele cu vânt de la uscat.

Printre numeroșii indieni care în ziua trecută se urcaseră pe corabie și-i dăduseră indicații asupra existenței aurului în insulă și-i spuseseră pe nume câteva localități în care îl extrăgeau, amiralul observa pe unul care părea ceva mai isteț decât ceilalți și apropiat de spanioli sau mai plăcut vorbitor: acestuia îi arătă multă bunăvoință și-l pofti să rămână pe bord și să-1 conducă la mine, lucru pe care el primi să-1 facă bucuros. În afară de aceasta, indianul aduse și pe un alt tovarăș al său sau rudă să-i țină tovărășie. Amândoi, printre alte locuri pe care le indicau ca izvoare de aur, numiră Cipangu, căruia îi spun *Cybao,* unde, după cât afirmau, e o mare cantitate de metal prețios, adăugând că acel cacic are flamuri de aur ciocănit și că reședința sa se află foarte departe către răsărit. În acest punct, amiralul adresează regelui și reginei Castiliei următoarele cuvinte:

”Rog pe altețele voastre să creadă că în lumea întreagă nu poate să existe oameni mai buni și mai blajini ca aceștia; fapt de care altețele voastre trebuie să se bucure pentru că foarte curând vor putea face din ei creștini și să-i crească după bunele obiceiuri ale regatelor

voastre căci nu pot fi populații și ținuturi mai bune ca acestea și unele și altele atât de numeroase și de vaste cât se poate spune. Am vorbit cu mari laude despre populația și despre pământul insulei Juana, pe care ei o numesc Cuba, dar între acelea și acestea ale Españolei e o deosebire atât de mare ca între zi și noapte. Și nu cred să fie cineva care văzând toate acestea, s-ar putea exprima altfel de cum fac eu.

Adevărul e că pământurile și satele acestei insule Española, pe care băștinașii o numesc Bohio, sunt minunate. Locuitorii au o fire deosebit de prietenoasă și o vorbă dulce, foarte deosebită de cele ale celorlalte insule, care când vorbesc pare că amenință. Au o statură bună, atât bărbații cât și femeile, și nu sunt negri la piele. E adevărat ca toți se vopsesc, care cu negru, care cu altă culoare, și cei mai mulți cu roșu și mi s-a spus că fac aceasta spre a se apăra de arșița razelor soarelui. Satele și locuințele sunt foarte frumoase, și sunt cârmuitc de căpetenii, sau judecători cărora li se-supun fără împotrivire. Căpeteniile sunt măsurate la vorbă și aspre la purtări: adesea porunca lor e un semn făcut cu mâna, pe care norodul îl pricepe de minune". Toate aceste cuvinte sunt ale amiralului.

Cel ce vrea să intre în Marea Sfântului Toma trebuie să meargă o leghe buna de la gura intrării sale la înălțimea unei insulițe plate care se află în mijloc și care a fost numită *Amiga* (Prietena) și să pună prova pe aceasta; când va fi aproape de ea la o aruncătură de piatră, trebuie să schimbe drumul către apus, lasând Amiga la răsărit, și apoi să se apropie de mal. Trebuie să bage de seamă să nu ia alt drum, pentru că de cealaltă parte se găsește, un șir de stânci care vin de la răsărit și de asemenea în mare se întind trei bancuri de nisip. Stâncile despre care s-a vorbit ajung până aproape la o lovitură de bombardă de insulița și de aceea e necesar să se treacă între ele și Amiga, unde apa e adâncă de cel puțin șapte brațe, iar fundul este cu pietriș. Ajungând înăuntru, se va găsi un port care poate cuprinde toate corăbiile din lume, care vor putea sta fără să fie nevoie de ancorat.

Și dinspre partea de răsărit se întind către Amiga stânci și funduri mici foarte întinse și destul de înalte deasupra mării, ajungând până aproape de două leghe de cap. Trebuie însă să nu se uite că la două bătăi de bombardă de insuliță, între aceasta, stâncile șt fundurile

mici, e un canal navigabil. În sfârșit, la poalele muntelui Caribatan, spre apus, se află un mare și bun port.

[NAUFRAGIUL CARAVELEI SANTA MĂRIA]

Marți 25 decembrie, în ziua de Crăciun

Amiralul porni și naviga ieri cu puțin vânt, de la Marea Sfântului Toma până la Capul Sfânt, în fața căruia, la depărtare de o leghe, fără vânt, după primul cart, puțind fi cam unsprezece, noaptea, se duse să se odihnească, căci trecuseră două zile și o noapte de când nu dormise. Și fiind vreme liniștită, marinarul de la cârma voi și el să se ducă să se culce și încredința cârma unui mus. Povestește amiralul:*

„Ceea ce cu interzisesem în toată această călătorie, spunându-le ca, fie pe vânt, fie pe vreme calmă, să nu lase niciodată cârma pe seama mușilor. Și într-adevăr, eu mă aflam la adăpost de bancuri de nisip și de stânci; căci în duminica în care eu trimisei bărcile către acel cacic, fuseseră depășite la răsărit de acel Cap Sfânt cu trei leghe și jumătate și marinarii văzuseră toată coasta și apele puțin adânci ce se afla de la acel Cap Sfânt către est sud-est pe o lungime de trei leghe și văzuseră de asemenea pe unde se putea trece: ceea ce eu nu am făcut în toată călătoria. Și fu vrerea celui de sus ca la miezul nopții, aflându-mă întins în pat, și fiind o vreme calmă și marea liniștită ca apa într-o farfurie, toți se duseră să se odihnească, lasând cârma în seama unui mus.

„Și atunci corabia fu luată de curent și purtată foarte încet spre una din acele ape mici care, deși era noapte, scotea un vuiet încât la o depărtare bună de o leghe se puteau auzi și vedea. Atunci musul, care simți cârma târându-se de fund și auzi vuietul, începu să strige cu putere; și auzindu-l mă sculai atât de repede înainte ca vreunul să fi auzit că ne pusesem pe uscat; și îndată, stăpânul corabiei**, care se îngrijea de pază, ieși afară: și-i spusei lui și celorlalți marinari să

*Dăm, aici, după *Istoria* iui Fernando Columb chiar cuvintele lui Columb, în loc de rezumatul lui Las Casas.

* Juan de la Cosa.

se suie în barcă, să ia o ancoră și, depărtându-se de pupa navei, s-o arunce. Atunci el împreună cu mulți alții sări în barcă și, cu toate că eu credeam că ei vor face ceea ce le spusesem eu, ei traseră la rame mai departe, fugind cu barca la caravela *Niña,* care se afla la depărtare de o jumătate de leghe.

Deci văzând eu că ei fugeau cu barcă, iar adâncimea apei se micșora, și că era în primejdie corabia, pusei imediat să se taie catargul mare spre a ușura cât mai mult nava ca apoi să încerc a o remorca spre larg. Dar, adâncimea apei micșorându-se, caravela nu putu să reziste, din care cauză, îndoindu-se puțin, se desfăcu din încheieturi și se umplu toată cu apă*. Între timp veni barca caravelei** spre a-mi da ajutor, întrucât văzând oamenii de pe ea că barca fugea, nu voiră s-o primească, din care pricină fu silită să se întoarcă și ea la corabie.

„Neaflând deci nici o posibilitate de a o putea salva, mă dusei la caravelă spre a salva oamenii și pentru că vântul bătea de la uscat, iar mare parte din noapte trecuse și nici nu știam sigur pe unde s-ar putea ieși din acele bancuri de nisip, zăbovii la bordul caravelei în așteptarea unui timp mai prielnic, până ce se făcu ziuă și îndată mă apropiai de ea dinspre partea bancului de nisip; trimițând mai înainte barca la uscat cu Diego de Arana din Cordoba, alguazil șef al expediției, și cu Pedro Gutierrez, intendent al altețelor voastre, spre a aduce la cunoștința cacicului ceea ce se întâmplase; spunându-i ca voind sa mă duc să-l vizitez în portul lui, așa cum mă rugase sâmbăta trecută, pierdusem corabia chiar în fața satului său, la depărtare de o leghe și jumătate, într-un banc de nisip ce se afla acolo.

„Ceea ce auzind cacicul, cu lacrimi își arata marea durere pentru pierderea noastră și îndată trimise la corabie pe toți oamenii din sat cu multe și mari canoe, și astfel ei și noi începurăm să descărcăm și golirăm întreaga navă în scurtă vreme; astfel că fu mare ajutorul pe care această căpetenie ni-1 dădu. Și el apoi, în persoană cu frații săi și cu rudele, își dădu toata silința, atât pe corabie cât și la uscat, ca totul să fie bine rânduit și din când în când trimitea unele rude ale

**Aici textul îngăduie doar o traducere aproximativă. Las Casas arată că, copiind această însemnare din *Jurnal,* nu înțelegea întotdeauna expresiile folosite de Columb. — *N.E.S.*
*** Caravelei *Niña.*

sale care mă rugau plângând să nu fiu mâhnit, că el îmi va da tot ce avea și afirm față de altețele voastre, ca un fapt de netăgăduit, că în nici o parte a Castiliei nu s-ar fi putut afla o rânduială atât de bună pentru lucrurile noastre, din care nu lipsi nici un șiret; deoarece el puse ca toată averea noastră să fie strânsă în apropierea casei sale, unde o ținu până ce se goliră casele în care el voia s-o adăpostească. Puse lângă ea de paza oameni înarmați, pe care-i lăsă toată noaptea, și el cu toți cei de pe pământ se tânguiau, aproape ca și cum paguba ar fi fost a lor; atât sunt de iubitori oamenii aceștia și lipsiți de lăcomie și prietenoși și blajini, încât jur față de altețele voastre ca nu sunt oameni mai buni pe lume, și nici pământ mai bun.

„Aceștia își iubesc aproapele ca pe ei înșiși, și au graiul cel mai dulce și mai blând din lume, vioi, și totdeauna însoțit de un râs voios. E adevărat că umblă goi, atât bărbații cât și femeile, așa cum s-au născut, dar să fie convinse altețele voastre că au obiceiuri vrednice de laudă, și regele lor e ascultat cu multă maiestate: și se arată atât de chibzuit încât îți face mare plăcere să-l vezi; și la fel, trebuie luate în seamă ținerea de minte a acestui norod și dorința de a ști orice lucru, ceea ce îi îndeamnă să întrebe aceasta și aceea, și să afle cauza și efectul tuturor".

[EXERCIȚII MILITARE ȘI CONSTRUIREA UNEI FORTĂREȚE]

Miercuri 26 *decembrie*

În această zi, la răsăritul soarelui, regele țării veni la caravela *Niña,* unde se afla amiralul și, aproape plângând îi spuse să nu fie supărat, că el îi va da tot ce avea și că pusese la dispoziția creștinilor două case mari și încă va mai pune dacă va fi nevoie, și câte canoe ar fi trebuit spre a încărca și a descărca corabia naufragiată și a trans porta pe uscat toți oamenii cîți ar fi dorit. Și astfel cacicul făcu această operație în timpul nopții fără să fi lipsit nici măcar o firimitură de pâine sau altceva. „Într-atât, spune amiralul, sunt de puțin lacomi aceștia de lucrurile altora, și într-atât de vrednic era acel rege".

În timp ce amiralul stătea de vorbă cu cacicul, sosi o canoe dintr-altă parte aducând câteva bucățele de aur pe care le ofereau în schimbul unui clopoțel, pentru că nici un lucru nu le plăcea mai mult

ca acesta. Canoele nu ajunseseră încă sub bord, că indienii din ele și începură să strige și să arate bucățelele de aur, zicând *ciuche, ciuche,* voind prin aceasta să indice clopoțeii după care umblă înebuniți.

Fiind martori la această scenă, câteva alte canoe din alte locuri, mai înainte de a pleca, îl chemară pe amiral și-l rugară să le păstreze un clopoțel până în ziua următoare în care se vor întoarce spre a-i da patru bucăți de aur cât mâna. Se înveseli amiralul auzind aceste cuvinte și, puțin după aceea, un marinar care se întorcea de pe plajă, îi spuse că era minunat să vezi bucățile de aur pe care și le procurau creștinii ce se aflau la uscat în schimbul unor nimicuri, că pentru o panglicuță indienii dădeau bucățele de aur în valoare de mai bine de *2 casteloni* și că aceasta nu era nimica față de ceea ce se va petrece peste o lună.

Cât despre cacic, el se bucură văzând mulțumirea amicalului și, înțelegând că dorea să aibă mult aur, îl făcu să priceapă prin gesturi că știe un loc, nu prea departe de acolo, unde se află o foarte mare cantitate, și că să stea liniștit că va face el să primească cât va vrea. Spune amiralul că avea dreptate cacicul și că aurul se găsea îndeosebi în Cipangu, pe care indienii îl numesc *Cybao,* în atât de mare cantitate, ca nici nu e luat în seamă, și adaugă că el îl va aduce de acolo, chiar dacă s-ar găsi în această insulă Española, care e numită Bohio, și în chip deosebit în ținutul ei, Caribata.

Regele prânzi, pe caravela cu amiralul și apoi coborî la uscat cu el și-i făcu multe demonstrații de cinstire și de prietenie. Apoi îi dădu să mănânce două sau trei feluri de *ajes,* cîțtva raci, iarbă sălbatică și alte bucate, ca și din pâinea lor pe care o numesc *cazabi** și-l duse sa vadă câteva plantații de copaci care se înălțau lângă sat. Peste o mie de oameni, cu toții goi, îi urmau. Cacicul însă era îmbrăcat cu o cămașă și o pereche de mănuși pe care amiralul i le dăruise și de care se bucura mai mult decât de orice alt lucru ce i s-ar fi dăruit. Din chipul cuviincios în care mânca și din purtările sale firești, se vedea că e de neam ales. După ce au petrecut mult la masă, la sfârșitul mâncărurilor, aduseră regelui niște ierburi cu care el își frecă mâinile spre a le înmuia după cum presupuse amiralul, iar lui îi dădură apă ca să se spele.

*Vezi nota 32.

După ce se ridicară de la masă, amiralul se îndreptă spre plajă și puse să i se aducă un arc turcesc și un mănunchi de săgeți și porunci unui om de-al său, foarte bun cunoscător al acelei arme, s-o sloboadă. Regele neștiind ce sunt armele, pentru că în această insulă nu sunt, rămase foarte uimit. Aceasta se petrecu întrucât venise vorba despre locuitorii din Caniba, pe care indienii îi numesc *caribi,* care vin la Española, spre a răpi pe oameni și aduc cu ei arcuri și săgeți fără vârfuri de fier, pentru că prin toate aceste părți nu sunt cunoscute nici fierul, nici oțelul, nici alte metale, în afară de aur și de aramă[40], cu toate că amiralul nu văzuse până atunci decât foarte puține cantități din acest din urmă metal. Atunci amiralul dădu să înțeleagă prin semne căpeteniei indiene ca suveranii din Castilia vor porunci nimicirea caribilor și că pe toți vor pune să-i aducă în fața lui cu mâinile tăiate. Puse de asemenea să se sloboadă o bombardă și o espingardă[41]. Cacicul, văzând puterea bătăii și întinderea lor, rămase tare uimit și când oamenii săi auziră zgomotul exploziilor, se aruncară toți la pământ.

Aduseră amiralului o mască mare ce avea mari bucăți de aur înfipte în urechi, în ochi și în alte părți și alte podoabe de aur, pe care regele însuși le puse pe capul și în jurul gâtului amiralului, pe când alte giuvaiere le împărțea creștinilor care erau cu el. Și din toate acestea amiralul afla plăcere și alinare, în el se potolea mâhnirea și suferința pe care o îndurase și o îndura pentru pierderea navei-amiral, și cunoscu că cel de sus rânduise să se împotmolească corabia în acel loc pentru ca aici să se întemeieze o așezare.

„Dintr-această nenorocire, spune el, s-au tras atâtea lucruri încât cu adevărat nu trebuie considerată drept un dezastru, ci un mare noroc, căci nu încape îndoială că dacă corabia nu s-ar fi pierdut, aș fi mers mai departe în larg, fără să mă opresc în acest loc, fiind situat în fundul unui mare golf*, care conține două sau mai multe ape mici și n-aș fi lăsat nici o parte din echipajul meu, nici chiar dacă aș fi

**Del Caracol* (al Melcului).

vrut să-l las n-aș fi putut niciodată să-i dau o atât de bună îndrumare*, nici atâtea merinde și provizii, nici materiale pentru construit o fortăreață. E însă adevărat că mulți dintre oamenii mei mă rugaseră, să le îngădui să rămână în acest loc.

„Am poruncit de aceea, să se construiască un turn și un fort cât mai bine cu putință, și un mare șanț, și nu pentru că aș crede că asemenea prevedere ar fi necesară față de locuitori, căci sunt sigur că cu oamenii mei sunt în măsură sa supun insula întreagă, care cred că e mai mare ca întindere decât Portugalia și ca populație mai mult decât dublu, și băștinașii sunt goi, fără arme și foarte fricoși, ci pentru că se cuvine ca această fortificație să se înalțe după regulile militare, dată fiind îndepărtarea acestei țări de împărăția altețelor voastre și pentru ca indienii să cunoască istețimea supușilor altețelor voastre și ceea ce sunt ei în stare să facă și astfel să vi se supună cu dragoste și teama.

„Și astfel cei care vor rămâne aici vor avea la îndemînă lemn spre a construi fortul și vor avea provizii de pâine și de vin pe timp de mai bine de un an, grâu pentru semănat, barca *Santei Maria* și un călăfătuitor, un marangoz, un..., un tunar și alți oameni care să dorească să rămână aici spre a sluji pe altețele voastre și spre a-mi face plăcere, descoperând poziția minei din care se extrage aurul. Astfel că totul se întâmplă anume spre a înlesni începerea acestei așezări și mai ales a fost de folos faptul că atunci când corabia s-a pus pe uscat, a făcut-o atât de încet, încât aproape nu s-a simțit și nu erau nici valuri mari și nici vânt".

Toate acestea le spune amiralul, și adaugă încă alte lucruri spre a arăta că dacă corabia ar fi naufragiat în acel loc, aceasta fu un mare noroc și urmare evidentă a voinței divine care voia ca el să poată lăsa Colóniști, pentru că dacă n-ar fi fost trădarea stăpânului corabiei și a oamenilor săi, care erau cu toții sau aproape toți consătenii lui și nu

*În notițele din *26* decembrie se observă *o* contradicție ciudată ; că *Golful Navidad* este un loc ideal pentru construirea unei cetăți și că Dumnezeu vrusese să pună pe uscat *Santa Maria* tocmai pentru ca spaniolii să poată aprecia meritele golfului nefast. Cu o săptămână mai târziu *Jurnalul* notează că Golful Navidad nu este câtuși de puțin cel mai bun loc pentru așezarea unui oraș sau a unei cetăți. Iar în notița din 7 ianuarie se observă din nou că pentru întemeierea unei așezări nu există un loc mai indicat decât Navidad. - *N.T.*

voiră să dea o ancoră* la pupa spre a opri corabia cum el le poruncise, *Santa Maria* ar fi fost salvată și astfel n-ar fi fost cu putință să afle fericitele știri asupra țării cum s-au aflat în zilele de oprire silită, și cum în urmă vor fi cunoscute prin străduința celor pe care acum s-a hotărât să-i lase acolo, căci el făcea acea călătorie cu țelul neschimbat de a descoperi noi pământuri și de a nu se opri în nici o parte mai mult de o zi, numai să nu fi fost obligat din cauza vânturilor potrivnice sau a calmului. Și la asemenea rânduială era împins de împrejurarea că corabia sa era foarte grea și nepotrivită pentru explorări și pentru descoperiri, că dacă ar fi trebuit să se mulțumească cu ea a fost din pricina celor din Palos care nu și-au ținut făgăduiala făcută regelui și reginei de a pregăti nave potrivite pentru acea expediție.

Încheie amiralul spunând că din toate ce era pe corabie nu s-a pierdut nici o sforicică, nici o masă, nici un cui, căci ea se afla în bună stare ca atunci când plecase din Spania, numai că trebuie să i se facă o tăietură și o spărtură spre a scoate butoaiele cu apă și toate mărfurile care fură duse la uscat și puse sub bună pază, după cum s-a arătat. Adaugă că speră în Dumnezeu ca la întoarcerea sa din Castilia să poată găsi aici un butoi plin cu aur, obținut prin schimburi pe care oamenii săi le vor putea face între timp, și că ei vor avea știrea de spre descoperirea minei de aur și a locului unde cresc mirodeniile și că asemenea bogăție va fi atât de mare, încât în răstimp de mai puțin de trei ani regele și regina vor putea pregăti și întreprinde cucerirea Sfintei Case**.

„Și din această pricină am declarat alteţelor voastre că tot câștigul ce va ieși din ce am întreprins eu, trebuie să se cheltuiască spre a recuceri Ierusalimul. Alteţele voastre zâmbiră și spuseră că acest proiect le era pe plac, și că doreau a-l împlini și fără câștigul de care vorbeam". Acestea sunt cuvintele amiralului.

*A da. o ancoră înseamnă a duce cu barca ancora la o distanță oarecare de navă și a o fundarisi acolo.

**Sfântul Mormânt.

[VEȘTI DESPRE PINTA]

Joi 27 decembrie

La răsăritul soarelui regele acelui ținut se urcă pe caravelă și spuse amiralului că trimisese în căutarea aurului pentru ca înainte de a întinde velele, voia să-l acopere în întregime cu aur, și-l ruga să nu plece. Cacicul, un frate al său și o altă rudă favorit al său prânziră cu amiralul, și aceștia doi îi spuseră ca voiau să se ducă în Castilia.

În acest timp, sosiră niște indieni cu vești că *Pinta* se găsea într-un fluviu așezat la capătul insulei*. Imediat cacicul trimise într-acolo o canoe a sa, și amiralul ambarcă în ea pe un marinar al său care ținea la el într-un chip nemaiauzit**. Și între timp amiralul, cu cea mai mare grabă, își făcea pregătirile pentru călătoria de întoarcere în Castilia.

Vineri 28 decembrie

Spre a pune rânduială și a grăbi construirea fortăreței și spre a orândui munca oantenilor care urmau să rămână acolo, amiralul debarcă la uscat. I se păru că regele îl văzuse ambarcându-se în șalupă, dar că, prefăcânduse că nu l-a văzut, intra repede înapoi în casă, însărcinând pe un frate al său să-l primească pe amiral și să-l conducă la una dintre locuințele pe care le pusese la dispoziția creștinilor, și care era cea mai mare și mai bună din sat. În această casă fusese pregătit un covor de rogojini de trestii, pe care-l poftiră sa șadă.

Apoi, fratele regelui trimise un scutier spre a-1 înștiința pe propriul frate că amiralul se găsea acolo, ca și cum cacicul n-ar fi știut. Amiralul crezu că totul n-a fost decât o prefăcătorie, spre a-i îngădui lui

*„Către capul de. răsărit al insulei", lămurește Fernando Columb. Este *Râul lui Martin Alonso.*

** Mult mai amănunțit Las Casas în *Historia de las Indias:* „Regele Guacanagari pregăti imediat să trimită o canoe cu rame să caute caravela și pe creștini și le puse în vedete să facă repede ceea cc poruncea amiralul pentru că-l iubea necrezut de mult, cum spune amiralul. Și în canoe amiralul puse să se ambarce un marinar cu o scrisoare prietenoasă către Martin Alonso ascunzând paguba pe care din pricina lui o suferise și rugându-l să vină unde se afla el". Fernando Columb adaugă că marinarul „mergând 20 de leghe pe coastă în sus, se întoarse înapoi, fără a aduce vești despre *Pinta,* ceea, ce făcu să nu fie crezut un alt indian care spuse că o văzuse câteva zile înainte, (v. sub data de 30 decembrie). Dar cu toate acestea, amiralul nu retrase porunca de a rămâne creștini în acel loc, care zi cu zi își dădeau seama mai bine de bunătatea și bogăția acelui ținut"

Guacanagari să-i aducă mai multa cinstire. De-abia scutierul spuse regelui, acesta alergă îndată și puse în jurul gâtului amiralului o mare placă (un mare piastru) de aur pe care-l avea în mână. Amicalul stătu de vorbă cu el până seara, hotărând asupra celor ce avea de făcut.

Sâmbătă 29 decembrie

De-abia mijiră zorile și veni la caravelă un nepot al cacicului, foarte tânăr, isteț și îndrăzneț, cum spune amiralul; și cum acesta nu mai contenea în a culege știri despre locul unde se afla aurul, îi întreba pe toți pentru ca începuse să priceapă câte ceva prin semne. Îl întrebă deci și pe acel tânăr și acesta îi spuse ca spre răsărit, cale de patru zile, se afla o insulă care se numea *Guarioné* și altele care se numesc *Maricorix, Mayonic, Fuma, Cybao și Caroay*[42] unde se găsea o nesfârșită cantitate de aur. Amiralul își însemnă aceste nume.

Apoi amiralul află, după câte putu înțelege, că regele fusese informat de un frate despre cele spuse de nepot, din care pricină acest tânăr fu mustrat. Și în alte dăți amiralul băgase de seamă că Guacanagari făcuse în așa fel ca să nu ajungă să afle locul unde se găsea și de unde se extrăgea aurul, și aceasta în scopul ca creștinii să nu se ducă să-l negocieze în alte părți, ci să trateze numai cu el. „Dar e atât de mult aur și în atâtea locuri, și în chiar această insulă Española, scrie amiralul, că e o minune".

Lăsându-se noaptea, cacicul îi trimise o mare mască de aur și în schimb îi ceru un lighean de spălat mâinile și o cană. Amiralul crezu că-i cere aceste obiecte spre a pune să facă altele la fel și de aceea i le trimise imediat.

Duminică 30 decembrie

Amiralul debarcă la uscat spre a prânzi și sosi în clipa în care veneau cinci cacici vasali ai celui despre care s-a vorbit până acum și care se numea Guacanagari. Toți aveau pe cap coroane și arătau a fi oameni de cea mai bună stare. Spune amiralul suveranilor că s-ar bucura mult să vadă bunele purtări ale acestor personaje.

Când amiralul puse piciorul pe uscat, regele îi ieși în întâmpinare spre a-l primi și-i dădu brațul până la aceeași casă în care coborâse cu o zi înainte, unde erau un covor și câteva scaune, pe unul dintre care șezu amiralul. Cacicul, luându-și coroana din cap, o puse pe

capul amiralului, și acesta la rândul său își scoase de la gât un colan alcătuit din bune agate și din alte pietre foarte frumoase de culori vii care din toate părțile străluceau extraordinar și-l agăță de gâtul cacicului. Apoi, scoțându-și o largă haină de stofă fină purpurie, cu glugă pe care în acea zi o îmbrăcase, i-o puse pe umeri, și apoi îl încălță cu o pereche de încălțări colorate pe care între timp trimisese să fie aduse de la bord, și în sfârșit îi vîrî în deget un mare inel de argint, pentru că aflase că Guacanagari, văzând un asemenea, inel în degetul unui marinar, se străduise mult sa-1 obțină. Astfel regele fu foarte mulțumit și se arăta foarte vesel, și doi dintre acei cacici care sosiseră dimineața se apropiată de locul unde Guacanagari se afla cu amiralul și le dădură acestora două tăbliță de aur, fiecare pe a sa.

În acea clipă sosi un indian spunând că cu două zile mai înainte lăsase caravela *Pinta* într-un port așezat dinspre partea de răsărit.

Se întoarse amiralul la *Niña,* unde ajungând, Vicente Yañez (Pinzon), comandantul caravelei, afirmă că ar fi văzut revent, care se găsea pe insula Amiga ce se află la intrarea Mării Sfântului Toma, la șase leghe de locul în care se găseau, și că recunoscuse frunzele și rădăcina. Se spune că reventul scoate din pământ niște rămurele și fructe care par dude verzi aproape uscate și copăcelul care se află lângă rădăcină e atât de galben și atât de gingaș ca cea mai frumoasă culoare ce s-ar găsi pentru pictat, și că rădăcina de sub pământ seamănă cu o pară mare.

Luni 31 decembrie

În această zi amiralul se îngriji să încarce apă și lemne pentru plecarea spre Spania, întrucât el dorea să ducă repede știrea suveranilor despre rezultatele expediției și să-i poftească să trimită alte corăbii care să descopere ce mai era de descoperit, dat fiind că duetul se dovedea de atâta măreție și importanță încât apărea ca minunat. El adaugă că, totuși, ar fi dorit să nu plece mai înainte de a fi explorat întregul ținut care se prelungește către răsărit, mergând de-a lungul întregii coaste spre a cerceta de asemenea locul cel mai potrivit spre a statornici o așezare unde să se poată importa vite și alte produse, dar că, rămânându-i o singură corabie, nu i se părea potrivit sa

înfrunte primejdiile ce s-ar putea ivi prelungându-și activitatea de descoperire. Încheie plângându-se că tot răul și neajunsurile se trag din dezertarea caravelei *Pinta.*

Marţi 1 ianuarie 1493

La miezul nopții amiralul trimise barca sa către insulița Amiga să caute reventul. Se întoarse barca la ora vecerniei aducând un mare coș, și nu putu să aducă mai mult pentru că marinarii care făcuseră acel drum uitaseră să ia o sapă spre a dezgropa rădăcinile, dar cu toate acestea amiralul puse să se încarce puținul acela spre a-l înfățișa ca probă regelui și reginei.

Regele acelui ținut, spune amiralul, trimisese un mare număr de canoe în căutarea aurului.

Barca trimisă spre a aduce vești despre *Pinta*, s-a întors fără s-o găsească. Spuse marinarul care se ambarcase în ea că la 20 de leghe depărtare văzuse un cacic care purta pe cap două plăci mari de aur și îndată ce indienii din canoe îi adresară cuvântul, și le scoase. Marinarul adaugă că văzuse și pe alți băștinași care purtau aur asupra lor.

Amiralul socoate că regele Guacanagari trebuie să fi interzis tuturor supușilor săi să vândă aur creștinilor, pentru ca toate schimburile să treacă prin mâinile sale. Cu toate acestea, cum spuse alaltăieri, izbutise să aibă știre despre două localități în care aurul se găsea în atâta cantitate încât locuitorii nu-l socoteau prețios. Și mirodeniile pe care le mănâncă, adaugă amiralul, sunt din belșug și prețuiesc mai mult decât piperul și scorțișoara. Și puse în vedere oamenilor pe care voia să-i lase pe acest pământ să strîngă cât mai mult le era cu putință.

[RAMAS BUN LUI GUACANAGARI ȘI COLÓNIȘTILOR]

Miercuri 2 ianuarie

Dimineața amiralul debarcă la uscat spre a-și lua rămas bun de la regele Guacanagari și a pleca apoi sub grija domnului. Și dărui

caicului o cămașă de-a lui, și voi să-i arate, puterea pe care o aveau bombardele și efectele pe care le produceau, în care scop porunci ca una din aceste arme să fie încărcată și să tragă în coasta corabiei puse pe uscat. Făcu aceasta pentru că venise vorba despre caribi cu care indienii se află în război. Cacicul putu astfel să vadă până unde ajungea proiectilul bombardei și cum, după ce străbătuse coasta corabiei, căzu foarte departe în mare. Amiralul puse de asemenea să se desfășoare o prefăcută încăierare între oamenii de pe corabia sa înarmați și spuse cacicului sa nu se teamă de caribi chiar dacă vor ajunge până aici.

Toate acestea fură făcute, spune amiralul, pentru ca Guacanagari sa trăiască în bună prietenie cu creștinii care rămâneau aici și să le fie teamă de ei.

Cacicul conduse pe amiral și pe ceilalți marinari din suita lui să prânzească în casa unde era adăpostit. Cu acest prilej, amiralul i-l recomandă pe Diego de Arana*, Pedro Gutierrez și Rodrigo Escobedo pe care-i numea laolaltă locotenenți ai săi și căpetenii ai oamenilor pe care-i lăsa acolo, pentru ca totul să fie bine cârmuit și rânduit în slujba lui Dumnezeu și a altețelor lor. Cacicul îi arătă mare prietenie și multa durere pentru plecarea lui, mai ales când văzu că se ambarca. Un favorit al regelui spuse amiralului că acesta poruncise să se facă o statuie de aur curat, mare chiar cât amiralul și că în răstimp de 10 zile i-o va aduce, dar acesta se ambarcă cu hotărârea să pornească imediat. Vântul însă nu-i îngădui.

Amiralul lăsă în această insulă Española, pe care indienii o numeau Bohio**, 39 de oameni în fortăreață, cu toții foarte prieteni ai acelui rege Guacanagari, și drept comandanți pe Diego de Arana, născut în Cordoba, Pedro Gutierrez, garderobier al regelui și ofițer al marelui intendent al Castiliei, și Rodrigo Escobedo, născut în Segovia, var al lui Rodrigo[43] Perez, și trecu asupra lor toate puterile care-i fuseseră conferite de către suverani. În afară de aceasta le lăsă

*„Fecior al lui Rodrigo de Arana din Cordoba", spune Fernando Columb și văr al Beatricei de Arana, care a fost nu se știe bine, prietenă sau soție a lui Columb și mamă a lui Fernando Columb.

** Nu *Bohio* cire înseamnă „casa", ci Háiti era numele indigen al Españolei căreia i s-a mai dat și numirea de Santo Domingo

toate mărfurile pe care regele și regina le cumpăraseră pentru schimburile comerciale, care erau numeroase ca sa le schimbe în aur, și în sfârșit tot ce se găsea la bordul *Santei Maria,* și anume pâine biscuit pentru un an, vin, multă artilerie și barca corabiei pentru ca ei, fiind în cea mai mare parte marinari, să se ducă, atunci când ar socoti potrivit, să descopere mina de aur ca, la întoarcerea sa, amiralul să găsească mult aur și să fie în măsură să-i arate un loc potrivit pentru întemeierea unei cetăți, dat fiind că acest port din care pleca nu era potrivit la așa ceva, îndeosebi pentru că aurul care se aducea acolo venea din răsărit și că de aceea, cu cât mergeau mai mult către răsărit, cu atât se apropiau mai mult de Spania. În afară de aceasta, dădu oamenilor grâu spre a semăna, și pe ofițerii săi, pe notar și pe căpetenia oștenilor, un marangoz în stare să construiască corăbii și un călăfătuitor, un bun tunar priceput în mecanică, un dogar, un medic, un croitor, cu toții spune el, oameni de mare*.

Joi 3 ianuarie

Amiralul nu porni nici în această zi. El spune că în timpul nopții veniseră trei dintre acei indieni pe care-i adusese de pe primele insule și care rămăseseră pe pământ, să-i spună că ceilalți indieni cu nevestele lor vor sosi dimineața în zori. Marea fiind puțin agitată, barca nu se putu duce la uscat să-i ia, și astfel se hotărî, să plece în ziua următoare, cu ajutorul lui Dumnezeu.

Spune că dacă ar fi avut cu el caravela *Pinta* ar fi putut să strîngă desigur un butoi cu aur pentru că ar fi îndrăznit să urmeze coastele Españolei, dar că, fiind singur, n-a cutezat s-o facă, de teamă să nu i se întîmple vreun neajuns care să-l împiedice să se întoarcă în Castilia și să se piardă în acest chip vestea despre toate lucrurile pe care le-a descoperit și aflat și pe care trebuia s-o ducă suveranilor.

* După Las Casas, Columb îmbarcându-se, „îmbrățișa pe rege și câteva alte căpetenii, pe cei care-i lăsa locotenenți ai săi și pe cei 39 de oameni, și toate rudele îmbrățișară pe cei care rămâneau, cu multă tristețe”[44]. Prima colonie europeană în America avu un sfârșit tragic. De la început acei oameni începură să se certe între ei și răsculându-se împotriva lui Arana, căruia Columb îi lăsase comanda, își luară femei indiene (câte patru sau cinci fiecare) și cât aur puteau; apoi Escobedo și Gutierrez uciseră pe un genovez Giacomo care avea în pază aurul; în sfârșit cei mai mulți se răspândiră în insulă unde furâ unul câte unul omorâți. Puțini câți mai rămăseseră - zece după Fernando Columb, cinci după Las Casas - pe lângă Arana, dar care și ei își luaseră femei, furâ atacați și uciși de cacicul Caunabo, iar turnul de lemn fu ars.

Și dacă ar fi fost sigur, adaugă amiralul, că ar ajunge cu bine caravela *Pinta* în Spania cu acel Martin Alonso Pinzon, n-ar neglija să facă ceea ce dorea. Dar, fiindcă nu știa nimic despre el, și Pinzon, dacă ar fi ajuns în Castilia, ar fi înșelat cu minciuni pe rege și pe regină în scopul de a scăpa de pedeapsa ce i se cuvenea, dată fiind reaua acțiune săvârșită și pe care continua s-o săvârșească despărțindu-se de nave, fără nici o învoială, punând astfel o piedică tuturor lucrurilor bune ce se puteau obține și spera de la acea întreprindere. De aceea, trebui sa nu mai întârzie și să plece, cu credința că Dumnezeu îi va hărăzi o vreme prielnică călătoriei și că la toate se poate găsi leac.

Vineri 4 ianuarie

La răsăritul soarelui, ridică ancorele și începu călătoria pe un vânt slab. Barca remorcă pe *Niña* care lua drumul nord nord-vest spre a ieși din apele mici printr-o trecătoare mai largă decât cea prin care trecuse la intrare. Aceste trecători sau canale, iar altele care există acolo, sunt foarte bune spre a pătrunde până Ia *Villa de la Navidad*,* și pe toată acea porțiune cea mai mare adâncime a apei e de 3 până la 9 brațe. Cele două canale despre care am vorbit se află în direcția nord nord-vest spre sud-est pe toată întinderea bancurilor care se prelungesc cale de șase leghe de la *Capul Sfânt* Ia *Capul Șarpelui* și se întind către marea larga cale de trei leghe. La o leghe de Capul Sfânt apa nu e mai adâncă de opt brațe și înăuntrul lui, către răsărit, se găsesc alte ape mici și canale.

Coasta acestei regiuni are direcția nord nord-vest, fiind toată plajă, iar pământul e șes până la patru leghe în interior. Dincolo de acest hotar se ridică munți destul de înalți; țara e presărată cu sate mari, în care trăiesc numeroase populații care, dacă trebuie să se judece după purtarea lor față de creștini, trebuie sa fie socotite ca având o prea bună fire.

Caravela înainta către răsărit îndreptându-se către un munte foarte înalt care din depărtare putea fi luat drept o insulă, dar nu este,

* Villa de la Navidad (sau *La Natevidad,* cum scrise italianizant Columb într-o schiță topografică), fu numit locul unde fu ridicată fortificația descrisă mai sus, pentru că amiralul ajunse acolo în ziua de Crăciun.

deoarece e unit cu un pământ foarte jos și are forma unui foarte frumos pavilion: amiralul îl numi *Monte Cristo.* El se află la răsărit de Capul Sfânt la o distanță de 18 leghe. pe drum întâlniră patru insulițe de nisip, foarte joase și cu un șir de stânci care se prelungesc mult la nord nord-vest șî mult mai mult la sud-est, și între coastă și acele stânci marea se întinde până la acel munte cale de 20 de leghe în direcția sud-est și este probabil peste tot puțin adâncă și presărată cu bancuri de nisip. Pe toata această coastă se varsă numeroase râuri nenavigabile; totuși acel marinar pe care, amiralul îl trimisese în canoe să aducă vești asupra *Pintei* susținea că a descoperit un râu printre acelea, pe care corăbiile ar fi putut pătrunde.

Ajungând la șase leghe de Monte Cristo, amiralul ancoră pe un fund de 19 brațe, de apă, după ce explorase marea spre a evita bancurile de nisip și stâncile. care se găsesc prin acele locuri, și petrecu acolo noaptea. Atrage atenția amiralul, oricui ar vrea să se ducă la Villa de la Navidad, că mai întâi trebuie să recunoască Monte Cristo la depărtare de două leghe etc. Și fiindcă acea localitate e cunoscută ca și cea din partea cealaltă, nu mai dăm aici datele respective*.

Încheie amiralul spunând că Cipangu se afla în acea insulă, unde e aur mult și sunt mirodenii și rășină de mastic și revent.

Sâmbătă 5 ianuarie

Când răsări soarele, amiralul întinse velele ajutat de vântul de la uscat, care apoi se schimbă bătând înspre răsărit. În partea de sun sud-est de Monte Crișto, între acesta și o insuliță, părea să fie un port bun spre a petrece noaptea, și de aceea el lua drumul est sud-est și apoi de sud sud-est apropiindu-se până la o distanță de șase leghe de munte, și începând din acel loc găsi 17 brațe de apa pe un fund fără stânci. Străbătu trei leghe pe aceeași adâncime. Până la capătul

* Oricine va vrea să meargă la cetatea Navidad, după ce a zărit Monte Cristo, care e rotund ca un chioșc și aproape pare o stâncă, va trebui să navigheze în mare două leghe depărtare de el și să meargă către vest, până ce va găsi acel Cap Sfânt; și atunci va fi departe de Viila de la Navidad la cinci leghe și va intra pe niște canale ce se află între acele ape mici din față. Amiralul socoti că se cuvine să menționeze aceste date pentru ca sa se știe unde a fost prima așezare a creștinilor acea lume de apus (Fernando Columb, *istoria,* vol. I, p. 212)

muntelui adâncimea nu e mai mare de 12 brațe, care se reduc la 9 în apropiere de circa o leghe către acel cap al muntelui, și fundul rămâne mereu neted cu stânci și nisip fin. Continuându-și drumul până la oglinda de apă ce se află între munte și insuliță, constată că adâncimea nu e mai mare de trei brațe și jumătate în timpul mareei joase și găsi un loc prielnic unde să arunce ancora.

Urcându-se în barcă, amiralul se duse pe insuliță unde găsi resturi de focuri și alte urme care arătau că acolo stătuseră pescarii. Găsi apoi multe pietre colorate și o carieră de foarte frumoasă piatră naturală, bună de lucrat pentru construirea bisericilor și altor clădiri monumentale, asemenea cu cea pe care a găsit-o pe insula San Salvador. Găsi în sfârșit pe această insuliță multe plante de mastic.

Acest Monte Cristo spune amiralul că e foarte frumos și înalt, având o formă grațioasă și ușor de urcat, șt întreg terenul din jurul sau e jos, rodnic și o măreața câmpie. Atât e de înalt muntele, încât văzut de departe pare o insulă desprinsă de pe pământ.

La răsărit de el, la aproape 24 de mile depărtare, descoperi un cap pe care-1 numi *Cabo del Bezerro* (Capul Vițelului): între acesta și Monte Cristo, pe un spațiu de două leghe, se întinde în mare un șir de stânci, care pare totuși întrerupt de niște canale prin care se poate trece. Totuși, nu trebuie să te aventurezi în ele decât ziua și e bine să fii precedat de o barcă care să sondeze.

De la muntele amintit, către răsărit, până la Capul Vițelului, cele patru leghe până acolo sunt toate plaja și teren șes și frumos; restul e alcătuit din pământ foarte înalt și din munți mari, frumoși și împăduriți. Înăuntru se întinde un lanț de munți de la nord-est la sud-est, și e cel mai frumos pe care l-a văzut încât pare într-adevăr *sierra* Cordobei. Mai departe, către miazăzi și sud-est, apar în depărtare alți munți foarte înalți și văi foarte întinse, verzi și mărețe, și numeroase cursuri de apă. Totul era atât de surâzător și plăcut, spune amiralul, încât nu socotea exagerate laudele pe care le scria.

Mai departe, către răsărit de Monte Cristo, văzu un ținut care părea un munte înalt și frumos, ca și celălalt, începând de la care, către nord-est la est, se află un pământ nu prea ridicat care se întinde pe o lungime de o mie de leghe sau aproape.

[ÎNTOARCEREA CELOR FUGIȚI]

Duminică 6 ianuarie

Portul despre care s-a vorbit e apărat de toate vânturile în afară de cele de nord și de nord nord-vest, care, spune amiralul, nu suflă decât rareori prin acele părți, și încă te poți apăra de el, adăpostindu-te în spatele insuliței unde e o adâncime de trei sau patru brațe.

Făcându-se ziuă, amiralul puse să se întindă velele spre a înainta de-a lungul coastei care merge în întregime către răsărit. Prin aceste părți trebuie să bagi de seamă la numeroasele ape mici și funduri de stânci și de nisip care se găsesc de-a lungul coastei. E adevărat că în afară de acele ape mici, sunt locuri bune de ancorat la care se poate ajunge prin niște canale care se află între ele.

După-amiază vântul bătea cu putere de la răsărit și amiralul porunci unui marinar să se urce în vârful arborelui mare spre a supraveghea apele mici. Îndată marinarul zări caravela *Pinta* care venea de la răsărit cu vântul de pupă. Astfel, *Pinta* se apropie de *Niña,* dat cum fundul era stâncos și nu se putea ancora, amiralul puse prova spre Monte Cristo, navigând înapoi cale de 10 leghe, pe când *Pinta* venea în urmă.

Atunci Martin Alonso Pinzon se urcă la bordul caravelei *Niña,* unde se găsea amiralul, cerându-și iertare, spunând că se îndepărtase fără voia lui, aducând diferite justificări spre a întări afirmația sa. Dar amiralul spune că erau toate false, și că Pinzon, în noaptea în care se despărțise de el, o făcuse numai din mândrie și lăcomie. Adaugă amiralul că nu izbutește să priceapă pricina acelor fapte de orgoliu și ticăloșie pe care acel om în subordinea lui le îndeplinise față de el în timpul acelei călătorii. Totuși, amiralul își ascunse și de data aceasta supărarea, cum făcuse și mai înainte, spre a împiedica răutățile diavolului care dorea să pună piedici acelei înfăptuiri.

Amiralul află apoi că după indicațiile unuia din indienii care fuseseră trimiși pe *Pinta* și care spusese că într-o insulă care se numea *Beneque* se afla mult aur, Martin Alonso, profitând și de împrejurarea că era pe o corabie iute și ușoară, voi să se îndepărteze și să meargă, pe socoteala lui către acea insulă, părăsindu-l pe amiral care voia să zăbovească spre a înconjura coasta insulei Juana și Española, dat fiind că fiecare erau așezate pe același drum de răsărit.

După ce ajunse la insula Beneque și nu găsi aurul, Pinzon veni pe coasta Españolei, Urmând informațiile primite de la alți indieni care o numeau Bohio și care-i spuseseră că aici era aur în mare cantitate și multe mine, și în acest scop, aproape cu 20 de zile mai înainte, se apropiase cam la 15 leghe de Villa de la Navidad. De unde reiese că veștile date de indieni asupra apariției *Pintei,* în urma cărora cacicul Guacanagari trimisese o canoe și amiralul un marinar, erau exacte, și că deci când canoele ajunseseră la locul indicat-caravela trebuie să fi plecat de acolo.

Aici amiralul, adaugă, că *Pinta* strânsese, prin schimburi, mult aur, și că pentru o fâșie de panglică indienii dădeau bucățele bune de aur de mărimea a două degete și câteodată a unei mâini; și că Martin Alonso păstra pentru el jumătate și jumătate o împărțea cu oamenii săi*.

Adaugă amiralul, adresându-se suveranilor :

„În acest chip eu recunosc, slăviți prinți, că Dumnezeu a vrut ca printr-o minune să pierd în acel loc corabia mea, pentru că e locul cel mai bun din întreaga insulă spre a se întemeia o așezare și e cel mai apropiat de minele aurifere".

Mai spune că a aflat că dincolo de insula Juana, către partea de miazăzi, se înalță o altă mare insulă pe care se găsește aur în mai mare cantitate decât pe aceasta și se strâng bucăți mari cât fasolea, pe când pe Española bucățelele de aur din mine nu sunt mai mari

*Fernando Columb scrie în această privință că Pinzon, ajungând în fața amiralului, „începu să aducă niște motive prefăcute și să scuze plecarea lui, spunând că s-a întâmplat aceasta împotriva voinței sale și pentru ca nu putuse altfel. Amiralul, ca cel care știa bine că nu era adevărat, și cunoștea reaua intenție a acestuia, și își amintise de prea marea libertate pe care acesta și-o luase de multe ori în acea călătorie, se prefăcu totuși față de el și admise totul, spre a nu strica planul expediției sale; ceea ce cu ușurință s-ar fi întâmplat pentru că cea mai mare parte dintre oamenii care veneau cu el erau de partea lui Martin Alonso, mulți fiindu-i chiar rude. Și adevărul e că atunci, când el se despărți de amiral, care era în Cuba, plecă cu planul de a merge în insulele *Babeca,* pentru că indienii de pe caravela sa îi spuneau că acolo se găsește mult aur. De unde, după ce ajunse și găsi tocmai dimpotrivă de ceea ce i se spusese, se întoarse către Española, unde alți indieni îi spuseseră că se găsea mult aur. Și în această călătorie petrecu 20 de zile mergând mai bine de 15 leghe la est de Navidad la un râu pe care amiralul îl numise *Grației;* și aici Martin Alonso stătuse 16 zile, și strânse mult aur la fel cum strânsese amiralul la Navidad, dând în schimb lucruri de mică valoare; din cate aur împărți jumătate între oamenii de pe caravela sa, spre a-i câștiga și spre a-i ține liniștiți și mulțumiți, ca el în calitate de comandant să rămână cu restul; și vru apoi să spună amiralul, că nu știa. nimic, despre aceasta"

decât boabele de grâu. Acea insulă, zice, se numește *Yamaye**. Mai spune că a aflat că spre răsărit se găsea o insulă pe care nu locuiesc decât femei, cum mulți inși i-au spus, și că insula Española și cealaltă Yamaye nu erau mai departe de continent decât cale de 10 zile în canoe, ceea ce putea echivala cu 60 sau 70 de leghe, și ca locuitorii acestui pământ umblau îmbrăcați.

Luni 7 *ianuarie*

În această zi fu astupată o gaură de apă din bordajul *Niñei* și călăfătuiră caravela. Marinarii coborâră la uscat spre a tăia lemne și găsiră mult mastic și lemn de *aloe.*

Marți 8 ianuarie

Azi nu plecară din pricina vânturilor puternice de est și de sud-est care suflată ziua întreagă, și în consecință amiralul porunci să se facă aprovizionarea corăbiilor cu apă, lemne și cu toate cele trebuitoare pentru întreaga călătorie, deoarece, chiar continuându-și navigația, dorea să exploreze cât putea mai mult coastele insulei Española. Totuși nu putu să îndeplinească acest proiect pentru că cei pe care-i numise comandanți ai caravelelor, frații Martin Alonso și Vicente Yañez Pinzón, și alții care-i urmau, socotind plini de trufie și lăcomie că totul se cuvenea să le aparțină lor și fără să țină, seamă de cinstea pe care amiralul le-o făcuse și le-o dăduse, alegându-i ca tovarăși ai săi, nu se supuseră și nu se supuneau poruncilor sale, dimpotrivă, făceau și spuneau cu ură față de el multe lucruri nedrepte: și Martin Alonso, în sfârșit, se despărțise de el de la 21 noiembrie până la 6 ianuarie fără motiv, nici pricină, ci numai din voită nesupunere. Toate aceste jigniri amiralul le suferise cu răbdare în scopul de a duce la bun sfârșit călătoria sa, dar pe de altă parte dorea să scape de atât de răi tovarăși, cu care spune că trebuie să se stăpânească cu toate necurmatele nesupuneri de care se făceau vinovați, și de aceea, deși avea cu el și oameni buni, nu socoti potrivit să se ocupe de pedepsirea vinovaților, ci să se întoarcă în Castilia fără să se mai

* Jamaica. Vezi nota 19 referitoare la scrisoarea lui Columb către Santángel.

oprească și cât putea mai repede.

Amiralul coborî în barca sa și se duse la fluviul care curge la o distanță puțin mai mare de o leghe la sud sud-est de Monte Cristo și din care se luă apă pentru corăbii, și văzu că nisipul de la gura fluviului, care e larg și adânc, era tot plin cu aur în asemenea abundență încât te uimea, cu toate că grăunțele erau foarte mărunte. Crezu amiralul că aurul se fărâmița astfel de-a lungul drumului pe care trebuia să-l străbată de la izvoarele fluviului până la gura lui, și adăugă că găsi multe grăunțe de aur mari cât lintea, dar cel mai mult era în grăunțe foarte mărunte, și acestea erau din belșug[45].

Și pentru că mareea era înaltă și apa sărată se amesteca cu cea dulce, porunci bărcii să urce pe fluviu în sus până la o aruncătura de piatră spre a găsi apă bună de băut. Fură umplute butoaiele din barcă, și, întorcându-se la caravele, marinarii găsiră urme de aur până și pe cercurile butoaielor și butii. Amiralul numi acest fluviu *Rio del Oro*,* care, în amonte, deși e larg și puțin adânc, are o bună adâncime de apă și se află la o depărtare de 17 leghe de Navidad**. Între un loc și altul se varsă în mare multe alte fluvii mari, trei dintre care se cuvin în mod deosebit însemnate, deoarece amiralul gândea că pe ele s-ar găsi aur mult mai mult decât pe fluviul de el cercetat, dat fiind că sunt mai mari decât el, deși *Rio del Oro* e tot atât de larg cât Guadalquivirul când străbate Cordoba. De la aceste fluvii la mine nu sunt nici 20 de leghe.

Amiralul spune că nu voi să ia din acel nisip care conținea atâta aur pentru că altețele lor aveau din belșug chiar la porțile satului lor Navidad și pentru că nu voia să piardă timp, intenția lui fiind să zboare cu toate velele umflate către Spania, spre a le duce vești despre ceea ce făptuise și spre a scăpa de tovărășia acelor nesupuși printre care se afla.

*Fluviul *Yaqui*.

**În realitate 8 leghe. Multe din datele referitoare la distanțe sunt inexacte, desigur în mod voit, spre a evita ca *Jurnalul,* căzând în mâini străine, să descopere secretele rezervate coroanei.

Miercuri 9 ianuarie

La miezul nopții amiralul întinse velele cu vânt de sud-est, naviga către est nord-est și ajunse la un cap, pe care-l numi *Punta roja* (Capul Roșu), ce se înalță exact la 60 de mile către răsărit, de Monte Cristo, la adăpostul căruia, cu trei ore înainte de a se înnopta, aruncă ancorele. Nu îndrăzni să se aventureze să iasă din acel loc în timpul nopții pentru că acolo sunt multe stânci primejdioase, mai ales pentru că nu sunt explorate, dar care apoi, când vor fi cunoscute, se vor dovedi folositoare dacă, cum e probabil, sunt întretăiate de canale care să facă cu putință o bună și adâncă ancorare.

Tot acest ținut, de la Monte Cristo până la locul unde ancorase, e când înalt, când jos, cu ample întinderi fertile, în spatele cărora se înalță munți splendizi ce se întind din răsărit la apus și sunt în întregime cultivați și înverziți și dau naștere la multe curgeri de ape; în totalitatea lor formează o priveliște minunată de privit.

Pe toată coasta se găsesc multe broaște țestoase, mari cât o pavăză lată; marinarii prinseră din cele care veneau pe pământ să-și depună ouăle.

În ziua trecută, când se ducea spre *Rio del Oro,* amiralul văzu trei serenas[46] care se înălță mult deasupra valurilor mării, dar nu erau atât de frumoase cum se spune și, în orice caz, nu aveau trăsături care săemene cât de puțin cu chipul omenesc. Spune ca a mai văzut din acești cetacei în Guineea, pe coasta *Meleghettei.*

Spune că în această noapte, cu ajutorul lui Dumnezeu, va porni fără discuție pe drumul său fără nici o zăbavă, deoarece găsise ceea ce căutase și nu voia să mai aibă certuri noi cu Martin Alonso până ce altețele lor nu vor fi informate despre călătorie și despre ceea ce făptuise.

„Apoi, spune amiralul, nu voi suferi jignirile celor răi și fără virtute, care pretind fără cuviință să-și impună vrerea împotriva celui care le-a făcut o atât de mare cinste”.

Joi 10 ianuarie

Amiralul porni din locul unde ancorase și, pe când răsărea soarele, ajunse la un fluviu pe care-l numi *Rio de Gracia** care se află la trei leghe spre sud-est. Aruncă ancora la gura lui, dincolo de care se înfățișează un port bun spre răsărit. Pătrunzând înăuntru se întâlnește un banc de nisip care nu e acoperit decât de două brațe de apă și e foarte strimt, iar înăuntru portul e bun, închis și bine adăpostit, dar e infectat de „bruma"**; caravela *Pinta* fusese foarte tare avariată rămânînd, spune amiralul, 16 zile în acele ape spre a face schimburi, din care strânse mult aur, care era singurul lucru pe care Martin Alonso îl dorea, iar, când află de la indieni că amiralul se găsea chiar pe coasta insulei Española și că nu-I putea ocoli, se duse în sfârșit să-i iasă în întâmpinare.

Pinzòn, spuse amiralul, ar fi voit ca toți oamenii de pe *Pinta* să jure că nu rămăseseră mai mult de șase zile în acel loc, dar adaugă că ticăloșia acelui om era atât de cunoscută că nu putea fi ascunsă. Acesta spune amiralul, făcuse o lege după care el lua pentru, sine jumătate din aurul care era negușat sau dobândit în vreun chip oarecare. Mai mult încă, atunci când se îndepărtă de acel fluviu, prinse cu sila patru indieni și două fete. Amiralul porunci ca acești băștinași să fie îmbrăcați și apoi debarcați ca să se poată întoarce, la casele lor.

„Și acesta, spune amiralul, e modul de a sluji pe altețele voastre, pentru că oameni și femei vă aparțin cu toții, ca și cei de pe aceasta insulă în chip deosebit, la fel ca toți de pe celelalte insule; dar aici unde altețele voastre au acum o așezare și unde se găsește din belșug aur, pământuri bune de cultivat și mirodenii, trebuie și mai mult respectați și cinstiți locuitorii".

Vineri 11 ianuarie

La miezul nopții amiralul ieși din Rio de Gracia cu vânt de la uscat și naviga patru leghe spre răsărit până la un cap pe care-1 numi *Bello Prado* (Frumoasa Livadă). De acolo, către sud-est, la o distanță de opt leghe se află un munte căruia îi puse numele *Monte de la Plata*

* Același care apoi a luat numele lui Pinzón.

** „Bruma" *(teredo navalis)* o scoică care atacă fundul navelor de lemn.

(Muntele de Argint).

Către est sud-est, la 18 leghe de Bello Prado, se află capul pe care-l boteză *del Angel* (al îngerului), și între acesta și Muntele de Argint se găsesc un golf și cele mai bune și mai frumoase pământuri din lume, toate câmpii înalte și frumoase care se întind mult către interior, și mai departe e un mare și frumos lanț de munți care merge de la răsărit spre apus. La picioarele muntelui se deschide un foarte, bun port care are o intrare de o lărgime de 14 brațe. Muntele amintit mai sus e foarte înalt și grațios. Ținutul e foarte populat și amiralul credea că trebuie sa fie pe acolo bune fluvii și mult aur.

La răsărit de Capul îngerului, la un cuart spre sud-est, la o depărtare de patru leghe se ascunde un cap pe care îl numi *al Fierului,* și în aceeași direcție, după patru leghe, se află un alt cap căruia îi puse numele de *Punta Seca* (Capul uscat). Apoi, înaintând tot intr-acolo, se găsesc: la șase leghe *Cabo Redondo* (Capul Rotund) și apoi *Capul Francez* care, înspre partea sa de răsărit, are un mare promontoriu unde însă nu i se păru amiralului să găsească un loc bun pentru ancorat.

Sâmbătă 12 ianuarie

La o leghe de acolo se înalță *Cabo del Buen Tiempo* (Capul Vremii Frumoase), și la est sud-est, se află un alt cap pe care-l numi *Tajado* (Prăvălitul), la o depărtare de mai bine de o leghe. Dintr-acest punct zări către miazăzi un alt cap care i se păru că se afla la o depărtare de vreo cincisprezece leghe.

În timpul acestei zile, parcurse un drum bun deoarece vântul și curentul erau favorabile. Nu îndrăzni să arunce ancorele de teama apelor prea adânci, și de aceea rămase în echilibru sub vele toată noaptea.

La cuartul din zori amiralul reluă navigația către răsărit cu vânt pu-ternic și astfel continuă până la răsăritul soarelui străbătând 20 de mile; în cele două ore următoare făcu alte 24 de mile.

În acel punct zări uscatul spre partea de miazăzi la 48 de mile depărtare și se îndreptă spre el. Spune că, nevrând să-și expună

corăbiile la primejdii, străbătu în timpul nopții, numai 28 de mile în direcția nord nord-est. Când văzu pământul, denumi un cap pe care-l zări *Cabo de Padre e Hijo* (Capul Tatălui și Fiului), pentru că la extremitatea sa înspre răsărit are două mari stânci izolate, una mai mare decât cealaltă.

Două leghe mai departe către răsărit văzu un întins și foarte, frumos golf așezat între doi munți mari, care formau un foarte vast și foarte bun port unde era ușor de intrat; totuși, deoarece era încă foarte de dimineață și nu voia să-și întârzie călătoria, dat fiind că de obicei prin acele părți suflă vânturi de răsărit pe când atunci sufla vânt de nord nord-est, nu voi să se oprească acolo.

Continuă deci drumul său către răsărit până la un cap foarte înalt, foarte frumos și format în întregime din pietre prăvălite căruia îi puse numele *Cabo del Enamorado* (Capul îndrăgostitului), care se găsea la 32 de mile către răsărit de acel golf pe care-l numise *Portul Sacru.* Ajungând acolo, descoperi un alt cap înalt și rotund, format însă în întregime din stânci* și asemănător cu *Capul San Vicente* din Portugalia, la o depărtare de 12 mile către răsărit de Capul îndrăgostitului. Când ajunse la latitudinea Capului îndrăgostitului, văzu între el și un alt promontoriu, un golf foarte mare larg de trei leghe**, care are în mijloc o insuliță. De la gură până la uscat e o distanță mare. Acolo amiralul aruncă ancora pe un fund de 12 brațe și trimise barca la mal pentru a se aproviziona cu apă dulce și spre a vedea dacă se putea vorbi cu locuitorii; dar aceștia o luară cu toții la fugă. Dacă se opri în acel loc, o făcu și pentru a căpăta siguranța că pământul pe care-l avea în față făcea într-adevăr parte din Española sau dacă acel golf, cum bănui de la început, nu era un canal care-l despărțea de o altă insulă, pentru că aproape au putea crede că insula Española era atât de întinsă.

*Capul Samanà
**Golful Samanà

[HARȚĂ CU INDIENII CIGAYOS]

Duminica 13 Ianuarie

Nu putu să ridice ancora din acest port pentru ca îi lipsi vântul de la uscat, care să-i facă posibilă ieșirea. El dorea să se îndepărteze de aici spre a găsi un loc mai bun de ancorat pentru că acesta nu era îndeajuns de adăpostit și de asemenea pentru că voia să observe ce rezultate atmosferice va produce conjuncția lunii cu soarele, pe care el o aștepta pentru ziua de 17 din acea lună, opoziția ei cu Jupiter, și conjuncția sa cu Mercur, precum și opoziția soarelui cu Jupiter*, care fenomene ar trebui să producă puternice vânturi.

Între timp trimise barca la mal spre o frumoasă plajă pentru ca marinarii să culeagă *ajes* pentru hrană. Aceștia dădură peste niște oameni înarmați cu arcuri și săgeți cu care se așezară la vorba și de la care cumpărată două arcuri și multe săgeți. Spaniolii rugară apoi pe unul dintre acești băștinași să vină să stea de vorbă cu amiralul pe bordul caravelei sale, și acesta într-adevăr se urcă pe *Niña.*

Amiralul spune că acest indian avea o înfățișare mult mai urîtă decât ceilalți băștinași pe care-i văzuse până atunci. Fața lui era toată înnegrită cu cărbune, fapt care confirmă obiceiul acestor oameni cărora le place să se vopsească cu felurite culori, și avea părul foarte lung, adunat într-un singur mănunchi și legat în spate și acolo pus într-un fel de plasă, din pene de papagal și era gol ca toți ceilalți indieni. Crezu amiralul că acesta aparține neamului caribilor care devorează oameni** și că golful zărit cu o zi mai înainte, care părea să taie pământul, era un canal care delimita o altă insulă.

Ceru amiralul informații despre caribi, indianului, și îi arătă înspre pământul ce se vedea la răsărit, pe dare el îl zărise în ziua precedenta, înainte de a intra în acel golf: indianul îi răspunse că acolo se găsea mult aur, și îi arătă pupa caravelei care era destul de mare, spre a-1

* Pasajul acesta - observă Bartolome de Las Casas - confirmă faptul că amiralul avea cunoștințe de astronomie, deși, după cum se pare, așezarea planetelor este indicată aici greșit din vina unui copist, care a transcris greșit textul original.

** Nu erau caribi, cl rigayos, un trib mai puțin pacific decât celelalte de pe Española.

face să înțeleagă că erau bucăți de acea mărime*. Băștinașul numea aurul *tuob* și nu-l cunoștea sub numele de *caona,* cum era denumit în insula explorată mai înainte, nici sub numele de *nozay,* cum îl numeau în San Salvador și în celelalte insule. Pe Española se numește tuob atât arama cât și aurul impur.

Indianul mai spuse că insula *Matinino* era în întregime populată cu femei, fără bărbavi de loc, și că se află acolo mult *tuob,* adică aur și aramă, și că se găsea mai departe către răsărit de Carib și vorbi și despre insula Guanino**, unde se găsește mult *tuob.* Despre aceste insule spune amiralul că avusese știri încă din zilele trecute de la mulți alți inși.

Mai spune apoi că pe pământurile mai înainte cercetate toți trăiau cu mare frică de oamenii din Carib care în unele locuri erau numiți caniba, și care însă pe Española purtau numele de carib, și gândește că aceștia trebuie să fie oameni cutezători pentru că năvălesc pe toate aceste insule și devorează făpturile omenești pe care le prând.

Vorbind cu acel indian, amiralul înțelese câteva din expresiile lui, astfel că izbuti să afle felurite lucruri, dar băștinașii pe care-i ducea cu el înțelegeau mult mai mult, cu toată deosebirea de limbă pricinuită de marea depărtare dintre diferitele țări.

Indianului puse să-i dea să mănânce și-i dărui câteva bucăți de postav verde și roșu și mărgele de sticlă, obiecte care plac mult băștinașilor, și apoi porunci să-l debarce spunându-i să aducă aur la corabie, dacă, va izbuti să găsească, cum socotea că se afla în acel loc, judecind după niște fleacuri, din acel metal, pe care băștinașul le purta asupra lui.

În vreme ce barca ajungea la uscat, fura zăriți în spatele copacilor care creșteau, acolo 55 de oameni cel puțin, cu toții goi și cu părul foarte lung, cum obișnuiesc sa-l poarte femeile din Castilia și în spatele capului purtau penajuri din pene de papagal și de alte păsări. Fiecare din acei oameni avea în mină arcul său.

*"Atât de mari ca jumătate din pupele caravelei" (Fernando Columb)

**„Guanin" însemna aur prost. Fernando Columb însă nu cade în greșeala lui Las Casas și spune „bucăți de *Guanin"*

Indianul coborî pe uscat și făcu astfel, ca ceilalți consăteni ai săi să lase arcurile jos și săgețile și o bucată de băț care e ca un...* foarte greu pe care-l poartă în loc de sabie. Aceștia sfârșiră prin a se apropia de barcă, în timp ce spaniolii coborau pe uscat și începură să cumpere arcuri, săgeți și alte arme ale băștinașilor, cum poruncise amiralul. După ce vândură arcurile, nu mai voită să dea altceva, dimpotrivă se pregătiră să atace pe creștini și să-i ia prinși. Se depărtară deci în fugă să ia arcurile și săgețile din locul unde le puseseră și apoi se întoarseră înapoi ținând în mână frânghii cu care voiau să lege pe spanioli. Dar aceștia se păzeau pentru că amiralul nu uitase sa-i prevină să fie atenți și deci, văzând pe indieni că veneau fugind către ei, săriră la contraatac și unuia dintre ei îi făcură o mare tăietură cu sabia în bucile șezutului și altuia îi răniră pieptul cu o săgeată. Atunci indienii, văzând că ieșise rău, cu toate că creștinii erau șapte la număr, iar ei mai mult de 50, se puseră pe fugă lăsând care săgețile aici, care arcurile colo și nu mai rămase nici unul.

Creștinii, spune amiralul, ar fi făcut un măcel dacă pilotul care îi conducea nu i-ar fi oprit, poruncindu-le să se urce în barcă și să se întoarcă la caravelă.

Aflând cele petrecute, amiralul, dacă pe de o parte se mâhni, pe de alta se bucură, pentru că era bine ca insularilor să le fie frică de creș-tini, deoarece, fără îndoială, el spune, acei oameni erau gata să facă rău, și el se gândea apoi că făceau parte din neamul carib și că erau antropofagi, iar dacă barca pe care el o lăsase celor 39 de oameni rămași în fortăreață și satul Navidad ar fi ajuns până aici, acești săl-batici n-ar mai fi avut îndrăzneala să atace pe spaniolii care ar de-barca. Adăugă amiralul că dacă acești războinici nu sunt caribi, trebuie cel puțin să locuiască prin apropierea lor, să aibă aceleași obiceiuri și să fie oameni fără frică, foarte deosebiți de locuitorii celorlalte insule care sunt fricoși și lipsiți de apărare în mod nechibzuit.

Toate acestea le spune amiralul care adaugă că ar fi vrut să prindă câțiva sălbatici de aceștia. Băgă de seamă în sfârșit că ei aprindeau

* Lacună în text.

un mare număr de focuri, cum obișnuiau sa facă cei de pe insula Española.

Luni 14 ianuarie

Amiralul voia să trimită oameni în timpul nopții spre a descoperi locuințele acelor indieni și sa prindă câțiva, pentru că socotea acum că sunt caribi, dar nu putu s-o facă din cauza vântului puternic de răsărit și de nord-est și a mării agitate. Dimineața însă zăriră de pe caravele o mare mulțime de sălbatici din aceia care se așezaseră pe plajă și de aceea amiralul porunci ca barca să se ducă la uscat având la bord oameni bine înarmați. Îndată băștinașii se îmbulziră la pupa bărcii, având în frunte pe indianul care în ziua trecută se urcase pe *Niña* și căruia amiralul îi dăduse niște daruri. Cu ei se găseau un cacic care încredințase acelui indian niște pietre să le dea celor din barca în semn de siguranță și de pace.

Acest cacic, însoțit de trei oameni de-ai săi, intră în barca și se duse la caravelă. Amiralul puse să li se dea să mănânce pâine, biscuiți și miere și căpeteniei îi dărui o tichie roșie și mărgele de sticlă și o bucată de postav roșu și celorlalți din suita sa alte bucăți de postav.

Atunci cacicul spuse că în ziua următoare va aduce o mască de aur și afirmă că din acel metal se afla mult în acel loc ca și în Carib și Matinino. în sfârșit, amiralul trimise pe pământ pe acei oameni mulțumiți și fericiți.

În acest loc notează amiralul că în cele două caravele pătrundea multă apă și se plânge de călăfătuitorii din Palos care le călăfătuiseră foarte prost și care, când văzură că el își dăduse seama de treaba lor proastă și voia să-i pună s-o îndrepte, o luară la fugă. Totuși, cu toată apa multă care pătrundea în caravele, spera ca Dumnezeu, care-l ajutase să treacă oceanul, îl va ajuta de asemenea, în călătoria de întoarcere cu mila și milostivenia sa, pentru că divina maiestate știa câte vrăjmășii a trebuit să înfrunte el înainte de a putea porni din Castilia, când nimeni nu i-a fost prielnic decât numai cel de sus care cunoștea inima sa, și după Dumnezeu, altețele lor. Și amiralul adaugă:

„Care vrăjmași au făcut astfel ca regala coroană a altețelor voastre sa nu aibă o sută de *cuentos* venit* mai mult, după ce eu am intrat în

**Un cuento* valora 1 milion *maravedis.;* 100 *cuentos* 100 milioane *maravedis,* adică, circa 400 000 *castallenos* (monede de aur). - *N.E.S.*

Slujba voastră, adică de șapte ani care se vor împlini în ziua de 20 a lunii acesteia[47], fără a mai socoti creșterea pe care această sumă o va avea de azi încolo; dar Dumnezeu atotputernic, va găsi leac la toate. Acestea sunt cuvintele lui.

Marți 15 ianuarie

Spune amiralul că vrea să pornească, pentru că a mai zăbovi nu ar fi de nici un folos din pricina neorânduielilor petrecute: eu cred că trebuie să se refere la cele privitoare la indieni*.

Adaugă că a aflat azi că cea mai de seamă sursă de aur se găsește în regiunea satului Navidad care aparține altețelor lor și că în insulele Carib și Matinino se află multa aramă, dar strângerea acesteia va fi dificilă în Carib, deoarece acei locuitori se hrănesc cu carne de om. Din locul unde se afla, amiralul zărea insula Caribilor la care, era hotărât să se ducă. Cât despre Matinino. spune încă o dată că e populată în întregime de femei care nu au bărbați cu ele. Oricum, el își propune să exploreze atât una cât și cealaltă insulă și să prindă pe vreunul din locuitorii lor.

Între timp amiralul trimise barca la mal; dar cacicul acelui ținut nu dădu semn de viață pentru că satul său se afla la mare depărtare, însă, cu toate acestea, acea căpetenie, cum făgăduise, trimise coroana sa de aur, în afară de aceasta se iviră alți oameni cu bumbac, pline și *ajes,* aducând cu ei arcurile și săgețile. După ce ei negutară toate lucrurile, veniră la caravelă patru tineri; și cum amiralului i se păru că aceștia știu lucruri precise despre toate insulele ce se găsesc la răsărit chiar pe drumul pe care el intenționa să-l urmeze, astfel, spune, hotărî să-i ducă cu el în Castilia.

Aici amiralul spune că locuitorii acestui pământ nu au fier, nici alt metal cunoscut, deși în puține zile de ședere nu se pot avea multe informații asupra unei țări din pricina piedicii limbii pe care amiralul n-o înțelegea, decât prin deducție, pe când, dinspre partea lor, băștinașii nu putuseră să învețe să se exprime într-un timp atât de scurt, cum el ar fi voit.

*Mult mai probabil, Columb face aluzie încă o dată la dușmănia lui Pinzón și a rudelor lui neascultătoare.

Arcurile acestor băștinași, spune amiralul, sunt mari ca cele pe care le folosesc în Franța și în Anglia, și săgețile întocmai ca sulițele celorlalte populații din aceste insule pe care le văzuse până acum, și anume sunt făcute din vlăstarii pe care le scot trestiile în vârf unde fac sămânța, care vlăstari sunt foarte drepți și lungi de un cot și jumătate sau două (vara*), și întăresc capătul lor cu un mic băț ascuțit, lung de o palmă** sau o palmă și jumătate, iar unii în locul bețișorului pun un dinte de pește și alții - și aceștia-s mai numeroși - pun iarbă. Aceștia nu aruncă săgețile cum fac în alte țări, ci în așa chip încât nu pot pricinui mult rău.

Se găsea în acel loc mult bumbac, subțire și lung și mult mastic, aur și aramă, și i se păru amiralului că arcurile erau făcute din lemn de tisa. Găsiră încă mult *axi,* care e piperul lor, mai bun decât al nostru, și nimeni nu mănâncă fără a condimenta cu această mirodenie care contribuie mult la sănătate. Dintr-acesta s-ar putea încărca de pe această insulă 50 de caravele pe an.

Amiralul adaugă că în golful unde erau ancorați găsi multă iarbă din cea pe care o văzuseră în ocean când venise, lucru din care trase concluzia că trebuie să mai fie alte insule la răsărit în linie dreaptă de cele pe care le descoperise, pentru că e convins că acea iarbă crește la mică adâncime și aproape de uscat. Dacă ar fi așa, aceste Indii s-ar afla foarte aproape de insulele Canare și din acest motiv credea că ele se află la o depărtare mai mică de 400 de leghe.

ISPRE EUROPA]

Miercuri 16 ianuarie

Trei ore înainte de ziuă, amiralul porni din golful pe care el îl botează *Golfo de las Flechas* (Golful Săgeților), profitând mai întâi de briza de la uscat și apoi de vântul de vest, în drum spre est nord-est, spre a se duce, cum el spune, către insula Carib, unde locuiesc sălbaticii de care toți ceilalți indieni de pe insulele și pământurile

*Vara = unitate de lungime veche, de 835 mm. - *N.E.S.*
**Palma = 27 mm. - *N.E.S.*

explorate se temeau atât de mult, pentru că se spune că străbătuseră cu un număr nesfârșit de canoe toate aceste mări și devoraseră oamenii pe care izbuteau sa pună mâna.

Drumul spre Carib spune amiralul că i-a fost arătat de către unul din cei patru indieni pe care-i luase cu o zi mai înainte în Golful Săgeților. După ce străbătuse, cum spune, 64 de mile, indienii îl asigurară că insula sus-numită rămânea la sud-est*, și de aceea amiralul hotărî sa se îndrepte într-acolo și în acest scop porunci să se orienteze (brateze) velele în consecință. Dar după un drum de două leghe se porni un vânt puternic destul de prielnic pentru întoarcerea în Spania.

Băgă de seamă atunci amiralul că echipajele sale, văzând că corăbiile se abăteau de la drumul întoarcerii în patrie, începură să se întristeze, și fiindcă în cele două caravele pătrundea multa apă și alt ajutor n-aveau decât în Dumnezeu, trebui să părăsească drumul care socotea că-1 duce către insula Caribilor și puse prova pe Spania, în direcția nord-est, cuart la est și naviga astfel până la apusul soarelui, străbătând 48 de mile, adică 12 leghe.

Atunci indienii îi spuseră că mergând pe acel drum s-ar ajunge la insula Matinino, care e populată de femei fără bărbați. Amiralul ar fi dorit mult să descopere acel pământ în scopul de a prinde și a înfățișa regelui și reginei cinci sau șase sălbatice dintr-acelea, dar el se temea ca indienii nu erau destul de siguri asupra drumului și nu mai voia să zăbovească din pricina gravei primejdii pricinuite de găurile prin care intra apa și care amenințau caravelele.

Aici amiralul își exprimă siguranța că acea insulă exista în realitate și că într-un anume anotimp al anului bărbații din Carib mergeau să cerceteze pe locuitoare, și adaugă că, dacă ele aduceau pe lume un băiat, îl trimiteau pe insula bărbaților și daca zămisleau o fată o opreau la ele**. El mai gândea ca cele două insule nu sunt depărtate una de alta decât 10 sau 12 leghe și că amândouă nu se aflau mai departe de 15 sau 20 de leghe de Golful Săgeților, în direcția sud-est,

*După Navarrete, insula Carib ar fi Puerto Rico.

**E un ecou al fabuloasei insule a femeilor despre care vorbește Marco Polo ca pereche a insulei bărbaților: *Femina* și *Mascula*

și că indienii nu știusera să le indice locul exact.

După ce pierdu din ochi capul insulei Española, de el numit *Sf. Teramo**, care se afla la o depărtare de 16 leghe înspre apus, amiralul străbătu 12 leghe spre nord nord-est. Vremea era foarte frumoasă.

Joi 77 *ianuarie*

Ieri, la apusul soarelui, vântul se potoli puțin.

Până la sfârșitul primului cuart, nisiparele fură întoarse de 14 ori – și fiecare ținea o jumătate de oră, fie mai mult, fie mai puțin - și cum viteza medie a corăbiilor era de patru mile pe oră, fură străbătute 28 de mile. Apoi vântul se întări tot timpul celui de-al doilea cuart și amiralul naviga vreme de 10 nisipare; după acest cuart, nisiparele fura întoarse încă de șase ori până la răsăritul soarelui și în acest timp viteza caravelelor fu de opt mile pe oră; astfel că în totul înaintară în direcția nord-est la est, 84 de mile, adică 21 de leghe. Apoi, din zori până seara, străbătură mai mult de 44 de mile, adică 11 leghe spre răsărit.

Aici o pasăre se coborî pe *Niña* și puțin după aceea se ivi încă una.

Și amiralul văzu multă iarbă din aceea care se găsește în ocean.

Vineri 18 ianuarie

Navigară în timpul nopții cu vânt slab în direcția est sud-est, cale de 40 de mile, ceea ce face 10 leghe, și apoi până la răsăritul soarelui înaintară către sud-est la est, 30 de mile, adică șapte leghe și jumătate.

După ce soarele se înălță, navigația continuă toată ziua cu vânturi slabe din direcții diferite, punând prova când spre nord, când spre nord nord-est sau nord-est, și astfel, socotind drumurile făcute în toate aceste direcții, amiralul socoti că a străbătut 60 de mile, echivalând cu 15 leghe.

Apăru pe mare puțină iarbă.

Spune amiralul că ieri oceanul mișună de toni, și el gândi că acești pești se îndreptau către toneriile ducelui de Conil și din Cadiz.

*Sau *Santelmo,* azi *Cabo del Engaño.*

Dată fiind apariția prin aceste părți a unei păsări* care se numește *fregată,* care zbura în jurul *Niñei* și apoi se îndreptă spre sud-est, amiralul bănui că nu prea departe de acolo trebuia să fie niște insule, și spune despre aceasta, că la est sud-est de insula Española ramâneau insulele Carib, Matinino și multe altele.

Sâmbătă 19 ianuarie

Amiralul străbătu în tot timpul nopții cale de 56 de mile în direcția nord nord-est, și 64 de mile către nord-est la nord.

La revărsatul zorilor naviga către nord cu vânt puternic de est sud-est și apoi de est la nord, străbătând 84 de mile, adică 21 de leghe.

Văzu că oceanul era acoperit de mici toni și zări pelicani, pai-n-coadă și fregate.

Duminică 20 ianuarie

În timpul nopții vântul se potoli, dar sufla în rafale. Fură străbătute 20 de mile în direcția nord-est.

După ce se lumină de ziuă străbătu 11 mile spre sud-est și apoi 36 de mile, adică nouă leghe, spre nord nord-est.

Apărură în mare număr toni mărunți.

Aerul, spune amiralul, era dulce și suav ca la Sevilla în aprilie sau mai, și adaugă: „marea - domnul fie lăudat - e mereu calmă".

Fură văzute fregate, petreli și multe alte păsări.

Luni 21 ianuarie

Ieri, după asfințit, puse prova spre nord nord-est, cu vânt de est și nord-est. Până la miezul nopții caravelele înaintară cu o viteză de opt mile pe oră, străbătând 56 de mile. Apoi, navigară spre nord nord-est, mereu cu opt mile pe oră. Astfel că, în timpul întregii nopți fură stră-bătute 104 mile, adică 26 de leghe, în direcția nord-est la nord.

După răsăritul soarelui, navigară spre nord nord-est cu același vânt de est, și pentru o anume porțiune spre nord, la est. Și astfel în cele 11 ore ale zilei fură străbătute 88 de mile, adică 21 de leghe,

*Textul spune „pescado" (pește) dar e o evidentă eroare de copiere pentru că *rabiforcado* nu e un pește, ci o pasăre

scazînd una pe care amiralul o pierdu pentru a ajunge la caravelă *Pinta* spre a sta de vorbă cu Martin Alonso Pinzón.

Amiralul găsea că temperatura era mai rece decât în zilele trecute și gândea că cu cât se apropiau mai mult de nord cu atât va fi mai rece, și aceasta și din cauza sfericității pământului care făcea mai lungi nopțile.

Apărură multe pai-n-coadă, petreli și alte felurite păsări, dar nu mulți pești din pricina, spune, a răcelii apei. Văzu multă iarbă.

Marți 22 ianuarie

Ieri, după asfințit, amiralul naviga către nord nord-est cu vânt de est, care din când în când sufla de la sud-est. Timp de cinci nisipare naviga cu o viteză de opt mile pe oră, și înainte de a începe cartul trecu timpul altor trei nisipare; astfel în opt ore făcu 72 de mile, adică 18 leghe.

După aceea, timp de șase nisipare, străbătu în direcția nord nord-est, alte 18 mile; apoi trei leghe către nord-est, adică șase mile pe ora timp de patru nisipare dintr-al doilea cuart de strajă; apoi, până la răsăritul soarelui, timp de 11 nisipare, navigând cu șase mile pe oră, care fac șapte leghe, către est nord-est; în sfârșit, până la ora 11 străbătu alte 32 de mile în direcția est nord-est. În acest moment vântul căzu și în acea, zi nu mai putu înainta de loc.

Indienii se aruncau în mare spre a înota*. Văzură pai-n-coadă și multă iarbă.

[ȘI AERUL ERA PLĂCUT „CA ÎN APRILIE ÎN CASTILIA"]

Miercuri. 23 *ianuarie*

În noaptea trecută vântul își schimbă de .multe ori direcția. Amiralul spune că, analizând bine mai întâi situația și luând apoi toate precauțiile pe care bunii marinari au datoria și obiceiul să le ia, naviga după vânt și astfel înaintară spre nord-est la nord, cale de 84 de mile, adică 21 de leghe.

*Las Casas în *Historia de los Indias* spune că „uneori, când vântul nu bătea de loc și marea era calmă, indienii săreau în apă, înotau și se desfătau".

Totuși, trebuia adesea să aștepte pe *Pinta,* care naviga mai încet pentru că nu se putea folosi complet de gabierul mare, deoarece arborele gabier era într-o stare proastă. Amiralul observă că dacă Martin Alonso Pinzón, comandantul caravelei, ar fi avut măcar tot atât grija să ia un arbore din Indii, unde erau atât de mulți și de frumoși, cât a avut să se îndepărteze de el în speranța de a-și umple corabia cu aur, ar fi înlăturat acel neajuns. Apărură multe pai-n-coadă și multă iarbă. Cerul se arăta în acest ultime zile destul de înnorat, dar nu ploua; și marea era într-una calmă ca un fluviu „cuvine-se lui Dumnezeu mulțumiri nesfârșite".

După ce ieși soarele, o parte din zi navigară repede spre nord-est cale de 30 de mile, care corespund la șapte leghe și jumătate, iar în restul, mai mare al zilei, înaintară către nord nord-est mai bine de 30 de mile, adică șapte leghe și jumătate.

Joi 24 ianuarie

În toată această noapte, din cauza că vântul își schimba direcția, navigară spre nord-est cale de 44 de mile, adică 11 leghe.

Vineri 25 ianuarie

Amiralul naviga spre est nord-est o parte din noapte vreme de 13 nisipare, în care timp înainta nouă leghe și jumătate, apoi înainta către nord nord-est încă șapte mile.

La asfințit, deoarece vântul fusese slab, socoti că în toată ziua străbătuse 27 de mile, adică șapte leghe.

Marinarii omorâră un ton și un rechin foarte mare, care fură foarte bineveniți, pentru că la bord nu aveau de mâncat altceva decât pâine, biscuiți, vin și *ajes* din Indii.

Sîmbătă 26 ianuarie

Noaptea trecută caravelele navigată spre est, sud-est, cale de 56 de mile, adică 14 leghe.

Facându-se ziuă, navigară puțin către est sud-est și puțin către sud-est. Până la 11 dimineața străbătuseră 40 de mile. Apoi, amiralul cârmi și puse velele în ralinga și până noaptea înainta către nord 24 mile, adică șase leghe.

Duminică 21 ianuarie

Ieri, după asfințit, navigară spre nord-est și spre nord nord-est, cu o viteză de 5 mile pe oră, și în 13 ore făcură 65 de mile, adică 16 leghe și jumătate.

După ce ieși soarele, înaintară până la amiază 24 de mile, adică șase leghe, spre nord-est, și de la acel ceas până în asfințit mai navigară cale de trei leghe către est nord-est.

Luni 28 ianuarie

Toata noaptea navigară spre est nord-est, și fură străbătute 36 de mile, adică nouă leghe.

De la răsăritul până la apusul soarelui navigată cu același drum, înaintând 20 de mile, adică cinci leghe.

Aerul, eră blând și plăcut.

Văzură pai-n-coadă, petreli și multă iarbă.

Marți 29 ianuarie

Amiralul naviga spre est nord-est în timpul nopții, străbătând cu un vânt de sud și de sud-est, 39 de mile, adică nouă leghe șt jumătate; șt în timpul zilei străbătu încă opt leghe.

Aerul era foarte plăcut, ca în aprilie în Castilia, marea calmă.

Câteva dorade săriră pe bord.

Miercuri 30 ianuarie

În timpul nopții fura străbătute șapte leghe în direcția est nord-est, cale de 13 leghe și jumătate.

Ziua, navigată spre sud sud-est, cale de 13 leghe și jumătate.

Amiralul zări pai-n-coadă, multă iarbă și numeroși toni.

Joi 31 ianuarie

Navigă noaptea trecută în direcția nord nord-est, cale de 30 de mile, apoi spre nord-est cale de 35 de mile, care fac împreună 16 leghe.

După ce ieși soarele, navigă până noaptea spre est nord-est, cale

de 13 leghe și jumătate.

Văzură pai-n-coadă și petreli.

Vineri 1 februarie

Își urma drumul în noaptea trecută spre est nord-est și făcu 16 leghe și jumătate.

În timpul zilei urmă același drum, parcurgind 29 de leghe și un sfert.

Mulțumită lui Dumnezeu, marea era mereu foarte calmă.

Sâmbătă 2 februarie

Amiralul naviga în timpul nopții cale de 40 de mile, adică 10 leghe, spre est nord-est.

Ziua, cu același vânt de pupa, naviga cu șapte mile pe oră, astfel că: în 11 ore făcu 77 de mile, adică 19 leghe și un sfert.

Marea era foarte calmă, mulțumită lui Dumnezeu, și temperatura era foarte plăcută.

Văzură mărea atât de acoperită de ierburi, încât dacă n-ar fi știut despre ce era vorba, ar fi crezut că se găsesc pe vreun fund mic.

Zăriră petreli.

[NEDUMERIRILE PILOȚILOR]

Duminică 3 februarie

În noaptea aceasta, navigând cu vânt de pupă și cu marea calmă, grație lui Dumnezeu, străbătură 29 de leghe.

I se păru amiralului ca Steaua Polară era tot atât de înaltă ca și Capul San Vicente, în Portugalia. Nu putu să ia înălțimea soarelui, nici cu astrolabul și nici cu cadrantul pentru că nu-i îngădui balansul navei.

În timpul zilei își continuă drumul în direcția est nord-est cu o viteză de 10 mile pe oră, străbătând astfel 27 de leghe în 11 ore.

Luni 4 februarie

Noaptea, naviga spre nord nord-est. În parte înainta cu 12 mile pe oră și în parte cu 10 și astfel făcu 130 de mile, care echivalează cu 32 de leghe și jumătate.

Cerul era foarte întunecos și ploios, și era puțin frig, de aceea amiralul știu că nu ajunsese încă în apropierea insulelor Azore.

După apusul soarelui, schimbă drumul și o luă spre est. Toată ziua străbătu 77 de mile, ceea ce face 19 leghe și un sfert.

Marți 5 februarie

În această noapte naviga spre răsărit, străbătând în total aproape 54 de mile, adică 13 leghe și jumătate.

Și în timpul zilei merse cu 10 mile pe oră, astfel că în 11 ore făcu 110 mile, adică 22 de leghe și jumătate.

Văzură petreli și câteva bețe mici în mare, ceea ce era semn de pământ pe aproape.

Miercuri 6 februarie

Naviga în această noapte spre răsărit și merse cu 11 mile pe oră în cele 13 ore ale nopții, făcând astfel 143 de mile, adică 35 de leghe și un sfert. Văzură multe păsări și petreli.

Ziua merse cu 14 mile pe oră, parcurgând în timpul zilei 154 de mile, adică 38 de leghe și jumătate, astfel că zi și noapte înaintară aproape 74 de leghe.

Vicente Yañez Pinzón socoti ca în dimineața de azi avea insula *Flores* la nord și insula *Madera* la est. Roldán[48] spuse ca insula *Fayal,* adică a *Sfântului Grigore,* se afla la nord-est și Portul Sfânt la est.

Apăru multă iarba.

Joi 7 februarie

Amiralul naviga în timpul nopții spre răsărit. Întrucât caravelele înaintau cu 10 mile pe oră, în 13 ore de navigație parcurseră 130 de mile, adică 32 de leghe și jumătate.

Ziua, viteza fu de 10 mile pe oră, și de aceea în 11 ore înaintară 88 de mile, care fac 22 de leghe.

După calculele amiralului, în dimineața aceasta corăbiile se găseau la 75 de leghe la sud de insula Flores, și pilotul Pero Alonso* socotea că dacă ar apuca drumul spre nord, s-ar trece printre insulele *Terceira* și *Santa Maria,* și dacă ar apuca drumul spte est, s-ar trece cu vânt prielnic către insula Madera la 12 leghe de coasta sa septentrională.

Marinarii văzură iarbă deosebită de cea pe care o zăriseră în călătoria de ducere, și anume din cea care se găsește din belșug prin părțile Azorelor: mai încolo văzură din nou iarbă din aceea întâlnita în prima parte a călătoriei.

Vineri 8 februarie

O parte de drum înaintară în timpul nopții cu trei mile pe oră spre est și apoi navigată spre est sud-est. În toată noaptea străbătură 12 leghe.

După ce ieși soarele, parcurseră până la amiază 27 de mile; apoi până în asfințit tot atâtea; în totul 13 leghe și jumătate, în direcția sud sud-est.

Sâmbătă 9 februarie

O parte din noapte parcurseră trei leghe spre sud sud-est și după aceea se îndreptară către sud sud-est. Apoi apucară drumul spre nord-est până la 10 dimineața, străbătând alte cinci leghe.

De la ora 10 până noaptea făcură nouă leghe spre răsărit.

Duminică 10 februarie

După apusul soarelui, amiralul naviga spre răsărit noaptea întreagă și înainta 130 de mile, adică 32 de leghe și jumătate.

Făcându-se ziuă, naviga până noaptea cu 9 mile pe ora, și astfel făcu în 11 ore, 99 de mile, adică 24 de leghe și trei sferturi.

Pe caravela amiralului făceau punctul și îl puneau pe hartă Vicente Yáñez Pinzó, Sancho Ruiz, Pero Alonso Niño și Bartolomé Rodán.

*Pero Alonso Nino, pilot pe *Niña.*

Toți aceștia socoteau că corăbiile se găsesc mult înainte la est de insulele Azore și la sud de insula Sfânta Maria, care e ultima insulă din arhipelag, și susțineau chiar că se îndepărtaseră cinci leghe de Sfânta Maria și că trebuiau sa se afle prin părțile Maderei și în fața lui Porto Santo. Amiralul în schimb știa că nu navigase atât pe acel drum, ci se găsește mult mai în urmă, decât presupuneau piloții săi.

În această noapte, după calculele amiralului, el lăsa insula Fioros, la nord, și naviga spre est în direcția lui Nape, în Africa* și trecea cu vânt prielnic de insula Madera la...** leghe la nord de ea. Piloții credeau că se găsesc cu 150 leghe mai aproape de Castilia decât gândea amiralul.

Acesta adăugă că în momentul în care vor zări pământul, cu ajutorul lui Dumnezeu, va ști cine calculase mai bine punctul navei, și că la ducere văzuse iarbă de aceea numai când se aflau la o depărtare de 263 de leghe de Insula Fierului

Luni 11 februarie

În timpul nopții amiralul naviga 12 mile pe ora pe drumul sau, și noaptea întreagă socoti 39 de leghe, și în timpul zilei merse cale de 16 leghe și jumătate.

Văzu multe păsări, motiv pentru care crezu că pământul era aproape.

Marți 12 februarie

Naviga către răsărit în timpul nopții cu 6 mile pe oră, și până în zori înainta 73 de mile, adică 18 leghe și un sfert.

Din acest moment marea începu să se agite și avură de îndurat o furtună. Și daca, spune el, caravela n-ar fi fost destul de trainică și n-ar fi fost reparată, s-ar fi temut de naufragiu.

Merse în timpul zilei 11 sau 12 leghe cu multă caznă și primejdie.

* Safi (?).
** Lacună în text.

[MAREA CREDINȚĂ A NAVIGATORILOR ÎN TIMPUL UNUI URAGAN]

Miercuri 13 *februarie*

De la asfințit până în zori avură de suferit un vânt puternic și o mare foarte agitată. Fulgeră de trei ori înspre nord nord-est, și aceasta în semna, după amiral, că acolo este sau de acolo trebuie să vină o furtună mare.

Naviga toata noaptea fără vele; apoi întinse puține vele și parcurse 52 de mile, care corespund la 13 leghe.

Ziua vântul se potoli puțin, dar imediat după aceea se întări, marea era foarte agitată și valurile, care se loveau. încălecându-se, imprimau un balans foarte pronunțat corăbiilor. Străbătu astfel 55 de mile, adică 13 leghe și jumătate.

Joi 14 februarie

Noaptea, vântul se întări și mai mult, iar valurile devenită înspăimântătoare, venind din diferite direcții, izbindu-se unele de altele, făcând ca nava să nu poată nici merge înainte, nici ieși dintre ele, iar în cele din urmă se spărgeau pe puntea *Niñei.* Amiralul poruncise să se navigheze numai cu vela mare, încât să ridice puțin corabia deasupra valurilor. Astfel navigă trei ore, în timpul cărora parcurseră 20, de mile.

Dar marca continua să se monteze și vântul să se întărească, astfel că, văzând că primejdia devenea din ce în ce mai mare, se abandonă furtunii, neavând altă, cale de scăpare.

Atunci și *Pinta,* comandată de Martin Alonso Pinzón, se lăsă purtată de vânt și dispăru din ochii amiralului, deși acesta continuase tot timpul nopții sa-i facă semnale cu felinarul, iar celălalt să-i răspundă până ce nu mai, putu din pricina puterii uraganului și

deoarece acum se găsea mult în afara drumului amiralului*. Acesta navigă în timpul nopții spre nord-est, la est, 54 de mile, adică 13 leghe.

După ce ieși soarele, forța vântului crescu și mai mult și marea bîntuită de valuri din toate părțile deveni și mai groaznică. Amiralul nu ținea decât vela de deasupra catargului foarte jos pentru ca corabia sa se ridice puțin deasupra valurilor care se rostogoleau unele peste altele și să nu se afunde. Merse în direcția est nord-est și se întoarse apoi la cuart până la nord-est. Astfel navigă 6 ore și în această vreme făcu șapte leghe și jumătate de drum.

Atunci amiralul porunci să fie tras la sorți unul dintre marinari care trebuia să meargă în pelerinaj la sanctuarul Sfintei Maria din Guadalupe și să închine acelei madone miraculoase o lumânare de 5 lire, și ca toți să jure că cel care va fi desemnat prin sorți va împlini acel pelerinaj. Pentru aceasta porunci sa se aducă atâtea boabe de năut cîți oameni erau la bord, să se însemne una cu o cruce făcută pe deasupra cu cuțitul, să le pună într-o căciula și sa le amestece bine. Primul care trase fu amiralul, care scoase bobul însemnat cu cruce, și astfel sorții căzură asupra lui, și de atunci încolo se socoti pelerin și îndatorat să-și împlinească jurământul**.

Încă o dată, se trase la sorți trimiterea unui alt pelerin Ia Santa Maria di Loreto, care se află în ținutul Anconei, în hotarele papii, și care e casa unde prea Sfânta fecioară a făcut și mai face multe și mari minuni, și sorții desemnară pe un marinar din Puerto de Santa Maria care se numea Pedro de Villa, căruia amiralul făgădui să-i dea bani pentru cheltuielile de călătorie.

*"Navîgând pe vreme bună, din zi în zi vântul începu să se întețească, iar marea să se agite, astfel încât cu multă osteneală o puteau suporta. Din care pricină, la 14 februarie în timpul nopții alergară încotro îi purta vântul; iar, deoarece caravela *Pinta,* pe care mergea Pinzón, nu putea să țină drumul, alerga drept a monte cu vântul de miazăzi și amiralul urmă pe calea de nord-est spre a se apropia mai mult de Spania, ceea ce din pricina întunericului nu putură să vadă cei de pe caravela *Pinta, ca* toate că amiralul mergea mereu cu felinarul său aprins. Și astfel, când se lumină de ziuă, se văzură pierduți cu totul unii de alții; și fiecare era sigur că ceilalți s-au înecat". (Fernando Columb *op. cât.,* I, pp. 220-221).

**Fernando Columb explică cum pierzând orice speranța de scăpare, navigatorii își puseră nădejdea în rugăciuni și religie și „oamenii amiralului traseră la sorți cine dintre ei să meargă în pelerinaj pentru toți la Madona din Guadalupa. Sorții - căzură pe amiral".

Apoi se hotărî să se desemneze un al treilea pelerin care să se ducă să petreacă o noapte de veghe în biserica Santa Clara din Moguer și să pună să se facă o liturghie, și pentru aceasta, boabele de năut, dintre care unul însemnat cu cruce, fura din nou puse într-o căciulă, și sorții căzură din nou asupra amiralului.

După aceasta, el și toți tovarășii săi făcură jurământ ca, pe primul pământ pe care vor ajunge mântuiți, să meargă toți în cămașă și în procesiune să înalțe rugi într-o biserică închinata Madonei.

În afară de aceste jurăminte generale, făcute în comun, fiecare își făcea jurământul lui personal, pentru că nici unul nu credea că va scăpa din acest uragan, care era atât de grozav încât cu toții se socoteau pierduți. Primejdia era și mai mare deoarece caravela nu avea balast, întrucât consumul merindelor, apa și vinul băute micșoraseră mult greutatea ei. Speranța în durată vremii frumoase de care se bucuraseră în insulele cercetate fu pricina ca amiralul nu încărcase corabia sa cu balastul necesar; el totuși se hotărâse s-o încarce în *Insula Femeilor,* unde voise să se ducă. Măsura luata de el în această întâmplare nenorocită fu să umple cu apă de mare, cu chiu și cu vai, butoaiele de apă dulce și de vin care rămăseseră goale, rezolvând astfel acest neajuns.

Aici amiralul scrie, înșirând pricinile pentru care socotea că Dumnezeu nu-l va lăsa să fie pradă acestui uragan și altele care îi dădeau speranța că Domnul îl va mântui pentru ca veștile pe care le duce suveranilor să nu piară o dată cu el*.

„Aș fi îndurat acest uragan cu mai puțină suferință, daca numai persoana mea ar fi fost în primejdie: aceasta pentru că sunt dator cu viața mea prea înaltului creator și încă pentru că și în alte dăți m-am aflat atât de aproape de moarte, încât cel mai mic pas era de ajuns spre a-i cădea pradă. Dar ceea ce îmi pricinuia nesfârșită suferință și chin, era gândul că, așa cum cel de sus voise să mă lumineze, cu credința și cu siguranța acestei fapte, a cărei biruință mi-a și hărăzit-

*Aici substituim rezumatul lui Las Casas prin cuvintele textuale ale lui Columb, pe care fiul său le inseră în *Istoria,* pp. 222-224, și dăm în notă câteva părți pe care Fernando Columb le-a omis.

o; tot așa când vrăjmașii trebuiau să se plece iar altețele voastre să fie slujite de mine întru glorie și întru sporirea înaltei lor stări, atunci să fie voia maiestății sale divine să împiedice aceasta prin moartea mea; care ar fi fost încă mai de îndurat dacă n-ar fi fost legată cu a acestor oameni pe care i-am luat cu mine, făgăduindu-le o foarte prielnică izbândă. Și care, văzându-se în atâta jale, își blestemau nu numai venirea lor, ci și teama sau opreliștea care, datorită cuvintelor melc de îmbărbătare, i-au făcut să nu se întoarcă din drum, cum de multe ori fuseseră hotărâți s-o facă *.

„Și mai cu osebire mi se îndoia suferința când mi se arătase înaintea ochilor, și-mi aminteam de cei doi băieți[50], pe care îi lăsasem în Cordoba, părăsiți fără de ajutor, în țară străină, și fără a fi împlinit, sau cel puțin fără a fi dat la iveală săvârșirea datoriei mele, prin care aș fi putut crede că altețele voastre își vor aminti de ei. Și, deși pe de o parte mă alina credința, pe care o aveam, că Domnul nostru cel din ceruri nu va îngădui niciodată ca o faptă săvârșită întru creșterea bisericii sale pe care prin atâtea vrăjmășii și chinuri eu am adus-o la bun sfârșit până în amănunțime să rămână nedesăvârșită, iar eu să trebuiască să fiu distrus, pe de altă parte, socotea că pentru păcatele mele sau spre a nu mă bucura de-o atât de mare glorie pe această lume, voia să mi-o răpească și astfel în cugetul meu tulburat, îmi aminteam de norocul altețelor voastre care, chiar murind eu și pierzându-se corabia, puteau în vreun chip să nu irosească o atât de mare biruință: și că va fi cu putință pe vreo cale oarecare să ajungă la cunoștința voastră izbânda călătoriei mele**.

*Las Casas se referă la o aluzie a lui Columb la „marile adversități și contrarietăți îndurate în Castilia" și adaugă că el spera în sprijinul lui Dumnezeu" îndeosebi pentru că-i mântuise la ducere, când avea mai mari pricini de temere, din incidentele pe care le-a avut cu marinarii și cu ceilalți oameni pe care-i ducea cu el, care cu toții craii hotărâți să se întoarcă înapoi și să se revolte împotriva lui și înălțau proteste; și veșnicul Dumnezeu îi dădu putere și curaj împotriva tuturor". Adaugă că Columb vorbea de „alte lucruri minunate pe care Dumnezeu i le dezvăluise în acea călătorie, printre care cele pe care altețele voastre le cunoșteau de la persoanele de la curtea lor". Astfel spune că n-ar fi trebuit să se teamă în acea furtună, „dar slăbiciunea și chinul meu", spune amiralul, „nu-mi lăsau o clipă de răgaz".
** „Pentru aceasta și pentru ca altețele voastre să știe că Domnul îmi dăduse biruința a tot ceea ce dorise în Indii și ca să se știe că prin acele părți nu e niciodată furtună, ceea ce spune că se poate recunoaște prin iarba și copacii care înmuguresc și cresc aproape în cuprinsul mării..." etc. (Las Casas).

„Întru aceasta om așternut pe un pergament, cu acea scurtime pe care timpul o cerea, așa cum lăsăm descoperire acele pământuri pe care vi le făgăduisem; și în câte zile, și pe ce cale făptuisem aceasta; și bunătatea țărilor, și firea locuitorilor, și cum vasalii altețelor voastre rămâneau cu stăpânirea tuturor celor ce fuseseră de mine găsite. Care însemnare închisă și pecetluită o îndreptai către altețele voastre cu răsplata făgăduită de o mic de ducați celui care așa închisă o va înfățișa; pentru ca, dacă oameni străini o vor găsi, să-nu se folosească de știrile dinăuntru, și să poftească după aceea răsplată. Și îndată pusei să se aducă o mare balercă, și înfășurând scrierea într-o pânză cerată, și punând-o apoi într-o turtă sau lipie de ceară, o așezai în balercă, și bine strânsă în cercurile sale, o aruncai în mare, crezând cu toții că era vorba de mărturisire de credință; și, deoarece gândii că aceea n-ar putea ajunge la liman, iar corăbiile mergeau apropiindu-se de Spania, făcui o altă legătură asemenea cu aceea, și o așezai în vârful pupei, pentru ca, înecându-se corabia, să rămână balerca deasupra valurilor în voia soartei".

Apoi, cu răpăielile de ploaie și vijeliile care urmară, vântul trecu la vest, astfel încât putu să navigheze cu vânt de pupa numai cu randa vreme de cinci ceasuri, marea fiind încă mereu foarte agitată, și să străbată două leghe și jumătate spre nord-est. Coborâse pânza de sus de la vela cea mare de teamă ca nu cumva vreun val uriaș să nu i-o smulgă.

[„NIÑA" SE SALVEAZĂ ÎN AZORE]

Vineri 15 februarie

Ieri, după asfințit, cerul începu să se lumineze spre apus, ca și cum vântul ar fi vrut să înceapă să bata din acea parte. Amiralul puse atunci să se întindă vervaforii velei mari. Marea era mereu furtunoasă, cu toate că se mai liniștise puțin. La 13 ceasuri din noapte, corabia înainta spre est nord-est cu patru mile pe oră, străbătând astfel 13 leghe.

La răsăritul soarelui văzură pământ în provă, în direcția est nord-

est; și câțiva afirmară că era insula Madera, iar alții stânca *Cintra* din Portugalia, lângă Lisabona. Vântul nu întârzie mult să sufle de la est nord-est în sens invers drumului care trebuia urmat, pe când valurile erau mereu foarte mari dinspre apus. Distanța între caravelă și pământ era de cinci leghe.

Amiralul, după socoteala sa, credea că se afla prin părțile insulelor Azore, și socotea că pământul ce le stătea în față era una dintre acele insule, pe când piloții săi și marinarii credeau că ajunseseră pe coasta Castiliei*.

Sâmbătă 16 februarie

Noaptea întreagă amiralul naviga în volte spre a recunoaște pământul, întrucât devenise clar că eră vorba de o insulă. Când se îndrepta spre nord-est și când spre nord nord-est până ce răsări soarele, și atunci luă drumul spre sud în loc de a ajunge la insula pe care acum nu o mai vedeau din pricina mari întunecimi a cerului înnorat. Atunci zări o altă insulă care se ridica la opt leghe depărtate spre pupa navei.

Din zori până în asfințit, amiralul naviga în volte spre a se apropia de insulă, luptând cu vântul puternic și marea agitată care-i împiedicau drumul. În ceasul în care marinarii recitau *Salve Regina,* adică la lăsatul serii, câțiva oameni de pe corabie văzură o lumină care părea să vină de la prima insulă pe care o zăriseră în ziua trecută. Amiralul continuă să navigheze toată noaptea și să se apropie de acea lumină cât mai mult, spre a încerca, la răsăritul soarelui, să vadă vreuna din acele insule. În această noapte, amiralul se hotărî să se odihnească puțin, pentru că de miercuri nu mai dormise și nici nu se putuse hrăni și avea picioarele înghețate, stînd mereu în frig și în apă și din pricină că mâncase puțin.

La mijirea zorilor**, amiralul naviga spre sud sud-est și noaptea izbuti să ajungă la insulă, dar din pricina marii întunecimi a cerului,

*„Navîgând deci cu atât de mare primejdie și cu atâta noroc, vineri 15 februarie, la mijirea zorilor, un anume Ruigarcia din portul Santoña [Ruiz Garcia din echipajul pierdutei *Santa Maria*], din vârful catargului văzu pământ la est nord-est, și piloții și marinarii gândiră că era stânca Cintra din Portugalia" etc. (Fernando Columb).

** Zilei de duminică.

nu putu să stabilească care era*.

Duminică, luni, 17 și 18 februarie

Ieri, după asfințit, amiralul făcu înconjurul insulei, spre a vedea unde putea să ancoreze spre a culege informații. Ajungând într-un anumit loc, aruncă ancora dar îndată trebui să o lase acolo** și să ia din nou largul astfel încât să navigheze în volte toată noaptea.

Luminându-se de ziuă, se duse încă o dată pe coasta septentrională a insulei și, alegând un loc potrivit, aruncă o altă ancoră și trimise barca la uscat pentru a culege informații. Marinarii vorbiră cu localnicii și aflară că aceea era insula Sfintei Maria, una dintre insulele Azore. Aceștia arătară marinarilor portul unde puteau să acosteze. Locuitorii insulei spuseră cu toții că niciodată nu văzuseră un uragan mai groaznic decât acela prin care trecuseră în ultimele 15 zile și că se mirau cum spaniolii scăpaseră din el.

Insularii, spune amiralul, aduseră multe mulțumiri lui Dumnezeu și se arătară foarte bucuroși când aflată că descoperise Indiile***.

Adaugă amiralul ca navigația sa se făcuse cu certitudine și cu multă siguranță și că era conformă cu măsurările sale pe hartă (laude fie aduse Domnului), numai că socotise că mersese puțin prea înainte, deși fusese mereu sigur că se afla prin părțile insulelor Azore și că ceea ce i se arătă în față era una dintre ele.

De altfel, spune că se prefăcuse a face un drum mai mare spre a încurca pe piloți și pe marinarii care făceau punctul pe hartă, deoarece voia să rămână, cum de altfel și rămase, singurul care să cunoască drumul spre Indii, întrucât nici unul dintre aceia nu știa nimic sigur despre drumul străbătut și în consecință nici unul nu putea fi sigur de drumul pe care eventual ar fi vrut să-l urmeze[51].

*Fernando Columb reproduce din *Jurnalul* tatălui său însemnările relative la aceste din urmă zile, dar cu unele omisiuni pe care Las Casas ni le-a transmis mai sus : „Sâmbătă 16 februarie în timpul nopții ajunsei la una din aceste insule și din pricina furtunii nu putui să recunosc care din ele era"; și în acea noapte mă odihni puțin, pentru că de miercuri nu mai dormisem și nici nu puteam să ațipesc; și rămăsei apoi cu picioarele înțepenite deoarece stătusem mereu descoperit în vânt și în apă; și nici de lipsa de mâncare nu sufeream puțin".

** „Din pricina mării foarte agitate și a multor stânci care erau pe acolo", explică Las Casas, în a sa *Historia.*

***Las Casas înseamnă pe bună dreptate : *„Parecen fingidas estas alegrias que bicieron los Portugueses"* (Dar veselia aceasta a portughezilor pare prefăcută).

[FESTA STÂNGACE A PORTUGHEZILOR]

Marți 19 februarie

După asfințit, trei oameni de pe insulă se apropiată de mal și strigară. Amiralul trimise barca, în care se urcară și veniră la caravelă aducând găini și pâine proaspătă. Era una din ultimele zile ale Carnavalului. Acei oameni aduseră și alte lucruri trimise de către căpitanul sau guvernatorul insulei, care se numea Juan de Castañeda*. Acesta spunea că îl cunoaște foarte bine pe amiral, căruia trimitea să-i spună că, dată fiind depărtarea locului unde se găsea, și fiind noapte, nu putea să vină să-l vadă, dar că în dimineața următoare va veni să-l întâlnească și-i va aduce alte și mai îmbelșugate provizii. Căpitanul mai trimitea vorbă că vă aduce la caravelă pe cei trei spanioli care debarcaseră și intraseră în regiune, pe care-i oprise pentru acea noapte din marea plăcere pe care o simțea să-i audă povestind peripețiile călătoriei amiralului.

Acesta porunci ca trimișii căpitanului să fie tratați cu cea mai mare cinstire și puse sa li se pregătească paturi, spre a dormi noaptea la bord, întrucât ora era târzie și cetatea destul de îndepărtată.

Și deoarece în joia trecută, când se aflau în primejdiile uraganului, oamenii de pe *Niña* făcuseră jurămintele sus-amintite, precum și pe cel de a merge în procesiune în cămașă să se roage pe primul pământ pe care s-ar fi înălțat o biserică închinata Fecioarei Maria, amiralul hotărî ca jumătate din oamenii săi să meargă să împlinească acel jurământ la o căsuța asemenea unui schit ce se găsea pe malul mării, și că apoi se va duce el însuși cu cealaltă jumătate a oamenilor săi**. Convins că se află în destulă siguranță, pe acest pământ și încrezându-se în ofertele trimise de căpitan, precum și în starea de pace care domnea între Portugalia și Castilia, amiralul rugă pe portughezii care fuseseră oaspeții săi să se duca în cetate și să

*Căpitanul guvernator al insulei Sfânta Maria era João da Castanheira care înlocuia pe João Soareș ce lipsea atunci.

**„Acolo aproape nu se vedea decât un schit, care, cum spuseră aceia, era închinat Madonei" (Fernando Columb)

poftească în numele său pe un preot să vină să săvârșească o liturghie. Jumătate dintre oamenii de pe *Niña* se duseră deci, în cămașa, la schit, spre a împlini jurământul pelerinajului, și pe când marinarii erau atenți la rugăciune, o trupă de insulari, parte călări, parte pedeștri, având în frunte pe căpitan, se repeziră asupra lor și îi făcură pe toți prizonieri.

Fără a bănui nimic, amiralul așteptă până la orele 11 întoarcerea bărcii spre a se duce la rândul său sa împlinească jurământul împreună cu cealaltă jumătate dintre oamenii săi, dar văzând că nu-apăreau, începu să se teamă sau că fuseseră reținuți sau că ambarcația se scufundase, întrucât insula întreagă era înconjurată de stânci foarte înalte. Și cum schitul era ascuns de un cap, amiralul nu putea să vadă nici să-și dea seama de ceea ce se petrecuse acolo. Atunci el viră ancora și navigă înspre locul unde era schitul, și ajungând în fața lui zări mulți oameni călări care descălecând și urcându-se înarmați în barcă, veneau spre caravelă spre a pune mâna pe el*.

După ce sări în barcă, căpitanul ceru amiralului garanție pentru securitatea sa personală. El i-o dădu, și apoi îl întrebă pe portughez ce se întâmplă ca nici unul din spanioli nu se vedea venind cu barca. Și adăugă amiralul către căpitan să vină mai aproape și să se urce la bord că va face ce el va fi dorit, și insista cu vorbe bune ca acela să se hotărască. Intenția amiralului era să-1 ia prizonier, spre a obține eliberarea propriilor oameni, și el nu socotea că va călca, prin acest șiretlic de război, cuvântul de garanție dat portughezului, întrucât acesta cel dintâi călcase făgăduielile de pace și garanție personală date în ziua trecută lui și spaniolilor. Dar căpitanul, care nutrea gânduri rele, nu riscă să se urce pe corabie.

Văzând ca portughezul nu se hotărî să se suie pe caravelă, amiralul îl întrebă pentru ce motiv oprea pe oamenii săi și-i făcu cunoscut că acel mod de a se purta nu va fi pe placul regelui Portugaliei și că portughezii erau foarte onorați pe pământurile regelui Castiliei unde puteau să intre și să șadă în tot atâta libertate

*„Din care pricină, precizează aici F. Columb, bănuind amiralul cele ce puteau să se întâmple, porunci alor săi să se rânduiască și să se înarmeze și să nu arate că voiau să se apere, pentru ca portughezii să acosteze mai încrezători".

ca la Lisabona, adăugând că regele și regina îi dăduseră scrisori de recomandare pentru toți prinții și domnii și oamenii din lume, pe care i le vă arăta dacă va acosta. Amiralul adăugă că este amiralul *Mării Oceanice* și vicerege al Indiilor care acum aparțineau altețelor lor, ale căror porunci și scrisori putea să i le arate cu semnăturile și parafele lor.

Într-adevăr, amiralul îi arătă de departe asemenea hârtii, adăugând că regele și regina Castiliei trăiau în multa dragoste și prietenie cu regele Portugaliei și că lui îi poruncise să cinstească atât cât putea mai bine corăbiile portugheze pe care din întâmplare le-ar fi întâlnit. Că dacă au va voi căpitanul să-i înapoieze oamenii făcuți prizonieri, acest lucru nu-l va împiedica să se întoarcă în Castilia, întrucât avea la bord un echipaj suficient spre a naviga până la Sevilla. În sfârșit, îl făcu să înțeleagă că dacă se va încăpățâna într-o asemenea jignitoare purtare, va fi, cu toți ai săi, aspru pedepsit*.

Atunci căpitanul și cei care-l însoțeau răspunseră ca pe acea insulă nu cunoșteau nici pe regele, nici pe regina Castiliei și nici scrisorile lor, și că nu se temeau de nici unele dintre ele și adăugară, aproape cu glas amenințător, că vor face ei să se afle cine era Portugalia**.

Aceste cuvinte mâniară mult pe amiral, care bănui că după plecarea sa trebuie să se fi petrecut vreo ruptură sau divergență între cele două state, și nu se putu opri să nu răspundă căpitanului cum se cuvenea.

După aceea, spune amiralul, căpitanul se ridică în mijlocul bărcii, de la distanță, și puse în vedere amiralului să intre cu caravela în port, și adăugă că ceea ce făcuse și făcea era la porunca stăpânului său.

Atunci amiralul luă martori la aceste vorbe și fapte pe cei ce se

* Fernando arată că Columb spuse lui Castanheira că e în măsură să-i „aducă pagube, dacă nevoia îl încearcă, de care el singur va fi vinovat, și asemenea pedeapsă va fi pusă pe socoteala vinii sale; fără a mai socoti că regele său îl va pedepsi, ca pe un om care dădea pricină să se rupă pacea între el și regii catolici".

** După Fernando, căpitanul portughez ar fi adăugat și că nu se teme de Columb și că-l va face el să vadă etc..

aflau la bordul caravelei sale și, chemând pe căpitan, și toată trupa sale dădu cuvântul și le făcu cunoscut că nu va cobori de pe caravelă mai înainte de a fi prins și dus în Castilia o suta de portughezi și că va trece prin foc și sabie insula*.

După aceea se întoarse și ancoră în locul unde ancorase mai întâi, deoarece vremea și vântul erau atât de potrivnice încât nu-i îngăduiau să facă altceva.

[NAVIGÂND PRINTRE INSULE]

Miercuri 20 februarie

Amiralul puse să repare corabia și porunci ca butoaiele să fie umplute cu apă de mare pentru a forma balastul necesar, și cum se afla într-un loc de ancorat foarte prost și se temea ca stâncile de pe fund să nu-i taie garlinul ancorei, cum se și întâmplă după aceea, întinse velele și naviga spre insula Sfântului Mihail, cu toate că știa că în toate insulele Azore nu se afla un singur port bun care să poată oferi un adăpost sigur împotriva vremii rele. Din această cauză nu-i rămânea de făcut altceva decât să se încredințeze din nou mării.

Joi 21 februarie

Porni deci amiralul în ziua precedentă din insula Sfintei Maria către insula Sfântului Mihail spre a vedea dacă acolo putea descoperi un port care să-i îngăduie să suporte mai bine vremea rea care bîntuia mereu cu vânt puternic și mare foarte agitată, și rătăci până noaptea fără a putea zări pământ nici într-o parte, nici într-alta, atât de mare erau ceața și întunericul care domneau pe mare.

Amiralul spune că era foarte încurcat pentru că nu avea pe caravelă decât trei marinari pricepuți într-ale mării, pe când cei mai mulți dintre cei care se aflau cu el erau cu totul neștiutori în acest

*„Jură... că va pustii toată insula". Fernando Columb.

meșteșug*.

Rămase deci în pană toată noaptea, cu mare osteneală și primejdie din cauza furtunii mereu foarte puternice. Spune amiralul că totuși Domnul fu milostiv cu el deoarece valurile băteau numai dintr-o parte, căci dacă acestea ar fi bătut din mai multe direcții, ca în zilele trecute, ar fi fost în mare primejdie.

Când se înălță soarele, văzând că insula Sfântului Mihail nu se zărea încă, se hotărî să se întoarcă la insula Sfânta Maria, spre a încerca din nou să-și ia înapoi oamenii și barca, garlinele de ancorat și ancorele pe care le lăsase acolo.

Amiralul observă cu uimire ca pe aceste insule și în această zona maritimă era o vreme atât de rea, când în schimb navigase întreaga iarnă aceea, fără opriri și cu necurmată vreme frumoasă în Indii, unde marea nu încetase niciodată, nici măcar un ceas, de a oferi o navigație prielnică; acolo nu trecuse prin nici o primejdie, pe când aici îndurase un uragan atât de năpraznic.

Și adaugă că dacă o furtună aproape la fel îl încercase în călătorie la ducere înainte de a ajunge la insulele Canare** după ce trecu de ele, află mereu, mergând înainte, atât cerul cât și aerul într-o foarte mare liniște.

Încheind, amiralul spune că teologii sacri, și înțelepții filozofi nu se înșelaseră când afirmară ca paradisul terestru e așezat la capătul cel mai depărtat al răsăritului[52], fiind aceasta o regiune cu o climă foarte temperată, și că pământurile pe care acum el le descoperise „sunt“, cum scrie, „capătul răsăritului".

*„Hotărâse să pună corabia în pană nu fără foarte mate primejdie, atât din pricina mării care era foarte agitată cât și deoarece nu le rămăseseră decât trei marinari și câțiva muși, iar toți ceilalți oameni erau oameni de uscat, și indienii care n-aveau nici o obișnuință în manevra velelor și a fungilor. Dar, făcând față el însuși lipsei celorlalți, cu foarte multă greutate şj nu mică primejdie petrecu acea noapte".

Afirmația lui Columb că nu-i rămăseseră decât trei oameni de mare e cu siguranță exagerată.

**. Nu e nici o urmă în *Jurnal* de o furtună puternică în călătoria până la Canare; aluzia pe data de 8 septembrie la „marea montată care-i împiedica drumul" nu menționează nimic despre o asemenea primejdie. Probabil, atât Las Casas cât și Fernando Columb au suprimat vreun pasaj important.

[ELIBERAREA PRIZONIERILOR ȘI CONTINUAREA CĂLĂTORIEI]

Vineri 22 februarie

Ieri amiralul se întoarse la insula Santa Maria și ancoră în locul și portul unde mai înainte se adăpostise. Și îndată după aceea apăru un om pe una din stâncile care se aflau în fața, și începu să facă semne de chemare cu mantia și să strige către oamenii de pe caravelă să nu plece. Apoi veni barca *Niñei* cu cinci marinari pe bord, doi preoți și un notar public, care ceruta garanție de securitate pentru persoanele lor și după ce o obținură de la amiral, se urcară pe caravelă, și întrucât se făcuse noapte, dormită la bord, unde el îi înconjură cu tot binele posibil.

În dimineața următoare, portughezii cerură amiralului să le arate scrisorile întărite ale regelui Castiliei, spre a verifica dacă într-adevăr el făcuse acea călătorie cu autorizarea și instrucțiunile acelor suverani. Înțelese amiralul ca ei recurgeau la aceasta spre a arăta că nu greșiseră de loc făcând ceea ce au făcut, ci dimpotrivă făcuseră bine și că, dacă azi se purtau într-un chip atât de deosebit, era pentru că nu putuseră să pună mâna pe el, cum speraseră că vor izbuti, cu ușurință s-o facă atunci când veniseră cu barca plină cu oameni înarmați, și că de aceea, văzând că cele puse la cale nu le reușiseră, voiau acum să evite represaliile cu care amiralul îi amenințase și pe care se temeau sa nu le pună acum în aplicare.

În sfârșit, cu condiția de a-și lua înapoi oamenii pe care portughezii i-i luaseră, el consimți să le arate scrisoarea-circulară pe care regele
și regina o scriseseră și i-o încredințaseră și care era îndreptată către toți prinții și domnii, și de asemenea le arăta și celelalte hârtii de provizii pe care le avea asupra, și în afara de aceasta le oferi ceea ce avea.

Portughezii se declarară mulțumiți și se întoarseră la uscat satisfăcuți. Îndată fură puși în libertate prizonierii și fu dată înapoi și barca *Niñei.* Amiralul află de la cei eliberați că dacă insularii ar fi

izbutit să pună mâna pe el, nu i-ar mai fi dat drumul, deoarece căpitanul spusese că regele, stăpânul său, așa poruncise*.

Sâmbătă 23 februarie

În ziua de ieri vremea începu să se îmbunătățească, astfel încât amiralul ridică ancorele și făcu înconjurul Insulei, pentru a descoperi un loc bun de ancorat spre a încărca lemne și pietre pentru balast, dar nu putu să găsească decât înspre seară, către ora vecerniei.

Duminică 24 februarie

Amiralul ancora ieri pe seară spre a încărca lemne și pietre, dar pentru că marea era foarte agitată, barca nu putu să ajungă la mal.

Către sfârșitul primului cuart al nopții, vântul începu să sufle de la vest și de la sud-vest, ceea ce văzând el puse imediat să se întindă velele pentru că printre acele insule poți fi în mare primejdie daca te prinde vântul de vest la ancoră.

Și cum vântul începu să sufle de la sud-vest și după aceasta el trece în general îndată la sud, și deoarece și unul și celălalt erau prielnici navigației sale către Castilia, amiralul porunci să nu se mai încarce balastul necesar și să se pună prova către est. Naviga astfel până la răsăritul soarelui cu o medie de șapte mile pe oră timp de șase ore și jumătate, parcurgând 45 de mile și jumătate.

De la răsăritul soarelui până în asfințit merse cu șase mile pe oră vreme de 11 ore, parcurgând încă 66 de mile; astfel încât făcu în total 111 mile și jumătate, adică aproape 28 de leghe.

Luni 25 februarie

Ieri, după apusul soarelui, continuă călătoria către răsărit cu cinci mile pe oră, și în cele 13 ore din noapte înainta 65 de mile, care corespund cu 16 leghe și jumătate.

* Fernando Columb adaugă că portughezii, ajungând la caravelă, spuseseră că „veneau din partea căpitanului ca să afle de unde și cum venea acea corabie, și dacă naviga trimis de regii Castiliei, întrucât, constatând acest adevăr, erau gata să li se arate prieteni. Amiralul, disimulând ceea ce simțea, răspunse că le mulțumea pentru oferta lor și pentru curtenie, și că, întrucât ei cereau aceasta după obiceiurile mării, el era mulțumit să le satisfacă cererea, și astfel le arătă scrisoarea... Află că pe insulă se spunea că regele Portugaliei înștiințase pe toți supușii săi să-l facă prizonier pe amiral pe orice cale vor putea"

Apoi, din zori până la asfințitul soarelui, străbătu alte 16 leghe și jumătate, având mereu marea liniștită, mulțumită lui Dumnezeu.

Veni la caravelă o pasăre foarte mare care semăna cu o acvilă.

Marți 26 februarie

Mulțumită lui Dumnezeu, și în noaptea de ieri navigă înspre apus pe mare calmă, înaintând aproape mereu cu opt mile pe oră și parcurgând astfel 100 de mile, adică 25 de leghe.

Miercuri 27 februarie

Noaptea întreagă și în timpul zilei care urmă, amiralul nu putu să mențină drumul său din cauza vânturilor potrivnice și a valurilor mari. El se afla atunci la 125 de leghe de *Capul San Vicente,* la 80 de leghe de insula Maderă și la 160 de leghe de insula Santa Maria.

Amiralul se întrista mult din pricina acelei furtuni care-1 chinuia chiar acum, când se găsea în pragul casei*,

Joi 28 februarie

Și în această noapte înainta ca și în ziua trecută, împins de vânturi din direcții diferite, când spre miazăzi și sud-est, când spre nord-est și est nord-est, și astfel petrecu ziua întreagă zvârlit de ici colo.

Vineri 1 martie

Navigă în această noapte spre nord nord-est, cale, de 12 leghe.

Ziua merse în aceeași direcție și făcu 23 de leghe și jumătate.

Sâmbătă 2 martie

Continuă în această noapte pe drumul său către est nord-est, cale de 12 leghe, și făcu în orele de zi 20 de leghe.

* Fernando Columb adaugă că la 27 februarie, când tatăl său se găsea la 100 leghe de pământul cel mai apropiat, „veni o rândunică la corabie pe care, așa cum gândiră, vremea rea o alungase [în ocean]: ceea ce fu văzut și mai clar în ziua următoare, 28 februarie, când veniră multe alte rândunele și păsările de uscat; și de asemenea văzură o balenă".

[ULTIMA ÎNCERCARE ȘI DEBARCAREA ÎN PORTUGALIA]

Duminică 3 *martie*

După apusul soarelui, amiralul își continuă drumul către răsărit.

Deodată o furtună puternică îi rupe, toate velele, și-l puse din nou în mare primejdie; dar fu vrerea lui Dumnezeu să scape.

Fu tras, iar la sorți un pelerin care să meargă la Santa Maria de la Cinta în Huelva, care să se ducă în cămașa, și sorții căzură pe amiral. Toți oamenii de pe *Niña* făcură jurământ să mănânce doar pâine și apă prima sâmbătă după ziua în care vor ajunge sănătoși și mântuiți într-un port.

Mai înainte de a li se rupe velele, caravela făcuse 60 de mile, dar după aceea naviga cu toate velele strânse din pricina vântului foarte puternic și a valurilor mari care o loveau din toate părțile.

Văzură alte semne care vesteau apropierea pământului; într-adevăr se găseau în apropierea Lisabonei.

Luni 4 martie

În noaptea trecută navigatorii îndurară un uragan atât de grozav, încât la un moment dat crezură că sunt pierduți. Marea era năpraznică cu valurile care băteau din toate părțile și vânturile care suflau din toate direcțiile, părea că stau să arunce caravela în cer, plouînd cu găleata și fulgerând peste tot. Voi totuși Domnul să-l ajute pe amiral, care merse în chipul acela până la primul cuart de strajă, și să-i arate uscatul, pe care, marinarii în cele din urmă îl zăriră.

Și atunci, spre a nu ajunge orbește pe coastă înainte de a o fi recunos-cut, și spre a vedea dacă era vreun port sau golf unde să se adăpostească și să se salveze, amiralul, neavând ce face și spre a zăbovi încă puțin pe mare, întinse mica velă de deasupra catargului, cu toate că lucrul acesta era primejdios. Și astfel Dumnezeu îi apăra până la ziua, cu toate că erau cu toții chinuiți și înspăimântați de teama unui naufragiu *.

* Las Casas, în *Historia,* scrie: „Merse, printre aceste primejdii și teama de naufragiu în fiecare clipă, cu catargul gol, fără vele, aruncat de valuri și de vânt, până la miezul nopții, când Dumnezeu îi alină arătându-le uscatul, pe care marinarii, deși era noapte și întunericul mare,. îl zăriră".

Luminându-se de ziuă, amiralul recunoscu uscatul, care era stânca Cintra, situată lângă râul Lisabonei, pe care se hotărî să intre, deoarece altceva nu putea face, întrucât nu se putu opri la Cascaes*, cetate care se înalță la gura râului, din pricina grozavului uragan care bîntuia. El spune că populația locului petrecu toată acea dimineață în rugăciuni pentru marinarii de pe caravela în primejdie, și că atunci când îi văzură mântuiți, navigând pe Tag, toată populația se duse să-i vadă și sa se minuneze că izbutiseră să scape de la moartea pe care o socoteau sigură.

Și astfel, la ora a treia, amiralul sosi la Raștello, pe râul Lisabonei, unde află de la oamenii de mare că niciodată nu fusese văzut un uragan atât de grozav și că numai pe coastele Flandrei 25 de corăbii se pierduseră și altele stăteau de patru luni refugiate în fața Lisabonei, fără a fi putut ieși în larg.

Îndată amiralul scrise regelui Portugaliei, vestindu-i sosirea și spunându-i că se afla la o depărtare de nouă leghe de el. Îi spunea de asemenea că primise instrucțiuni de la regii Castiliei, să nu ocolească porturile regelui Portugaliei și să-i ceară ce va avea nevoie contra plată, și în sfârșit ruga pe rege să-i îngăduie să meargă cu caravela în fața cetății Lisabona, pentru ca nu cumva vreun tâlhar, crezând că a adus cu el mult aur și văzând caravela ancorată într-un loc pustiu, să nu fie îndemnat să-i facă vreun rău. Scopul scrisorii amiralului era și să informeze pe rege că sosea în Portugalia nu din Guineea, ci din Indii**.

[MAREA NAVĂ DE RĂZBOI A LUI BARTOLOMEO DIAZ]

Marți 5 martie

Astăzi, Bartolomeo Diaz[53], comandantul marii nave** a regelui

* După Las Casas, „Pătrunzând puțin înăuntru, amiralul ancoră, pe când toți mulțumeau lui Dumnezeu că-i scăpase de o atât de mare și sigură primejdie".

* După F. Columb, amiralul ceru voie să ancoreze la Lisabona, „nefiind, un loc sigur cel unde se găsea împotriva celor care ar vrea- să-i facă rău sub cuvânt fals că așa ar fi fost porunca regelui, crezând, prin jignirea lui, că vor putea să împiedice biruința regilor Castiliei" .

*** Faimosul descoperitor al *Capului Bunei Speranțe,* atins de el în 1487 (sau 1488). Fernando adaugă că marea navă se afla acolo „pentru straja acelui port" și că invitația de a se înfățișa autorităților era făcută „conform obligației și uzanței tuturor corăbiilor care soseau acolo".

Portugaliei, care se afla ancorată la Rastello și care era, după cât spune amiralul, nava cea mai bine armată cu tunuri și cu alte arme ce se văzuse vreodată, veni la caravela într-o barcă înarmată șl spuse amiralului să coboare în ea spre a merge să dea socoteală despre sine miniștrilor regelui și comandantului acelei nave*.

Răspunse Cristofor Columb ca el era amiral al regilor Castiliei și ca atare nu era obligat să dea informații unor astfel de inși, și că nu va debarca de pe corabie sau de pe corăbiile pe care s-ar găsi, decât dacă va fi silit prin puterea armelor.

Răspunse comandantul să trimită atunci în locul său pe căpitanul corăbiei.

Dar amiralul spuse că nu numai căpitanul, dar nici o altă persoană de pe caravela sa nu va cobori spre a da ascultare acelei porunci, decât dacă va fi smulsă cu violență, întrucât el socotea că a da cuiva această sarcină e ca și cum ar fi îndeplinit-o el însuși, și adaugă că acesta era obiceiul amiralilor regilor Castiliei, mai bine să moară decât a se da sau a-și da oamenii lor pe mâini străine.

Atunci Bartolomeo Diaz își reduse pretențiile și spuse ca, de vreme ce amiralul rămânea neclintit în hotărârea sa, să facă cum îi va fi voia, și-l rugă de aceea să-i arate scrisorile regilor Castiliei, dacă le avea. Amiralul se învoi să le arate, și îndată portughezul se întoarse pe corabia sa și raportă ceea ce se întâmplase comandantului ei care se numea Alvaro Damán**, care atunci se duse la caravela cu multă ceremonie, adică cu sunete de chimvale, de surle și de fluiere și cu alte manifestări sărbătorești, și stătu de vorbă cu amiralul și se oferi să facă pentru el toț ceea ce ar fi dorit.

Miercuri 6 martie

Răspândindu-se vestea că amiralul venea din Indii, astăzi veni atât de multa lume din cetatea Lisabonei spre a-l vedea și spre a vedea pe indieni, că era un lucru uimitor; și cu toții se minunau și

*„Și alții erau deznădăjduiți, șt mult nu le plăcea să vadă, că le scăpase din mâini acea expediție, din cauza neîncrederii și puținului interes pe care regele lor îl arătase". Fernando Columb, *Istoria,* pp. 236-237.

**"Alvaro di Acugna" adică Da Cunha, după Fernando Columb.

aduceau laude lui Dumnezeu și spuneau că înalta maiestate divină hărăzise toate acestea regelui Castiliei pentru marea credință creștină și pentru dorința lor de a-l sluji pe Dumnezeu.

Joi 7 martie

Și astăzi caravela fu cercetată de un mare număr de oameni, printre care multe personaje de seamă și însuși miniștrii regelui. Și cu toții lăudau, pe cel de sus pentru un atât de mare bine și o sporire a creștinătății pe care el o încredințase regilor Castiliei, care pe deplin le meritau pentru că arătau atâta zel în slujba religiei.

Vineri 8 martie

Azi amiralul primi o scrisoare de la regele Portugaliei prin Don Martino de Noronha, în care îl ruga să se ducă acolo unde el se afla, întrucât vremea rea nu-i îngăduia încă corabiei să iasă din portul Lisabona. Amiralul, deși nu voia la început să schimbe ancorajul, totuși, spre a risipi orice, bănuială, primi invitația și astfel plecă și se opri să doarmă la Sacavem*.

Regele porunci miniștrilor săi ca orice lucru de care vor avea nevoie amiralul și oamenii săi să li se dea gratuit și totul să se facă după dorința amiralului.

[CONVORBIRI CU JOÃO II]

Sâmbătă 9 martie

În această zi porni din Sacavem spre a se duce acolo unde locuia regele, în Valea Paradisului, la nouă leghe de Lisabona, și întrucât ploua, nu putu să ajungă înainte de a se înnopta.

Regele puse să fie primit cu multe onoruri de către cei mai de seamă ofițeri ai curții sale și el însuși îl primi cu multă cinste, aratându-i multă considerație, punându-l să șadă în fața sa** și

* „Regele... scrie amiralului bucurându-se de buna venire și invitîndu-l, pentru că se afla pe teritoriile sale, să vină să-l viziteze. Lucru la care amiralul stătu puțin la îndoială; dar având în vedere prietenia dintre el și regii catolici și buna primire ce i-o făcuse, și de asemenea spre a nu-l lăsa să bănuie că nu venea de la cuceririle sale, se hotărî să se ducă". (Fernando Columb).

**Poruncindu-i să-și pună pălăria pe cap și punându-l să șadă într-un jilț", onoarea cea mai mare acordată de suveranii iberici de atunci.

vorbindu-i foarte prietenos. După ce-i spuse că poruncise ca orice putea să fie util regilor Castiliei și amiralului să le stea la dispoziție, regele se arătă bucuros ca acea călătorie fusese săvârșită și ca ajunsese la bun sfârșit, dar adăugă că i se pare ca după cele prevăzute de termenii tratatului care exista între regii Castiliei și el[54] această descoperire și cucerire îi aparține.

La aceasta amiralul răspunse că nu avea cunoștință de acel tratat și că nu cunoștea altceva decât că suveranii Castiliei îi porunciseră să nu se ducă la Mina, nici în vreo altă parte a Guineei* ș l că înșiși regii publicaseră asemenea poruncă în toate porturile Andaluziei chiar înainte ca el să fi plecat în călătoria sa.

Regele cu grație îi răspunse că e sigur că spre a lămuri această problemă nu va fi nevoie de mijlocitori, și apoi încredința pe amiral ospitalității starețului din Crato, care eră persoana cea mai de seamă ce locuia acolo și de care amiralul fu covârșit de gentilețe și onoruri.

Duminică 10 martie

Azi, după liturghie, regele îl întrebă din nou dacă avea nevoie de ceva, că îndată va fi satisfăcut. Apoi vorbi îndelung cu el despre acea călătorie și mereu îl poftea să stea jos în fața lui și-i arăta mii de atenții.

Luni 11 martie

Azi amiralul își luă rămas bun de la rege, și acesta îi spuse câteva lucruri pe care să le transmită în numele, sau regelui și reginei Castiliei, arătându-i mereu multă prietenie. După dejun, Columb plecă întovărășit de Don Martino de Noronha și de mulți nobili de la Curte, care-1 însoțiră politicoși o buna bucată din drum. Apoi el se duse la o mănăstire numită a Sfântului Anton, care se ridica într-un ținut numit *Villafranca,* unde locuia regina, căreia îî prezentă omagiile sale și-i sărută mâinile, supunându-se astfel dorinței ei care trimisese să-i spună sa nu plece mai înainte de a se fi dus s-o vadă. Regina avea- cu ea pe duce și pe marchiz și-1 primi cu multa cinste.

**Lucru pe care el ,,îl respectase întocmai".

În sfârșit, lăsându-se noaptea, amiralul își luă rămas bun de la regină și merse să doarmă în *Alhandra.*

Marți 12 martie

Azi, în vreme ce se pregătea să plece din Alhandra spre a se întoarce la bordul caravelei amiralul primi vizita unui scutier al regelui, care, în numele suveranului, îi spuse ca dacă voia să meargă în Castilia pe calea uscatului, alteța sa poruncise să i se ție tovărășie și să i se dea adăpost, cai și tot de ce ar putea avea trebuință*. În clipa în care amiralul își luă rămas bun de la scutier, acesta îi dădu un asin de călărit, și un altul îl dărui pilotului *Niñei,* care însoțea pe Columb, și amiralul adăugă că știuse că același[55] trimis al regelui încredințase pilotului un dar de 20 *espadini.* Astfel de dovezi de bunăvoință, spune amiralul, erau făcute pentru ca regele și regina Castiliei să afle de ele.

Ajunse la caravelă în timpul nopții.

[ÎNTOARCEREA LA PALOS]

Miercuri 15 martie

Azi, la orele 8, pe flux și vânt de nord-vest, amiralul ridică ancorele și întinse velele spre a se duce la Sevilla.

Joi 14 martie

Ieri, după apusul soarelui, își continuă drumul către miazăzi, și, înainte de zori, se află la Capul Sf. Vincentiu, în Portugalia Apoi naviga către răsărit spre a se duce la Saltes și naviga toată ziua pe un vânt slab până în momentul în care scrie, când trece prin fața Farului.

* Columb, foarte prevăzător, refuză oferta care ar fi putut ascunde vreo cursă.

Vineri 15 martie

Ieri, după apusul soarelui, amiralul își continuă drumul până la ziuă, pe un vânt slab, și când răsări soarele se află în fața Saltes-ului, și la ceasul amiezii pe flux intră trecând prin fața molului din Saltes până în portul de unde plecase la 3 august anul trecut*.

Și astfel el spune ca pune capăt acestei scrieri, adăugând numai că făcuse planul să se ducă, pe calea mării la Barcelona**, în care cetate fusese înștiințat că se aflau atunci regele și regina, în scopul de a le povesti pe larg, toata călătoria pe care Dumnezeu îi îngăduise s-o săvârșească, după ce i-o inspirase. Întrucât știa, și convingerea sa nu era slăbită de nici o îndoială, că divina maiestate făptuiește tot ce e bun, și că toate sunt bune, în afară de păcat, și că nu se poate închipui nici gândi vreun lucru care să nu fie de ea îngăduit. Și mai spune amiralul :

„Văd, din izbânda acestei călătorii, că Dumnezeu a întărit printr-o minune, ceea ce spun, cum se poate vedea din această scriere a mea, prin deosebitele minuni pe care el le-a săvârșit, în timpul navigației mele, precum și prin cele pe care le-a împlinit față de mine însumi, care mă aflu de atâta vreme la curtea altețelor voastre cum vrăjmășia și împotrivirea atâtor oameni de seamă ai casei voastre, care cu toții erau împotriva mea, socotind proiectul meu un vis și o amăgire. Eu sper totuși în Dumnezeu că fapta săvârșită de mine va fi cinstea cea mai mare a creștinătății și că nici o alta nu se va ridica cu ușurință alături".

Acestea sunt cuvintele de încheiere ale amiralului Don Cristóbal Colón în povestirea primei sale călătorii în Indii și a descoperirii sale[56]. El avu desigur multă dreptate, și vorbi ca un om foarte

*Adaugă Fernando Columb *(Istoria* pp. 240-242) : „Aici fu primit de întreg poporul cu procesiuni, aducând laude Domnului nostru pentru atât de mare îndurare și biruință, de la care atâta spor se aștepta, atât pentru religia creștină, cât și pentru statui regilor catolici, ținând la mare preț acei localnici faptul că amiralul, atunci când plecase de acolo întinsese velele; și că cei mai mulși și mai nobili dintre oamenii pe care el îi avea cu el erau de aici: deși mulți dintre ei, din vina lui Pinzón, se folosiseră de înșelăciuni și fuseseră nesupuși. Și se întîmplă tocmai ca atunci când amiralul ajunse la Palos, Pinzón sosise în Galicia, și voia să se ducă singur la Barcelona să vestească regilor catolici izbînda; care îi făcură cunoscut să nu vină decât împreună cu amiralul, cu care plecase spre descoperiri; lucru de care el se în durera atât de mult și fu atât de mîniat, încât se duse în patria sa cam bolnav, unde în puține zile muri de durere".

**Se duse apoi pe calea uscatului.

prevăzător și aproape ca un profet, cu toate că ființele numite oameni nu înțeleseră bunurile spirituale și trecătoare pe care Dumnezeu le dăruia Spaniei, întrucât Spania, prin ambiția și lăcomia sa, nu fu vrednică să se bucure de bunurile spirituale, în afară de câțiva puțini slujitori ai lui Dumnezeu.

NOTE REFERITOARE LA JURNALUL DE BORD

[Prima călătorie]

1. Documentul care se publică în paginile acestei cărți nu este relatarea originală a mersului evenimentelor din prima călătorie, nu este chiar jurnalul de bord scris de mâna lui Columb.

Acest document este un rezumat după copia, originalului pierdut, rezumat alcătuit la jumătatea secolului al XVI-lea de Bartolomé de Las Casas (1475-1566), cel mai mare istoric-cronicar spaniol al acelui timp și luptător neîmblânzit pentru eliberarea indienilor din robie.

Despre *Jurnal* s-a scris mult și zeci de cercetători au încercat să se descurce în istoria neclară a acestui document - una dintre cele mai importante surse istorice din epoca marilor descoperiri. Nu o dată s-au exprimat îndoieli cu privire la faptul că autorul *Jurnalului* ar fi Columb. Între 1930 și 1940 argentinianul Cárbia, animat de o ură furibundă împotriva admirabilului umanist Las Casas a aplicat procedeele obișnuite ale istoricilor burghezi de a-și ponegri adversarul, și neavând pentru aceasta nici un fel de dovezi convingătoare, a declarat că „Jurnalul" este un fals ieșit de sub pana lui Las Casas, Polemica fierbinte începută în urma „demascărilor" lui Cárbia a continuat câțiva ani și a contribuit într-o foarte mică măsură la rezolvarea problemelor discutabile legate de proveniența copiei *Jurnalului* lui Las Casas. Fără a intra în esența acestei discuții, e totuși necesar să observăm că pentru a aprecia importanța documentului publicat trebuie să lămurim în primul rând dacă

Columb a ținut jurnale de bord amănunțite în timpul primei călătorii, precum și a celor care au urmat.

După mărturia aceluiași Las Casas, Columb, plecând în primăvara anului 1493 din Barcelona la Sevilla pentru pregătirea celei dc-a doua expediții, a lăsat perechii regale cartea în care erau descrise în amănunt drumul lui în „Indii" și descoperirile făcute în țara de dincolo de mări. Scrisorile adresate de Fernando și Isabela lui Columb confirmă acest fapt. La 1 iunie 1493 regele și regina i-au trimis lui Columb o scrisoare în care se află următorul pasaj: „...Ați spus că aveți nevoie de cartea pe care ați lăsat-o aici (adică regilor), și că trebuie să se facă o copie după ea și că această copie să v-o trimitem. Așa se va și face, conform cu recomandarea făcută de noi lui Don Juan de Fonseca". Într-o altă scrisoare din 5 septembrie 1493, regina anunță amiralului trimiterea acestei copii, iar într-o altă scrisoare cu aceeași dată, Fernando și Isabela arată că: „...noi și nimeni altcineva în afară de noi nu a răsfoit cartea pe care ne-ați lăsat-o. Și cu cât vorbim mat mult despre ea cu atât mai mult ne încredințăm de marea însemnătate a expediției d-voastră, de ale cărei amănunte știți mai mult decât orice muritor. Să dea Domnul ca viitorul să fie la înălțimea trecutului. Iar pentru a înțelege mai bine cartea d-voastră trebuie să știm gradele (adică coordonatele) pe care sunt așezate insulele și pământurile pe care veți trebui să le descoperiți (este vorba despre o nouă călătorie, cea de-a doua) și gradele drumului pe care veți merge pentru binele nostru..."

După toate probabilitățile, aici este vorba despre descrierea amănunțită a primei călătorii la care, așa cum apare din textul scrisorilor menționate, cât și din scrisoarea perechii regale din 18 august 1493, Columb nu a adăugat totuși hărți cu indicarea drumului.

În arhiva portugheză Torre de Tombo se păstrează scrisoarea cunoscutului om de stat portughez Duarte d'Almeida către regele Juan al IlI-lea din 30 noiembrie 1554, în care d'Almeida arată că nepotul lui Cristofor Columb, Luis, are o carte scrisă de amiralul însuși, despre „Demarcația mărilor și a oceanelor" Deoarece la tratativele din 1494 din Tordesillas, castilienii, marcând linia de demarcație se sprijineau pe datele noilor descoperiri ale lui Columb,

PRIMA CĂLĂTORIE A LUI CRISTOFOR COLUMB.

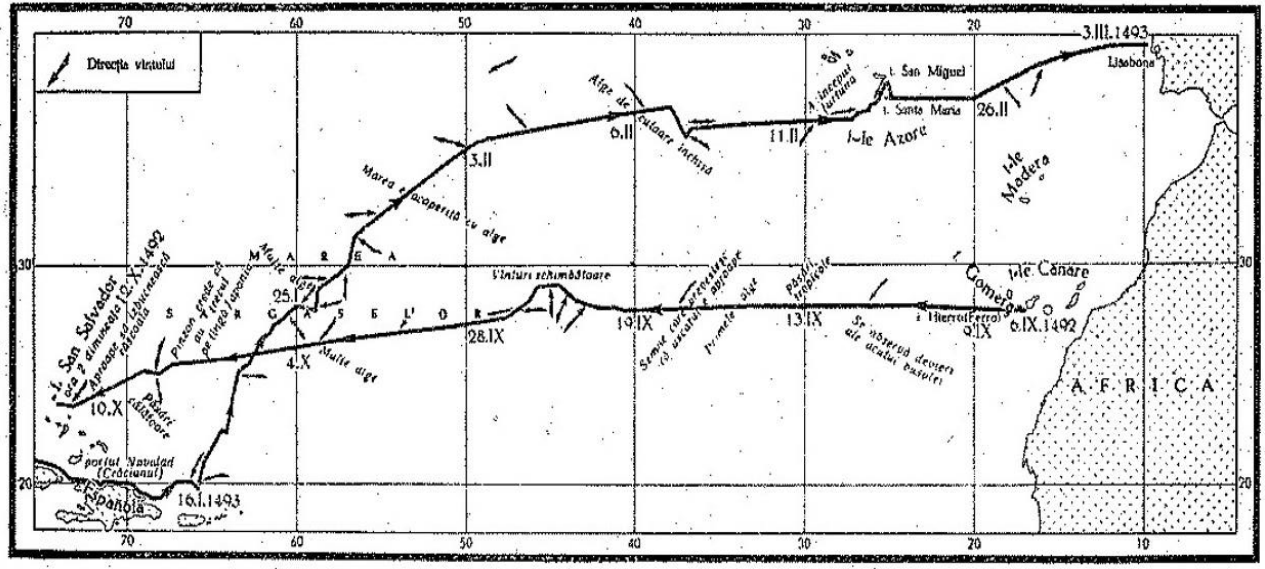

putem presupune că acea carte pe care o menționează d'Almeida, era jurnalul primei călătorii. În sprijinul acestei afirmații vine și un alt document, foarte curios, licența dată do Carol al V-lea în 9 martie 1554; conform acestei licențe, i se îngăduie lui Don Luis să publice o carte scrisă la timpul ei de Cristofor Columb, în care „se povestește despre lucruri foarte însemnate, care merită să fie cunoscute de toți; și pentru a nu da uitării începutul atât de glorios al unui asemenea eveniment cum a fost descoperirea tuturor Indiilor, Mării Oceanice, va fi drept să se tipărească această carte".

În februarie 1502 Columb însuși arăta în scrisoarea adresată papei Alexandru al Vl-lea : „Se va bucura și va afla împăcare sufletul meu dacă voi putea acum în sfârșit să apar în fața Prea Sfinției Voastre cu scrierea mea *(my escrytura)* care este făcută de mine în forma și după maniera însemnărilor lut Cesar; și eu continui să o țin din prima zi și până azi când am aflat că în numele Sfintei Treimi trebuie să întreprând o nouă călătorie".

Fernando Columb, fiul vestitului navigator, scrie în *Istoria vieții amiralului* (trebuie, de altfel, să notăm că există îndoieli, și nu lipsite de temei, cu privire la calitatea de autor a lui Fernando Columb) atunci când descrie ieșirea corăbiilor din Palos la 3 august 1492, că din momentul plecării amiralul „a descris în modul cel mai amănunțit de la o zi la alta, tot ce se întâmpla în timpul călătoriei și în special vânturile care suflau și sub ce vele și curenți navigau corăbiile, și tot ce vedea în drumul său: păsări, pești și orice era demn de menționat. El avea totdeauna obiceiul să procedeze astfel în cele patru călătorii (ale sale) întreprinse din Castilia în Indii".

Și Las Casas și Fernando Columb fac o descriere amănunțită a drumului lui Columb și se referă la jurnalele de bord pe care le aveau la dispoziție. Astfel, chiar dacă nu am ține scama de mărturia lui Fernando Columb - persoană părtinitoare - și a lui Las Casas, ale cărui păreri, după cum vom vedea mai departe, nu pot fi considerate pe deplin obiective, e greu să ne îndoim că exista o descriere a primei călătorii, care aparținea chiar lui Columb.

Dar în ce măsura corespunde originalului rezumatul făcut de Las

Casas după copie? Pentru a răspunde la această întrebare trebuie să cunoaștem caracterul activității „coautorului" Jurnalului, — al Iui Las Casas, om în care temperamentul pătimaș al luptătorului înăbușea totdeauna, tendința de a descrie obiectiv un eveniment istoric sau altul. Las Cașas a dus timp de o jumătate
de veac lupta pentru eliberarea indienilor de sub jugul spaniolilor proprietari de sclavi. Fiecare frază din numeroasele lui pamflete, scrise într-o limbă grea și încurcată, semăna cu o piatră neșlefuită aruncată împotriva dușmanului. Acest luptător neostenit a trecut de 13 ori oceanul apărând când pe coastele Españolei sau ale Mexicului, când întorcându-se din nou în Castilia, unde se ocupă cu o uluitoare perseverență de realizarea proiectelor și planurilor sale. Era cunoscut de curtea spaniolă și de regele-împărat Carol I (V). Era văzut în cancelariile Consiliului Indiilor și în tribunale, și pe catedrele universitare unde se ridica cu cuvîntări demascatoare și ducea dispute pătimașe cu numeroșii săi adversari. Spania nu cunoscuse până atunci cărți atât de pline de indignare și de furie ca renumita scriere a lui Las Cssas *Scurtă relatare a distrugerii indiilor* (1542) unde era vorba despre cruzimile monstruoase săvârșite de conchistadorii spanioli Lumea Nouă, unde se înfiera sistemul infam de exploatare a indienilor. Dar Las Casas, chiar în cele mai pătimașe pamflete ale sale, care demascau cu asprime practica descoperirilor și cuceririlor spaniole, rămânea totdeauna fiul supus al bisericii și zelos în urmărirea „credinței adevărate".
Om al țării și al timpului său, el respecta dogma catolică consfințită de veacuri și credea fanatic în dumnezeul catolic. Exaltarea religioasă îl caracteriza în aceeași măsură ca și ura împotriva exterminatorilor și asupritorilor indienilor, și el îi amenința cu judecata lui Dumnezeu pe acei care „cu crucea în mînă și cu setea nepotolită de aur în inimă" distrugeau și pustiau în numele lui Dumnezeu pământurile nou descoperite.

Putem înțelege atitudinea lui Las Casas față, de unul sau altul din evenimentele trecutului apropiat numai apreciind aceste particularități profund contradictorii ale concepției lui despre lume. În afară de aceasta, trebuie să avem în vedere faptul că Las Casas era

strâns legat de familia lui Columb și considera că în procesul pe care moștenitorii amiralului l-au dus împotriva coroanei spaniole drepturile morale erau de partea reclamanților - copiii și nepoții primului amiral al Mării Oceanice.

Las Casas a manifestat totdeauna un interes neobișnuit pentru Columb. Figura amiralului, descoperitor de pământuri noi, umilit și respins de regi, atrăgea atenția lui Las Casas, și în primul rând pentru că acordând o însemnătate divină ideii și cauzei lui Columb, zugrăvindu-l în hainele unui mesager ceresc, el putea, opunându-i amiralului pe toți conchistadorii care au urmat, să realizeze cu ușurință efectul de care avea nevoie în pamfletele sale.

Columb era, după părerea lui Las Casas, o unealtă a providenței. Căutătorii lacomi de câștig ușor care se îndreptau înspre Lumea Nouă, pe calea descoperită de Columb, călcau în noroi ramura păcii și crucea cu care, chipurile, amiralul plecase să descopere „Indiile". Las Casas era gata să uite trăsăturile caracteristice de obișnuit cavaler al acumulării primitive, trăsături care apar în fiecare rând al propriilor scrieri ale amiralului. Minat de dorința de a duce la un sfârșit logic opoziția plină de efect între amiralul „purtător de Dumnezeu" și conchistadorii „ca niște vite", Las Casas a prelucrat materialele lui Columb în arhivele familiale ale urmașilor, și mâna neîmblânzitului „mare apărător al indienilor" se simte în multe locuri din *Jurnal.* Faptul acesta apare cel mal clar în prologul *Jurnalului* și mai ales în acea parte a lui în care este vorba despre Marele Han.

Versiunea despre Marele Han se găsește la Fernando Columb, Bernaldez și Martir. Este foarte posibil ca în timpul tratativelor preliminare duse de Columb cu regele și regina să se fi vorbit despre pământurile și popoarele împăraților mongoli ai „Chinei". (În Europa apuseană nu se știa că trecuse mai bine de un veac de când marii hani mongoli pierduseră puterea asupra Chinei).

Dar e mai mult decât îndoielnic ca, expunând istoria acestor tratative, Columb să-și fi îngăduit aluzii veninoase la indiferența scaunului papal față de trecerea la creștinism a popoarelor de altă credință. Și acest atac pur polemic, precum și formularea' însăși a

sarcinilor de trecere la creștinism a supușilor Marelui Han sunt expuse în stilul pamfletelor lui Las Casas.

În literatura „columbiană" a stârnit multe discuții problema caracterului izvoarelor din care Columb a putut căpăta informații cu privire la Matele Han și la țara lui. Se indicau scrisoarea lui Toscanelli către portughezul Martins și epistola îndoielnică a aceluiași Toscanelli către Columb însuși, cât și operele unor alți autori, din veacurile 13, 14 și 15, printre care și *Cartea lui Marco Polo* (Milionul). Dar în prologul *Jurnalului* nu se vorbește nimic nici despre bogățiile de basm ale Marelui Han, nici despre minunatele orașe și biserici de pe pământurile lui, nici despre aurul, pietrele scumpe și mărgăritarele „Chinei" și ale „Indiilor". Or toți acești autori dau tablouri strălucitoare și ademenitoare ale „celor mai bogate" țări din Orient.

Toată concepția despre lume a lui Columb era determinată de patima năvalnică pentru îmbogățire. De cât patos autentic sunt pline rândurile din scrisoarea către Santángel și Sánchez în care descrie adevăratele și imaginarele bogății ale pământurilor nou descoperite! Iar în prolog nu se spune nimic despre avantajele reale, perceptibile, legate de îndeplinirea cu succes a misiunii în fața Marelui Han, deși, firește că în tratativele cu Isabela și Fernando, care nu cheltuiau nici un ban degeaba, problema viitoarelor câștiguri trebuie să fi jucat un rol mult mai mare decât proiectele fantastice de mântuire a sufletelor păgâne. Astfel că este puțin probabil ca prologul, care se încheie cu un final în maniera și stilul lui Las Casas, să fi fost scris de Columb.

În însuși textul *Jurnalului* sunt urme evidente ale muncii „constant îndreptate spre un anumit țel" al redactorului. Faptul acesta îți sare în ochi când compari *Jurnalul* cu alte izvoare care descriu prima călătorie a lui Columb. În *Jurnal* sunt multe omisiuni sau intercalări care în mod sigur nu aparțin lui Columb. E greu de pildă să presupunem că în textul original al *Jurnalului* nu era cuprinsă instrucțiunea dată de Columb comandantului de corăbii la plecarea din insulele Canare. Fernando Columb în *Istoria vieții amiralului* și Las Casas .în *Istoria Indiilor* menționează această instrucțiune. Fernando Columb scrie ca în instrucțiune se arăta că navele trebuiau

să întâlnească pământ cam la 750 leghe la apus de insulele Canare. În copiile-rezumat, în notițele referitoare la sfârșitul lui septembrie, începutul lui octombrie și februarie 1493, abia se menționează starea de spirit a comandanților de nave, deși alte izvoare ne vorbesc despre tulburările serioase de la bord, iar în materialele procesului intentat de moștenitorii lui Columb coroanei spaniole, există mărturii (în interogatoriile procurorilor regali) despre răzvrătirea care cu greu nu s-a întins peste tot, chipurile, potolită de Martin Alonso Pinzón.

În caracterizarea populației băștinașe din Cuba și Española, caracterizare făcuta în *Jurnal,* se observă asemănarea cu descrierile analoge făcute de Las Casas și în alte lucrări ale sale. În *Jurnal* se subliniază tot timpul atitudinea omenoasă a lui Columb față de indienii trăsătură care nu-i aparținea de loc amiralului. Uneori, stilul notițelor scrise, la persoana I (adică de către Columb) pare suspect de asemănător cu stilul lui Las Casas însuși, deși în majoritatea cazurilor, particularitățile caracteristice ale amiralului corespund exact limbii celorlalte documente atribuite lui Columb. În general trebuie să notăm că *Jurnalul* nu trebuie cercetat ca o notare *autentică,* a evenimentelor din prima călătorie. Îl putem considera mai curând ca o *prelucrare* a documentului original în care se păstra pe deplin țesătura inițială. Pe ea imaginația bogată a lui Las Casas a țesut modele care nu aparțin originalului.

„Jurnalul" a fost prima oară publicat de istoricul-arhivist spaniol Navaerete în: „Colleccion de los viages y descubrimientos", și de atunci a fost de mai multe ori reeditat în limba spaniolă și în traducere.

2. Alhambra (in limba arabă *chelat-al-hamraa* - castel frumos) - este o cetate din Granada, în partea sud-estică a orașului, construită pe o stâncă între râurile Darro și Genil. Zidurile Alhambrei, lungi de 3,5 km, cu turnuri de pază înalte și grațioase, înconjură un întreg oraș de palate șt moschee. Deosebit de frumos este palatul construit în secolul al XIII-lea. - XlV-lea în partea de nord a Alhambrei cu renumitele sale galerii și curți interioare *(patios).* Curtea reginelor și

curtea mirtului sunt considerate pe drept cuvânt capodopere neîntrecute în ultima perioadă a arhitecturii maure (arabo-spaniole).

3. Granada, ultimul bastion al maurilor din Peninsula Iberică, a fost cucerită de spanioli la 2 ianuarie 1492. Cu luarea Granadei s-au încheiat războaiele de opt veacuri cunoscute sub numele de „reconquista" (recucerirea pământurilor spaniole de la mauri). Regele Granadei a predat orașul în condițiile capitulării și Fernando și Isabela au întărit cu semnăturile lor tratatul care le garanta maurilor inviolabilitatea, personală și libertatea cultului musulman. După nouă ani tratatul a fost încălcat în mod perfid și populația maură a orașului a cunoscut din plin mâna grea a regilor „catolici". Sub amenințarea execuției, torturilor și a izgonirii, maurii au început să fie constrînși să treacă la creștinism. Dar cei care adoptau noua credință (moriscii) continuau să fie supuși unor persecuții nemaiauzite.

Biserica aprinsese sentimentul dușmăniei religioase și naționale, dorind să „purifice" Spania cu orice mijloace de morisci și să pună mâna pe pământurile și bogățiile lor. Nu o dată s-au ridicat moriscii împotriva jugului asupritor. Filip al II-lea a înăbușit cu o cruzime de necrezut răscoala morisciior (1568-1571) de la Alpujarra, iar între 1609 șt 1610 toți moriscii care trăiau în Spania au fost goniți din țară, averea și proprietățile lor fiind luate de aristocrația spaniolă, de mănăstiri, de ordinele bisericești și de magnații bisericii.

4. Titlul de Mare Han a fost purtat de urmașii lui Gingis-Han șt anume în descendența unuia dintre nepoții lui, Monke, căruia i-a revenit, după multe războaie interne, puterea asupra necuprinselor stăpâniri mongole. Marco Polo, care a parcurs de, la un capăt la altul toate pămînțurjle Asiei supuse de mongoli, a vizitat curtea unuia dintre marii hani, Hubylai (1259-1294). în secolul al XIII-lea și în prima jumătate a secolului ăl XlV-lea marii hani conduceau un teritoriu gigantic care se întindea de la Marea Galbenă până la Tigru.

În secolul al XlV-lea împărăția marilor hani s-a împărțit într-o mulțime de stăpâniri feudale independente. Asia medie, în ultimul pătrar al acestui veac a fost, centrul din care și-a început cuceririle norocosul conducător militar Țimur Lenk (Tamerlan) (1336-1405), al cărui imperiu s-a dovedit a fi totuși foarte temporar. Europa apuseană a cunoscut țările marilor hani din descrierile lui Plano Carpini, Rubruqui și Marco Polo, precum și din însemnările aventurierului și falsificatorului literar, cavalerul John Mandeville, care a creat o carte pasionantă și plină de legende din materialele călătoriilor adevărate în țările din Asia orientală și sudică. Ea s-a bucurat de o uriașă popularitate în secolul al XlV-lea și al XV-lea.

La începutul secolului al XV-lea Castilia a încercat să intre în relații directe cu răsăritul. Solul regelui Henric al III-lea, Clayijo, a fost trimis la Timur Lenk, dar a ajuns la Samarcand când înspăimântătorul cuceritor nu mat era pe lume. Clavijo a lăsat un „ghid", în care a descris călătoria din Castilia în Asia medie.

5. Evreii au fost goniți din Spania prin ordinul lui Fernando și al Isabelei din 30 martie 1492. Astfel, fie Las Casas, fie Columb, fac o greșeală când spun că poruncile perechii regale fuseseră date în *ianuarie,* 1492, *după ce* evreii fuseseră goniți. Tratativele duse de Columb cu Fernando și Isabela s-au încheiat la 17 aprilie cu semnarea convenției (capitulației). E evident că nu este vorba de luna ianuarie, ci de aprilie.

6. Insulele Canare, cunoscute încă de pe vremea romanilor, au fost a doua oară descoperite de europeni între secolele al III-lea și al XlV-lea. Amândouă statele iberice au manifestat interes pentru acest mic arhipelag care se afla la punctul de plecare al noilor drumuri comerciale. La începutul secolului al XV-lea, pe una din insulele orientale ale arhipelagului - Lanzarote - s-a stabilit un aventurier normand, Béthencourt, care s-a declarat vasal al regelui Castiliei. Mai târziu, în decursul secolului al XV-lea, insulele Lanzarote, Gomera și Gran Canaria se aflau în stăpânirea castilienilor, care au

condamnat cu o cruzime bestială la exterminate și la moarte populația băștinașă a insulelor, pe guanei. Insulele apusene, Hierro și Tenerife au fost cucerite de Castilia între anii 1493 și 1512. Insulele Canare au fost mărul discordiei între cele două forțe concurente, Spania și Portugalia. Portughezii, care în prima jumătate a secolului al XV-lea, puseseră bazele drumului către Guineea și care erau interesați în stăpânirea tuturor insulelor de pe coastele apusene ale Africei, au încercat nu o singură dată să pună mâna pe arhipelagul Canaretor. După acordul portughezo-castilian din 1479, confirmat de papă în 1481 (acordul de la Alcaçovas și Bula papală Aeterni Regis) insulele Canare rămâneau în stăpânirea Castiliei. Importanța lor pentru înfăptuirea expediției concepută de Columb a fost foarte mare. Faptul că plecând la drum către coastele unor țări necunoscute, corăbiile lor se puteau baza pe acest grup de insule, plasat departe în Atlantic, a contribuit în mare măsură la succesul expediției lui Columb.

7. Calculul carturilor în timpul lui Columb se făcea după sistemul la baza căruia se afla roza vânturilor, cu următoarele indicații: carturile complete erau numite „vânturi", jumătățile și sferturile de cart aveau denumirile corespunzătoare de „semivânturi" și „sferturi de vânturi", sau, pur și simplu, „sferturi". Astfel, pe cadranul compasului de care se folosea Columb, fiecărui „vânt" îi corespundeau 45°, semivântului -22,5° și „sfertului" -11°,l/4 grade. Când Columb scrie că a luat drumul - vest la sud-vest, aceasta înseamnă că a pus capul către apus, cu un sfert de cart către sud-vest.

Navigația de la Palos la insulele Canare i-a luat lui Coiumb șase zile. Deobicei, corăbiile spaniole acopereau distanța între 1050-1100 km care despărțea porturile andaluze de Gran Canaria și Lanzarote în 7-9 zile. Partea din Oceanul Atlantic. Între coastele Spaniei și insulele Canare era numită în secolul al XV-lea Golful Iepelor (Golfo de las Yeguas), deoarece pe corăbiile castiliene care duceau vite pe insulele Canare mureau multe iepe pe drum.

8. Legendele despre insulele misterioase din Oceanul Atlantic au tulburat imaginația europenilor din vechime. În secolele al XIII-lea și al XIV-lea au apărut pe hărțile lumii, în diferite puncte ale Oceanului Atlantic, fie aproape de ecuator, fie la apus de insulele Azore, fie pe paralela Irlandei, insule misterioase, asupra cărora circulau tot felul de legende. Cele mai vii și persistente erau miturile referitoare la insula înflorită Antila, la insula Sf. Brandan și la arhipelagul Celor 7 orașe. Pe globul terestru al lui Martin Behaim din 1492, insula Sf. Brandan e arătată aproape de ecuator la 54° longitudine vestică, Antila e plasată puțin mai la nord de tropicul Racului, la jumătatea drumului între insulele Azore și regiunea la care sunt marcate pe hărțile noastre Antilele mici. În secolul al XV-lea spaniolii și portughezii brăzdau apele Atlanticului în apropierea insulelor Canare, arhipelagului Azorelor și al Maderei în căutarea acestor insule legendare. Ei au continuat să le caute multă vreme după descoperirea Americii, în secolele XVI, XVII și XVIII. Chiar și în timpul nostru, pescarii bătrâni de pe Gomera și Hierro cred în existența insulei Sf. Brandan, care, când se ridică din adâncurilc oceanului la suprafața, mării, când se cufundă din nou. Sunt foarte curioase pasajele - *Jurnalului,*- în care se menționează întâlnirea lui Columb cu marinari care, chipurile, mergeau către insulele misterioase. Fără îndoială că Columb, cât a trăit la Lisabona s-a întâlnit cu marinari portughezi care navigaseră prin diferite părți ale oceanului. El a putut auzi ecouri ale veștilor despre aceste drumuri la Lisabona sau pe insulele Azore.

9. (Ciuda regelui Portugaliei că amiralul a plecat în Castilia). E greu de spus întrucât e demn de crezare acest zvon. E neîndoielnic doar că regele Joõo al II-lea urmărea cu atenție toate expedițiile maritime spaniole, temându-se ca Fernando și Isabela să nu calce condițiile acordului de la Alcaçovas, conform căruia apele Atlanticului la sud de insulele Canare erau recunoscute accesibile numai pentru corăbiile portugheze. E posibil ca în insulele Canare, să fi fost trimisă o escadră portugheză cu sarcina de a-1 urmări pe Columb, Dar portughezii ar fi sancționat corăbiile castiliene probabil

numai în cazul în care acestea din urmă s-ar fi îndreptat către țărmurile Capului Verde sau Guineei.

10. Fenomenele declinației magnetice erau cunoscute și în Europa și în țările Asiei răsăritene cu mult înaintea călătoriei lui Columb. S-au păstrat numeroase mărturii din secolul al XlII-lea care vorbesc destul de convingător despre acest fapt. Astfel, nu i se poate atribui lui Columb cinstea de a fi descoperit declinația magnetică. E totuși probabil ca până la primul drum al lui Columb să nu fi fost cunoscută în Europa declinația magnetică vestică. Peste tot pe unde umblaseră navigatorii europeni până atunci, declinația magnetică era estică. Sunt interesante observațiile lui Columb cu privire la Steaua Polară. Aceasta era pentru navigatorii de pe acele timpuri singurul punct cu care își puteau verifica corectitudinea acului magnetic. Un fenomen neobișnuit - devierea acului magnetic către vest - l-a făcut pe Columb să se îndoiască de constanța comportării Stelei Polare. Tocmai de aceea amiralul, chiar spune că lui i se pare că nu acul compasului, ci Steaua Polară se mișcă.

11. La 16 septembrie Columb a intrat în Marea Sargaselor - parte din Oceanul Atlantic între insulele Bermude, arhipelagul Antilelor șt arhipelagul Azorelor, care a luat această denumire de la marea cantitate de alge brune care plutesc pe ea. Acestea sunt plante vivace, lungi. (până la 4-6 și chiar 10 m. lungime) adeseori cu o formă puternic ramificată. Ramurile laterale în formă de frunze amintesc mlădițele tulpinelor de plante înalte. „Marea Sargaselor“ ocupă în Oceanul Atlantic o suprafață uriașă. Apele, ei au o mare salinitate și o culoare albastră curată. Această mare e cuprinsă în inelul închis al curenților din Atlantic: Golfstream, al Canarelor și nord-ecuatorial. Ceea ce Columb lua drept fructe nu erau altceva decât niște bășici pline de aer care le îngăduie algelor să se țină la suprafață.

12. Columb și tovarașii lui de drum, cuprinși de dorința de a vedea cât mai repede pământ (iar Columb presupunea că va întâlni pământ la 750 leghe de insulele Canare), erau înclinați să considere orice semn că un indiciu sigur de apropierea uscatului. Desele menționări ale acestor indicii sunt o mărturie a tulburării amiralului.

Totuși nici, pescărușii, nici fregatele, nici balenele, nici norii de furtună nu pot servi ca indicii de apropierea uscatului. După cum se știe, balene și fregate se întâlnesc în Largul mării, la sute și mii de kilometri de coastă. De asemenea nu constituie un indiciu de uscat „ierburile" observate de marinari în mare cu 26 de zile înainte de descoperirea primului pământ din „Indii". Aceste „ierburi" erau algele din Marea Sargaselor. Columb a observat adevăratele indicii de pământ doar în ajunul descoperirii insulei Guanahani; între 8 și 11 octombrie.

13. Aprecierea distanțelor parcurse, așa cum apare în *Jurnal,* a constituit de mult o piedică pentru toți cercetătorii. În primul rând este neclar care e echivalentul „leghei" - unitate, de măsură, adoptată de Columb. Însuși Columb observă deseori că leghea e egală cu 4 mile italiene. În acest caz lungimea leghei trebuie să fie de 1481 X 4 = 5924 m. Totuși, dacă adoptăm această unitate la baza calculului distanțelor parcurse de Columb în prima călătorie, apoi se dovedește că distanțele arătate în *Jurnal* depășesc cel puțin cu 8-10% pe cele reale. Unii cercetători presupun că o leghe era egală cu patru mile italiene, iar că cea mai mică mărime posibilă e de 4 392 m. Se înțelege că este imposibil să restabilim adevărata valoare a unității de lungime adoptate de Columb, deoarece traseul parcurs de Columb în primul drum poate fi marcat doar aproximativ, deci este greu de calculat cât era de aproape de adevăr aprecierea distanței acoperite de nave din insulele Canare până la Española.

14. În *Jurnal,* atât în această notiță, cât și în notița din 14 februarie 1493, se găsesc doar observații fugare și neclare despre starea de spirit a echipajelor de pe corăbii, dar în materialele litigiului coroanei cu urmașii lui Columb sunt mărturisiri ale participanților la prima călătorie, mărturisiri făcute procurorului regal, în care sunt expuse foarte amănunțit evenimentele tulburătoare care au avut loc pe nave. Valoarea acestor indicații este însă foarte redusă, întrucât coroana, în tendința de a micșora meritele lui Columb și de a-i atribui lui Pinzon onoarea de a fi descoperit noile pământuri, i-a „orientat" pe martori într-o anumită direcție. Materialele acestui conflict

creează versiunea despre tulburările serioase pe corăbii, provocate de faptul că comandanții de nave erau nemulțumiți de Columb și insistau să se întoarcă în Castilia. Pinzón ar fi preântâmpinat, chipurile, o revoltă deschisă, convingându-i pe marinari că pământul căutat e aproape, O altă versiune aduce Las Casas în *Istoria Indiilor.* Las Casas scrie: „Pe măsură ce Dumnezeu dădea marinarilor mereu mai multe și mai multe semne clare care indicau apropierea pământului, nerăbdarea și inconsecvența creșteau din ce în ce și ei se frământau mai mult împotriva lui Columb. Și zi și noapte toți cei care vegheau nu încetau nici un moment să cârtească, și toți cei care puteau să comunice unul cu altul, se adunau discutând cum se pot întoarce la Castilia. Oamenii spuneau că ar fi o nebunie și o sinucidere sa-și rișteviața pentru a da urmare ideilor nebunești ale unui străin, gata să întâmpine moartea, doar ca să devină un mare domn, și (de aceea) se găsea într-o situație atât de grea ca cea în care se află acum și el și ei toți.

Și că el a înșelat o mulțime de lume, mai ales, când, opunându-se oamenilor mari și învățați, a luptat pentru intreprinderea lui, sau, mai exact vorbind, pentru aiurelile lui, care erau și prețuite drept deșertăciune și nebunie, și când spunea că pentru îndeplinirea lor este destul să mergi până în locurile unde n-a mai fost niciodată până acum și nu se încumeta nimeni să meargă... unii mergeau chiar mai departe spunând că cel mai bun lucru ar fi să-l arunce în mare dacă se va încăpățâna să meargă înainte și apoi să declare că el căzuse în mare când determinase înălțimea Stelei Polare cu cadrantul sau astrolabul; căci, deoarece era străin, se vor găsi puțini oameni sau chiar nici unul care să tragă la răspundere pe cei care ar fi îngăduit un asemenea fapt, dar se vor găsi nesfârșit de mulți care vor confirma că un asemena sfârșit îi fusese pregătit de Dumnezeu și că îl meritase prin cutezanța lui. În asemenea convorbiri și altele la fel își petreceau vremea marinarii. Și astfel vorbeau ei toată ziua și toată noaptea. Și în toate acestea erau părtași Pinzón-ii, comandanții și conducătorii oamenilor, căci toți ceilalți marinari erau născuți și locuitori din Palos șt Moguer, și se adresau cu toții Pinzón-ilor și se văicăreau

împreună cu Pinzón-ii...."

Mai departe, Las Casas arată că Columb, observând starea de spirit a echipajului s-a purtat cu multă stăpânire de sine și curaj realizîndu-și cu perseverență planul.

15. „Cu coada bifurcată" *(rabiborcado).* Fregată - pasăre de pe coastele oceanelor, la tropice, cu un cioc scurt încovoiat, cu aripi lungi și puternice, și cu coada bifurcată în forma literei V. Aceste pasări nu constituie un indiciu de pământ, deoarece ele pot zbura la 100 km departe de coastă.

16. Roatele din spate *(guardas* - *stelele* α și β din constelația Carului mare sau Ursei mari). Aceste stele, rotindu-se în jurul Stelei Polare descriu în 24 ore un cerc întreg. În timpul lui Columb se știa că aceste stele, în cursul unui an, îți schimbă poziția în raport cu Steaua Polară astfel încât la începutul lunii mai, la miezul nopții, ele se află exact sub aceasta. La începutul lunii februarie, la aceeași oră, sunt așezate la 90° spre răsărit, la începutul lui noiembrie ocupă o poziție opusă celei din mai, iar prima zi din august se află cu 90° la apus de poziția din luna mai. Astfel, navigatorii, știind dinainte în ce poziție, în raport cu Steaua Polară, se vor găsi la miezul nopții, la orice dată, stelele α și β, puteau calcula după ele timpul, ținând seama că în 24 de ore aceste stele descriu o circumferință completă și că prin urmare într-o oră, ca șt acul unui ceasornic, descriu un arc de 15°. În cele ce urmează se arată o diagramă cu ajutorul căreia se determina timpul. Diagrama avea aspectul unul cerc cu silueta unui om în centru. Pe pieptul siluetei, exact în centrul geometric al cercului, era reprezentată Steaua Polară. Pe circumferință, prin segmente egale, de 45° (acest segment se numea linie) erau așezate pozițiile roților din spate, în diferite anotimpuri, la miezul nopții. De la Steaua Polară la fiecare din aceste poziții mergeau raze radiale care întretăiau capul, mâinile și picioarele siluetei omenești.

După părțile corpului care erau întretăiate de liniile radiale, erau denumite și pozițiile roților din spate într-un anotimp sau altul.

Un exemplu de determinarea timpului după stelele α și β este

dat în notița Jurnalului din 30 septembrie. La 30 septembrie, la miezul nopții, aceste stele trebuiau să se găsească pe o linie (adică la 45°) mai jos.decât mâna (vezi diagrama) dreaptă (de apus) Columb observă că seara ele se găseau la mâna dreaptă, iar în zori cu o linie mai jos de mâna stângă și că în timpul nopții parcurgeau trei linii. Prin urmare, prima observație a lui Columb se raportează la ora 9 seara, a doua la ora 6 dimineața, deoarece tocmai în acest interval de timp, stelele α și β se puteau muta cu trei linii, adică 135°.

După Steaua Polară, în timpul nopții, și după ceasurile de soare în timpul zilei, navigatorii puteau determina timpul locului, iar asemenea precizări le erau necesare în practica zilnică a navigației.

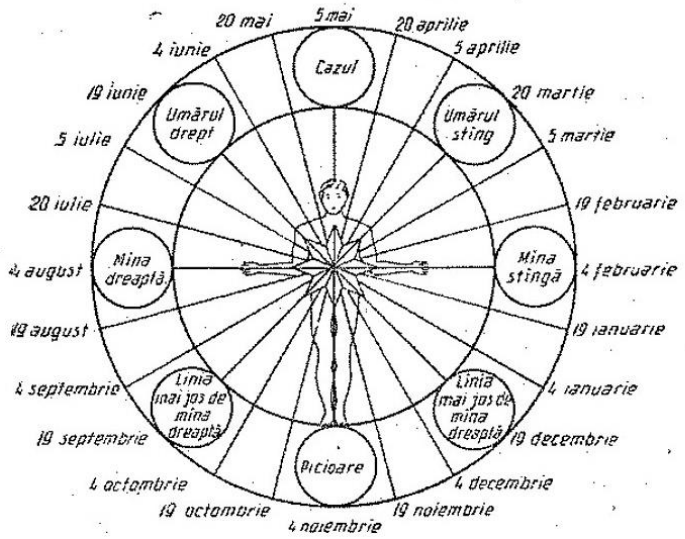

17. Cipangu (Japonia) după M. Polo la 1500 li (leghe chinezești) de țărmul Chinei.

18. Cuvântul spaniol *escribano* desemnează și pe copist și pe notar. În traducere literală *escribano* înseamnă „cel care scrie" *(escribir* — a scrie). Pe navele lui Columb escribanul era notar și principala lui atribuție consta în legalizarea actelor pentru luarea în stăpânire a pământurilor nou descoperite pentru regii Spaniei.

19. Aici este vorba despre băștinașii insulelor Canare - guanci. În secolul al XV-lea guancii populau toate insulele mari din acest grup. Judecând după informațiile sărace ale europenilor care vizitaseră în timpul acesta insulele Canare, guancii vorbeau diferite dialecte, înrudire cu limbile berbere contemporane din Africa nord-vestică. Ca figură, ei se deosebeau totuși de berberi și antropologii sunt înclinați să le acorde o origine veche europeană mai degrabă decât africană. Guancii din Gran Canada și Fuenteventura cunoșteau roata olarului. Ei lucrau pământul cu săpăliga și creșteau capre. Pe Gomera și pe Palma, guancii aveau un nivel de trai mai scăzut, Orânduirea gentilică era caracteristică pentru toate triburile care populau insulele Canare. Cronicarii castilieni afirmă că în insulele estice din grupul Canarelor, existau sate cu „regi" și împărțiri în pături sociale. E cel mai probabil ca aceste „state" să fi fost confederații de triburi conduse de consiliile căpeteniilor de ginți. Guancii s-au împotrivit eroic cuceritorilor castilieni. Timp de o sută de ani guancii au dus o luptă inegală cu detașamentele de năvălitori înarmați până în dinți. În cele din urmă, cea mai mare partea locuitorilor de pe insule au fost uciși. Columb se referea de mai multe ori la locuitorii băștinași din insulele Canare. În scrisoarea către Fernando și Isabela în care face o dare de seamă a celei de-a treia călătorii a sa, compară pe indienii de pe insula Trinidad cu guancii.

20. Fernandina - insulă în grupul insulelor Bahame, numită astfel în cinstea regelui Fernando. Denumirea contemporană este Long-lsland (Insula lungă).

21. După toate probabilitățile e vorba de tutun.

22. „Plase de bumbac" - hamace.

23. Greșeală în textul *Jurnalului.* Pe nici una din corăbii nu exista un maistru cu numele de Diego. E probabil că se referă la Diego Lorenzo - contra maistru pe *Niña.*

24. Pliniu (Pliniu cel Bătrân) - Calus Plinius Secundus (24-79) autorul *Istoriei naturale* adevărată enciclopedie a științelor naturale din epoca antică. Cele 36 de cărți ale acestei lucrări cuprând cunoștințe despre lumea animală și vegetală, informații despre popoarele care populau lumea, descrieri geografice, date astronomice și cosmografice.

E puțin probabil ca Columb să fi citit pe Pliniu în original. El a putut totuși intâlni extrase din operele lui în *Imago Mundi* (Oglinda lumii) a lui Pierre d'Ailly și în cosmografia lui Eneus Silvius Piccolomini (Papa Pius al II-Iea).

25. Acest pasaj din „Jurnalul primei călătorii" stârnește interesul biografilor lui Columb, întrucât Las Casas citează aici cuvinte ale amiralului care sunt o mărturie a faptului că în timpul său el fusese pe insula Chios, în arhipelag. Totuși dovezi directe ale vizitării insulei Chios de către Columb nu avem.

26. Afirmația despre „o limbă unică" în toate insulele Indiilor este bineînțeles, neîntemeiată. Columb însuși o infirmă în mai multe rânduri, când spune că indienii prinși de el pe Guanahani nu înțeleg limba locuitorilor de pe Cuba. Indienii din Antilele mari și de pe insulele Bahame vorbeau ccl puțin șapte ori opt limbi.

27. Aici e vorba de diferite feluri de iamsa șt batate. Vezi nota 32.

28. Cadrantul era cel mai simplu instrument pentru determinarea înălțimii aștrilor deasupra orizontului.

Avea aspectul unui sector de lemn care corespundea unei sfert dintr-un cerc regulat. Laturile A-B și B-C erau egale și se uneau în punctul B, unde formau un unghi drept. Arcul A-C era împărțit în 90 de grade. în punctul B se fixa cu un fir subțire de mătase o mică greutate de plumb (fir cu plumb).

Pentru determinarea înălțimii la care se afla orice astru, observatorul fixa cadrantul vertical, astfel încât latura A-B să fie pe

linia adusă de la ochi la obiectul observat el vizînd prin punctul A. Unghiul CBD dintre latura B-C și firul de plumb reprezintă în cazul acesta înălțimea astrului.

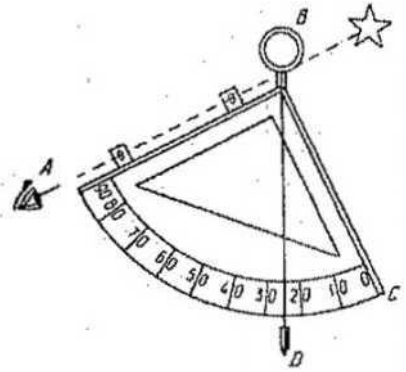

Se înțelege că cadrantul era un instrument foarte inexact. Utilizarea lui devenea aproape imposibilă în largul mării, când chiar micile valuri împiedicau fixarea justă a instrumentului. Iar pe de altă parte, tocmai în condițiile navigațiilor maritime în depărtate se resimțea ca foarte acută nevoia de a determina latitudinile, determinare cu neputință de făcut, bineînțeles, fără instrumente de măsurat unghiurile.

E puțin probabil ca determinările latitudinilor date după cadrant să fi fost deformate de cel care a copiat manuscrisul*„Jurnalului"* așa cum presupune Las Casas. După toate probabilitățile, instrumentul utilizat de Columb era defectuos.

Însuși Columb face această observație în notița din 21 noiembrie, în care arată că nu se va mai folosi de Cadrant până când nu-1 va corecta la uscat.

Istoricul spaniol Navarrete presupunea că greșeala în calculul latitudinii era provocată de faptul că la cadrantul lui Columb valoarea unei diviziuni era de două ori mai mică decât cea normală. Dacă această presupunere este întemeiată, apoi greșeala făcută de Columb neînsemnată, deoarece la o valoare dublă a diviziunii, latitudinea punctului determinat de Columb este egală nu cu 42 ci cu 21 de grade. Adevărata latitudine a punctului în care și-a făcut Columb observațiile este de 23 de grade.

Astfel, presupunerile lui Navarrete par întemeiate. Totuși este puțin probabil ca Columb, înțelegând că indicațiile cadrantului sunt greșite să nu fi luat în considerație particularitățile gradațiilor lui. Las

Casas, observând că Columb a greșit, și că insula Cuba nu se poate afla la 42 grade, face pe marginile *Jurnalului* o observație, în care arată dacă această determinate ar fi fost justă, apoi Cuba s-ar fi aflat pe latitudinea „Floridei". Nu trebuie să ne mire această observație, deși astăzi e binecunoscut că Florida se află între 24 și 31 latitudine nordică. În secolul al XVI-lea spaniolii numeau Florida un teritoriu uriaș care se întindea de-a lungul coastei Oceanului Atlantic până aproape de granițele Canadei.

29. Un pasaj foarte remarcabil din notițele lui Columb, care ne îngăduie să apreciem „verosimilitatea" afirmațiilor făcute de spanioli cu privire la înclinațiile canibalice ale locuitorilor de pe Caraibc. Versiunea despre canibali - mâncători de carne omenească - a apărut pe baza explicațiilor prost înțelese ale indienilor luați prizonieri de Columb pe Guanahani.

Zvonurile despre canibalii care locuiesc pe câteva insule ale „Indiilor", au impresionat imaginația tuturor navigatorilor castilieni care au început să adune cu sârg „dovezi" care confirmau presupunerile lui Columb. Iar la câțiva ani după descoperirea primelor pământuri americane, sub pretextul luptei cu canibalii indieni, coloniștii castilieni au început să facă incursiuni pe Antilele mici și în insulele Bahame, distrugând și înrobind locuitorii lor, sub pretextul luptei cu „obiceiuri neomenești". Chiar Columb, folosind legenda creată de el însuși
despre canibali, a elaborat în 1494 un program de înrobire a indienilor cuprinși în această grupă.

30. O observație excepțional de valoroasă și de importantă. Columb (sau Las Casas, vorbind cu cuvintele amiralului) observă că indienii de pe insula Cuba trăiau în orânduîrea gentilică. Această afirmație e confirmată de indicația justă și precisă a faptului că grupuri considerabile de indieni care țineau de aceeași gintă locuiau împreună în case mari. E curios că primii călători care au vizitat America își reprezentau mai clar adevărata structură a orânduirii sociale a triburilor indiene decât europenii care au vizitat pământurile americane în secolele al XVII-lea și al XVIII-lea.

Se înțelege, Columb și contemporanii lui „feudalizau" în notițele lor orânduirea socială a triburilor indiene. Dar, ca observatori direcți, ei prindeau uneori particularități specifice, străine orânduirii europene și de aceea sunt atât de prețioase pentru etnografi materialele primilor descoperitori care au cunoscut populația băștinașă a Americii într-o epocă în care ca nu suferise încă influența dăunătoare a „civilizației".

31. Las Casas arată în *Istoria Indiilor* că el nu înțelege „de ce s-a dat acestei insule o asemenea denumire". Și pe Cuba și pe Española era aceeași limbă, dar în această limbă insula Española se numea Haiti - ultima, vocală din acest cuvânt e lungă și accentuată.

Din motive de neînțeles, insula a primit numele Bohio cu care indienii denumeau casele făcute din paie.

32. (Este vorba de niște rădăcini care seamănă cu o ridiche mare). Amiralul se referă la fructele de *iams* sau *niam* (denumirea locală *ajem iams (dioscorea),* o vegetație de la tropice, cu puternice tubercule bogate în amidon. Indienii pregăteau din tuberculele uscate de iams făină, apoi din această făină coceau lipii care se numeau „cazabi". Această „pâine" din „niam“ era hrana de bază a locuitorilor băștinași de pe Española.

33. Calculul timpului pe corăbiile lui Columb se făcea cu nisiparul (ceas cu nisip) Activitatea acestui mecanism primitiv depindea de sîrguința și istețimea musului de serviciu, care era obligat ca la fiecare jumătate de oră să întoarcă nisiparul (nisipul se scurgea din partea de sus a nisiparului în cea de jos tocmai în acest interval de timp). Se înțelege că utilizarea nisiparelor prezenta multe neajunsuri. Pentru a ști ora, în 24 de ore trebuia să se calculeze numărul intervalelor de o jumătate de oră trecute din momentul observației după ceasurile de soare sau după constelația Ursei mari (vezi nota 16).

În zilele cu vizibilitate bună aceste determinări erau posibile, dar în cele mohorâte marinarii erau obligați să se bizuie pe observațiile

musului de serviciu, iar uneori în decurs de mai multe zile era imposibil să se verifice și să se stabilească vremea exactă a amiezii.

După 2-3 zile de stabilire a timpului cu nisiparul se puteau face greșeli grosolane.

34. Tortuga, descoperită de Columb în decembrie 1492, este o insulă relativ mică, situată în apropierea coastei nordice a Españolei (suprafața ei este de aproximativ 300 km^2). Această insulă e despărțită de Española printr-o strâmtoare largă de 10 km. În secolul al XVII-lea insula Tortuga a devenit refugiul piraților care jefuiau corăbiile spaniole care duceau din America în Europa diferite bogății. Pe Tortuga a apărut o originală „republică" de pirați, care a supraviețuit mai bine de jumătate de veac.

35. Cacic. Astfel își denumeau indienii din Española conducătorii. Se înțelege că pe pământurile nou descoperite, cacic nu însemna rege. Păstrând în traducere sinonimele întrebuințate de autorii spanioli pentru cuvântul cacic - „rege", „seniori" etc. - dorim să atragem atenția cătitorului asupra faptului că spaniolii adaptau termeni din sistemul feudal spaniol la elemente ale orânduirii gentilice. Cacic era un șef de gintă sau trib, iar nu un senior feudal. E curios că spaniolii dădeau numele de cacic și conducătorilor de triburi indiene de pe continentul american, deși limbile din Mexic și Peru nu cunoșteau acest cuvânt.

36. Sfânta Maria din O, sanctuar din munții Castiliei, nu departe de Segovia, este numit astfel pentru că este închis din toate părțile cu lanțuri de munți care formează un contur în forma literei O.

37. Acest paragraf prezintă pentru biografii lui Columb un interes considerabil. Columb comunică prin gura lui Las Casas că „merge pe mare de 23 de ani". Dacă adoptăm această versiune, apoi reiese că Columb era marinar din 1469. După materialele arhivelor din Genova s-a reușit totuși să se stabilească faptul că amiralul locuia la Genova încă din 1471 și se ocupa cu meseria de țesător.

38. Toate aceste sentințe cu privite la dragostea sinceră a lui Columb pentru indieni sunt rodul născocirilor lui Las Casas. Nu numai faptele, ci și cuvintele autentice ale lui Columb (vezi scrisoarea adresată de el lui Sántangel și Sánchez și „Memorialul" trimis regilor în 1494) constituie o mărturie a faptului că amiralul se conducea într-o cât se poate de mică măsură de considerente umanitare în activitatea lui practică.

Las Casas nu ascunde totuși faptul că spaniolii - tovarășii de drum ai lui Columb – s-au purtat cu indienii ca adevărați tâlhari. Las Casas spune - „dar chiar fără să dea nimica, ei, spaniolii încercau să ia și să pună mâna pe toate". Aceste câteva cuvinte exprimă esența ascunsă a concepției despre lume a cavalerilor acumulării primitive, concepție care îi aparținea și lui Columb în aceeași măsură ca și tovarășilor lui de drum.

39. Aici Las Casas sau Columb „feudalizează" orânduirea socială a indienilor: „Nitaino" nu sunt granzi, ci șefi de gintă. Se înțelege că indienii de pe Española nu aveau nici guvernatori, nici judecători, nici cavaleri.

40. Las Casas în *Istoria Indiilor* scrie : „Indienii prețuiau toate lucrurile de bronz mai mult ca orice altceva. De aceea pentru un vârf de agujeta dădeau cu ușurință orice aveau în mînă. Ei denumeau bronzul *turei* - „un lucru ceresc".

41. Eșpingarda - un tun vechi de calibru mic. în Spania espingarda se numea și o pușcă grea și lungă, arma favorită a maurilor.

42. Tânărul indian nu vorbea despre insule, ci despre diferite regiuni din insula Española, regiuni ale căror denumiri sunt redate inexact în *Jurnal.*

43. Aici, după cum arată Las Casas, este o greșeală în textul *Jurnalului.* Nu este vorba de Rodrigo, ci de Juan Perez, starețul

mănăstirii Rabida și unul dintre cei mai energici ocrotitori ai lui Columb.

44. Preceptele date de Columb tovarășilor de drum rămași în Navidad sunt scrise într-un stil reținut care este foarte puțin caracteristic pentru amiral. Această predică lungă a fost probabil pusă de la primul și până la ultimul cuvânt în copia-rezumat a *Jurnalului* de către Las Casas. Toată expunerea celor optporunci este făcută retrospectiv. Las Casas cunoștea de minune soarta celor 39 de spanioli lăsați la Navidad. Cunoscind-o, el atribuie lui Columb o cuvântare prin care amiralul, cu perspicacâtatea unui clarvăzător, îi previne pe tovarășii săi și le poruncește să nu facă tocmai acele fapte care au fost apoi cauza pieirii lor. Cuvântarea nu e reprodusă în ediția Caddeo.

45. Probabil că este vorba de râul Iaca. Într-o notiță pe marginea *Jurnalului,* Las Casas arată că în nisipul râului Iaca se găsea cu adevărat aur. El observă totuși că amiralul „presupune probabil că tot ce strălucește este aur" și a luat drept aur fluturași mici aurii de magazit (după toate probabilitățile. Las Casas dădea această denumire piritei).

46. Nu este de loc clar dacă Columb vorbește despre o sirenă sau despre delfini. Cuvântul spaniol „serena" poate indica în egală măsură și sirenele mitice și delfinii care există în adevăr. Marinarii credeau în existența sirenelor, nu numai în Secolul al XV-lea, ci și un veac mai târziu la începutul secolului al XVII-lea. Hudson a descris aspectul sirenelor întâlnite de el pe mări.

47. Bazîndu-se pe această notiță din *Jurnal,* biografii lui Columb presupun că el a sosit în Castilia în ianuarie 1486, ceea ce e confirmat și de alte mărturii indirecte.

48. Francisco Roldán - tovarăș de drum al lui Columb din prima călătorie, apoi *alcalde mayor* „judecător-guvernator" pe insula Española. Roldán a fost instigatorul tulburărilor și revoltelor de pe

insulă și sufletul complotului locuitorilor castilieni îndreptat împotriva lui Columb.

49. La 6 februarie *Niña* se găsea la 36° lat. nord, și 41° long. vest. Roldán presu punea că se afla cu mult mai spre răsărit (aproximativ la 37° long. vest,) și că naviga pe latitudinea Puerto Santo adică 33° lat, nord. Vicente Yanez Pinzón credea că *Niña,* la 6 februarie, se află și mai mult spre răsărit decîț presupunea Roldán (insula Faial se află la 28° 40' long. vestică). La 7 februarie Peralonso Niño determina poziția *Niñei* cu o eroare și mai mare. După socotelile lui, nava se găsea la 26° long. vest, șt 34' lat. nord., în timp ce la 7 februarie *Niña* se afla probabil numai Ia 38° long. vest, și *37*° lat. nord. Aceste calcule au făcut ca la 10 februarie toți piloții să tragă concluzia greșită că *Niña* navigă în apele Maderei și Puerto Santo, lăsînd în urmă insulele Azore. Dacă este să-i dăm crezare Iui Las Casas, Columb a determinat la 10 februarie mai just poziția „Niñei". Intersecția meridianului, de la Faial și a latitudinii care trece prin Nafe (lângă actuala Casablanca), dă coordonatele 20°, 45' long. vest. și 33°, 30' lat. nord. De fapt, la 10 februarie *Niña* se găsea, la 33' long. vest. și 36° lat, nord. Astfel, la 10 februarie, piloții au apreciat punctul în care se găsea *Niña* cu o eroare de 1200 km, iar amiralul cu eroare de 400 km.

50. Este vorba despre fiii lui Columb, lăsați de el în Cordova: Diego de 12 ani și Fernando de 4 ani.

51. În notița din 10 februarie se notează că amiralul, răspunzînd piloților, afirma că *Niña* se găsește pe longitudinea Faialei și pe latitudinea lui Nafe (Casablanca). În timpul furtunii a fost greu să calculeze distanța parcursă și de aceea presupunerea lui Columb că la 15 februarie *Niña* trebuia să se găsească în insulele Azore (doar dacă această părere nu a fost introdusă în *Jurnal* de Las Casas), constituie o mărturie a faptului că el se orienta bine pe mare. De altfel, cu greu li s-ar putea, aduce, o vină piloților pentru greșelile făcute, dacă ținem seamă de mărturisirea făcută de amiral în notița de la 18 februarie, în care spune că i-a indus în eroare pe piloți și pe

marinari dinadins, dorind „să rămână stăpânul drumului către Indii..."

52. Aici Columb menționează prima oară „Paradisul pământesc" care se află la limitele Orientului.

Mai târziu, la cea de-a treia călătorie a sa, Columb a căutat acest paradis pe coastele descoperite de el ale continentului sud-american. Scrisoarea trimisă de el regelui și reginei cu privire la rezultatele celei de-a treia călătorii este plină cu păreri asupra locului în care se află „Paradisul, pământesc".

53. Bartolomeo Diaz, vestit navigator portughez, care între 1486 și 1487 a ocolit Capul Bunei Speranțe.

54. Este vorba de acordul de la Alcaçovas din 1479, prin care li se interzicea corăbiilor castiliene accesul în apele care udă coastele vestice ale Africii.

55. Espadin este o veche monedă de aur care circula în secolul al XV-lea în Portugalia.

56. Echipajul de pe „Santa Maria", „Niña" și „Pinta"

Prin documentele regale din 30 aprilie 1492 li se ordona „oamenilor din Palos" (Los de Palos) „să înzestreze în termen de 10 zile corăbiile pentru expediția pe mare a lui Cristobal Colón (Cristofor Columb) amiral al Mării Oceanice". Se declara totodată că se caută marinari și alți cunoscători ai mării pentru corăbiile care trebuie să se îndrepte în curând „într-o țară care se află la Marea-Oceanică, pentru niște treburi îndeplinite în serviciul nostru (adică regal)".

Formularea nebuloasă și misterioasă a scopurilor expediției și a drumului ei, cât și lipsa de documente datate din 1492, trimiterile 1a „Indii", „Cipango", „China" și alte pământuri din Asia occidentală, l-au determinat la timpul lui pe americanul Vinio să respingă cu totul modul în care era privită în mod tradițional expediția lui Columb ca

un drum prin apus către țările orientului. Încercările de lucrări, în care urmașii lui Vinio cât și rivalii lor au consumat multe peniță, a continuat în occident până când și o parte și cealaltă și-au construit o nouă argumentație bazată pe tălmăcirea arbitrară a documentelor adunate nu mai puțin arbitrar și ignorând cu desâvîrșire împrejurările istorice reale în care a fost pregătită expediția lui Columb. Dar, oricare at fi fost scopurile adevărate ale expediției și cauzele care i-au determinat pe Fernando și pe Isabela să-și expună atât de neclar ordinele și poruncile adresate publicului larg, trebuie să notăm că atmosfera de taină care înconjura expediția nu a contribuit la succesul recrutării echipajelor.

În materialele litigiului dintre moștenitorii lui Columb și coroana spaniolă se află depoziții ale participanților la prima călătorie și ale unor locuitori din Palos, Moguer și Huelva, depoziții luate la 22 de ani după întoarcerea fericită a lut Columb din prima călătorie. Aproape toți martorii evenimentelor memorabile din vara anului 1492 afirmă că oamenii erau cuprinși de frică la ideea navigării în ape necunoscute.

În momentul alcătuirii documentelor din aprilie, însuși Columb își imagina foarte bine că angajarea echipajului nu va fi o treabă ușoară. El i-a convins pe rege și pe regină că trebuie să ofere unele privilegii participanților la expediție, pentru, ca perspectiva acestui drum, greu să pară mai ademenitoare. La insistențele lui, la 30 aprilie 1492, Fernando și Isabela au semnat un decret de amânare, până la întoarcerea expediției în Castilia, a proceselor civile și penale intentate împotriva persoanelor care porneau la drum cu Columb. Acest decret a dat unor cercetători prilejul să facă, fără alte temeiuri serioase, presupunerea că echipajele corăbiilor au fost completate în primul rând cu delincvenți care voiau să semneze contractul ca să scape de galere și spânzurători. Dar, din întregul echipaj al navelor au fost recrutați pe corăbii din dorința de a profita de privilegiul dat de rege și de regină, numai Bartolomeo de Torres, condamnat la moarte pentru omucidere în luptă și trei prieteni ai lui, pe care-i aștepta aceeași pedeapsă pentru că îi ajutaseră lui Torres să fugă din închisoare. Dacă au reușit să completeze echipajele până în iulie,

apoi acest succes trebuie atribuit în mare măsură tovarășilor de drum ai amiralului din prima călătorie, lui Martin Alonso Pinzón și Peralonso Niño.

Indiferent de modul în care s-au desfășurat relațiile dintre Pinzón și Columb, trebuie să subliniem că Pinzón se interesa de expediție și că a depus toate străduințele pentru a se termina cât mai repede pregătirea ei. Corăbiile au fost echipate la Palos, care era în timpul acela unul dintre cele mai active porturi din Castilia. El se afla pe cursul inferior al râului Rio Ținto. Pe malurile acestui râu erau răspîndite și alte sate și orășele, cate trăiau datorită mării, - Rivera de Moguer, unde se găseau cunoscute șantierele navale Moguer, Lepe.

Lângă bancul de nisip Saltes, la stîngă de intrarea pe gurile lui Rio Ținto, se opreau corăbiile care, din Portugalia, Anglia și Flandra, mergeau la Sevilla, capitala Andaluziei. Puțin mai spre apus, pe cursul inferior al râului Odei, care se vărsa în același loc cu Rio Ținto, se află portul Hucelva. Populația acestor orășele mărunte de pe malurile lui Rio Ținto și Odei era formată din pescari, marinari, meșteri de pe șantierele navale, hamali, călăfătuitori, meșteri velari pentru corăbii, dogari, fierari - oameni legați din tata-n fiu de problemele navigației.

Numele genovezului Columb nu era cunoscut aici. Dar dinastia constructorilor navali și a navigatorilor Pinzón era cunoscută de toți la Palos. Martin Alonso Pinzón și fratele lui mai mic Vicentc Yáñez erau marinari merituoși și încercați, oameni respectați și influenți.

La Moguer se bucura de o faimă asemănătoare familia Niño. Frații Niño Peralonso, cel mai mare, și cei doi mai tineri, Juan (proprietarul „Niñei") și Francisco, au luat, alături de Pinzón o parte activă la pregătirea expediției.

Materialele procesului împotriva moștenitorilor lui Columb, singurul (și foarte nesigurul) izvor care ne îngăduie să judecăm caracterul activității Pinzón-ilor în ajunul plecării navelor constituie o mărturie a faptului că Martin Pinzón și fratele Iui Vicente Yáñez și-au dat toată silința pentru recrutarea de amatori. Rămâne nelămurit

dacă au arătat cu această ocazie harta misterioasă cu insula Cipango, pe care Martin Alonso o dobândise, chipurile, în biblioteca papală din Roma. Sunt greu de crezut declarațiile tendențioase date de fiul lui Martin Alonso, Atlas Pérez, în 1515; dar într-un fel ori altul, frații Pinzón și frații Niño au găsit, destule argumente elocvente și convingătoare ca să atragă marinari locali și să-i înduplece să se înscrie în echipajele expediției.

În consecință, în districtul Palos, cât și în Huelva și Lepe, nu reușit să recruteze majoritatea covârșitoare a oamenilor necesari pentru nave.

Marinarii originari din celelalte orașe andaluze - Cádiz, Sevilla, Cordova, Jerez, Puerto de Santa Maria - constituiau următorul grup impunător numeric. Apoi urmau 10 oameni din nord (baști și gali) și 5 străini*.

Pe „Santa Maria", „Niña" și „Pinta" au plecat în total 90 de oameni. Numele a 87 din ei au fost exact stabilite, datorită faptului ca s-au păstrat listele de plată - statele după care li se plătea salariul marinarilor cu contract.

Nu trebuie să credem că pe corăbiile lui Columb s-a adunat o ceată de iobagi fugari, îndrăzneți, drojdia omenească din cârciumile și cuiburile de hoți ale porturilor. Pe corăbii mergeau în primul rând oameni din Palos și din alte orașe maritime. Ei erau departe de a fi cu toții marinari încercați. Să ne amintim că atunci când viceregele (conducătorul) insulei portugheze Santa Maria a reținut pe țărm 10 oameni din echipajul „Niñei" (care avea atunci 40 de oameni), Columb a fost foarte neliniștit, temându-se că, cu puținii marinari pricepuți rămași la
bord nu va putea face traversarea de la insulele Azore la Castilia.

Dar orice om originar din Palos, Moguer sau Huelva avea o profesie legata într-o măsură ori alta de navigație. În echipajele corăbiilor erau mulți oameni care știau diverse meserii. De aceea a putut Columb, fără să se lipsească de muncitorii necesari pe drumul

*Columb însuși, portughezul Juan Arias, genovezul Giacomo Ricco, calabrezul Antonio Calábres și venețianul Giovanni Vesano

de întoarcere, să lase pe Española dulgheri (marangozi), călăfătuitori, trăgători și dogari.

Toți acești oameni nu se remarcau totuși printr-o înaltă disciplină. Desigur că disciplina a fost zdruncinată în mare măsură de neînțelegerile între Columb și Pinzón-i, neînțelegeri din a căror cauză echipajele corăbiilor, s-au împărțit în două tabere dușmane.

Numărul mare de oameni legați prin legături de sânge constituie o particularitate a expediției. Familiile Pinzón-ilor și Niño erau fiecare reprezentate prin trei frați. Pe „Niña“ serveau Arráez tatăl și fiul; pe „Pinta", Penez, unchiul și nepotul, frații Medeli și frații Quintero. Toate aceste grupe de muncitori sau făceau un bloc, sau se dușmăneau, amintindu-şj ofense mai vechi. Certurile începute undeva la Palos sau la Moguer se continuau pe mare și tulburau întregul echipaj.

Izbucneau permanent diferende și între oamenii originari din provinciile din sud și cei din nord (în fruntea acestora din urmă se afla proprietarul navei „Santa Maria", Juan de la Cosa, omonimul cunoscutului pilot și cartograf).

Desigur însă, că succesul drumului nu se datorește numai energiei și spiritului de inițiativă al lui Columb ori al Pinzón-ilor, ci și dîrzeniei celor mai mulți dintre marinarii simpli, oameni deprinși cu marea, originari din acele regiuni ale Spaniei, care au dat țării mii de marinari minunați.

Personalul expediției

Tot personalul de pe corăbiile iui Columb poate fi împărțit în patru grupuri:

Personalul de conducere.

Personalul de conducere inferior.

Marinarii (marineros și grumetes).

Ceilalți participanți ai expediției.

Personalul de conducere

Pe fiecare corabie, în afara comandantului, ale cărui funcții așa cum vom vedea mai jos, nu corespundeau pe deplin sarcinilor comandanților de azi, mai erau un *maestre,* un pilot și un medic de bord.

Comandantul era șeful și conducătorul corabiei. După „Instrucțiunea maritimă" a lui Diego Palacio din 1587, el trebuia să fie în primul rând „un bun catolic". Apoi se presupune că trebuie să aibă vitejie, noblețe de caracter și fermitate, să fie zelos față de obligațiile sale și să țină personalul în supunere. Dacă corabia era atacată, apoi comandantul conducea personal lupta.

Dar „Instrucțiunea" nu cerea de la el cunoștințe în problemele maritime. Toată conducerea directă a serviciului de la bord îi revenea acelui *maestre,* care era în esență comandantul navei. Pilotul (ofițer cu navigația) avea ceva mai puține drepturi. Pilotul trebuia să determine zilnic poziția corabiei, să facă observații astronomice și să traseze pe hartă drumul parcurs de navă. În acest post erau numiți marinari pricepuți în astronomie și navigație, oameni cu o mare și multilaterală experiență.

Pe corăbiile lui Columb funcțiile de comandanți, maestre și pilot erau ocupate de următoarele persoane:

	„Santa Maria"	**„Niña"**	**„Pinta"**
Comandant:	Columb	Vicentc Yáñez Pinzón	Martin Alonso Pinzón
Maestre	Juan de la Cosa	Juan Niño	Francisco Martin Pinzón
Piloți	Peralonso Niño	Sancho Ruiz de Gama	Cristóbal Garcia Sarmento

Fără să mai vorbim despre Martin Alonso Pinzón, ale cărui cunoștințe și merite erau recunoscute de toți contemporanii lui fără excepție, toți acești comandanți erau marinari încercați. De numele lui Peralonso Niño, devenit apoi pilot principal al Castiliei, și în special de-al lui Vicente Yáñez Pinzón sunt legate descoperiri importante pe coastele „pământului continental" – America de Sud.

De Gama și Sarmento erau piloți admirabili. Dar Juan de la Cosa, spre deosebire de celebrul său tiz, era un marinar obișnuit și a primit probabil postul de maestre numai pentru că era proprietarul corabiei Santa Maria. La postul de comandă putea adăuga cu oarecare rezervă și pe așa-numiții *contramaestre.* Obligațiile lor erau foarte multiple. *Contramaestre* erau meșteri de corăbii și cunoșteau personalul expediției.

Persoanele cu funcții din partea coroanei și ceilalți participanți la expediție

Dintre aceștia fac parte :

1. Inspector deplin împuternicit al coroanei *(Veedor Real)* Rodrigo Sánchez de Segovia.
2. Notarul expediției *(escribano de toda armada)* Rodrigo de Escoveda.
3. Translator, evreul creștinat *(converso)* Luis de Torres.
4. Unicul „pasager" al expediției Pedro (Pero) Gutiérrez.
5. Slujitorul amiralului, Pedro de Țerreros și
6. Pajul amiralului Pedro de Salcedo.

Inspectorul coroanei fusese numit pe nave pentru supravegherea laturii financiare a expediției. Deoarece conform textului convenției (capitulației) încheiate cu Columb, partea leului din viitoarele venituri în pământurile noi descoperite revenea coroanei, inspectorul avea obligația să urmărească ca amiralul și oamenii lui să acționeze în conformitate cu condițiile convenției fără vreo daună pentru vistieria regală.

Notarului expediției îi revenea o sarcină excepțional de importantă din punctul de vedere al castilienilor, pe cât de brutali, faptic, pe atât de zeloși, juridic. El alcătuia și, ca reprezentant al regelui și reginei, întărea cu iscălitura lui actele de trecere, a pământurilor nou descoperite în stăpânirea Castiliei. Translatorul, Luis de Torres,

poate că ar fi adus vreun serviciu expediției dacă Columb ar fi ajuns, într-adevăr în Asia orientală sau sudică, deoarece în afara limbii spaniole și ebraice vechi el știa și limba arabă. Dat nici în Cuba, nici în Española cunoștințele lui lingvistice nu au găsit și nu-și puteau găsi aplicație.

Personalul de conducere inferior

Pe corabie erau șefi de echipaj ale căror atribuții se deosebeau puțin de cele ale șefilor de echipaj de pe corăbiile cu vele din secolele al XVI - XIX-lea, persoane care se ocupau de păstrarea și repartizarea proviziilor, a vinului, a apei dulci, și răspundeau pentru buna stare a felinarelor de semnale și, pentru calculul corect al timpului cu nisipatul (ceasuri de nisip). Aceștia erau așa numiții *despenseros,*

Egali cu personalul inferior, primind și o leafă ca a marinarilor de categorie superioară, erau călăfatuitorul, dogarul și dulgherul corabiei (marangoz).

Marinarii

Marinarii se impăţţeau în două categorii :

1. *Marineros,* marinari instruiți, marinari de categorie superioară,

2. *Grumetes* - marinari de punte.

Din categoria acestor *grumetes* făceau parte și mușii.

Maiștrii și piloții primeau lunar 2000, marinarii - 1000 și *grumetes* – 666 de maravedis.

Întregului echipaj i se plăteau lunar 250 180 maravedis.

Corăbiile care au participat la prima expediție a lui Columb

Corăbiile „Santa Maria", „Niña“, și „Pinta“, pe care Columb a înfăptuit prima sa călătorie pe Oceanul Atlantic, făceau parte din tipul denumit *caravele**.

*În prezent părerile sunt împărțite, în sensul că numai Niña și Pinta erau caravele, „Santa Maria” fiind de fapt o carracă și Columb o numește navă.

În epoca marilor descoperiri geografice noțiunea de „caravelă" nu era totuși legată de corăbii cu particularități de construcție riguros determinate. Termenul „caravelă" era mai degrabă o denumire generică care reunea diferite feluri de nave mici cu vele ușoare și iuți create de portughezi la începutul epocii marilor descoperiri.

Între 1420 și 1440 pionierii portughezi ai acumulării primitive au descoperit drumul pe coastele vestice ale Africii. Din castelul Sagres prințul Enric Navigatorul, mare magistru al ordinului lui Cristos - congregație a căutătorilor cruciați de îmbogățire - a pornit escadră după escadră în căutarea de aur și de robi negri. Corăbiile portugheze au ieșit în largul Atlanticului, în „Mar tenebroso" (Marea întunecată) din legendele vechi. Aici, la coastele care se întind la sud de Capul Bojador înspre Senegal și Guineea, cât și pe drumul dintre Portugalia și insulele Azore, condițiile de navigație nu erau de loc similare cu cele din Marea Mediterană, acest leagăn al navelor cu rame și cu vele.

Popoarele mediteraneene - venețienii, genovezii, catalanii, bizantinii, arabii și turcii, - continuând tradițiile seculare ale antichității, au făurit multe și foarte variate tipuri de nave cu vele. Aceste corăbii brăzdau apele Mării Mediterane cu mult timp înainte ca portughezii să înceapă să pună bazele noilor drumuri din Oceanul Atlantic. Dar toate aceste nave cu vele - taride, caramusele, palandre, busii, cochii, bailene etc. - erau calculate pentru navigația pe lângă coastele de multa vreme cunoscute ale Mării Mediterane.

Viteza și modul de manevră al corăbiilor medievale erau invers proporționale cu mărimea. De aceea atât pentru scopuri militare cât și pentru transportul mărfurilor la distanțe mari conducătorii de escadre, navigatorii și negustorii preferau să se folosească de galere - nave supuse, voinței oamenilor de la rame și care navigau pe mare independent de direcția vântului. Marinarii din Mediterană erau deplin satisfăcuți de navele cu rame prevăzute și cu pânze. O asemenea combinație de rame și vele le îngăduia să facă drumuri depărtate în orice direcție dată și în cazul vânturilor favorabile și în caz de vânturi potrivnice.

Dar aceste nave - hibrizi - cu un utilaj primitiv de vele și cu un echipaj uriaș, nu-și puteau găsi aplicație în practica maritimă portugheză. Într-adevăr, portughezii trebuiau să facă drumuri de câteva mii de kilometri, de-a lungul coastelor pustii și puțin cercetate. Pentru aceasta, la ieșirea în mare, trebuiau să ia la bord zeci de tone de provizii și echipament. În Africa, corăbiile primeau la bord robi și încărcătură grea. În aceste condiții fiecare metru cub din spațiul navei era foarte prețios. A ține la bord un echipaj de oameni pentru rame și rezervele de provizie șt apă dulce necesare pentru hrana lor era nepractic. Și în afară de aceasta, cu rame, drumul din Portugalia până la Senegal sau la Capul Verde și înapoi ar fi durat nu mai puțin de un an, iar atunci ar fi trebuit să ia o cantitate colosală de alimente.

Astfel, portughezii au avut de-a face de la începutul activității lor cu o problemă complicată și greu de rezolvat.

Trebuia creat un tip nou de corabie cu vele, care să aibă o mare viteză și maniabilitate (capacitate de manevrare), stabilitate și volum suficient pentru a lua în calele ei și rezerve de provizii pe mai multe luni, și robi și alte bunuri jefuite de pe coastele continentului african. Tocmai asemenea corăbii erau caravelele. Croind caravela, portughezii nu au inventat propriu-zis un tip de navă nou din punct de vedere al construcției fi nici noi metode de greement, cât mai ales au perfecționat părțile greementului, arboradei și a construcțiilor navale deja existente, părți care se verificaseră în practică ca fiind bune.

Dar cu această ocazie, folosind marea lor experiență, și cercetând cu atenție navele de tip vechi, ei au ales, au combinat și au perfecționat toate detaliile care se puteau dovedi utile pentru scopurilc lor, adică pentru crearea unei corăbii care să corespundă cerințelor noii practici de navigație. Și au reușit să facă acest lucru cu mare succes. Vencțianu Cadamostor, participant la călătoriile portugheze în Africa, scria în 1457 că „Caravela este cea mai bună corabie care a brăzdat vreodată mările".

Calitățile „nautice" ale caravelelor erau într-adevăr foarte mari

pentru acele timpuri. Ele puteau face 10, 12 sau chiar 15 mile maritime italiene pe oră; viteza lor atingea astfel 22 km pe oră. Caravela pe care navigase Cadamostor cu vânt de sud-vest unea drumul nord nord-vest, adică înainta sub un unghi de 6 carturi* față de direcția din care suflă vântul.

După mărturia unui marinar din sec. al 15-lea „Caravelele mergeau admirabil în volte, întorcându-se către vânt fie cu un bord, fie cu celălalt, de parcă ar fi avut rame". O corabie cu vele de tip greu din sec. al 19-lea putea invidia aceste calități. Ușurința și manevrabilitatea caravelelor prezentau o uriașă importanță în condițiile drumurilor oceanice pe lângă coastele necunoscute sau puțin cercetate.

Primele caravele, sau, cum le numesc unii autori francezi „caravelele clasice" erau corăbii ușoare cu o singură punte, cu un tonaj de 50-70 t. cu 3 sau 4 catarge fi cu vele arabe (triunghiulare) care se întindeau pe vergi lungi oblice, ușor curbate, fixate de catarg sub un anumit unghi la fel ca o „cumpănă". Astfel, aceste caravele aveau velele așezate oblic (adică, atunci când corabia era în repaus, velele nu erau așezate de-a curmezișul navei, ci în planul ei diametral).

Velele de tipul acesta erau cunoscute de mii de ani. Ele se găseau pe bărcile de pescuit ale vechilor greci și romani și erau utilizate și în evul mediu. Dar eficacitatea utilării cu vele a caravelelor era mult superioară celei de pe corăbiile din secolele al 13-lea și al 14-lea. Ea fusese realizată prin modificări radicale în greement și prin introducerea unor vele noi care îngăduiau corabiei să navigheze în mod obișnuit în cazul în care vântul sufla dinapoia traversului și în volte (în zigzag) când înainta împotriva vântului. Dacă vechile corăbii aveau vele pe doi arbori și nu cunoșteau bompresul, arbore care iese în afara provei navei, apoi caravelele, la o mărime egală, iar uneori și mai mică a corpului, aveau , trei arbori (arborele trinehet sau mic, arborele mare și arborele artimon). De asemenea bompresul

*1 cart este a 32-a parte din roza vânturilor și este egal cu 11° 15'.

pe care se fixa o mică velă triunghiulară denumită civadieră.

Suprafața velelor crescuse aproape de două ori, și datorită sistemului bine gândit al modului de a le manevra, această creștere era foarte dibaci folosită. Și construcția corpului caravelei a fost cu succes rezolvată. La raportul de 3:1 între lungimea la chilă și cea mai mare lățime (la vechile corăbii cu vele acest raport era rareori mai mare decât 2,5 : 1), caravelele aveau stabilitate - calitate excepțional de importantă dacă ținem seama că trebuiau să facă față furtunilor violente din Atlantic.

Dar în 4-5 decenii care s-au scurs din timpul primelor descoperiri africane ale portughezilor până la călătoriile lui Bartholomeo Diaz și Columb, tipul inițial de caravelă s-a schimbat considerabil. Au apărut caravele cu vele pătrate - frați buni ai acelor „navios redondos" mari și de nădejde, în călătorie — „corăbii mari cu vele pătrate", — tipul principal al corabiei portugheze pentru drum lung din a doua jumătate a sec. al XV-lea*.

Ca și velele triunghiulare și velele pătrate erau cunoscute din timpuri imemorabile.

Ele se prezentau sub formă pătrată sau dreptunghiulară, și nu erau întinse pe vergi oblice (antene), ci pe vergi transversale care se încrucișau la jumătatea arborilor. În cazul folosirii velelor pătrate, când se naviga cu vânt de pupa, toate velele erau dispuse perpendicular pe planul diametral al corabiei. Ele nu îngăduiau însă corăbiilor să navigheze atât de repede contra vântului, ca velele triunghiulare și erau mai puțin comode la navigația de-a lungul coastei. Dar velele pătrate prezentau un avantaj de neprețuit în cazul vânturilor potrivnice când corăbiile, pentru - a înainta, trebuiau să strîngă vântul navigând în volte, formând un unghi ascuțit față de direcția vântului,. primind vântul când dintr-un bord, când din celălalt. La velele triunghiulare, fiecare voltă implica mutarea

* Un tip asemănător de corăbii era construit și în alte țări europene. La Veneția ele primiseră denumirea de „nave grande" — corăbii cu vele pătrate.

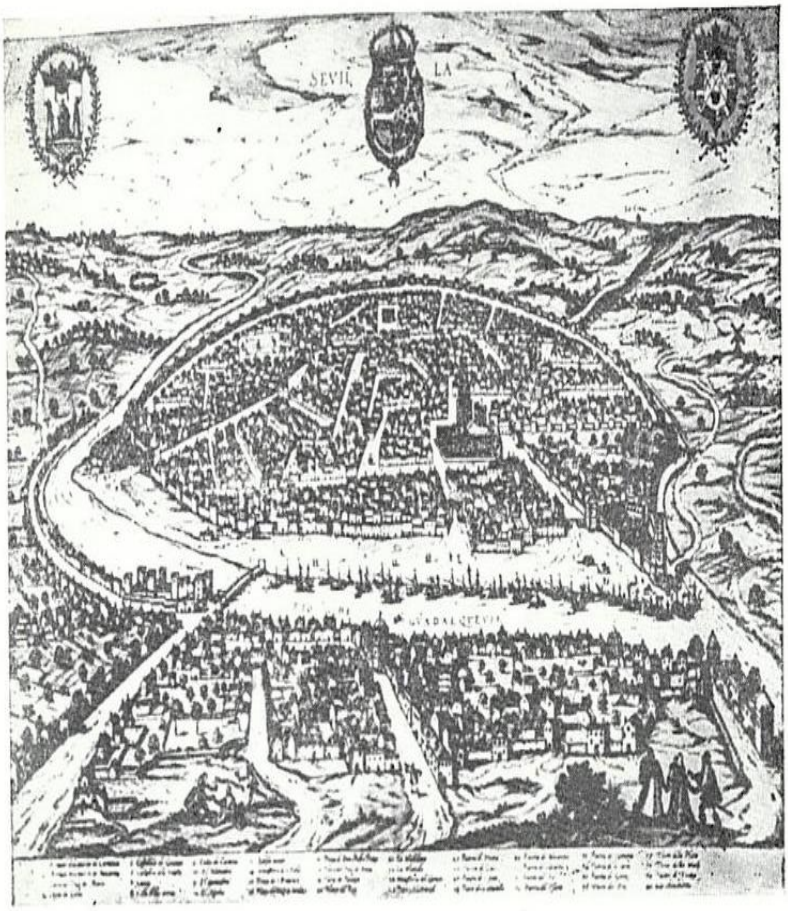

SEVILLA, CENTRUL RELAȚIILOR CU AMERICA ÎN VREMEA LUI COLUMB

antenei cu velă cu tot dintr-un bord al catargului în celălalt bord, operație tot atât de complicată cât și periculoasă pe vânt puternic. În acest caz sunt mult mai simplu de manevrat velele pătrate. La velele de acest tip schimbarea poziției lor se face prin brațare, adică prin orientarea vergilor, care erau orizontale, cu ajutorul unor manevre curente speciale numite brațe.

Arborele trinchet sau mic și arborele mare erau prevăzuți cu vele pătrate. Arborele artimon avea o velă triunghiulară pe o vergă oblică, iar bompresul de la prova, o civadieră triunghiulară.

Fusese găsit mijlocul de a mări suprafața velelor punându-le în două etaje. Pe caravele această noutate eră exprimată în apariția pe arborele mare a unei vele așezate deasupra primei, denumită gabierul mare.

Mărirea numărului de vele cerea să se schimbe construcția arborilor. Arborele mare de care erau fixate vela mare și gabierul mare a început să fie făcut din două bucăți: la o bază foarte groasă și puternică, denumită coloană, se atașa arborele gabier mare demontabil, pe care se fixa gabierul mare, în timp ce coloana arborelui purta vela mare.

În afară de aceste vele principale, caravelele mai aveau și două vele suplimentare denumite aripi sau bonete (în Jurnalul lui Columb ele au denumirea „bonetas") care se întind în bordurile velei mari, pe vânt slab, pentru a-i mări suprafața.

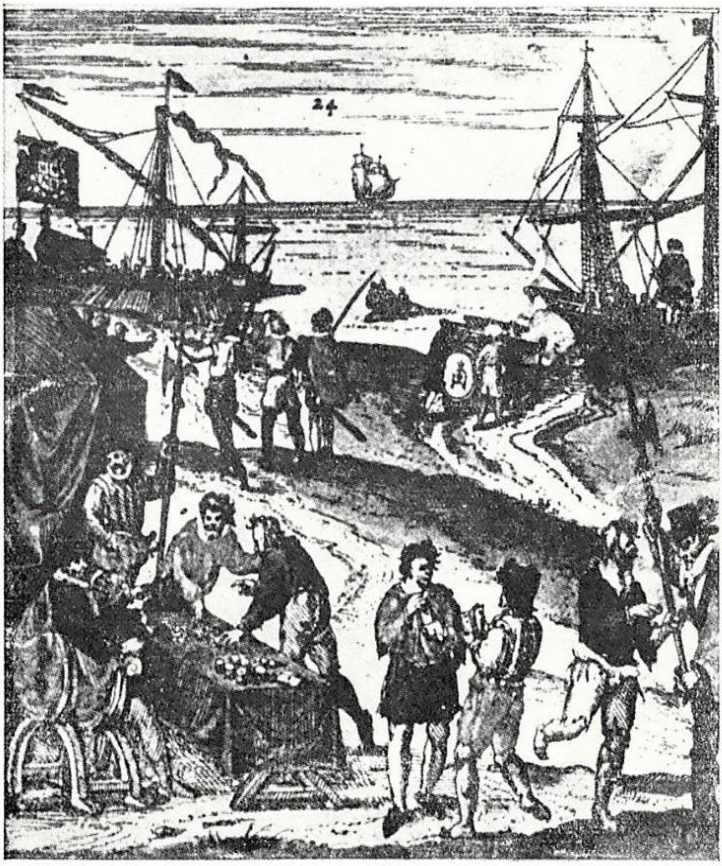

ASTFEL ARĂTAU MULȚI DIN „MARINARII" LUI COLUMB (CĂLĂTORIA TREIA). GRAVURĂ DE JORIS HOEFNAGEL (1563)

Toată evoluția ulterioară a navelor cu vele care a dus în sec. al. XVIII-lea la apariția corăbiilor-giganți cu mulți arbori, cu 5 ori chiar 6 etaje de vele, este legată de velele pătrate care fuseseră în general recunoscute ca bune de către navigatori chiar din epoca lui

Columb. „Santa Maria” și „Pinta" aveau la ieșirea din Palos vele pătrate, iar „Niña" avea vele triunghiulare și a fost transformată Ia Gran Canaria unde, sub conducerea directă a lui Columb și Martin Alonso Pinzon, velele triunghiulare fuseseră schimbate cu vele pătrate*. Din păcate, până la noi nu au ajuns nici schițe, nici desene cu caravelele lui Columb. Apreciind toate miniaturile „Santei Maria", „Pinta" și „Niña” care există acum, putem spune doar un lucru: ele reproduc construcția autentică și greementul acestor corăbii cu aceeași precizie cu care o schiță fugară, în creion, făcută din memorie, poate reda trăsăturile unui original, pierdut de mult.

În cercetările lor destul de grele și minuțioase, istoricii construcției navale țin seama în primul rând de toate observațiile privitoare la cele trei nave care se găsesc în documentele referitoare la prima călătorie a lui Columb. Din păcate în Jurnalul lui Columb, păstrat după cum se știe doar în copia prescurtată a lui Las Casas, lipsește descrierea corăbiilor care au luat parte la călătorie. În Jurnal sunt presărate totuși observații foarte prețioase care, deși nu ne îngăduie să restabilim pe deplin tipurile corăbiilor, dau totuși posibilitatea cercetătorilor să-și facă o oarecare idee despre construcția și detaliile cele mai importante din greementul, navelor *Santa Maria, Niña* ȘI *Pinta.*

O excepțională valoare are însemnarea din Jurnal de la data de 24 octombrie 1492, însemnare în care se arată exact velele pe care le avea „Santa .Maria" vela mare cu două aripi, (bonete), trinca, civadiera (vela de sub bompres), gabierul mare, randa; în al doilea rând indicațiile contemporanilor lui Columb cu privire la construcția, detaliile greementului și a suprastructurii caravelelor „Santa Maria", „Niña" și „Pinta"; în al treilea rând datele păstrate în cele mai variate documente din sec. al 15-lea și al 16-lea despre corăbiile asemănătoare ca tip cu caravelele lui Columb. Din acest grup de

* În textul Jurnalului copiat de mâna lui Las Casas, acolo unde este vorba de transformarea uneia dintre caravele Ia Gran Canaria, numește pe „Pinta", Lollis în ediția îngrijită de el în 1892 la Jurnalul lui Columb, .sprijinindu-se pe mărturia lui Fernando Columb și pe o serie de alte date observă just că Las Casas a încurcat în cazul acesta denumirile corăbiilor. „Niña" fusese modificată.

izvoare trebuie să scoatem în relief „Instrucction nautica" - „Instrucțiunea nautică" - de Diego Palacio din anul 1587, unde găsim dimensiunile tipice ale corăbiilor spaniole de diferite feluri. Foarte interesante sunt desenele de caravele ale navigatorului și cartografului spaniol, tovarășul de drum al lui Columb, în următoarele lui călătorii, Juan de la Cosa, desene inserate pe marginile cărții lui datate cu anul 1500.

Principalele informații despre „Santa Maria", „Niña" și „Pinta" se găsesc în următorul tablou *:

Dimensiunile, în m

Denumirea caravelei	Numărul echipajului	Lungimea la k		Lung. între perpendic.		Lărgimea cea mai mare		Cea mai mare adîncime a calei		Pescajul maxim		Tonajul în t
		După F. Duro și Monléon	După S. E. Morrisson	F. Duro și Monléon	S. E. Morrisson	F. Duro și Monléon	S. E. Morrisson	F. Duro și Monléon	S. E. Morrisson	F. Duro și Monléon	S. E. Morrisson	
Santa Maria	39	18,5	—	22,6	—	7,8	—	3,8	—	3,2	2,15	120—130
Niña	26	14,0	15,5	17,36	2,7	5,6	7,13	3,08	2,8	—	1,9	55— 60
Pinta	22	15,68	13,25	20,16	—	7,2	7,75	3,36	3,41	2,8	—	55— 60

Lucrările cele mai amănunțite închinate caravelelor lui Columb îi aparțin lui Fernandez Duro si Monléon (1892-1893), Albertis (1892) si Guillén (1927).

* La întocmirea tabloului au fost folosite următoarele lucrări: A.Gould I Quincy: Nueva lista documentada de los tripulantes de Colón en 1492. Bol. dela Real Academia de la Historia, 1927-1928; P.B. „Caravelele lui Columb", Morscoi Sbornik, nr.10, 1892; Albertis: Construzziono Navali. Raccolta di documenti e studii publicati dalla „Reale Commissione Colombiana" t. IV Roma, 1894; Morrisson S.E. „Admiral of Ocean-Sea", v.I.1942.

La toți acești autori găsim totuși divergențe esențiale în aprecierea contururilor corăbiilor și a detaliilor de construcție interioară. Americanul S. E. Mortisson, care a repetat în ajunul celui de-al doilea război mondial drumurile celor trei călătorii ale lui Columb pe o corabie construită după modelul „Niñei", dă cu privire la dimensiunile caravelelor date asemănătoare cu calculele lui F. Duro și Monleon (în lucrarea *Admiral of Ocean-Sea).* Tabloul cuprinde datele lui F. Duro-Monleon și S.E. Mortisson.

Toate cele trei caravele erau nave ușoare cu o singură punte și joase la apă, dar cu suprastructuri înalte la comandă și la prova. Pe „Santa Maria" la pupă era o construcție (castel) cu două etaje. Etajul de jos, „tolda", era utilizat pentru păstrarea diferitelor bunuri ale corăbiei (garline, ancore, macarale etc.), iar cel de deasupra, cu o suprafață mai mică „toldilla", era destinată pentru amiral și era camera în care își ținea hărțile (camera hărților).

Partea punții cu arier pont și arborele trinchet nu avea nici un fel de suprastructură. Aici se puneau bărcile caravelei, bucătăria și platforma rezervată compasului care se păstra într-o cutie specială de *lemn-bitacor,* un puț pentru pompa de lemn folosită la scoaterea apei din cala și vinciul pentru garlinul ancorei.

Pe tengă, între arborele trinchet și pravă se afla o suprastructură unde stăteau marinarii. În partea din față a punții care acoperea această suprastructură, chiar pe pravă, era platforma de observație. O altă platformă de observație - gabia (textual cușcă) - era pe arborele mare.

Columb primise caravelele și utilajul necesar pentru navigația maritimă la Palos: la 13 zile după semnarea convenției (capitulației) cu el, la 30 aprilie 1492, Fernando și Isabela, cu ordine speciale adresate autorităților comunale din Palos au poruncit ca în termen de 10 zile, fără să mai aștepte indicații și explicații suplimentare, să asigure expediția în fruntea căreia se afla Columb cu toate cele necesare. Orașul a oferit două caravele - „Niña" și „Pinta” ; „Santa Maria" fusese contractată de Columb direct de la proprietarul ei.

„Niña" - numele ei oficial era „Santa Clara” - îi aparținea lui Juan

Niño din Moguer. Poate că în armonie cu numele proprietarului, dar poate și fiind cea mai mica navă a expediției (Niña - în limba spaniolă înseamnă copila) ea a primit porecla care a intrat în istorie ca adevăratul ei nume. A fost construită pe șantierul naval din Rivera de Moguer, acum acoperit de nămol, la gurile râului Rio Ținto, același râu pe care era așezat și Palos. Istoria descoperirilor ulterioare de dincolo de ocean nu este legată cu nici una dintre corăbiile care au participat la prima călătorie a Iui Columb atât de strâns cât este legată de „Niña".

Ea a luat parte la a doua călătorie a lui Columb și amiralul a ales-o anume pe ea (dintr-o escadră de 17 corăbii) în calitate de navă comandant când a navigat pe lângă coastele Cubei, iar apoi a devenit coproprietarul ei.

Pe „Niña" s-a întors Columb în Spania în 1495, apoi, la trecerea de la Cádiz la Roma, corabia a fost capturată de pirații din Sardinia, reluată de la ei, și (după întoarcerea în Spania) trimisă pe Española ca navă de avangardă a escadrei lui Columb care plecase în a treia călătorie. Se știe că în 1501 ea mai făcea încă raiduri comerciale pe coasta Perlelor. Cu aceasta, istoria „Niñei" se întrerupe; numele ei dispare fără urmă din cronicele navigației maritime.

Din toate caravelele lui Columb, „Niña" era fără îndoială cea mai bună și merita întru totul cuvintele cu care amiralul se referă la ea în *Jurnalul* său.

„Pinta" fusese construită la Palos și își căpătase denumirea probabil în armonie cu numele vechilor ei proprietari (Pinto). În 1492 ea îi aparținuse lui Cristobal Quintero care l-a însoțit pe Columb în prima călătorie în calitate de marinar. În *Jurnal* se arară clar că Quintcro se dedase la mașinații dorind ca nava lui să nu ia parte la această călătorie. Faptul că, la fel ca și „Niña", „Pinta" a suportat uraganul din luna februarie 1493 din Atlantic și s-a întors cu bine în Castilia poate fi atribuit în egală măsură și calităților ei pentru navigația maritimă cât și artei comandantului ei, Martin Alonso Pinzón.

Nu avem nici un fel de informații despre soarta ulterioară a

„Pintei”.

Spre deosebire de „Niña" și „Pinta", patria „Santei Maria“ era Galicia, iar la Palos această corabie era cunoscută sub porecla de „Gallega" (Gallega înseamnă în limba spaniolă „din Galicia"). Ea fusese contractată pentru Columb de la proprietarul ei Juan de la Cosa* și a devenit navă-amiral, nu datorită meritelor sale, ci în urma faptului că ea depășea toate celelalte corăbii ca mărime. „Santa Maria" a eșuat în noaptea spre 25 decembrie 1492 pe coastele Españolei și a fost „împușcată" în timpul demonstrației organizate de Columb pentru înspăimântarea indienilor din Golful Navidad. Despre „Santa Maria" Columb dă referințe defavorabile, dar este greu de crezut că ele sunt obiective (vezi însemnarea din *Jurnal* cu data de 26 decembrie).

Mulți pun la îndoiala justețea acestei caracterizări pentru că ca a fost făcută în zilele scufundării, când Columb, pentru a se consola de pierderea suferită făcea tot posibilul ca să micșoreze valoarea navei.

Trebuie să ne imaginăm clar greutățile și lipsurile prin care trebuiau să treacă marinarii de pe caravelele lui Columb. La construcția caravelelor nimeni nu se îngrijise de cel mai elementar confort pentru oamenii cărora le fusese sortit să trăiască pe aceste nave cu lunile. Dormeau de-a valma, într-o înghesuială de necrezut, pe lăzi, pe butoaie, pe scânduri, la cală și în suprastructurile punții, așternînd sub ei propria lor haină. Marinarii care făcuseră 4 sau 5 orc de veghe, cu hainele ude ocupau locurile abia părăsite de tovarășii lor.

Hamacele, al căror prototip era hamacul indian, au apărut pe corăbii de-abia în sec. al XVI-lea. Paturile erau un privilegiu al celor aleși. Pe cele trei nave se foloseau de ele 10-12 oameni - amiralul, comandantul, maiștrii, piloții corăbiilor și persoanele oficiale numite de coroană.

Hrana era pregătită pe o vatră primitivă a cărei construcție ar fi stârnit cu greu la indienii din insulele Bahame, din Cuba sau din

*Nu trebuie să-l confundăm cu pilotul Juan de la Cosa, tovarășul lui Columb din următoarele călătorii.

Española, respect pentru tehnica culinară spaniolă...

Cu toate acestea ar fi profund eronată părerea (de care nu s-au vindecat nici până acum unii din biografii lui Columb) că navele pe care a fost făptuită marea călătorie nu erau altceva decât niște scoici șubrede.

Nu de dragul vorbelor mari scria Columb în Prologul *Jurnalului* că toate navele lui erau *muy aptos por semejante fecho* (foarte favorabile pentru o asemenea treabă). Prin construcție și greement ele erau pe deplin adaptate pentru grandioase expediții maritime.

Drumurile lungi peste ocean au devenit *realizabile din punct de vedere tehnic* la sfârșitul sec. al XV-lea atunci când gândirea dornică de cunoștințe a navigatorilor practicieni a creat un tip de navă excepțională adaptată la marile traversări maritime. Aceste călătorii au fost *istoric condiționate* de tot mersul dezvoltării Portugaliei și Spaniei - cele două țări atlantice, care în sec. al XV-lea au pornit primele dintre toate țările europene, pe calea acaparărilor coloniale.

SCRISOAREA LUI CRISTOFOR COLUMB CĂTRE LUIS DE SANTÁNGEL*

Señor,

Întrucât știu că vă veți bucura de marea biruință pe care Domnul Dumnezeu mi-a dat-o în călătoria mea, vă scriu epistola de față, din care veți afla cum în 33 de zile[2] eu am ajuns din Insulele Canare în Indii[3] cu navele pe care prea vestiții rege și regina, domnii noștri, mi-au încredințat, iar acolo am descoperit foarte multe insule locuite de oameni nenumărați, luându-le pe toate în stăpânire în numele altețelor lor, cu decret și cu pavilion regal, fără ca nimeni să-mi fi stat împotrivă.

Cea dintâi pe care am întâlnit-o, am numit-o San Salvador, întru pomenirea prea înaltei sale majestăți divine[4] care ne-a hărăzit toate acestea în chip minunat, și indienii o numesc *Guanabani;* pe a doua o numii *Insula Sfintei Maria a Concepțiunii;* pe a treia *Fernandina;* pe a patra *Isabela;* pe a cincea insula *Juana,* și astfel fiecăreia îi dădui un nou nume[5].

Când ajunsei la Juana[6], mersei de-a lungul coastei ei către apus, și o găsii atât de mare, încât gândii că ar fi provincie a Cataiului pe continent. Și cum pe coasta mării nu întâlnii nici cetăți, nici tîrguri, ci numai sate mici, cu ai căror locuitori nu puteam sta de vorbă pentru că toți o luau repede la fugă, mersei mai departe pe acel drum, gândind că voi ajunge să văd mari cetăți sau tîrguri; dar, după ce străbătui multe leghe, văzând că nimic nu se schimba, și că acea coastă mă ducea către nord, unde eu nu voiam să înaintez pentru că începuse iarna, iar eu îmi pusesem în gând să mă îndrept către miazăzi și vântul pe deasupra îmi fu potrivnic, mă hotărâi de aceea să nu mai pierd timpul și mă întorsei până la un port bun de unde trimisei doi oameni sa cerceteze pământul și să afle dacă erau acolo

* În afară de *Jurnal,* Columb *a* scris unul sau mai multe rapoarte sumare asupra călătoriei sale regilor catolici și altor personaje de frunte din Spania. Din cele două rapoarte (de altfel aproape asemănătoare între ele) care au ajuns până la noi, îl dăm pe cel adresat lui Luis de Santángel, care a fost șeful finanțelor regelui Fernando și a luat parte la finanțarea expediției peste ocean. Scrisoarea a apărut concomitent în latină și în spaniolă și e prima tipăritură asupra descoperirii Americii[1].

rege și cetăți mari[7]. Ei merseră cale de trei zile și întâlniră un nesfârșit număr de mici sate și nenumărați oameni, dar nu lucruri de seamă, și de aceea se întoarseră.

Eu pricepeam îndeajuns pe niște indieni pe care-i prinsesem spre a înțelege de la ei că acest pământ era o insulă, și de aceea urmai coasta ei cale de 107 leghe către răsărit până unde se termină. De la acel capăt zării o altă insulă către răsărit la depărtare de 18 leghe, căreia îi dădui numele de *Española*[8] și către care mă îndreptai. Mersei de-a lungul coastei septentrionale a acesteia, așa cum mersesem de-a lungul celei orientale a Juanei, cale de 188 de leghe în linie dreaptă. Atât aceasta cât și celelalte insule sunt extraordinar de roditoare, dar aceasta e într-o măsură și mai mare. Pe coastă se deschid multe porturi fără seamăn, mai bune de câte cunosc eu în Europa, și multc râuri bune și mări, încât e o minune. Pământul său e ridicat și are multe lanțuri de munți cu piscuri foarte înalte, mai înalte decât cele de pe insula Tenerifc[9] și cu toții sunt foarte frumoși, cu mii de forme, ușor de străbătut și plini de copaci de mii de soiuri și atât de înalți încât par să atingă cerul. Eu sunt sigur, după cât mi-e dat să înțeleg, că acești copaci nu-și pierd niciodată frunzele, și i-am văzut atât de înverziți și de frumoși cum se văd în luna mai în Spania. Dintre ei, câțiva erau în floare, alții cu fructe și alții în altă fază, după felul lor. Și privighetoarea cânta, și cântau și alte păsărele de mii de soiuri în acea lună a lui noiembrie în care eu mă aflam acolo[10].

Sunt acolo palmieri de șase sau opt soiuri, care prin frumoasa varietate care îi deosebește îți trezeau uimirea privindu-i. Și astfel sunt copacii, și plantele și ierburile. Mai sunt pini în număr nemaîntâlnit, foarte mari câmpii cultivate, miere, multe neamuri de păsări și fructe foarte felurite. Înăuntru sunt multe surse de metal și locuitori în număr considerabil[11].

Española e o minune: lanțurile de munți și fiecare munte, câmpurile și câmpiile sunt foarte bune și prielnice semănatului și sădirilor, pentru crescut vite de orice fel, pentru construcții de cetăți și sate. Frumusețea acestor porturi maritime nu poate fi crezută dacă nu e văzută. Și fluviile sunt numeroase și largi, au ape bune și cele mai multe conțin aur [12]. Copacii, fructele și ierburile de pe Española sunt destul de deosebite de cele de pe Juana, și pe ea sunt multe

mirodenii și mari mine de aur și de alte metale.

Populațiile acestei insule, ca și cele ale celorlalte insule pe care le-am descoperit și despre care am avut știre, umblă goale, bărbații și femeile, așa cum s-au născut, numai unele femei își acoperă o singură parte a corpului cu o frunza sau o bucățică de bumbac, pe care o pregătesc pentru aceasta. Nu au fier, nici oțel, nici arme, cu a căror folosință nu sunt obișnuiți, nu pentru că n-ar fi oameni bine făcuți și de bună statură, ci pentru că sunt extraordinar de fricoși. Alte arme nu cunosc, în afară de cele care se fac din trestii, la care când au crescut și au dat semințe, le pun în vârf un bețișor ascuțit. În afara de aceasta, nici nu obișnuiesc măcar să se folosească de aceste trestii, pentru că mi s-a întâmplat să trimit pe uscat doi sau trei oameni către un sat spre a sta de vorbă cu ei, șezând acei băștinași adunați laolaltă în foarte mare număr, care, când vedeau sosind pe oamenii mei, o luau la fugă nebunește. Și aceasta nu pentru că vreunuia dintre ei i se făcuse vreun rău, dimpotrivă, oriunde am fost și am putut să stau de vorbă cu ei le-am făcut daruri din ceea ce aveam atât bucăți de postav, cât și alte multe lucruri, fără a cere în schimb nimic, dar fugeau pentru că sunt foarte fricoși.

E adevărat că atunci când sunt în siguranță și nu mai le e frică se arată atât de cinstiți și generoși cu ceea ce au că n-ar crede-o cei care n-ar vedea. Orice lucru li se cere din ceea ce au, nu refuză niciodată, dimpotrivă îl dau și arată o atât de mare prietenie, încât par să vrea să-și dea și inima, și, fie că e vorba de un lucru de preț sau de unul de nimic, la fel îl dau în schimbul oricărui fleac, declarându-se mulțumiți.

Eu nu îngădui să li se dea lucruri de nimic, ca cioburi de străchini sparte sau bucăți de geam spart sau fișii de panglică, deși, când izbuteau să le dobândească, li se părea că au căpătat cele mai prețioase pietre scumpe din lume. Se întâmplă ca un marinar, pentru o panglică, căpătă aur de greutatea a doi *castellani* și jumătate, și alții mult mai mult, pentru obiecte care făceau și mai puțin. Băștinașii dădeau ceea ce aveau pentru *blancas* șase bătute, până la doi sau trei *castellani* de aur, sau o *arroba*[13] ori două de bumbac tors și luau și

bucăți de cercuri rupte de butoaie, fără alegere, ca niște animale. Toate acestea mi s-au părut nepermise și de aceea le-am oprit. Le dădeam mii de lucruri frumoase și bune pe care eu le adusesem în scopul de a se împrieteni cu noi și să se facă după aceea și creștini și sa fie îndemnați a iubi și a sluji pe altețele lor și întreaga națiune castiliană și să se străduiască să strângă și să ne dea produse din care au din belșug și care ne sunt necesare.

Ei nu țin de nici o sectă, nici nu sunt idolatri, ci cred cu toții că puterea și binele sunt în cer, și credeau cu putere că eu cu corăbiile și cu oamenii mei coborâsem din cer, și cu această convingere mă primeau peste tot, după ce își alungaseră temerile. Și aceasta nu pentru că sunt neștiutori, ci dimpotrivă au un spirit foarte ascuțit și navigau pe toate mările și e de necrezut cum știu să dea bune informații de spre toate, în afară doar că n-au mai văzut niciodată oameni îmbrăcați și corăbii ca a le noastre.

De-abia ajuns în Indii, pe prima insulă pe care o descoperii prinsei câțiva din acei localnici ca sa învețe limba noastră și să-mi dea știri despre ce se afla prin acele părți, și astfel în curând ne înțeleserăm, puțin prin vorbe și puțin prin semne, ceea ce îmi fu de mult folos. Și astăzi ei sunt cu mine, și cu toate ca au avut cu mine necurmate legături, totuși stăruie mereu în credința că eu am venit din cer. Aceștia erau cei dintâi care dădeau această veste în locurile unde eu soseam, și acei băștinași mergeau din casă în casă și din sat în sat, strigând: „Veniți, veniți să vedeți pe oamenii din cer", și astfel cu toții, bărbați și femei, după ce se liniștiseră în privința intențiilor noastre și prinseseră curaj, ne ieșeau în întâmpinare în masă, nerămânând în urmă nici mare nici mic, și ne aduceau de mâncat și de băut, dăruindu-ne totul cu o minunată dragoste.

Pe aceste insule toți au multe canoe, care sunt un fel de bărci lungi cu rame, și sunt mari și mici. Câte una e mai mare decât o *fustă*[14] cu 18 bancuri de tras la rame. Deoarece sunt făcute dintr-un singur trunchi, nu sunt prea largi. Dar o *fusta* n-ar rezista cu. ei la rame, pentru, că aleargă cu o viteză nemaipomenită. Și cu aceste ambarcațiuni băștinașii navigau de la o insulă la alta, care sunt foarte numeroase, și transportă și negustează produsele lor. Am văzut dife-

rite canoe cu 70-80 oameni la bord, dintre care fiecare avea rama lui.

Pe toate aceste insule n-am observat să fie mari deosebiri între: feluritele populații și în limba, pe care o vorbesc, pentru ca toți se înțeleg între ei, și acesta e un lucru foarte rar, care sper că va hotărî pe altețele lor să-i convertească la Sfânta noastră credință, pentru care au multă înclinare[15]. Am spus mai sus cum am mers 107 leghe în linie dreaptă de la apus la răsărit de-a lungul coastei insulei Juana, și după un asemenea rezultat pot spune că .această insula e mai mare decât Anglia și Scoția la un loc[16], și aceasta întrucât, în afară de aceste 107 leghe, mai rămân înspre partea de apus două provincii pe care nu le-am explorat, dintre care una e numită *Avan,* unde se nasc oameni cu coadă, provincii care, după cât am putut pricepe de la acești indieni pe care-i am cu mine și care cunosc toate aceste pământuri, nu pot avea o lungime mai mică de 50 sau 60 de leghe.

Ceastălaltă insulă, Española, are o circumferință mai mare decât întreaga Spanie, de la Colliure*, de-a lungul coastei mării, până la Fuenterabia în Biscaya, pentru că numai pe o singură latură a ei, am navigat 188 leghe mari, în linie dreaptă, de la apus la răsărit[17]. Acesta e un pământ vrednic de dorit, și o dată văzut, nu-ți mai vine să-l părăsești. Și pe ea, deși toate celelalte insule de mine descoperite le-am luat în stăpânire în numele altețelor lor și le țin la dispoziție astfel că pot să dispună de ele pe deplin ca de regaturile Castiliei, și deși toate sunt bogate atât cât eu nu mai știu și nu pot spune, pe această Españolă, în locul cel mai potrivit și-n regiunea cea mai bună pentru exploatarea minelor de aur și pentru activarea oricărui trafic atât de la continentul de aici, cât și de la continentul Marelui Han, unde va fi mare comerț și câștig, am luat în stăpânire un mare șat căruia i-am dat numele de *Navidad,* și în el am construit fortificații și o fortăreață, care în acest moment sper că e gata, și am lăsat acolo oameni deajuns spre a o construi și a o întări, și am înzestrat-o cu artilerie și cu merinde pentru mai bine de un an, și am mai lăsat un marangoz priceput în construcții navale și de orice fel și în stare sa ridice alte fortărețe. În afară de aceasta, am legat cu regele acelui pământ o prietenie atât de călduroasă, încât el se socotea fericit să mă numească și să mă considere frate[18]. Și chiar dacă și-ar schimba

*Colliure, în Rossillon.

gândurile și s-ar gândi să facă rău acelor oameni ai mei, n-ar putea să le facă nimic rău, pentru că nici el, nici supușii lui nu știu ce sunt armele și umblă goi și fără apărare, cum am mai spus, și sunt oamenii cei mai fricoși de pe lume, astfel că oamenii pe care i-am lăsat acolo ar fi deajuns să stăpânească și să nimicească tot acel pământ. De aceea, daca spaniolii vor ști să se poarte cum trebuie, insularii nu vor constitui o primejdie pentru ei.

Mi s-a părut că pe toate, aceste insule bărbații se mulțumesc cu o singură femeie, dar căpeteniei sau regelui lor îi îngăduie douăzeci. Mi s-a părut că femeile muncesc mai mult decât bărbații. N-am putut afla dacă posedă bunuri proprii, dimpotrivă mi s-a părut că au toate lucrurile în comun, îndeosebi merindele.

Până acum n-am găsit pe aceste insule oameni monstruoși, cum mulți credeau, ci în schimb sunt oameni de frumoasă înfățișare, și nu sunt atât de negri ca în Guineea, și au părul lung și nu se înmulțesc unde căldura razelor solare e prea puternică. E adevărat că soarele are aici mare putere, dat fiind că ținutul e la o depărtare de 26° de linia ecuatorială. Pe insulele unde se înalță munți mari era, dimpotrivă, destul de frig în iarna aceasta, dar localnicii îl suportă din obișnuință și cu ajutorul bucatelor pe care le mănâncă, amestecate cu multe mirodenii care dau foarte multa căldură. Astfel că n-am întâlnit monștri de nici un fel, și nici , n-am avut știre despre ei. Numai pe o insulă numită *Quaris*,* a doua ce se întâlnește la intrarea Indiilor, locuiește o populație care e socotită în toate aceste insule ca foarte sălbatică și care mănâncă carne de om. Locuitorii din Quaris au multe canoe cu care navighează înspre toate insulele din India și fură și iau cât pot mai mult. Nu sunt mai urîți sau mai diformi decât ceilalți insulari, în afară de faptul că poartă părul lung ca cel al femeilor și se folosesc de arcuri și săgeți de trestie cu bețișor în vârf, și aceasta din lipsa de fier, din care n-au de loc. Sunt feroce, spre deosebire de celelalte populații care sunt nemaipomenit de lașe. Dar eu nu țin socoteală de ei mai mult decât de ceilalți. Și ei sunt cei care au legaturi cu femeile din *Matinino,* care e prima insulă ce se întâlnește pornind din Spania către Indii și pe care nu stă nici un bărbat[10] Aceste femei nu se ocupă de treburi proprii sexului lor, ci comercializează numai arcuri și săgeți de trestie, ca cele descrise,

*Numită, și *Ceyre* în relațiile celei de-a doua călătorii a lui Columb, și care-ar putea fi insula Domenica sau cea a Mariei Galante.

și-și acoperă armele cu tăblii de aramă, metal pe care-1 au în mare cantitate.

Mi-au spus că mai e o altă insulă mai mare decât Española, pe care oamenii nu au par în cap și unde ar fi o nesfârșită cantitate de aur. De pe aceasta și de pe alte insule am luat câțiva băștinași, pe care-i aduc cu mine drept mărturie.

În încheiere, ținând seamă, numai de cât s-a făcut în timpul acestei călătorii care fu săvârșită atât de repede, altețele lor pot vedea că le voi da cât aur vor vrea, oricât de puțin ar fi ajutorul pe care altețele lor mi-l vor da, și în afară de aceasta le voi da spițerii și bumbac cât vor porunci, guma de mastic cât vor vrea să încarce și din care până azi nu s-a mai găsit decât în Grecia, pe insula Chios, și Veneția o vinde la ce preț vrea, și aloe și sclavi cât vor vrea să încarce, și aceștia fi-vor idolatri[20]. Cred că am găsit și revent și scorțișoară și alte produse de preț voi găsi, după indicațiile ce mi le vor da oamenii pe care i-am lăsat pe Española. Eu, dinspre partea mea, n-am făcut multe cercetări, deoarece când vântul mi-a dat putința să navighez, n-am zăbovit în nici un loc, ci doar în satul *Naividad,* unde m-am oprit spre a lăsa o așezare sigură și bine rânduită. Și într-adevăr, mult mai mult aș fi făcut dacă corăbiile m-ar fi slujit cum ar fi trebuit.

Aceasta e foarte mult și într-atâta, încât trebuie să se creadă că nu e treabă de minte umană, ci doar a* lui Dumnezeu cel veșnic, care da tuturor celor ce merg pe drumul său biruință în lucruri ce par cu neputință; și aceasta îndeosebi fu unul dintre acestea, deși despre aceste pământuri au vorbit unii și au scris, au făcut-o numai prin conjuncturi, nimeni n-a putut afirma că le-a văzut, cei mai mulți ținând nu numai puțină socoteala la ce spuneam eu, dar socotindu-le drept basme.

Astfel ca, deoarece mîntuitorul nostru a dat această biruință prea luminaților noștri rege și regină și regatului lor, care vor fi vestite pentru asemenea înalta faptă toată creștinătatea trebuie să se bucure și să facă mari serbări, și să aducă mulțumiri în chip solemn Sfintei Treimi pentru sporul ce-1 va avea prin convertirea atâtor popoare la credința noastră Sfânta și, de asemenea, pentru bunurile materiale

*Lacună în text completată după o traducere italiană contemporană.

Acestea, pe cât de iute au fost săvârșite, tot pe atât de scurt au fost povestite.

Scris pe caravelă în fața insulelor Canare*, în ziua de 5 februarie a anului 1493[21].

Voi face ce veți porunci,

AMIRALUL,

După ce am scris cele de mai sus, aflându-mă în marea Castiliei, am fost învăluit de un atât de puternic vânt de sud și sud-vest, că a trebuit să navighez cu catargul, cu velele smulse și să mă adăpostesc azi aici în acest port al Lisabonei, care a fost lucru cel mai minunat din lume, de unde mă hotărâi să scriu alteților lor. În toate Indiile am întâlnit vânturi ca în mai, și am ajuns acolo în 33 de zile și m-am întors în 28, dar aceste furtuni m-au ținut, pe loc 14 zile pe această mare. Spun pe aici toți oamenii de mare ca niciodată n-a fost o iarnă mai aspră și nu s-au pierdut atâtea corăbii.

Scrisă în ziua de 4 martie

*La 15 februarie, Columb se găsea în Azore: în fața insulei Santa Maria. Data din Canare a fost o prevedere spre a nu revela portughezilor drumul său de întoarcere din Lumea Nouă.

NOTE REFERITOARE LA „SCRISOAREA CĂTRE SANTÁNGEL ȘI SÁNCHEZ"

1. Originalul scrisorii către Santángel și Sánchez e necunoscut. Avem numeroase copii ale acestui document, multe dintre ele din 1493. Din numeroasele copii ale acestei scrisori ies în evidență 10, mai vechi, cărora li s-au dat indexurile convenționale - A, B, C, D, E, F, G, H, și I. Ținând seama de excepționala valoare a acestui document, cea mai veche dovadă scrisă cu privire la descoperirea lumii noi, trecem în revistă pe scurt principalele copii ale scrisorii.

A) Publicație în *folio* din 1493, în limba spaniolă. După unicul exemplar păstrat a fost scoasă în 1899 de Maisonville din Paris și în 1891 de Kwarich din Londra o nouă ediție devenită acum o raritate bibliografică. Anul ediției nu este menționat pe foaia de titlu a cărții dar este stabilit exact de paleografi. Acest exemplar se păstrează în momentul de față în biblioteca publică din New York.

B) O ediție în *cuarto,* în limba spaniolă, din 1493, păstrată la Biblioteca Ambrosiană din Milano. Reeditată în 1866. Versiunile A. și B. sunt foarte asemănătoare.

C) Copie spaniolă manuscrisă din arhiva de stat spaniolă din Simancas. Găsită în 1818 și publicată de istoricul spaniol Navarrete, în a sa „Colección de los viajes y descubrimienţos", t, I.

D) Copie manuscrisă spaniolă din arhiva colegiului monahal din Cuenca. Ea a fost descoperită în Valencia de Warnhagen și editată de două ori de el (1858 și 1869). Această copie este acum pierdută,

E) Versiunea dată la Andrés Bernáldez în *Istoria regilor catolici.* Această versiune este interesantă pentru că

Bernáldez - contemporan cu Columb și om care îl cunoștea bine personal - introduce în text amănunte care lipsesc în variantele A, B, C și D.

F) Copie incompletă de Ia începutul secolului, al XVI-lea cuprinzând aproximativ jumătate din textul scrisorii. Acest manuscris italian este păstrat în Biblioteca Ambrosiană din Milano.

G) O copie italiană incompletă (manuscrisă) păstrată în Biblioteca națională din Florența.

H) O versiune latină care a trecut prin multe țări europene, traducere făcută după original de un aragonez, Leonardo Cosco. Prima ediție a apărut în .aprilie 1493, iar în decursul anilor 1493-1494 au apărut în Italia, la Basel și Paris 9 ediții ale scrisorii în traducerea lui Cosco. Această variantă a fost reeditată în repetate rânduri.

I) Versiunea poetică latină a lui Giuliano Dati, provenită dintr-un izvor necunoscut. Publicată în Florența, în iulie 1493, este, probabil, o transpunere liberă, ritmată, a originalului.

Toate aceste versiuni au particularitățile lor specifice și se deosebesc una de alta în amănunte, uneori importante. În primul rând se ridică problema adresantului scrisorii. În variantele A, B, C, adresantul este Luis de Santángel — escribano de ración - un funcționar superior în ceea ce azi ar fi Departamentul Finanțelor din Regatul Aragon. Santángel i-a dat un mare ajutor lui Columb în timpul acceptării proiectului lui și a asigurat mijloacele necesare expediției. În versiunile D, F, G, I scrisoarea e adresată către Gabriel Sánchez - *tesorero* ~ vistiernic al coroanei aragoneze, care a luat, de asemenea, parte activă în organizarea primei expediții a Iui Columb.

În momentul de față se recunoaște posibilitatea ca scrisoarea să fi

fost adresată și unei persoane și celeilalte, dar în diferitele copii variante s-au păstrat nume diferite.

Mai departe apar îndoieli cu privire la limba originalului. Columb sau persoana căreia el îi putea dicta textul scrisorii, nu trebuia să recurgă neapărat la limba spaniolă. S-a presupus că originalul a fost scris în limba catalană, ceea ce, în genere vorbind, este plauzibil, dacă ținem socoteala de răspândirea generală a limbii catalane (într-o măsură sau alta cunoscută de marinarii din țările sud-europene) și de faptul că Santángel și Sánchez o stăpâneau la perfecție. Aceste presupuneri se întemeiau pe numărul considerabil de catalanisme din variantele A și B și pe faptul că traducerea germană din 1497 a fost făcută din limba catalană.

Dar majoritatea „catalanismelor" din aceste două variante pot fi considerate cu același succes drept italienisme; ar fi și greu să precizăm dacă atât unele cât și celelalte au fost provocate de influența originalului sau de capriciul culegătorilor pentru care - daca, așa cum se presupune, documentul a fost tipărit la Barcelona, în versiunile A șl B - limba maternă era catalana.

Cel mai probabil este ca originalul să fi fost scris în limba spaniolă și apoi tradus în alte limbi.

Sunt recunoscute ca fiind cele mai apropiate de original și cele mai „vechi" copii ale lui, variantele A, B, C, care, de obicei, sunt considerate, alături de traducerea latină a lui Cosco (varianta I), ca versiunile fundamentale ale documentului în edițiile contemporane. Lipsa originalului scrisorii nu ne îngăduie să lămurim : 1) Timpul când a fost scrisă și 2) „mâna“ persoanei care a scris această scrisoare pe drumul de întoarcere din :„Indii" în Spania. Dacă primul punct prezintă relativ mai puțină importanță, apoi cel de-al doilea are o însemnătate excepțională.

Într-adevăr, scrisoarea considerată pe drept ca prima veste a marii descoperiri poate fi privită ca un izvor istoric de excepționala însemnătate. Iar în legătură cu aceasta este importantă problema autorului documentului – Columb sau o persoană necunoscută, care, după cuvintele unui participant la prima călătorie, folosind numele

amiralului, a scris această scrisoare. Cercetătorii și-au exprimat de multa vreme îndoiala că autorul relatării ar fi Columb. Aceste îndoieli se întemeiau pe faptul că documentul este scris în limba castiliană, pe care Columb era departe de a o stăpâni nu numai în 1493, ci și mulți ani după aceea. Las Casas, într-unul din capitolele *Istoriei Indiilor,* unde descrie a treia călătorie a lui Columb, spune că amiralul scria prost în limba caștiliană. O serie de alte documente scrise tot de pana lui Columb confirmă această părere. Astfel, scrisoarea către Santángel și Sánchez, judecând după stil și limbă, poate fi atribuită unui om care a.prelucrat textul scris de Columb. E posibil ca amiralul să fi dictat scrisoarea secretarului său care sa o fi prelucrat din punct de vedere literar. Apartenența acestei scrisori lui Columb este pusă în discuție și pentru că la trei variante spaniole ale ei - A, B, C, - ea este contrasemnată „Amiral". Se știe că Columb nu se iscălea niciodată astfel și că el a devenit în mod oficial amiral numai după ce Fernando și Isabela în scrisoarea din 30 martie 1493 (adică la 26 de zile după ce fusese semnat acest document) au confirmat acordarea titlului de amiral. Oricare ar fi situația, scrisoarea care expune rezultatele călătoriei în Indii a produs un efect zguduitor în țările din sudul Europei. Traducerile în limbile catalană, latină, franceză, germană, în decursul primilor câțiva ani (din 1493-1500) se numără, cu zecile. Această scrisoare a constituit izvorul primelor (informații despre pământurile nou descoperite și a trezit în Europa un interes uriaș pentru călătoriile maritime îndepărtate și pentru descoperiri.

2. Treizeci și trei de zile - timpul dintre 8 septembrie și 11 octombrie, adică perioada trecută din momentul în care corăbiile - după. o așteptare de două săptămâni la Gomera, din cauza timpului calm - au ieșit în mare, și până la descoperirea insulei Guanahani.

3. După cum se știe, mulți cercetători presupun că nu India era ținta pe care și-o propusese Columb când a întreprins prima sa călătorie. De aceea cuvintele „am mers din insulele Canare până în Indii“ din textul scrisorii către Santángel și Sánchez au o mare

importanță pentru clarificarea unde laturi din problema discutabilă, și încâlcită a adevăratelor scopuri ale expediției lui Columb. Totuși, acest loc al scrisorii luat în sine, nu constituie încă o mărturie a faptului că, plecând la drum, Columb avea în vedere să ajungă în Indii. Scrisoarea a fost scrisă după întoarcerea lui Columb din călătorie și există presupunerea că numai în cursul descoperirii noilor pământuri i-a venit amiralului ideea că aceste țări sunt o parte a „Indiilor". Cu privire la scopurile pe care, și le propusese Columb în perioada de pregătire a primei călătorii – vezi prefața.

4. Insula San Salvador (Sfântul Mântuitor) a fost numită astfel în cinstea lui Cristos. Columb, afirmînd mai apoi că a făcut descoperirile „sub inspirația divină", ca mesager al cerului, a încercat să dea numelui său (Cristofor = purtătorul lui Cristos) o interpretare mistică, presupunând că îi revenea misiunea de a duce numele lui Cristos dincolo de mări în pământurile nou descoperite.

Cu privire la poziția geografică a acestei insule în grupul Bahama au fost multă vreme discuții care au dat naștere la o serie întreagă de cercetări; în momentul de față se consideră că numele San Salvador a fost dat de Columb insulei Watling (în 1927 acestei insule i s-a dat numele Watling - San Salvador).

5. Probabil insulele Rum Eay, Long-Island, Crooked Island din grupul insulelor Bahama.

6. Insula Juana - Cuba.

7. Au fost trimiși Rodrigo de Jérez și Luis de Torres. Luis de Torres era tălmaciul lui Columb, deoarece știa limbile „caldeiană", ebraică și arabă. De altfel, cunoștințele lui lingvistice, care și-ar fi găsit într-adevăr aplicație în India, s-au dovedit inutile în pământurile nou descoperite.

8. Española a fost descoperită Ia 5 decembrie 1492. „Leghile mari", cuprindeau probabil 4 mile italiene și erau prin urmare egale

cu 5924 m. Astfel, 188 leghe mari fac 1130 km. Insula are întinderea de maximum 660 km.

9. Vârful Tenerife este cu 630 m mai înalt decât cei mai înalți munți din Española.

10. Cronicarul spaniol Oviedo, care a vizitat „Indiile" după 30 de ani, afirma că în pământurile nou descoperite numai trei sau patru specii de copaci își pierd toamna frunzele, Fără îndoială că descrierile lui Oviedo oglindesc condițiile științifico-istorice reale care existau în acea vreme în insulele Antile. Oviedo consideră vegetația pururea verde ca. cea mai caracteristică particularitate a peisajului din „Indii".

11. Contemporanii marilor descoperiri apreciau în mod diferit numărul populației din Española. Las Casas o aprecia la 3-4 milioane. Dimpotrivă, unii istorici din secolele al XlX-lea și al XX-lea considerau și consideră că populația de pe Española nu depășea 3-400 000.

12. Columb a fost apoi amar decepționat, deoarece s-a dovedit că doar puține râuri conțin aur și a fost descoperit foarte puțin aur.

13. Arroba - o veche unitate de măsură spaniolă egală cu 11,5 kg (mărimea arrobei varia considerabil în diferite regiuni din Castilia și Aragon; 11,5 kg este media acestei unități).

14. Fusta - o ambarcație ușoara cu rame, cu un tonaj de cel mult 300t. Uneori aceste fusta erau prevăzute cu vele latine.

15. Columb, referindu-se la limbile indienilor de pe Española și Cuba, alunecă în contradicții. În *Jurnalul primei călătorii* ei arată că indienii de pe aceste pământuri aveau limbi diferite,

16. Suprafața Cubei cu insulele mici din jur este de 114 000 km^2, iar Anglia singură, fără Scoția, are 151 000 km^2.

17.Întinderea coastelor Españolei e mult mai mică decât aceea a țărmurilor Spaniei și Portugaliei. Coliure (mai exact Colliure) este o așezare din Rosillon pe panta nordică a munților Pirinei, pe coasta Mării Mediterane, Fuenterrabia este un oraș pe malul golfului Biscaya, așezat la granița franco-spaniolă.

18. Columb a lăsat la Navidad 39 oameni. Despre oamenii lăsați în această cetate, vezi *Jurnalul primei călătorii* și relatarea celei de-a doua călătorii.

19. Are probabil în vedere insula Martinica. Se înțelege că în Indii nu exista un pământ locuit de „femei fără bărbați". Columb a putut scoate informații despre țările locuite doar de femei din lucrările lui Eneius Silvius Piccolomini sau din vechile legende despre amazoane. Spaniolii au căutat pământul cu amazoane la jumătatea secolului al XIV-lea în desișurile de pe continentul Americii de Sud și mai ales acolo unde curge râul numit de el Amazoanele.

20. Aici este expusă în general, deocamdată într-o formă încă vagă, ideea posibilității de a transforma pământurile nou descoperite într-o rezervație pentru comerțul de sclavi, idee pe care Columb o dezvoltă mai amănunțit în următoarele sale scrisori.

21. Greșeală în textul scrisorii. Columb se găsea la 15 februarie pe coastele insulelor Azore (vezi notița din 15 februarie 1493 din *Jurnalul primei călătorii).*

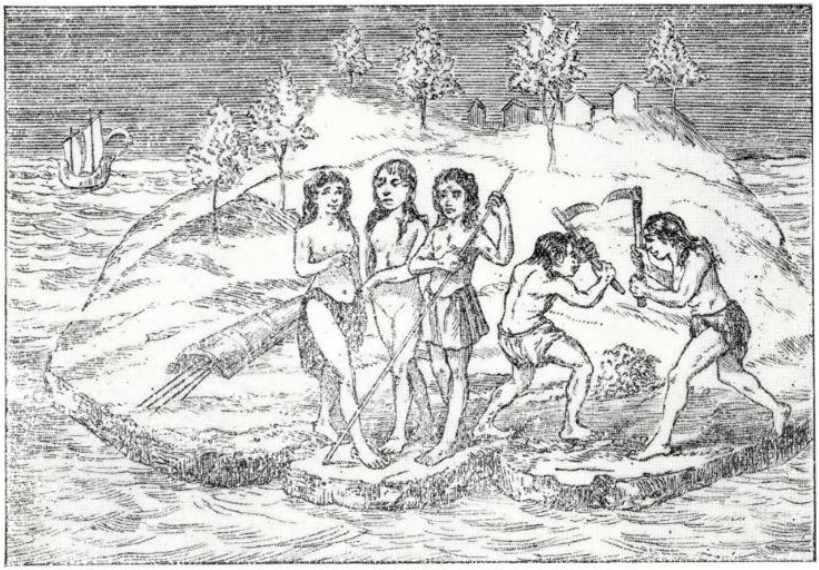

BĂŞTINAŞI DIN INSULELE CANARE

DESCOPERIREA INSULEI ESPAÑOLA (HAITI)

SCRISOAREA ÎNTÂI A LUI TOSCANELLI*

Lui Cristofor Columb, Paul Fizicianul sănătate

Înțeleg nobila și marea ta dorință de a merge acolo unde cresc mirodeniile: și ca răspuns la o scrisoare a ta, îți trimit copia unei alte scrisori, pe care acum câteva zile am scris-o unui prieten al meu, slujitor al serenissimului rege al Portugaliei, înainte de războaiele din Castilia, ca răspuns la o alta scrisoare, pe care, îndemnat de altețа sa, mi-a scris asupra acestei chestiuni: și-ți trimit o altă hartă pentru navigație, asemenea celei pe care i-am trimis-o lui, și prin care vor fii mulțumite întrebările tale. Copia acelei scrisori a mea e aceasta.

*Paul Fizicianul lui Fernam Martins**, *preot din Lisabona, sănătate*

Mă bucur mult să am vești despre sănătatea ta și despre familiaritatea cu regele Portugaliei, prea generos și măreț prinț, și deși altădată eu am stat cu tine de vorbă despre un drum ce duce la țările mirodeniilor, pe cale maritimă, care e mai scurt, decât cel pe care-1 faceți prin Guineea, regele tău serenissim vrea acum o lămurire sau mai curând o demonstrație care să le pună lucru sub

*Scrisorile atribuite lui Paolo dai Pozzo Toscanelli, umanist florentin și care au contribuit mult la pregătirea expediției lui Columb, se află inserate în *Historia* pe care Fernando Columb a scris-o asupra tatălui său. A doua scrisoare e însă socotită în general apocrifă; publicăm numai prima, socotită autentică, îndeosebi pentru că e o transcriere a presupusului original latin. Ea a fost descoperită în 1875 de către H. Harrisse într-un exemplar al *Hisloria rerum ubique gestorum* a papii Pius al II-lea (Enea Silvio Piccolomini care a aparținut lui Columb. Acel text foarte alterat a fost reconstituit de N. Sumien în cartea sa *La correspondance du savant florentin Paolo dat Pozzo Toscanelli avec Cristophe Columb,* Paris 1927.

** Ar fi vorba de un anume Fernando Roriz (După Uzielli, *Paolo del Pozzo Toscanelli.*

ochi și să fie de așa natură, încât și cei puțin învățați să poată apuca acest drum și sa-l urmeze cu pricepere. Și de aceea, deși eu știu că această demonstrație se poate face printr-o sferă pe care să fie desenată lumea, totuși am hotărât pentru mai multă ușurință și spre o mai bună pricepere să arat acel drum cu o hartă asemenea celor ce se fac pentru navigație.

Trimit astfel majestății sale o hartă pe care am făcut-o cu mâinile mele, pe care sunt desenate coastele țării voastre, insulele, de la care plecând veți începe să vă îndreptați către apus*, fără a schimba drumul, pământurile la care veți ajunge și arătarea depărtării la care veți trebui să vă țineți de pol cât și de linia echinocțială, și a spațiului, adică milele pe care veți trebui să le străbateți spre a ajunge la ținuturile dintre toate cele mai roditoare în mirodenii și în pietre scumpe**.

Și să nu fiți surprinși dacă numesc occidentale părțile unde se găsesc mirodeniile, deși obișnuit ele sunt numite orientale, întrucât pentru cei care merg pe mare în emisfera.sudică ele se găsesc mereu la apus, chiar dacă, mergând pe uscat și în emisfera nordică, ele se află mereu către răsărit.

Astfel deci liniile drepte trasate în sensul lungimii hărții*** indică depărtarea de la răsărit la apus, și liniile transversale**** indică spațiul cuprins între miazăzi și miazănoapte.

Am însemnat, de asemenea, pe hartă diferitele locuri spre care vă veți putea îndrepta, și am făcut aceasta spre a da știri mai ample navigatorilor în cazul că vânturile sau vreo întâmplare îi va face sa devieze de la drumul lor și încă, întrucâtva, spre a arăta oamenilor țării că nu sunt lipsiți de orice cunoaștere a locurilor, ceea ce va fi pe placul acelor băștinași.

Aflați că, după cât se spune, nu locuiesc pe acele insule decât negustători. Acolo, într-adevăr, se găsesc foarte mulți oameni de mare

*„Capătul apusului, pornind din Irlanda către miazăzi până la capătul Guineii" se citește în textul transcris de F. Columb, în care se specifică că insulele sunt „cele ce se găsesc pe tot acest drum".

**"În fața căror insule, drept către apus se află desenat începutul Indiilor cu insulele și locurile unde veți putea merge".

*** Verticale.

**** Orizontale.

bogați în mărfuri, că în tot restul lumii nu se află atât de mulți decât în prea nobilul port numit Zaiton, unde, după cât se spune, în fiecare an intră 100 de corăbii mari încărcate cu piper, fără a mai socoti celelalte corăbii care transportă mirodenii. Acea țară e foarte populată și foarte îmbelșugată și are o mulțime de provincii, de stăpâniri și de cetăți, guvernate de un prinț căruia i se spune Marele Han, al cărui nume înseamnă pe latinește Rege în Catai. Predecesorii săi voiau să intre în legătură și prietășug cu creștinii și acum 200 de ani au trimis ambasadori papii cerându-i sa le trimită mulți oameni învățați în religie care să le arate credința noastră, dar cei care fuseseră trimiși, din pricina piedicilor pe care le întâlniră pe drum, se întoarseră înapoi. Și în vremea papii Eugen [al IV-lea], a venit la acest pontifice un trimis care povesti despre marea bunăvoință pe care acei prinți o nutreau față de creștini, și eu însumi am stat îndelung de vorbă cu el despre multe lucruri, despre măreția clădirilor regale, despre minunata mărime a fluviilor în lungime și lățime și despre mulțimea cetăților ce se înalță pe malurile lor, pe unul singur dintre care se găsesc aproape 200 de cetăți cu poduri de marmură foarte lungi și late, împodobite cu coloane de fiecare parte.

Această țară merită să fie cercetată de către latini, nu numai pentru marile câștiguri ce pot dobândi în aur, argint, pietre scumpe de orice fel de mirodenii care niciodată nu sunt aduse din părțile noastre dar și pentru oamenii înțelepți, filozofi, și pricepuți astrologi care prin dibăcia și experiența lor cârmuiesc această puternică măreață provincie și conduc de asemenea armatele lor.

Am scris aceasta spre a răspunde în vreun fel la întrebarea ta, după cum puțina vreme și ocupațiile mele mi-au îngăduit, dar în viitor sunt gata să satisfac pe maiestatea sa cât va vrea de amplu.

Scrisă la Florența, 25 iunie 1474.

Din cetatea Lisabona, în linie dreaptă către apus sunt însemnate pe hartă 26 de spații, fiecare din ele reprezintă 250 de mile, până la foarte nobila și marea cetate Quinsay, care are 100 de

mile de jur împrejur și are 10 poduri*. Numele său înseamnă *Cetatea Soarelui.* Despre ea se povestesc lucruri minunate în ce privește numărul clădirilor și al veniturilor sale. (Acest spațiu e aproape a treia parte din toată sfera). Această cetate e așezată în provincia Mangi, vecină cu Catay unde se află scaunul regelui țării.

Dar de la insula Antilia, pe care o cunoașteți, până la vestita insulă Cipangu, sunt 10 spații. Multe alte lucruri ar trebui poate spuse. Această insula este într-adevăr foarte bogată în aur, mărgăritare și pietre scumpe, și se acoperă templele și locuințele regale cu aur masiv.

Astfel deci, întinderea mării de străbătut prin regiunile necunoscute nu e prea mare. Altădată voi vorbi despre lucrurile astea mai lămurit, dar după cât am spus cel care va băga bine de seamă va întregi restul.

Vale, dilectissime.

*„de marmură”.

DESCRIEREA CELEI DE-A DOUA CĂLĂTORII

[TRAVESAREA OCEANULUI ATLANTIC]

Miercuri, în a douăzeci și cincea zi a lunii septembrie 1493, înainte de răsăritul soarelui, amiralul ordonă să se întindă velele și toate cele 17 corăbii părăsiră Golful Cadiz[1].

Amiralul ordonă să se îndrepte corăbiile spre sud-vest, către insulele Canare. Miercurea următoare, adică la 20 octombrie, ancoră la Gran Canaria, principala insulă din cele șapte ale arhipelagului Canarelor. Dar n-a vrut să se oprească aici și de-aceea, în miezul nopții, ordonă să se întindă din nou velele, iar sâmbătă, la 5 octombrie, ajunse la insula Gomera, unde rămase două zile. Aceste zile le-a folosit pentru a procura pentru escadră, cât se poate de grabnic, vite, de a căror cumpărare se ocupară oamenii trimiși pe mal și chiar amiralul. S-au luat viței, capre și oi.

Afară de acestea, oamenii lui cumpărată opt porci, a câte 70 *maravedis** fiecare**... și acestea erau acele semințe din care au provenit toate culturile castiliene, care există astăzi aici și au dat de asemenea castraveți, pepeni galbeni, lămîi, portocali și alte feluri de legume și fructe. În insula Gomera se făcu aprovizionarea cu apă, lemne și alimente proaspete pentru întreaga escadră. Tot aici amiralul înmînă tuturor piloților instrucțiuni în plicuri sigilate, în care era indicat itinerariul drumului spre pământul regelui Guacanagari, unde se aflau 38*** de creștini rămași în fortăreața ridicată de amiral.

Amiralul ordonă piloților să nu desigileze instrucțiunile sub nici un motiv. Numai dacă din cauza vremii rele, corăbiile s-ar pierde de escadră, piloții aveau dreptul să deschidă instrucțiunile pentru a afla cum să navigheze mai departe. În orice altă situație, nu le era permis să le desigileze, deoarece amiralul nu dorea ca cineva să afle despre acest drum, temându-se ca. regele Portugaliei să nu-1 afle cumva.

Luni, 6 octombrie, amiralul ordonă întregii escadre să întindă velele. Trecu pe lângă insula Hierro (Ferro) cea mai vestică dintre

*Monedă spaniolă având valoarea de o centimă și jumătate. - *N.T.*

**Lacună în text.

*** Columb lăsase la Navidad 39 de oameni, nu 38. – *N.E.S.*

insulele Canare, așezată în apropiere de Gomera. Urmându-și de acolo drumul, s-a abătut spre sud mai mult decât în prima călătorie[2] când pornise să descopere pământuri noi. Până la data de 24 a aceleiași luni, după presupunerea lui, amiralul parcurse 450 leghe.

Într-o zi pe corabie se așeză o rândunică și curând după aceea cerul se acoperi cu nori și începură ploile torențiale. Amiralul presupuse că o asemenea schimbare a vremii se putea produce numai fiindcă pe undeva prin apropiere se afla pământ. De aceea ordona să se reducă velatura, iar toți cei care făceau de cart noaptea să fie deosebit de vigilenți.

[DESCOPERIREA INSULELOR MICILE ANTILE ȘI PUERTO-RICO]

Duminică, 3 noiembrie. La răsăritul soarelui, întreaga escadră zări pământ. Așa de mare fu bucuria tuturora, de parcă cerul s-ar fi deschis în fața marinarilor; acest pământ era insula pe care amiralul o numi *Dominica,* deoarece o descoperise într-o zi de duminică.

Apoi în dreapta insulei Dominica se mai zări o altă insulă și apărură și alte multe. Toți[3] îi mulțumiră lui Dumnezeu și cântară *Salve Regina,* apoi... * de pe mal se răspândi parfumul florilor, extaziind pe toți. Oamenii zăriră de pe corăbii nenumărați papagali verzi, care zburau în stoluri, ca graurii într-un anume anotimp al anului și ca de obicei, papagalii umpleau văzduhul cu țipete asurzitoare.

Se presupunea că de la Gomera până la Dominica s-au parcurs 750 leghe sau doar ceva mai mult** în 21 de zile.

Se părea că pe coasta răsăriteană a insulei Dominica nu se află nici un loc bun de ancorat și de aceea amiralul se îndreptă spre o altă insula, a doua la număr, pe care o botează *Maria Galante,* după

*Lacună în text.

** În *Istoria regilor catolici,* Bernáldez scrie următoarele : „În acea zi, unii dintre piloți. apreciau distanța parcursă de la insula Hierro până la primul pământ descoperit, la 800 leghe, alții la 780 leghe. - *N.E.S.*

numele corabiei pe care naviga el însuși*. Amiralul debarcă la uscat și în numele regilor Leonului și Castiliei luă aceste pământuri în stăpânire formală, întărind actul prin iscălitura notarului**.

Amiralul plecă de-acolo în ziua următoare, luni, și văzu o altă insulă mare pe care o numi *Guadalupe****. Corăbiile se apropiată de țărmurile ei și după ce găsiră un loc potrivit ancorară acolo.

Apoi amiralul porunci să plece câteva bărci la țărm să cerceteze o mică așezare de oameni ce se zărea în apropiere. Dar marinarii nu găsiră acolo pe nimeni, fiindcă toți locuitorii fugiseră în pădure la vederea corăbiilor. Aici fură văzuți pentru întâia oară niște papagali mari cât un cocoș, care se chemau „guacamaia". Papagalii au felurite culori, dar în cea mai mare parte sunt roșii, mai rar albăstrui și albi. într-o casă fu găsită o scândură de corabie și toți se mirară și se întrebară cum ajunsese acolo. Pe semne, curenții o aduseseră pe insulă din Canare sau de pe acel țărm al insulei Española, pe care amiralul își pierduse corabia din prima călătorie.

Marți, 5 noiembrie, amiralul porunci să plece, două bărci la țărm, să încerce să pună mâna pe niscaiva băștinași de la care să afle tot ce vor putea despre acest pământ, despre locuitorii lui și cât de departe se aflau de Española. Fură, aduși doi adolescenți care prin semne i-au dat a înțelege amiralului că nu locuiesc pe această insulă ci pe o alta, numită Boriquen[4]. În toate chipurile (cu mâinile, ochii prin gesturi ce exprimau amărăciunea sufletească) au căutat să-l convingă pe amiral că această insulă este locuită de caraibi (caribes) care îi luaseră prizonieri și-i duseseră la Boriquen să-i mănânce după obiceiul lor.

Se înapoiară și alte bărci aducând șase femei fugite de la caraibi. Amiralul nu dădu crezare povestirilor despre cruzimea caraibilor și

*La Bernáldez, acest loc este prezentat, astfel; .„Negăsind aici un loc potrivit de ancorat, amiralul hotărî să se îndrepte spre o altă insulă cate apăruse la dreapta, la o distanță de patru sau cinci leghe de prima. El lăsă lângă țărmurile acestei insule, o corabie care ziua întreagă căută un loc adăpostit pentru ancorare pentru ca la nevoie să se poată folosi de el. Locul potrivit fu găsit și pe țărm se zăriră case și oameni. Apoi, amintita corabie reveni la escadră, ceea ce se întâmplă noaptea, pe țărmul unei alte insule, unde amiralul debarcase cu un număr mare de oameni. - *N.E.S.*

** Bernáldez remarcă: „Acest pământ era nelocuit și creșteau pe el nenumărați arbori necunoscuți... totul era acoperit de verdeață. Aici se găsea un arbore ale cărui frunze miroseau frumos, răspândind un parfum foarte fin de garoafă și era acel arbore asemenea laurului, deși mai mic ca înălțime. Mai erau aici o mulțime de poame de diferite feluri iar unii oameni fură ispitiți să le guste. - N.E.S.

*** Pedro Martir arată că în limba indienilor această insulă se numea *Karakueria.* Bernáldez și Chanca dau denumirea *Tarukeira* și *Turukeira* - N.E.S.

pentru a nu provoca pe băștinași împotrivă-i, porunci să fie duse pe mal mărgele, clopoței, oglinjoare și alte lucruri destinate schimburilor cu băștinașii și să înapoieze femeile luate. Caraibii se repeziră la ele și le luară toate darurile primite de la amiral, chiar sub ochii marinarilor, de-abia plecați de la mal.

Aceleași femei alergară din nou la bărcile trimise mai târziu după apă aducând doi băieți și un adolescent și implorând pe creștini să le ia pe corăbii. Tânărul spuse ca la miazăzi de această insulă se află multe alte insule și un pământ mare, ale căror nume le rosti în limba lui. Amiralul îi întrebă prin semne unde se află insula Española... Arătară spre soare-apune și deși amiralul știa după harta primei sale călătorii cum să ajungă de-a dreptul la Española, îi ascultă cu plăcere, dorind să afle unde le este locul de baștină.

Era gata să ordone să se întindă vele, dar i se aduse la cunoștință că *veedor-ul* (inspectorul) Diego Marques, care era comandantul unei corăbii din escadră, debarcase fără permisiune, împreună cu alți opt oameni, având o purtare foarte provocatoare. Plecați la uscat înainte de zorii zilei, acești oameni nu se întorseseră nici până atunci pe corabie. Amiralul se mânie și nu fără pricină, și trimise un detașament de oameni în căutarea lui Diego Marques.

Dar, după o zi întreagă de căutare, oamenii trimiși nu descoperiră pe nimeni în desișul pădurilor. Amiralul hotărî atunci să mai aștepte o zi întreagă pe cei plecați, temându-se să nu se fi rătăcit. Chiar dacă le-ar fi lăsat o caravelă, ei tot n-ar fi reușit să ajungă până la Española. .

Amiralul trimise din nou pe uscat câteva detașamente cu tobe, în speranța că oamenii lui Diego Marques vor auzi bătaia tobelor și porunci să se tragă cu espingardele*. Dar după ce trecu o zi întreagă ei se înapoiată la corăbii fără să-i descopere pe cei plecați.

Pentru amiral, fiecare ora era cât un an, de aceea, adânc mâhnit era gata să-i lase pe acești oameni. Dar nu făcu așa, nedorind să-i părăsească fără apărare, temându-se că indienii îi vor ucide sau că li se va întâmpla vreun alt rău. Afară de aceasta, nu voia să supună

*Bombardier de calibru mai mare. - N.T.

vreunui risc corabia ce ar fi trebuit să-i aștepte, dacă oamenii ar fi rămas aici.

Amiralul ordonă tuturor corăbiilor să-și completeze rezervele de apă și lemne și dădu voie marinarilor dornici de a face o plimbare pe mal sau de a-și spăla rufele, să plece pe insulă. Hotărî totodată să-l trimită în căutarea celor rătăciți pe Alonșo de Ojeda[5], comandantul unei alte corăbii, cu un detașament de 40 de oameni, și-i ordonă să observe pe drum tot ce există pe acest pământ.

Ojeda îi aduse la cunoștință că a găsit rășină mirositoare, gumă, tămâie, ceară, *aloe,* lemn de santal și alte ierburi și arbori aromatici. Tovarășii lui Ojeda povestiră că au văzut șoimi, iar ulii, porumbei, gâște, privighetori, stârci și ciori erau mulți pretutindeni. Au întâlnit de asemenea potîrnichi și încredințau că numai pe șase leghe au avut de trecut peste 26 de râuri, multe din ele având adâncimea apei până la brîu... în cele din urmă nici Ojeda nu reușit să-l descopere pe Diego Marques și oamenii lui.

Diego Marques cu cei ce-l însoțeau se înapoiată de-abia vineri, Ia 8 noiembrie, și se urcară pe corabie. Povestiră că se rătăciseră în păduri mari și dese și nu mai putură găsi drumul spre golf. Amiralul ordonă ca Diego Marques să fie închis, iar tovarășii lui pedepsiți.

Amiralul debarcă la uscat în dorința de a cerceta casele așezate prin apropiere, în care fura găsite multe țesături de bumbac, bumbac brut și furci de tors de un fel nou.

În interiorul locuințelor erau atârnate capete de om și coșulețe cu oase de om, iar casele erau construite mai bine decât cele pe care le văzuse în prima lui călătorie în ele erau mai multe obiecte casnice și alimente.

Duminică, 10 noiembrie, amiralul ordonă să se ridice ancora, să se întindă velele și se îndreptă de-a lungul coastei insulei Guadalupe, spre nord-vest în căutarea Españolei. Ajunse la o insulă foarte înaltă pe care o numi *Montserrat,* deoarece conturul ei semăna cu povârnișurile acelui lanț muntos[6].

De pe malurile insulei Montserrat văzu o altă insula frumoasă cu coastele abrupte, care coborau așa de repede spre mare încât părea că nu te puteai urca pe ele decât cu o scară sau parâmă lăsată de sus. Numi această insulă *Santa Maria La Redonda* (Sf. Maria Rotundă), iar o altă insulă din apropierea ei, o boteză *Santa Maria Anligua* (Sf. Maria Veche); malurile ei se întindeau pe o lungime de 15 sau 20

leghe.

De acolo se zăreau la nord, multe alte insule, foarte înalte și acoperite de păduri dese. În apropierea uneia, botezată *San Martin,* amiralul ancoră. Când ancora fu ridicată, pe un braț al ei se prinseră câteva bucăți de corali, după cum li se păru marinarilor.

Joi, 14 noiembrie, amiralul ancoră lângă o altă insulă, pe care o numi *Santa Cruz* (Sfânta Cruce). Ordonă oamenilor să debarce și să încerce să pună mâna pe un băștinaș păgân.

Fură prinse patru femei și doi copii, iar la înapoiere barca se întâlni cu un canoe în care ședeau patru indieni și o indiană. Văzând că nu pot scăpa prin fugă se opuseră, indiana luptând. cot la cot cu bărbații. Au tras cu arcurile și au rănit doi creștini, iar femeia trase cu atâta putere cu arcul, încât săgeata străpunse un scut. Atunci creștinii se repeziră spre canoe, îl răsturnară și puseră mâna pe indieni; unul însă, înotând fără să lase arcul din mână trăgea, arunca săgețile cu aceeași forță ca și cum ar fi stat pe uscat. Altul avea tăiat organul de fecundare *(instrumenta generativa);* creștinii își închipuită că-i fusese tăiat de caraibi, ca să-l îngrașc ca pe un clapon și apoi să-l mănânce.

Plecând de la această insulă și Urmând drumul spre Española, amiralul întâlni nenumărate alte insule așezate la distanțe mici unele de altele. Pe cea mai mare o numi *Santa Ursula,* iar pe toate la un loc le boteză *Unsprezece mii de fecioare..* De acolo ajunse la o altă insula mare pe care o numi *San Juan Baptista.* Mai sus am arătat că indienii numesc una din insule Boriquen și tocmai această insulă căpătă numele San Juan Baptista. Într-un golf de pe țărmul ei sudic, unde întreaga escadră pescui și unde fură prinse multe scrumbii de diferite feluri *(sábalos)* și mulți guvizi *(lizas),* un grup de creștini debarcă și se îndreptă spre niște case construite cu o mare arta, deși toate erau din fîn și lemn. Erau îndreptate spre o piață de unde pornea către țărmul mării un drum neted, bine îngrijit, semănând a stradă. De-a lungul ei se întindeau garduri împletite din trestie, împodobite sus cu verdeață, așa cum se face în grădinile de lămâi și portocali în Valencia și Barcelona. Chiar pe țărmul mării se ridica o platformă înaltă și rezistentă pe care puteau sta 10-12 oameni. Aici era pe semne locul unde se desfășurau jocurile seniorului întregii insule sau a acestei părți din ea.

Amiralul afirmă că n-a reușit să vadă pe locuitorii acestei insule. Se vede că toți fugiseră la vederea corăbiilor.

[EVENIMENTELE DE PE ESPAŃOLA]

Vineri, 22 noiembrie, amiralul ajunse la insula Española, situată la o distanță de 15 leghe la nord de insula San Juan[7]. De acolo trimise un indian (dintre cei luați din Castilia), însărcindu-l să insufle tuturor indienilor țării (iar această țara era provincia *Samana),* sîmțământul de prietenie față de creștini și să le povestească despre măreția regilor Castiliei și minunățiile regatelor castiliene.

Acest indian primi cu multă tragere de inimă să îndeplinească însărcinarea amiralului. Dar mai târziu, amiralul nu mai auzi nici o veste despre el. Pe semne, solul pieri.

Amiralul își urmă drumul mai departe și când ajunse la capul pe care în prima călătorie îl botezase *Cabo del Angel* (Capul îngerului), în întâmpinarea corăbiilor ieșiră indieni în canoe cu hrană și alte obiecte dorind să facă schimb în natură cu creștinii.

Îndreptându-se spre *Monte Christi* (Muntele lui Cristos), amiralul trimise la țărm o barcă dorind să cerceteze gura râului ce fusese văzut de pe corăbii. Aici fură găsite două cadavre. După cum i se păru amiralului, acestea erau cadavrele unui bătrân și a unui adolescent. Gâtul batrînului era strâns cu o frânghie de fabricație castiliana, iar mâinile și picioarele îi erau legate de o bârnă în formă de cruce. Nu se putea stabili însă dacă cei morți erau creștini sau indieni. Amiralul bănui că toți cei 38 de creștini sau o parte din ei fuseseră uciși aici.

Marți, 26 noiembrie, amiralul expedie în diferite direcții curieri pentru a afla vești despre oamenii lăsați în fortăreața Navidad. Veniră și numeroși indieni. Intrau în vorbă cu creștinii și se purtau liber, fără teama, fără să arate nici cea mai mică frică. Capatând haine sau cămăși, le spuneau pe numele castilian, lăsând să se înțeleagă că știu cum se numesc aceste obiecte în limba creștinilor. Aceste cuvinte și purtarea indienilor liniștiră întrucâtva pe amiral și el ajunse la convingerea că cei lăsați în fortăreață nu fuseseră uciși de indieni.

Miercuri, 27 noiembrie, intră în golful Navidad și ancoră.

Către miezul nopții sosi un canoe plin de indieni. Barca indienilor se apropie de corabia amiralului, iar oamenii din ea chemară pe

amiral, repetând cu glas tare, în castiliana, titlul lui.

Indienii fură invitați pe corabie, dar rămaseră cu toții în canoe, până nu veni pe punte însuși amiralul. Atunci, doi urcară pe corabie și transmiseră amiralului cu mare ceremonie câteva măști de aur din partea regelui Guacanagari.

Amiralul îi întrebă îndată despre creștini deoarece suferea neștiind nimic despre soarta oamenilor lăsați aici; indienii îi răspunseră că unii muriră din cauza bolilor, iar alții, împreună cu soțiile lor (și chiar cu multe soții) plecaseră în interiorul țării.

Amiralul înțelese atunci, și înțelese clar că toți creștinii fuseseră uciși, dar de data aceasta își ascunse bănuielile și lăsă pe indieni să plece, dăruindu-le căni de bronz (din acelea de care avea întotdeauna multe în rezervă) și alte nimicuri, dorind să-l îmbuneze pe Guacanagari. în aceeași noapte dădu indienilor și alte daruri care îi bucurară foarte mult.

Joi, 28 noiembrie, seara, amiralul, împreună cu întreaga lui escadră intră înăuntrul golfului Navidad și descoperi că așezarea fusese arsă în întregime. În tot timpul zilei indienii nu se arătară prin apropiere.

În dimineața zilei următoare amiralul coborî la uscat și fu foarte întristat și mâhnit văzând că fortăreața era arsă și nu mai era nimeni din cei pe care-i lăsase în acest loc. Se găsiră unele lucruri care aparținuseră creștinilor - sfărâmături de lăzi, bucăți de stofă și cuverturi care se numesc *„arambel"* și cu care creștinii își acoperă mesele. Nezărind nici un om care i-ar fi putut da vreo informație despre creștini, amiralul luă câteva bărci și se îndreptă în sus pe râul ce se varsă prin apropiere în mare. Porunci să se curețe fântâna de lângă fortăreață vrând să afle dacă nu cumva creștinii ascunseseră acolo aur. Dar în fântâna nu era nimic.

Nici pe malurile râului amiralul nu întâlni pe cineva care să-i poată povesti ceva despre soarta oamenilor lăsați în fortăreață. Dar se găsiră unele urme - bucăți de stofă din hainele creștinilor.

Nu departe de fortăreață se descoperiră șapte sau opt cadavre îngropate în pământ și tot acolo prin apropiere se mai găsiră alte trei cadavre. Deoarece cadavrele erau îmbrăcate, era de presupus că erau ale creștinilor. Părea că erau morți de vreo lună sau ceva mai mult.

Căutând mai departe urme și semne care i-ar putea arăta ce se întâmplase aici, amiralul întâlni pe fratele regelui Guacanagari, însoțit de cîțîva indieni; indienii înțelegeau puțin limba castiliană și înșirară numele tuturor creștinilor rămași în fortăreață. Cu ajutorul indienilor aduși din Castilia povestiră amiralului despre nenorocirile ce căzuseră peste creștini.

După spusele lor, îndată după plecarea amiralului din fortăreață, printre creștini începură certuri, care îi duseră la bătăi și chiar la cuțite. Fiecare dorea să pună mâna pe cât măi multe femei și să dobîndească cât mai mult aur; începură să se separe unii de alții.

Pero (Pedro) Guitierrez și Escovedo uciseră pe unul Juaquim iar apoi, împreună cu alți zece creștini, luându-și soțiile plecară pe pământurile unui senior, al cărui nume era Caonabo. Acest senior stăpânea mine de aur. Caonabo ucise pe toți acești oameni, în număr de 10 sau 14.

Mai departe, povestiră indienii, după multe zile, Caonabo veni la fortăreață însoțit de o mare armată. În acea vreme la Navidad, rămaseră doar Diego de Arana, căpitanul și cinci creștini care au vrut să apere împreună cu el fortăreața. Toți ceilalți se răspândiră prin insulă; Caonabo atacă noaptea fortăreața, dădu foc zidurilor ei și caselor în care locuiau creștinii. Din fericire aceștia nu erau în fortăreață în acea vreme. Fugind de indieni pieriră însă cu toții. Regele Guacanagari dorind să apere pe creștini, porni la luptă împotriva lui Caonabo și fu greu rănit. Rana nu i se vindecase nici până acum.

Această povestire a coincis cu știrile aduse de alți creștini trimiși de amiral în alte locuri pentru a afla despre soarta celor 38 de oameni lăsați în fortăreață. Aceștia ajunseră până la așezarea principală a lui Guacanagari și aflară acolo că regele e bolnav și suferă din cauza rănilor ce le căpătase în lupta cu Caonabo. De aceea refuzase Guacanagari să se întâlnească cu amiralul și să-i dea raportul asupra a tot ce se întâmplase după plecarea amiralului în Castilia.

Guacanagari povesti că toți creștinii pieriseră deoarece, îndată după plecarea amiralului, se certară între ci. Neînțelegerile se ținură lanț și ei începură să ia soțiile de la soții lor, fiecare pornise să

caute aur singur și numai pe seama lui. Oamenii din Biscaya se uniră împotriva tuturor celorlalți creștini, iar apoi se răspândiră prin țară și acolo fură uciși pentru vinovățiile și faptele lor rele.

Prin creștinii care-l vizitară, Guacanagari rugă pe amiral să vină la el. Declara că nu poate ieși din casă din cauza bolii amintite.

Amiralul plecă la Guacanagari. Acesta, cu o înfățișare tristă, îi povesti totul despre ce s-a vorbit mai sus, arătând totodată rănile lui și ale oamenilor săi, pe care le căpătaseră la apărarea fortăreței. Era neîndoielnic faptul că aceste răni fuseseră provocate de arme indiene, pietre aruncate cu praștia și Palose cu vârfuri din os de pește.

După terminarea convorbirii, Guacanagari dărui amiralului niște mărgele cu 800 pietre mici foarte prețuite de indieni (ei le numesc *siba)* și un alt șirag de aur cu 100 mărgele, o cunună de aur și trei tigve care se numesc aici *ibuera,* pline cu grăunți de aur. Aurul din aceste tigve nu valora mal mult de 4 mărci, adică 200 de *castllanos* sau *pesos*..

Amiralul dărui lui Guacanagari multe obiecte castiliene : mărgele de sticlă, cuțite, foarfece, ace, clopoței, bolduri, oglinjoare. Toate aceste daruri nu prețuiau mai mult de 4-5 reali, dar lui Guacanagari i se păru că devenise acum foarte bogat.

Guacanagari dori să-l însoțească pe amiral până la tabăra creștinilor. În cinstea lui Guacanagari se organiză o mare serbare. Regele fu încîntat la vederea cailor și uimit de arta călăritului.

Amiralul află că unul din cei 38 de oameni lăsați la fortăreață a ponegrit Sfânta credință în prezența indienilor și chiar de față cu Guacanagari.

Amiralul socoti că este necesar să-l instruiască pe Guacanagari în credința creștină și-l obliga să îmbrace pe gât chipul de argint al născătoarei de Dumnezeu, pe care acesta nu voise să-l îmbrace înainte.

Mai departe, amiralul povestește ca părintele Buyl și toți ceilalți vrură să-l facă prizonier pe Guacanagari. Dar amiralul n-a dorit să procedeze astfel, socotind că deoarece creștinii lăsați în fortăreață erau morți, închiderea lui Guacanagari nu va învia pe cei morți și nici nu-i va duce în rai, dacă n-ajunseseră dinainte acolo.

Afară de aceasta, amiralul mai bănuia că Guacanagari, așa cum se întâmplă și în țările creștine, se înrudește și cu alți regi indieni, care vor fi jigniți de prizonieratul rubedeniei lor. Iar regii

Castiliei făcuseră destule cheltuieli trimițînd încoace, oameni pentru Colónizarea pământurilor noi, iar un război ce s-ar isca ar împiedica întemeierea unui oraș în aceasta țară. Dar lucrul cel mai important era că închiderea lui Guacanagari ar fi împiedecat foarte mult răspândirea credinței creștine și creștinarea indienilor - în timp ce aceasta era esență acțiunii întreprinse și de dragul căreia regii îșI trimiseseră aici oamenii.

Dacă însă tot ce povestise Guacanagari era adevărat, închiderea lui ar fi fost o foarte mare nedreptate și ar fi provocat la indieni un simțământ de vrajbă și ură fața de creștini, iar amiralul însuși ar fi apărut în ochii indienilor ca un om nerecunoscător, care răsplătește prin rău primirea prietenească, ce i-o făcuse Guacanagari în prima lui călătorie și apărarea creștinilor pe care o întreprinsese el cu riscul vieții sale, așa cum stau mărturie rănile lui.

În sfârșit, după, .părerea amiralului, trebuia mai întâi Colónizat pământul nou și numai după ce se va fi întâmplat acest lucru și fortăreața ar fi fost construită, ar fi posibil să fie pedepsiți vinovății, dacă adevărul va ieși la iveală.

Văzând că în provincia Marien pământurile sunt joase șî nu există piatră de construcție și alte materiale pentru ridicarea clădirilor, amiralul hotărî să plece în căutarea unui loc bun pentru întemeierea Colóniei, mai departe spre răsărit, de-a lungul malului, deși în împrejurimi, apele erau bune și golfurile prielnice.

Luând această hotărâre, pleca din golful Navidad cu întreaga escadră, sâmbătă, 7 decembrie, și în aceeași seară ancoră în apropierea insulițelor de lângă Muntele lui Cristos[8] (Monte Christi).

În ziua următoare duminică, amiralul urcă pe munte și de pe înălțimea lui privi pământurile din jur în dorința de a găsi un loc potrivit pentru întemeierea coloniei. Dar el avea totodată intenția să se îndrepte de aici spre *Muntele de argint,* deoarece presupunea că această regiune se află în apropiere de provincia Cibao. Judecând după ceea ce aflase din prima călătorie, în acele locuri se aflau mine bogate de aur, iar provincia Cibao propriu-zisa o considera că este țara Cipango.

De când a ieșit din *Golful Monte Christi* vânturile fura potrivnice și multe zile trebuiră oamenii să muncească cu sudoarea frunții,

echipajele escadrei căzând în tristețe și tulburare. Oamenii și caii erau peste măsură de obosiți. Din această pricină amiralul nu putu pleca din *Golful Fericirii,* deși se găsea doar la cinci sau șase leghe de *Golful de argint* (amiralul bănuia că se află la 11 leghe de golf). După spusele lui, acest golf este excepțional *(singularissimo)* și ar fi debarcat acolo dacă ar fi știut că în el se varsă un râu destul de mare sau că pe uscat exista izvoare și pământuri bune. În cele din urmă amiralul fu nevoit să se înapoieze în locul de la care, la o distanță de trei leghe se varsă un râu mare în ocean și se află acolo un golf bun, deși deschis la vânturile de nord-vest. Acolo, hotărî să debarce lângă un sat de indieni.

În sus pe râu descoperi o minunată vale și socoti că apele acestui râu se pot abate ușor în canale de irigare, care în viitor s-ar putea aduce pe teritoriul așezării și folosite pentru o moară de apă și diferite alte instalații necesare la construirea clădirilor.

Cântărind toate acestea, amiralul hotărî să întemeieze aici o așezare în „numele Sfintei Treimi". Și ordonă amiralul să se debarce deîndată toți oamenii, dar ei erau obosiți și chinuiți (la fel ca și caii) și să se descarce tot echipamentul și toate celelalte lucruri.

Ordonă ca tot ce fusese debarcat pe mal să fie transportat pe un teren neted ce se află în apropierea unei stânci, bună pe deplin pentru construirea unei fortărețe pe coastele ei. În acest loc începu să construiască un sat sau un oraș *(pueblo o Villa),* primul pe pământurile Indiei; și el dori, ca această așezare să fie numită Isabela, în cinstea reginei doña Isabela, pe care amiralul o venera în mod deosebit și dorea să-i facă pe plac și să o slujească ca pe nimeni altul în lumea întreagă.

După ce se puse temelia orășelului, amiralul îi mulțumi, mult lui Dumnezeu pentru locul bun pe care îl găsise pe aceste pământuri.

Toate clădirile se ridicau cu o foarte mare iuțeală și amiralul depuse destule străduințe să clădească un depozit pentru echipament și diferite provizii necesare escadrei, o biserică și un spital, precum și o clădire întărită pentru el însuși.

Şi se făcu tot ce fuse cu putință. Amiralul repartizând parcelele pentru clădiri, fixa locul străzilor și al pieței și hotărî parcelele pentru persoanele de seamă, dând ordin ca fiecare să-și clădească casele după cum i se va părea că este mai bine. Clădirile publice se

construiră din piatră, iar celelalte din lemn și paie și din alte materiale, după posibilități.

La fel ca mulți alți însoțitori ai săi, amiralul nu se putu feri de o boală, care-l culcă la pat.

În timp ce conducea lucrările de construire a orașului Isabela (căutând să piardă cât mai puțin timp și să nu cheltuiască pe degeaba materialele), amiralul căpătă câteva vești noi despre pământurile insulei și îndeosebi despre mult doritul lui Cipango (Cibao). Aceste vești i le aduseră indienii ce locuiau în apropiere de Isabela. Afirmau că Cibao se află în apropiere de aceste locuri și amiralul hotărî să trimeată într-acolo cercetași care să afle, unde există acel lucru, spre care năzuiau toți, cu atâta stăruință, adică minele de aur; pentru acest țel amiralul îl alese pe Alonso de Ojeda.

COPERTA *ISTORIEI GENERALE A FAPTELOR SPANIOLILOR* DE A. HERRERA (1601). SCENA DE SUS, REPREZINTĂ DESCOPERIREA INSULEI TRINIDAD ŞI CEA DE JOS FURTUNILE DE PE COASTA VERAGUA (CĂLĂTORIA PATRA)

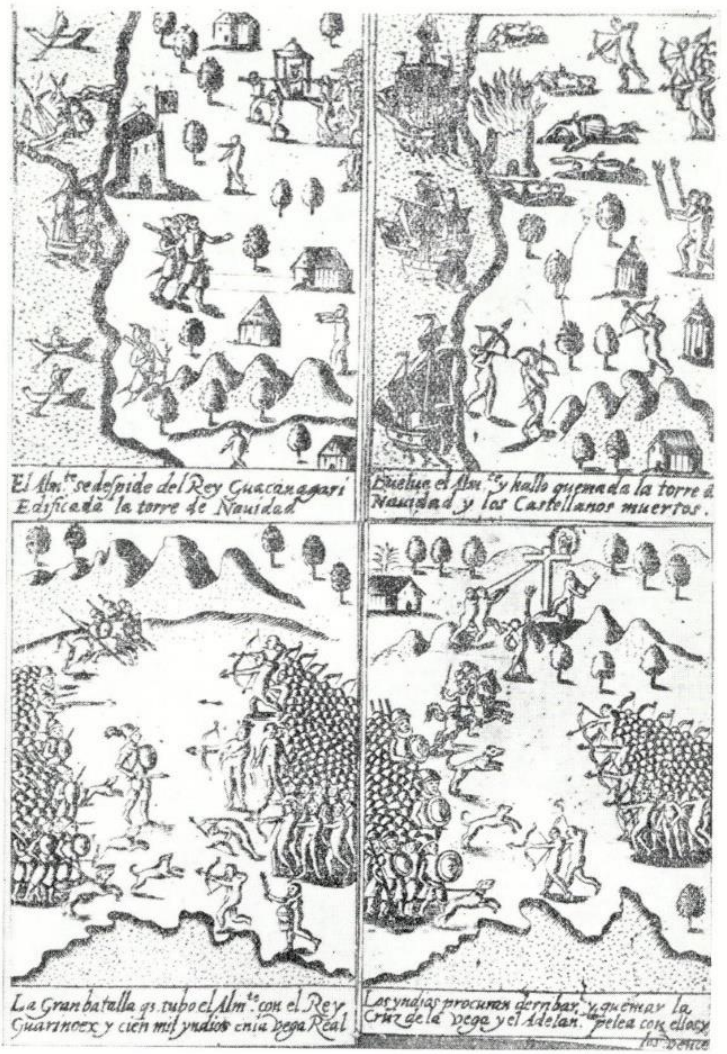

COPERTA *ISTORIEI GENERALE A FAPTELOR SPANIOLILOR* DE A. HERRERA (1601). SCENELE REPREZINTĂ, DE SUS ÎN JOS ȘI DE LA STÎNGA LA DREAPTA: PLECAREA LUI COLUMB DIN FORTUL NAVIDAD, ARDEREA FORTULUI, BĂTĂLIILE CU INDIGENII ÎN VEGA REAL

Câtă vreme Ojeda va îndeplini însărcinarea amiralului, acesta avea de gând să trimită fără zăbavă câteva corăbii în Castilia. Pentru înapoiere fură sortite 12 corăbii, celelalte cinci - două nave mari și trei caravele trebuiau să rămână aici. Din întreaga escadră de 17 nave, amiralul le alese pe acestea cinci spre a-i servi în viitor pentru diferite nevoi, precum și la noi descoperiri, despre care se va vorbi. mai jos.

După puține zile Alonso de Ojeda se înapoie și prezentă amiralului raportul său. Ojeda arătă că în primele doua zile de drum avuse destule greutăți înaintând printr-o regiune nelocuită. Dar coborând spre malul unui golf, găsi acolo multe sate ce se întâlneau la fiecare pas. Seniorii acestor sate și băștinașii îi întâmpinau ca pe niște îngeri; indienii le ieșeau în întâmpinare, le ofereau casele și-i cinsteau ca și cum străinii ar fi fost frații lor. Ojeda își continuă drumul și după cinci-șase zile ajunse în provincia Cibao. Localnicii pe care-i întâlneau pe malurile golfurilor învecinate și indienii pe care Ojeda îi folosea drept călăuze, aleseră numeroase probe de aur, de față cu Ojeda și ceilalți creștini, îndestulătoare pentru a-i convinge și a le adeveri că aici este mult metal de acest fel.

Această noutate îi bucură pe toți, dar o deosebită plăcere îi făcu amiralului. EI hotărî ca după trimiterea corăbiilor în Castilia să facă el însuși o expediție pentru a cerceta provincia amintită Cibao, ca toți oamenii să vadă cu ochii lor aurul. În acest caz asemenea Sfântului Toma, ei ar putea sa creadă și să se convingă de toate cu ochii lor proprii.

Întocmind un raport amănunțit către regii catolici despre țara și starea în care se află, precum și despre locul ales pentru așezare, pregăti pentru plecare în Castilia probele de aur date de Guacanagari și Ojeda și încunoștințând pe regi despre toate cele pe care le considera necesare, amiralul expedie cele 12 corăbii. Pe Antonio de Torres, fratele doicii *(aya)* prințului Don Juan, îl numi comandantul escadrei și-i înmână aurul și depeșele *(despacbos)*. Corăbiile plecară pe drumul de înapoiere la 2 februarie 1494. Unii au afirmat că amiralul ar fi trimis în Castilia cu această escadră un comandant cu nume Gorvalan. Dar această afirmație nu e adevărată și toate cele

arătate mai sus corespund cu textul scrisorii pe care amiralul a trimis-o regilor; această scrisoare întocmită de mâna lui, eu am văzut-o și ea se află la dispoziția mea.

După ce corăbiile plecară în Spania, amiralul hotărî să plece să cerceteze țara; starea sănătății lui se îmbunătățise. Dorea cu deosebire să viziteze provincia Cibao.

În zilele cât fusese bolnav, unii oameni nemulțumiți cate se ocupau de lucrări (la Isabela), își puseseră în gând sa răpească sau să ia cu forța cele cinci corăbii rămase sau o parte din ele, dorind să se înapoieze în Spania. Se spune că-i atâtase Bernal de Pisa, *alguazil-ul* curții regale, căruia regii îi arătară milă numindu-l contabilul insulei Española.

Străduindu-se ca răzvrătirea să nu se întindă, amiralul aresta pe Bernal de Pisa și ordonă să fie închis la bordul unei nave Urmând ca apoi să fie trimis în Castilia pentru judecată. Dădu ordin ca toți ceilalți (răzvrătiți) sa fie pedepsiți. În legătură cu aceasta el dispuse ca întregul echipament, artileria și toate cele necesare navigației să fie aduse de pe patru corăbii pe nava amiral, lăsând pe ea oameni de încredere. La Bernal de Pisa se găsi un denunț contra amiralului ascuns într-un baston gros.

Amiralul lăsă o pază de încredere pe nava amiral și încredința conducerea (așezării) fratelui său don Diego și persoanelor care trebuiau să-l ajute și să-l sfătuiască. Amiralul alese oamenii cei mai zdraveni și mai sănătoși, pedeștri și călări, precum și constructori, zidari, dulgheri și alți meșteri cu toace sculele și utilajul necesar, atât la extracția aurului, cât și la construirea unor forturi în care creștinii ar putea fi în siguranță în cazul în care indienii ar fi avut intenții rele și plecă la drum din orășelul Isabela. Îl însoțeau creștinii și indienii din satul de lângă Isabela. Acestea se întâmplară la 12 martie 1494.

Dorind să înfricoșeze țara și să arate indienilor că creștinii sunt destul de puternici pentru a se apăra și a produce pierderi acelora care i-ar fi atacat, amiralul dădu ordin să se plece la drum în formație de luptă, cu drapelele desfășurate, în sunetele trompetelor și cu salve trase din espingarde. Toate acestea uimiră mult de tot pe indieni și amiralul le repeta pe toate la intrare și la ieșire din toate satele ce întâlnea în cale.

În prima zi parcurseră 3 leghe și rămaseră peste noapte într-o trecătoare destul de mohorâtă. Împrejurimile erau pustii. Deoarece drumurile indienilor nu sunt mai late decât potecile noastre de

animale de povară (băștinașii nu au doar animale de călărie, nici care, iar îngustimea drumurilor nu împiedică circulația pe ele) dădu dispoziție unui grup de oameni în care erau *bidalgos* și muncitori să meargă înainte la doua bătăi bune de pușcă și să lărgească drumul cu hârlețele și târnăcoapele, tăind și dezrădăcinând copacii, în sus, pe povârnișul muntos. De aceea trecătoarea fu botezată *Hidalgos.*

În ziua următoare, joi 13 martie, urcând în trecătoarea Hidalgos, zăriră o vale întinsă, lungă de 80 leghe și lată de 20 sau 30 leghe, de la un capăt la altul. Și era valea atât de înverzită, de luminoasă, strălucitoare și frumoasă, încât celui ce o privea îi părea că are în față un colțișor de rai; și toți fură nespus de încîntați și plini de bucurie. Lăudând pe Dumnezeu, amiralul numi această vale *Vega Real*
-mănoasa vale regală, iar apoi întregul detașament coborî de pe munte; coborâșul luă mult mai mult timp decât urcușul deși se bucurau din toata inima în acest timp. Intrând în vale parcurseră cinci leghe prin câmpuri minunate: atâta era lățimea văii în acest loc. Trecură prin mai multe sate iar băștinașii îi întâmpinară pe creștini ca pe niște veniți din ceruri.

Ajunseră apoi la un râu minunat care n-avea mai puțină apă decât Ebrul din Tortos sau Guadalquivirul din Cantillana. Acest rîu, pe care indienii îl numeau *Yaki,* amiralul îl boteză *Râul trestiilor* (Rio de Canas). Drumeții bucuroși și mulțumiți petrecută o noapte pe malurile lui. Se îmbăiată cu desfătare în apele râului și priviră cu plăcere acest pământ fericit și minunat, unde aerul este atât de curat, cu deosebire în acea vreme a anului, adică în martie.

Când detașamentul trecea prin diferite sate, indienii luați de la Isabela intrau în casc și luau tot ce le plăcea, iar aceasta îi bucura pe stăpâni, așa că toate păreau că sunt aici un bun al tuturora. Iar locuitorii din satele în care intrau creștinii luau de la ei tot ce le era pe plac, bănuind că un asemenea obicei ne este propriu nouă, castilienilor.

În ziua următoare, la 14 martie, detașamentul trecu peste râul Yaqui. Oamenii și toate bunurile fură trecute cu canoe și plute, iar caii traversară râul prin apă deși adâncă dar nu într-atât, încât să fie

nevoiți să înoate (doar la ieșire din apă, chiar lângă mal, erau locuri adânci). La o leghe și jumătate de la punctul de trecere, detașamentul întâlni un alt râu mare pe care amiralul îl numi *Rio del Oro* (Râul Aurului), deoarece în timpul traversării se găsiră în el câteva grăunțe de aur.

După ce traversară râul cu destule greutăți, intrară într-un sat mare din care majoritatea locuitorilor fugiseră în munții învecinați, după cum aflară mai târziu creștinii. O parte din locuitori rămaseră în sat, se ascunseră în case și în simplitatea lor închiseră intrările cu trestie, bănuind că acest procedeu era tot așa de sigur ca și porțile din zidurile unei cetăți. Credeau că, văzând ușile închise cu trestie, creștinii vor pricepe că stăpânii caselor nu doresc ca străinii să intre la ei și vor renunța să pătrundă în casele lor.

Amiralul porunci ca nimeni să nu îndrăznească să intre în casele indienilor și pe cât fu cu putință, liniști pe cei rămași în sat, care de frică își pierduseră capul.

Încetul cu încetul indienii ieșiră din case spre a privi pe creștini.

Amiralul părăsi acest sat și ajunse pe malurile unui alt râu minunat, așa de înverzit încât îl numi *Rio Verde* (Râul Verde).

În matca și pe malurile râului se vedeau pietre rotunjite sau aproape rotunjite, asemenea bolovanilor de rîu, care străluceau. Detașamentul rămase aici peste noapte.

În ziua următoare, sâmbătă 15 martie, amiralul intră într-un alt sat mare; și acolo, toți băștinașii, cu excepția celor absenți, se închiseră în case sprijinind ușile cu bețe, pentru ca nimeni să nu poată intra la ei așa cum se mai întâmplase și în celelalte sate întâlnite mai înainte pe drum.

Seara, detașamentul ajunse la o trecătoare, botezată de amiral *Puerto de Cibao* (Trecătoarea Cibao), deoarece de cealaltă parte a trecătorii începea provincia Cibao. Aici a trebuit să înnopteze fiindcă toți oamenii erau foarte obosiți. Locul acesta se afla la 11 leghe de coborârea de pe înălțimile trecătorii, pe care amiralul o numise Hidalgos în amintirea urcușului greu pe care-l făcuseră.

Înainte de a începe urcușul prin trecătoare, amiralul trimise oameni să taie drum, poruncind să-l facă cât mai bun ca să poată trece caii. De aici, trimise după provizii, înapoi la Isabela, o parte din animalele de povară. Oamenii nu puteau fi hrăniți pe drum cu

alimentele locale, se consumase multă pâine și vin, adică principalele feluri de hrană și de aceea era necesar sa se completeze rezervele ce fuseseră luate pentru drum.

Duminică, 16 martie, intrară în țara Cibao, unde pământurile sunt sărace și muntoase. Munții de aici erau sterpi, acoperiți cu pietre mari și mici. Pe dealuri, creștea pe alocuri o iarbă măruntă. E drept că ierburile erau mai dese în unele locuri. În această provincie curgeau pretutindeni nenumărate râuri și pâraie și în toate se găsi aur. Amiralul spune că această provincie era cam de mărimea Portugaliei[9]. În fiecare pârâu întâlnit în cale se găseau grăunțe mici de aur.

Deoarece trecuse puțin timp, de când Alonso de Ojeda fusese pe aici, trimis de amiral, indienii erau pregătiți pentru sosirea creștinilor și știau că va veni însuși *Guamikina* creștinul *(guamikina* în limba lor înseamnă mare senior). De aceea în toate satele prin care trecea detașamentul, locuitorii îl întâmpinară pe amiral și pe creștini cu multă bucurie, aducându-le în dar hrană și tot ce aveau, îndeosebi aur în grăunțe; adunaseră aur după ce aflaseră că tocmai acest metal era cauza venirii creștinilor. În această zi, amiralul se afla la o distanță de 18 leghe de Isabela. După cum scrie în scrisoarea către regi, el găsi aici multe mine de aur, cupru, piatra iadului*, chihlimbar *(ámbar)* și câteva feluri de plante aromatice.

Deoarece pe măsură ce se înaintează în interiorul provinciei Cibao, pământurile devin tot mai grele de parcurs, îndeosebi pentru cai, s-a hotarât**... să se construiască pe locul unde se afla amiralul un fort în care creștinii să se poată adăposti și conduce această țară a aurului. Amiralul alese un loc minunat și porunci să se zidească din lemn și lut o întăritură bună pe care o numi fortul Sf. Toma.

Amiralul și însoțitorii lui fură foarte uimiți de ceea ce găsiră când se săpă fundația (pământul era tare și pe alocuri trebuia spartă piatra); oamenii descoperiră la adâncimea de un estado*** câteva cuiburi împletite din fân ce păreau îngropate acolo foarte de curând.

*Azotat de argint. - *N.E.S.*
**Lacună în text.
*** Lungimea unui corp de om. - *N.E.S.*

În aceste cuiburi se aflau câte trei sau patru pietre rotunde, cât niște portocale, parcă dinadins lucrate ca niște ghiulele de bombardă.

Amiralul numi pe cavalerul aragonez don Pedro Margarit - persoană respectată de toți, drept comandant și alguazil al acestei cetăți și-i dădu 52 oameni. Mai târziu, pentru a construi cetatea mai grabnic și a o apăra mai cu succes, îi trimise grupuri noi de ostași și meșteri, așa încât garnizoana ajunse la 300 de oameni.

Lăsând lui Margarit o instrucțiune și dând ordinele necesare, amiralul porni înapoi la Isabela, având intenția să plece cât mai curând pentru a întreprinde noi descoperiri.

Vineri, 21 martie, plecă la drum și întâlnind convoiul cu provizii și alimente care venea de la Isabela îl îndrepta spre cetate.
Deoarece râul se revărsase din pricina ploilor mari de la munte, amiralul fu nevoit să întârzie în satele indiene mai mult decât intenționase, iar oamenii începură să se hrănească cu *casabi* sau pâine din *ajes* și cu alte alimente locale pe care indienii le aduceau creștinilor cu foarte multă bunăvoință. Amiralul porunci sa li se dea indienilor în schimbul lor mărgele și alte nimicuri fără nici o valoare, pe care le luase cu el plecând în Cibao.

Sâmbătă, 29 martie, amiralul sosi la Isabela, unde găsi oamenii sleiți de puteri. Mulți muriseră, alții destui de mulți erau bolnavi, iar cei care mai rămăseseră sănătoși slăbiseră din lipsa de hrană și se temeau că-i va lovi o soartă și mai crudă. Starea lor era chinuitoare și de plâns; mâhnirea și compătimirea te cuprindeau la vederea lipsurilor și a chinurilor pe care le îndurau cei mai mulți din locuitorii Isabelei.

Numărul bolnavilor și al morților creștea pe măsură ce se micșorau rațiile și hrana devenea mai sărăcăcioasă. Iar rezervele de alimente scădeau zi de zi. Pe deasupra, încă la debarcare se descoperise că multe provizii se stricaseră și putreziseră.

Amiralul considera că vinovați de aceasta erau comandanții navelor și vedea cauza principală a răului în neglijența lor. Unele provizii se păstraseră nevătămate, fiindcă nu-și pierduseră umezeala,

deoarece pe Española arșița era mai mică decât în Castilia.

Pesmeții fură terminați, făină nu mai era, mai rămăseseră doar grăunțe, de aceea amiralul porunci să se construiască un stăvilar pe râul mare Isabela pentru a construi o moară de apă, dar pe o întindere de peste o leghe nu se găsea un loc potrivit pentru acest scop.

Cei mai mulți din muncitori și meșteri erau bolnavi, înfometați și sleiți de puteri și puteau face prea puțin neavând putere. Era necesar să le dea ajutor *bidalgos* și servitorii de curte *(bidalgos y gente del palacio o de capa prieta).*

Între altele și aceștia sufereau de foame și lipsuri. Și pentru unii și pentru alții munca în lipsa hranei era egală cu moartea și amiralul fu nevoit să folosească puterea și să pedepsească greu pentru neascultare atât pe oamenii simpli, cât și pe cei nobili, ca să se poată îndeplini diferite lucrări publice.

Din cetatea Sf. Toma sosi un curier trimis de comandantul Pedro Margarit. El aduse amiralului vestea că toți indienii din partea locului fugiseră părăsindu-și satele și că seniorul unei provincii, cu numele de Caonabo, se pregătește să atace cetatea și să nimicească pe creștinii care s-au așezat în ea.

Primind aceste vești amiralul hotărî să trimită în cetatea Sf. Toma 60 din oamenii cei mai sănătoși și un convoi cu provizii și armament. Din cei trimiși, 25 de oameni erau destinați pentru paza convoiului, iar ceilalți trebuiau să completeze garnizoana cetății și pe parcurs să refacă drumul pentru convoi, deoarece era foarte prost, îndeosebi la început.

Amiralul hotărî să expedieze cu acest detașament pe toți oamenii care nu sufereau de boli și puteau merge pe jos, și chiar cei ce nu erau pe deplin sănătoși au trebuit sa plece la drum. La Isabela opri numai pe meșteri. Amiralul puse în capul detașamentului pe Alonso de Ojeda, însărcinindu-1 să conducă toți oamenii în cetatea Sf. Toma și să-i predea lui Pedro Mărgărit, despre care s-a amintit mai sus. Acestuia din urmă, îi ordonă sa plece în expediție cu noile întăriri, să pătrundă în interiorul țarii și să pustiască toate pământurile, pentru a arăta indienilor cât de puternici sunt creștinii, să le inspire groaza și să pună temelia însușirii artei de a se supune.

Această expediție trebuia să se săvârșească îndeosebi în Vega Real

unde după spusele amiralului trăia un număr nemaipomenit de mare de oameni și existau mulți regi și seniori. Afară de aceasta, creștinii vor trebui să se hrănească cu alimente locale. Tot ce fusese adus din Castilia se mâncase. Ca *alcalde* al cetății trebuia să rămână Ojeda.

Miercuri, 9 aprilie 1494, Alonso de Ojeda împreună cu un detașament al cărui număr se ridica la 400 oameni plecă la drum și trecând pe celălalt mal al râului pe care amiralul îl botezase Rio del Oro, prinse pe cacicul și seniorul satului așezat în împrejurimi, precum și pe fratele și nepotul acestui cacic. Ojeda îi trimise amiralului la Isabela, în lanțuri și cătușe ca pe niște prizonieri. Mai mult încă, Ojeda porunci să fie prins un vasal al cacicului amintit și să i se taie urechile, în mijlocul satului.

Amiralul spune că iată de ce s-a aplicat asemenea (pedeapsă): când trei creștini plecară din cetate spre Isabela, cacicul despre care este vorba le dădu cinci indieni. Aceștia trebuiau să treacă peste apă hainele creștinilor, dar în mijlocul râului ei părăsiră pe creștini și furându-le îmbrăcămintea se înapoiară în satul lor. Cacicul nu pedepsi pe vinovați, iar îmbrăcămintea creștinilor o păstra pentru el.

Pe același mal mai era un alt sat. Cacicul și seniorul de aici, aflând că vecinul lui fusese luat prizonier și trimis la Isabela, cu rudele lui - fratele și nepotul, dori să plece împreună cu ei la amiral pentru a-l ruga să nu le facă vreun rău prizonierilor și să-l încredințeze că acești oameni făcuseră destul bine când fuseseră vizitați pentru întâia oară de Ojeda și mai târziu, când însuși amiralul trecuse prin acele părți. EI spera că amiralul va ceda la rugămințile lui.

Când prizonierii și cu ei, cacicul vecin, sosiră la Isabela, amiralul porunci, ca prizonierii să fie duși în piața satului pentru ca după câtirea sentinței să li se taie capul. Cacicul venit să ceară milă pentru compatrioții săi, văzând că seniorul vecin, care poate îi era tată, frate sau rudă este dus la moarte, vărsând lacrimi îl imploră pe amiral să nu-i execute, încredințîndu-1 prin semne (după câte se putea înțelege) că cei condamnați nu vor mai pricinui niciodată vreun rău creștinilor.

Cedând rugăminților lui, amiralul păstră viața prizonierilor.

În timp ce se întâmplau toate acestea, veni în goană un călăreț din cetatea Sf. Toma și aduse vestea că cinci creștini trecând satul

cacicului prizonier fuseseră înconjurați dintr-o dată de vasalii lui, cu intenția să-i omoare pe toți cei cinci străini. Dar acest călăreț împrăștie pe indieni, puse pe fugă mulțimea ce număra peste 400 de oameni și urmări pe fugari, omorî pe câțiva din ei.

Dorind să pună ordine în conducerea Españolei și în treburile ce priveau pe indieni și, pentru a-i supune, amiralul institui un consiliu în care intrară persoanele cele mai înțelepte și cu autoritate, după cum era părerea amiralului. Ca președinte al acestui consiliu numi pe fratele său Diego, iar ca membri fură numiți părintele Buyl, amintit mai sus, care după cum se spune, avea împuterniciri de la papă și era trimisul său, *alguazil-ul** principal Pero Hernández Coronel, Alonso Sánchez de Carvajal *regidor-ul* orașului Baéza și Juan de Lujan, cavaler madrilen, om al curții regale.

Acestor cinci persoane încredința amiralul conducerea Españolei, iar lui Pedro Margarit îi ordonă să plece în expediție cu detașamentul lui de 400 de oameni și să supună întreaga insulă. Totodată, înmînă instrucțiuni membrilor consiliului și lui Pedro Margarit. După cum spune amiralul, aceste instrucțiuni le-a întocmit având în vedere slujirea lui Dumnezeu și interesele înălțimilor lor.

Amiralul însuși, cu o navă mare și două caravele (toate aceste corăbii erau bine echipate) plecă în după-amiaza zilei de joi, 24 aprilie, a aceluiași an 1494, spre vest, lăsând în golful așezării Isabela două corăbii pentru nevoile locale. Seara ajunse în golful de la poalele muntelui lui Cristos (Monte Christi) și ancoră.

În ziua următoare amiralul intră în golful Navidad, unde lăsase pe vremuri 38 creștini pe pământul regelui Guacanagari. Acesta, temându-se că amiralul sosise acolo în dorința de a-l pedepsi pentru uciderea creștinilor (fapt de care nu era vinovat, așa cum s-a arătat mai sus), se ascunse. Indienii veniți la corăbii cu canoele lor răspunseră la întrebările puse de amiral, dar ascunseră adevărul, afirmând că Guacanagari este plecat într-o expediție, din care se va întoarce curând.

În cele din urmă amiralul, nedorind să mai aștepte, porunci să se

*Agent de poliție în Spania. - *N.E. S.*

întindă velele și sâmbătă se îndreptă spre insula *Tortuga,* Parcurse 6 leghe fără vânt dar pe valuri foarte mari de vest. De aceea, amiralul petrecu întreaga noapte muncind din greu.

Duminică, cu vânt din provă, pare-se de nord-vest și curenți din provă, ce veneau din vest, amiralul fu nevoit să ancoreze dincolo de râul pe care în prima călătorie îl botezase Guadalquivir.

[DESCOPERIREA INSULEI JAMAICA ȘI A SUDULUI CUBEI]

Amiralul traversă golful dintre Cuba și Española, cu o lățime exact de 18 leghe de la cap la cap și de la margine la margine și pluti de-a lungul coastei sudice a insulei Cuba. Descoperi un golf larg pe care-1 numi *Puerto Grande* (Portul Mare). Intrarea în el era foarte adâncă, iar lățimea ajungea până la 150 pași.

Aici ancoră, iar indienii veniră cu canoele aducând mult pește și iepuri de casă din acea rasa care la noi se cheamă *guaminicinaje.*

Duminică, la 1 mai, amiralul întinse velele și plecă mai departe urmărind coasta. Din oră în oră în față-i se deschideau golfuri minunate și apăreau munți înalți și râuri ce se vărsau în mare. Iar deoarece naviga foarte aproape de mal, veneau nenumărați indieni în canoe. Credeau că erau trimiși ai cerului, le aduceau pâinea lor *casabi,* apă, pește și tot ce aveau la-ndemână, Indienii ofereau toate acestea creștinilor fără să ceară ceva în schimb, ca și cum ar fi socotit că fiecare lucru adus în dar le va salva sufletul. Dar amiralul porunci să se plătească pentru toate, dând indienilor mărgele de sticlă, clopoței și alte nimicuri, iar aceștia rămâneau încîntați primindu-le pe toate și crezând că duc cu ei daruri cerești.

Fiindcă indienii aduși de amiral îi atrăgeau într-una atenția că în apropiere se află insula Jamaica, unde e mult aur și arătau și direcția în care se găsește această insulă, el hotărî să se abată spre sud-est, pentru ca apoi să se îndrepte spre sud.

Sâmbătă, 3 mai, și în ziua următoare, duminică, amiralul zări malurile Jamaicei, iar luni, se apropie de insulă și ancoră, dar nu într-un golf, ci în marea deschisă. Amiralul spune că din momentul în

care a văzut insula, aceasta i se păru cel mai minunat și fericit pământ dintre toate pe care le descoperise până atunci. La corăbii veneau nenumărate canoe mari și mici.

Luni, amiralul începu să caute un golf care să prezinte siguranță. Pentru aceasta trimise bărci la gurile râurilor ca să sondeze adâncimea apei.

În întâmpinarea bărcilor ieșiră multe canoe cu oameni înarmați, gata să-și apere pământul. Marinarii din bărci, văzând că indienii se aruncă din canoe și înoată spre ei vrând să oprească debarcarea, hotărîră să se înapoieze pe corăbiile lor.

Apoi amiralul se apropie de golful pe care-1 numi *Puerto Bueno* (Portul Bun). Și-acolo indienii încercară să împiedice bărcile de a intra în golf. Înțelegând că dacă creștinii vor arăta că se tem de indieni, aceștia vor deveni și mai cutezători, amiralul decise să le dea o lecție și ordonă să se tragă cu balistele. După ce fură răniți șase sau șapte indieni, ei socotiră că e mai bine să nu se mai opună și din împrejurimi veni spre corăbii un număr mare de canoe cu oameni, de data aceasta însă erau supuși și liniștiți. Aduseră alimente și tot ce mai aveau și pe toate le dădură creștinilor în schimbul oricărui obiect ce li se oferea.

În acest golf amiralul repară o spărtură care apăruse în chila unei corăbii. Golful în care ancoră avea forma unei potcoave. Amiralul numi insula (Jamaica) Santiago.

Vineri, 9 mai, ieși din golf și se îndrepta de-a lungul coastei insulei Jamaica, mai departe spre vest. Naviga așa aproape de mal, încât multe canoe îl urmau alături de corăbii, iar indienii făceau bucuroși și pașnici schimburi în natură cu creștinii.

Și deoarece suflau vânturi potrivnice, amiralul nu putu înainta de-a lungul insulei și se hotărî să se înapoieze la Cuba.

Marți, 13 mai, se îndreptă spre Cuba, având de gând să parcurgă 500-600 leghe de-a lungul malului pentru a se convinge dacă acest pământ era insulă sau continent.

În ziua plecării, pe corabie veni un tânăr și arătă prin semne că dorește să plece cu creștinii. După el veniră toate rubedeniile lui

numeroase și frații, implorându-1 să nu plece cu creștinii. Dar nu reușiră să-l convingă, deși vărsară multe lacrimi, implorându-1 să rămână. Iar el, ca să nu i se vadă lacrimile se îndepărtă într-un colțișor ascuns și în cele din urmă rămase pe corabie. Rudele lui părăsiră corabia în
tristate și nemângâiate.

Astfel, părăsind cu toate corăbiile Jamaica, amiralul atinse miercuri, 14 mai, un cap al insulei Cuba pe care-1 numi *Cabo de Cruz* (Capul Crucii). În timp ce naviga de-a lungul coastei, îi prinse o ploaie puternică, cu tunete și fulgere. Marea era puțin adâncă și la fiecare pas îl amenința pericolul unei puneri pe uscat.

Ploaia torențială precum și bancurile de nisip - primejdii ce-1 amenințau pe amiral - îl puneau într-o grea situație și lupta împotriva lor trudind și plin de griji, căci mijloacele ce se folosesc împotriva fiecăruia din aceste rele se exclud reciproc unul pe altul și de aceea, când se abat simultan asupra unei corăbii, doar o minune o mai poate salva. Aceasta se întâmplă, deoarece pe ploi torențiale atât de nestăvilite, cum au loc în această țară, pentru a evita primejdia trebuie întinse toate velele, în timp ce pentru a nu eșua pe un banc de nisip, trebuie procedat tocmai invers.

Cu cât naviga mai departe amiralul, cu atât mai dese erau nenumăratele insulițe joase și cu ape puțin adânci. Unele semănau cu bancuri de nisip, altele erau acoperite cu tufe, iar altele erau așa de joase că nici nu se ridicau deasupra apei. Cu cât erau mai aproape de coastele Cubei, cu atât insulițele păreau mai îmbietoare și erau mai înverzite. Se întindeau pe mare la distanțe de două, trei sau patru leghe. Miercuri, *14* mai, amiralul văzu numeroase insule, iar în ziua următoare apărură și mai multe, iar printre ele se nimereau șj unele foarte mari. Fiindcă erau de nenumărat și nu i se putea da fiecăreia un nume deosebit, amiralul le numi pe toate *Jardin de la Reina* (Grădina Reginei). În această zi se numărară peste 150 de insule așezate la nord, nord-vest și sud-vest, între ele se deschideau strâmtori, prin care puteau trece corăbiile, adâncimea atingând peste tot trei brațe.

Pe unele insule se întâlnea o pasăre roșie semănând cu cocorul* și numeroase broaște țestoase mari cât o roată mare și care erau doar cu puțin mai mici decât o *adarga* (scut de piele). Fură văzuți de asemenea cocori semănând cu cei din Castilia, corbi și alte păsări cu cîntec dulce, iar de pe insule veneau adieri de cele mai fine parfumuri, care desfătau pe toți.

În apropierea unei insule fu zărită o canoe. Indienii din el pescuiau. Văzând pe creștinii care se apropiau cu barca, își văzură liniștiți mai departe de treabă ca și când ar fi crezut că se apropie niște frați și doar prin semne rugară pe oamenii din barcă să rămână câtva timp pe loc. Creștinii așa și făcură și nu se apropiară de indieni până aceștia nu-și încetară pescuitul.

Indienii pescuiau pești care se cheamă *reveso* și sunt ceva mai mari decât sardelele noastre. Pe burtă au o îngroșare cu care se pot lipi de diferite obiecte și o dată prinși ca o ventuză nu se mai deslipesc chiar dacă-i rupi în bucăți. Indienii îi leagă de coadă cu o sfoară subțire și sosind pe locurile cu broaște, țestoase, îi aruncă în mare, așa ca ei să se lipească de carapacea broaștei țestoase. Apoi trag de sfoară și împreună cu peștele ridică și broasca țestoasă, care uneori cântărește 4-5 *arrobe.* La fel prind indienii și rechini - animale crude, pofticioase după carne și care devorează și oameni.

Terminând pescuitul, indienii se apropiară de barcă. Creștinii le propuseră prin semne să-i urmeze până la corăbii, iar ei se îndreptară într-acolo cu foarte multă bunăvoință. Amiralul porunci să li se dea tot felul de nimicuri și află de la ei vești despre insulițele așezate mai departe. Tot ce avură la ei, indienii oferită cu dărnicie creștinilor și părăsiră corăbiile mulțumiți și veseli.

Amiralul își continuă drumul spre vest, printre nenumărate insule. În fiecare seară până la răsăritul lunii, bântui furtuna, cu ploaie torențială. Primejdiile despre care fusese vorba mai înainte îl pîndeau 1a fiecare pas și suferi de atâtea lipsuri și cheltui atât de multe puteri, încât cu greu s-ar putea povesti despre ele. El însuși cât și oamenii lui stăteau de pază zi și noapte cu toată vigilența, iar alți

*Probabil flamingoul. - N.E.S.

oameni stăteau pe gabie, fixată pe catarge. Nu o dată chila corabiei pe care naviga amiralul atinse fundul apei și mai mult chiar se înfipsese în el, trebuind să se depună multe sforțări pentru a scoate corabia de pe acele bancuri de nisip, trăgând-o fie înapoi, fie înainte.

Amiralul ajunse la o insulă mai mare decât toate celelalte și o numi Santa Maria. Pe ea se afla un sat, dar nici un indian nu îndrăzni de frică să apară pe mal în fața creștinilor. Aici se descoperi mult pește și fura întâlniți niște câini care nu știau să latre. Pe deasupra tuturor insulelor se văzură numeroase cârduri de cocori de un roșu aprins și alte păsări.

Deoarece pe corăbii începuse să lipsească apa, amiralul hotărî să nu mai navigheze prin strâmtorile dintre Insule, ci de-a lungul insulei Cuba de care se apropie la 3 iunie. În acest loc creșteau păduri foarte dese.

Un marinar înarmat cu un arc ieși pe mal să vâneze păsări și întâlni un grup de indieni alcătuit din vreo 30 de oameni înarmați cu sulițe și paloșe. Aceste paloșe aminteau ca formă săbiile, dar se lățeau de la vârf spre miner, erau făcute din lemn de palmier, vârfurile nefiind ascuțite. Palmierii de aici, spre deosebire de ai noștri, n-au noduri, lemnul e neted, greu și tare ca osul. Se pare că nici oțelul nu poate fi mai tare ca acest lemn. Aceste Palose se numesc aici *macana.* Marinarul povesti că zărise în grupul de indieni pe unul într-un veșmânt alb atât de lung că-i ascundea picioarele. Marinarul începu să țipe chemându-și tovarășii, iar indienii de cum văzură pe cineva rătăcind prin apropiere, o luară la fugă cu o asemenea grabă de parca mii de oameni i-ar fi urmărit.

A doua zi amiralul trimise câțiva oameni la uscat dar ei nu reușiră să pătrundă în interiorul țării decât doar pe o jumătate de leghe. Mai departe nu se putea înainta din cauza pădurilor dese și a mlaștinilor. Fîșia de mlaștini părea sa aibă o lățime de aproape două leghe și se întindea până la poalele lanțului muntos.

Amiralul naviga mai departe și parcurgând cu corăbiile sale 10 leghe, zări case pe mal. În acest loc, în întâmpinarea navelor ieșiră

multe canoe cu indieni. Aduceau alimente și puține tigve umplute cu apă. Amiralul porunci ca toate să fie plătite. Opri un indian și-i spuse că-l va elibera numai dacă-i va arăta drumul și va răspunde la unele întrebări. Indianul asigură pe amiral că pământul Cubei este înconjurat de apă din toate părțile și că regele acestei insule locuiește mai de parte, spre vest, pe același mal.

Continuându-și drumul, corăbiile intrară într-o fâșie de bancuri de nisip. Adâncimea apei nu întrecea un braț, iar un banc de nisip ce fu întâlnit aici, avea o lățime cât cel puțin două lungimi de corabie. Au fost necesare destule sforțări pentru a pilota corăbiile printr-un canal adânc, care tăia acest banc de nisip.

Fură văzute nenumărate broaște țestoase foarte mari - părea că fierbe marea de ele. Pe cer trecu un cârd atât de numeros de corbi de mare încât întunecă soarele. Corbii veneau din largul mării spre coastele Cubei. Fură zăriți de asemenea porumbei și pescărușI și multe alte păsări. A doua zi pe deasupra corăbiilor apărură nori de fluturi și părea că văzduhul se îngroașă din cauza lor. Fluturii zburară până-n seară târziu. Ploaia torențială ce se abătu către seară, împrăștie acești nori, de fluturi.

Amiralul aflase de la indianul amintit mai sus că lângă coasta Cubei se întinde o fîșie de nenumărate insule și că navigația în apropierea lor implică mari riscuri și e plină de diferite pericole, ce apar la orice pas. De aceea el hotărî să se înapoieze pe Española, la Isabela, așezare pe care o lăsase la începutul construirii și de aceea cerea o grijă deosebită din parte-i.

Pentru a lua apă și provizii se îndreptă spre o insulă ce avea de jur împrejur cel puțin 30 de leghe, pe care o botează Insula Evanghelistului *(Isla del Evangelista).* Amiralul arătă că această insulă se află la distanță de 700 leghe de Dominica.

Eu cred că Insula Evanghelistului este tocmai acea insulă care mai târziu a fost botezată și se mai cheamă și azi *Ista de Pinos* (Insula Pinilor). Este așezată chiar în fața insulei Puerto și are o lungime de 20 leghe. Presupun că părerea mea e justă, deoarece nicăieri pe lângă (malurile Cubei nu mai există o insulă așa de mare. Astfel, amiralul

(ar mai fi avut de parcurs doar 35 sau 36 leghe pentru a descoperi capul (vestic) al Cubei.

Acest considerent este confirmat de acea parte din raportul despre descoperirea Cubei pe care amiralul l-a trimis regilor și în care se arată că a navigat și a descoperit de-a lungul coastei ei 333 leghe, iar distanța parcursă a măsurat-o după regulile astronomice*. El mai arată că de la capul Cubei care se vede de pe Española și poartă două nume - *Fin de Oriente* (Capătul Orientului) și Capul Alfa și Omega - el a navigat de-a lungul coastei sudice înaintând spre vest până a depășit linia orei nouă a sferei pământești, așa ca a fost prin acele locuri, unde soarele apune doar cu două ore mai târziu decât ora răsăritului Ia Cadiz. Mai departe, amiralul spune că în calculele lui nu pot fie erori, deoarece la 14 septembrie (din același an), a făcut observații pe o noapte cu vizibilitate bună asupra eclipsei de lună și a determinat exact (longitudinea) cu instrumentele lui[10]. Acestea sunt cuvintele autentice ale amiralului.

Vineri, 13 iunie, amiralul se abătu către sud pentru a ieși din regiunea insulelor. Intrând într-o strâmtoare dintre insule, care i se păru adâncă și fără bancuri de nisip, amiralul naviga toată ziua. Apoi se văzu însă, că strâmtoarea era închisă și corăbiile se aflată înconjurate de uscat din toate părțile ca și cum ar fi intrat în interiorul unei împrejmuiri fără sfârșit. Dându-și seama de importanța pericolului și cunoscând că pe corăbii a rămas puțină hrană, toți oamenii pierdură curajul și li se sleiră puterile. Amiralul încercă să-i liniștească și să aducă speranța în inimile lor.

Cu destule greutăți ieșiră din strâmtoare pe unde intraseră în ajun, și se îndreptară spre Insula Evanghelistului și ancorară lângă țărmurile ei pentru a lua apă.

Miercuri, 25 iunie, amiralul se îndreptă de la această insulă spre nord-vest dorind să cerceteze insulițele ce se zăreau la o distanță de 5 leghe de locul unde fuseseră ancorați. Ceva mai târziu intrară în niște ape acoperite cu pete albe și verzi și de aceea tuturora li se păru că și aici trebuie sa fie bancuri de nisip. Dat adâncimea era aici mai mare de două brațe, iar după ce parcaseră șapte leghe intrară în alte

*Bernáldez arata că Columb a parcurs 322 leghe de-a lungul malului Cubei.

ape, albe cu totul, semănând a zer de lapte. Apoi, după, alte șapte leghe apele se făcură negre ca cerneala, iar adâncimea se făcu de 5 brațe. Pe aceste ape naviga amiralul până-n apropiere de Cuba. Toate schimbările culorii apei îi îngrozeau pe marinari - așa ceva nu mai văzuseră și nu mai simțiseră niciodată înainte și de aceea toți erau înspăimântați, fiindu-le teamă de pietre.

Pe un vânt slab amiralul porni spre răsărit de la coastele Cubei, și naviga prin strâmtori pline de bancuri de nisip, pe care el le descria, cum făcea de obicei în fiecare călătorie a sa. La 30 iunie, navă amiral se puse pe un banc de nisip și nu a putut fi scoasă de acolo cu ajutorul ancorelor trimise cu barca mult în urmă la pupă. Numai trimițându-le la pravă mult înainte, reuși sa scoată corabia de pe uscat, dar din cauza loviturilor primite pe fundul de nisip, corabia se avarie serios. După aceea amiralul naviga fără să țină un drum anumit (din cauza bancurilor de nisip, dar nici vântul nu-i permitea să navigheze într-o anumită direcție), prin apele albe ale mării având zilnic diferite neplăceri. În acest timp îi necăjeau îndeosebi ploile torențiale, care se abateau în fiecare seară asupra corăbiilor. Amiralul era mâhnit și întristat de toate acestea.

Când se apropiată de coastele Cubei, de la care plecaseră corăbiile spre răsărit, de pe uscat veni un parfum foarte fin.

La 7 iulie amiralul debarcă pe uscat dorind să se slujească, o liturghie. Auzind slujba, la amiral veni un cacic sau un senior bătrân. Părea că era stăpânul întregii țări sau provincii. Privi la toate acțiunile și întregul ceremonial pe care-1 săvîrșea preotul și văzu cum în timpul rugăciunii creștinii exprimau un simțământ de exaltare, smerenie și înduioșare. Judecând după, felul cum își manifesta el intențiile pașnice și după respectul cu care se purtau oamenii care-1 slujeau, amiralul își
dădu seamă ca avea de-a face cu un cacic - persoana căreia i se supun toți ceilalți indieni. Cacicul înmână amiralului o tigvă din acelea care pe aceste Insule se cheamă *ibuera* (asemenea tigve servesc aici ca pahare). Era plin cu felurite fructe din partea locului. Apoi cacicul se așează pe vine alături de amiral (indienii stau astfel când n-au la îndemînă un mic scăunel, care se cheamă, aici *dugo)* și i se adresă cu următoarea cuvântare:

„Ai venit investit cu o mare putere pe aceste pământuri, pe care nu le-ai văzut niciodată înainte vreme și o dată cu venirea ta o mare spaimă a cuprins toate satele și oamenii acestor țări. Să știi că după credința noastră, în viața de apoi sunt două locuri încotro se îndreaptă sufletele care părăsesc corpul: unul rău, întunecat, sortit pentru aceia care fac rău oamenilor și chinuiesc neamul omenesc; celălalt loc este plin de bucurie și lumină și într-acolo se îndreaptă sufletele oamenilor care pe această lume cinstesc pacea și liniștea. Și de aceea, dacă simți că te apropii de moarte și dorești ca în cealaltă viață să fii răsplătit, nu trebuie sa faci nici rău și nici, să păgubești pe aceia care nu-ți pricinuiesc același lucru.

Iar ceea ce ai săvârșit tu aici este lucru bun, de aceea îmi pare mie că faptele tale sunt pe placul lui Dumnezeu”.

Toate acestea amiralul le înțelese din spusele indienilor pe care-i ducea cu el și îndeosebi din explicațiile lui Diego Colón – indianul botezat la vremea lui în Castilia și care îl însoțea atunci pe amiral. Mirat de cuvântul atât de înțelept al bătrânului indian, uimit că fusese spus de un păgân fără nici o credință și totodată cunoscător în științele filozofiei, amiralul îi răspunse că din vechime încă, oamenii cunosc bine cele spuse de cacic; se știe ca sufletul trăiește veșnic și că oamenilor răi le este sortit locul rău, numit iad, tar cei buni nimeresc dimpotrivă într-un lăcaș minunat, pe câte creștinii îl numesc rai. Mai departe, amiralul spuse că e foarte bucuros că s-a convins cât de bine cunosc acest lucru oamenii ce populează aceste pământuri.

Amiralul mai spuse că a fost trimis de regi mari, bogați și puternici, stăpânii lui - conducătorii, regatelor Castiliei - în căutarea și cunoașterea acestor pământuri. Totodată, a fost trimis doar cu singurul țel de a afla dacă există aici oameni care fac rău altora, deoarece el auzise că în aceste mări există niște oameni care se cheamă „canibi" sau „caribi“ care fac rău vecinilor lor și sosise aici, pentru a-i împiedica de la aceasta, iar pe oamenii buni să-i apere și să-i ocrotească.

Mai spuse că se străduiește ca toți să trăiască în pace fără să-și facă unul altuia vreun rău, înțeleptul bătrân ascultă aceste cuvinte,

MINIATURĂ DIN CODICELE INDIAN DENUMIT JANHUITLAN PUBLICAT ÎN 1940. ILUSTRAŢIA REPREZINTĂ SPĂLAREA NISIPULUI CU AUR DE CĂTRE UN INDIAN SUB AMENINŢAREA UNUI „ENCOMENDERO" SPANIOL

MINIATURĂ DIN ACELAȘI CODICE REPREZENTÎND PREDAREA AURULUI DE CĂTRE UN BĂȘTINAȘ UNUI COLONIALIST SPANIOL

înlăcrămat, iar inima îi era plină de încântare și spuse că daca n-ar fi avut nevastă și copii, ar fi plecat cu amiralul în Castilia. Primind în dar felurite nimicuri de la amiral îngenunche, exprimând prin semne, încântarea sa și întrebă de nenumărate ori, dacă oamenii asemenea creștinilor se nasc pe pământ sau în ceruri. Toate acestea le-am extras din scrierile lui Fernando Columb fiul primului amiral și din *Decadele* lui Pedro Martir. Ultimul vorbește mai în amănunt despre această întâlnire decât don Fernando, fiindcă pe acea vreme don Fernando era copil încă, iar Pedro Martir a putut căpăta chiar de la amiral toate aceste informații. Acest autor cunoaște bine tot ce scria, fiindcă trăise la curte, iar regii îi acordau favorurile lor.

După ce amiralul părăsi acele locuri unde bătrânul indian își ținuse cuvântarea, părea că vânturile și apele s-ar fi vorbit, vrând sa istovească pe amiral și să adune, nenorociri peste nenorociri și chinuri peste chinuri, deoarece nu-i rămânea nici o oră pentru odihnă. Și pe deasupra o ploaie torențială înspăimântătoare îl prinse pe negândite, silindu-l să așeze astfel corabia, încât bordul, ei începu să se scufunde. Dar cu o nemaipomenită greutate - și în aceasta vedea el pronia cerească - reuși amiralul să ancoreze reducând din velatură și lăsînd în același timp în apă cele mai grele ancore. O cantitate mare de apa pătrunsese în cală, fapt care mărea și mai mult pericolul. Marinarii de-abia reușiră să scoată apa cu ajutorul pompelor, fiind istoviți de nenumărate eforturi și lipsă de mâncare. Căpătau doar un funt* de pesmeți mucegăiți și o gura de vin și doar uneori reușeau să prindă câte un pește, când aveau noroc.

Ducea lipsuri mari și suferea îndeosebi amiralul, care pe lângă greutățile lui proprii avea și grija celorlalți.

În descrierea acestei călătorii pe care o făcuse regilor, însuși amiralul spunea: „Împărtășeam soarta tuturora. Îl rugam pe Dumnezeu ca toate să se săvârșească după dorința lui. În ceea ce mă privea pe mine însumi, nu se puteau suporta lipsuri mai mari și nu se putea trece prin pericole mai mari, decât acele ce mi-au revenit mie, deoarece nu era zi să nu ne fi găsit cu toții la un pas de pieire“.

În lupta cu aceste pericole și nenorociri fără sfârșit, amiralul

*436 g. - N.E.S.

ajunse la 18 iulie la capul pe care-1 botezase mai înainte *Cabo Christi.*

Indienii îl întâmpinară foarte prietenos și aduseră îndată pâine - *casabi* - pește și fructe, pe care le dădură cu multă bucurie și plăcere. Rămaseră aici pentru odihnă pe două sau trei zile.

Marți, 22 iulie, amiralul se îndreptă spre insula Jamaica nevoit fiind să urmeze acest drum din cauza vânturilor potrivnice care nu-i dădeau voie să navigheze de-a dreptul spre Española. Urmă coasta insulei îndreptându-se spre apus, slăvindu-1 pe Dumnezeu la vederea acestui pământ înverzit, minunat și fericit.

Pretutindeni se zăreau pe mal sate și la fiecare pas se întâlneau golfuri, unul mai bun decât altul.

Indienii în nenumărate canoe se țineau după corăbii, îi slujeau pe creștini aducându-le hrană, ca și cum străinii ar fi fost părinții lor buni. Amiralul povestește că oamenii lui observară că niciodată nu mai văzuseră hrană mai bună decât cea pe care le-o aduceau acești indieni. Totuși, furtunile și ploile torențiale epuizau echipajele corăbiilor. .

Amiralul socotea că ploile se datoresc abundenței pădurilor, și lucrul acesta nu prezintă nici o îndoială. EI spune că în vremuri îndepărtate cădeau ploi mari și pe insulele Canare, Madere și Azore, dar mai târziu, pe măsură ce dispăreau pădurile și umezeala pământului se micșora, ploile căzură și se rărira tot mai mult.

Amiralul lăuda cu ardoare frumusețea și bogățiile insulei, fructele și toate celelalte alimente locale, pe care le aduceau indienii, precum și desimea satelor de pe Jamaica. Spunea ca nici unul din pământurile ce le mai întâlnise nu se poate compara cu Jamaica...

Mai dorea să descopere și să mai vadă multe, deoarece toate pareau minunate pe această insulă, dar amiralul nu putea cuteza așa ceva din lipsă de provizii; afară de aceasta, corpurile tuturor corăbiilor aveau spărturi prin care pătrundea apa.

Vremea se îmbunarăți și la 19 august amiralul se îndrepta spre răsărit, către insula Española. Ultimul petic de pământ pe care-1 mai zări din insula Jamaica, îl numai *Cabo del Parol* (Capul Felinarului).

[SUPUNEREA INSULEI ESPAŃOLA]

Miercuri, 20 august, amiralul zări capătul vestic al insulei Española, pe care-l numai Capul Sf. Mihail. Acest cap se află la o distanță de 25 sau 30 de leghe de capătul estic al insulei Jamaica.

Sâmbătă, 23 august, de corăbii se apropie seniorul sau cacicul acestui ținut și-l chemă pe amiral în limba castiliană, repetând titlul lui și alte cuvinte după care amiralul se convinse că acest pământ pe care îl numise Capul Sf. Mihail făcea parte din insula Española. Amiralul nu știuse înainte acest lucru.

La sfârșitul lui august, navele ancorară lângă o insulă, care dinspre mare semăna cu o velă de corabie. De aceea, amiralul o numi *Isla de Alto Velo* (Insula Velei înalte). De la insulița (pe care amiralul o numi Beata) lângă care ancorară corăbiile și până la Insula Velei Înalte era o distanță de 12 leghe.

Amiralul porunci câtorva marinari să urce pe vârful muntelui dorind să descopere pe mare celelalte două corăbii pe care în ajun le pierduse din vedere. Înapoindu-se la bărci, marinarii uciseră opt lei de mare, care dormitau fără grijă pe nisip și multe păsări. Păsările nu-și luau zborul la vederea oamenilor, deoarece pământul acesta era nelocuit, iar ele parcă așteptau să fie prinse sau ucise.

Amiralul se opri aici în așteptarea corăbiilor rămase în urmă și care sosiră peste șase zile. Toate trei corăbiile se îndreptară spre insula Beata, iar apoi mergând dc-a lungul Españolei ajunseră la o vale minunată, cu sate așa de dese, încât părea că formau un tot întreg. Niște indieni în canoe sosiră îndată, la corăbii. Spuseră că au fost trimiși aici de creștinii din orașul Isabela și-i încredințară pe noii sosiți că toți locuitorii acelei așezări sunt sănătoși. Această veste îl bucură și-l liniști pe amiral.

Ajungând până-n împrejurimile râului Aina, amiralul trimise nouă oameni la Isabela ce se afla pe acest mal, dorind să-i vestească pe creștini că se înapoiase cu bine din călătorie împreună cu tovarășii săi.

De-acolo, amiralul se îndreptă mai departe în aceeași direcție,

adică spre răsărit. Pe mal zări un țap mare spre care trimise câteva bărci, vrând să se aprovizioneze cu apă din această parte, dar indienii ieșiră în canoe să întâmpine. creștinii, înarmați cu arcuri și săgeți otrăvite cu iarbă veninoasă. Aveau la ei frânghii și arătau prin semne că vor să-i lege pe creștini. Dar când bărcile cu marinari ajunseră la mal, indienii își aruncară armele și apoi veniră la locul de debarcare, pașnici, cu apă și pâine, întrebând dacă a sosit și amiralul. Când aflară că amiralul este aici împreună cu oamenii săi, făcură semne de prietenie și de pace.

Amiralul plecă mai departe spre răsărit. După cum o spune el însuși, în drum întâlni un pește foarte interesant, de mărimea unei balene mijlocii. Pe ceafă avea un fel de scut ca de broască țestoasă, iar după cum se știe, broaștele țestoase de prin partea locului sunt ceva mai mici decât o *adarga.* Capul acestui pește era urît și ca mărime era doar cu puțin mai mic decât un butoi de vin. De fiecare parte avea câte două aripi înotătoare mari, iar coada îi era lungă și semăna cât cea de ton. Ținând seama de apariția acestui pește și de diferite semne cerești, amiralul înțelese că vremea trebuie să se schimbe în curând. De aceea se strădui să găsească un golf cât mai bun în care să poată ancora și adăposti corăbiile dacă s-ar deslănțui vreo furtună.

Și se făcu după voia lui Dumnezeu ca amiralul sa ancoreze lângă o insuliță pe care indienii o numeau *Adamana.* Se întâmplară toate acestea la 15 septembrie și acolo îi prinse o furtună foarte puternică. Celelalte două corăbii nu reușiră să intre în golf și de aceea suferită destule necazuri. În acea noapte amiralul observă eclipsa de lună. El afirmă că diferența de timp între această insulă și Cadiz este de 5 ore și 23 minute. În acest golf rămase șapte sau opt zile, după trecerea cărora sosiră și celelalte două corăbii.

La 24 septembrie, toate corăbiile părăsiră golful și ajunseră până la un cap al insulei Española care astăzi se cheamă *Gabo del Engaño* (Capul înșelăciunii). De-acolo se îndreptară spre insuliță ce se afla la o distanță de zece leghe de cap și la opt leghe de insula San Juan, pe care, după cum presupun eu, indienii o numesc *Mona.*

Într-o scrisoare adresată regilor, amiralul scrie că avusese intenția să viziteze insulele canibalilor pentru a-i nimici. Dar caznele și lipsurile fuseseră prea mari, iar oamenii prea trudiți neavând nici un ceas de odihnă și nevoiți să stea de veghe zi și noapte pe drumul făcut la descoperirea Cubei și Jamaicei și în timpul cât au navigat de-a lungul coastei Españolei până la sosire pe insulița Mona. Cele mai mari greutăți le-au întâmpinat oamenii îndeosebi când corăbiile au navigat între nenumăratele insule și bancuri de nisip, împrăștiate pe lângă coastele Cubei, acelea pe care amiralul le botezase Grădina Reginei. Prin acele locuri a navigat el 32 de zile fără somn și odihnă.

După ce plecă mai departe, părăsind insulița Mona și se apropie de insula San Juan, amiralul se îmbolnăvi dintr-o dată de friguri rele, care-l făcură să zacă în nesimțire. Puterile îl părăsiră și fu la un pas de moarte. Nimeni nu mai credea ca ar mat fi putut trăi barem o zi. Din această cauză, marinarii dând dovadă de rîvna și străduința trebuitoare se abătură de la drumul pe care navigau și dorea sa-l urmeze în viitor amiralul. Toate cele trei corăbii se îndreptară spre Isabela, unde ajunseră la 29 septembrie al aceluiași an 1494.

După sosirea Ia Isabela, amiralul zăcu bolnav cinci luni în șir. Două evenimente despre care află el îi produseră ecouri diferite în suflet: în primul rând, află că pe Española sosise fratele lui, don Bartolomé Columb pe care-l primi cu multă bucurie; în al doilea rând, află că țara întreagă este în plină frământare și răzvrătire și că în ea domneau groaza și ura. Indienii ridicară armele împotriva creștinilor, mânați la aceasta de prigoana, silniciile și jaful pe care le pricinuiau creștinii în tot timpul scurs de la plecarea amiralului spre Cuba și Jamaica. Astfel, vestea răzvrătirii micșoră în mare măsură bucuria pe care o simțise amiralul, primind pe prea iubitul său frate Bartolomé.

Cât lipsise amiralul se întâmplară următoarele: după cum s-a arătat mai înainte, amiralul numi un consiliu pentru conducerea insulei și-l făcu pe Pedro Margarit comandant peste un detașament de 400 de oameni, însărcinîndu-l să plece în expediție, să supună pe locuitorii insulei și să intre în Vega Real, regiune așezată la o distanță

de două zile de mers de la Isabela sau cu alte cuvinte, la 10 leghe de ea.

Vega Real era populată de mulțimi de oameni și se aflau aici puzderie de sate și mari seniori. Iar pământul acesta era îmbelșugat și fericit, oamenii ce trăiau pe el n-aveau arme și firea le eră blânda și supusă. Duceau o viață lipsită de griji și aveau de toate din belșug, iar la ispitele, ce aduc plăceri trupești, ei nu se opuneau...

Pedro Margarit își manifestă de la început ambiția și intră în conflict cu consiliul numit de amiral, fie nedorind să se socotească un subordonat, fie temându-se să nu fie dojenit de consiliu pentru toate câte le făcuse indienilor, fie că nu pornise în expediție să cucerească toată insula, contrar instrucțiunilor ce le primise de la amiral. Și deoarece defăimase pe membrii consiliului ce conduceau insula, se folosi de sosirea corăbiilor din Castilia și fără să mai aștepte pe amiral, părasindu-și oamenii - în număr de 400 - plecă la Isabela să se îmbarce pe o corabie. Împreună cu el hotărîră sa plece părintele Buyl și mulți alții, printre care și câteva fețe bisericești.

Rămânând fără comandant, oamenii lui Pedro Mărgărit se împrăștiară în cete mici, de 2-3 oameni, pe întreaga insulă și porniră să prigonească, să nedreptățească și să jignească pe indieni. de altfel, așa se purtaseră ei cu indienii și înainte de a se fi despărțit.

Văzând că se înmulțesc jignirile, nedreptățile și cresc pagubele provocatc de creștini, indienii înțeleseră că n-au nici un mijloc ce le-ar reda putința să înlăture toate acestea și începură să se răzbune pe creștini. Regii și cacicii, fiecare pe pământul lor, își făcură singuri dreptate și se răfuiră cu vinovății...

Un cacic, după nume Guatiguana, porunci să fie uciși zece creștini prinși de el și dădu oamenilor săi porunca tainică să se dea foc unei colibe în care se aflau câțiva creștini bolnavi.

Din ordinul cacicilor, în alte părți ale insulei fură uciși șase sau șapte creștini, deoarece făcuseră prădăciuni și silnicii.

Veștile despre excesele comise de creștini contrar legilor naturale și umane se răspândiră în toate regatele, provinciile, satele și regiunile. Aceste vești groaznice, înspăimântătoare, despre asprimea, neânduplecarca, cruzimea, firea neliniștită și nedreptatea

oamenilor noi veniți, care se cheamă creștini, înfiorau fără excepție pe toți oamenii simpli. Fără să fi văzut încă pe creștini, erau scârbiți de ei și nici nu doreau să-i vadă, nici să-i audă pe venetici. Cu deosebire doreau să alunge pe creștini din țară și să-i scoată morți din această lume, patru regi - Guarioneh, Caonabó, Veecio și Iguanama - cărora le erau supuși nenumărați regi mai mici și seniori.

Singurul Guacanagari, regele din Marien, acea regiune pe, coastele căreia se puse pe uscat corabia amiralului în prima călătorie și unde amiralul lăsase o fortăreață, pe care o botezase Navidad, nu făcea nici un rău 'creștinilor; dimpotrivă chiar, întreținea pe terenurile lui o sută de creștini și avea grijă de ei ca și cum acești oameni ar fi fost fiii Iui, iar el, tatăl lor.

Când amiralul își reveni din greaua boala și se mîngîie mult cu sosirea fratelui său don Bartolomé Columb. Fiind viceregе, el hotărî să numească (și i se păru că avea tot dreptul s-o facă) *adelantado* (guvernator) al Indiilor pe don Bartolomé, să-înscăuneze în această funcție și să-l învestească cu rangul cuvenit.

În timpul bolii amiralului, la câteva zile după ce se înapoiase din călătoria în Cuba și Jamaica, veni la el ca oaspete regele Guacanagari din Marien. El exprimă amiralului compătimire pentru boala și lipsurile ce le-a avut de suferit și afirmă că nu este vinovat nici de moartea celor 38 de creștini uciși de alți regi și.seniori și nu este amestecat nici în concentrările de indieni ce se produseseră în Vega Real și în alte locuri, nici în acțiunile războinice care începuseră. Declară că drept dovadă a bunei, lui comportări și a dragostei față de amiral și creștini poate sluji felul cum îi tratează pe străinii care locuiesc în Marien și bunele servicii pe care le fac vasalii lui celor 100 de creștini. Creștinii care se află în Marien au tot ce le trebuie și indienii se poartă cu ei ca cu fiii lor proprii. Tocmai de aceea îl urăsc așa de mult regii, seniorii șl locuitorii acestei insule și-1 socotesc dușman atât pe el, cât și pe vasalii lui și-i urmăresc ca pe dușmani pe toți supușii lui.

Din cauza aceasta i-au fost pricinuite pagube foarte mari.

În ce privește soarta celor 38 de creștini rămași în fort când ami-

ralul pleca în Castilia ducând veşti despre descoperirile sale, Guacanagari începu să-i plângă ca şi cum ar fi fost fiii lui, dezvinovăţindu-se pentru pieirea lor. Se învinovăţea doar pentru aceea că din nenorocire nu i-a putut ajuta pe creştini cât mai fuseseră în viaţă. Amiralul primi explicaţiile lui şi se purtă faţă de el aşa cum părea că e cel mai bine să se poarte şi nu se îndoi de faptul că totul, sau cei puţin principalul din cele spuse de Guacanagari era adevărat.

Astfel amiralul hotărî să plece în expediţie cu cea mai mare parte din creştinii apţi de luptă pentru a distruge pe indienii uniţi (împotriva străinilor) şi să cucerească întreaga ţară; Guacanagari declara că va merge şi el în aceasta expediţie împreună cu amiralul şi va lua în ajutorul creştinilor pe toţi oamenii ce va fi posibil să-i ia. El se ţinu de promisiune.

Amiralul... se strădui prin toate măsurile să grăbească plecarea în expediţie pentru a nimici pe indieni şi a supune prin forţa armelor pe toţi locuitorii insulei aşa după cum am mai spus. Pentru acest scop alese aproape 200 din cei mai sănătoşi ostaşi spanioli pedeştri (fiindcă mulţi erau bolnavi şi slabi) şi 20 de oameni călări, dându-le multe baliste, espingarde, lănci, săbii şi o altă armă mai puternică şi mai înspăimântătoare care îngrozea pe indieni tot atât de mult ca şi caii, şi anume - 20 de câini...

După ce se terminară toate pregătirile necesare pentru luptă, iar oamenii fură echipaţi în modul cuvenit, la 24 martie 1495, amiralul plecă în expediţie din Isabela, luând pe fratele său Bartolomé Columb şi pe regele Guacanagari. După două marşuri scurte de câte o zi, intră în Vega unde era adunată o mare mulţime de indieni (după cum se spune, erau aici, peste o sută de mii).

Intrară în luptă oamenii conduşi de fratele amiralului, — *adelantado* (Bartolomé Columb) - şi se năpustiră asupra indienilor din doua părţi. Trăgând cu balistele şi escopetele, asmuţind cînii curajoşi asupra indienilor, se năpusti cu o forţă de nestăvilit cavaleria cu lănci şi pedestrimea înarmată cu săbiile. Indienii fură înfînţi şi împrăştiaţi ca un cîrd de păsări şi avură pierderi tot atât de mari, ca o turma de oi prinsă pe neaşteptate într-un ţarc.

Amiralul parcurse cea mai mare parte din insulă ducând un război crâncen timp de 9 sau 10 luni cu toți regii și popoarele care nu voiau să i se supună, după cum el însuși arată în diferitele scrisori adresate regilor și altor persoane.

În acea vreme fură nimiciți monstruos indienii și regiuni întregi fură depopulate, îndeosebi în regatul lui Caonabó, fiindcă (Caonabó însuși) și frații lui erau viteji (și opuneau rezistență creștinilor).

Așa se întâmplară lucrurile deoarece indienii depuneau toate sforțările pentru a alunga din țară niște oameni așa de cruzi și de crunți. Vedeau că fără nici cea mai mică pricină, fără nici o provocare din partea lor, sunt lipsiți de patrie, pământ, libertate, soții, copii și chiar de viață și zilnic sunt nimiciți cu cruzime, neomenos. Creștinii își atingeau ușor scopul fiindcă se aruncau asupra indienilor cu caii, îi ucideau cu lăncile, îi tăiau cu săbiile despicându-i în două, asmuțeau cîinii, care-i sfîșiau și apoi, îi mâncau, îi ardeau de vii și-i supuneau la torturi de tot felul, cât se poate de nemiloase și mai neomenești.

Locuitorii multor provincii, îndeosebi cei din Vega Real, unde erau conducători Guarioneh și Maguna, și domnea Caonabó, se hotărâră să rabde soarta lor nefericită predându-se în mâinile dușmanilor, care făceau tot ce voiau cu ei, dar creștinii nu reușiră să pună stăpânire pe toți indienii, fiindcă nenumărați oameni din diferite provincii și regiuni ale insulei fugiseră în munți; afară de aceasta, mai rămăseseră locuri în care creștinii nu avuseseră timp să ajungă pentru a-i supune pe băștinași.

Astfel, după cum scrie regilor însuși amiralul, fu reprimată populația insulei, nenumărată după spusele lui, și toate popoarele fură cucerite, prin forță și prin viclenie, în numele înălțimilor lor. Iar amiralul ca vicerege al lor, obligă pe fiecare cacic sau rege să plătească tribut pentru pământul ce-1 stăpânea, în produse culese de pe acest pământ și începu să adune tributul din anul 1496. Acestea sunt propriile cuvinte ale amiralului.

Amiralul porunci tuturor locuitorilor din provinciile Cibao și Vega Real și tuturor indienilor ce locuiau în apropierea minelor de aur și erau în vârstă mai mare de 14 ani, s-aducă la fiecare 3 luni un

cascavel de Flandra (clopoței) de aur. Regele Manicaoteh singur trebuia să predea lunar o jumătate de tigvă de aur în greutate de 3 mărci, ceea ce corespunde la 150 *pesos* de aur sau *caslellanos.* Toți ceilalți oameni ce nu locuiau în apropiere de mina de aur erau datori să aducă câte o arroba de bumbac. Apoi amiralul porunci să se facă niște tăblițe mici din cupru sau bronz, pe care se bătea un anumit semn. Tăblițele se dădeau fiecărui indian la plata tributului și acesta era obligat sa le poarte la gât, pentru ca oricine să poată ști dacă l-a plătit sau nu. Cei care nu-1 plăteau erau supuși la pedepse, deși amiralul spune că pedeapsa pentru neplata tributului era destul de blânda; totuși nu i-au putut obliga pe toți să poarte tăblițele; răscoalele și răzvrătirile cuprinseră întreaga țară.

Datorită măcelurilor din timpul luptelor, a foamei, bolilor, lipsurilor și a opresiunii ce au avut de suferit apoi indienii, din cauza sărăciei, și îndeosebi a durerii, mâhnirii și a tristeții, soarta locuitorilor acestei insule, din întreaga populație care existase în 1494, în anul 1496 mai rămăsese, după cum se presupune, doar o treime.

(Din *Istoria Indiilor de* Bartolomé de Las Casas)

NOTE REFERITOARE LA A DOUA CĂLĂTORIE

1. În cea de-a doua călătorie au plecat 17 corăbii, iar din această escadră făceau parte trei nave mari. Cea mai mare era nava-amiral *Santa Maria,* numită anterior *Maria Galante.* Avea un tonaj de aproximativ 200t,și astfel, ca dimensiuni și capacitate, nava amiral a escadrei depășea corabia cu același nume care pierise în prima călătorie.

Din cele 14 caravele 12 aveau vele pătrate. Columb, ținând scama că drumul în apele pline cu bancuri de nisip ale Españolei și Cubei este legat de pericole, alesese caravele foarte mici și ușoare, cu un pescaj lipsit de importanță.

Statele de plată, ale echipajelor s-au pierdut și nu putem reconstitui integral efectivul echipajelor. Știm că din nou plecaseră la drum pe corăbii frații Niño, cunoscutul pilot Juan de la Cosa, viitorul descoperitor al Floridei, Juan Ponce de León șt Diego Velásquez, care își va câștiga mai apoi o trista reputație pe insula Cuba.

Forțele armate ale escadrei erau comandate de Francisco de Peñalosa, unchiul lui Las Casas al cărui tată plecase și el la drum pe una dintre corăbii.

Escadra a adus pe Española 1500 oameni. Erau căutători, aristocrați și nearistocrați, de câștiguri și aventuri, a căror imaginație fusese înfierbântată de zvonurile despre bogățiile enorme ale pământurilor nou descoperite. Cavaleri ruinați - *bidalgos* - gata să meargă la capătul lumii în căutarea aurului și a pietrelor prețioase, notari din cancelariile regale, marinari, soldați, delicvenți care, fugeau peste ocean de creditori și de alguazilii regali, toată această adunătură pestriță se îmbarcase la Cádiz pe corăbiile care au pornit la drum la 25 septembrie 1493.

Escadra ducea în „Indii" animale domestice, animale de povară, semințe de diferite culturi agricole, - grâu, orz, trestie de zahăr,

castraveți, pepeni, lămâi, portocale - și diferite unelte agricole. De pe insulele Canare au fost luați porci și câini pe care cuceritorii castilieni îi dresau special ca să vâneze oameni, guancii.

Acești câini au fost apoi utilizați pe insulele Antile și pe pământul american pentru hăituirea indienilor. Relațiile portughezo-spaniole, erau foarte încordate în timp ce escadra se echipa. Bulele papale care dăruiau Spaniei pământurile și mările la vest de „linia de demarcație”* trasată la 100 leghe la apus de insula Capului Verde nu fuseseră recunoscute de regele portughez.

Fernando și Isabela se temeau - și nu fără temei - că portughezii vor pune mâna pe pământurile descoperite de Columb. Tratativele dintre Spania și Portugalia cu privire la noua delimitare de-abia începuseră și nu se știa cum se vor încheia. Tocmai de aceea îl grăbea atâta perechea regală pe Columb cu echiparea expediției, iar Columb însuși plecând din Cádiz caută să se țină cât se poate mai departe de coastele portugheze.

2. Columb, îndreptându-se din insulele Canare către Española, s-a hotărât să meargă pe un drum cate fusese trasat de el pe hartă mai la sud de drumul primei călătorii, Bernáldez arată în *Istoria regilor catolici* că amiralul alesese acest drum pentru că în prima călătorie primise de la indieni informații despre insule care se află la sud-est de Española și sunt situate mai aproape de Spania. E probabil că amiralul luase hotărârea să se mențină la latitudini mai sudice și pentru a evita întâlnirile nedorite cu corăbiile portugheze. Traseul drumului ales în cea de-a doua călătorie de la insulele Canare la Marea Caraibelor s-a dovedit excepțional de reușit. Nu este numai cel mai scurt drum, către „Indii", ci și cel mai comod, deoarece la aceste latitudini corăbiile taie Atlanticul folosindu-se de alizeele favorabile nord-estice. Acest drum (Cádiz-Hierro-Dominica-Española) a fost apoi adoptat de toate corăbiile spaniole care mergeau către coastele Lumii Noi.

* Nord-sud.

3. Insula notată de Columb la dreapta Dominicăi fusese numită, după nava-amiral, Maria Galante. La nord de Maria Galante erau dispuse insulele Guadalupe, și insulele mărunte presărate între Guadalupe, Montserrat și Maria Galante.

4. Insula Boriquen (denumirea contemporană Puerto-Rico) fusese numită de Columb insula San Juan.

5. Alonso de Ojeda (aproximativ 1470-1520) a fost un aventurier castilian, viteaz, lacom și întreprinzător. Comandant al uneia dintre corăbiile care au luat, parte la cea de-a doua călătorie a lui Columb, el a obținut încrederea amiralului care, la sosirea în Española, îl numește în fruntea unuia din grupurile trimise în căutarea aurului, iar apoi îi încredințează comanda unui detașament trimis în cetatea sf. Toma. Ojeda și-a câștigat faima prin prinderea perfidă, a cacicului Caonabo. Între 1499-1500 el a întreprins o călătorie pe coastele continentului sud-american, descoperit cu un an în urmă, iar în 1508 a obținut (împreună cu Diego de Nicuesa) o locotenență care cuprindea teritoriul istmului Panama și a coastelor Caraibilor din America de Sud, de la Capul Gracias a Dios pînă la Capul Vella. (Această acțiune s-a terminat cu un mare eșec pentru Ojeda).

Și în timpul următoarelor sale călătorii, Ojeda s-a ocupat, ca și pe Española cu jafurile și tâlhăria. Chiar printre cuceritorii castilieni atât de puțin virtuoși ai „Indiilor", Ojeda s-a evidențiat prin cruzimea lui rafinata și perfidă.

6. Insula Montserrat a fost numită astfel de Columb după numele muntelui și a mănăstirii de lângă Barcelona.

7. „Primul pământ al insulei Española" era regiunea Iguey, din partea orientală a Españolei. Columb a mers de-a lungul coastei de nord a insulei Puerto Rico, iar apoi de-a lungul coastei de nord a

Españolei. La apus de regiunea Iguey se afla regiunea Samana (sau Hamana) care ocupă partea centrală a coastei nordice a Españolei.

8. Muntele lui Cristos (Monte Christi) este situat la granițele de vest ale regiunii Samana, între Isabela și Navidad.

9. Ca suprafața, provincia Cibao - partea interioară a Españolei - e eu mult mai mică decât Portugalia. Portugalia depășește ca dimensiuni întreaga insulă.

10. Las Casas face în acest pasaj o greșeală. Dacă ar fi să ne întemeiem pe comunicările lui ar fi ușor să ajungem la concluzia că longitudinea determinată de Columb după datele eclipsei de luna este de l35° long, vest (de la Càdiz). Dar la pagina 344 Las Casas observă că amiralul, după datele eclipsei de lună din 15 septembrie 1494, a stabilit că diferența în timp dintre golful de pe insula Adamana (pe Española) șt Càdiz este de 5 ore și 23 minute. Prin urmare, în acest caz longitudinea punctului unde a fost observată eclipsa va fi de 80°45' (de la Càdiz) sau de 87°10' (de Ia Greenwich). De fapt, longitudinea acestui punct este de 71° (de la Greenwich), Prin urmare, Columb a făcut în total o greșeală de doar 9°45'.

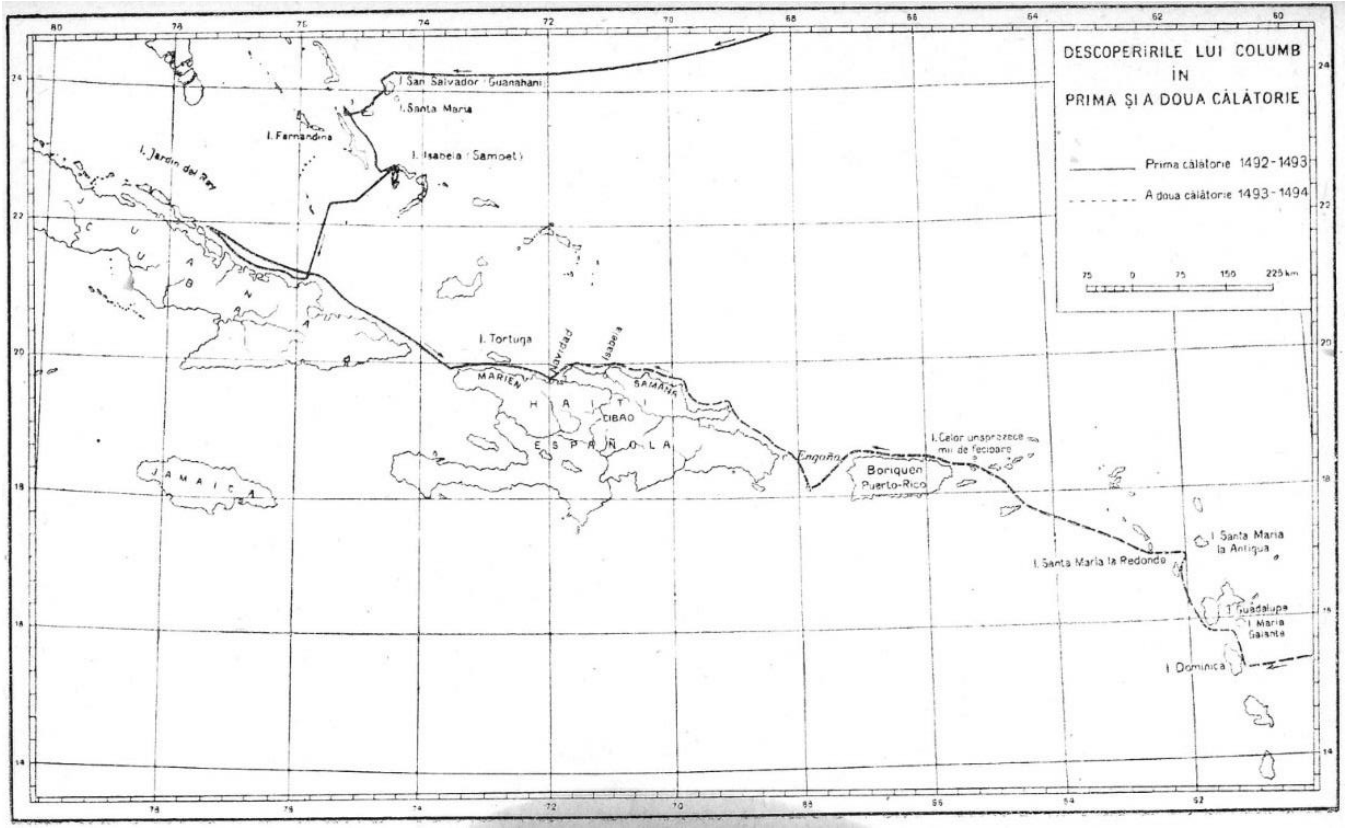
DESCOPERIRILE LUI COLUMB
ÎN
PRIMA ŞI A DOUA CĂLĂTORIE
Prima călătorie 1492-1493
A doua călătorie 1493-1494
75 0 75 150 225 km
I. San Salvador (Guanahani)
I. Santa Maria
I. Fernandina
I. Isabela (Samoet)
I. Jardin del Rey
C U B A
I. Tortuga
Navidad
Isabela
MARIEN
H A I T I
SAMANA
CIBAO
E S P A Ñ O L A
JAMAICA
Enganño
Boriquen
Puerto-Rico
I. Calor unsprezece mii de fecioare
I. Santa Maria la Antigua
I. Santa Maria la Redonda
I. Guadalupe
I. Maria Galanta
I. Dominica

DESCRIEREA CELEI DE-A TREIA CĂLĂTORII[1]

Astfel, primul nostru amiral plecă „în numele Sfintei Treimi" (așa cum spune și spunea el totdeauna) din portul San Lucar de Barrameda, miercuri, 30 mai 1498, cu intenția să descopere pământuri noi, până azi nedescoperite, având șase corăbii și fiind destul de obosit de călătoria lui (precedentă), deoarece „când plecasem din Indii, - spune el, - întristarea mea crescu de două ori". Deoarece în acea vreme se dezlănțuise războiul cu Franța[2], se știa că o escadră franțuzească îl pândește, pe amiral lângă capul San Vicente, cu intenția sa-l ia prizonier, iar el dorind să evite pericolul, făcu un înconjur și naviga de-a dreptul spre insula Madera.

La 7 iunie ajunse pe insula Puerto Santo[3] unde se opri să se aprovizioneze cu apă, lemne și provizii și acolo puse să se slujească o messă. Găsi insula cuprinsă de neliniște. Toți erau pe picioare, se expediau bunurile și vitele - locuitorii se temeau de venirea francezilor.

În aceeași noapte porni spre insula Madera și ajunse în apele ei duminica următoare, la 10 iunie. În oraș i se făcu o primire caldă și întâlnirea fu cordială, deoarece amiralul era bine cunoscut aici, fiindcă doar locuise un timp oarecare în acest oraș.

Amiralul rămase aici șase zile completându-și rezervele de lemne și apă, precum și de toate cele necesare pentru călătorie.

Sâmbătă, 6 iunie, părăsi insula Madera și marțea următoare ajunse la insula Gomera. Surprinse aici o corabie franceză de corsari, însoțită de o altă corabie franceză și două corăbii capturate de la castilieni.

Când corsarul francez observă că se apropie cele șase corăbii ale amiralului, ridica ancora și lăsând una din corăbiile capturate o luă la fugă ducând cu el cea de-a doua corabie castiliană. Ceva mai târziu corsarul trimise o corabie după nava lăsată, iar când văzu că cele șase

corăbii spaniole se îndreaptă spre nava capturată pentru a o salva, chemă în ajutor alte șase corăbii franceze care stăteau de paza și închizând cu forța echipajul castilian în cală, luă corabia cu el. Aici, pe insula Gomera, amiralul hotărî sa trimită trei corăbii de-a dreptul spre insula Española. Procedă astfel, pentru că dacă ar fi trebuit să întârzie pe drum, aceste corăbii să ajungă la insulă cu vești despre el spre a bucura și liniști pe creștini, cu provizii noi. Voia să bucure îndeosebi pe frații săi pe *adelantado*[4], și pe don Diego care erau foarte îngrijorați de soarta amiralului.

Pe una din corăbii fu numit comandant un oarecare Pedro de Arana, născut la Cordoba, un om foarte respectat și înțelept, fratele mamei lui Fernando Columb, al doilea fiu al amiralului și văr cu același Arana cate rămăsese, cu cei 38 de creștini* în fortul Navidad. Pe acești, oameni amiralul îi găsise însă uciși la înapoierea sa pe Española.

Comandantul celei de-a doua nave se numea Alonso Sánchez de Carvajal. Era regidorul[5] orașului Baza, un cavaler destoinic.

Pe cea de-a treia, corabie era comandant Juan Antonio Colombo, genovez, ruda cu amiralul, un om cu experiență, pătrunzător și cu autoritate, cu care am stat de vorbă adeseori[6].

Amiralul le dădu instrucțiunile cuvenite, arătând în ele că fiecare comandant înlocuiește la trecerea fiecărei săptămâni pe celălalt, în postul de comandant-șef [7] al escadrei formate din cele trei corăbii.

În ce privește navigația, el cerea ca noaptea să fie aprinse felinarele de poziție, niște lămpi care se atârnă la pupa corabiei și dau posibilitate celorlalte nave din formație să urmeze nava comandant în direcția în care este condusă escadra.

Amiralul ordonă căpitanilor celor trei corăbii să urmeze drumul spre vest, sud-vest, pe o distanță de 850 leghe, până la insula Dominica. de la Dominica să navigheze la vest, nord-vest, spre insula San Juan și să atingă coasta ei sudică, pentru că acesta era drumul drept către Noua Isabela, astăzi numită Santo Domingo.

*La Navidad fuseseră lăsați 39 și nu 38. - N.T, (ed. rusă)

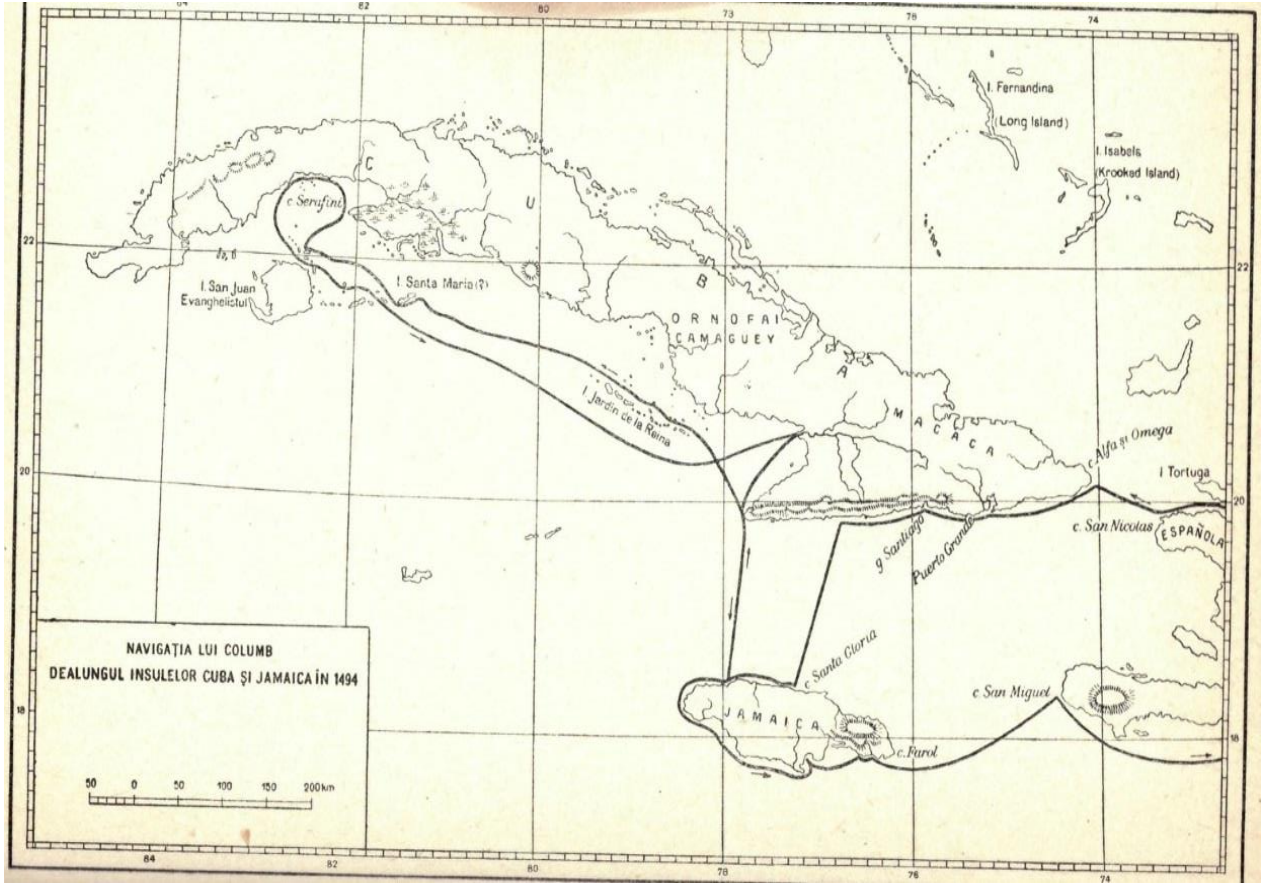
NAVIGAȚIA LUI COLUMB
DEALUNGUL INSULELOR CUBA ȘI JAMAICA ÎN 1494
50 0 50 100 150 200km
C U B A
J A M A I C A
I. Fernandina
(Long Island)
I. Isabela
(Krooked Island)
c. Serifini
I. San Juan
Evanghelistul
I. Santa Maria(?)
ORNOFAI
CAMAGUEY
I. Jardin de la Reina
c. Alfa și Omega
I. Tortuga
c. San Nicolas
ESPAÑOLA
g. Santiago
Puerto Grande
c. Santa Gloria
c. San Miguel
c. Farol
22
20
18
84
82
80
78
76
74

Trecând pe lângă insula San Juan, insula Mona trebuiau s-o lase la nord și apoi să se îndrepte către acel punct al Españolei, care purta numele San Rafael, iar astăzi se numește *Capul Înșelării.* De acolo trebuiau să se îndrepte spre Saona, golf considerat de amiral ca foarte bun și care se află între San Rafael și Noua Isabela. La 7 leghe mai departe se mai află o insula. Între ea și Noua Isabela este o distanță de 25 leghe, și această insulă se cheamă astăzi Santa Caterina.

Amiralul ordonă căpitanilor de: corăbii ca oriunde ar ajunge și oriunde ar debarca să se aprovizioneze cu alimente proaspete și să obțină prin schimb tot de ce vor avea nevoie. Se știe că oricât de puțin vor da indienilor, fie chiar canibalilor, despre care se spune că ar mânca carne de om, ei vor avea posibilitatea să capete tot ce vor dori, iar indienii le vor da tot ce au. Iar dacă spaniolii vor folosi forță, indienii vor căuta să-și ascundă bunurile și le vor purta dușmănie.

Mai departe, în instrucțiuni se arată că amiralul însuși se îndreaptă spre insulele Capului Verde, numite în vechime de unii „Gorgode", iar de alții „Hesperide"[8] și apoi mai departe, cu numele Sfintei Treimi pe buze, are intenția să navigheze spre sud, până la linia ecuatorului, iar de acolo sa continue drumul spre vest în căutare de noi insule și pământuri și va înainta astfel până când insula Española va rămâne la nord-vest.

„Domnul nostru - spune amiralul - să mă conducă și să-mi permită să îndeplinesc voia lui, a regelui și reginei, seniorii noștri, ceea ce năzuește spre slava creștinilor; deoarece cu cred, că încă nimeni și niciodată n-a mai mers pe această cale și această mare este cu totul necunoscuta".

Așa își încheie amiralul instrucțiunile.

Astfel, luând apă, lemn și provizii și îndeosebi brînză, care pe Goniera este multă și excelentă la gust, amiralul ordonă sa se întindă velele și joi, 21 iunie, porni la drum cu toate cele șase corăbii ale sale, în direcția insulei Hierro (Ferro), ce se află la vreo 15 leghe de Gomera și este insula cea mai de vest din cele 7 ale arhipelagului Canarelor. Lăsînd în urmă insula Hierro, amiralul plecă mai departe pe drumul său cu o navă și două caravele și, în numele Sfintei Treimi, trimise celelalte trei corăbii pe drumul lor. La apusul soarelui,

corăbiile se despărțiră și trei dintre ele luară direcția insulei Española. În acest loc din jurnal, amiralul amintește regilor despre convenția încheiată cu regele Portugaliei, în care se spune că portughezii nu trebuie să depășească spre vest insulele Azore.și insulele Capului Verde, precum și despre faptul că regii îl chemaseră pe el, amiralul, să participe la lucrările de demarcare; n-a putut venii însă din cauza bolii grele ce o căpătase în timpul descoperirii continentului Indiilor, adică a Cubei pe care o socotea totdeauna continent pentru că nu reușise s-o înconjure; totodată, mai arată, că în același timp a murit regele don Juan al II-lea, al cărui sfârșit se produsese înainte să se fi terminat lucrările de demarcare[9].

Urmându-și drumul, amiralul ajunse până la insulele Capului Verde, al căror nume este greșit după părerea lui, deoarece pe ele n-a văzut nici un pic de iarbă: aceste pământuri erau sterpe și neroditoare. Prima fu zărită mica insulă Sal, joi, 27 iunie. De acolo, amiralul se îndreptă spre o altă insulă cunoscută sub numele de Buenavista, cea mai neroditoare dintre insulele neroditoare. Corăbiile ancorară aici într-un golf după o mică insuliță. Pe Buenavista sunt aduși spre vindecare toți leproșii din Portugalia. Pe insulă sunt cu totul doar 6 sau 7 case. Amiralul porunci să fie trimise la uscat bărci după sare și carne. Aici era carne multă, fiindcă pe insulă sunt nenumărate capre. Majordomul Rodrigo Alonso, conducătorul insulei și escribano al vistieriei regelui Portugaliei[10] veni la bord.

Oferi amiralului tot ce avea la dispoziție și tot ce i-ar fi trebuit oaspetelui. Amiralul mulțumi majordomului și-l invită să guste din mîncărurile castiliene, iar majordomul fu foarte bucuros de aceasta. Rodrigo Alonso povesti de ce sunt aduși aici leproșii pentru vindecare. Pe insulă sunt multe broaște țestoase și de obicei sunt de mărimea unui scut mare. Bolnavii se vindecă de lepră mâncând de broască țestoasă și spălându-se cât mai des cu sângele acestor jivine. carne

Timp de trei luni pe an, în iunie, iulie și august, pe insulă sosește puzderie de broaște țestoase de pe malurile continentului, adică din

Etiopia (Africa). Ele își lasă ouăle în nisip în niște gropițe săpate cu labele. În aceste gropițe lasă câte 15 și chiar mai multe ouă de mărimea oului de găina. Ouăle de broască țestoasă n-au însă un inveliș tare, ci doar o pieliță moale asemănătoare cu aceea care acoperă gălbenușul oului de găina. Broaștele țestoase acoperă cu nisip ouăle lăsate în gropițe și ele se clocesc la soare. Broscuțele mici țestoase, de cum ies pe lume, aleargă îndată spre mare în căutarea apei, ca și cum ar fi trăit și înainte vreme în apă și ar fi ieșit din ea și nu din nisip. Aici broaștele țestoase se prind în felul următor; oamenii ies noaptea pe mal cu făclii și descoperă după urme broaștele țestoase mari.

Când găsesc câte una adormită, o înșfacă, o întorc cu burta în sus și o lasă pe spinare, fiind siguri că nu se va putea răsturna singura, iar după aceea își urmează vânătoarea.

Oamenii sănătoși ce locuiesc pe această insulă duc o viață plin de lipsuri: n-au nici apă dulce și sunt nevoiți să folosească apa sărată din puțuri. Pe mal se află șase sau șapte locuitori și ocupația lor principală este vânătoarea de capre și tăbăcitul pieilor de capră. Pieile se expediază de aici în Portugalia cu caravelele ce vin pe insulă special în acest scop. Vânătorii reușesc câteodată să ucidă atât de multe capre și să expedieze un număr atât de mare de piei, încât majordomul, sub a cărui conducere se află insula, apreciază venitul lor la 2 000 ducați. Toate aceste turme sunt urmașii celor opt capre aduse, pe vremuri, pe insulă. Se întâmplă ca oamenii care locuiesc aici să nu aibă, timp de patru și cinci luni, pâine și vin și se hrănesc numai cu carne de capră, pește și broaște țestoase. Toate acestea i-au fost povestite amiralului. Amiralul plecă de aici sâmbătă seara, 30 iunie, îndreptându-se spre insula Santiago unde ajunse duminică seară, fapt care se înțelege de la sine, deoarece insula Santiago se află doar la 28 de leghe de Buenavista. Santiago este insula principală din arhipelagul Capului Verde. Aici amiralul intenționa sa ia vite cornute pentru a le duce pe Española, fiindcă așa ordonaseră regele și regina. Pentru aceasta rămase opt zile pe insulă, dar nu reuși să găsească vite și deoarece regiunea este nesănătoasă și oamenii mor pe insulă de arșița, iar mulți dintre însoțitorii amiralului începură să se îmbolnăvească, el hotărî să plece la drum.

Aici, amiralul spune din nou că dorește să plece iarăși spre sud fiindcă speră să descopere cu ajutorul Sfintei Treimi, insule și pământuri pentru a bucura pe Dumnezeu și pentru folosul înălțimilor lor și a întregii creștinătăți.

Afară de aceasta, el mai dorește să cunoască intențiile regelui Juan al Portugaliei care afirmă că la sud trebuie să existe un continent și în legătură cu aceasta, amiralul observă că între regele Portugaliei și regii Castiliei s-au iscat contraziceri și în încheiere arata că granița stăpânirii regelui portughez se întinde până la 370 leghe la vest de insulele Capului Verde, de-a lungul unei linii ce merge de la polul sud la polul nord și că regele, don Juan era sigur că în cuprinsul domeniilor sale se pot descoperi pământuri uimitoare[11].

Amiralul primi vizita unor oameni cunoscători de pe insula Santiago, care îi relatară că la sud-vest de insula Uego*, din arhipelagul Capului Verde, așezată Ia 12 leghe de Santiago, fusese văzută o altă insulă necunoscută. Ei arătară, de asemenea, că regele don Juan ar fi foarte dispus să trimită spre sud-vest o expediție pentru descoperirea unor noi pământuri și că fuseseră descoperite canoe care pluteau spre vest cu diferite mărfuri de pe coastele Guineei.

Aici, amiralul începe să vorbească din nou ca și cum s-ar adresa regilor : „Acela care are trei fețe, și este milostiv și blând, să mă conducă pe calea pe care îi voi sluji lui și înălțimilor voastre, spre marea voastră bucurie și spre folosul întregii creștinătăți, la fel cum s-a întâmplat când s-au descoperit Indiile, fapt despre care a răsunat în lumea întreagă".

Miercuri, 4 iulie, amiralul ordonă șă se ridice ancorele și să se pornească la drum, părăsind insula Santiago, deasupra căreia, după cum spune el, oamenii nu văzuseră niciodată soarele și stelele de când sosiseră corăbiile: cerul fusese acoperit cu nori atât de deși, încât părea ca îl poți tăia cu cuțitul, iar arșița era istovitoare. Amiralul porunci să se țină direcția sud-vest, adică aceea care poate duce la sud de aceste insule.

El spune că luase această hotărâre în numele Sfintei Treimi,

* Se are în vedere insula Fogo. - *N.E.S.*

fiindcă se găsea în acel moment la apus de pământurile Sierra Leone și Capul Santa Ana situat în Guineea, pe acea paralelă față de ecuator, unde se găsesc cele mai multe lucruri prețioase și aur.

Apoi, cu nădejdea în Dumnezeu, pluti spre apus și de acolo merse spre Española. Urmând acest drum vedea cum se confirma părerea regelui don Juan amintită mai sus. El dorea să verifice povestirile indienilor de pe Española, din care reieșea că pe aceste insule ar veni, oameni negri de la sud și sud-est. Ei îi aduseseră bucăți de lance dintr-un metal care se chema „guanin". După cum au arătat încercările, în această fărâmă trimisă regelui și reginei, la 32 de părți — 18 erau de aur, 6 de argint și opt de cupru[12].

Urmându-și drumul spre sud-vest amiralul văzu în mare ierburi asemănătoare cu acelea pe care le întâlnise în drumul făcut de-a dreptul către Indii. El spune că după ce parcursese 480 mile sau 120 leghe, o data cu venirea nopții determină înălțimea Stelei Polare și descoperi că aceasta se află la o înălțime de 5°, dar mie mi se pare că trebuia sa fi parcurs mai mult de 200 leghe și că această cifră este greșită, deoarece între insulele Capului Verde și Santiago, distanța este mai mare până la punctul de unde determinase el că înălțimea stelei este egală cu 5° față de ecuator. De aceasta s-ar putea convinge orice marinar, dacă ar privi o hartă și ar ține seama de determinarea înălțimii Stelei Polare.

Mai departe el notează că marți, 13 iulie, vântul căzu și căldura și arșița devenire atât de nesuportat, încât se temea să nu ardă corăbiile și să nu piară toți oamenii.

Vântul căzu atât de brusc și o arșiță de neasemuit se abătu atât de repede, asupra escadrei, încât nu exista un om pe corabie care să se fi hotărât să coboare de pe covertă și să facă ordine între butoaiele în care se păstra vinul și apa și ele plesneau și rupeau cercurile care le strângeau. Grânele se încinseră ca focul, carnea și șunca se descompuneau și putrezeau. Căldura dură 8 zile.

În prima zi cerul fusese senin, și soarele ardea insuportabil, dar Dumnezeu avu grijă ca nenorocirea să fie mai mică, deoarece în următoarele 7 zile, plouă și cerul fu acoperit de nori.

Dar cu toate acestea, oamenii nu putură găsi vreun mijloc care să le fi dat speranța că nu vor pieri arși de căldură, și dacă acest lucru nu se întâmplă în prima zi, când cerul fusese senin, atunci o asemenea soartă ar fi avut-o oamenii în următoarele șapte zile, dacă

n-ar fi venit ploile. Amiralul spune că oamenii n-ar fi rămas în viață și că toți fură salvați doar printr-o minune, prin ploile torențiale care căzură, iar cerul fu acoperit de nori timp de câteva zile în șir.

Amiralul hotărî că dacă Dumnezeu îi va da un vânt bun să iasă din aceste chinuri, el se va îndrepta spre vest și va naviga astfel până când vremea se va fi îmbunătățit, iar după aceea se va întoarce din nou spre sud, deoarece tocmai acesta era drumul pe care voia să-l străbată. „Să mă conducă Domnul nostru, - spune amiralul – și să-mi arate mila lui, ca eu să fiu folositor prin slujba mea și să aduc vești bune înălțimilor voastre".

Găsindu-se în aceste locuri călduroase, amiralul își aduse aminte că toate călătoriile lui trecute spre Indii, la 100 de leghe de la latitudinea insulelor Azore el observase o schimbare de temperatură, așa cum se întâmplă de pildă când înaintezi de la nord spre sud. De aceea dorea să meargă spre vest pentru a ajunge la locurile ce se afla la aceste latitudini[13].

Amiralul spune că sâmbătă, la 14 iulie când ultimele două roți ale Carului Mare* erau pe dreapta, Steaua Polară se afla la o înălțime de 6°. Văzu corbi negri și albi, pasări care nu se îndepărtează la distanță mare de pământ și socoti că acesta era un semn că pământul era în apropiere.

În această călătorie, amiralul se îmbolnăvi de gută și suferi de insomnie dar cu toată boala, continuă să stea de veghe și să muncească cu sârguința și hărnicie.

Duminică și luni fură zărite aceleași păsări. Se văzură și ciocîrlii. În mare apărură pești care poartă numele de „botos" („bonți"). Sunt ceva mai mici decât viteii mari și au capetele boante. Amiralul observă totodată că insulele Azore cunoscute în vechime sub numele de „Cassiteride", sunt situate la limita zonei celui de-al cincilea climat.

Joi, 19 iulie, fu o căldură atât de insuportabila, care ardea totul, încât părea că oamenii și corăbiile vor pieri în foc, dar Domnul nostru, afară de încercările amare la care ne supune de obicei, se străduiește să le ușureze și în marea lui milă veni și de data aceasta

*Stelele și ultimele două din constelația Ursei Mari care, în 24 ore descriu un cerc întreg în jurul Stelei Polare.

în ajutorul lui și, după șapte sau opt zile, trimise amiralului o vreme bună, astfel ca să poată scăpa de această dogoare. Cu vânt prielnic amiralul naviga spre vest 17 zile de-a rândul, având tot timpul dorința să schimbe drumul spre sud și să ajungă în locuri, față de care insula Española să rămână la nord. Spera să găsească pământ înainte de a ajunge în aceste locuri sau mai departe de ele, la vest. Pe coastele acestui pământ avea de gând să repare bordajul corăbiilor care din cauza arșiței se desfăcu și lăsau sa pătrundă apa și totodată să-și completeze rezervele de provizii. Avusese multe provizii din care o parte trebuia să le lase pe Española, deși transportul lor din Castilia implicase multe cheltuieli; aproape toate însă se stricară și putreziră pe drum.

Duminică seara, 22 iulie, după ce vremea se făcu bună, fură văzute cârduri nenumărate de păsări zburând de la vest, sud-vest spre nord-est. Amiralul spune că acesta fu un semn sigur că pământul e în apropiere.

Aceleași cârduri fură văzute atât luni, cât și, în zilele următoare, când pe corabia amiralului se așeză un pescăruș.

Apărură, de asemenea, păsări care se cheamă „coada în furcă" (rabiforcado); judecând după aceste semne, cum era de pildă apariția păsărilor, amiralul presupunea ca va zări pământul în a 17-a zi de navigație, pe vreme bună.

Deoarece însă luni nu apăru pământul și apa de băut începuse să lipsească, el hotărî să-și schimbe direcția vestică pe care o urmase până atunci și în ziua următoare, marți 31 iulie, să navigheze spre dreapta, către insula Dominica sau spre una din insulele locuite de canibali. De aceea ordonă să se ia drumul spre nord, cart-nord-est și naviga în această direcție până la amiază.

„Dar, - spune el, - deoarece majestatea divină a fost milostivă cu mine, se întâmplă că, spre reușita mea și din voia întâmplării, un marinar din Huelva, un apropiat al meu, după nume Alonso Pérez, să se urce în gabie și să vadă pământ la vest, la o depărtare de cel mult 15 leghe; după cum observase marinarul, acel pământ semăna a trei stoguri sau dealuri". Acestea sunt cuvintele lui. Pământul

acesta fu botezat insula Trinidad [15], deoarece încă dinainte hotărâse amiralul să numească astfel primul pământ ce l-ar descoperi. „Și fu pe placul Domnului nostru - spune el, - ca după voința lui să fie văzute dintr-o dată trei stoguri sau trei munți, stând unul lângă altul; ce le puteai cuprinde dintr-o singură privire. Dumnezeu atotputernic, în blândețea lui, să mă conducă astfel, încât sa-i aduc folosul cel mai mare iar înălțimilor voastre să le aduc multă bucurie. Fiindcă într-adevăr fusese o minune să descoperim în această parte pământ, precum tot printr-o minune făcusem descoperirea și în primă călătorie".

După obiceiul lui cântă laude lui Dumnezeu. Toți preamăriră bunătatea celui de sus și cântară cu bucurie și extaz *Salve Regina* și alte rugăciuni și texte sfinte cuprinzând laude lui Dumnezeu și stăpânei noastre, cum fac de obicei marinarii, cel puțin marinarii noștri spanioli, care spun aceste rugăciuni la necaz și la bucurie.

Aici, amiralul face o digresiune și vorbește despre tot ce săvîrșise pentru rege și regină și despre străduința lui permanentă de a-i sluji și „nu așa cum vorbesc din invidie gurile rele și martorii mincinoși".

Își aduce aminte de căldura ce a avut de suferit și spune că acum naviga pe aceeași paralelă pentru a se apropia de pământul spre care își propusese să ajungă navigând spre apus, fiindcă pământul în sine aduce răcoare. Pe el se nasc izvoarele și râurile care îmblinzesc clima. Tocmai din această cauză după cum spune amiralul, portughezii pot naviga în apele Guineei, chiar la ecuator. După cum știu toți, ei navigau în drumurile lor de-a lungul coastei. Mai departe spune că se află pe aceeași paralelă unde sunt situate locurile din care regelui Portugaliei i se aduce aur. De aceea amiralul presupune că cel ce va cerceta aceste mări va găsi acolo multe lucruri de preț. El recunoaște că nu exista nici un om pe lume fața de care Dumnezeu să fi fost atât de milostiv ca fața de el, și-l roagă pe Dumnezeu să-i trimită ceva care să bucure pe înălțimile lor și întreaga creștinătate. Mai adaugă apoi, chiar dacă nu s-ar găsi nimic ce ar aduce foloase în această parte, ar trebui prețuită mult de tot doar pentru, frumusețea pământurilor de aici - înverzite, împădurite, acoperite cu palmieri și tot atât de atrăgătoare cum sunt grădinile din Valencia în luna mai.

El socoate ca o adevărată minune, că regii Castiliei vor avea pământuri atât de aproape de ecuator, la numai 6° de el, iar insula Isabela se află la 24° de ecuator[14]. După ce fu zărit pământul, spre marea mângâiere a tuturora, amiralul renunță de a calatori pe drumul ce avusese de gând să-l urmeze în căutarea vreunei insule a canibalilor de unde să ia apă, ce devenise atât de necesară și se îndreptă spre acest pământ. Urmă drumul spre capul ce se zărise la vest și-l numi Capul Galerei, deoarece acolo se ridică o stânca semănând din depărtare cu o galeră cu velele întinse.

Se apropie de cap la ora vecerniei. Pe lângă malurile, lui descoperi un golf bun, dar puțin adânc și amiralul fu foarte mâhnit, deoarece corăbiile nu puteau intra în acel golf. Își continuă drumul spre un ieșind al coastei ce se zărea la vreo 7 leghe de la cap, dar nu descoperi un alt golf. Pretutindeni pădurile ajungeau chiar până la malul mării, priveliștea era cea mai frumoasă din câte ochii omului văzuseră până atunci. El spune că insula aceasta trebuie să fie foarte mare. Apărură oameni, în depărtare fură văzute canoe cu oameni care pe semne prindeau pește. Dar ei fugiră spre mal, spre casele ce se zăreau în acea parte. Pământul era bine lucrat, muntos și minunat la vedere.

Miercuri, 1 august, amiralul naviga de-a lungul coastei spre vest, pe o distanță de 5 leghe și ajunse la capul în apropierea căruia ancorară toate cele trei corăbii. Aici luară apă din pîraie și izvoare, văzură urme de oameni, unelte pentru pescuit și resturi din capre mâncate.

Amiralul spune că aici se găsi *aloe* și se văzură desișuri întinse de palmieri și foarte multe locuri frumoase. „Pentru toate acestea trebuie aduse mulțumiri nemărginite Sfintei Treimi". Acestea sunt cuvintele lui.

De-a lungul malului văzu multe câmpuri cultivate și sate. În depărtare, la sud se zări o altă insulă la o depărtare de cel mult 20 leghe. Amiralul o boteză *Isla Santa* (Insula Sfântă).

El spune că nedorind să irite pe băștinași, nu luă prizonieri indieni de pe acest pământ. De la Capul Galerei până la ieșindul coastei unde luase apa și pe care probabil amiralul îl numise Capul Plajei *(Punta de Playa),* ducea un drum mare de la est spre vest. De-a lungul

drumului nu existau golfuri pe mal; pământul însă era lucrat pretutindeni, bine populat, cu ape multe și acoperit cu păduri dese. Această regiune este cea mai frumoasă din lume, iar pădurile ajung aici până la malul marii. După cum spune amiralul, insula rămasă la sud părea foarte mare. Descoperind-o, amiralul găsise continentul, dar el presupunea că (aceasta) nu este decât o insulă.

Amiralul spune că joi, 2 august, pluti de-a lungul coastei insulei Trinidad în căutarea unui golf și ajunse la capătul insulei, adică până la capul situat în partea vestică a insulei Trinidad. Acest cap îl numi de Nisip *(Punta de Arenal)* Apoi intra într-un golf căruia îi dădu numele de Golful Balenei *(Golfo de la Ballena).*

Aici amiralul trecu printr-o mare spaimă și era cât pe ce să-și piardă toate corăbiile. El arată că insula Trinidad este foarte mare, deoarece de la Capul Galerei până la Capul de Nisip se numără 35 de leghe. Amiralul porunci oamenilor să debarce pe malurile Capului de Nisip, capătul cel mai de vest al insulei, dorind să-i lase să se odihnească fiindcă toți erau obosiți și sleiți de puteri.

Pe mal fură descoperite nenumărate urme de cerbi. Însoțitorii amiralului crezură totuși că aceste urme fuseseră lăsate de capre.

În aceeași joi, 2 august, de la răsărit sosi o canoe încărcată cu 25 de oameni. Apropiindu-se de corăbii până la un foc de lombardă, indienii se opriră din ramat și strigară niște cuvinte în limba loc. Amiralul crezu că sunt întrebați ce fel de oameni erau noii veniți, dar nu li se răspunse prin cuvinte, ci li se arătară lucrușoare din bronz și alte obiecte lucitoare ca să-i aducă până la corăbii. Îi invitară și prin semne. Indienii se apropiată puțin, dar apoi se îndepărtară din nou. Deoarece nu voiau să se apropie de corăbii, amiralul porunci să se scoată o tamburină pe puntea de la pupa și puse doi tineri să joace în sunetele tamburinei, crezând că astfel îi va atrage pe indieni. Dar aceștia îl înțeleseră cu totul altfel și crezură că prin muzica și dans se dă semnalul de luptă. Neavând încredere în străini, indienii lăsară ramele și puseră mâna pe arcuri. Acoperindu-se cu scuturile începură, să tragă cu arcurile și acoperiră corăbiile cu o ploaie de săgeți.

Văzând aceasta amiralul ordonă să se oprească dansul și tamburina și să se instaleze balistele pe punte. Se descurcară două batiste asupra indienilor numai pentru a-i înspăimânta însă; dar indienii după ce trăseseră săgețile, fără să se sperie câtuși de puțin se apropiată îndată de o caravelă, așezând canoele sub pupa ei. Pilotul acestei caravele, cu tot atâta îndrăzneală, coborî în canoe ducând diferite lucrușoare pe care le împărți pe loc indienilor. Indianul care i se păru cel mai în vârstă primi o haină și o tichie. În semn de mulțumire pentru daruri indienii îi arătară pilotului prin semne că dacă va debarca pe mal îi vor aduce tot ce au, iar el hotărî să plece pe mal. Mai întâi porniră indienii spre mal, iar pilotul plecă să ceară învoire de la amiral. Vazind că pilotul nu-i urmează, indienii nu-1 mai așteptară, ci plecară mai departe, iar de atunci amiralul nu mai văzu nici pe acești indieni și nici alți locuitori de pe insulă. Judecând după felul cât de mult i-au (neliniștit pe indieni jocul tinerilor și sunetele tamburinei se poate presupune ca atât sunetele tamburinei, cât și jocul, le-au considerat că sunt un semn de luptă.

Amiralul spune că toți indienii veniți cu canoe erau tineri, bine făcuți și purtau podoabe. Erau înarmați cu arcuri, săgeți și scuturi. Culoarea pielii nu era așa de închisă ca la alți indieni, ci dimpotrivă, aveau o piele mai albă decât alți locuitori ai Indiilor. Se distingeau prin apucături frumoase și corpul bine făcut, iar părul le era lung și moale și tuns după maniera castiliană. Capetele le aveau acoperite cu bucăți de țesătură de bumbac colorată, artistic lucrată, iar amiralului i se păru că acest acoperământ seamănă cu almaisarul* mauritan. Amiralul spunea că din aceste țesături aveau făcute brâuri și tot cu ele își acopereau părțile rușinoase. Pentru aceasta purtau, un fel de pantaloni scurți. Amiralul observă ca acești oameni n-au pielea neagră, deși locuiesc în apropierea ecuatorului și la culoare sunt la fel cu ceilalți indieni, pe care-i mai întâlnise până atunci. Au corpul bine format, umblă goi, sunt războinici din fire, părul îl poartă lung ca femeile din Castilia și sunt înarmați cu arcuri și săgeți[15]. Săgețile sunt împodobite cu pene. Ca vârfuri de săgeată folosesc oase

*Pânza subțire foarte fină, - *N.T.*

ascuțite cu o țeapă, amintind un cârlig de pescuit, Până atunci, în Indii nu se mai întâlnise scutul. Judecând după gesturi și semne, se putea înțelege că acești indieni presupuneau că amiralul ar fi venit din sud. Acesta era un temei pentru a crede că la sud se află pământuri întinse. După părerea, amiralului, clima acestei țari este blândă și el dovedește aceasta referindu-se la culoarea pielii indienilor și la părul lor drept și lung, precum și la abundența pădurilor dese din aceste regiuni. El spune și o repetă deseori, că nu exista nici o îndoială asupra următorului fenomen: dacă se naviga spre vest, la 100 de leghe, la apus de insulele Azore, se observa o schimbare la poziția aștrilor cerești, în starea mării și a climei. Aceasta, spune el, nu prezintă nici o îndoială deoarece, în acea parte unde se află astăzi, cu toată apropierea de ecuator, diminețile sunt reci, iar soarele este la fel ca în Leon. Curentul se îndreaptă aici spre vest și duce mai multă apă decât râul pe care se află Sevilla, iar apa crește și scade în mare, ridicându-se și coborând cu 65 de pași, iar fluxurile sunt mai puternice aici decât la Barrameda. Puterea curentului se explică prin aceea că-l strâmtorează cele două insule – Trinidad și Insula Sfânta - aceeași pe care amiralul o numi mai târziu Gracia. Aci fura descoperite fructe asemănătoare cu cele de pe Española, și multe esențe diferite de lemn, pământuri fertile iar clima în aceste locuri era blândă.

Se găsiră aici mulți melci uriași și se întâlniră papagali de mărimea unei găini. În aceste ape peștele se află în cantități nemaiîntâlnite.

Găsindu-se pe Capul de Nisip, adică la capătul insulei Trinidad, amiralul observă la nord, nord-est, la o distanță de 15 leghe, un cap sau un banc, lângă, malul continentului. Crezând ca acest pământ este o insulă nelegată de continent, amiralul o numi insula Gracia (Abundenței). El spune că această insulă se află la vest și pe ea se ridică munți foarte înalți.

Sâmbătă, 4 august, amiralul hotărî să se îndrepte spre Gracia pentru a o cerceta. Porunci să se ridice ancorele, și porni de lângă malul Capului de Nisip, unde mai înainte staționaseră corăbiile ancorate.

În trecătoarea prin care intrase în Golful Balenei, lățimea nu era mai mare de 2 leghe, fiind strangulată de o parte de insula Trinidad, iar de alta de continent. Din cauza îngustimii acestei scrîmtori curentul de apă dulce era foarte iute. De la Capul de Nisip al insulei Trinidad, de pe partea lui sudica, curentul era extraordinar de puternic și zgomotul apei atât de tare, încât toți se îngroziră la gândul că nu vor putea evita pieirea. În întâmpinarea acestui curent venea un altul provocat de rezistența mării și în locul de întâlnire, apele celor doi curenți se ridicau asemeni unei movile foarte înalte. O corabie fu aruncată pe vârful ei - lucru nemaivăzut până atunci iar la altă corabie se rupse cablul ancorei și fu aruncată cât colo. Această corabie făcu diferite manevre cu velele până lăsă în urmă movila de apă amintită. „Și a fost voința lui Dumnezeu - spune amiralul - să nu fie aduse pagube corăbiilor".

Descriind această întâmplare în scrisoarea către regi el arata : „Până și acum îmi mai trec fiori prin tot corpul, când îmi amintesc că era cât pe ce să se răstoarne corabia ajungând la această movilă de apa". În amintirea pericolului prin care trecuse, amiralul a botezat această strâmtoare *Boca de Sierpe* (Gura de Șarpe).

Ajungând la continentul al cărui mal îl văzuse în această parte și presupunând că în fața lui se află o insulă, amiralul văzu între continent și Trinidad o altă strâmtoare în mijlocul căreia se aflau două insulițe. Capul ce înainta în această strâmtoare dinspre continent îl numi Capul Scoicii *(Cabo de Lapa),* iar capul așezat pe malul insulei Trinidad, îl numi Capul Bont *(Cabo Boto),* din cauza formelor lui grosolane. Una din cele două insulițe o numi Melcul *(Caracol),* iar cealaltă Delfinul *(Delfin).*

Navigă de-a lungul malului continentului pe care-1 numi pământul Paria, crezând că este o insulă, și-i dădu numele de insula Gracia. Își urmă drumul spre vest în căutarea unui golf. După cum spune amiralul, de la Capul de Nisip - capătul insulei Trinidad și până la Capul Bont, de pe aceeași insulă, distanța nu era mai mare de 26 leghe mari, iar între aceste două capuri insula Trinidad are înălțimea cea mai mare și capurile sunt așezate pe direcția nord-sud, unul față de altul.

În strâmtoare există doi curenți care curg în direcții opuse.

Căzură ploi torențiale puternice, deoarece, după cum s-a amintit mai sus, era anotimpul ploios. Amiralul spune că insula Gracia este foarte înaltă și acoperită în întregime cu păduri care coboară chiar până la malul, marii. Aceasta se explică prin aceea că golful care intră în uscat este înconjurat din toate părțile de pământ, iar malurile lui nu sunt distruse de loviturile valurilor și de resacă*, așa cum se întâmpla când golful este spălat de o mare deschisă.

Amiralul arătă că aflându-se la capătul acestui pământ, mai văzu o insulă foarte înaltă la nord-est, la o distanță de 26 leghe. O numi insula Formelor Frumoase *(Bella Forma)* deoarece așa părea de la distanță.

Totuși, toate aceste insule erau părți din continent. Navigând cu corăbiile dintr-un loc într-altul în cuprinsul golfului înconjurat de uscat, amiralul văzu întreruperi în linia malului și porțiunile dintre aceste întreruperi le socoti insule și le consideră ca atare.

Duminică, 5 august, amiralul se îndepărtă cu 5 leghe de la Capul Scoicii, capătul estic al insulei Gracia. Văzu multe golfuri minunate, așezate unul după altul. El spune că aproape toată această parte a mării pare un golf, deoarece este închisă de o fâșie de insule și de aceea, în spatele acestei bariere, nici un val nu poate strica liniștea mării. El numea insule părți din continent, deși în acele locuri pământ era doar continentul și insula Trinidad ce înconjurau golful și despre care el vorbea ca despre o mare.

Pe mal fură trimise, bărci. Se descoperiră urme de oameni, un foc stins, pește prins și fu găsită o casă mare. Plecând de acolo parcurse 8 leghe până la locul unde munți foarte înalți sunt tăiați de nenumărate văi și „toate ele trebuie să fie locuite", deoarece în multe locuri se văd câmpuri cultivate. Existau acolo foarte multe râuri - în fiecare vale curgea un râu - iar văile se urmau una pe alta la fiecare leghe. Aici se găsiră diferite fructe și struguri asemănători cu strugurii adevărați - foarte buni la gust - și niște fructe semănând cu merele, iar altele aminteau portocalele, dar miezul lor era la fel ca la curmale. Aici fură descoperite nenumărate maimuțe și, după cum spune amiralul, apele din aceste locuri sunt cele mai bune din câte gustase vreodată până atunci.

*Jocul mării când se ridică sau coboară lovind malul. - N.T.

El scrie: „Această insulă este plină de golfuri, marea are apă dulce, deși nu cu totul dulce. Mai curând se poate spune că apa este sălcie, ca în marea din apropierea Cartaginei". Mai departe spune că apa mării este dulce ca în râul de lângă Sevilla; observația lui că apa este sălcie se explică prin faptul că întâlnea vine de apă sărată aduse de curentul din largul mării.

Luni, 6 august, parcurgând 5 leghe, amiralul intra într-un mic golf și văzu oameni pe mal.

Îndată după ce intrară în golf, de caravela cea mai de lângă mal se apropie o canoe cu patru indieni. Pilotul caravelei chemă indienii și le spuse că vrea să meargă împreună cu ei pe mal. Apoi ajunse canoele, puse mâna pe barcă și pe indienii care încercară să scape înot și-i aduse amiralului. Amiralul spune ca acești indieni aveau culoarea pielii la fel ca la ceilalți locuitori din Indii. Unii poartă părul foarte lung, iar alții nu-l au mai lung decât la noi. Printre ei mai sunt oameni tunși, în timp ce indienii din Española și alte pământuri își tund părul. Au corpul frumos și sunt foarte înalți. Organul de fecundare le este înfășurat și acoperit. Femeile umblă goale cum le-a născut mama. „De cum ni s-au înfățișat - spune amiralul - am dat acestor indieni clopoței, mărgele și zahăr, iar apoi i-am trimis pe mal unde se strânsese o mare mulțime de indieni. Îndată ce aflată că ne-am purtat bine cu ei, toți indienii au vrut să vină pe corăbii. Veniră o mulțime – toți care aveau canoe și fură bine primiți. Se purtară cu ei prietenos, dându-le tot ce le plăcea. Amiralul încerca să-i întrebe diferite lucruri, dar nimeni nu înțelegea pe acești oameni. Indienii aduseră pâine și apă, precum și o băutură asemănătoare cu vinul nou. Toți erau înarmați cu arcuri, săgeți și scuturi, iar la săgeți aveau prinse niște smocuri de iarba.

Marți, 7 august, sosiră numeroși indieni de pe uscat și de pe mare și toți aduseră pâine, porumb și diferite alimente, precum și vase (canțaras) cu o băutură albă ca laptele, cu gust de vin nou sau o băutură verde, tare, ca vinul vechi. Amiralul presupune că această băutură o pregăteau din fructe; chiar de vârful săgeților toți aveau prinse niște smocuri de iarbă. Pentru mărgele nu dădeau nimic, dar ofereau-tot ce aveau în schimbul clopoțeilor. Toate celelalte mărfuri nu aveau căutare, deși bronzul îi interesa foarte mult. Amiralul arată că îndată ce căpătau orice lucru, castilian, îl miroseau pe loc.

Aduseră papagali de două-trei feluri și îndeosebi din acea rasă căre se întâlnește în insula Guadalupe, adică papagali cu coada lungă. Aduceau pânza de bumbac, minunat țesută, iar în ce privește culorile și lucrătura semăna cu țesăturile ce se aduc din Guineea, din regiunea Sierra Leone. Nu era nicio diferență între ele, deși după cum spune amiralul, locuitorii acestor locuri n-au cum să comunice cu cei din Guineea, deoarece din locul în care se afla și până în Guineea, sunt peste 800 leghe. Mai departe, amiralul spune că aceste pânzeturi seamănă cu *almaisarurile.* Amiralul ar fi vrut să pună mâna pe vreo jumătate de duzină de indieni, dar nu reuși să o facă fiindcă înainte să se fi întunecat toți indienii părăsiră corăbiile. Dar în ziua următoare, miercuri, 18 august, se apropie de caravelă o canoe cu 12 indieni. Fură prinși toți și-aduși pe corabia amiralului care alese 6 oameni, iar celorlalți le dădu drumul la uscat. Apoi plecă spre capul botezat de el Capul Acului *(Punta de Aguja).* El nu arată însă, când anume a botezat astfel acest cap. Plecând de acolo, amiralul descoperi pământurile cele mai minunate și mai populate dintre toate câte văzuse înainte și ajungând în regiunea pe care o numi „Grădinile" *(Los Jardines),* descoperi acolo nenumărate case și o mulțime de oameni. Indienii luați de curând prizonieri îi spuseră, că în aceste locuri oamenii poartă îmbrăcăminte și de aceea el hotărî să ancoreze aici. De îndată ce ancoră, se apropiară de corăbii o mulțime de canoe. Acestea sunt cuvintele amiralului. El mai spune că fiecare indian purta un acoperământ dintr-o țesătură bine lucrată, semanând cu almaisarul. O parte din acest acoperământ slujea pentru înfășurat capul iar alta pentru trup.

Unii oameni dintre cei veniți pe corăbii purtau bucățele de aur la gât, iar un indian spuse că în țara aceasta există mult aur și că din el se fac oglinzi mari.

Amiralul spune „oglinzi", deoarece când le împărțise niște oglinjoare, un indian dădu a înțelege prin semne că asemenea lucruri, se fac aici din aur. Dar cuvântul de „oglindă" rămase de neînțeles pentru indieni.

Totodată el arătă cum se strânge aurul aici. Amiralul spune că n-

a întârziat mai mult timp prin partea locului, fiind nevoit să navigheze în grabă mai departe, deoarece se stricau proviziile obținute cu prețul atâtor renunțări, iar până la Española mai rămâneau mai mult de trei sute de leghe.

Cu toate acestea, ar fi vrut foarte mult să mai rămână pe aici să descopere și mai multe pământuri. Amiralul notează că în această parte sunt pretutindeni nenumărate insule, minunate și foarte populate, iar pământurile de aici sunt înalte și printre munți sunt numeroase văi și depresiuni. Oamenii de aici au purtări foarte bune, sunt războinici, iar casele lor sunt frumoase. Ajungând la Capul Acului, amiralul văzu la sud o altă insulă foarte mare și înaltă, așezată la 15 leghe de la acest cap, întinzându-se de la sud-est spre nord-vest. El o botează „Sabeta". Seara, amiralul zări la vest un pământ foarte înalt. Ancoră în acea regiune pe care o numise „Grădinile" și îndată apăru o mulțime de canoe mari și mici, pline cu oameni.

Către scară, în jurul corăbiilor se adunase regiunea întreagă și mulți indieni purtau la gât podoabe de aur de mărimea unei potcoave. Părea că au aur mult și tot ce aveau dădeau în schimbul clopoțeilor. Judecând după semnele lor, încercau să explice că prin acele locuri există insule pe care se află mult aur dar că pe acele insule locuiesc canibali. Amiralul spune că indienii socoteau canibali pe toți locuitorii acelor insule, fiindcă aceștia se purtau dușmănos cu ei. Deși se poate întâmpla, ca ei să fi numit canibali pe locuitorii acelei insule fiindcă, nu voiau ca noii veniți să se îndrepte într-acolo, ci să rămână la ei pentru toata viața.

Creștinii văzură un indian cu o bucată de aur de mărimea unui măr. Sosi puzderie de canoe cu oameni și toți aduseră aur, corali și diferite feluri de mărgele. Indienii purtau niște legături la cap, părul îl aveau tuns cu grijă și acești oameni păreau frumoși. Apoi începu ploaia, iar indienii nu mai apărură. Printre indieni veniseră și femei având pe mâini brățări din mărgele, unele din ele fiind cele mai căutate perle și nu de culoare roșie ca cele ce se găsesc pe insulele Bavueca. Își procurară câteva perle și amiralul spune ca le va trimite

regilor.

Amiralul întrebă pe indieni unde se scot și se găsesc aceste perle. Îi arătară niște scoici în care se nasc perlele și-i explicară limpede prin semne că perlele se culeg și se nasc la vest de această insulă, pe lângă Capul Scoicii, Capul Paria și malurile continentului pe care amiralul îl socotea că ar fi insulă.

Amiralul trimise, bărci la uscat pentru a afla dacă în această țară nu mai există niscaiva ciudățenii nemaivăzute de creștini. Băștinașii de pe mal fură atât de prietenoși, încât, deși marinarii nu se îndreptară încă spre uscat, doi indieni de vază le ieșiră înainte în canoe, însoțiți de locuitorii satului întreg și-i obligară să debarce. Apoi îi conduseră într-o casă mare cu acoperișul în doua ape și nu rotund, ca de cort, cum se întâlnește la casele de pe insule. Marinarii fură primiți foarte bine în cinstea lor se dădu o serbare și fură poftiți la cină: pâine și diferite feluri de fructe, iar de băut li se dădu o băutură, albă, foarte prețuită aici. Din ea se prepară o băutură roșie (tinto) și una e mai bună decât cealaltă, iar Ia gust sunt ca vinul nostru. Toți bărbații stăteau într-o parte a casei, iar femeile în alta. După ce marinarii mâncară în casa celui mai bătrân indian, cel mai tânăr indian îi conduse într-o altă casă unde fură primiți la fel. Primul indian fusese pe semne cacicul și seniorul, iar cel de-al doilea, fiul lui. Apoi marinarii se îndreptară la bărci și se înapoiară la corăbii, foarte mulțumiți de acești oameni. Acestea sunt cuvintele amiralului. Mai departe el adăugă: „ei (indienii) au corpul frumos alcătuit și toți ca unul sunt de statură înaltă! Amiralul presupune că în ce privește culoarea pielii sunt mai albi decât toți ceilalți locuitori ai insulelor din Indii și mulți sunt la fel de albi ca și castilienii. Au părul minunat și tuns îngrijit, vorbesc o limbă foarte frumoasă. „În toata lumea nu există pământuri mai frumoase și mai înverzite decât acestea. Iar clima de aici este astfel că, în tot timpul cât m-am aflat pe această insulă, diminețile erau răcoroase, cu toate că acest pământ este așezat în apropierea liniei ecuatorului". Apa mării este dulce aici. Această insulă am botezat-o „Paria". Așa spune amiralul.

Vineri, 10 august; amiralul ordonă să se întindă velele și să se urmeze drumul spre vest, în acea direcție în care, după cum credea el, este așezată insula. Amiralul parcurse 5 leghe și apoi ancoră. Temându-se că nu va găsi locuri destul de adânci, merse în căutarea unei strâmtori prin care să poată ieși din acest golf, închis de un lanț

de insule și de continent, socotit de amiral tot o insulă. El afirmă că acest pământ (continentul) este fără îndoială o insulă, deoarece așa-i spuseseră indienii. Amiralul nu-i înțelesese pe semne. Apoi amiralul văzu la sud o altă insulă și o numi „Isabeta"; acea insulă se întindea de la (sud-est spre nord-vest; după un timp oarecare mai zări o insulă și o boteza „Tramontana"*. Această insula era înaltă și frumoasă și după cum se pare, coastele i se întindeau de la nord la sud și avea dimensiuni mari. Toate însă nu fuseseră altceva decât un continent. După câte se putea înțelege, indienii luați prizonieri îi spuneau că oamenii ce locuiesc în acea parte sunt canibali și că acolo există sau se naște aurul. Perlele asemănătoare cu cele primite de amiral se pescuiesc pe malul nordic al Pariei. Acolo, apa mării este dulce și tulbure, ca în rîu, în fața Sevillei.

Amiralul dorea să se îndrepte spre aceste insule numai pentru a nu se înapoia, deoarece se temea ca se vor strica toate proviziile ce le ducea creștinilor de pe Española, iar acele provizii el le dobândisc cu prețul unor mari sforțări, griji și necazuri. El vorbește deseori despre aceste provizii pentru că neliniștea pentru ele îi pricinuia durere. Amiralul arată că, după părerea lui, pe aceste insule trebuie să se găsească multe lucruri de preț, fiindcă toate sunt mari, înalte, pline de văi, câmpii, râuri, au o populație deasă și sunt bine cultivate, iar oamenii sunt foarte înțelepți, așa după cum stau mărturie gesturile lor, și vorbesc o limbă frumoasă.

Acestea sunt cuvintele amiralului. El mai spune că daca perlele se nasc din rouă ce cade pe scoici, când capacele le stau deschise, așa cum scrie Pliniu, atunci există temeiuri să se presupună, ca aici se vor găsi multe perle, fiindcă rouă este foarte abundentă în aceste locuri, iar scoicile mari cu perle se întâlnesc în număr foarte mare. Afară de aceasta, marea este liniștită pe acolo, furtuni nu sunt; mărturie stau pădurile ce coboară chiar până-n mare. Acolo unde-i marea furtunoasă, ceva asemănător nu se întâmplă niciodată. Pe ramurile și rădăcinile arborilor ce cresc chiar pe malul mării (în

* În traducere „Tramontana" înseamnă de dincolo de munți.

limba locuitorilor de pe Española rădăcinile unor asemenea arbori se cheamă „mangles")[16] sunt multe scoici prinse de coaja lor. Așa încât dacă rupi o ramură, vezi că e acoperită toată cu scoici albe pe dinăuntru, cu carne foarte gustoasă și dulce ce nu poate fi mâncată decât cu sare. Amiralul mai spune că nu știe dacă ele se nasc în sidef. Oriunde s-ar naște perlele, un lucru este neîndoielnic: perlele de aici sunt foarte curate și găurite pe dinăuntru, ca acelea din Veneția[17].

În acest loc amiralul citează multe capuri și insule botezate de el și, judecând după aceste denumiri, amintite în ale sale *Itinerarios* (Note de călătorie) se pare că limba lui maternă nu era castiliana, deoarece înțelesul cuvintelor și întorsătura vorbirii castiliene nu-i sunt întotdeauna clare. El citează denumirile: Bancul Uscat *(Punta Seca),* Insula Isabeta *(Isla Isabeta),* Insula Tramontana *(Isla Tramontana),* Bancul Neted *(Punta Llana),* Bancul Sara *(Punta Sara),* dar totodată nu spune absolut nimic despre aceste puncte sau cel puțin despre unele din ele. El observă că în această parte toată apa mării este dulce și nu-și poate închipui ce anume produce acest fenomen, fiindcă judecând după toate, în această regiune nu există râuri mari și chiar dacă ar fi existat, un asemenea fenomen ar fi părut o minune.

Dorind să iasă din Golful Balenei, înconjurat, după cum s-a mai spus, de pământul continentului și insula Trinidad, amiralul naviga spre vest de-a lungul coastei continentului botezat de el (insula) Gracia și ajunse până la Bancul Uscat *(Punta Seca);* dar el nu arată unde se află acest banc. Adâncimea mării nu este mai mare de două brațe.

Amiralul trimise înainte o caravelă mică spre a afla daca există vreo ieșire din golf, la nord, fiindcă între continent și celălalt pământ pe care-1 botezase Isabeta, apăruse la vest o insulă foarte înaltă și foarte frumoasă. Caravela se înapoie la amiral și i se aduse la cunoștința că fusese găsit un golf cu malul întrerupt în patru locuri, care
păreau a fi niște golfuri mici, iar în fiecare se varsă un rîu. Amiralul numi acest golf al Perlelor *(Golfo de las Perlas).* Probabil că golful este o parte din acel golf mare pe apele căruia navigase amiralul între

pământul continentului și al insulei Trinidad, iar cele patru întreruperi în linia coastei nu sunt după părerea amiralului, nimic altceva decât patru insule; el crede că există semne care arată că acest golf este format de un singur râu, fiindcă apa mării este pretutindeni dulce pe o întindere de 40 leghe. Totuși, marinarii susțineau că întreruperile observate de ei ar fi fost niște guri de râuri. Amiralul dorea foarte mult să afle esența adevărată a acestui fenomen tainic: pricina datorită căreia apa era dulce în acest golf de 40 leghe lungime și 26 leghe lățime. El spune că o asemenea priveliște îi trezea-uimire.

Amiralul dorea de asemenea să descopere tainele acestor pământuri, fiindcă nu putea presupune că aici n-ar fi existat nimic de preț sau că în Indii n-ar exista lucruri de valoare. Descoperise doar semne că aici există aur și perle și căpătase vești despre ele. Afară de aceasta, fuseseră descoperite atâtea pământuri și întâlniți atâtia oameni pe aceste pământuri, încât nu era greu să-ți dai seama de bogățiile ce există aici. Dar fiindcă proviziile dobândite cu mari greutăți se stricau, el trebuia să le ducă pe Española pentru oamenii care lucrau la extragerea aurului în mine, deci amiralul nu-și putea permite să mai întârzie acolo. El spune că dacă ar fi avut vreo speranță, că într-un viitor apropiat să poată face rost de alte provizii, ar fi amânat toate pentru a descoperi mai multe pământuri noi și a afla tainele lor.

În cele din urmă hotărî să urmeze drumul cel mai sigur și să navigheze spre Española, iar de-acolo să trimită bani în Castilia pentru provizii și pentru angajarea oamenilor necesari. Mai hotărî de asemenea să trimită cât mat repede posibil pe fratele lui, adelantado, pentru a continua descoperirile și a săvârși fapte mărețe (în care el spera), pentru a dobândi bogății mari și a sluji prin aceasta lui Dumnezeu și regilor. El spune astfel : „Domnul nostru m-a condus în mila lui și mi-a pregătit ceea ce îi dădea lui mulțumire, iar înălțimile voastre au avut multă bucurie. Și-n adevăr a trebuit să aibă aceasta bucurie, deoarece aici ați dobândit astăzi ceva important și demn de domni atât de mari. Și se înșală adânc cei ce vorbesc rău despre această expediție, necăjind pe stăpâni, fiindcă nu există nici

un împărat căruia Domnul nostru să-i fi arătat atâta milă și nu exista victorie mai mare într-o treabă atât de importantă și glorioasă pentru marile regate și stăpânirea înălțimilor voastre. Și din această expediție, Dumnezeu cel veșnic poate avea mult bine, iar spaniolii, refugiu și folos. Este clar, că aici există multe lucruri valoroase și deși, astăzi, aceasta nu se recunoaște încă, va veni totuși o vreme când toți vor socoti măreață această fapta, spre rușinea acelora care clevetesc înălțimilor voastre, împotriva (expedițiilor mele). Deși au fost.necesare unele cheltuieli, ele s-au făcut pentru cea mai demnă și mai importanta fapta din toate câte au fost întreprinse până astăzi de stăpâni: și nu v-ați îndepărtat cu asprime de ea, ci dimpotrivă ne-ați acordat ajutorul și bunăvoința voastră. Regii Portugaliei au cheltuit și au avut bărbăția să cheltuiască în Guineea mulți bani în primii patru sau cinci ani, fără să aibă vreun câștig, iar apoi Dumnezeu i-a dăruit cu foloase și aur. Și la drept vorbind, dacă s-ar socoti câți portughezi au murit în această întreprindere din Guineea, s-ar vedea că acest număr întrece jumătate din poporul regatului, fără îndoială că a fost o faptă mare să se micșoreze veniturile Spaniei de dragul acestei expediții și nimic din activitatea înălțimilor voastre nu merită o amintire mai luminoasă. Priviți la cele înfăptuite și veți vedea că despre nici un rege castilian nu se spune, (iar eu n-am putut găsi ceva asemănător, nici în cărți și nici n-am auzit de la oameni) că ar fi izbutit să dobândească pământuri noi dincolo de granițele Spaniei. Iar înălțimile voastre au dobândit asemenea pământuri și sunt atâtea, că alcătuiesc o lume nouă, care va aduce bucurie întregii lumi creștine, iar credinței noastre - măreție. Toate acestea le spun fiind condus de cele mai curate intenții, în dorința ca înălțimile voastre să devină stăpânii cei mai mari din lume, cu alte cuvinte, stăpânii lumii întregi. Și fie aceasta spre binele și mulțumirea Sfintei Treimi și să dobândească înălțimile voastre slava raiului la sfârșitul zilelor; iar în ce mă privește pe mine; încredințându-mă Domnului nostru, nădăjduiesc că înălțimile voastre se vor convinge curând, cât de adevărate sunt cuvintele mele și ce fel este lăcomia mea".

Astfel, pentru a pleca din acest golf, în care amiralul fusese

înconjurat de uscat din toate părțile, fiind necesar să plece de acolo pentru a duce pe Española proviziile ce se stricau, Sâmbătă, 11 august, la răsăritul lunii amiralul ordonă sa se ridice ancora și să se întindă velele șpre a ieși în mare, în partea de unde răsare soarele, prin strâmtoarea dintre ieșindul continentului pe care-1 numise Capul Scoicii (continentul fusese botezat Gracia) și Capul Bont, de pe insula Trinidad.

Duminică, 12 august, amiralul atinse un golf foarte bun pe care-1numi al Pisicilor *(Puerto de los Gatos).*

Acest golf era așezat în fața insulițelor Melcului și a Delfinului, între Capul Scoicii și Capul Bont. Ancoră în apropierea acestui golf, având de gând să plece mai departe în largul mării, în dimineața urimătoare, prin strâmtoarea amintită. Golful era foarte frumos și pe malurile lui se înălțau câteva case de pescari. Apa din golf era dulce. Golful fu numit al Colibelor *(Puerta de las Cabanos).*

Aici, pe malul mării fură găsite nenumărate stridii prinse de ramurile arborilor ce coborau în apă. Capacele stridiilor erau deschise ca să prindă rouă, iar din picăturile de rouă pătrunse înăuntrul scoicii se nasc, perlele, după cum arată Pliniu și dicționarul „Catolicon".

Luni, 13 august, la răsăritul lunii, amiralul ordonă să se ridice ancorele pentru a pleca spre Capul Scoicii situat pe malul Pariei; dorea să iasă pe la nord din strâmtoarea botezată „Gura Dragonului" *(Baca del Drago),* din cauza primejdiilor prin care trecuse. După cuvintele lui, „Gura Dragonului" este o strâmtoare între Capul Scoicii, capătul pământului Gracia și... * Distanța între ambele capuri este de 3,5 leghe. Intrând la ora utreniei, în apele acestei strâmtori, amiralul văzu cum se luptă între ele apele dulci ce tind să iasă în mare cu apele sărate care se năpustesc în strâmtoarea ce merge în adâncimea golfului. Ciocnirea acestor ape este atât de puternică, încât pe suprafața marii se ridica un val cât un munte, iar zgomotul amenințător și vuietul pricinuite de bătălia celor două ape, se răspândește până departe spre apus.

În Gura Dragonului se luptă între ele patru șuvoaie de apă. La fel

*Lacună în text.
cum se mai întâmplase în strâmtoarea Gurii de Șarpe, toți se temeau că și aici, în Gura Dragonului, îi așteaptă pieirea. Pericolul crescu și mai mult pentru corăbiile ce se aflau în Gura Dragonului, deoarece vântul căzu și nu se mai putea ieși din apele strâmtorii. Ancora nu se putea arunca, fiindcă nu se dăduse de fund - marea fiind foarte adâncă aici. Toți se temeau ca nu cumva cei doi curenți de apă dulce și sărată încleștați în luptă, să arunce corăbiile pe stânci, ceea ce s-ar fi putut întâmpla pe o asemenea vreme fără vânt și atunci n-ar mai fi existat vreo speranță de salvare. Se spune (deși eu n-am găsit acest lucru printre hârtiile scrise de mâna amiralului, unde însă am întâlnit tot despre ce se vorbește aici), că amiralul ar fi mărturisit că dacă vor izbuti să ocolească aici pieirea, atunci se va putea socoti că au scăpat cu toții din Gura Dragonului, tocmai de aceea și nu fără temei, a căpătat strâmtoarea un asemenea nume.

Cu voia lui Dumnezeu; izbutiră totuși să scape nevătămați din această strâmtoare și se întâmplă astfel, deoarece curentul de apă dulce, învingând apa sărată, aruncă afară corăbiile, fără să le vatăme.

Astfel veni izbăvirea lor și fură salvați, fiindcă Dumnezeu când dorește să păstreze viața unuia sau a mai multor oameni, face chiar și apa să fie leac. Din această strâmtoare periculoasă a Gurii Dragonului ieșiră în ziua de luni, 13 august._

Amiralul spune că între primul pământ al Insulei Trinidad și golful descoperit de marinari (în acea vreme), când trimisese înainte o caravelă, este o depărtare de 48 de leghe. Este vorba despre același golf în care se varsă râurile (ceea ce amiralul nu crezuse) și care alcătuiește un colțișor din tot golful mare, înconjurat de uscat și botezat Golful Balenei, în apele căruia amiralul a navigat atâtea zile.

Ieșind din golful Gurii Dragonului și scăpând din primejdie, amiralul hotărî să se îndrepte spre apus urmărind coasta continentului - socotit totuși că ar fi fost Insula Gracia - să înconjoare acest pământ de-a lungul coastei lui nordice, să-l compare: cu malul Golfului Perlelor și să se convingă dacă o cantitate atât de mare de apă dulce vine din râuri, așa-după cum afirmă marinarii. El însuși nu credea această, fiindcă auzise că nici Gangele, Eufratul și Nilul nu duc atâta apă dulce. El ajunsese la asemenea concluzii și datorită faptului că nu i se mai întâmplase să vadă pământuri atât de vaste, în

care să se fi putut naște râuri atât de mari. „Doar dacă - spune el - acest pământ ar fi un continent". Acestea sunt propriile lui cuvinte. Astfel, plecând la drum în căutarea Golfului amintit al Perlelor, în care se varsă râurile amintite, el bănuia ca le va găsi înconjurând pământul (Insula Paria); dorea să se convingă dacă acest pământ este în adevăr o insulă și dacă nu există cumva o trecătoare care să-l despartă la sud (de un alt pământ). Dacă strâmtoarea nu s-ar găsi, amiralul ar ajunge atunci la concluzia (după cum a spus el însuși) că este la mijloc un râu (ce se varsă în golf) deși amândouă lucrurile le-ar socoti o mare minune.

Până la apusul soarelui, amiralul navigă de-a lungul coastei. Văzu pretutindeni golfuri bune și pământuri foarte înalte. La nord, în apropierea coastei zări multe insule și chiar pe malul continentului descoperi destule capuri pe care le numi astfel: „Capul Scoicilor *(Cabo de Conchas),* Lung *(Cabo Luengo),* al Frâului *(Cabo de Sabor),* Bogat *(Cabo Rico)*

Acest, pământ era înalt și foarte frumos. Amiralul spune că a întâlnit pe acest drum nenumărate golfuri mici și foarte mari, ale căror maluri erau locuite. Pe măsură ce se îndepărta spre apus, malul devenea tot mai jos și părea mai frumos. La ieșire din Gura Dragonului zări o insula la o depărtare de 26 leghe, la nord de corabie, botezînd-o insula Adormirii *(Asuncion)* și o altă insulă pe care o numi Insula Buneivestiri *(Concepción)* și alte trei insulițe așezate una lângă alta, numite de el Martorii *(Testigos).*

Mai departe se afla Insula Pelerinului *(Romero)* și insulițele mici numite ale Străjii *(Guardias).* Apoi amiralul se apropie de Insulă Margarită și-i dădu acest nume*, iar o insulă vecină cu ele o boteză Martinet. Această insulă este așezată la 9 leghe, mai Ia nord de insula Margarita. Navigând pe aceste meleaguri amiralul suferea de ochi, fiindcă drumul era plin de primejdii, iar în asemenea cazuri, obiceiul lui era să stea de veghe în permanență. Astfel trebuie să se comporte fiecare om care răspunde pentru corăbii, dar îndeosebi, piloții de nave. Amiralul spune că aici se simți mult mai obosit decât atunci când descoperise celălalt continent) adică Cuba, fiindcă ochii îi erau împăienjeniți de sânge. Astfel fuse truda lui pe mare, de neasemuit

* În spaniolă Margarita înseamnă perlă.

cu niciuna alta.

Din cauza durerii de ochi petrecu această noapte în pat, iar spre ziuă descoperi că toate corăbiile se găseau în largul mării, mai departe decât s-ar fi aflat dacă le-ar fi condus el. Astfel, un pilot sârguincios și cu experiență nu trebuie să nădăjduiască și să se bazeze pe marinari, fiindcă pe conștiința și răspunderea lui sunt toate acțiunile oamenilor de la bord. Cel mai important și mai necesar este să țină minte că tot timpul cât durează călătoria el trebuie să stea de veghe și să nu doarmă.

Probabil că luni și marți, ieșind din Gura Dragonului, amiralul parcurse 30 sau 40 leghe. El nu amintește despre aceasta, fiindcă se plânge că din cauza bolii nu poate scrie tot ce ar fi trebuit să-și însemneze. După ce văzu că pământul se întinde mult spre vest, se face tot mai jos și mai frumos, iar Golful Perlelor descoperit în fundul golfului sau a mării cu apă dulce n-are ieșire, deși mai înainte bănuise altfel, și luase continentul drept insulă, ajunse la concluzia că un pământ atât de mare nu poate fi o insulă; adresându-se regilor scrie astfel – (mai departe, cu oarece abateri de la original se prezintă observații asupra „mării dulci" și asupra distanței între Spania și Indii extrase din scrisoarea lui Columb către rege și regină, privind rezultatele celei de-a treia călătorii).

Călătorind mai departe, amiralul dorea să se îndrepte spre Española, fiind nevoit să facă aceasta din cauza împrejurărilor care-l împiedicau. În primul rând, călătorea plin de neliniște și bănuieli, neavând vești de multă vreme despre ce se întâmplă pe insulă, în al doilea rând, amiralul era neliniștit pentru fratele lui adelantado pe care-l trimisese pentru a săvârși noi descoperiri pe continent, începute de el însuși. În al treilea rând, se grăbea să ajungă pe Española fiindu-i teamă că proviziile destinate pentru cei de-acolo se vor strica și putrezi în întregime. Iar acolo se simțea o mare nevoie de aceste provizii și afară de aceasta, îl podideau lacrimile când își amintea câte greutăți întâmpinase pentru a le căpăta. El spune, că daca s-ar prăpădi proviziile, el n-ar mai avea vreo posibilitate să capete altele din cauza neînțelegerilor ce le avusese întotdeauna cu aceia care dădeau sfaturi regilor: „Ei - spune amiralul — nu sunt de

loc prieteni ai înălțimilor lor, care să se îngrijească de cinstea înaltului lor titlu. Iar cheltuielile nu sunt de loc atât de mari ca să nu se poată face, doar pe temeiul că foloasele nu vor veni curând, ca să le acopere, deoarece este o mare binefacere fapta pe care o săvârșim întru numele Domnului nostru - adică, răspândirea numelui lui Sfânt pe pământuri necunoscute. Întreprinderea aceasta este demnă de a fi în mare cinste la rege, fiindcă este în același timp și bisericească și lumească". Mai departe amiralul spune: „Pentru aceasta ar fi bine să se cheltuiască renta unei episcopii sau arhiepiscopii - și mai adaugă - cea mai bună din întreaga Spanie, unde sunt atâtea rente și nu există nici un prelat care ar dori să vină aici, chiar dacă ar ști ca în această țară trăiesc nenumărate popoare (pueblos) și că s-a hotărât să se trimită oameni învățați, înțelepți și prieteni ai lui Cristos, spre a încerca să-i creștineze sau sa pună temelia acestei acțiuni. Sunt sigur ca suma necesară pentru acoperirea cheltuielilor va fi foarte curând scoasă de aici și va intra în Castilia". Acestea sunt cuvintele amiralului.

A patra cauză care-1 sili pe amiral să se îndrepte spre Española, fără să mai întârzie pentru alte descoperiri - deși el dorea foarte mult sa-și urmeze călătoria a constat, după spusele lui, în aceea că n-avea destui marinari cu experiența, deoarece înainte de a părăsi Castilia n-avusese curajul să declare în mod deschis, că pleacă pentru noi descoperiri. Amiralul se temuse că dacă ar fi spus așa ceva i s-ar fi făcut greutăți la cererea banilor pe care nu-i avea.

Afară de aceasta, amiralul spune că oamenii erau foarte obosiți de drum[19].

În al cincilea rând, corăbiile cu care naviga erau mult prea mari pentru o călătorie de descoperiri. Una avea 100 tonelade*, alta peste 70 tonelade, iar pentru asemenea calatorii sunt necesare corăbii mai mici. Tocmai, fiindcă în prima călătorie fusese prea mare corabia pe care a navigat, a pierdut-o în golful Navidad, în regatul regelui Guacanagari[20].

A șasea cauză care întărise hotărârea lui de a renunța la gândul unor

*Tonelada reprezintă $^{5}/_{6}$ din tona metrică. - N.E.S.

descoperiri noi și de a se îndrepta spre Española, era boala lui de ochi provocată de lipsa de somn. Și nu dormea, fiind nevoit să fie într-una treaz și să urmărească toate cu agerime.

În acest loc, amiralul spune : „L-am rugat pe Domnul Dumnezeul nostru să-mi înapoieze ochii, deoarece el știa prea bine că îndur această trudă nu din dorința de a mă îmbogăți sau de a găsi comori pentru mine însumi (înțeleg foarte bine că asemenea lucruri sunt nimic altceva decât deșertăciune), ci fiindcă înțeleg că truda mea este pe placul Domnului și e îndreptată spre a-l cinsti și nu o depun spre înmulțirea bogățiilor șl de dragul vanității și nici spre dobândirea altor bunuri de care ne folosim în această lume și spre care suntem mai înclinați, decât spre ceea ce ne aduce izbăvirea". Acestea sunt cuvintele amiralului.

Astfel, luând hotărârea să ajungă cât mai grabnic pe insula Española, amiralul ordonă la 15 august, după răsăritul soarelui, în ziua adormirii Maicii Domnului, să se ridice ancorele din locul situat în strâmtoarea ce desparte Insula Margarita și celelalte insulițe de continent și să se plece spre Española. Pe măsură ce se îndepărta, i se deschideau privirilor pământuri tot mai înalte și mai înalte pe continent. Într-o zi, de la răsăritul și până la apusul soarelui străbătu 63 de leghe; în acest drum, vântul prielnic fu ajutat de curenți puternici.

A doua zi, la 16 august, amiralul naviga spre nord-vest, la nord și „cu ajutorul lui Dumnezeu" cum spune de obicei în asemenea cazuri, străbătu 26 de leghe pe o mare liniștită. În acest loc, observă un fenomen uimitor: când navigase de la insulele Canare spre Española și se depărtase cu 300 de leghe către vest, acele compasului începuseră să se încline îndată cu un cart spre nord-vest, iar Steaua Polară nu se ridicase mai sus de 5 grade.

Acum însă, în această călătorie, acele se înclinau spre nord-vest numai în timpul nopții, dar cu mai mult de 1,5 cart, iar unele ace se înclinau spre nord-vest cu o jumătate de vânt, adică cu două carturi. Așa se întâmplă tot timpul, doar noaptea[21].

Amiralul spune că în tot timpul nopților se minuna de schimbările ce aveau loc pe bolta cerească și în climă, când descoperi

pământuri la o depărtare atât de mică de ecuator. Acestea se întâmplară când soarele fusese în constelația Leului, iar pe acest pământ, dimineața suflau vânturi răcoroase iar locuitorii erau mai albi decât ceilalți locuitori din Indii.

Amiralul descoperi, de asemenea, că în acele meleaguri pe care sosise acum, Steaua Polară se afla la o înălțime de 14 grade, după ce roțile din urmă ale Carului Mare străbăteau, începând de la cap, un răstimp de 2,5 ore*.

El încearcă să îndemne pe regi să continue expediția începută și-i încredințează că pe aceste pământuri se poate dobândi aur, deoarece a văzut aici nenumărate zăcăminte. Trebuie doar pricepere și muncă pentru aceasta, fiindcă fără ele nu se poate obține nici fierul, chiar dacă s-ar afla din belșug.

Amiralul luă pentru regi o bucată de aur în greutate de douăzeci de uncii și multe alte probe. E de bănuit că în locuri unde se nimeresc asemenea bucăți trebuie să fie mult aur. Mai luă pentru altețele lor o bucată de cupru în greutate de 6 arrobe, piatra iadului, ambră, bumbac, piper, scorțișoară, mult lemn, de vopsit (brasil), lemn de eben, santal, lămâie, in, aloe, ghimbir, mirt, perle albe din cele mai fine, perle roșii despre care Marco Polo spunea că sunt mai prețuite decât cele albe. „Multe, nemărginit de multe lucruri am văzut și se află aici, atâtea mirodenii, încât nici nu mă pot hotărî să enumăr toate felurile, pentru a nu cădea în beție de cuvinte". Acestea sunt spusele amiralului.

Vineri, 17 august, amiralul străbătu 37 leghe pe mare liniștită. Faptul că nu se mai descoperă alte insule, spune amiralul, dovedește că pământul pe care-l părăsise trebuie să fie un mare continent sau locul unde se află raiul pământesc. „Fiindcă, toți spun - arată el - că acest pământ este marginea răsăritului și aceasta este adevărat".

Sâmbătă, 18 august, parcurge 39 de leghe într-o zi și o noapte. Duminică, 19 august, amiralul străbătu 33 de leghe într-o zi și o noapte și atinse pământul. Era o insulă micuță pe care o boteză Doamna Beata. În apropierea ei se află o altă insulă și mai mică pe

* Vezi comentariul" 16 la „Jurnalul primei călătorii" - N.T.

care se înalță un munte înalt semănând a vele de corabie. De aceea amiralul o numi Insula Velei Înaltă *(Ista del Alto Velo).* Cred că Beata era același loc pe care amiralul îl numise Insula Sf. Ecaterina, când navigase de-a lungul coastelor sudice ale insulei Cuba. De la această insulă și până la Golful Santo Domingo sunt 25 de leghe, așa încât acesta se află Ia o depărtare mică de acolo. Amiralul se plânge de oboseala și spune că nimeni nu trebuie să se mire de starea lui, fiindcă-și petrece în picioare toate nopțile: în aceste ape, cu atât de multe bancuri de nisip și insulițe, corăbiile trebuie să navigheze tot timpul făcând ocoluri.

Afară de aceasta, aici sunt curenți puternici, foarte primejdioși, care vin dinspre continent, de la vest și pot lua cu ei corăbiile pe nesimțite.

Luni, 20 august, amiralul ancoră în strâmtoarea dintre insulițele Beata și Vela Înaltă; lățimea strâmtorii era de doua leghe. Trimise pe mal câteva bărci sa cheme câțiva indieni (pe acest mal se aflau sate) și prin ei sa transmită lui adelantado vestea sosirii lui. Pe corăbii veniră în două rânduri șase indieni, unul având o balistă și o coardă de arc. Indianul spuse: „Jur pe Dumnezeu că toate acestea nu le am de la un om ucis". Deoarece la Santo Domingo fură văzute sosind cele trei corăbii și oamenii de-acolo socotiră că sosise amiralul, fiind așteptat de la o zi la alta, adelantado ieși cu o caravelă în întâmpinarea lor, se întâlni aici cu amiralul și amîndoi fură foarte bucuroși de revedere.

Când amiralul îl întrebă despre starea țării, adelantado îi povesti cum se răzvrătise Francisco Roldan cu 80 de complici și tot ce se mai întâmplase pe insulă de când amiralul părăsise Española.

Miercuri, 22 august, plecă la drum și în cele din urmă, învingând nenumărați curenți și vânturi potrivnice care aici sunt totdeauna de lungă durată, sosi în Golful Santo Domingo, vineri, în ultima zi a lunii august a aceluiași an 1498 și deoarece plecase din Española spre Castilia joi, 10 martie 1496, lipsise de pe insulă, tocmai 2,5 ani fără nouă zile.

(Din *Istoria hiditlor* de Bartolomi de Las Casas

NOTE REFERITOARE LA A TREIA CĂLĂTORIE

1. Descrierea celei de-a treia călătorii îi aparține lui Las Casas și a fost făcută de, el în capitolele 130, 132, 139, 147, 149 din cartea I a *Istoriei Indiilor*. După cum se vede din textul descrierii, Las Casas a utilizat jurnalul pierdut, ținut de Columb, în timpul celei de-a treia călătorii. El citează în multe pasaje fragmente din acest jurnal și dă chiar extrase din scrisoarea prin care amiralul raportează iui Fernando și Isabelei despre rezultatele acestei călătorii. Descrierea lui Las Casas este o sursă prețioasă care ne îngăduie să restabilim drumul celei de-a 3-a călătorii.

2. Războiul dus cu Franța pentru pământurile italiene a avut loc în vremea domniei Isabelei și a lui Fernando, în decursul mai multor ani. El a atins încordarea maximă între 1497 șl 1498. Din cauza războiului, Columb a „întâmpinat multe dificultăți în privința echipării celei de-a treia expediții. Vistieria regală era într-o situație grea, așa încât s-au redus aproape la a treia parte mijloacele necesare pentru echiparea corăbiilor și înzestrarea echipajelor și a populației Españolei.

3. Puerto Santo - mică insulă (44 km^2) situată în Oceanul Atlantic la 50 km nord-est de Madeira (Columb folosește forma spaniolă : Madera). Aparține Portugaliei de la descoperirea ei.

Căpitanii-generali ai acestei insule erau socrul și cumnatul lui Columb din prima căsătorie (Bartholomeo Perestrello cel bătrân și Bartholomeo Perestrello cel tânăr). Columb a vizitat această insulă către 1480.

4. Fratele lui Columb, Bartholomé - *adelantado* - avea acest titlu echivalent cu acela de guvernator.

5. *Regidor* - membru ales al conducerii orașului *(ayuntamiento)* în Castilia. De obicei ocupau această funcție orășenii cu avere.

6. Este vorba despre marinarul Giovanni Antonio Colombo, originar din Genova, rudă îndepărtată purtând același nume de familie cu Cristofor Columb.

7. Căpitan-general, comandant al unei armate de uscat sau al unei escadre. Acest titlu se acorda și conducătorilor de provincii.

8. Las Casas greșește când spune că în antichitate, insulelor Capului Verde li se dăduseră anumite denumiri. Navigatorii și geografii antici nu cunoșteau aceste insule „Hesperidele", adică insulele apusene erau uneori numite insulele Canare. Insulele Capului Verde au fost descoperite la 1456 de portughezi.

9. Are în vedere convenția de la Tordesillas, din 1494, între Spania și Portugalia.

10. Traducem prin „vistierie" cuvântul spaniol *acienda* (în limba contemporană hacienda) - departamentul finanțelor și avutului regal. *Escribano acienda* - funcționar în acest departament, corespunzător aproximativ ca rang cu șef de birou.

11. Probabil că aici este vorba de Africa, deși nu este exclusă posibilitatea, ca înainte cu puțin de descoperirea Braziliei de către Cabral portughezii să fi avut oarecare cunoștințe despre extremitatea orientală a continentului sud-american. În scrisorile lui Cabral se fac aluzii foarte nelămurite la aceasta. Problema momentului descoperirii coastelor Braziliei nu poate fi considerată nici până azi definitiv rezolvată.

Extremitatea orientală a Braziliei se află la răsărit de linia de demarcație trasată prin acordul de la Tordesillas din 1494, adică în sfera portugheză.

12. Legenda vizitării pământurilor noi de către negri din Guineea înainte de descoperirea lor de către europeni avea o largă difuzare atât în Portugalia, cât și în Spania, la începutul secolului al XVI-lea. Ca multe mituri geografice ale epocii, ea se întemeia pe imaginații lipsite, de orice bază,

13. „Cassiteridele" sau „insulele plumbului". Geografii Greciei antice numeau astfel nu Azore, ci probabil, insulele britanice.

14. Insula Trinidad se află la 10-11° lat. nord, iar Española la 18-20° lat. nord.

15. Aici este o evidentă contradicție la Las Casas. Abia vorbise mai sus că indienii purtau pături și centuri și își tundeau părul după, moda castiliană.

16. Aici are în vedere copacii de mangrove *(Rhizophora mangle L.*, *Avicenna nitida* Jack), cate cresc în pădurile de pe malurile mării în regiunea tropicelor. Din tulpinile acestor copaci ies multe rădăcini aeriene care se înfig în pământ formând în jurul lor un gard viu de netrecut. La copacii care cresc pe malurile bazinelor de apă, aceste rădăcini se coboară până la apă. În pădurile de mangrove, care acoperă depresiuni de bălți, trăiesc multe și variate animale.

17. În timpurile lui Columb dominau reprezentări naive despre originea perlei, reprezentări apărute în conștiința oamenilor din vremuri imemorabile. În fapt, perla este depunerea substanței de sidef în scoicile diferitelor moluște din mare și din apă dulce. Aceste depuneri apar și se sedimentează în jurul unor corpuri străine (fire de nisip, cioburi de scoică etc.). Perlele constau din pături concentrice de substanță organică combinată cu săruri minerale. Cele mai bune perle

sunt cele de culoare albă, dar există și perle castanii, roz, negre.

18. Columb avea în vedere nu numai pe consilierii regilor, ci și perechea regală. Între 1497 și 1498 a avut loc o schimbare bruscă în rău în relațiile dintre amiral și Isabela și Fernando. Regii, dorind să limiteze drepturile lui Columb la conducerea pământurilor nou descoperite, utilizau orice pretext pentru a micșora mandatul amiralului. Iar coloniștii castilieni din Española, nemulțumiți de conducerea lui Columb, le dădeau regilor destule motive de intervenție în „problemele Indiilor". Pe de altă parte, Fonseca, cel care conducea înzestrarea Españolei și care organiza expedițiile pe mare, l-a lipsit de fapt pe Columb de posibilitatea de a dispune după cum credea în această privință.

19. Columb era într-adevăr stingherit în ce privește mijloacele în timpul pregătirii celei de-a treia expediții. În mod oficial el pleca nu pentru savârșirea unor noi descoperiri, ci pentru transportarea mărfurilor pe Española. Dar și în acest scop, cele 2 milioane de maravedis eliberate de coroană erau prea puține, deoarece trebuia să cumpere în Castilia multe provizii pentru locuitorii Españolei.

20. tipul „Niñei", cu viteză suficientă, ușor manevrabile și având un pescaj mic, se puteau străbate cu mai mult succes drumurile în mările perfide care scăldau insulele Antile și coasta de nord a continentului sud-american.

21. Columb notează aici fenomenul declinației magnetice vestice, care, după observațiile lui, ajunge până la 22,5°.

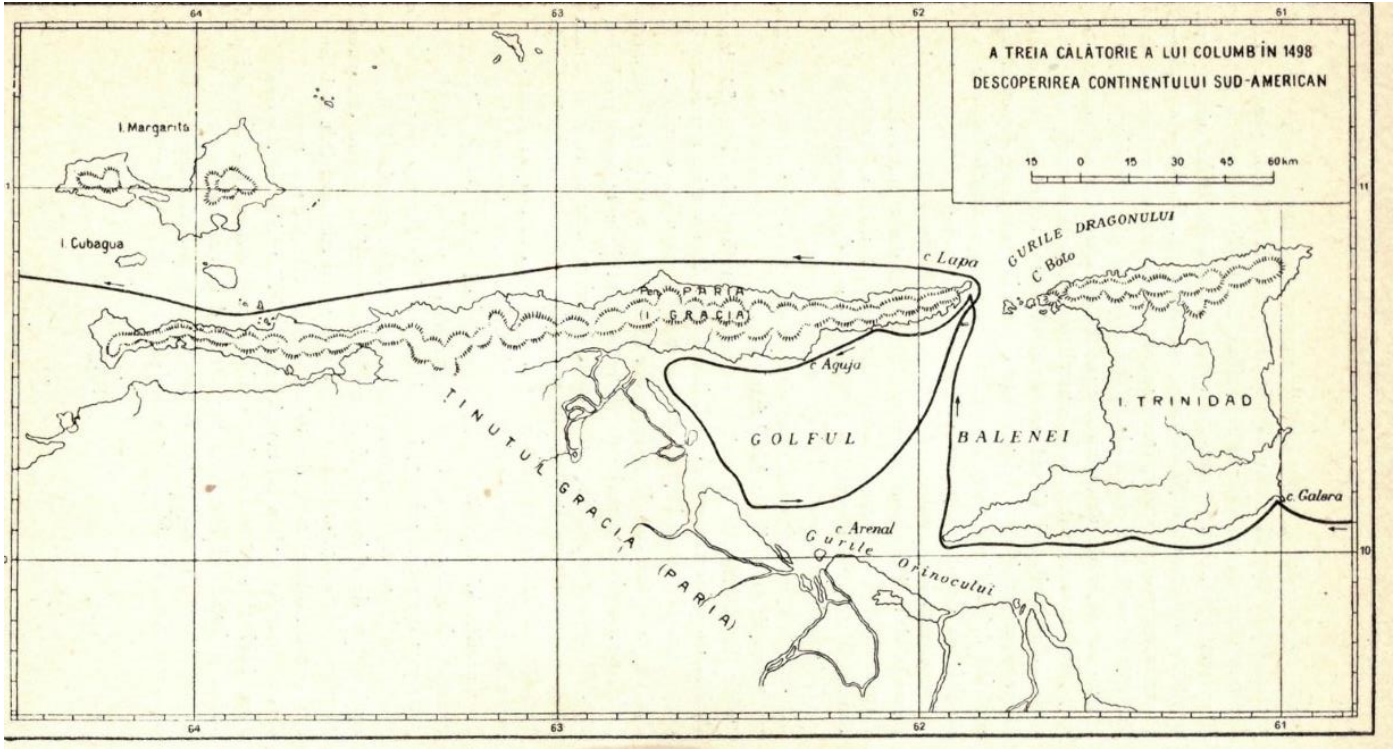
A TREIA CALĂTORIE A LUI COLUMB ÎN 1498
DESCOPERIREA CONTINENTULUI SUD-AMERICAN
15 0 15 30 45 60km
I. Margarita
I. Cubagua
c. Lapa
GURILE DRAGONULUI
C. Boto
PARIA (GRACIA)
c. Aguja
I. TRINIDAD
GOLFUL
BALENEI
TINUTUL GRACIA (PARIA)
c. Arenal
Gurile Orinocului
c. Galera
64
63
62
61
11
10

SCRISOAREA LUI CRISTOFOR COLUMB TRIMISĂ DE PE INSULA JAMAICA CĂTRE REGELE ȘI REGINA SPANIEI*

Prealuminați, preaînalți și atotputernici suverani, rege și regină, seniorii noștri. De la Cádiz până la Gran Canaria am ajuns în patru zile, iar de-acolo în Indii, în 16 zile[2]. Din Indii v-am scris că doresc să grăbesc călătoria, până mai sunt corăbiile în bună stare, că am oameni și echipament și că drumul îmi e spre insula Jamaica.

Am scris acestea pe insula Dominica[3]. Până sa ajung la Dominica, vremea a fost cum nu se poate mai bună. Dar în noaptea când am ajuns acolo se dezlănțui o furtună foarte puternică, iar de atunci, vremea rea mă urmărește într-una.

Ajuns pe Española, am trimis scrisorile și am rugat a mi se arăta bunăvoință și a mi se trimite pe socoteala mea o corabie nouă, căci una din corăbiile mele nu mai era bună pentru navigație și velele nu mai puteau fi întinse.

Scrisorile acestea v-au fost trimise și altețele voastre vor află despre toate, dacă amintitele mesaje vor fi predate în mâinile voastre.

În numele conducătorilor locali mi s-a poruncit să nu mă apropii de uscat și să nu debarc pe pământ[4]. Oamenii care erau cu mine se descurajară temându-se că-i voi duce mai departe. Spuneau că dacă primejdia îi va lovi, nimeni nu-i va putea ajuta; mai mult, vor fi rău tratați[5]. Toți și fiecare în parte afirmau că comandorul[6] [Ovando] dorește să păstreze pentru el pământurile pe care le voi descoperi eu.

Uraganul fu groaznic și în acea noapte se împrăștiată toate corăbiile[7]. Oamenii ajunseseră la limită, pierzându-și orice nădejde de salvare și își așteptau sfârșitul. Pe fiecare corabie se credea că toate celelalte se scufundaseră. Oare în locul meu orice alt muritor, fie el chiar Iov, n-ar fi căzut, în deznădejde, văzând că în ceasul când era vorba de salvarea mea, a fiului, fratelui și a prietenilor mei, îmi era oprit mie să mă apropii de uscat, de golfurile pe care eu prin

*Copia scrisorii pe care a scris-o don Cristofor Columb, vicerege și amiral al Indiilor, către precatolicii și atotputernicii rege și regină a Spaniei, stăpânii noștri și în care îl încunoștințează despre câte s-au întâmplat în timpul călătoriei lui și povestește despre pământurile, regiunile, orașele, râurile și alte minunății și despre locurile unde se află zăcăminte de aur în număr mare și despre alte comori și lucruri prețioase[1].

voința lui Dumnezeu și cu sudoarea frunții le-am dobândit pentru Spania !?

Astfel, voi vorbi despre corăbiile pe care furtuna mi le-a luat, lăsându-mă singur. A fost voia domnului ca ele să-mi fie înapoiate. Corabia[8] „de loc fără reproș" menționată mai înainte fu împinsă spre larg și aceasta a salvat-o de la pieire. Chiar lângă insulă, „Gallega" își pierdu barca, iar toate celelalte corăbii pierdură cea mai mare parte din proviziile ce le aveau. Deși nava pe care mă aflam era aruncată în toate părțile, o salvă Dumnezeu și n-avu de suferit nici o stricăciune. Pe corabia ce nu mai era bună pentru navigație se afla fratele meu și pe lângă Dumnezeu, lui îi revine cinstea de a fi salvat nava.

Pe această furtună ajunsei cu multă greutate până la Jamaica. Aici furtuna se potoli, marea se liniști și un curent puternic mă duse spre spre Grădina reginei, fără să fi întâlnit pământ în drum. De acolo, la prima posibilitate, mă îndreptai spre continent, unde m-au întâmpinat vânturi potrivnice și curenți puternici. Am luptat cu ele și totuși în 60 de zile am străbătut doar 70 de leghe.

În toate aceste, zile n-am intrat niciodată în golfuri și nici n-o puteam face, iar furtuna nu se mai potoli, ploaia, tunetele și fulgerele durară fără sfârșit, încât părea că sosise sfârșitul lumii.

Atinsei capul *Gracias a Dios* [Recunoștință lui Dumnezeu] și aici domnul nostru îmi trimise vânturi și curenți prielnici. Se întâmplara acestea la 12 septembrie.

Timp de 88 de zile dură groaznica furtună și fu atât de puternică, încât soarele și stelele rămaseră ascunși ochilor noștri.

În corăbii pătrundea apă, velele erau sfâșiate, greementul și ancorele fură pierdute, dispărură bărci, parâme și mult echipament. Oamenii fură loviți de boli, erau abătuți, mulți căutară sprijin în religie și nu rămăsese nimeni care sa nu fi făcut o făgăduință sau să nu se fi angajat să săvârșească un pelerinaj. Deseori oamenii se spovedeau unul altuia, mărturisindu-și păcatele. Nu arareori văzuseră ei furtuni, dar niciodată atât de lungi și grozave. Mulți din cei ce păreau altădată cutezători își pierdură curajul și așa a fost în tot timpul acesta.

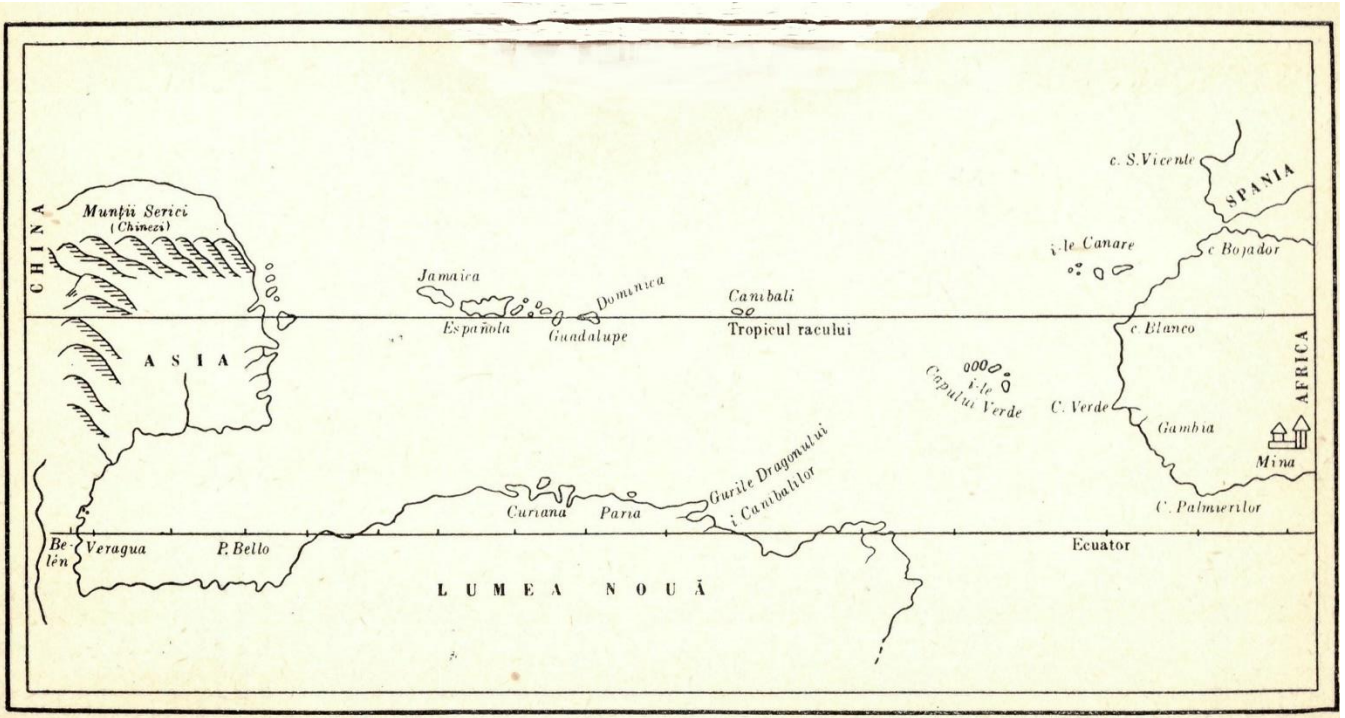

CUM ȘI-I ÎNCHIPUIA COLUMB LEGĂTURA DINTRE DESCOPERIRILE LUI ȘI ASIA (HARTA E DESENATĂ DE BARTOLOMÉ COLUMB)

Boala fiului, ce se găsea cu mine, îmi sfâșia sufletul și-mi era cu atât mai greu cu cât îmi dădeam seama că are de suferit nenorociri mari un timp atât de îndelungat, la o vârstă atât de fragedă, de numai treisprezece ani. Dar Dumnezeu îi dădu o asemenea putere, încât el îi însufleți pe toți ceilalți și se purta ca și cum ar fi navigat timp de 80 de ani. Mă consola și pe mine, iar eu mă îmbolnăvii greu și nu o dată fusei aproape de moarte. Dintr-o mică suprastructură pe care porunci să se construiască pe punte conduceam navigația corabiei.

Fratele meu se afla pe corabia amenințată de o mare primejdie. Mare-mi era durerea și o simțeam cu deosebită ascuțime, fiindcă îl luasem cu mine împotriva voinței lui.

Așa mi-a fost mie dat, să am prea puțin folos din cei douăzeci de ani de slujbă petrecuți în truda și primejdii, iar astăzi să n-am în Castilia un acoperiș deasupra capului și nici hrană să n-am, decât doar la vreo cârciuma sau vreo tavernă și adesea să n-am nici un ban s-o plătesc.

O altă amărăciune îmi mai sfîșia inima - grija pentru fiul meu, don Diego, pe care-l lăsasem în Spania, orfan, lipsit de cinstea și averea ce mi-au fost răpite[9], deși sunt convins ca suveranii mei drepți și recunoscători îi vor înapoia toate cu prisosință.

Am ajuns la pământul Cariay[10], unde am zăbovit pentru a repara stricăciunile pe care le suferiseră corăbiile, a-mi completa proviziile și a da oamenilor odihnă, fiindcă erau istoviți de boli.

Eu însumi, după cum am mai spus, am fost de multe ori aproape de moarte. Aici aflasem despre minele de aur din regiunea Ciamba[11] care o căutasem. Doi indieni mă conduseră la Carambara[12] unde oămenii umblau goi și purtau la gât oglinzi de aur, neprimind nici să le vândă și nici să le schimbe. Mi-au fost numite multe locuri pe litoral, unde, după cum se spune, există aur și mine. Ultimul din aceste locuri era Veragua[13], așezat la vreo 25 leghe de unde eram ancorat. Plecasem la drum cu gândul să cercetez în amănunțime toate aceste locuri, dar înainte să fi parcurs o jumătate din drum aflai că la o depărtare de două zile de mers pe jos de aici există mine de aur. Hotărâsem să trimit acolo oameni pentru recunoaștere. În ajunul zilei Sf. Sîmon și Iuda, când oamenii trebuiau să plece în expediție, marea începu să fie bântuită de valuri atât de tare, încât am fost

nevoit să navighez în voia vântului. Indianul care trebuia să călăuzească oamenii spre aceste mine a fost tot timpul cu mine.

Pretutindeni pe unde am fost m-am convins că tot ce auzisem era adevărat. Aceasta mă întărea în credința ce-o aveam, că exista o regiune numită Ciguare, situată, după spusele, indienilor, la cale de nouă zile. Ei afirmă ca aurul se află acolo în cantități imense, iar oamenii din acele locuri poartă la mâini și la picioare brățări mari din corali și acoperă mesele, scaunele și casetele cu mozaic din corali. Ei spuneau, de asemenea, că femeile de pe acele meleaguri poartă salbe din corali pe care le atârnă de pe cap pe umeri. Despre tot ce am auzit aici, oamenii din partea locului sunt toți de aceeași părere și mi-au povestit atâtea, încât pe mine m-ar satisface chiar a zecea parte din toate câte mi-au spus.

Ei toți cunosc piperul. La Ciguare sunt obișnuite iarmaroacele și bazarele. Oamenii de aici mi-au povestit acestea și mi-au arătat cum se face schimbul în natură. Îmi mai povestiră, că pe corăbiile din acea parte există bombarde, arcuri și săgeți, săbii și cuirase și că oamenii umblă îmbrăcați, posedă case frumoase, au cai de care se folosesc în războaie și că mulți poartă veșminte scumpe. Îmi comunicară că apele mării scaldă coastele țării Ciguare și că la o depărtare de zece zile de drum curge râul Gange. După cum se pare, Ciguare se află față de Veragua în aceeași poziție ca și Tortosa față de Fuenterrabia, sau Pisa față de Veneția.

Plecând din Carambara, ajunsei în acele locuri despre care este vorba și descoperii la oamenii de acolo aceleași obiceiuri. Dar oglinzile de aur le dădeau în schimbul a trei clopoței, deși aveau o greutate egală cu 10-15 ducați. Obiceiurile lor sunt la fel ca și ale locuitorilor de pe Española. Adună aurul prin diferite procedee, deși toate sunt niște nimicuri față de procedeele folosite de creștini.

Tot ce spun aici am auzit cu urechile mele. Știu că în anul 1494 am navigat pe linia celui de-al 24-lea grad spre vest, către limita a nouă ore și n-am putut săvârși o eroare, fiindcă am observat eclipsa[14]. Soarele era în constelația Cântarului, iar luna în constelația Berbecului. Tot ce auzisem din gura oamenilor, am aflat apoi mai

amănunțit din cărți. Ptolomeu bănuia că făcuse bine corectându-l pe Marin, dar astăzi afirmaţia acestuia din urmă sunt considerate mai apropiate de adevăr. Ptolemeu așază Catigara la 12 linii de la vestul său, situat după părerea lui, la 2 1/3 de capul San Vicente din Portugalia. Marin a cuprins însă Pământul și limitele lui într-un interval de 15 linii. El presupunea că Etiopia (Africa) se întinde pe 24 de grade dincolo de linia Ecuatorului iar astăzi, când portughezii navigă în acele locuri, părerea lui s-a confirmat pe deplin. Ptolemeu spune că pământul cel mai sudic trebuie să se afle mai jos cu 15 1/3 grade. Lumea este mică. Din șapte părți, șase sunt ocupate de uscat și doar a șaptea este acoperită cu apă. Toate acestea s-au confirmat prin experiență iar eu am scris despre aceasta și în alte scrisori referindu-mă la Sfânta Scriptură și la autoritățile sfintei biserici în ce privește așezarea raiului pământesc. Afirm că lumea este mică, contrar părerii oamenilor neștiutori, și că un grad al liniei ecuatoriale cuprinde 56 2/3 mile. Aceasta se poate demonstra foarte ușor. Totuși voi lăsa de o parte aceasta, fiindcă nu este în intenția mea să fac raționamente pe asemenea teme; doresc doar un singur lucru: să prezint un raport cu privire la călătoria mea grea și plină de vicisitudini, dar care în aceiași timp este o expediție din cele mai nobile, care promite mari avantaje[15].

Și astfel, în ajunul zilei lui Simon și Iuda vântul mă duse după voia lui, iar eu nu aveam putere să mă opun. Mă adăpostii timp de zece zile într-un golf, fugind de mânia mării și a cerului. Acolo hotărâi să nu mă mai înapoiez la minele de aur, socotind că de fapt le și găsisem. Când am pornit mai departe începură ploile. Ajunsei în Golful Alimentelor *(Puerto de los Bastimentos)*[16] și intrai în el nu din voința mea, ci silit de furtună și de un curent puternic ce mă ținu aici timp de 14 zile. Apoi îmi continuai drumul, dar vremea era proastă ca și înainte. Nu străbătusem nici 15 leghe, când vântul și curentul au început să mă împingă cu furie înapoi. Revenind spre golful de unde abia ieșisem, descoperii pe drum golful Retrete[17] în care am intrat, căci mă amenința o mare primejdie și eram foarte neliniștit; atât eu cât și oamenii mei eram foarte obosiți iar navele

dădeau un balans groaznic.

Am rămas aici 15 zile, silit, de o vreme groaznică; când mi se părea că furtuna e pe sfârșite, ea se dezlănțuia cu o forță și mai mare. Aici îmi schimbai intenția inițială de a mă înapoia la minele de aur și luai hotărârea să nu întreprind nimic până când vremea, nu va fi favorabilă pentru a continua călătoria.

Când am ieșit din nou în larg, parcursei doar 4 leghe de la golf. Furtuna se dezlănțui din nou și mă istovi atâta, încât nici nu mai știam ce să întreprind. Rana mi se deschise din nou[18]. Timp de nouă zile fusesem parcă pierdut, fără să mai nădăjduiesc, că voi reuși să ramîn în viață.

Nimănui nu i-a mai fost dat sa vadă o asemenea mare furtunoasă, înspăimântătoare, învolburata, înspumată. Vântul nu-mi îngăduia să merg înainte, dar nici să acostez lângă un petic de uscat. Un timp oarecare am rămas aici pe o mare de culoarea sângelui fierbînd ca apa într-un cazan pus pe foc mare.

Niciodată nu mai văzusem un cer atât de amenințător, zi și noapte ardea în flăcări ca o forjă; fulgerele vărsau flăcări cu atâta putere că nu o dată mă gândii cum de rămăseseră nevătămate catargele și velele. Fulgerele izbucneau atât de puternice și erau atât de groaznice, încât toți gândeam că toate corăbiile se vor scufunda dintr-un moment în altul. Oamenii erau peste măsură de istoviți și doreau să moară cât mai curând, în dorința de a fi izbăviți de asemenea chinuri. În două rânduri corăbiile își pierdură bărcile, ancorele și parâmele și rămaseră, fără vele, fiindu-le smulse pânzele.

Cu voia domnului m-am înapoiat în golful Gordo unde am reparat cum am putut stricciunile de pe corăbii[19]. Apoi, am pornit din nou spre pământul Veragua.

Deși eram hotărât să merg înainte, vânturile și curenții potrivnici m-au necăjit peste măsura în această călătorie. Ajunsesem până aproape de acele locuri pe care le vizitasem înainte, dar vânturile și curenții potrivnici mă împiedicară din nou să înaintez. Am fost silit să mă înapoiez din nou într-un golf, deoarece nu îndrăzneam să mai aștept opoziția între Saturn și Marte - destul fuseserăm obidiți lângă acest litoral plin de primejdii. În majoritatea cazurilor, opoziția

planetelor amintite aduce după sine furtună și vreme rea.

În ziua de Crăciun, la ora prânzului, mă înapoiai din nou în acel loc de unde ieșisem de curând cu atâta caznă. După anul nou lupta reîncepu. Deși vremea se îmbunătățise, corăbiile nu mai erau în stare să-și urmeze drumul, mulți oameni pieriră, iar alții zăceau bolnavi. De ziua bobotezei am ajuns, aproape fără suflare, la Veragua. Acolo Dumnezeu îmi trimise un râu și un golf de nădejde[20]; la intrare, adâncimea apei nu era însă mai mare de zece picioare. Am pătruns în el cu multă, greutate, dar chiar în ziua următoare furtuna începu din nou. Dacă furtuna m-ar fi prins înainte de a ajunge la golful , amintit n-aș mai fi putut intra în el din cauza adâncimii prea mici.

Ploaia dură fără încetare până în februarie, așa că nu puturăm să debarcăm și nici să ne completăm proviziile. Tocmai când mă simțeam în siguranță, la 24 ianuarie apele râului crescură. Cablurile cu care erau legate ancorele fură rupte, locurile de fixare fură distruse iar furtuna împrăștie corăbiile în toate părțile: niciodată nu mai fuseseră ele într-o asemenea primejdie.

Ca totdeauna, Dumnezeu mă ajută din nou. Nu știu dacă se va găsi pe lume vreun om care să fi suferit chinuri mai amare. La 6 februarie, pe ploaie, am trimis 70 de oameni în interiorul țării, iar la cinci leghe de coastă ei descoperiră mult aur. Indienii ce-i însoțiseră, îi conduseră pe un deal înalt, și acolo, arătându-le regiunea înconjurătoare, le spuseră că aur exista pretutindeni și că zăcămintele de aur se află la vest, la o depărtare de douăzeci de mile de mers; ei enumerară toate orașele și satele, arătară locurile unde sunt mai multe și unde sunt mai puține. Mai târziu am aflat că Quibian, care ne dăduse pe acești indieni, le poruncise să ne arate doar zăcămintele mai îndepărtate, aparținând dușmanului lui, în timp ce în satul lui propriu, orice om dacă dorea, putea aduna în zece zile o cantitate de aur pe care un copil cu greu ar fi putut-o duce, Duc cu mine indienii, supuși ai lui, martori la toate acestea. Fratele meu, împreună cu oamenii și indienii pe care-i trimisesem pe mal, se înapoiată și toți aduseră aur adunat în sat numai în patru ore cât au stat acolo. Era o cantitate foarte, foarte mare, îndeosebi dacă ținem seama că nici unul din ei (oameni trimiși după aur) nu văzuse niciodată nu numai zăcăminte de aur, dar nici chiar aur. Cei mai mulți erau marinari și

slujeau pe corăbii ca grumeți[21].

Aveam multe materiale pentru construcții și destule provizii. Am întemeiat aici o așezare și i-am făcute multe daruri lui Quibian – așa se numea stăpânitorul acestor locuri. Între altele, îmi dădusem seama însă că între indieni și oamenii mei înțelegerea nu va dura mult. Indienii sunt sălbatici, oamenii noștri sunt insolenți, iar eu am întemeiat o așezare pe domeniile lui Quibian. Când a văzut că am construit case și facem un comerț însuflețit, Quibian hotărî să dea foc așezării și să ne nimicească pe toți. Dar lucrurile au luat o alta întorsătură decât cea dorită de el; el fu luat prizonier și împreună cu el soțiile, fiii și slujitorii lui. E adevărat că Quibian nu rămase multă vreme închis. El și fiii lui reușiră să fugă, deși fusese pus sub paza unui om demn de încredere, iar fiii lui fuseseră dați în grija specială a maestrului[22] de corabie. În ianuarie, nu se mai putea naviga la gura râului din cauza nămolului, iar în aprilie am descoperit că toate corăbiile aveau fundul atât de înfocat de viermi, încât navele nu se mai puteau ține pe mare. În această vreme, la gura râului se deschise o trecere prin care am reușit să scoatem în largul mării trei corăbii descărcate complet. Apoi bărcile se înapoiată pe râu să se aprovizioneze cu apă de băut și sare. În larg începură să bată valurile și marea deveni furtunoasă, nepermițând bărcilor să iasă din râu. Indienii se strânseră în număr mare în acel loc și atacând pe oamenii noștri îi nimiciră pe toți. Fratele meu și o parte din marinari se aflau pe corabia rămasă pe râu.

Doar eu singur rămăsesem pe un mal primejdios, chinuit de friguri îngrozitoare, sleit complet de puteri, fără vreo speranță că voi scăpa cu viață.

Urcat pe cel mai înalt loc de pe corabie și vărsând șiroaie de lacrimi, cu vocea tremurând de emoție, strigând spre toate punctele cardinale, chemai în ajutor pe comandanții militari ai altețelor voastre. Dar nimeni nu-mi răspunse.

Adormii gemând și auzii un glas plin de compătimire, care-mi spuse: „O, minte slabă, leneș în credință și în slujirea domnului, stăpânului lumii! Săvârșit-a oare domnul Dumnezeu mai mult pentru Moise sau pentru sluga sa David? Chiar de la nașterea ta, în marea grijă el nu te-a uitat. Iar după ce ai crescut și ai devenit bărbat,

ceea ce i-a adus mulțumire, el a făcut astfel încât numele tău să răsune în chip minunat pe pământ. Ție ți-a dat în stăpânire Indiile - cea mai bogată parte din lume. Le-ai împărțit așa după cum ai voit și pentru aceasta el îți dădu puteri depline.

Îți oferi cheile porții oceanului, ferecată în lanțuri grele și-ți dădu în stăpânire atâtea pământuri, iar printre creștini te-a făcut să dobîndești cinste și slavă. Făcut-a el oare mai mult pentru poporul lui Israel când l-a scos din Egipt sau pentru David, când din păstor îl făcu rege al iudeilor ?

Întoarce-te la el și vei înțelege în ce stă rătăcirea ta! Nețărmurită este mila lui și bătrânețea ta nu te va împiedica săvîrșești fapte mari.

Avraam avea 100 de ani când l-a conceput pe Isaac, dar nici Sarah nu era o fată tânără. În necredința ta implori ajutor. Răspunde când ți-a pricinuit atâta amărăciune - Dumnezeu sau lumea? Dumnezeu nu-și calcă niciodată făgăduințele și nu ia înapoi darurile după ce i s-a îndeplinit porunca, el nu spune că altele i-au fost gândurile și că altfel le înțelege el astăzi. Și nu silește pe nimeni să se chinuie pentru a-și arăta puterea. Nici un cuvânt al lui nu piere în zadar, iar tot ce făgăduiește se îndeplinește cu prisosință. Așa îi este obiceiul. Iată ce a săvîrșit creatorul tău pentru tine și pentru toți. Astăzi, el îți arată care este răsplata pentru primejdiile prin care ai trecut în slujba altora” [23]

Ațipit le auzeam pe toate, dar nu găseam vorbe spre a răspunde unor cuvinte atât de înțelepte și îmi plângeam doar greșelile. Şi acela care vorbi astfel cu mine își încheie cuvântul implorând: „Lasă deoparte teama și crede: toate aceste nenorociri sunt înscrise pe marmură și-și au pricina lor“.

M-am sculat în picioare când m-am simțit în stare și după 9 zile veni vremea bună, deși nu într-atât încât să-mi îngăduie să scot corăbiile din râu. Am adunat toți oamenii care erau pe uscat și pe toți ceilalți pe care îi mai puteam aduna, fiindcă erau neîndestulători spre a lăsa aici o parte din ei, eu Urmând să-mi continui călătoria. Aș fi rămas împreună cu oamenii mei aici, pentru a păstra așezarea ce întemeiasem, dacă despre aceasta aș fi putut vesti altețelor voastre.

Dar nu puteam cuteza, deoarece mă temeam că alte corăbii nu vor mai putea veni aici, iar de ajutor vom avea nevoie absolut în toate. Am plecat la drum în noaptea de paști, cu numele sfintei treimi pe buze, pe corăbii putrezite, găurite și mâncate în întregime de viermi. La Belén am lăsat o corabie și mult echipament. La fel am făcut și la Belpuerto[24].

Rămăsesem doar cu două corăbii, de altfel în aceeași stare ca și cele părăsite, fără bărci, fără echipament, iar în față mă aștepta sau un drum de 7000 de mile de străbătut pe mare[25], sau pieirea pe drum, împreună cu fiul meu, fratele și un număr mare de oameni.

Să-mi pună acum întrebări aceia care m-au defăimat și care au încercat să-mi păteze numele și care se află în siguranță în Spania: „de ce oare ați făcut așa și nu altfel ?“ Aș dori ca ei să mă fi însoțit în această călătorie. Dar sunt ferm convins că-i așteaptă o cu totul atlfel de călătorie, sau credința noastră este inutilă. La 13 mai ajunsesem în regiunea Mago învecinată cu pământurile Catai-ului[26], iar de acolo m-am îndreptat spre Española. Două zile am navigat pe vreme bună, dar apoi ea se schimbă.

Alegeam drumul ocolind nenumăratele insule pentru a scăpa de greutățile de lângă bancurile de nisip din apropierea coastei. Călătoria fu împiedicată de marea furtunoasă care mă împinse înapoi, fără pâine. Ancorasem lângă o insulă unde am pierdut, pe neașteptate trei ancore, iar la miezul nopții, când părea că întreaga lume se desface în bucăți, se rupseră odgoanele ancorei de pe cealaltă corabie și vântul o zvârli peste corabia mea, care doar printr-o minune nu se făcu țăndări. Singura ancoră care mai ținea corabia fu salvarea noastră dacă, desigur, nu ținem socoteală de voința Domnului.

După 6 zile, când vremea se îmbunătăți, am pornit din nou la drum, cu tot echipamentul pierdut, cu corăbiile mâncate de viermi și semănând a faguri de albine și cu oamenii cărora le pierise bărbăția și curajul. Am navigat ceva mai departe de locul unde ajunsesem mai înainte, când furtuna mă sili să mă întorc și am găsit un golf destul de sigur, pe aceeași insulă. După 8 zile am pornit din nou la drum și la sfârșitul lui iunie am ajuns pe insula Jamaica, vânturile fiindu-mi

tot timpul potrivnice, iar corăbiile într-o stare și mai rea. Cu trei pompe, cu oale și cu cazane nu se putea face față, nici cu toți oamenii, apei care pătrundea în corabie, iar răul pricinuit de viermi nu se putea înlătura în nici un chip.

Luasem o direcție care să-mi permită să mă apropii cât mai mult de Española (mă aflam la o depărtare de 28 leghe), dar mai bine n-aș fi început această traversare. Cealaltă corabie, aproape plină de apă, pleca în căutarea unui golf. Am încercat cu îndărătnicie sa mă mențin pe mare cu toată furtuna. Dar corabia mi se scufundă și ajunserăm pe uscat printr-o minune dumnezeiască.

Cine va crede oare cele ce scriu eu aici? Și totuși în această scrisoare n-am povestit nici a suta parte din cele întâmplate, iar oamenii care au fost cu mine pot confirma cele spuse. Dacă altețele voastre vor dori să-mi arate bunăvoință și să-mi trimită o corabie cu un deplasament de vreo 64 tonelade, cu 200 de chintale[27] de pesmeți și alte provizii, acest ajutor ar fi îndestulător spre a ne aduce în Spania pe mine și pe oamenii mei. Deși de la Española până la Jamaica, după cum am mai spus, nu sunt decât cel mult 28 leghe, nu m-aș fi îndreptat spre Española chiar dacă starea corăbiilor mi-ar fi permis acest drum; am mai spus doar că în numele altețelor voastre, îmi fusese interzis să mă apropii de Española Dumnezeu știe ce folos a adus această poruncă. Scrisoarea o trimit prin niște indieni și dacă va ajunge la destinație[29] va fi o mare minune. Referindu-mă la călătorie, voi mai arăta că împreună cu mine plecaseră 150 oameni, dintre care mulți erau piloți pricepuți și marinari destoinici. Nici unul nu și-a putut da seama însă încotro mă îndreptam și în ce locuri ajunsesem. Cauza acestui fapt este simplă: plecasem din punctul care se găsește deasupra Golfului Brasil de pe insula Española. Furtuna nu mi-a permis să urmez drumul pe care doream să înaintez și am fost nevoit să navighez în voia vântului. Tocmai atunci mă îmbolnăvii. Nimeni nu mai navigase pe aceste locuri; când marea s-a liniștit, în locul furtunii veni vremea bună și calma, iar curenții erau foarte puternici. Acostai lângă malul unei insule căreia îi dădu numele de Insula Fântânilor, iar de acolo am traversat spre continent.

Nimeni nu și-ar putea face o imagine clară despre acest drum fiindcă am navigat multe zile în puterea curentului și nevăzând pământ. Apoi am navigat de-a lungul coastei continentului. Aici am recurs la ajutorul compasului și la cunoștințele mele de navigație. N-a existat nici un om pe corăbii care să fi putut spune sub care anume parte a cerului ne găseam, iar când am părăsit continentul, spre Española, piloții au crezut că suntem lângă coastele insulei San Juan, deși era pământul Mango, situat cu 400 leghe mai în vest decât bănuiau ei[30]. Să spună ei dacă știu unde se află Veragua. Ar putea spune doar că e un pământ cu mult aur și să confirme asemenea vești, dar nu cunosc drumul ce trebuie urmat pentru a ajunge din nou pe coastele pământului Veragua. Ca sa ajungi acolo din nou, trebuie să mai descoperi o dată acest pământ, or, pentru aceasta e nevoie de un calcul precis și de cunoașterea astrologiei. Iar cine cunoaște astrologia acela nu mai are nevoie de nimic altceva. Toate sunt întocmai ca o revelație profetică[31].

Dacă în Indii corăbiile nu pot naviga altfel decât cu vânt de pupă, aceasta nu se explică prin faptul că sunt prost construite sau sunt greoaie la mers. Curenții puternici de aici, la fel ca și vânturile, nu permit corăbiilor să-și urmeze drumul folosind vântul de bulină*. Într-o zi se pierde cât se străbate în șapte. Aceasta se referă și la caravelele
cu vele latine. Tocmai de aceea ele nu pot naviga altfel decât cu vântul de pupă; așteptând un asemenea vânt, corăbiile se opresc în golfuri, uneori câte 6 sau 8 luni. Și nu e nici o minune în asta, fiindcă asemenea cazuri se întâmplă des și în Spania.

Judecând după anumite semne, am întâlnit aici oameni care seamănă cu acei descriși de papa Pius al II-lea[32] dar n-am descoperit cai cu șei și frâuri de aur. Și nu-i nimic de mirare în aceasta, deoarece pe malul mării locuiesc doar pescari, iar eu am cercetat doar în treacăt țara, pentru că eram grăbit. La Cariay și pe pământurile învecinate sunt mari vrăjitori care inspiră o groaza puternică. Acestea le povestesc din auzite, fiindcă n-am zăbovit pe acolo nici o oră.

*Un mod de a naviga contra vântului - *N.T.*

Ajuns aici mi se trimiseră îndată două fetițe îmbrăcate țipător. Cea mai mare nu părea să aibă nici unsprezece ani, iar cea mică șapte și amândouă se purtau atât de liber, încât păreau niște fete de moravuri ușoare. Aveau la ele un praf vrăjitoresc, dar îl ascundeau de noi. Am poruncit să li se dea podoabe de ale noastre și le-am expediat îndată pe țărm[33].

Am văzut apoi un mormânt mare cât o casă și împodobit frumos, așezat pe un munte. În el odihnea un corp îmbălsămat. Mi s-a povestit și despre alte opere de artă și mai frumoase. Sunt aici destule fiare sălbatice de diferite feluri, mari și mici, foarte deosebite de ale noastre. Am primit în dar doi porci cu care n-ar fi cutezat să-și măsoare puterile un dulău irlandez. Un arcaș răpusese o jivină, foarte asemănătoare cu o maimuță, dar mai mare decât acest animal: botul îi semăna cu o față de om. Săgeata o străpunsese de la ceafă la coadă și fiindcă jivina era fioroasă i se tăie o labă din fața și una din spate. Văzând jivina, porcul își zbârli părul și fugi cât colo. După aceasta am poruncit ca „begare", astfel se numesc aici asemenea jivine, să fie aruncat spre porc. Când „begare" se trezi lângă porc, deși era pe moarte și cu săgeata înfiptă în trup, jivina prinse strâns cu coada botul porcului și cu laba sănătoasă îl lovi la ceafă ca și cum ar fi avut în față un dușman. Acest spectacol uimitor m-a și făcut s-o descriu[34].

Băștinașii aveau multe animale domestice, dar în vremea când ne aflam acolo, toate muriseră de „barra"[35].

Am văzut destul de multe găini foarte mari, cu penele semănând a blană, precum și lei, cerbi, ciute și diferite pasări.

În timp ce navigam pe aceste mări, suferind de tot felul de lipsuri, unora din însoțitorii mei le-a venit în minte gândul eretic că am fi vrăjiți și chiar până astăzi, mulți mai sunt convinși de aceasta. Am descoperit, de asemenea băștinași care mănâncă carne de om și lucrul era întărit de înfățișarea lor urâtă[36].

Se spune că aici sunt multe mine de cupru. Din cupru se fac topoare și multe alte obiecte, topind, forjând și prelucrând acest metal. Aici există fierarii cu forje și toate uneltele necesare.

Oamenii umblă îmbrăcați. Am văzut în acest ținut pânze țesute

din bumbac: unele lucrate foarte fin și frumos, altele colorate cu pensula în diferite culori într-un mod artistic.

Se spune că înăuntrul țării, pe pământurile ce se află în drum spre Catay, există stofe țesute cu aur. N-am putut cunoaște toate aceste pământuri și tot ce se află în această țară cu iuțeala cuvenită, deoarece n-aveam un tălmaci. Deși satele sunt așezate foarte aproape unele de altele, în fiecare se vorbesc limbi atât de diferite, încât, indienii se înțeleg între ei tot așa de prost cum îi înțelegem noi pe locuitorii Arabiei. Cred că aceasta se întâmplă doar cu sălbaticii care populează litoralul mării, nu și cu locuitorii din părțile interioare ale țării.

Când am descoperit Indiile, am văzut că acestea sunt cele mai bogate posesiuni din toate care există pe pământ. Vorbeam despre aur, perle, pietre prețioase, mirodenii, iarmaroace și bazare. Dar când toate acestea n-au putut fi descoperite de îndată, am fost socotit mincinos. Ținând seama de acest fapt, sunt nevoit să vorbesc acum numai despre ceea ce am auzit de la cei născuți pe aceste pământuri. Despre un singur lucru îndrăznesc să afirm cu certitudine, deoarece am nenumărați martori: în Veragua am văzut pentru întâia oară în două zile, mai multe semne despre existența aurului, decât în patru ani pe Española, și nimic nu poate fi mai minunat decât pământurile acestui ținut și ogoarele bine cultivate și oameni mai timizi, decât locuitorii de aici. Există aici un golf foarte bun, un râu minunat și toate posbilitățile pentru a apăra pământurile descoperite împotriva lumii întregi.

Toate acestea sunt o chezășie pentru securitatea creștinilor și o dovadă a trăiniciei posesiunii, toate fiind îndreptate spre slava ce va să vină și măreția credinței creștine.

Drumul până acolo este tot atât de scurt ca și până la Española, fiindcă încolo se merge cu vântul de pupă, iar altețele voastre sunt stăpâni ai acestei țări ca și ai pământurilor din Jerez sau Toledo, iar corăbiile voastre pot veni spre aceste ținuturi ca la ele acasă. De aici se va scoate aur; iar pentru a deveni stăpâni și peste alte, pământuri, ele trebuie mai întâi cucerite, fiindcă altfel corăbiile se vor înapoia goale, iar în interiorul țării va trebui sa ne încredem în sălbatici.

Despre toate celelalte nu. vreau să spun nimic și am explicat măi sus de ce sunt silit să procedez astfel. Iată de ce nu amintesc nici a șasea parte din ceea ce altădată am spus sau am scris și nu cutez să afirm că aflu vești chiar de la prima sursă. Genovezii, venețienii și toți cei ce dispun de perle, pietre prețioase și alte lucruri de preț sunt gata să le ducă la capătul pământului în schimbul aurului. Aurul este perfecțiunea, aurul creează comori și acela care-l stăpânește poate săvîrși orice dorește și poate chiar să duca și sufletele oamenilor în rai.

Când mor stăpânitorii din regiunea Veragua, împreună cu corpul lor se îngroapă și aur. Așa se spune aici.

Lui Solomon i s-au adus odinioară 166 chintale de aur dintr-o singură călătorie, afară de cantitatea adusă de negustori și marinari și de cel ce fusese obținut în Arabia. Din acest aur el a poruncit să se facă 200 lănci și 300 scuturi, iar spătarul tronului să fie acoperit cu aur masiv și să fie împodobit cu pietre prețioase. A mai poruncit să se facă și alte multe obiecte din aur și să se toarne multe vase mari, împodobite cu pietre prețioase. Despre aceasta, scrie Iosif în cronica lui *De Antiquitatibus.* [Despre antichități]; despre același lucru se vorbește și în cartea împăraților și în Paralipomenon. Iosif socotește că aurul acesta fusese dobândit în Aurea[37]. Dacă este așa, atunci eu afirm ca minele de aur din Aurea sunt aceleași cu minele Veragua, care, după cum am spus mai sus, se află la o depărtare de 20 zile de drum spre vest, fiind așezat la o egala distanță atât de pol, cât și de ecuator. Solomon cumpărase tot acest aur, pietrele prețioase și argintul; daca veți dori și altețele voastre veți putea porunci ca acest aur să fie strâns.

David lăsă lui Solomon prin testament trei mii de chintale de aur din Indii, pentru construirea templului și, după cuvintele lui losif, acest aur era chiar din aceste pământuri. Ierusalimul și muntele Sion trebuie să fie restaurate de o mână de creștin. Cine trebuie să fie acel creștin, o spune Domnul prin gura profetului în psalmul al XlV-lea.

Abatele Joaquim bănuiește că omul acesta va fi de fel din Spania[38]. Sfântul Jeronim a arătat unei femei sfinte drumul într-

acolo.

Împăratul Catay-ului a poruncit înțelepților într-un trecut apropiat să fie inițiat în credința creștină. Cine oare se va dedica acestei fapte? Dacă Dumnezeu mă va readuce în Spania mă oblig în numele Domnului să-i aduc (pe înțelepți) acolo în deplină securitate. Oamenii care m-au însoțit au trecut prin, primejdii nemaipomenite și lipsuri groaznice. Implor altețele voastre să binevoiți a plăti îndată fiecăruia ceea ce i se cuvine, fiindcă sunt săraci și totodată să le arătați bunăvoința cuvenită după rang. Vă încredințez că ei vă vor aduce, după părerea mea, cele mai bune vești din toate câte au ajuns vreodată în Spania.

Deși Quibian din Veragua, precum și alți indieni din această regiune, judecând după știrile primite, stăpânesc mult aur, mi s-a părut că aș fi făcut rău dacă aș fi luat prin jaf acest aur și că un asemenea, lucru, n-ar fi servit spre folosul altețelor voastre. Relațiile pașnice ne-ar permite să evităm neplăceri și un prost renume și ar face ca tot aurul până la ultimul grăunte, să intre în tezaurul vostru.

Dacă vremea va fi bună, voi putea încheia călătoria într-o singură lună. În lipsa corăbiilor nu pot spera că voi reuși sa reiau călătoria, iar în tot ceea ce privește slujirea altețelor voastre, mă bizui pe acela care m-a creat, dacă voi fi în deplină sănătate. Presupun că altețele voastre își vor aminti că voiam să construiesc corăbii după un procedeu nou. Timpul scurt nu mi-a permis să fac aceasta, deși prevăzusem tot ceea ce s-a întâmplat în realitate.

Socotesc că în aceste ținuturi comerțul și industria minelor au o importanță mult mai mare decât tot ce s-a făcut până azi în Indii. Acest ținut nu trebuie asemuit cu un fiu ce se lasă pe mâna mamei vitrege ca să-1 crească. Despre Española, Paria și alte pământuri nu-mi pot aminti fără să-mi vină lacrimi în ochi. Am crezut că exemplul lor va folosi altora, dar aceste pământuri sunt lăsate azi în paragină și deși n-a venit încă momentul pieirii lor, bolile, ce le rod sunt de nevindecat sau de foarte lungă durată.

Acela care le-a adus într-o asemenea stare să-și găsească mijloacele de vindecare, dacă poate face aceasta și-i sunt cunoscute

căile pentru aceasta. Fiecare-i meșter mare pentru a distruge. Mulțumirea și recunoștința revin de obicei acelor oameni care, s-au expus la primejdii. Nu e drept de aceea, ca de toate bunurile să se bucure acela care, împreună cu fiii săi, s-a opus expediției mele cu atâta perseverență.

Oamenii care au părăsit Indiile și au fugit de la lucru au ponegrit țara nou descoperită și pe mine și s-au înapoiat în țară căpătând diferite funcții.

Același lucru se întâmplă și în Veragua, un alt exemplu vătămător pentru cauză și incompatibil cu dreptatea.

Teamă în fața acestui rău și diferite alte considerente clare pentru mine, m-au mânat să rog altețele voastre chiar înainte de a pleca la descoperirea acestor insule și a continentului, să lăsați pe seama mea conducerea lor în numele vostru regal. Aceasta a fost pe placul vostru, mi s-au dat aceste privilegii și o convenție întărită cu pecete, și mi-ați acordat titlul de vicerege, amiral și conducător suprem al acestor, pământuri și ați demarcat granițele lor pe linia ce trece de la pol la pol, la 100 de leghe la apus de insulele Azore și insulele Capului Verde și mi-ați dat depline împuterniciri privitoare la tot cc va fi descoperit în viitor. Despre aceasta se vorbește foarte amănunțit în document[39].

O altă chestiune și mai importanta, care rămâne de neînțeles pentru mine până astăzi este următoarea: timp, de 7 ani cât am stat la curtea regală, cu cine am vorbit, toți au socotit drept glumă expediția mea, iar astăzi până și croitorii roagă să fie lăsați să facă descoperiri.

Ei se îndreaptă acolo pentru nimic altceva, decât pentru jafuri și dacă li se dă dreptul să facă aceasta, e doar în dauna cinstei mele și spre paguba acestei cauze. Să-i dăm Domnului ce-i al Domnului și cezarului ce-i al cezarului. Aceasta este o maximă justă și dreaptă.

Pământurile supuse aici altețelor voastre sunt mai bogate și mari decât toate celelalte țări creștine. După ce, după voia Domnului, v-am predat aceste pământuri în înalta voastră stăpânire, și am fost gata să culeg venituri imense, tocmai atunci când bucuros și plin de încredere așteptam corăbiile cu care să ajung la înalții mei stăpâni cu victorie și vești mari despre aur, am fost aruncat într-o corabie, gol, împreună cu doi frați ai mei, și fără judecată și cercetări am fost puși

în fiare și rău tratați.

Cine ar fi putut crede că un străin sărman s-ar fi putut răscula în acele ținuturi împotriva altețelor voastre fără nici un fel de motive și fără să fi fost susținut de vreun alt suveran, singur printre vasalii voștri și băștinași, știind că-i rămăseseră copiii la curtea voastră regala? În vârstă de 28 de ani am intrat în slujbă, iar astăzi părul mi-e cărunt, trupul istovit de boli și puterile sleite; iar tot ce mi-a rămas din această slujbă, la fel ca și fraților mei, mi-a fost luat și vândut până la ultima cămașă, în lipsa mea, spre marea mea necinstire. Trebuie presupus că aceasta nu s-a făcut din porunca voastră regală.

Restabilirea cinstei mele, înapoierea a tot ce mi-a fost răpit și pedepsirea acelora ce au săvârșit aceasta va aduce după sine proslăvirea pretutindeni a numelui vostru regesc și nobil. Acela care mi-a răpit perlele și m-a păgubit în drepturile mele de amiral[40] trebuie să fie pedepsit.

Slava voastră va fi fără seamăn când veți proceda astfel și în Spania va rămâne o amintire strălucită despre altețele voastre ca despre niște regi recunoscători și drepți.

Fidelitatea dezinteresată pe care am arătat-o întotdeauna în slujba altețelor voastre și obida nemeritată ce mi-a fost pricinuită, nu-mi permit sa păstrez tăcerea oricât aș fi dorit-o. Implor altețele voastre să mă ierte. Sunt distrus complet - despre asta am vorbit. Până acum am vărsat, lacrimi pentru alții, acum fie ca cerul să-și arate îndurarea și pământul să mă plângă pe mine. Mi-am pierdut bunurile lumești și am rămas fără un ban spre a-1 da pentru bunurile sufletești.

Mă aflu aici în Indii singur, bolnav, chinuit de amărăciune, așteptându-mi zilnic moartea, înconjurat de nenumărați sălbatici, dușmanii noștri plini de cruzime, și atât de lipsit de sfintele taine bisericești, încât dacă sufletul va părăsi învelișul trupului, va fi dat uitării. Să plângă cei ce se disting prin dreptate, caritate și dragoste pentru adevăr. Am plecat în călătorie nu de dragul onorurilor și a profiturilor.

Acest fapt este clar fiindcă nădejdea în amândouă a murit în mine. Am venit la altețele voastre cu simțământul de credință, și râvnă și

nu vă mint. Rog smerit pe altețele voastre, ca în cazul când va fi pe placul Domnului să mă scoată din aceste locuri, să binevoiască sa-mi permită sa mă îndrept la Roma și să săvârșesc alte pelerinaje. Fie ca Sfânta Treime să vă păstreze viața îndelungată și înalta situație a altețelor voastre.

Indii, pe insula Jamaica
7 iulie 1503

NOTE REFERITOARE LA SCRISOAREA DE PE INSULA JAMAICA

1. Scrisoarea în care Columb relatează regilor Spaniei cea de-a patra călătorie a fost scrisă pe insula Jamaica Ia 7 iulie 1503. La 1505 a apărut la Veneția o traducere italiană sub denumirea „Scrisoare foarte rară" *(Lettera rarissima).* Textul spaniol al acestei scrisori a fost publicat prima oară de Navarrete în „Coleccion de los viajes y descubrimientos", t.I. Navarrete (ca și alcătuitorii următoarelor culegeri de documente referitoare la Columb) a utilizat copia păstrată în Biblioteca Națională din Madrid. Columb a scris această scrisoare, când, după un drum lung și greu pe lângă coastele Americii Centrale, ajunsese în Jamaica și fusese obligat să se oprească pe această insulă, deoarece, corăbiile nu-și mai puteau continua drumul. Bolnav, istovit de o călătorie îndelungată, în acest timp amiralul nu mai era guvernatorul pământurilor descoperite de el. Cu trei ani în urmă, pierduse postul de vicerege și guvernator al Indiilor și rămăsese doar posesorul unor titluri sonore de care nu mai erau legate surse reale de venit și drepturi reale la conducerea „Insulelor și continentului din Marea-Oceanică". Această scrisoare constituie o mărturie a faptului că concepțiile geografice ale lui Columb rămăseseră neschimbate și în timpul celei de-a patra călătorii. Ca și cu 10 ani în urmă, el continuă să afirme că: pământurile nou descoperite de el ar fi coastele sud-estice ale Asiei. La Veragua, adică în Panamaua de astăzi, el caută minele regelui Solomon și numește Cuba, ca mai înainte, pământul Manga, sau Mago, adică provincia sudică a „Chinei". Ca și înainte, Columb visează la aurul din pământurile nou descoperite. Rândurile din scrisoarea lui în care preamărește aurul au un patos autentic. „Aurul este perfecțiunea, aurul creează comori și acela care-1 stăpânește poate săvârși orice dorește și poate chirr să ducă suflete omenești în paradis". Aici Columb apare

în fața noastră ca un cântăreț al epocii „idilice" a acumulării primitive, acea epocă în care bande de conchistadori ruinau și înecau în sânge pământurile Lumii Noi, în goana febrilă după aur.

Amărăciunea, pentru necazurile suferite și vanitatea ofensată determină maniera și stilul acestei scrisori. Reproșurile la adresa nenumăraților vrăjmași, aluziile transparente la nerecunoștința regelui și a reginei, alternează cu descrieri confuze ale drumului parcurs, și cu trimiteri la texte biblice. Uneori pare, că rațiunea refuză să-l servească pe Columb. Vorba lui devine incoerentă ca bâiguiala unui om slab de minte. Următoarele izvoare ne dau o imagine mai deplină despre cea de-a patra călătorie: *Istoria vieții amiralului* de Fernando Columb, care l-a însoțit pe tatăl său în această călătorie, darea de seamă a notarului escadrei lui Columb, Diego de Ponas, Testamentul lui Diego Mendez, participant la această călătorie. *Istoria Indiilor* de Las Casas și *Decade despre Lumea Nouă* de Pedro Martir. Toți acești autori sunt contemporani cu evenimentele și epoca marilor descoperiri.

2. Columb a părăsit Cádiz la 9 mai 1502. Escadra lui era formată din patru corăbii: Nava-amiral — *Capitana* (Comandant Diego Tristan, ucis apoi într-o încăierare cu indienii). *Santiago de Palos* (Comandant Francisco de Porras), *Gallega* (Comandant Pedro de Terreros), și *Biscaina* (Comandant genovezul Bartolomi Fresco, sau Fieschi). Escadra a sosit pe Gran Canaria la 20 mai și în Indii, la 15 iunie.

3. Nu știm, dacă în această călătorie Columb a vizitat insula Dominica. Nici unul dintre participanții la această călătorie care au lăsat date despre ea nu pomenește desp

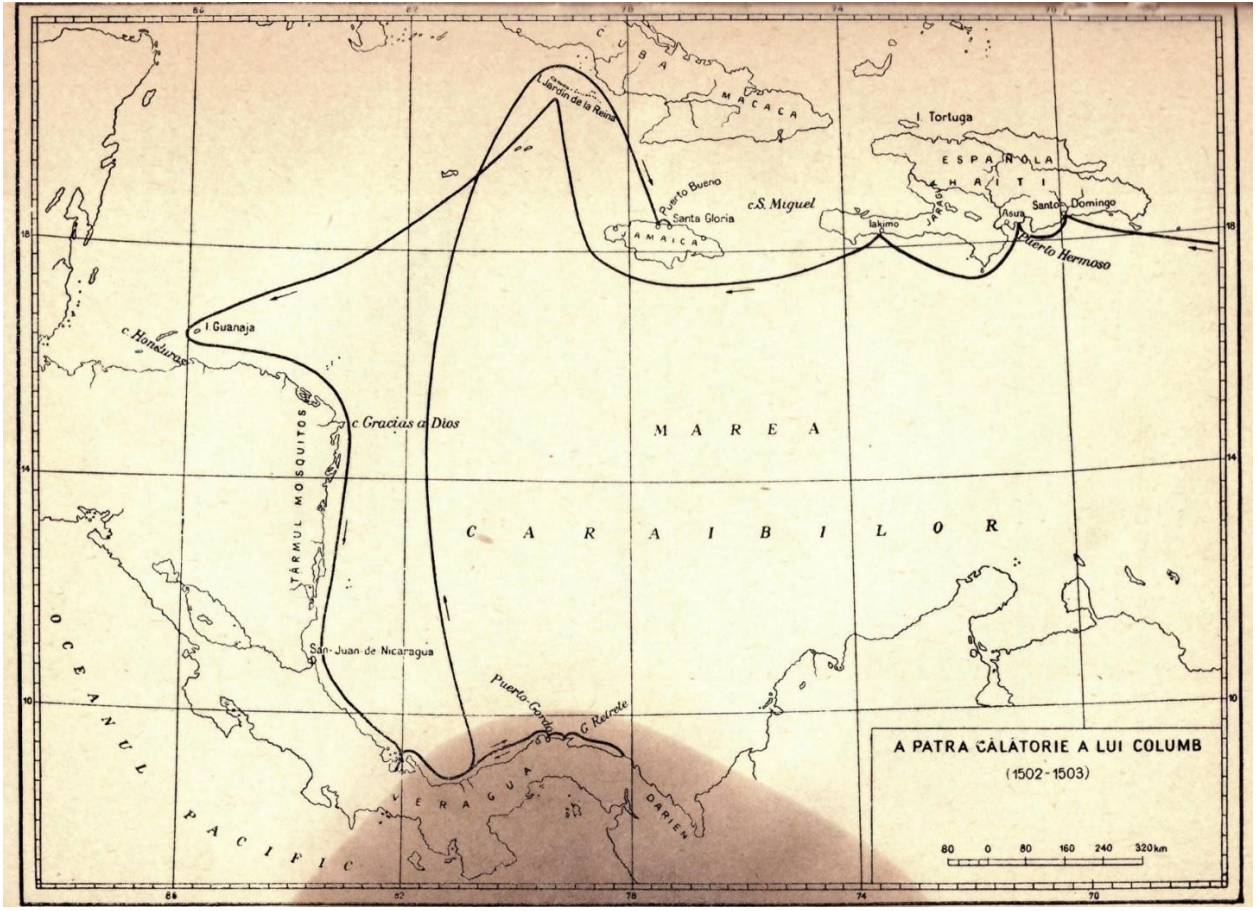
C U B A
M A C A C A
I. Jardin de la Reina
I. Tortuga
E S P A N O L A
H A I T I
Puerto Bueno
Santa Gloria
c. S. Miguel
J A M A I C A
Yaqui R.
Iakimo
Asua R.
Santo Domingo
Puerto Hermoso
I. Guanaja
c. Honduras
c. Gracias a Dios
M A R E A
TÁRMUL MOSQUITOS
C A R A I B I L O R
San Juan de Nicaragua
Puerto Gandia
G. Retrete
O C E A N U L
P A C I F I C
V E R A G U A
D A R I E N
A PATRA CĂLĂTORIE A LUI COLUMB
(1502-1503)
80 0 80 160 240 320 km

Dominica. Unii dintre ei arată că amiralul a mers de la insulele Canare la Martinica, alții presupun că prima insulă din Indii de care s-a apropiat a fost Guadalupe.

4. Puțin înainte de a pleca în cea din urmă călătorie, Columb a cerut lui Fernando și Isabelei îngăduința de a se muta pe Española. Regele și regina i-au refuzat această rugăminte și i-au recomandat guvernatorului insulei să nu îngăduie debarcarea lui Columb pe coastele Españolei. Autoritățile locale de pe Española așa au și procedat, iar Columb n-a putut să mai viziteze insula descoperită de el.

5. Diego de Porras, notarul escadrei, arată că trei marinari din echipajul navei au fugit de la bord și s-au ascuns pe insulă.

6. Nicolas Ovando, comandor al ordinului militar-monahal de Alcantara, guvernator al „Indiilor" din aprilie 1502 până în 1509. Guvernator crud și lipsit de scrupule în alegerea mijloacelor a consolidat stăpânirea spaniolă pe Española cu prețul exterminării și înrobirii indienilor.

7. Era un uragan de o forță nemaivăzută, care nimicise în apele Antilelor escadra care se ducea în Spania sub comanda lui Antonio de Torres. În timpul acestui uragan au pierit cu corăbiile escadrei lui Torres, dușmanii de moarte ai lui Columb – Bobadilla și Roldán. Columb a considerat moartea lor ca „pedeapsa lui Dumnezeu”.

8. „Corabia de loc fără reproș" e probabil caravela *Santiago de Palos.*

9. Diego Columb era în timpul acela paj la curtea regală. Ca și în alte locuri în care Columb se lamentează pentru sărăcia și pentru nenorocirea sa, și aici el exagerează când vorbește că fiul lui cel mai mare rămăsese un orfan fără.adăpost.

10. Columb vorbește despre „pământul Cariay" (Tierra de Cariay) și în același fel pomenește de el și Diego de Porras. Dar alți istorici contemporani ai lui Columb arată că se numea astfel un sat indian de pe coasta continentului, lângă insula Quiviri. Regiunea sau așezarea Cariay este situată pe coasta Mosquitos în actualul Honduras.

11. Despre țara Ciamba are o observație deosebit de interesantă Pedro Martir care spune că această provincie se împarte în două regiuni: Taya și Maya. Aici este prima oară menționat cuvântul maya, denumirea poporului care popula peninsula Yucatán și o parte din actuala republică Guatemala și a cărui, cultură știrbește uimirea arheologilor. Columb nu fusese la Ciamba și observă el însuși că doar auzise despre minele ei de aur de la indienii de pe mal. Însăși denumirea Ciamba nu e de loc indiană. În timpurile lui Columb se numea astfel partea din Asia orientală la vest de Cipango.

12. Carambara (la Diego de Porras și în litigiile lui Columb, Screvaro) – localitate pe coasta atlantică a Republicii Panama, cel mai probabil laguna Chiriqui.

13. Veragua - regiune în partea orientală a actualei Republici Costa Rica și în partea apuseană a Republicii Panama, situată pe coasta Oceanului Atlanțic. A fost denumită astfel după numele unuia dintre râurile locale. Această denumire este de origine indiană, deși în pronunție spaniolă ea sună, după toate probabilitățile, cu totul altfel decât în limba locuitorilor de baștină. În descoperirea țării Ciguara se resimt ecourile veștilor care ajunseseră până la Columb despre pământurile poporului maya, această denumire nu poate fi explicată, deși

s-au făcut încercări, prin faptul că Columb a folosit nomenclatura geografică a lui Marco Polo. Este însă neîndoielnic că, descriind această țară, Columb era convins că ea e situată în Asia („cale de zece mile de la ea curge râul Gange"), E foarte interesant faptul că amiralul, vorbind despre țara Ciguara observă că ea este udată de mare la apus. Compararea coastelor ei opuse cu situarea relativă a Tortosei și Fuenterabei și a Pisei și Veneției dovedesc faptul că Columb considera pământurile nou descoperite o peninsulă a Asiei sud-orientale, peninsulă care dădea în „Golful Mare" (Sinus Magnus) a Oceanului Indian.

14. Sensul acestui paragraf este următorul: aflându-se pe paralela 24° lat. Nord, Columb a ajuns la 135° long. vest de punctul de plecare. Diferența în timp - 10 ore - corespunde întocmai la 135°. Columb, se înțelege, face erori în calcule. În 1494, în timpul călătoriei pe coasta de est a Española, el se găsea la o distanță doar de 70-71° de Cádiz și diferența în timp între acest punct și locul unde se găseau corăbiile lui nu depășea 5 ore. De altfel, în descrierea celei de-a doua călătorii, Las Casas observă că amiralul în timpul eclipsei de lună din septembrie 1494 a determinat diferența în timp între Cádiz și punctul unde făceau observațiile la 5 ore și 23 minute. Mai departe este vorba aici despre distanțele în grade și geografii antici Marin din Tirs și Ptolemeu. Unitatea de măsură - „linia" - corespunde distanței în limitele căreia este diferență de o oră în timp. Prin urmare, într-o tabelă gradată normală, „linia" corespunde la 15° (360 :24). Marin presupunea că întinderea (de la apus la răsărit) a uscatului pământesc este de 255° sau 15 linii, iar Ptolemeu micșora această distanță la 180^0, reducând-o la 12 linii. A doua parte a frazei unde vorbește despre Etiopia apare foarte discutabilă, deoarece în diferitele ediții ale acestui document sunt variante diferite.

15. Esența, acestui paragraf se reduce la faptul că amiralul determină întinderea Etiopiei (Africii) de la nord la sud la 39° și 1/3 (24° la nord de Ecuator și 15° și 1/3 la sud de Ecuator). Mai sus el apreciază întinderea pe latitudine a lumii cunoscute pe atunci de europeni (după Marin 255°, după Ptolemeu 180°) și trage o concluzie curioasă - „lumea e mică"... Acest pasaj este foarte important. În el este afirmată întreaga esență a concepției geografice a lui Columb, simbolul credinței lui, căreia, uneori conștient, iar alteori inconștient, îi sacrifică datele geografice obținute în practică. Într-adevăr, dacă întinderea uscatului este de 255°, apoi lățimea oceanului nu depășește 135°. Prin urmare, distanța de la Cádiz la coastele orientale ale Asiei, parcursă în direcția vestică pe apă, nu trebuie să fie mai mare de 135°. Dar, după părerea Iui Columb, Cuba șt Veragua sunt părți ale Asiei. Deci, nici un pământ, nici celălalt, nu poate (căci nu pot greși stâlpii geografici antici!) să se găsească la distanță de 70-80° de Spania. Și, deși observând în septembrie 1494 eclipsa lângă Española, Columb a stabilit că distanța de timp între Cádiz și această insula este de 5 ore și 23 de minute; în această scrisoare, pentru a nu zdruncina autoritatea lui Marin din Tirs, el calculează diferența în timp la 10 ore. În patul lui Procust al concepțiilor vechi, el îngrămădește fără milă faptele, denaturându-le în mod arbitrar. Poate că Columb simțea în mod instinctiv că prin drumurile sale adusese o lovitură nimicitoare întregului sistem al concepțiilor geografice medievale, că întreaga lui activitate practică constituia o negare a ipotezelor cosmografice vechi de mat bine de 1000 ani, concepții care-și trăiseră traiul. Și de aceea, pentru apărarea lui Ptolemeu și a lui Marin din Tirs, el recurge la autoritatea „Sfintei Biserici" și face trimiteri la textele biblice prin care încearcă să interpreteze în manieră tradițională concluziile propriilor sale descoperiri și să le facă inofensive. E foarte interesant faptul că Columb consideră lungimea

„unui grad al liniei ecuatoriale” egală doar cu 84 km (56 2/3 mile italiene). Dar, încă din timpurile lui Eratostene se știa că această mărime este egală cu 110 km (probabil că mărimea gradului fusese obținută de Eratostene întâmplător, deoarece cu tehnica lui nu se putea face o măsurătoare atât de exactă). Nu numai, savanții greci, ci și cei arabi se apropiau de concluziile lui Eratostene în aprecierea lungimii distanței în grade.

16. E probabil chiar golful pe ale cărui maluri a fost apoi întemeiat orașul Nombre de Dios, un port foarte important din America Latină, și un punct de transbordare de unde mărfurile castiliene erau transportate cu samarele la coastele Oceanului Pacific ale Istmului de Panama și trimise mai departe în Peru și în Chile. Amiralul a părăsit acest golf la 25 noiembrie 1503 și la 26 noiembrie a intrat în golful Retrete.

17. Golful Retrete (textual Latrină) e situat la răsărit de Nombre del Dios. Probabil că acesta este golful numit astăzi Cheiul Escribanos (Cheiul scriitorilor). La el duce un defileu adânc de 3-4 m acoperit cu pietre submarine. Lărgimea lui variază între 30 și 100 m.

18. Las Casas observă că. Columb suferea de podagră. E greu de spus dacă boala lui Columb fusese într-adevăr provocată o rană, întrucât nici amiralul în scrisorile lui precedente, nici contemporanii lui, nu pomenesc despre răni și mutilări. Poate cuvântul „rană" e folosit aici la figurat.

19. Golful Gordo - golf la gura unuia dintre râurile care se varsă în mare, pe coasta nordică a Istmului de Panama.

20. Columb a intrat la 6 ianuarie 1504 în golful care se află la

gurile râului Iebra (Las Casas numește acest râu Iebra, Fernando Columb – Guicure, Diego Porras - Irebra). Astăzi se numește Belen (Betleem).

21. Despre grumeți vezi comentariul referitor la „Corăbiile *Santa Maria, Niña* și *Pinta.*

22. Mai multe amănunte despre captivarea lui Quibian se găsesc în testamentul lui Diego Mindez. Columb recunoaște că tovarășii lui de drum, erau vinovați în ciocnirea cu indienii, dar îndreptățește prinderea perfidă a lui Quibian de către spanioli.

23. În acest pasaj, Columb le reproșează clar, lui Fernando și Isabelei ingratitudinea lor. Pentru a-și face tânguirile mai convingătoare, el inventează o convorbire cu Dumnezeu pe care amiralul îl consideră, după cum se vede, inspiratorul tuturor întreprinderilor maritime lucrative.

24. Probabil că amiralul lăsase mai înainte în golful Gordo corabia nu fără de reproș, *Santiago de Palos.* La Belén, unde a stat între 6 ianuarie și 6 aprilie, el a lasat *Gallega*. A treia corabie, *Blscaina,* a rămas la Puerto Bello. De altfel e greu de stabilit locul și timpul când au ieșit din escadră aceste corăbii. Belpuerto menționat aici este Puerto Bello (Portul Frumos). În acest loc a apărut orașul cu același nume, care, împreună cu Nombre de Dios a devenit laolaltă un foarte mare port al Americii Spaniole.

25. ...7 000 mile de străbătut pe mare..." - aici Columb exagerează în maniera care-i este proprie distanța care-l desparte de Spania. 7 000 mile (italiene) înseamnă 11 360 km, în timp ce de la coastele Istmului de Panama până la Cádiz nu sunt mai

mult de 6 000 km.

26. „Mago” („mango”) este regiunea Macaca (acum Oriente) în partea de răsăriăt a insulei Cuba. Deoarece Columb continua să considere Cuba extremitatea continentului asiatic, el a dat regiunii Macaca denumirea de – „Mago” – asemănătoare cu aceea cu care Marco Polo indicase țara limitrofă cu „China”.

27. Chintal = 45 kg.

28. Aceasta afirmație a lui Columb contrazice cele spuse de el mai sus când afirma că voia cu orice preț să ajungă la Española. După toate probabilitățile, la început Columb intenționa într-adevăr ca la întoarcere în Castilia să evite Española, unde îi fusese interzis să debarce, dar o mare necesitate îl obligase să caute pe această insulă adăpost.

29. E probabil că tocmai această scrisoare a fost transmisă de Columb prin Diego Méndez pe care l-a trimis pe Española.

30. „Continentul" în lungul căruia mersese Columb este insula Cuba. Poziția Insulei Fântânilor e greu de stabilit cu precizie. Este probabil o insuliță oarecare din grupul „Grădina Reginei" pe coasta sudică a Cubei. Pe hărțile primelor decade din secolul al XVI-lea ea este arătată lângă insula San Juan (Puerto Rico). Despre Mango vezi comentariul 26.

31. Columb nu menționează în scrisoare faptul că poruncise să li se ia tovarășilor săi de drum în mod categoric toate hărțile, pentru a nu le da posibilitatea să se orienteze în mările necunoscute. Se înțelege că în asemenea condiții drumul în țara aurului, Vragua, trebuia să rămână un monopol al

amiralului.

32. Este vorba de *Cosmografia* lui Enea Silvius Piccolomini, poet italian, savant și om politic care în ultima perioadă a vieții sale (1458-1462) a ocupat, scaunul papal sub numele de Pius II. Se înțelege că Pius II nu putea să descrie țările Lumii Noi. Dar în căutarea unor certificări cu autoritate care să confirme identitatea Cubei cu pământurile asiatice, Columb recurge bucuros la o trimitere impresionanta și se referă la cartea scrisă de papă.

33. Fernando Columb, care și-a însoțit tatăl în cea de-a patra călătorie, arată că acest eveniment a avut loc pe țărmurile țării Cariay, el nu menționează nici „praful vrăjitoresc", nici comportarea deșănțată a fetelor indiene.

34. Columb descrie sub numele de porc una din speciile de mistreț care există în America Centrală. E greu de crezut ca să fie specia denumită pecari, deoarece aceștia sunt ca dimensiuni mult mai mici decât cei menționați în scrisoare. În ceea ce privește pe „begari", descrierea făcută de Columb acestui animal este neclară și confuză și nu găsește o traducere exactă.

35. Nu știm despre ce boală este vorba aici, dar un singur lucru e clar – indienii din insulele Antile nu aveau animale domestice. Prin urmare, nici boala nu putea ucide animale care nu existau în natură.

36. O dovadă foarte convingătoare a tendințelor canibalice! Trebuie să avem însă în vedere că versiunile despre indienii mâncători de oameni se întemeiau aproape totdeauna pe asemenea „observații".

37. Este vorba de istoricul iudeu losif Flavius (sec. 1). Aurea este Chersonesul de aur adică peninsula Malaca.

38. Abatele Juquin - loachim de Flora - istoric-cronicar și savant care a trăit în sudul Italiei în secolul al XIII-lea. Se înțelege că loachim de Flora nu menționează viitoarele călătorii în Lumea Nouă și nu vorbește nimic despre descoperitorul care va veni din Spania.

39. Este vorba de „capitulația" din Santa-Fe de la 17 aprilie 1492.

40. Este vorba despre navigatorii care, potrivit convenției cu coroana Castiliei, săvârșiseră expediții la țărmurile continentului sud-american descoperit de Columb (1499-1502). Columb considera că numai lui îi fusese conferit dreptul la descoperiri și cercetări în mările și pământurile „Indiilor".

CUPRINSUL

Studiu introductiv.....*3*
JURNALUL DE BORD AL LUI CRISTOFOR COLUMB
(Prima călătorie) 30
Note referitoare la Jurnalul de bord.....203
SCRISOAREA LUI CRISTOFOR COLUMB CĂTRE LUIS
DE SANTÁNGEL 250
Note referitoare la „scrisoarea către Santángel și Sánchez”.....258
SCRISOAREA ÎNTÂI A LUI TOSCANELLI 267
DESCRIEREA CELEI DE-A DOUA CĂLĂTORII.....271
Note referitoare la a doua călătorie.....316
DESCRIEREA CELEI DE A TREIA CĂLĂTORII 321
Note referitoare la a treia călătorie 354
SCRISOAREA LUI CRISTOFOR COLUMB TRIMISĂ DE PE
INSULA JAMAICA CĂTRE REGELE ȘI REGINA SPANIEI 359
Note referitoare la scrisoarea de pe insula Jamaica 379